

Jaarstukken 2021

Jaarverslag en jaarrekening

PS 22 juni 2022

Inhoudsopgave

	Pagina
Samenvatting	4
Provinciebestuur en organisatie	14
Trends Staat van Fryslân	20
Leeswijzer	23
I. Jaarverslag 2021	28
1 Programmaverantwoording	
1.1 Programma 1 - Bestuur	29
1.2 Programma 2 - Infrastructuur	47
1.3 Programma 3 - Omgeving	68
1.4 Programma 4 - Economie	116
1.5 Programma 5 - Mienskip	139
1.6 Programma 6 - Bedrijfsvoering	165
1.7 Programma 7 - Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	172
2 Paragrafen	184
2.1 Paragraaf 1 - Provinciale heffingen	185
2.2 Paragraaf 2 - Weerstandsvermogen en risicobeheersing	191
2.3 Paragraaf 3 - Onderhoud kapitaalgoederen	204
2.4 Paragraaf 4 - Financiering en beleggingen	208
2.5 Paragraaf 5 - Verbonden partijen	214
2.6 Paragraaf 6 - Grondbeleid	237
2.7 Paragraaf 7 - Bedrijfsvoering	241
2.8 Paragraaf 8 - VTH-taken	254
2.9 Paragraaf 9 - Grote projecten	259
2.10 Paragraaf 10 - Samenwerkingsverbanden	304
3 Bijlagen	307
1 Financieel kader	308
2 Begrotingshistorie	312
3 EMU saldo	324
4 Begrippenlijst	325
5 Investerings 2021	330
6 Verplichte indicatoren in het kader van het BBV	338

II. Jaarrekening 2021	340
1 Inleiding	343
2 Balans en exploitatie	
2.1 Balans	344
2.2 Overzicht van lasten en baten in de jaarrekening	345
2.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	346
2.4 Toelichting op de balans	352
2.5 Gebeurtenis na balansdatum	357
2.6 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)	358
2.7 Begrotingsonrechtmatigheid	360
2.8 Toelichting rekeningresultaat	361
2.9 Berekening benutting drempelbedrag SKB	363
3 Tijdelijke budgetten	365
4 Controle verklaring	374
5 Bijlagen	
1 Structurele en niet structurele lasten en baten	379
2 Overzicht gewaarborgde geldleningen	380
3 Specifieke uitkeringen (SiSa-verantwoording)	381
4 Gerealiseerde lasten en baten per taakveld	387
5 Taakveld BBV verdeling per programma	388

Samenvatting Jaarstukken

Wat deden we in 2021?

De jaarstukken over 2021 zijn gereed. Met de jaarstukken kijken we terug op 2021. We werken nog volop aan onze ambities uit het bestuursakkoord.

Onderstaand stellen we diverse projecten en onderwerpen aan de orde waar we met trots op terugkijken, maar ook een aantal onderwerpen die door bijvoorbeeld corona vertraging hebben opgelopen. We behandelen deze thema's via de ambities uit het coalitieakkoord. We sluiten af met een financiële blik op 2021.

Geluk op 1

Energiek Fryslân

De energietransitie blijft van onverminderd groot belang. Fryslân houdt vast aan de ambitie om in 2030 33% van alle gebruikte energie duurzaam op te wekken. Bovendien moet in 2030 25% energie bespaard zijn ten opzichte van het verbruik in 2010. Dat laatste is niet eenvoudig. In 2019 was de besparing over de gehele breedte genomen 2,6%, maar er is ook een lichtpuntje; in de gebouwde omgeving was de besparing 15,9 %. Het aandeel duurzame energie in het totale energieverbruik bedroeg 12,8%. Met de ingebruikname van Windpark Fryslân stijgt dat flink, naar 21%. Met het nieuwe energieprogramma dat we in 2021 opstelden, zien we nog een mooi scala aan ontwikkelingen om ons bij de gewenste doelen te brengen. Denk aan alle lokale initiatieven in de provincie en diverse aquathermieprojecten. Bovendien zijn er inmiddels al 94 energiecoaches actief die overal in de provincie klaar staan met hulp en advies.

Groen Fryslân

Natuur

Onder andere de stikstof- en veenweideopgave maken dat we veel aandacht hebben voor het landelijk gebied. In 2021 hebben we daar meerdere stappen in gezet. Allereerst hebben we verder gewerkt aan het Natuurnetwerk Nederland (NNN), mede door twee openstellingen vanuit de SKNL, waarmee voor 300 ha functiewijziging (wijziging van landbouwgrond naar natuurbestemming) is gerealiseerd. En de initiatieven vanuit Natuur mei de Mienskip hebben de eerste zaadjes geplant voor realisatie van een deel van het NNN. Daarnaast hebben we € 45 mln. vanuit het landelijke Programma Natuur gekregen voor natuurherstel en het voorbereiden van een gebiedsgerichte aanpak in gebieden waar de overbelaste stikstofgevoelige natuur onder stikstof te lijden heeft. Ook maakten we een start met vier pilotgebieden voor het Grutto Aanvalsplan waar ruim € 1,5 mln. in wordt geïnvesteerd. Verder leverde in 2021 het Inspiratieteam Veenweide een inspiratiedocument aan met ideeën voor het Veenweidegebied.

Soortenbeleid

In 2021 zijn door PS diverse documenten vastgesteld met betrekking tot provinciaal soortenbeleid. Denk hierbij aan de Nota Faunabeleid Fryslân en de Startnotitie voor het beleid voor de aanpak van invasieve exoten. Tevens is de Fryske guozzeoanpak geëvalueerd en zijn voorbereidingen getroffen voor de behandeling in PS van deze evaluatie met bijbehorende startnotitie. Daarnaast hebben wij veel aandacht besteed aan de problematiek omtrent aanrijdingen met reeën en, met name damherten. Samen met Provinciale Waterstaat en de Faunabeheereenheid Fryslân is gewerkt aan het in kaart brengen van de grootste knelpunten op provinciale wegen. Ook de wolf in Fryslân was een belangrijk thema. Zo stelde GS in maart 2021 de Projectgroep Preventie Wolvenschade Fryslân in. De projectgroep overhandigde in december haar advies aan GS over de omgang met de wolf in Fryslân in relatie tot schade aan vee en schapen. Fryslân leverde verder een stevige bijdrage aan de actualisatie van het interprovinciaal wolvenplan.

Water en klimaatadaptatie

Als uitwerking van de Omgevingsvisie is in 2021 het Regionaal Waterprogramma (2022-2027) opgesteld. Het Regionaal Waterprogramma is de opvolger van het huidige Vierde Waterhuishoudingsplan. Klimaatadaptatie is een belangrijk onderwerp geworden in het Regionaal Waterprogramma. Het definitieve waterprogramma wordt dit jaar, na vaststelling van de reactienota, aan de Staten voorgelegd.

Sinds 2021 werken we samen met Wetterskip Fryslân, Vitens en de gemeenten aan het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie Fries Bestuursakkoord Water en Klimaat 3.0 (FBWK3). Deze uitvoeringsagenda klimaatadaptatie is in ontwikkeling. De klimaatadaptatiemaatregelen, die de provincie en alle andere partijen willen uitvoeren worden hierin gebundeld. Dit sluit aan bij de afspraken van het landelijke Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. Einddoel is dat Fryslân in 2050 klimaatbestendig is ingericht.

Agrarisch Fryslân

Landbouw

De landbouw bepaalt in sterke mate het aanzicht van het landschap, draagt bij aan de biodiversiteit en aan een leefbaar en aantrekkelijk platteland. De agrarische sector is van groot belang voor brede welvaart in Fryslân en ontwikkelingen in de landbouw zijn medebepalend voor de totale leefomgeving. Overeenkomstig het bestuursakkoord is het onze ambitie dat de landbouw in 2025 duurzaam en natuurinclusief is. Dat is een landbouw die grondgebonden en circulair is, bijdraagt aan herstel van biodiversiteit, maatschappelijk draagvlak heeft en duurzaam economisch renderend. We willen de landbouwsector helpen om van een viersterren landbouw een vijfsterren landbouw te maken, waarbij de vijfde ster een groene ster is. Daarbij staat kwalitatieve groei voorop en willen we het spanningsveld tussen landbouw en andere maatschappelijke wensen doorbreken. Daarbij is het van cruciaal belang dat boeren een levensvatbaar bedrijfsmodel kunnen vinden. Dit alles is vertaald in de landbouwagenda welke door PS in september is goedgekeurd en waarmee de organisatie samen met de stakeholders volop mee aan de slag gaat. Groot succes is de jonge boerenregeling, hier is veel meer gebruik van gemaakt dan voorspeld. Tevens is het transitiefonds opengesteld en is een kennisconsortium verzilting (Potato Valley) gevormd.

Stikstof

In 2021 is er vanuit het Programma Team Stikstof (PTS) een Voortgangsrapportage (door PS vastgesteld in februari 2021) afgerond ter voorbereiding op het Uitvoeringsprogramma, waarvoor in hetzelfde jaar de nodige voorbereidende werkzaamheden zijn verricht. Hierbij kan o.a. gedacht worden aan het onderzoeksrapport van de Wageningen University & Research (WUR) en voorbereidende werkzaamheden voor de Gebiedsgerichte Aanpak. Daarnaast zijn er gebiedsanalyses vastgesteld voor de 11 stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden in Fryslân en zijn er met regelmaat dialoogsessies georganiseerd waarbij belanghebbenden op de hoogte zijn gesteld van actualiteiten en ontwikkelingen op dit thema. Ook is er een digitaal stikstofplatform gerealiseerd binnen de website van de provincie (www.fryslan.nl/stikstof), waarvoor de nodige content is ontwikkeld. Te denken aan infographics, webteksten en een animatievideo. Verder zijn er nieuwsbrieven en persberichten gedeeld.

Ondernemend Fryslân

Economie vormt een belangrijk fundament voor brede welvaart. Een gezonde economie is ook in harmonie met zijn omgeving. Een economie die dat bereikt is een circulaire economie. We zien de overgang naar een circulaire economie als een kans voor het Friese MKB om nieuwe circulaire verdienmodellen te vinden. Er is in 2021 veel inzet gepleegd om begrip circulaire inkoop bekender te maken. Resultaat is dat circulariteit in meer projecten een rol krijgt.

Binnen het economisch beleid wordt samen met stakeholders gewerkt aan het uitbouwen van de zes sterke clusters/speerpunten in Fryslân. Met watertechnologie, HTSM, Dairy, Maritiem, Circulaire plastics en gastvrijheid willen we Onderwijs/kennis, ondernemers en overheid binnen een ecosysteem met elkaar verbinden om Fryslân op een paar sectoren op kennisgebied (inter-)nationaal te laten uitblinken.

In 2021 zijn er voor het noordelijke MKB diverse Europese- en Rijksregelingen opengesteld. Vanuit de door Europa verstrekte REACT EU middelen zijn dit de VIA-2021 (bestaande uit de VIA regeling Ontwikkeling en de VIA regeling Software), Open Innovatie Call, experimentele uitvraag ecosystemen. Daarnaast vanuit Rijksmiddelen: Plus MIT 2021 (bestaande uit de regeling MIT Haalbaarheid en MIT R&D samenwerking). Het aandeel van Friese bedrijven was hier ongeveer 1/3 deel in. Vanuit het No en Moarn pakket is een aantal stimuleringsregelingen opengesteld, zijnde de Nieuwe Economie Challenge en de Matrixtafel.

Leefbaar Fryslân

Dorptontwikkelmaatschappijen (DOM's)

In 2021 hebben we grote stappen gemaakt in de verdere uitrol van de DOM-methodiek, door middel van de vormgeving van communicatietools en de werving van nieuwe DOM-dorpen. Ondanks de beperkende coronamaatregelen zijn in alle regio's van Fryslân nieuwe DOM's opgestart. Naast de bestaande vijftien, zijn er in 2021 zestien DOM's bijgekomen. Ook hebben we gewerkt aan een nieuwe subsidieregeling, die per 1 januari 2022 is opengesteld,

en waar 28 nieuwe DOM's mee kunnen worden gerealiseerd. Bij deze uitbreiding is gekozen voor een nieuwe organisatiestructuur.

Wonen

In 2021 hebben Provinciale Staten van Fryslân ingestemd met de Uitvoeringsagenda Wonen. Met dit programma werken we, samen met gemeenten, corporaties en marktpartijen, aan het in beweging krijgen van de Friese woningmarkt. Met de provinciale "Flexpool"-regeling ondersteunen we gemeenten bij de inhuur van extra expertise om hun plannen te versnellen. Hiervoor hebben we middelen van het Rijk gekregen die we zelf hebben gefinancierd. Ons beleid is gericht op een toekomstbestendige woningvoorraad. Een belangrijk aandachtspunt is de vergrijzing. We hebben samen met gemeenten, corporaties, kennisorganisaties en de Taskforce Wonen en zorg geïnventariseerd wat de opgave in Fryslân is.

Sport

Door de coronamaatregelen hebben veel sportactiviteiten in Fryslân geen doorgang kunnen vinden. Dat geldt zowel voor topsport en breedtesport, als de Friese sporten. Voor de zomer hebben Provinciale Staten nieuw sportbeleid vastgesteld met de Beleidsbrief Sport 2021-2024 'Altyd priis'. De provincie streeft naar een vitale gemeenschap, waarin iedereen in Fryslân iedere dag met plezier kan sporten en bewegen. We willen dat Fryslân een brede en bijzondere sportprovincie blijft, en zich ontwikkelt tot sportregio in Europees verband. Daarnaast is er in het nieuwe sportbeleid aandacht voor innovatie en inclusie in de sport.

Blue zone/bloeizone

De doelstelling binnen dit project is dat er eind 2022 15 dorpen, wijken of buurten in Fryslân zijn met een bloeizone initiatief. Eind 2021 waren er 14 bloeizone initiatieven, verdeeld over 10 gemeenten. In drie gemeenten zijn er twee of drie bloeizone initiatieven.

Bestemming Fryslân

Verkeersveiligheid

Het aantal dodelijke ongevallen in het verkeer lag in 2021 iets lager dan het jaar daarvoor. Besluitvorming over een Regionaal Mobiliteits Programma is verplaatst naar 2022. Vanwege de demissionaire status van het kabinet heeft er geen BO-MIRT plaatsgevonden.

Infrastructuur

Meerdere RYP-projecten zijn in 2021 afgerond. Voorbeelden zijn de ovonde in de N369 bij Rottevalle, de N354 in Tsiengerbuorren, de bebouwde kom in Dongjum en ten westen van Lemmer de oversteek bij de kruising van de N359 met De Iedyk. Langs de N919 bij Oosterwolde is een innovatieve geleiderail geplaatst, waardoor de verkeersveiligheid is vergroot. Doordat er meer tijd nodig was voor de verlegging van kabels en leidingen, zijn de rotonde in de N357 in Hallum, het werk aan het kruispunt N355 in Quatrebras en de aanpak van de N359 tussen Bolsward en Tjerkwerd vertraagd.

In 2021 bleek de realisatie van minimaal vier hoofdfietsroutes over langere afstand die in het Bestuursakkoord zijn opgenomen, niet haalbaar te zijn. Belangrijkste oorzaak was dat niet alle gemeenten in staat zijn tot co-financiering. Daarom zijn eind 2021 voorstellen gedaan

om het doel bij te stellen. Langs de Centrale As vonden nadere onderzoeken plaats naar de oorzaken van problemen met staalslakken. Ook hebben we opnieuw maatregelen getroffen om schade die daardoor ontstaat te beheersen.

Openbaar vervoer

De restricties vanwege de coronapandemie overschaduwde ook in 2021 het openbaar vervoer. Doel was het openbaar vervoer zoveel mogelijk te continueren, ondanks lockdowns, teruglopende reizigersaantallen en daardoor noodzakelijke afschalingen. De aanbesteding van de nieuwe busconcessie 2022-2023 is door corona vertraagd. In plaats daarvan kwam er een noodconcessie voor twee jaar op tafel.

De Lelylijn is opgenomen in het Regeerakkoord. Het Rijk reserveert geld (3 miljard) om op termijn, met medefinanciering uit de EU en de regio, deze spoorverbinding te kunnen aanleggen. Vanaf september, na de afronding van werk op het spoortraject Herfte-Zwolle, konden sprinters op het spoor Leeuwarden-Zwolle doorrijden naar Zwolle. Over decentralisatie van de sprinterdiensten op dit traject zijn Rijk en provincie in gesprek, maar besluitvorming is verschoven naar 2022. Daarbij bracht de provincie ook de vervanging van de spoorbrug over het Van Harinxmakanaal door een spooraquaduct te berde.

Afsluitdijk

Aannemer Levvel is in 2021 gestart met de bouw van de coupure voor de vismigratierivier (VMR) in de Afsluitdijk. De westflank van de VMR is na een riettransplantatie vanaf de Makkumer Noordwaard voltooid, maar het totale project loopt vertraging op vanwege raakvlakken met werk (door het Rijk) aan de Afsluitdijk. Ook de vernieuwing van de bruggen bij Kornwerderzand hebben te maken met vertraging. De provincie ontwikkelde een aanbestedingsstrategie om de Friese projecten in tijd en uitvoering waar nodig te koppelen aan het Rijksproject. Het Afsluitdijk Wadden Centrum kreeg meermaals te maken met lockdowns door corona.

Gastvrijheidseconomie

De vrijetijdssector kampte ook in 2021 met de gevolgen van de coronamaatregelen en is daardoor hard geraakt. De provincie heeft het actieplan tegen de effecten van de pandemie, dat in 2020 al was gemaakt, doorgetrokken naar 2021. Ook zijn nieuwe acties toegevoegd, waaronder voor de gastvrijheidssector een subsidieregeling voor verblijfsaccommodaties.

Wadden / bestuurlijke samenwerking

Met de Waddeneilanden is in 2021 verder gewerkt aan de totstandkoming van het Programma Waddeneilanden.

Fryslân 2028

Cultuur

De coronacrisis trok een flinke wissel op het culturele veld. Instellingen moesten tijdelijk de deuren sluiten, voorstellingen konden niet doorgaan of slechts met beperkt publiek. Vrijwel iedereen die actief was in het culturele en creatieve veld, had het zwaar. Daar hebben we ons uiterste gedaan om te helpen. Met het No en Moarn hulppakket hebben we ondernemers financiële steun geboden om zo gemiste inkomsten te compenseren. Maar er gingen ook dingen door, zoals de voorbereiding voor Arcadia, dat in 2022 voor de eerste losbarst. Ook musea toonden zich veerkrachtig en konden met nieuwe concepten toch door met tentoonstellingen.

Fries

Er is en blijft veel energie nodig om het Fries voldoende aandacht te geven. De meldingen die bij het meldpunt Frysk binnenkomen, laten zien dat het gebruik van het Fries nog niet altijd en overal even vanzelfsprekend is. Daar blijven we onverminderd hard aan werken. Via het taalplan Frysk startten we de campagne Yung Frysk. Met het Rijk werkten we aan een Sichtberensakkoort dat in 2022 ondertekend wordt door Rijk en provincie. En natuurlijk werkten we aan het Fries op scholen met bijvoorbeeld de regeling Frysk foar no en letter.

Samenwerkend Fryslân

Juist als middenbestuur weet de provincie dat het draait om het verbinden van de juiste partijen op verschillende schaalniveaus. Wij hebben ons ingespannen om de bestaande overheidssamenwerking te optimaliseren en ons in Fryslân verder 'als één overheid' te organiseren. Onderzoeken in 2021 naar het Bestuurlijk Regionaal Ecosysteem (BRE) Fryslân (Berenschot/Rijksuniversiteit Groningen) en 'Droomland of Niemandland' (Raad voor het Openbaar Bestuur) bieden interessante handvatten om een dergelijke wijze van 'horizontaal bestuur' in te richten. Vanuit die gedachte spannen wij ons in om samen met de gemeenten en de VFG de lokale bestuursakkoorden inhoudelijk optimaal aan te laten sluiten bij de inzet van de volgende provinciale bestuursperiode.

In het kader van Friese samenwerking werken we samen met het Wetterskip en de VFG op gebied van onder andere de omgevingsvisie. We werken samen met de gemeenten op allerlei terreinen, internationaal zoeken we de samenwerking op Europese programma's en interprovinciaal werken we samen binnen het IPO op verschillende beleidsthema's zoals bijvoorbeeld Stikstof en de aanpak van de coronacrisis. In SNN-verband werken we vooral samen op de economische thema's.

In 2021 heeft de doorstart van de Friese aanpak er toe geleid dat in het implementatietraject van de Omgevingswet een aantal goede afspraken met de betrokken ketenpartners zijn gemaakt in de keten van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH). Daarnaast is er gestart met gezamenlijk oefenen van intaketafels en vergunningprocedures. Dit met de wetenschap dat de Omgevingswet per 1 juli 2022 in werking zou treden.

Betaalbaar Fryslân

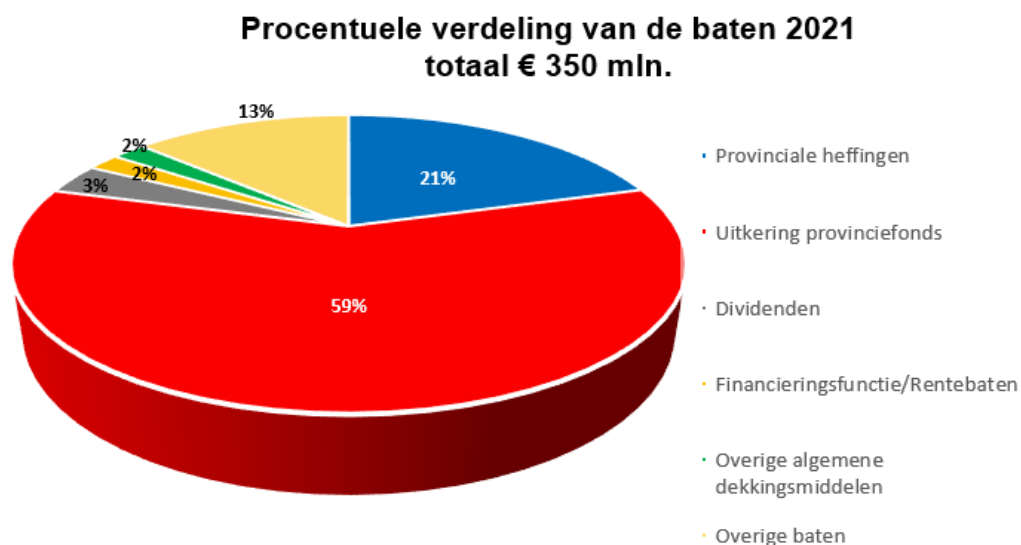
Financiën

Baten

Als provincie ontvangen wij geld van het Rijk en hebben we eigen inkomsten. Van het Rijk krijgen we een uitkering uit het Provinciefonds. Eigen inkomsten zijn bijvoorbeeld de opcenten motorrijtuigenbelasting. De overige baten betreffen bijvoorbeeld bijdragen van derden en specifieke uitkeringen voor projecten.

Inkomsten	Bedragen x € 1.000
Provinciale heffingen	71.855
Uitkering provinciefonds	206.220
Dividenden	12.037
Ontvangen rente	6.743
Verkoop obligatieportefeuille	
Overige algemene dekkingsmiddelen	7.071
Overige baten	46.532
Totaal	350.458

Procentueel ziet dat er als volgt uit:

Lasten

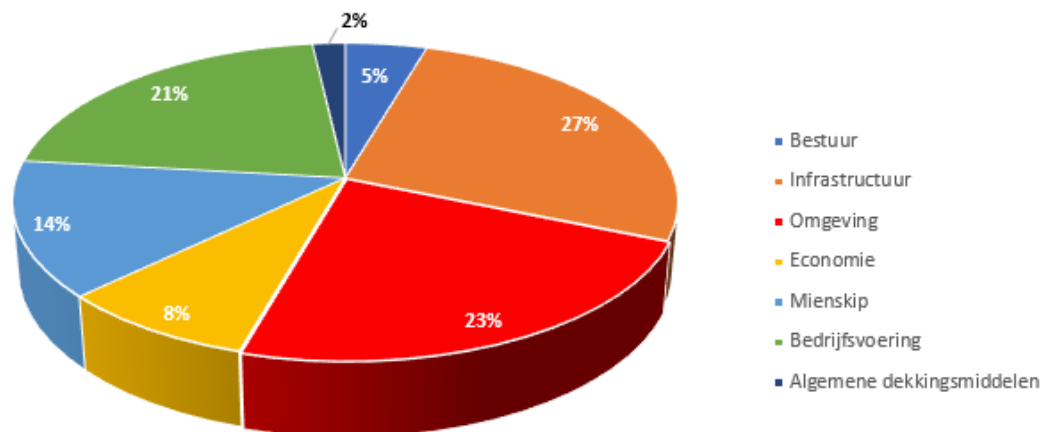
Als provincie geven wij middelen uit voor de uitvoering van verschillende taken en activiteiten. Voor een deel zijn dat wettelijke taken, zoals op het gebied van Verkeer en Vervoer, Milieu, Natuur en Friese taal. Wij investeren daarnaast ook in 'autonome taken'

zoals bijvoorbeeld Economie, Onderwijs en Sport. Wij hebben dit in de provinciale begroting verdeeld in onderstaande programma's.

Lasten	Bedragen x € 1.000
Bestuur	17.577
Infrastructuur	102.948
Omgeving	89.317
Economie	32.550
Mienskip	53.539
Bedrijfsvoering	82.430
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	7.062
Totaal	385.423

Procentueel ziet dat er als volgt uit:

Procentuele verdeling van de lasten 2021 over de programma's totaal € 385 mln.

De lasten zijn hoger dan de baten. Na mutaties in de reserves ontstaat het jaarrekeningresultaat (dat we hieronder toelichten).

Jaarrekeningresultaat

Wij hebben in 2021 een positief resultaat gerealiseerd van € 8,3 mln. In het verwachte begrotingssaldo 2021 was rekening gehouden met een negatief resultaat van € 7,8 mln. Het uiteindelijke rekeningssaldo is daarmee € 16,1 mln. hoger uitgevallen dan verwacht.

De grootste afwijking (€ 10,5 mln.) wordt veroorzaakt door vrijval van structurele budgetten. Het gaat hierbij met name om lagere afschrijvingslasten dan begroot en vrijval nazorgplan stortplaats Trijehûs.

Op de tijdelijke budgetten valt € 5,5 mln. vrij. Van dit bedrag wordt € 3,3 mln. teruggevraagd als resultaatbestemming. Het gaat daarbij om de onderwerpen No en Moarn pakket II, Bodem, Kancelarij en Actieplan geluid.

Daarnaast zijn er voor € 0,7 mln. mutaties op de reserves en voorzieningen geweest, die niet waren voorzien.

Het positief resultaat 2021 van € 8,3 mln. is op de balans verantwoord als nog te bestemmen resultaat en wordt toegevoegd aan de vrij aanwendbare reserve (VAR). Het besteedbaar deel van de VAR bedraagt daarmee aan het einde van de coalitieperiode € 129,5 mln.

Balans

In de balans staan de provinciale bezittingen (activa) en het vermogen (passiva)

Activa	Stand per 31-12-2021 (bedragen x € 1.000)
Bijdragen aan activa derden	1.115
Vaste activa (vnl. geactiveerde investeringen en bedrijfsgebouwen)	444.154
Financiële vaste activa (vnl. kapitaalverstr. en leningen aan deelnemingen)	535.333
Voorraden (vnl. grond)	1.972
Kortlopende vorderingen	334.558
Liquide middelen	374
Overlopende activa	17.158
Totaal	1.334.663
Passiva	Stand per 31-12-2021 (bedragen x € 1.000)
Reserves	1.044.099
Nog te bestemmen resultaat 2020	8.342
Voorzieningen	9.723
Overlopende passiva (vnl. voorschotten van overheden)	114.117
Kortlopende schulden	82.293
Vaste schuld	76.088
Totaal	1.334.663

De samenstelling van het vermogen (de passiva) geeft aan hoe de provinciale bezittingen (activa) zijn gefinancierd. Te zien is dat deze bezittingen voornamelijk zijn gefinancierd door de reserves, het zogenoemde eigen vermogen.

Bedrijfsvoering

De coronamaatregelen drukten ook in 2021 een zwaar stempel op de provinciale organisatie. Met veel thuiswerken en digitaal vergaderen. Het doelaantal van 25 participatiebanen kon in deze omstandigheden niet volledig worden gehaald. Er is besloten om het Strategisch Personeelsplan te actualiseren om goed in te spelen op de vele dynamiek door onder andere wisseling van taken, krapte op de arbeidsmarkt en stijgende

tarieven. Aan Provinciale Staten is in het najaar € 3,5 mln. extra gevraagd voor capaciteit; nadien bleek dat € 2,3 mln. genoeg was. Met de ondernemingsraad is een nieuwe vitaliteitsregeling afgesproken voor werknemers in provinciale dienst. Vijftien mensen hebben daar na 1 juli gebruik van gemaakt. Ook hebben we de Fryske Flexpool ingericht.

Provinciebestuur en organisatie

Samenstelling Provinciale Staten

Provinciale Statenverkiezingen worden één keer in de vier jaar gehouden, waarbij leden rechtstreeks door de stemgerechtigde inwoners van de provincie worden gekozen. Op 20 maart 2019 hebben Provinciale Statenverkiezingen plaats gevonden. Het aantal Statenleden van een provincie is afhankelijk van het aantal inwoners. Voor Fryslân is het aantal zetels vastgesteld op 43. De huidige samenstelling van Provinciale Staten (april 2022) is als volgt:

Partij	Aantal zetels
Christen Democratisch Appèl (CDA)	8
Partij van de Arbeid (PvdA)	6
Forum voor Democratie (FvD)	4
Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD)	4
Fryske Nasjonale Partij (FNP)	4
GrienLinks	3
ChristenUnie	3
Partij voor de Vrijheid (PVV)	3
Socialistische Partij	2
D66	2
Partij voor de Dieren	1
50PLUS	1
Statenlid Goudzwaard	1
Statenlid van Swol	1
Totaal	43

Statengriffie

Contact met Provinciale Staten als geheel loopt via de Statengriffie. De Statengriffie helpt Provinciale Staten bij het vervullen van haar controlerende, kaderstellende en vertegenwoordigende functie. De Statengriffie houdt zich bezig met secretariële, adviserende en procesmatige taken voor Provinciale Staten en de Statencommissies. De griffier van Provinciale Staten is A.G. Rosier.

Samenstelling Gedeputeerde Staten

drs. A.A.M. Brok, Commissaris van de Koning

Portefeuille

- Coördinatie Interbestuurlijk toezicht
- Bestuurlijke vernieuwing
- Communicatie
- Coördinatie lobby
- Rijkstaken
- Integriteit

Gedeputeerde F. Douwstra (CDA)

Portefeuille

- Economie en onderwijs
- Financiën (inclusief Windpark Fryslân)
- Sport (inclusief Thialf)
- Europese Fondsen
- Campus Fryslân
- Kwaliteit lokaal bestuur
- Financieel toezicht gemeenten
- IJsselmeer
- Coördinatie F4 gemeenten
- De Fryske Akademie
- Wetsus
- BRZO
- Mijnbouw

Gedeputeerde K. Fokkinga (FNP)

Portefeuille

- Landbouw en visserij
- Dairy Valley
- Aanpak Stikstof
- Leefbaarheid en plattelandsbeleid (inclusief breedband)
- Regionale samenwerking (inclusief Streekagenda's)
- Iepen Mienshipsûns
- Cultureel erfgoed en archeologie
- Wonen
- Jacht (inclusief ganzenaanpak)
- Holwerd aan Zee
- Uitvoering grondbeleid
- Versnellingsagenda Noordoost Fryslân
- Gebiedsontwikkeling DCA/Kansen in Kernen
- EU Comité van de Regio's
- Luchtvaart

Gedeputeerde D. Hoogland (PvdA)

Portefeuille

- Veenweide
- Natuur
- Biodiversiteit
- Water
- Bodem
- De grondbank/grondbeleid
- Sociaal beleid en gezondheid

Gedeputeerde Mr. M.A. Fokkens - Kelder (VVD)

Portefeuille

- Verkeer en vervoer
- Openbaar vervoer
- Infrastructuur en verkeersveiligheid
- Recreatie en Toerisme
- Ruimtelijke ordening
- Omgevingswet en Omgevingsvisie
- Wadden
- Afsluitdijk
- Vismigratierivier
- Organisatie en Bedrijfsvoering

Gedeputeerde mr. S.A.E. Poepjes (CDA)

Portefeuille

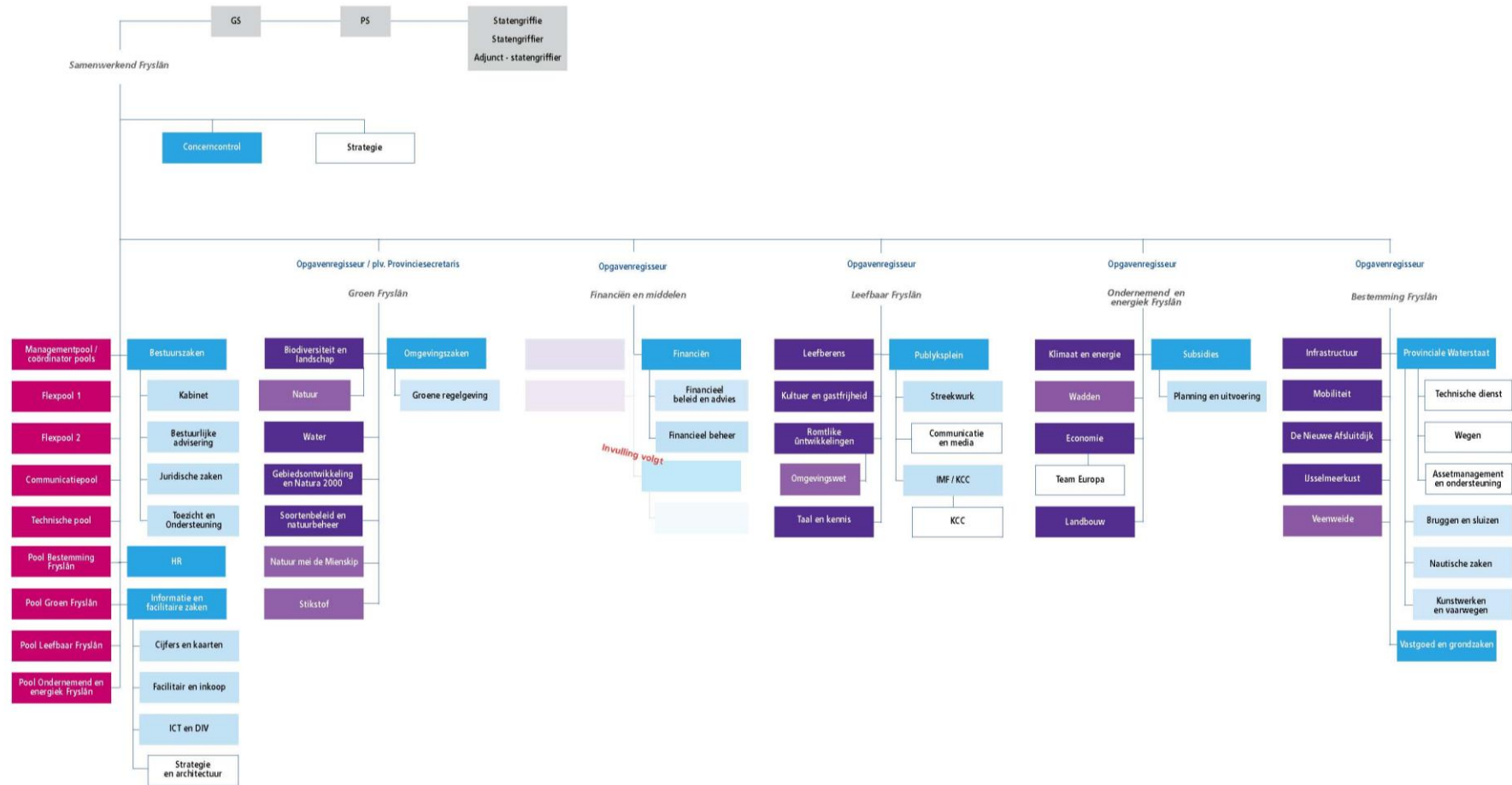
- 1^e loco
- Klimaat (inclusief ruimtelijke inpassing)
- Energie
- Cultuur
- Onderwijs en taal
- Fryslân 2028
- Coördinatie Chinabeleid
- Waddenfonds
- Vergunningen, toezicht en handhaving

Algemeen directeur en Provinciesecretaris
R.E. Bouius-Riemersma, MBA MCM

Ambtelijke organisatie

Organogram

Organogram Provincie Fryslân

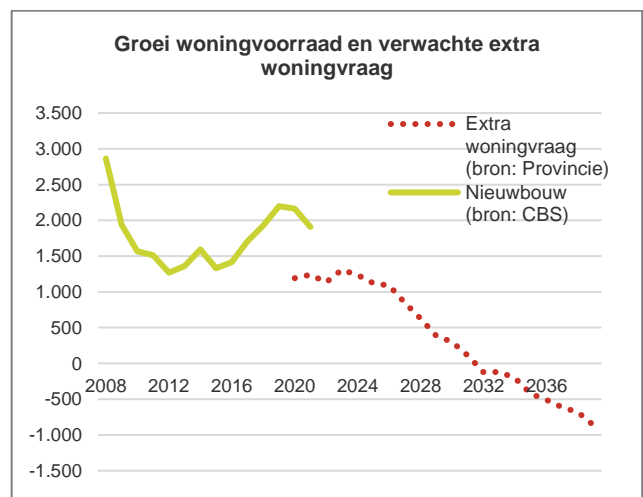
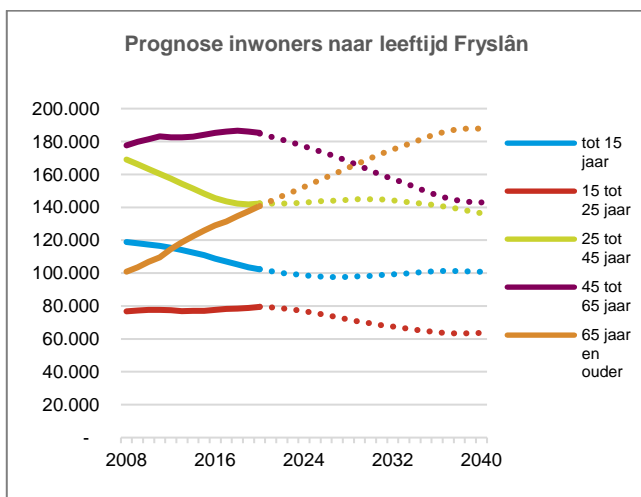
Januari 2022

Trends Staat van Fryslân

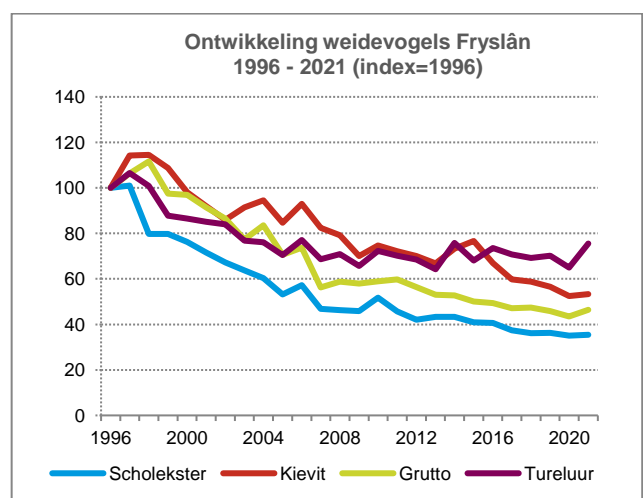
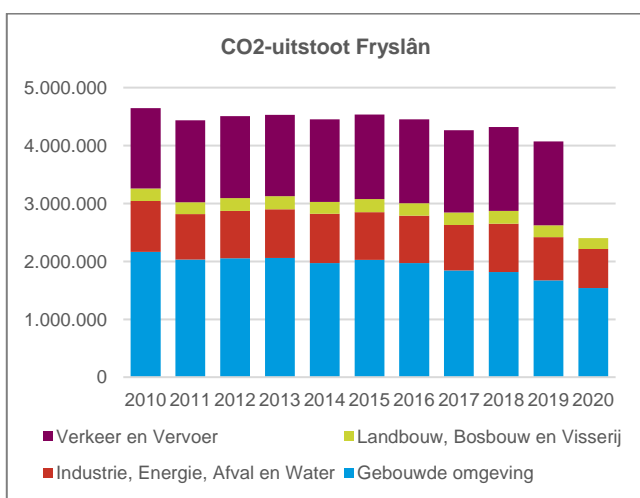
In maart 2019 is de [Staat van Fryslân](#) verschenen. Hierin is via feitelijke beschrijvingen en illustraties inzicht gegeven in de maatschappelijke context waarbinnen we als provincie opereren. Er wordt in het kader van het Informatiedossier voor de Statenverkiezingen van 2023 gewerkt aan een actualisatie van de Staat van Fryslân. Ook wordt verkend of deze daarna frequent vernieuwd kan worden (minimaal jaarlijks, maar voor sommige onderwerpen nog frequenter). De Staat van Fryslân biedt dan de praktische achtergrondinformatie voor het politiek-bestuurlijk besluitvormingsproces. Koppeling aan de P&C-cyclus wordt daarbij ook verkend.

In voorliggend hoofdstuk zijn enkele thema's actueel in beeld gebracht. Ook vindt u actuele inzichten in de in 2021 verschenen [Tussenbalans van het Bestuursakkoord](#). Daarnaast biedt ook het onderdeel [cijfers en kaarten](#) op de provinciale website relevante kaarten, dashboards, onderzoekspublicaties en factsheets.

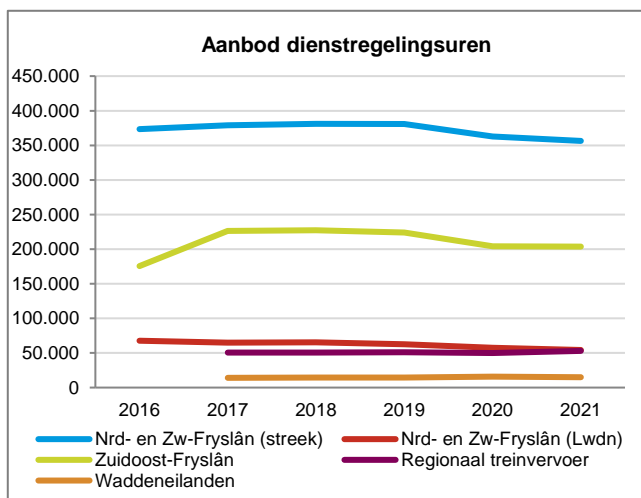

Het aantal inwoners neemt de laatste jaren weer iets toe, maar op termijn zal krimp, ontgroening en vergrijzing wel doorzetten.

De verwachte vraag naar extra woningen neemt steeds verder af. Ook omdat er relatief veel nieuwbouw wordt gerealiseerd. De huidige voorraad is qua aantal woningen voldoende voor de vraag in 2030.

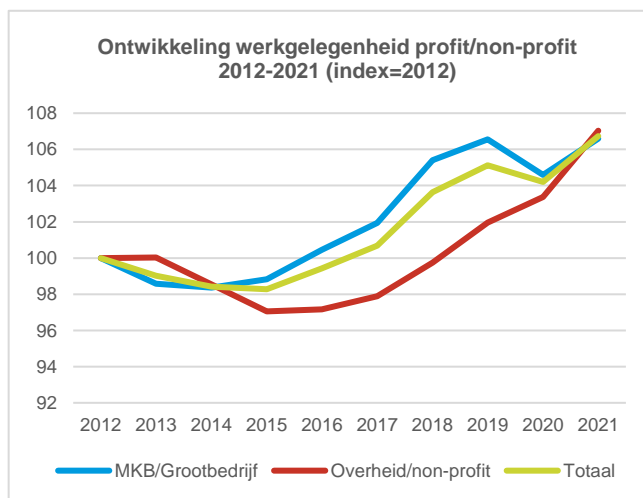

De CO₂-uitstoot neemt sinds 2010 licht af, met name in de gebouwde omgeving. De uitstoot van V&V van 2020 is nog niet bekend.

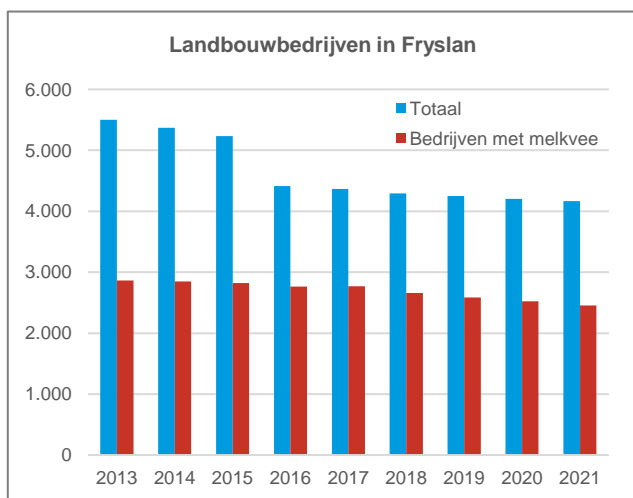

Het aanbod dienstregelingsuren in het openbaar vervoer is stabiel. Alleen in Leeuwarden is sprake van een afname

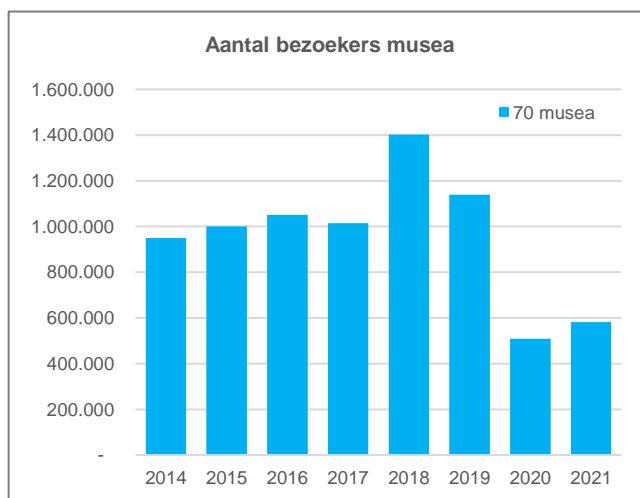
Het aantal weidevogels is de afgelopen 2 decennia afgenomen. De Tureluur lijkt zich wat te herstellen.

Als gevolg van de coronacrisis nam het aantal banen in de marktsector in 2020 af met 1,8%. In de non-profitsector nam de werkgelegenheid nog wel toe. In 2021 is het banenverlies ruimschoots goedge maakt en telt Fryslân een record aantal banen. De afgelopen 10 jaar groeide het aantal banen zowel binnen het MKB/grootbedrijf als in de non-profit sector met 7%.

Het aantal landbouwbedrijven en melkveehouderijen neemt jaar op jaar verder af.

De Friese musea hebben als gevolg van de Coronacrisis in 2020 en 2021 bijna de helft minder bezoekers getrokken.

Bronnen

- Inwoners: CBS en Prognose 2020 Provincie Fryslân
- Nieuwbouw en woningvraag: CBS en Prognose 2020 Provincie Fryslân
- CO₂-uitstoot: Klimaatmonitor (Rijksoverheid)
- Weidevogels: CBS
- Dienstregelingsuren: Vervoerders
- Werkgelegenheid: Werkgelegenheidsregister Provincie Fryslân

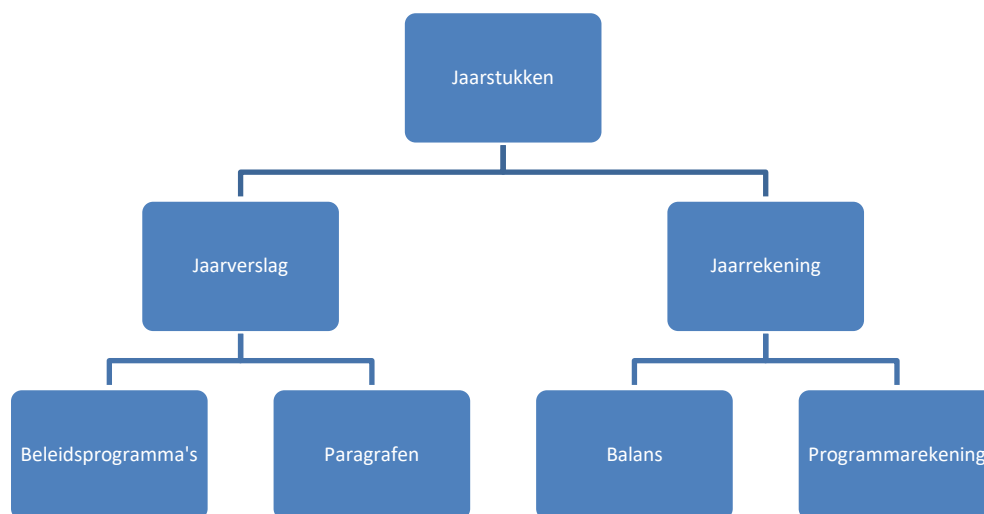
- Landbouwbedrijven: CBS
- Musea: Museumfederatie Fryslân

Leeswijzer

In deze digitale omgeving vindt u de jaarstukken van het college van Gedeputeerde Staten.

De jaarstukken 2021 zijn het verantwoordingsdocument over het begrotingsjaar 2021 en daarmee het sluitstuk van de bestuurlijke planning- en controlcyclus 2021. De basis is de door Provinciale Staten vastgestelde begroting 2021 en de wijzigingen hierop in de eerste en tweede bestuursrapportage.

De jaarstukken zijn als volgt opgebouwd:

De jaarrekening 2021 van het Fonds nazorg stortplaatsen Fryslân leggen we in een afzonderlijk document voor aan Provinciale Staten.

Jaarverslag

Het eerste deel van de jaarstukken is het jaarverslag. Dit deel bestaat uit de beleidsprogramma's (zoals bijvoorbeeld Infrastructuur en Economie) en de paragrafen. De paragrafen maken we op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de financiële verordening. Deze paragrafen geven vanuit diverse beheers aspecten een dwarsdoorsnede van de programma's. Het jaarverslag wordt afgesloten met een aantal bijlagen. Dit zijn bijvoorbeeld het financieel kader en een investeringsoverzicht.

Jaarrekening

Het tweede deel van de jaarstukken is de jaarrekening 2021 en de toelichting hierop. De jaarrekening bestaat uit de programmarekening (exploitatierekening) en de balans. De jaarrekening leggen we ter vaststelling voor aan Provinciale Staten. De jaarrekening maken we conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De jaarstukken zijn gecontroleerd door accountant BDO.

De accountantscontrole richt zich op de getrouwheid en de rechtmatigheid van de financiële verantwoording. Getrouwheid gaat over de mate waarin we de baten, lasten en balansmutaties juist en volledig hebben verantwoord. Rechtmatigheid is de mate waarin we zogenoemde financiële beheers handelingen – bijvoorbeeld inkopen en aanbestedingen en subsidieverstrekking – volgens de geldende regels hebben uitgevoerd. De accountantsverklaring is bij de jaarrekening gevoegd.

Het accountantsverslag en de reactie hierop van het college van Gedeputeerde Staten leggen we, via het Statenvoorstel bij de jaarstukken, als afzonderlijke documenten aan Provinciale Staten voor.

Opzet beleidsprogramma's

Centraal staat de 'confrontatie' tussen de beleidsdoelen uit de begroting 2021 en de verantwoording hierover. Het vertrekpunt bij elk programma is daarom een overzicht van de provinciale doelen uit de begroting 2021.

Elk beleidsprogramma begint met een algemeen of 'overall-programmadeel' met daarna verschillende beleidsvelden. De volgende onderdelen komen in de programma's aan bod:

Wat wilden we bereiken?

Hier staan de 'overall' programmadoelen uit de begroting 2021. Deze doelen uit de begroting hebben vaak een meerjarig karakter en overstijgen de verschillende beleidsvelden.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Dit geeft inzicht in de mate van doelrealisatie met stoplichtkleuren: groen, oranje of rood. Deze kleurentabel is een samenvatting van de doelrealisatietabellen bij de afzonderlijke beleidsvelden.

Wat heeft het programma gekost?

Dit is de tabel met de baten en lasten van de betreffende beleidsvelden. In het onderdeel 'mutatie reserves' staat het saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

Na dit algemene deel staan in elk programma verschillende beleidsvelden. Elk beleidsveld bestaat uit vier vragen:

Wat wilden we bereiken?

Hier staat het doel van het beleidsveld uit de begroting 2021. Dit doel heeft vaak een meerjarig karakter.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Hier staat met stoplichtkleuren of het doel van het beleidsveld is bereikt.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

In de tabel onder deze kop staan de gewenste resultaten uit de begroting 2021. Stoplichtkleuren laten zien of we de gewenste resultaten hebben gerealiseerd. Onder de tabel staat een toelichting.

Wat heeft het gekost?

Hier laten we de baten en lasten per soort zien: structurele en tijdelijke budgetten, reserves en overlopende passiva. Dit zijn de zogenoemde exploitatiebedragen, dat wil zeggen: inkomsten en uitgaven die we ten laste van de exploitatie in 2021 hebben verantwoord.

Structurele budgetten zijn middelen voor jaarlijks terugkomende uitgaven. Tijdelijke budgetten zijn uitgaven die Provinciale Staten voor een specifieke periode beschikbaar hebben gesteld. In hoofdstuk 3 van de jaarrekening staat het totaaloverzicht van de tijdelijke budgetten, inclusief een toelichting op de grootste afwijkingen in 2021.

Onder de kopjes reserves, voorzieningen en overlopende passiva staan de uitgaven en inkomsten die worden verrekend met de betreffende balansposten. In de jaarrekening leggen we verantwoording af over de inzet en niveaus van deze balansposten.

De overlopende passiva gaan over de (rijks)bijdragen die wij hebben ontvangen met een speciaal bestedingsdoel. De nog te ontvangen of terug te betalen bedragen verantwoorden we op de balans (jaarrekening). De besteding en de daar tegenoverstaande dekking (baten) verantwoorden we in de exploitatie (programma's) ten laste van deze balansposten.

In het onderdeel 'Mutatie reserves' staat het saldo van onttrekkingen en stortingen in de reserves. Bijvoorbeeld het – ten laste van de exploitatie – toevoegen van het restant van een tijdelijk budget aan de reserve tijdelijke budgetten. Zodat we deze middelen alsnog voor het door Provinciale Staten aangewezen doel kunnen inzetten. Een onttrekking aan een reserve is een bate in de exploitatie. Een toevoeging aan de reserve is een last in de exploitatie.

De investeringsuitgaven en - inkomsten van de lopende investeringen verantwoorden we in bijlage 5 Investeringsen en in de jaarrekening. Alleen de afschrijvingslasten zijn zichtbaar in de exploitatie.

Programma 6 Bedrijfsvoering

PS hebben in hun vergadering van 28 juni 2017 besloten om een programma bedrijfsvoering in de P&C-documenten op te nemen. In dit programma worden de personele lasten en de (ondersteunende) middelen verantwoord binnen één programma.

Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen

Programma 7 is geen beleidsprogramma in de strikte zin van het woord en is daarom niet opgebouwd naar de drie W-vragen. Dit programma bestaat voornamelijk uit baten (algemene dekkingsmiddelen) waaraan geen specifieke bestemming is gegeven zoals uitkering uit het provinciefonds, opbrengst uit opcenten op de motorrijtuigenbelasting, rendement uit beleggingen en dividenden van deelnemingen. Aan de lastenkant van dit programma verantwoorden we onder andere de financieringskosten. Ook nemen we in dit programma de voorwaardelijke budgetten op tot deze vrijgegeven zijn voor uitvoering door respectievelijk Provinciale of Gedeputeerde Staten.

Balanspositie per programma

Per programma presenteren we (als het van toepassing is) aan het begin van het programma het overzicht van de balansposities van de investeringen, reserves, voorzieningen, revolverende middelen en de overlopende passiva. Dit is het totaal van wat er in de verschillende beleidsvelden gebeurt.

Verwijzingen

Daar waar projecten of onderwerpen op verschillende plaatsen in de jaarstukken terugkomen zijn in de beleidsprogramma's verwijzingen opgenomen, bijvoorbeeld voor de onderdelen samenwerkingsagenda's Smallingerland-Heerenveen, FUMO en onderhoud infrastructuur.

Bij de inhoudelijke verantwoording over de resultaten lichten we vooral de afwijkingen toe.

Wat betekenen de stoplichtkleuren?

Programma's

	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven? / onderdeel 'Geld'
Beleid	Geen afwijking. Naar verwachting wordt het doel gerealiseerd.	Het gewenste resultaat zoals geformuleerd in de begroting is gehaald.	T.a.v. het onderdeel geld is er geen afwijking (Overschrijding is kleiner dan 10% en kleiner dan
Tijd	Geen afwijking, de verwachting is dat het doel binnen de afgesproken tijd is/ wordt gerealiseerd.	Het gewenste resultaat zoals geformuleerd in de begroting is binnen de afgesproken tijd gehaald.	€ 50.000,- en Onderschrijding is kleiner dan 10% en kleiner dan € 50.000,-).
Beleid	Mogelijke verwachte, maar nog geen zekere afwijking in de inhoudelijke doelrealisatie, waardoor het doel waarschijnlijk niet wordt gehaald	Het gewenste resultaat zoals geformuleerd in de begroting is inhoudelijk niet geheel gehaald.	T.a.v. het onderdeel geld is er sprake van onderbesteding (Onderschrijding groter dan 10% en groter dan € 50.000,-).
Tijd	Mogelijke verwachte, maar nog geen zekere afwijking in doelrealisatie binnen de tijd, waardoor het doel waarschijnlijk later wordt gehaald.	Het gewenste resultaat zoals geformuleerd in de begroting is niet geheel op tijd gehaald.	
Beleid	Het doel wordt (zo goed als) zeker niet bereikt.	Het voorgenomen gewenste resultaat zoals beschreven in de begroting is inhoudelijk niet gehaald.	T.a.v. het onderdeel geld is er sprake van overbesteding (Overschrijding groter dan 10% en groter dan € 50.000,-).
Tijd	Doelrealisatie binnen de gestelde termijn wordt (zo goed als) zeker niet gerealiseerd.	Het voorgenomen gewenste resultaat zoals beschreven in de begroting is niet op tijd gehaald.	

Paragraaf Grote projecten en bijlage investeringen (jaarverslag, bijlage 5)

Beleid	Geen afwijking. Naar verwachting wordt het doel van het project gerealiseerd.
Beleid	Mogelijke verwachte, maar nog geen zekere afwijking in de inhoudelijke doelrealisatie van het project, waardoor het doel van het project waarschijnlijk niet wordt gehaald
Beleid	Het doel van het project wordt (zo goed als) zeker niet bereikt.

Tijd	Project ligt qua tijdsplanning op schema (het project wordt opgeleverd zoals in de begroting is vermeld)
Tijd	Project met risico voor mogelijke afwijkingen in tijd (Er doen zich zaken voor die een risico vormen voor het opleveringsjaar, mogelijke eerdere oplevering valt hier ook onder)
Tijd	Projecten met overschrijding in tijd (project wordt later opgeleverd)

Geld	Project ligt qua bestedingen op schema (project wordt gerealiseerd binnen het beschikbare budget, onderbestedingen vallen hier ook onder)
Geld	Project met risico voor mogelijke overschrijdingen in krediet
Geld	Projecten met overschrijding van het krediet

Deel I

Jaarverslag 2021

1.1 Programma 1 – Bestuur

Portefeuillehouders: Commissaris van de Koning A.A.M. Brok en gedeputeerde Friso Douwstra.

Wat wilden we bereiken met dit programma?

Dit programma gaat over de ondersteuning van Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de Commissaris van de Koning. Het gaat ook over de kwaliteit van ons eigen bestuur en hoe we dat verder willen verbeteren, en om onze wettelijke taak om zorg te dragen voor en toe te zien op de kwaliteit van het lokaal bestuur.

Samenwerking is een centrale term in de manier waarop wij met andere overheden en de Friese maatschappij willen omgaan. We dragen bij aan een situatie waarin samenwerking de norm is voor de omgang tussen overheden en maatschappij, en tussen overheden onderling. Om effectief te kunnen samenwerken is ook vernieuwing nodig, in onze omgang met anderen, maar ook in onze eigen werkprocessen (en houding).

Vastgestelde beleidsnotities

- Nota samenwerkingsrelaties (2013)
- Beleidsbrief Recht om uit te dagen (2017)
- Notitie Bestuurlijke vernieuwing (2020)
- Startnotitie Regionale Samenwerking
- Beleidsbrief grote integrale maatschappelijke initiatieven

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partij(en) leveren een bijdrage aan de doelen en resultaten van dit programma. Een overzicht van de verbonden partijen en meer informatie hierover staan in paragraaf 5 van dit jaarverslag.

- Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO), Den Haag
- Vereniging naar Belgisch recht Huis van de Nederlandse Provinciën, Brussel (België)
- Gemeenschappelijke Regeling Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), Groningen
- Gemeenschappelijke Regeling Noordelijke Rekenkamer (NRK), Assen
- Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds
- Omgevingsberaad Waddengebied (OBW)

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsvelden	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten behaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
1.1 Provinciale Staten en Statengriffie			
1.2 Gedeputeerde Staten			
1.3 Commissaris van de Koning als rijksorgaan			
1.4 Kwaliteit bestuur			
1.5 Bestuurlijke samenwerking			

Wat heeft het programma gekost?

Exploitatie	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Bedragen x € 1.000,-				
Totaal lasten	36.587	18.226	17.516	710
Totaal baten	674	1.037	1.856	-819
Saldo van lasten en baten	35.913	17.189	15.660	1.529
Mutatie reserves	65	539	534	5
Resultaat van lasten en baten	35.978	17.728	16.194	1.534

Toelichting

Per saldo is er op het hele programma een onderschrijding van € 1,5 mln. ten opzichte van de gewijzigde begroting. De financiële toelichtingen staan bij de afzonderlijke beleidsvelden.

Balanspost reserves				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	vormen	beschikken	Stand per 31-12-2021
R. Fractieondersteuning	276	0	61	215
Totaal	276	0	61	215

Toelichting

Reserve fractieondersteuning

Fracties hebben personeel in dienst en de hoogte van de subsidie die een fractie ontvangt is gebaseerd op de fractiegrootte. Door een nieuwe samenstelling van PS op basis van de verkiezingsuitslag kan de omvang van de fracties wijzigen. Sommige fracties hebben dan niet meer voldoende budget om (al) het fractiepersoneel in dienst te houden. De medewerkers hebben dan recht op ontslag- of transitievergoeding. Om te voorkomen dat fracties in de financiële problemen komen als er na verkiezingen personeel ontslagen moet worden, worden middelen die niet benut worden voor fractieondersteuning in een reserve gezet om eventuele vergoedingen te betalen. Na de verkiezingen valt het niet benutte deel van de reserve weer vrij in de algemene reserve. Omdat in het verkiezingsjaar 2019 geen vrijval heeft plaatsgevonden waar dit wel had gemoeten is bij de 2^e berap 2021 € 60.800 vrijgevallen, het restant is voor de komende verkiezingen.

Balanspost voorzieningen				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	toevoeging	aanwending	Stand per 31-12-2021
V. Waardeoverdracht pensioenen GS leden	8.647	0	683	7.964
Totaal	8.647	0	683	7.964

Toelichting

Voorziening Waardeoverdracht pensioenen GS leden

Dit betreft de voorziening voor pensioenen van (voormalige) GS-leden. De toelichting op de aanwending van deze voorziening staat bij beleidsveld 1.2.

Balanspost overlopende passiva				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	toevoeging	aanwending	Stand per 31-12-2021
OP Omgevingsberaad Waddengeb diverse reserveringen	154	149	291	13
OP Samenwerkingsverband IKW	0	444	370	74
OP SCW Secretariaat Stuurgroep Waddenprovincies	43	78	38	83
Totaal	198	671	699	170

Toelichting

OP Omgevingsberaad Waddengebied diverse reserveringen

De provincie Fryslân is kassier voor het Omgevingsberaad Waddengebied, waar naast Fryslân ook Groningen, Noord-Holland, de waddengemeenten, waterschappen en het Rijk aan bijdragen.

OP Samenwerkingsverband IKW

De provincie Fryslân is kassier voor het Samenwerkingsverband t.a.v. de uitvoeringskosten Investeringskader Waddengebied (IKW). Hieraan dragen naast Fryslân ook de provincies Groningen en Noord-Holland aan bij.

OP SCW Secretariaat Stuurgroep Waddenprovincies

De provincie Fryslân is tevens kassier voor het Secretariaat Stuurgroep Waddenprovincies waar naast Fryslân ook Groningen en Noord-Holland deelnemen.

Beleidsveld 1.1 – Provinciale Staten en Statengriffie

Wat wilden we bereiken?

We willen bereiken dat Provinciale Staten als geheel en de Statenleden individueel in staat zijn om hun kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol zo goed mogelijk uit kunnen voeren. De Statengriffie ondersteunt, adviseert en informeert Provinciale Staten hierbij.

We willen de drempel tussen Provinciale Staten en de inwoners van Fryslân verlagen en zorgen dat het werk van Provinciale Staten meer bekendheid krijgt Fryslân.

We streven naar een evenwichtig samenspel tussen PS en GS waarbij de griffie en de ambtelijke organisatie (met respect voor elkaars rollen) Provinciale Staten optimaal bedienen.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten behaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
Provinciale Staten en Statengriffie			

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. De griffie werkt volgens een door het Presidium vastgesteld werkplan.			
2. We werken volgens een (jaar-)kalender en stemmen deze periodiek af met GS.			
3. We maken alle relevante Stateninformatie digitaal toegankelijk en verbeteren continu de digitale dienstverlening.			
4. We brengen de provinciale politiek onder de aandacht van alle inwoners van Fryslân.			
5. We laten inwoners kennis maken met de politiek, door diverse activiteiten te organiseren zoals het statenspel, het Fries jeugdparlement en de gast van de staten.			
6. We betrekken jongeren actief bij de politiek vanuit een integraal plan rondom jongerenparticipatie. Hierbij werken we ook samen met andere overheden (o.a. de provincie Zeeland).			
7. We stimuleren het gebruik van startnotities.			
8. We noteren alle moties en toezeggingen en bewaken de tijdige afhandeling er van.			
9. We verbeteren, waar mogelijk, provinciaal beleid en planning- en controlproducten. We maken deze (digitaal) toegankelijker en transparanter. In 2021 verwerken we de uitkomsten van de hiervoor gestarte pilot.			
10. We geven een vervolg aan het introductie- en opleidingsprogramma voor Statenleden, waarbij kennisbehoefte van Statenleden leidend is.			
11. We leggen verbindingen en onderhouden contacten binnen de ambtelijke organisatie (bijvoorbeeld door periodiek overleg tussen Statenadviseurs en portfoliosecretarissen).			
12. Wij brengen de werkzaamheden van de griffie en Provinciale Staten actief onder de aandacht bij de ambtelijke organisatie (bijvoorbeeld door het organiseren van de cursus 'politieke sensitiviteit').			

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
13. Wij verzorgen de verstrekking en de afrekening van de subsidies aan de Provinciale Statenfracties volgens de verordening ondersteuning Statenfracties 2017.			

Toelichting

2. Er is periodiek afstemming tussen GS en PS. Dit leidt ook tot verbeteringen in de planning, maar het blijft een aandachtspunt om een evenwichtige planning te vinden over het jaar heen.

5. In 2021 werd het organiseren van activiteiten beperkt door de coronamaatregelen. Door corona konden fysieke activiteiten (het genoemde Statenspel, Fries jeugdparlement) niet plaatsvinden. We hebben digitale alternatieven vormgegeven, maar die zijn minder succesvol gebleken. Vandaar dat deze indicator niet groen scoort. Het jubileumjaar Statenzaal 125 jaar heeft overigens wel veel bezoekers naar de Statenzaal getrokken. Daarmee komt de score (weer) dichtbij groen.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Vergaderstukken Provinciale Staten, commissies en Steatemark	Tijdige aanlevering conform het Reglement van Orde	100%	100%
Besluiten/ingekomen stukken Provinciale Staten	Tijdige afhandeling (binnen 10 dagen na besluitvorming)	100%	100%
Bewaken afhandeling moties en toezeggingen	Provinciale Staten zijn geïnformeerd over afhandelingstermijn van moties en toezeggingen	100%	100%
Werken volgens een Communicatieplan	Vastgesteld plan door het presidium	100%	100%
Aanpak jongeren participatie vanuit integraal plan.	Vastgesteld plan door het presidium	100%	100%
Opleidingsprogramma Provinciale Staten	Vastgesteld opleidingsprogramma door het presidium	100%	100%
Subsidieverstrekking Statenfracties	Subsidieverstrekking volgens de verordening ondersteuning Statenfracties 2019	100%	100%

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Structurele budgetten	3.722	3.788	3.538	250
Tijdelijke budgetten	1	10	0	10
Reserves	-115	0	0	0
Totaal lasten	3.608	3.798	3.539	259
Baten				
Structurele budgetten	187	17	168	-151
Totaal baten	187	17	168	-151
Saldo van lasten en baten	3.421	3.781	3.371	411
Mutatie reserves	115	-61	-61	0
Resultaat van lasten en baten	3.536	3.720	3.310	411

Toelichting

Structurele budgetten

De lagere lasten van € 250.000 betreffen onder andere voor € 187.000 het budget voor de fractiebijdrage en voor € 38.000 het budget Inter-activiteit vanwege minder georganiseerde activiteiten door de coronamaatregelen.

De hogere baten van € 151.000 zijn voor € 130.000 het gevolg van de eindafrekening van de fractiebudgetten van het jaar 2020.

Beleidsveld 1.2 – Gedeputeerde Staten

Wat wilden we bereiken?

Een effectief en efficiënt functionerend college van Gedeputeerde Staten.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten behaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
Gedeputeerde Staten			

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
De ambtelijke dienst ondersteunt het college en de individuele leden van Gedeputeerde Staten professioneel:			
1. elke gedeputeerde heeft een bestuursadviseur en secretaresse			
2. de Commissaris van de Koning krijgt ondersteuning van het kabinet en een communicatieadviseur.			
3. de bestuursadviseurs en communicatieadviseur ondersteunen de gedeputeerden en de Commissaris van de Koning met perswoordvoering, het voorbereiden van publieke optredens en geven algemene advisering.			
4. het college van Gedeputeerde Staten werkt zo veel mogelijk digitaal.			

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Afspraken Gedeputeerde Staten/Provinciale Staten	Beantwoording Statenvragen binnen 30 dagen	95%	94%
	Nakomen uitvoeren moties	95%	95%
	Nakomen toezeggingen	95%	95%
	Tijdige aanbidding stukken bij Provinciale Staten	95%	96%

Toelichting

Beantwoorden Statenvragen binnen 30 dagen

Het doel van 95% van de schriftelijke statenvragen op tijd beantwoorden is net niet gehaald. Er zijn 144 keer schriftelijke vragen gesteld, acht keer duurde de beantwoording hiervan langer dan de afgesproken 30 dagen, zonder dat daar een uitstelbrief over was verzonden. Voor 22 stukken werden maatwerk-afspraken gemaakt. Dit zijn onder andere stukken die vanwege urgentie en actualiteit nog in de maand van aanlevering door de agendacommissie geagendeerd zijn (12). Voor de financiële stukken (5) zijn maatwerk-afspraken voor de aanlevertermijn. Daarnaast waren een aantal van deze stukken conform oorspronkelijke planning te laat, maar uiteindelijk later geagendeerd, waardoor ze alsnog ruim op tijd voor de PS-behandeling beschikbaar waren (5).

Tijdige aanbidding stukken bij Provinciale Staten

Wanneer stukken niet binnen de gebruikelijke aanlevertermijn aangeleverd kunnen worden, worden hierover afspraken gemaakt met de griffie. In 2021 zijn 54 PS-stukken aangeleverd, waarvan er 52 op tijd waren, conform de gebruikelijke termijn of conform maatwerk afspraken.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Structurele budgetten	1.691	1.809	1.666	144
Voorzieningen	141	0	0	0
Totaal lasten	1.832	1.809	1.666	144
Baten				
Structurele budgetten	1	5	1	4
Voorzieningen	0	0	683	-683
Totaal baten	1	5	684	-679
Saldo van lasten en baten	1.831	1.805	982	823
Resultaat van lasten en baten	1.831	1.805	982	823

Toelichting

Structurele budgetten

De lagere lasten van € 144.000 betreffen onder andere het budget van representatiekosten (€ 23.000) en het budget voor de Veteranendag (€ 27.000) vanwege minder georganiseerde activiteiten door de coronamaatregelen. Daarnaast zijn er lagere lasten van € 60.000 voor uitkering oud leden GS doordat het aantal oud leden is afgenomen.

Voorzieningen

De hogere baten € 683.000 betreffen vrijval op de voorziening Waardeoverdracht pensioenen GS leden. Oorzaak is een rentewijziging waardoor de benodigde middelen in de voorziening naar beneden kan worden bijgesteld. Dit bedrag wordt jaarlijks aan het eind van het jaar berekend op basis van informatie van de Algemene Pensioen Groep (APG).

Beleidsveld 1.3 – Commissaris van de Koning

Wat wilden we bereiken?

In zijn rol als rijksorgaan heeft de Commissaris van de Koning (CdK) verschillende taken namens het Rijk. Deze zijn uitgewerkt in een ambtsinstructie. Wij zorgen ervoor dat hij deze rijkstaken goed kan uitvoeren. Naast deze rijkstaken heeft de Commissaris van de Koning een belangrijke rol als boegbeeld en voorzitter van het provinciale bestuur.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten behaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
Commissaris van de Koning			

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. De CdK ziet toe op een ordelijk verloop van procedures voor benoemingen, herbenoemingen en ontslag van burgemeesters.			
2. De CdK brengt met regelmaat bezoeken aan de gemeenten in de provincie.			
3. De CdK adviseert over de voorstellen voor het verlenen van Koninklijke onderscheidingen (lintjes), over predicaten Koninklijk en Hofleverancier, en ook over Koninklijke erepenningen.			
4. De CdK onderhoudt de contacten met het Koninklijk Huis. Hij ontvangt de Koning wanneer deze Fryslân bezoekt en geleidt verzoeken aan het Koninklijk Huis door.			
5. De CdK bevordert de samenwerking van de besturen van provincie, gemeente en waterschap met rijksambtenaren en met de krijgsmacht. Daarnaast bemiddelt hij bij problemen op het gebied van (inter)bestuurlijke verhoudingen.			
6. De CdK houdt bestuurlijk toezicht op de Veiligheidsregio Fryslân.			
7. De CdK rapporteert aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de uitvoering van zijn rijkstaken. Hij kan gevraagd of ongevraagd advies geven aan de regering of de ministers.			
8. De CdK heeft een belangrijke representatieve functie.			

Toelichting

2, 3, 6 en 8. In algemene zin kan worden gesteld dat diverse activiteiten extra tijdsinspanning hebben gekost vanwege Covid-19, specifiek gaat het om de voorbereiding van de ambtsbezoeken, uitreiking van Koninklijke Onderscheidingen en Predicaten, het bestuurlijk toezicht op de Veiligheidsregio Fryslân en representatie. De beoogde resultaten zijn evenwel behaald.

5. Bestuurlijke samenwerking: Gedurende 2021 organiseerde de CdK een viertal bestuurlijke bijeenkomsten tussen de provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, Vereniging van Friese Gemeenten en de gemeente Leeuwarden ter bevordering van de onderlinge samenwerking.

7. Rapportage aan ministerie van BZK: Naast de jaarlijkse rapportage over zijn Rijkstaken heeft de CdK in 2021 de (demissionair) minister van BZK tweemaal ontvangen: op 6 januari 2021 voor een (hybride) bestuurlijk overleg op het provinciehuis en op 19 mei 2021 voor een werkbezoek aan Ameland in het kader van het samenwerkingsverband Waddeneilanden.

Bestuurlijke samenwerking Waddengebied

Sinds 2020 is er een nieuwe governance voor de bestuurlijke samenwerking rondom het Waddengebied ingericht. Deze governance kent drie onderdelen: het Bestuurlijk Overleg Waddengebied, het Omgevingsberaad Waddengebied en de Beheerautoriteit Waddenzee.

Het Bestuurlijk Overleg Waddengebied richt zich op strategische besluitvorming en bestuurlijke afstemming voor het Waddengebied ten aanzien van beleid, investeringen en implementatie/uitvoering. De Agenda voor het Waddengebied 2050 vormt de beleidsmatige onderlegger. Het Omgevingsberaad Waddengebied is een platform waar gestructureerd discussies worden geïnitieerd en gevoerd over het Waddengebied. Het beraad geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het Bestuurlijk Overleg Waddengebied. Gebruikers, maatschappelijke organisaties en de Waddenacademie zijn lid van het Omgevingsberaad. Rijksoverheid en regionale overheden nemen deel aan het Omgevingsberaad maar zijn geen lid. CdK Brok is in zijn rol als rijksheer voorzitter van het Omgevingsberaad Waddengebied. Hij neemt vanuit deze rol ook deel aan het Bestuurlijk overleg Waddengebied en is daarvan vice-voorzitter. De Beheerautoriteit Waddenzee heeft als taak het bevorderen en versterken van de samenhang van het natuur-, vis- en waterbeheer van de Waddenzee en daarmee het verbeteren van de natuurkwaliteit. Dit gebeurt via een Integraal Beheerplan Waddenzee, waaraan opdrachtgeversoverleg en beheerders zich committeren.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Bestuurlijke conferentie bestuurlijke integriteit en weerbaarheid	Aantal conferenties	1	1
Klankbordgesprekken burgemeesters	Aantal gesprekken	9	8
Gemeentebezoeken	Aantal bezoeken	5	6

Toelichting

Weerbaarheid en integriteit

Op 20 mei 2021 heeft, in samenwerking met de Vereniging van Friese Gemeenten, de tweede Friese ondernijningsconferentie plaatsgevonden. Vanwege Covid-19 is het niet als netwerkbijeenkomst, maar als live-streamevenement georganiseerd. Aanvullend heeft er op 13 oktober 2021 een Statenbijeenkomst over integriteit en weerbaarheid tegen ondernijning plaatsgevonden. In samenwerking met de gemeenten wordt gewerkt aan een interbestuurlijke ketenaanpak van ondernijning met als insteek een tweesporenbeleid: de weerbaarheid van de eigen organisaties versterken ('binnenspiegel') en samenwerken om een sterke keten te vormen ('buitenspiegel'). Dit wordt gedaan op basis van de conclusies en aanbevelingen van de weerbaarheidsonderzoeken die de afgelopen periode zijn uitgevoerd. Als eerste resultaat is gewerkt aan de Intentieverklaring Friese Norm om de barrières tegen ondernijning op gelijke hoogte te brengen in Fryslân. Deze zal in 2022 worden vastgesteld.

Klankbordgesprekken burgemeesters

Het doel is niet gerealiseerd omdat vanwege Covid-19 de gemeenteraden de eigen gesprekken met de burgemeesters niet op tijd konden voeren, waardoor de CdK ook genoodzaakt was om qua tijd op te schuiven. De verslagen van de gesprekken tussen de gemeenteraden en burgemeesters zijn voor de CdK een leidraad voor de klankbordgesprekken.

Ambtsbezoeken

In 2021 heeft de CdK ambtsbezoeken afgelegd aan de gemeenten Ameland, Tytsjerksteradiel, Súdwest-Fryslân, Schiermonnikoog, Dantumadiel en Harlingen. Het in 2020 uitgestelde bezoek aan Súdwest-Fryslân is dit jaar ingehaald.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Structurele budgetten	319	299	328	-28
Totaal lasten	319	299	328	-28
Baten				
Structurele budgetten	0	0	4	-4
Totaal baten	0	0	4	-4
Saldo van lasten en baten	319	299	323	-24
Resultaat van lasten en baten	319	299	323	-24

Beleidsveld 1.4 – Kwaliteit bestuur

Wat wilden we bereiken?

Kwaliteit provinciaal bestuur

Als (provinciale) overheid willen we een goed functionerende bestuurslaag zijn. Dat zit om te beginnen in een aantal bijna ‘eeuwige’ waarden: betrouwbaarheid, rechtmatigheid, onpartijdigheid. Die streven we onder andere na in de manier waarop we samenwerken en opereren ten aanzien van besluitvorming en de behandeling van bezwaren daartegen.

Rol en positie

Kwalitatief goed bestuur houdt ook het vermogen tot vernieuwing en aanpassing in. De maatschappij verandert, en onze rol zou daarmee ook moeten veranderen. Ook willen we ‘ontregelen’: bureaucratie en overbodige regels verminderen of minimaal vereenvoudigen. Omdat iedere opgave een eigen schaal kent, is ten slotte van belang dat de provincie hier flexibel mee kan omgaan, zowel zelf als in samenwerking met partners.

Actueel in dat opzicht zijn hoe we een bijdrage gaan leveren aan herstel/ontwikkeling na de corona-crisis, bijdragen aan een IPO-aanbod ten behoeve van de kabinetsformatie en als democratisch gelegitimeerd regionaal bestuur bijdragen aan interbestuurlijke grensoverschrijdende maatschappelijke opgaven op regionale schaal, zoals bijvoorbeeld die in de regiodeals of het Interbestuurlijk Programma.

Kwaliteit openbaar bestuur

Naast de verantwoordelijkheid voor ons eigen functioneren als bestuur heeft de provincie als kerntaak toe te zien op de kwaliteit van het Friese lokaal bestuur. Het doel daarbij is het bevorderen van duurzaam financieel gezonde en bestuurskrachtige Friese gemeenten. Met name de financiële positie van de Friese gemeenten staat op dit moment door de tekorten binnen het sociaal domein onder druk. Gemeenten worden bovendien geconfronteerd met de economische en sociale gevolgen van de coronacrisis. Van welke aard en hoe groot de omvang van de financiële gevolgen zijn, is nog niet met zekerheid vast te stellen. Wel is duidelijk dat dit nog gedurende langere tijd merkbaar zal zijn. Het is van belang om de goede contacten met de gemeenten te onderhouden en hen te ondersteunen waar mogelijk.

Hierbij geldt natuurlijk het uitgangspunt dat gemeenten in eerste instantie zelf verantwoordelijk zijn voor hun bestuurskwaliteit. Waar mogelijk willen we ook kijken waar we gezamenlijk met gemeenten tot modernisering van het Friese bestuur kunnen komen. Binnen deze kerntaak valt ook het bevorderen van de bestuurlijke integriteit en weerbaarheid. Hiertoe willen wij de bewustwording van de risico's van ondermijnende criminaliteit ten aanzien van het Friese openbaar bestuur als geheel vergroten.

In het Interbestuurlijk programma hebben Rijk, IPO en VNG afgesproken dat samengewerkt wordt aan vernieuwing van het interbestuurlijk en financieel toezicht, zodat het toezicht zo effectief mogelijk is en past bij een gezamenlijke aanpak van maatschappelijke opgaven.

Vernieuwing van het bestuur in Fryslân

Zoals we al aangaven valt onder goed besturen ook het vermogen tot vernieuwing en aanpassing. In 2020 brachten we een discussienotitie bestuurlijke vernieuwing uit om in Fryslân breed de discussie aan te gaan waar besturen en vooral daarin samenwerken in Fryslân heen zouden moeten gaan. Een begin met de discussie daarover maakten we al in de tweede helft van 2020 maar willen we doortrekken in 2021. En vooral ook de discussie vertalen in concrete initiatieven en maatregelen. Ook gaven we onze visie op regionale samenwerking weer in de startnotitie regionale samenwerking en de manier waarop we beter met maatschappelijke initiatieven willen omgaan in de beleidsbrief Grote integrale maatschappelijke initiatieven die op moment van schrijven onderweg zijn naar Provinciale Staten voor behandeling.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten behaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
Kwaliteit bestuur			

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. Met (samenwerkende clusters van) gemeenten hebben we periodiek bestuurlijk overleg, onder andere op basis van de beleidsambities op het terrein van bestuur en gemeentefinanciën, ook in relatie tot Covid-19.			

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
2. Tevens hebben wij periodiek overleg met het bestuur van de Vereniging van Friese Gemeenten (VFG) over zaken van gemeenschappelijk belang.			
3. Met betrekking tot het versterken van de weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit werken we aan het vergroten van de weerbaarheid van onze eigen werkprocessen, en geven we samen met onze ketenpartners een impuls aan het blijvend versterken van de Friese overheidsketen.			
4. We voeren een aantal pilots op het terrein van bestuurlijke vernieuwing uit, alleen of (bij voorkeur) in samenwerking met onze bestuurlijke en andere partners.			
5. We voeren de nieuwe werkwijze voor omgang met grote integrale maatschappelijke initiatieven in.			
6. We gaan van start met de nieuwe werkwijze(n) voor regionale samenwerking.			

Toelichting

3. Weerbaarheid

We hebben in 2021 volop actief gewerkt aan het versterken van de weerbaarheid van de provinciale organisatie tegen ondermijning: een kwalitatief goed bestuur houdt per definitie in ook een weerbaar bestuur te zijn.

In 2021 is het plan van aanpak Implementatie aanbevelingen weerbaarheidonderzoek vastgesteld en is daar uitvoering aangegeven door te werken aan het versterken van de interne bewustwording. Als follow-up vanuit de bestuurlijke ondermijningsconferentie Fryslân (mei 2021) is ambtelijke ketensamenwerking geïntensiveerd en heeft geresulteerd in de Intentieverklaring Friese Norm. Onderdeel van de Intentieverklaring is aansluiting op Meld Misdaad Anoniem (MMA) door de Friese gemeenten, ter versterking van de informatiepositie. Om het aansluiten op MMA te bevorderen is het impulsgeld afkomstig van het ministerie van BZK hiervoor ingezet. De oorspronkelijk planning was om de aansluitingen in 2021 uit te voeren. Het proces van het verwerven van draagvlak over een door alle gemeenten gedragen bestedingsdoel heeft echter geruime tijd in beslag genomen. Daarmee is het impulsgeld niet tot besteding gekomen in 2021 maar zal dit plaatsvinden in 2022.

Overige resultaten

Rol en positie

Als opvolger van de afspraken in het Interbestuurlijk programma (IBP) hebben de koepelorganisaties van de gemeenten, provincies en waterschappen, resp. de VNG, het IPO en de Unie van Waterschappen, een aanbod gedaan aan het kabinet Rutte IV. De medeoverheden hebben daartoe in 2021 het stuk ['Krachtig groen herstel van Nederland'](#) opgesteld. Deze partijen zetten in op operationalisering van de nationale opgaven door middel van integrale gebiedsontwikkeling (zie ook paragraaf 10).

Juist als middenbestuur weet de provincie dat het draait om het verbinden van de juiste partijen op verschillende schaalniveaus. Wij hebben ons ingespannen om de bestaande overheidssamenwerking te optimaliseren en ons in Fryslân verder 'als één overheid' te organiseren. Onderzoeken in 2021 naar het Bestuurlijk Regionaal Ecosysteem (BRE) Fryslân (Berenschot/Rijksuniversiteit Groningen) en 'Droomland of Niemandland' (Raad voor het Openbaar Bestuur) bieden interessante handvatten om een dergelijke wijze van 'horizontaal bestuur' in te richten. Vanuit die gedachte spannen wij ons in om samen met de gemeenten en de VFG de lokale bestuursakkoorden inhoudelijk optimaal aan te laten sluiten bij de inzet van de volgende provinciale bestuursperiode.

Kwaliteit openbaar bestuur

Bij het Friese lokaal bestuur speelde de discussie over (het definitieve model) van herijking van het Gemeentefonds, waarbij het exacte financiële effect voor de Friese gemeenten op dit moment nog onzeker is. Hiervoor heeft het afgelopen jaar een actieve lobby vanuit de provincies Fryslân en Groningen plaatsgevonden. Dit is conform de motie die begin 2021 door de Staten is aangenomen.

Vernieuwing van het bestuur in Fryslân

In 2021 namen we onder meer deel in de Quick scan provinciale democratie. De resultaten daarvan zullen worden betrokken in het participatiebeleid dat we momenteel opstellen. Daarnaast hebben we in samenwerking met andere Friese overheden het digitale participatieplatform in de steigers gezet.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Versterken kwaliteit en weerbaarheid openbaar bestuur	Op verzoek van gemeenten overdragen van informatie en kennis over wet- en regelgeving omtrent herindelings- en samenwerkingstrajecten, alsmede ten aanzien van het bevorderen van de weerbaarheid van het Friese openbaar bestuur.	5	10

Toelichting

Mede in verband met de geïntensiveerde samenwerking op het thema weerbaar bestuur/aanpak ondermijning hebben meer overleggen met gemeenten plaatsgevonden dan initieel geraamd.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Bedragen x € 1.000,-				
Lasten				
Structurele budgetten	202	326	223	103
Tijdelijke budgetten	0	104	70	34
Totaal lasten	202	430	293	137
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	202	430	293	137
Mutatie tijdelijke budgetten	0	600	600	0
Resultaat van lasten en baten	202	1.030	893	137

Toelichting

Structurele budgetten

De lagere lasten van € 103.000 betreffen voor € 100.000 het budget van Bestuurlijke vernieuwing. Doordat er een bredere afstemming noodzakelijk was met de samenwerkingspartners is de lancering van het digitaal Participatieplatform uitgesteld naar het voorjaar van 2022.

Beleidsveld 1.5 – Bestuurlijke samenwerking

Wat wilden we bereiken?

Het is van belang dat de schaal waarop (nieuwe) maatschappelijke vraagstukken zich manifesteren goed aansluit bij de schaal van beleidsontwikkeling en -uitvoering. Iedere opgave kent in feite een andere schaal (meerschalligheid) en de provincie is niet (altijd) de enige (overheids)partij die betrokken is bij het formuleren van een aanpak voor een dergelijke opgave. Daarom is het belangrijk dat de provincie hierop kan inspelen en hierin haar samenwerking flexibel mee kan omgaan (responsiviteit en adaptiviteit). Wij kiezen hierbij voor een rolinvulling die past bij een specifieke opgave en die past bij onze (wettelijke) taken, rollen en kwaliteiten; op die wijze optimaliseren wij onze toegevoegde waarde per maatschappelijke opgave, passend bij de werkwijze die tussen Rijk en koepels is afgesproken in het Interbestuurlijk Programma (IBP).

Bij de aanpak van maatschappelijke vraagstukken is de provincie gericht op samenwerking met andere, al dan niet bestuurlijke, partijen. Samenwerken doen we onder andere in samenwerkings- en streekagenda's, rond allerlei thema's als bijvoorbeeld leefbaarheid en economie. In het kader van Friese samenwerking werken we samen met het Wetterskip en de VFG op gebied van onder andere de omgevingsvisie. We werken samen met de gemeenten op allerlei terreinen, internationaal zoeken we de samenwerking op Europese programma's en interprovinciaal werken we samen binnen het IPO op verschillende beleidsthema's zoals bijvoorbeeld Stikstof en de aanpak van de Coronacrisis. In SNN-verband werken we vooral samen op de economische thema's. De SNN samenwerking is met de drie noordelijke provincies. Van 1 juli 2019 tot 1 juli 2021 was de CdK voorzitter van het SNN. We kennen verder het bestuurlijk arrangement met Zeeland en het ministerie van BZK en tot slot werken we ook samen met allerlei partijen via onze lobby-activiteiten in Den Haag en Brussel.

We zetten de regionale samenwerking voort met de stuurgroepen in de vijf regio's en bieden daarin meer ruimte voor maatwerk per gebied. Dit betreft zowel de inhoud, financiële bijdragen van deelnemers als de werkwijze en organisatie. In de meeste regio's spelen "gebiedseigen" thema's. Thema's waar alle partijen belang bij hebben en die wij de komende jaren gezamenlijk willen oppakken.

Het Wetterskip Fryslân is een belangrijke partner voor de provincie, waarmee we intensief samenwerken. Mede in het licht van bestuurlijke vernieuwing werken we met Wetterskip Fryslân aan het verder optimaliseren van de samenwerking. Hierbij is uiteraard oog voor ieders rol en verantwoordelijkheid.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten behaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
Bestuurlijke samenwerking			

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. In 2021 organiseren we mee en nemen we deel aan het Noord-Nederlandse programma van de European Week of Regions and Cities (EWCR)			
2. We organiseren in 2021 een Fryslân-dei in Brussel.			
3. We leveren in 2021 inzet voor het functioneren van het Omgevingsberaad Waddengebied (OBW) en gebruiken het orgaan om de ontwikkelingen in het Waddengebied te bespreken.			
4. Via het Programma Rijke Waddenzee draagt de provincie bij aan van de duurzame ontwikkeling van het Waddengebied.			

Toelichting

1 en 2. De European Week of Regions and Cities en de Fryslân-dei hebben wegens coronamaatregelen in 2021 beide niet plaatsgevonden. Er is voor beide evenementen in 2021 niets uitgegeven.

3. Het Omgevingsberaad Waddengebied is een platform waar gestructureerd discussies worden geïnitieerd en gevoerd over het Waddengebied. Het beraad geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het Bestuurlijk Overleg Waddengebied. Gebruikers, maatschappelijke organisaties en de Waddenacademie zijn lid van het Omgevingsberaad. Rijksoverheid en regionale overheden nemen deel aan het Omgevingsberaad maar zijn geen lid. CdK Brok is in zijn rol als rijksheer voorzitter van het Omgevingsberaad Waddengebied. Hij neemt vanuit deze rol ook deel aan het Bestuurlijk overleg Waddengebied en is daarvan vice-voorzitter. De provincie Fryslân levert personele inzet voor de bemensing van het stafbureau van het Omgevingsberaad. Hiervoor ontvangt de provincie een vergoeding vanuit de (gezamenlijke) begroting van het Omgevingsberaad. Het Omgevingsberaad heeft in 2021 verschillende adviezen uitgebracht en op deze wijze invloed gehad op besluitvorming over Waddengebied, bijvoorbeeld ten aanzien van de discussie over het tracé voor aanlanding van windenergie.

Overig

In paragraaf 10 wordt ingegaan op de doorstart van De Friese Aanpak en op samenwerken in het bestuurlijk overleg Friese samenwerking van overheden.

Ook de opvolger van het Interbestuurlijk Programma komt in paragraaf 10 aan de orde. Dit betreft het aanbod van enkele koepelorganisaties aan het kabinet onder de naam 'Krachtig groen herstel van Nederland'.

De regionale samenwerking met de stuurgroepen in de vijf regio's is operationeel. Binnen de samenwerking is daarbij ruimte voor -gebiedseigen-maatwerk. Dit betreft zowel de inhoud, financiële bijdragen van deelnemers als de werkwijze en organisatie:

- In 2021 is in de regio Noordwest de bestuurlijke afspraak gemaakt om -afhankelijk van het nieuwe regeerakkoord- een aanvraag voor een regiodeal in te dienen.
- In de regio Noordoost hebben de zes colleges en de 4 gemeenteraden in 2021 de nieuwe samenwerkingsagenda vastgesteld; ANNO pakt troch! Daarnaast speelt de uitvoering van de versnellingsagenda als uitvoeringsvoertuig van de regiodeal in Noordoost.
- In Zuidoost is de uitvoering van de Regio Deal Zuidoost Friesland actueel en goed op stoom.
- In Regio Zuidwest is de “Gebiedsagenda Súdwesthoeke” het voertuig voor de samenwerking waarbij 2021 is gebruikt voor het inzoomen op de opgaven stedelijke zone en vitale kernen.
- Voor de Waddeneilanden geldt dat 2021 in het teken stond van verdere uitwerking van het ‘Programma Waddeneilanden’ en de organisatie rondom de Groen/Blauwe opgaven.

In 2020 is een nieuwe bestuurlijke governance voor het Waddengebied gestart, bestaande uit het Bestuurlijk Overleg Waddengebied, het Omgevingsberaad Waddengebied en de Beheerautoriteit Waddenzee. In deze nieuwe bestuurlijke overlegstructuur hebben we in 2021 constructief samengewerkt met Rijk, regionale overheden en stakeholders. De gezamenlijke Agenda voor het Waddengebied 2050 werd vastgesteld en vormt de beleidsmatige basis onder de samenwerking. Begin 2021 tekenden vele van de betrokken organisaties de instemmingsverklaring bij deze Agenda

Provinciale Staten zijn vlak voor de zomer geïnformeerd over de afspraken die met Wetterskip Fryslân zijn gemaakt om de samenwerking te optimaliseren. Het college spreekt periodiek met het dagelijks bestuur van het wetterskip, om de samenwerking verder te bespreken en de voortgang te bewaken.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Lobby	Mede-organiseren van en deelnemen aan het Noord-Nederlandse programma van de European Week of Regions and Cities (EWCR 2021) in Brussel	Gereed	Vervallen i.v.m. COVID-beperkingen
	Organiseren Fryslân-dei	Gereed	Vervallen i.v.m. COVID-beperkingen
Wadden	De provincie draagt (o.a. financieel) bij aan de realisatie van het Programma Naar een Rijke Waddenzee 2019-2022.	Gereed	Gereed

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Structurele budgetten	1.232	1.329	1.280	49
Tijdelijke budgetten	29.020	9.768	9.773	-5
Overlopende passiva	269	729	699	29
Overhead	106	64	-61	125
Totaal lasten	30.627	11.890	11.691	198
Baten				
Structurele budgetten	217	287	301	-14
Overlopende passiva	269	729	699	29
Totaal baten	486	1.016	1.000	15
Saldo van lasten en baten	30.141	10.874	10.691	183
Mutatie tijdelijke budgetten	-50	0	-5	5
Resultaat van lasten en baten	30.091	10.874	10.686	188

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van € 188.000 op dit beleidsveld

Structurele budgetten

Het saldo van de structurele budgetten geeft een positief resultaat van € 63.000. Dit wordt veroorzaakt door per saldo een hogere bate van € 14.000 in de doorgeschoven BTW. De bate in de doorgeschoven BTW IPO is € 70.000 hoger dan begroot, de bate in de doorgeschoven BTW SNN € 56.000 lager dan begroot.

Bij de lasten is er vrijval door onderbesteding op de provinciale bijdragen Omgevingsberaad Waddengebied (OBW) van € 11.000 en op de provinciale bijdrage Secretariaat Stuurgroep Waddenprovincies van € 18.000. De uiteindelijke bijdragen in begrotingen van het OBW en SCW waren lager dan in de provinciale begroting was voorzien. In de begroting 2022 van de OBW is een hogere bijdrage van de provincie opgenomen. Tevens is er vrijval op de lasten SNN van € 20.000. Per saldo is de bijdrage aan het SNN iets lager uitgevallen dan begroot.

1.2 Programma 2 – Infrastructuur

Portefeuillehouder: gedeputeerde Avine Fokkens

Wat wilden we bereiken met dit programma?

Met dit programma geven wij invulling aan de ambities in het bestuursakkoord op het gebied van infrastructuur en mobiliteit, zoals die zijn opgenomen onder het motto 'Bestemming Fryslân'. Wij zorgen voor de bereikbaarheid van Fryslân door het instandhouden en verbeteren van onze eigen provinciale wegen en vaarwegen, door te zorgen voor openbaar vervoer en door samen met gemeenten hoofdfietsroutes te ontwikkelen.

Met het Rijk willen we afspraken maken over de noodzakelijke verbeteringen in de rijkswegen, rijksvaarwegen en spoorlijnen. Naast bereikbaarheid ligt onze focus ook op verkeersveiligheid. In de jaren 2015 t/m 2019 vielen in Fryslân gemiddeld 30 doden per jaar in het verkeer. In 2020 waren het er 35. Wij willen het aantal verkeersdoden en verkeersgewonden in Fryslân terugdringen. Dat doen wij door het veiliger maken van de provinciale wegen en door een geïntensiveerde inzet op veilig verkeersgedrag.

Vastgestelde beleidsnotities

- Provinciaal Verkeer en Vervoer Plan (PVVP), vastgesteld in 2006 en 2011
- Friese Strategie Verkeersveiligheid 2010-2025 (2010)
- Provinciale Omgevingsvisie (2020)
- Startnotitie Regionaal Mobiliteits Programma (oktober 2020)
- Startnotitie voor een beleidsbrief Fiets (oktober 2020)
- Beleidskaders Onderhoud (meest recent vastgesteld in april 2020)
- Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer 2021 (oktober 2020 + 2021 (UP2022)).
- Nota van Uitgangspunten Aanbesteding busvervoer 2022-2032 (november 2019)
- Beleidskaders OV ketenknooppunten en bus stallingen (PS 27 november 2019)
- Vaarwegenvisie beroepsvaart en binnenhavens (juni 2018) en Uitwerking Vaarwegenvisie (november 2019)

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partij levert een bijdrage aan de doelen en resultaten van dit programma. Een nadere toelichting van de verbonden partijen staat in paragraaf 5 van dit jaarverslag.

- OVEF (Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.) te IJlst
Voorheen SOVF (Stichting Openbare Verlichting Fryslân)

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Beleidsvelden	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
2.1 Beleid en verkeersveiligheid			
2.2 Verbetering infrastructuur			
2.3 Instandhouding provinciale Infrastructuur			
2.4 Openbaar vervoer			

Toelichting

Binnen programma 2 is een aantal doelen en/of resultaten niet of niet volledig gehaald. Dat heeft onder andere te maken met de gevolgen van de coronacrisis voor het OV. Daarnaast is het niet gelukt het Regionaal Mobiliteits Programma (RMP) in 2021 aan PS voor te leggen. Het opstellen van een programma om hoofd fietsroutes te realiseren is uitgesteld en vraagt eerst nog om een herformulering van het resultaat 41 uit het bestuursakkoord door PS (februari 2022). Voor een uitgebreide uitleg zie de toelichting onder resultaten.

De kostenstijging van bouwmaterialen heeft in 2021 geen financiële consequenties gehad voor de verschillende beleidsvelden, maar blijft voor de (nabije) toekomst wel een reëel risico.

Wat heeft het programma gekost?

Exploitatie	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Bedragen x € 1.000,-				
Totaal lasten	98.427	146.570	102.948	43.622
Totaal baten	59.042	20.140	16.494	3.646
Saldo van lasten en baten	39.385	126.430	86.453	39.976
Mutatie reserves	59.831	-37.921	-3.412	-34.510
Resultaat van lasten en baten	99.216	88.509	83.042	5.467

Toelichting

De financiële toelichting op de vraag “wat heeft het programma gekost” is opgenomen bij de afzonderlijke beleidsvelden.

Investerings	Stand per 1-1-2021	uitgaven	bijdragen derden	Stand per 31-12-2021
Bedragen x € 1.000,-				
Onderhanden werken	380.844	37.043	6.624	411.264
Opgeleverde werken	36.071	6.786	4.039	38.818
Afgerekende werken	28.383	1.452	-180	30.015
Totaal	445.299	45.281	10.483	480.097

Toelichting

De volgende projecten zijn in 2021 afgerekend:

Meerjarenprogramma Infrastructuur (MPI):	Kwaliteitsverbetering haltevoorzieningen
Kleine Infrastructuurprojecten (KIP):	N351 Afslag Lindedijk
Risicoverlagend Infrastructuur Programma (RYP):	Knelpuntenpot RYP (kruispunt Tjongervallei), N392 kruispunt Akkrum Aldeboarn Tijnje Gorredijk
Fietspaden programma:	div. knelpunten / verbetering fiets- en landbouwverkeer
Meerjaren programma kunstwerken (MPK):	Sudergobrêge Workum, spoorbrug HRMK, Stokersverlaat Appelscha, Armcoduiker Wiewurd, Brug Welsrijp, Stationsbrug Franeker

Balanspost reserves				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	vormen	beschikken	Stand per 31-12-2021
R. Vml BDU Brede Doel Uitkering Verkeer en Vervoer	25.424	0	2.289	23.135
R. Dekkingsreserve kapitaallasten	272.776	-10.735	894	261.147
R. Bijdrage aan activa in eigendom van derden	25.534	0	0	25.534
R. Groot onderhoud Wegen	10.073	4.423	0	14.495
R. Groot onderhoud Water	14.047	2.035	0	16.082
R. Risicoreserve strategische grondvoorraad	1.200	0	0	1.200
R. Beklemd reserve verstrekte subsidies	15.684	208	5.254	10.638
Totaal	364.738	-4.069	8.438	352.231

Toelichting

Reserve Brede Doel uitkering (BDU)

De middelen die nog beschikbaar waren vanuit de Brede Doeluitkering Verkeer en Vervoer, zijn toegevoegd aan de reserve op het moment dat de BDU opgegaan is in het provinciefonds. In de onlangs vastgestelde notitie financieel beleid wordt de reserve per 2022 opgeheven en als tijdelijke krediet cq investering in de begroting opgenomen.

Reserve dekking kapitaalslasten

Via deze reserve verrekenen we de kapitaalslasten van projecten welke in het verleden ineens waren gefinancierd. Dit is een gevolg van een wijziging in de BBV voorschriften.

Reserve bijdrage aan activa in eigendom derden

Via deze reserve worden bijdragen in de investeringen in eigendom van derden opgenomen conform de notitie vereenvoudiging financieel beleid. Het betreft hier o.a. de bijdrage in de spoorbruggen.

Reserve Grootonderhoud Wegen

Via deze reserve verlopen de jaarlijkse verschillen tussen het budget voor groot onderhoud en de daarbij behorende programmering.

Reserve Grootonderhoud Water

Via deze reserve verlopen de jaarlijkse verschillen tussen het budget voor groot onderhoud en de daarbij behorende programmering.

Reserve strategische grondvoorraad

Deze reserve is ingericht als risicoreserve ter afdekking van eventuele afwaardering als gevolg van lagere taxatiewaarde versus boekwaarde.

Reserve bekleemde reserve verstrekte subsidies

Deze reserve is gevormd naar aanleiding van de stelselwijziging subsidieaanname en betreft de volgende projecten: gebiedsontwikkeling Heerenveen, ontsluiting Stavoren / rondweg Warns, Innovatiehuis Drachten.

Balanspost overlopende passiva				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	toevoeging	aanwending	Stand per 31-12-2021
OP RSP Concrete infra proj gemeentelijke bijdrage	3.817	0	920	2.897
OP RSP Mobiliteits infra proj gemeentelijke bijdr	874	0	171	703
OP SPUK E1 Beschikbaarheidsvergoeding OV 2020	955	0	0	955
OP SPUK E10 Snelfietsroutes 2020-2022	1.074	461	1.535	0
OP SPUK E12 Bermmaatregelen	0	1.369	30	1.339
OP SPUK E15 Regionale aanpak laadinfrastructuur	1.627	0	89	1.539
OP SPUK E20 Reg stimul verkeersveiligheid maatr SPV	0	5.024	255	4.769
OP SPUK E28B RSP Mobiliteitsfonds via SNN	8.773	3.195	8.182	3.786
OP SPUK E33-2 MIRT 17- 19 Fiets in de Keten 18-2022	338	10	112	236
OP SPUK E48 4e trein Sneek Leeuwarden 2020- 2022	662	-1	0	661
OP SPUK E52 Beschikbaarheidsvergoeding OV 2021	0	4.527	4.527	0
Totaal	18.121	14.585	15.820	16.886

Toelichting

OP RSP concrete infraprojecten gemeentelijke bijdrage

Als een gemeente een bijdrage doet aan de RSP concrete projecten dan wordt dit bedrag geparkeerd op de overlopende passiva (OP). De bijdrage dient als dekking voor het betreffende RSP project, zodra de uitgaven voor projecten zijn gedaan dan worden deze gedekt uit de overlopende passiva.

OP Mobiliteitsfonds infraprojecten gemeentelijke bijdrage

Als een gemeente een bijdrage doet aan de RSP mobiliteitsprojecten dan wordt dit bedrag geparkeerd op de overlopende passiva. De bijdrage dient als dekking voor het betreffende RSP project, zodra de uitgaven voor projecten zijn gedaan dan worden deze gedekt uit de overlopende passiva.

OP SPUK E1 Beschikbaarheidsvergoeding OV 2020

Deze specifieke uitkering (SPUK) van het Rijk is beschikbaar gesteld om de continuïteit van het openbaar vervoer te waarborgen in tijden van corona. Door corona zijn reizigersaantallen in het openbaar vervoer sterk teruggelopen. Daardoor zijn ook de opbrengsten sterk teruggelopen. Vervoerders worden met deze vergoeding hiervoor deels gecompenseerd.

OP SPUK E10 Snelfietsroutes 2020-2022

Deze specifieke uitkering van het Rijk is gericht op realisatie van een tweetal gemeentelijke hoofdfietsroutes, te weten Leeuwarden – Heerenveen (op grondgebied gemeente Leeuwarden) en Drachten – Ureterp. De provincie heeft deze subsidie aangevraagd en daarna doorgezet naar de betreffende gemeenten.

OP SPUK E12 Bermmaatregelen

Deze specifieke uitkering van het Rijk is gericht op het veiliger maken van de bermen langs provinciale wegen. Hiervoor is aansluiting gezocht bij de reeds lopende provinciale infrastructuurprogramma's.

OP SPUK E15 Regionale aanpak laadinfrastructuur

De SPUK is voor de uitvoering van de NAL (Nationale Agenda Laadinfrastructuur) in de noordelijke provincies. Hiervoor is een samenwerkingsovereenkomst gesloten met het Rijk, de provincies Groningen en Drenthe en de netbeheerders, Fryslân is penvoerder. Het werk bestaat uit het opstellen, actualiseren en uitvoeren van een plan van aanpak op basis van de onderwerpen zoals beschreven in de Samenwerkingsovereenkomst.

OP SPUK E20 Regionale stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen SPV

Deze Rijkssubsidie is gericht op het verbeteren van de verkeersveiligheid in het algemeen. Voor de provinciale wegen is aansluiting gezocht bij de reeds lopende infrastructuurprogramma's.

OP SPUK E28B RSP Mobiliteitsfonds

Het mobiliteitsfonds is een onderdeel van het RSP-convenant, afgesloten tussen het Rijk en de noordelijke provincies. Dit fonds wordt beheerd door het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN). Zodra de provincie de bijdrage incasseert bij het SNN wordt het Rijksdeel toegevoegd aan de overlopende passiva. De bijdrage dient als dekking voor de RSP mobiliteitsfonds projecten. Deze overlopende passiva wordt ingezet zodra de bijdrage nodig is voor de projecten.

OP SPUK E33-2 Fiets in de keten

Deze Rijksbijdrage is gericht op het stimuleren van het gebruik van de fiets als onderdeel in de mobiliteitsketen.

OP SPUK E48 4^e trein Sneek Leeuwarden 2020-2022

Het Rijk heeft voor de spoorinfra-aanpassingen om met 4 treinen tussen Sneek en Leeuwarden te rijden een subsidie verleend aan de provincie. De subsidie is beschikbaar voor aanpassingen in de beveiliging van het spoor en de spoorwegveiligheid bij de overweg te Mantgum.

OP SPUK E52 Beschikbaarheidsvergoeding OV 2021

Deze vergoeding van het Rijk is beschikbaar gesteld om de continuïteit van het openbaar vervoer te waarborgen in tijden van corona. Door corona zijn reizigersaantallen in het openbaar vervoer sterk teruggelopen. Daardoor zijn ook de opbrengsten sterk teruggelopen. Vervoerders worden met deze vergoeding hiervoor deels gecompenseerd.

De OP's welke zijn ingericht voor de specifieke uitkeringen (SPUK) worden verantwoord naar derden middels de SISA-verantwoording.

Beleidsveld 2.1 – Beleid en verkeersveiligheid

Wat wilden we bereiken?

Onze plannen en beleidskaders zijn toegesneden op de actuele ontwikkelingen. Daarvoor monitoren we de verkeersontwikkelingen. Met het Rijk en met gemeenten maken we afspraken over ontwikkeling en uitvoering van beleid.

Met verkeerseducatie en voorlichting dragen we bij aan het verminderen van het aantal verkeersslachtoffers (resultaat 40). We plegen extra inzet op de doelgroepen jongeren (in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs) en ouderen. Het vervoermiddel Fiets krijgt bijzondere aandacht.

Met betrokken partijen in Fryslân geven we vorm en inhoud aan het Regionaal Uitvoeringsprogramma 2021 voor het nationaal Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV2030). We halen cofinanciering uit de Impulsregeling Verkeersveiligheid. Voor de speerpunten Snelheid en Alcohol/Drugs streven we in de Kerngroep Verkeershandhaving in 2021 naar verdubbeling van het aantal controles (peiljaar 2017). We zoeken naar wegen om maximaal in te zetten op de veiligheid van de combinatie 70+ verkeersdeelnemer op een (elektrische) fiets. We stimuleren bewuste mobiliteitskeuzes.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
2.1 Beleid en verkeersveiligheid			

Toelichting

Het is niet gelukt om het nieuwe beleidskader, het Regionaal Mobiliteits Programma (RMP), in 2021 ter besluitvorming aan Provinciale Staten voor te leggen. Het opstellen van een programma om hoofdfietsroutes te realiseren vraagt eerst om een herformulering van het resultaat uit het bestuursakkoord door PS.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. Met een nieuw beleidskader, het Regionaal Mobiliteits Programma, geven wij uitwerking aan de Omgevingsvisie en aan de afspraken in het Klimaatakkoord. Hierin leggen we in brede zin de provinciale inzet vast inzake infrastructuur en mobiliteit. Dit is inclusief de milieuaspecten waaronder de bijdrage aan het oplossen van de stikstofproblematiek. Het Regionaal Mobiliteits Programma wordt in 2021 ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd.			
2. De provinciale inzet op het gebied van infrastructuur en mobiliteit brengen wij jaarlijks in beeld in een Uitvoeringsprogramma. De opzet hiervan wordt mogelijk anders, afhankelijk van het Regionaal Mobiliteits Programma. De programmering voor 2022 is beschikbaar voorafgaand aan het bespreken van de begroting voor 2022 in Provinciale Staten.			
3. Wij doen onderzoek naar de meest passende oplossing voor de N354 tussen Sneek en Leeuwarden (resultaat 35).			
4. Samen met gemeenten stellen we een programma op en voeren dit uit voor het realiseren van minimaal vier hoofdfietsroutes (resultaat 41).			
5. Met het Rijk zoeken we verdere samenwerking, onder andere bij de uitvoering van het Regionaal Mobiliteits Programma. Wij werken aan afspraken over de Lelylijn (mede in het kader van het Deltaplan NNL) en over het oplossen van de knelpunten in en langs het hoofdwegennet, de hoofdvaarwegen en het spoorwegennet (resultaat 36: bruggen Skarster Rien en Bolsward, resultaat 37: Tjerk Hiddessluizen en resultaat 39: sluis Kornwerderzand), onder andere via het Bestuurlijk Overleg MIRT.			

Toelichting

1. Het huidige beleid (PVVP 2006, herzien 2011) is verouderd en onvoldoende om uitvoering te geven aan de afspraken uit het Klimaatakkoord en de Omgevingsvisie. Het vaststellen van het RMP als nieuw beleidskader is nodig om nieuwe taken uit te kunnen voeren en afspraken te kunnen maken in het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT). Het is niet gelukt het RMP voorafgaand aan het bespreken van de begroting 2022 voor te leggen aan Provinciale Staten. Planning is om dit nieuwe beleid in 2022 vast te stellen.

4. Het opstellen van een programma om hoofdfietsroutes te realiseren vraagt om een herformulering van het resultaat 41 uit het Bestuursakkoord. Behandeling hiervan in PS is voorzien in februari 2022. Pas dan kan een programma opgesteld worden. Herformulering van het resultaat is nodig om de provinciale budgetten én beschikbare cofinanciering vanuit gemeenten zo goed mogelijk in te kunnen zetten.

5. Er is verder gewerkt aan het maken van afspraken met het Rijk over bovengenoemde resultaten. Het maken van definitieve afspraken bleek echter lastig vanwege de (toen nog) demissionaire status van het kabinet. Het BO-MIRT heeft in 2021 niet plaatsgevonden. Het regeerakkoord biedt de basis om in het voorjaar van 2022 concrete afspraken te maken over deze thema's.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Beleidskader	Regionaal Mobiliteits Programma als voorstel aan Provinciale Staten	gereed	niet gereed
Programmering 2022	Uitvoeringsprogramma 2022	gereed	gereed
Naar nul verkeersdoden	Aantal verkeersdoden in Fryslân (CBS)	In 2021 een daling ten opzichte van 2020 en maximaal de helft van 33 (gemiddelde 2007 t/m 2009) in 2025	Zie toelichting

Toelichting

Beleidskader

Het Regionaal Mobiliteitsprogramma ligt in concept klaar voor een vervolgaanpak in 2022, waarbij ook de landelijke afspraken over gezamenlijke thema's in wordt meegenomen.

Programmering 2022

Het uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer 2022 is op 26 oktober 2021 door GS vastgesteld en ter informatie naar Provinciale Staten gestuurd voor de begrotingbehandeling.

Naar nul verkeersdoden

De data van het CBS over het aantal verkeersdoden over 2021 ontvangen wij in april 2022. De verwachting is dat daarin een daling in het aantal verkeersdoden is te zien ten opzichte van 2020, maar nog geen halvering (te bereiken in 2025) ten opzichte van het gemiddelde van 2007 t/m 2009 (tussendoel conform besluit GS 2 februari 2010).

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Structurele budgetten	2.227	1.811	1.798	14
Tijdelijke budgetten	1.000	2.116	1.387	729
Reserves	-61	1.166	1.652	-486
Totaal lasten	3.166	5.094	4.837	256
Baten				
Structurele budgetten	33	0	0	0
Totaal baten	33	0	0	0
Saldo van lasten en baten	3.133	5.094	4.837	256
Mutatie reserves	61	-1.166	-1.652	486
Mutatie tijdelijke budgetten	1.160	798	1.496	-698
Resultaat van lasten en baten	4.355	4.726	4.681	45

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van € 45.000,- op dit beleidsveld.

Structurele budgetten

De afwijking is nihil.

Tijdelijke budgetten

Per saldo zijn er lagere lasten van € 31.000,-. Dit wordt veroorzaakt door lagere uitgaven voor de diverse planstudies. De overige middelen hebben hoofdzakelijk betrekking op de subsidie voor bestrijding fietsonveiligheid, deze loopt via de reserve tijdelijke budgetten.

Reserve/mutatie reserves

De hogere lasten van € 486.000,- worden verrekend met de reserve BDU. Dit wordt voor het grootste deel veroorzaakt door de subsidielastneming voor de fietssimulator en deels door hogere uitgaven voor fiets- en verkeersveiligheid.

Beleidsveld 2.2 – Verbetering infrastructuur

Wat wilden we bereiken?

Wij zetten onverminderd in op het bevorderen van een duurzaam veilig wegennet en een verbeterde bereikbaarheid over weg, spoor en water. Wij doen dit met projecten die betrekking hebben op provinciale wegen en vaarwegen. Hiervoor heeft de provincie een leidende rol bij de besluitvorming, voorbereiding en financiering. Daarnaast hebben we een mede initiërende rol bij de rijksprojecten en soms een financiële.

Met betrekking tot onze eigen provinciale infrastructuur investeren wij naast de lopende infrastructurele programma's vanaf 2020 structureel gemiddeld één miljoen euro per jaar om onze wegen veiliger te maken, teneinde het aantal verkeersdoden en gewonden te blijven terugdringen (resultaat 40). Hiervoor wordt een programma opgesteld ter aanvulling op de reeds lopende programma's. De projecten voor provinciale wegen en vaarwegen uit het PVVP (Provinciaal Verkeer en VervoerPlan) voeren we zelf uit op basis van het jaarlijkse uitvoeringsprogramma 'Verkeer en Vervoer'.

Daarnaast willen wij het gebruik van de fiets stimuleren door het realiseren van minimaal vier fietsroutes voor langere afstanden (zie ook beleidsveld 2.1). Welke routes dit betreft, werken we samen met de betreffende gemeenten uit tot een programma. Hieruit komt naar voren welk deel van de fietsroutes over provinciale infrastructuur zal gaan lopen.

Infrastructuurprojecten hebben een grote betekenis voor de leefbaarheid en hebben vaak een sterke sociale component. Waar mogelijk liften duurzaamheid en circulariteit hierin mee. Bij de uitvoering van de projecten hebben we aandacht voor onderwijs en arbeidsmarkt volgens de Friese eis voor 'Social return on investment' en de Sustainable Development Goals (SDG).

In 2021 ronden we ook de laatste punten van een aantal grote infrastructuurprojecten af. Het betreft de financiële, administratieve en een beperkt aantal fysieke maatregelen rondom knooppunt Joure, De centrale As, Investeringsagenda Drachten - Heerenveen, N381 en het Prinses Margrietkanaal. Deze projecten staan niet meer beschreven in de paragraaf grote projecten. De afrondende werkzaamheden vinden binnen de gecommuniceerde planning en financiële kaders plaats. Mocht dat veranderen, dan wordt dat gerapporteerd in brieven en de bestuursrapportages.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
2.2 Verbetering infrastructuur			

Toelichting

Het is niet gelukt een aantal complexe infraprojecten administratief en financieel af te ronden. Ook is er nog geen programma opgesteld om hoofdfietsroutes te realiseren.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. Het afronden van een aantal (complexe) infrastructuur projecten.			
2. Het structureel verbeteren van onze infrastructuur, met daarbij de nadruk op de fietser (resultaat 41) voor onze fietspaden en risico gestuurde benadering van ons wegennet (resultaat 40).			

Toelichting

1. De verwachting was een aantal complexe infrastructuur projecten eind 2021 af te ronden. Dat is niet gelukt. Het administratief en financieel afronden van project knooppunt Joure en de Investeringsagenda Drachten – Heerenveen is nu voorzien voor begin 2022. De gebiedsontwikkeling rondom De Centrale As loopt nog wat langer door, maar zal naar verwachting ook in 2022 afgerond worden.

Middels brieven hebben wij u geïnformeerd over problemen met de toepassing van staalslakken in grondlichamen bij een aantal complexe infrawerken. In overleg met de provincie werken de aannemers aan oplossingen om uittrekking van verontreinigd water op die locaties aan te pakken. Eventuele financiële consequenties voor de provincie zijn op dit moment nog niet uit te sluiten.

2. Het structureel verbeteren van onze provinciale fietsinfrastructuur loopt vertraging op. Dit heeft te maken met de herformulering van resultaat 41 (zie ook onder 2.1). In februari 2022 nemen Provinciale Staten daar een besluit over. Pas als dit duidelijk is, kan ook een programmering van knelpunten in provinciale infrastructuur opgesteld worden. Ook resultaat 40 (risicogestuurde benadering) van het provinciale wegennet loopt vertraging op, mede als gevolg van de problemen bij het verleggen van kabels en leidingen.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Grote infrastructuurprojecten	Uitvoeren van de projecten overeenkomstig de planning zoals opgenomen in de paragraaf 'grote projecten' in deze begroting	95%	93%
Overige infrastructuurprojecten	Uitvoeren van de projecten overeenkomstig de planning zoals opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Verkeer & Vervoer 2021	95%	90%
Lange afstand fietsroutes	In 2023 zijn vier routes gerealiseerd voor het fietsverkeer op lange(re) afstand (resultaat 41)	De routes zijn bekend en in voorbereiding	Routes zijn bekend en in voorbereiding, vaststelling wacht op herformulering resultaat 41 door PS
Veiligheid en bereikbaarheid provinciale wegen	Het deel van het wegennet dat drie sterren krijgt in de beoordelingssystematiek van ANWB / EuroRAP wordt groter. Deze score wordt vertaald naar een voor Fryslân ontwikkeld beoordelingssystematiek (FryRap)	Groei in % ten opzichte van vorig jaar	0%
	Aantal ernstige ongevallen op provinciale wegen (ongevallen met dodelijke afloop of ziekenhuisgewonden)	Maximaal 4 ongevallen met dodelijke afloop	Politiedata: 6 ongevallen met dodelijke afloop

Toelichting

Grote infrastructuurprojecten

Eventuele afwijkingen met betrekking tot de grote infraprojecten worden niet meer beschreven in de paragraaf grote projecten, maar binnen 2.2 gerapporteerd. De verwachting

was een aantal projecten eind 2021 (administratief) afgerond te hebben, zoals Knooppunt Joure en de Investeringsagenda Drachten - Heerenveen. Dat is in de planning iets opgeschoven naar begin 2022.

Overige infrastructuurprojecten

Er is in 2021 een flink aantal RYP projecten afgerond, zoals N369 ovonde Rottevalle, de kom N354 Tsiengerbuorren, N919 afslag Rijweg, de innovatieve geleiderail N917, bebouwde kom Dongjum N384, de oversteek N351 Laagduurswoude en de oversteek in de N359 Iedyk bij Lemmer. Vanwege onder meer vertraging in verlegging bij de netwerkbeheerders zijn een aantal projecten minder sneller gerealiseerd dan aanvankelijk gedacht, zoals de N357 rotonde Hallum, vervanging verkeersregeling kruispunt N355 Quatrebras en de N359 tussen Bolsward en Tjerkwerd.

Veiligheid provinciale wegen

Het deel van het wegennet dat drie sterren krijgt in de beoordelingssystematiek van EuroRap is gelijk gebleven aan 2020. De in 2021 uitgevoerde aanpassingen zijn zo minimaal dat dit niet leidt tot een substantiële wijziging in de score.

Van de zes ongevallen waren er vier eenzijdige ongevallen. In geen van de zes ongevallen heeft de politie de infrastructuur als problematisch gerapporteerd.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Bedragen x € 1.000,-				
Lasten				
Structurele budgetten	1.547	1.708	1.155	554
Tijdelijke budgetten	17.009	22.526	3.798	18.728
Reserves	-19.783	20.743	6.724	14.018
Overlopende passiva	21.774	11.234	8.480	2.754
Totaal lasten	20.547	56.210	20.156	36.054
Baten				
Structurele budgetten	18	37	5	33
Tijdelijke budgetten	28.981	0	0	0
Reserves	477	6	0	6
Overlopende passiva	21.774	11.234	8.480	2.754
Totaal baten	51.250	11.277	8.484	2.792
Saldo van lasten en baten	-30.703	44.934	11.672	33.262
Mutatie reserves	17.235	-19.588	-5.575	-14.013
Mutatie tijdelijke budgetten	11.697	-22.526	-3.798	-18.728
Resultaat van lasten en baten	-1.771	2.820	2.299	521

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van € 521.000,- op dit beleidsveld.

Structurele budgetten

De lagere lasten van € 554.000 hebben betrekking op de stelpost kapitaalslasten voor het programma afstandsbediening en het fietsverkeer investeringsprogramma.. Het benutten van de kapitaalslast is gekoppeld aan de opleverdata van investeringsprojecten. Totdat de werken zijn opgeleverd ontstaat hierdoor vrijval in de kapitaalslasten. Voor inzicht in de investeringskosten wordt verwezen naar de tabel investeringen.

De lagere bate heeft betrekking op bijdragen van derden voor onderzoeken, dit was dit jaar niet aan de orde.

Tijdelijke budgetten

De lagere last van € 18,7 mln. heeft betrekking op concrete RSP-infraprojecten. Dit is voornamelijk ontstaan doordat de afrekeningen van onder andere ESGL, Joure en de Haak nog niet zijn afgerond. Dit bedrag wordt via de reserve tijdelijke budgetten doorgeschoven naar 2022.

Reserves/mutatie reserves

De lagere lasten van € 14 mln. wordt veroorzaakt door € 8 mln. lagere lasten voor sluis Kornwerderzand. De uitgaven schuiven door omdat de voorbereiding meer tijd vergt dan voorzien, hierdoor zijn er nagenoeg geen uitvoeringskosten gemaakt. Een van de redenen hiervoor is dat er nog onduidelijkheid is over de marktbijdrage. Lagere lasten van € 3 mln. welke betrekking hebben op de dekkingsreserve doordat nog niet alle projecten volledig zijn afgerond, lagere lasten van € 4 mln. welke betrekking hebben op de BDU-reserve, ontstaan door het te optimistisch ramen van de uitvoering van de ketenknooppunten, en hogere lasten van € 1 mln. voor de Investeringsagenda Drachten Heerenveen.

Overlopende passiva

De overlopende passiva heeft betrekking op diverse specifieke uitkeringen (SPUK's). Het gaat hierbij om de regionale aanpak laadinfrastructuur, bermmaatregelen, stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen en het RSP mobiliteitsfonds.

Beleidsveld 2.3 – Instandhouding provinciale infrastructuur

Wat wilden we bereiken?

De provincie streeft naar een goed dagelijks beheerd en onderhouden provinciaal wegen- en vaarwegennet. De provincie is wettelijk verantwoordelijk voor het onderhoud van het provinciale wegen- en vaarwegennet en de daarbij behorende kunstwerken (zoals bruggen en viaducten).

We streven naar een “voldoende onderhoudsniveau” (ook wel een ‘7’ genoemd). In het huidige bestuursakkoord is onder resultaat 38 verklaard dat dit niveau ook op het Van Harinxmakanaal van toepassing wordt, zodat ons gehele areaal zoveel mogelijk op het

zelfde kwaliteitsniveau komt qua staat van onderhoud. De aanpak van het Van Harinxmakanaal pakken we meer programmatisch aan. Om synergievoordeel te bereiken en hinder te beperken leggen we verbindingen tussen geplande onderhoudswerkzaamheden en werkzaamheden ten behoeve van de opwaardering van het kanaal (bijv. bochtverruiming Franeker, resultaat 37). In 2020 zijn de kaders voor het onderhoud geëvalueerd en geactualiseerd en vastgesteld door PS. Daarbij is de ruimte geboden om te komen tot een meer gedifferentieerd onderhoud. Dit houdt in dat de technische staat van belangrijke verbindingen op een hoger niveau kan liggen dan de staat van meer ondergeschikte verbindingen. Dit principe wordt eerst toegepast bij het onderhoud aan oevers en zo mogelijk later doorgevoerd naar andere onderdelen van ons areaal. Hiermee wordt beter invulling gegeven aan risico-gestuurd onderhoud.

Met Rijkswaterstaat zijn nieuwe afspraken gemaakt over het beheer en onderhoud van vaargeul de Boontjes tot en met 2022. De Provincie draagt financieel bij aan het op diepte houden. Daartoe heeft PS juni 2020 besloten bij de behandeling van de kadernota. In 2023 wordt er geëvalueerd met het Rijk.

In mei 2020 is het nieuwe grondbeleid vastgesteld. Binnen het nieuwe beleid hebben wij een aanzet gegeven tot het doen van strategische aankopen en de start van de Fryske Grûnbank. Wij zullen PS actief informeren over de voortgang van de aankopen en hun doel. Tevens zullen wij samen met onze partners werken aan een gemeenschappelijke groundbank. Daarnaast zal onder leiding van de opgave Natuur een strategische nota worden uitgewerkt waarin het instrument onteigening ten behoeve van de realisatie van het Natuur Netwerk Nederland, nader wordt geduid.

Het onderhoud van de infrastructuur wordt ook behandeld in paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
2.3 Instandhouding provinciale infrastructuur			

Toelichting

In verband met de coronamaatregelen is er een achterstand voor wat betreft het afhandelen van de geïdentificeerde dossiers van oneigenlijk gebruik van provinciale eigendommen.

Voor 2021 zijn de kosten binnen budget gebleven, ondanks de kostenstijging van bouwmaterialen. Dit blijft wel een risico voor de (nabije) toekomst.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. Wij beheren, programmeren en onderhouden de provinciale infrastructuur conform het door PS vastgestelde onderhoudsniveau			
2. We voeren binnen het meerjarenprogramma 'Kunstwerken' renovaties en vervangingen uit volgens de planning in het uitvoeringsprogramma 'Verkeer en Vervoer 2021'			
3. We werken verder aan het uitbreiden van het aantal bruggen dat wordt aangesloten op de al in bedrijf genomen tijdelijke bediencentrale (tijdelijke huisvesting) en realiseren een definitieve bediencentrale gecombineerd met een steunpunt voor Provinciale waterstaat.			
4. Wij dragen zorg voor een veilige en vlotte doorvaart door middel van het op professionele wijze bedienen van provinciale bruggen en sluisen gelegen over de vaarwegen in Fryslân.			
5. We bestrijden gladheid op provinciale wegen en breken het ijs op provinciale vaarwegen.			
6. We zorgen voor nautisch toezicht op onze vaarwegen en professionaliseren de integrale samenwerking met politie en andere handhavende diensten			
7. We gaan door met een verdere professionalisering van ons assetmanagementsysteem			
8. We gaan door met het afhandelen van de oorspronkelijk ruim 1700 geïdentificeerde dossiers van oneigenlijk gebruik van provinciale eigendommen.			

Toelichting

4. Door wetswijzigingen inzake verplicht toe te kennen verloning bedienend inhuur personeel is er een overschrijding ontstaan ten opzichte van het geprognostiseerde inhuurbudget in 2021.

5. Het budget gladheidsbestrijding is in 2021 overschreden door een strenge winterperiode in februari 2021.

8. Door de coronamaatregelen hebben wij minder burgers en bedrijven kunnen benaderen omtrent het oneigenlijk gebruik. In 2022 zullen wij opschalen om achterstanden te kunnen inlopen.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Onderhoudsniveau (technische staat)	Het deel van de provinciale infrastructuur dat voldoet aan het gewenste onderhoudsniveau:		
	Wegen (nulmeting 2018: 90%)	92%	90%
	Fietspaden (nulmeting 2018: 77%)	91%	90%
	Kunstwerken (nulmeting 2016: 89%)	95%	95%
	Oevers (nulmeting 2016: 71%)	75%	75%
	diepte vaarwegen (nulmeting 2016: 88%)	90%	97%
Oneigenlijk gebruik provinciale eigendommen	In 5 jaar oplossen van de resterende 1.100 geïdentificeerde dossiers	220 opgeloste dossiers	45%

Toelichting

Onderhoudsniveau (technische staat)

De doelwaarde voor wegen en fietspaden is voor 2021 niet volledig gerealiseerd. Dit komt door vertraging in de uitvoering van enkele projecten, oa. ontstaan door vertraging in verlegging bij netwerkbeheerders. Om de veiligheid op deze wegen wel te garanderen is wel klein onderhoud uitgevoerd.

De gestelde doelwaarde voor de diepte van vaarwegen in 2021 is royaal gerealiseerd.

Oneigenlijk gebruik provinciale eigendommen

In 2021 zijn 100 dossiers rondom oneigenlijk gebruik afgehandeld. Door corona hebben wij het team moeten afschalen en hebben wij daardoor minder dossiers kunnen afhandelen.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Bedragen x € 1.000,-				
Lasten				
Structurele budgetten	14.189	16.394	14.218	2.177
Tijdelijke budgetten	33	300	216	84
Reserves	5.269	4.939	4.526	413
Werken voor derden (schades)	726	0	728	-728
Totaal lasten	20.216	21.633	19.688	1.945
Baten				
Structurele budgetten	1.504	972	993	-20
Werken voor derden (schades)	726	0	728	-728
Totaal baten	2.230	972	1.721	-748
Saldo van lasten en baten	17.986	20.661	17.967	2.694
Mutatie reserves	27.682	5.737	6.149	-413
Mutatie tijdelijke budgetten	4	96	96	0
Resultaat van lasten en baten	45.673	26.493	24.213	2.281

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van € 2,3 mln. op dit beleidsveld.

Structureel lasten

Per saldo is er een onderschrijding van € 2,2 mln. De lagere lasten bestaan voor € 2,1 mln. uit stelpost kapitaalslasten. Deze stelpost is ter dekking van de afschrijvingslasten van de investeringen voor het meerjaren programma kunstwerken, steunpunten en de bedrijfsmiddelen, beschikbare afschrijvingslasten zijn voor een aantal onderdelen al volledig in de begroting opgenomen terwijl het programma nog niet volledig is gerealiseerd. Verder is

op het onderhoud een lager last van € 0,5 mln. doordat een deel van het onderhoud later wordt uitgevoerd.

Op de gladheidsbestrijding zijn hogere lasten van € 0,4 mln. Bedrag in de begroting is richtinggevend er is geen invloed op de weersomstandigheden en de gladheidsbestrijding die daarmee annex is.

Tijdelijke budgetten

De lagere last van € 84.000,- heeft betrekking op de tijdelijke kredieten voor het project onrechtmatig gebruik, dieptepeilingen Friese meren en vaarweg de Boontjes.

Reserves/mutatie reserves

De lagere lasten € 0,4 mln. wordt veroorzaakt doordat de programmering voor groot onderhoud niet geheel in 2021 is uitgevoerd. De werkzaamheden worden in 2022 uitgevoerd.

Beleidsveld 2.4 – Openbaar vervoer

Wat wilden we bereiken?

Wij streven naar het op peil houden en verbeteren van de bereikbaarheid met het openbaar vervoer (OV) en het realiseren van de doelstellingen op de prestatie indicatoren. De hiervoor benodigde werkzaamheden bestaan in grote lijnen uit:

- periodiek aanbesteden en continu beheren, monitoren en doorontwikkelen van OV-concessies;
- het samen met gemeenten maken van slimme combinaties tussen diverse vormen van vervoer in het sociaal domein en “dunne” gedeelten van het OV;
- het binnen de concessiesystematiek inspelen op actuele ontwikkelingen in de vervoermarkt en de vervoerstechniek, waaronder ontwikkelingen in duurzaamheid (Zero Emissie) en de andere Sustainable Development Goals;
- ontwikkelen en ondersteunen van nieuwe concepten van (kleinschalig) openbaar vervoer;
- het in stand houden én verbeteren van de kwaliteit van de OV-infrastructuur.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Beleidsvelden	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
2.4 Openbaar vervoer			

Toelichting

Door de coronacrisis is een aantal resultaten en doelen niet of niet volledig gehaald. De coronacrisis heeft in 2021 een fors effect gehad op de reizigersaantallen in het Friese openbaar vervoer. Door lockdowns is de dienstregeling tijdelijk fors afgeschaald. Ook is de

aanbesteding van de nieuwe busconcessie uitgesteld en is het niet gelukt om innovatieve tafels te organiseren.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. Wij willen een goed toegankelijk en beschikbaar Openbaar Vervoer in Fryslân en waar mogelijk willen we dat verbeteren.			
2. Wij willen zoveel mogelijk de continuïteit van het OV borgen. Daarbij zijn wij afhankelijk van de na te leven maatregelen als gevolg van de coronacrisis. De financiële gevolgen hiervan zijn nu nog niet te overzien.			
3. We betrekken hierbij de resultaten 42 tot en met 49 uit het bestuursakkoord. Er vindt besluitvorming plaats over de inhoudelijke richting met bijbehorende financiële middelen waar het gaat om de huidige en nieuwe busconcessie.			
4. We zorgen dat de concessies beheerd worden en worden uitgevoerd overeenkomstig met hetgeen is vastgelegd in de concessies.			
5. Wij werken aan afspraken met het Rijk en andere partners over de verduurzaming van het Openbaar Vervoer.			

Toelichting

1. Ondanks de effecten van corona en de sterk teruglopende reizigersaantallen heeft de provincie in overleg met de vervoerder op het moment dat lockdowns beëindigd werden de dienstregeling weer kunnen opschalen binnen de bestaande kaders. Daarom zijn beleid, tijd en geld hier op groen gezet.

2. Het openbaar vervoer hebben we kunnen continueren. Wel lopen er nog discussies over de financiële afhechting van het dienstregelingsjaar 2021. Zo dient er nog definitieve vaststelling van de provinciale exploitatiebijdrage en de beschikbaarheidsvergoeding openbaar vervoer (BVOV 2021) plaats te vinden.

4. Tijdens lockdownperiodes is de dienstregeling van bus en trein afgeschaald. Dit is een afwijking op wat is vastgelegd in de concessieovereenkomsten. Het afschalen is echter een direct effect geweest van corona en de teruglopende reizigersaantallen. Voor de busconcessies hebben PS hiervoor op 20 januari 2021 beleid vastgesteld. Het afschalen van de busconcessie paste binnen deze kaders.

5. Het verder verduurzamen van de busconcessies is vertraagd. Door corona is de aanbesteding van de nieuwe busconcessie vertraagd. Ook spelen er capaciteitsproblemen op het elektriciteitsnetwerk in Fryslân, wat beperkend kan gaan werken voor de benodigde oplaadcapaciteit voor elektrische bussen.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Implementatie treinconcessie 2020-2035	Per 13 december 2020 start concessie volgens de voorwaarden uit de nieuwe concessie. De Winks (innovatieve flexibele korte afstandstrein) worden in 2021 ingevoerd.	Alle Winks in 2021	100%

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Kernen met openbaar Vervoer	Kernen waar openbaar vervoer beschikbaar is (volgens de definities in het RMP 2020)	100%	100%
Verduurzaming OV	Minimaal 28 elektrische bussen In de nieuwe treinconcessie gaan 18 nieuwe Winks op HVO (Hydrotreated Vegetable Oil, biodiesel) rijden Er wordt gestart met een 2-jarige pilot HVO in 2 GTW's	Minimaal 28 bussen 18 Winks op HVO Pilot HVO	100%
Voortzetting huidige busconcessie	Afspraken maken met vervoerder over uitdienen contract	Afspraken gemaakt	100%
Aanbesteding busconcessie 2022-2032	Vervoerder is bekend	Gunning	0%
Versnelling over bestaand en nieuw spoor Noorden-Randstad	Bestaand spoor: er worden afspraken gemaakt over het realiseren van mogelijkheden tot versnelling op de lijn Amsterdam-Zwolle Nieuw spoor: er worden afspraken gemaakt over vervolgonderzoek naar de realisatie van de Lelylijn	Afspraken gemaakt	80%
Decentralisatie sprinterdiensten Leeuwarden-Zwolle	Vervolgafspraken met het Rijk en de provincies Drenthe en Overijssel over de decentralisatie van de sprinterdiensten.	Afspraken gemaakt	80%
Overdracht concessieverlening Waddeneren	Afhankelijk van de besluitvorming; een getekende bestuursovereenkomst	Besluitvorming PS gereed	50%
Innovatieve Tafels	In 2021 organiseren wij 2 innovatieve tafels	2	0

Toelichting

Aanbesteding busconcessie 2022-2032

De doelwaarde aanbesteding nieuwe busconcessie 2022 – 2032 is niet gehaald. Deze aanbesteding heeft geen doorgang gevonden door corona. De aanbesteding is uitgesteld en de provincie is in 2021 in onderhandeling getreden met de vervoerder om een noodconcessie af te sluiten voor 2 jaar. PS hebben hiervoor in 2021 gewijzigde uitgangspunten vastgesteld.

Versnelling over bestaand en nieuw spoor Noorden-Randstad

De doelwaarde voor het maken van afspraken over het versnellen over bestaand en nieuw spoor Noorden- Randstad is niet volledig gehaald. De Onderzoeken zijn uitgevoerd, echter vanwege de demissionaire status van het kabinet is besluitvorming opgeschort naar 2022. De Lelylijn heeft een plek gekregen in het regeerakkoord. Daarin is aangegeven dat het Rijk middelen heeft gereserveerd worden om op termijn met medefinanciering vanuit de regio en uit Europese fondsen de Lelylijn aan te kunnen leggen. De komende periode wordt uitgewerkt hoe de Lelylijn, in het kader van het Deltaplan voor het Noorden, kan bijdragen aan de versterking van de economie van het Noorden, de ontsluiting van nieuw te ontwikkelen woningbouwgebieden en betere internationale treinverbindingen met het noorden van Duitsland.

Decentralisatie sprinterdiensten Leeuwarden - Zwolle

De doelwaarde voor het maken van afspraken ten behoeve van de decentralisatie van de sprinterdiensten Leeuwarden – Zwolle is niet volledig gehaald. Vanwege de demissionaire status van het kabinet is besluitvorming opgeschort naar 2022.

Overdracht concessieverlening Waddenveren

De doelwaarde voor de overdracht van de concessieverlening voor de Waddenveren is niet gehaald. Besluitvorming in Provinciale Staten over een bestuursovereenkomst heeft niet plaatsgevonden. Er staan namelijk nog veel vragen open die eerst beantwoord moeten worden om te komen tot een goede, verantwoorde besluitvorming. Wel is in 2021 samen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een intentieverklaring opgesteld waarmee het college net voor de zomer heeft ingestemd. De ondertekening hiervan is door een wisseling van bewindspersonen bij het ministerie vertraagd.

Innovatieve tafels

De doelwaarde voor het organiseren van innovatieve tafels is niet gehaald. Door corona moesten de al geplande bijeenkomsten geannuleerd worden. Deze worden nu in 2022 georganiseerd.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Bedragen x € 1.000,-				
Lasten				
Structurele budgetten	50.429	56.122	53.517	2.605
Tijdelijke budgetten	217	94	94	0
Reserves	30	1.272	128	1.144
Overlopende passiva	3.821	6.144	4.527	1.617
Totaal lasten	54.497	63.633	58.266	5.367
Baten				
Structurele budgetten	1.708	1.747	1.762	-15
Overlopende passiva	3.821	6.144	4.527	1.617
Totaal baten	5.529	7.891	6.289	1.602
Saldo van lasten en baten	48.968	55.742	51.977	3.765
Mutatie reserves	1.991	-1.272	-128	-1.144
Resultaat van lasten en baten	50.959	54.469	51.849	2.620

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van € 2,6 mln. op dit beleidsveld.

Structureel lasten

Per saldo is er een onderschijding van € 2,6 mln. De lagere lasten bestaan voor € 1,8 mln. uit lager vastgestelde indexering, terugvordering voor niet gedane dienstritten en afrekening van verreden ritten voor de opstapper en minder additioneel vervoer waar in de coronaperiode geen aanleiding voor was. Verder zijn de lasten voor beheer en onderhoud € 0,8 mln. lager. Dit heeft onder andere betrekking op lagere afschrijvingslasten, minder onderhoud busstations, lagere lasten voor het gasvulstation, de aanbesteding van de busconcessie heeft niet plaatsgevonden en we hebben niet te maken gekregen met juridische procedures.

Reserves/mutatie reserves

De lagere lasten van € 1,1 mln. hebben betrekking op de reserve BDU. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door het nog niet realiseren van de 4de trein Sneek.

Overlopende passiva

De overlopende passiva heeft betrekking op de beschikbaarheidsvergoeding OV 2020, 2021 en de 4de trein Sneek-Leeuwarden. De afrekening moet nog plaatsvinden.

1.3 Programma 3 – Omgeving

Portefeuillehouders: gedeputeerden Sietske Poepjes, Klaas Fokkinga, Douwe Hoogland, Avine Fokkens, Friso Douwstra

Wat wilden we bereiken met dit programma?

Brede welvaart in een vitaal, veerkrachtig, karakteristiek en gezond Fryslân. Dat is de hoofdambitie voor de Friese leefomgeving. Deze ambitie staat in onze ontwerp Omgevingsvisie. Met de Friese leefomgeving wordt bedoeld de gedeelde ruimte waarin de mensen in de provincie samenleven.

De Friese leefomgeving is dienstbaar aan allerlei vormen van gebruik en ze heeft zelfstandige kwaliteiten. Wij willen deze wederkerigheid versterken, waarbij de balans tussen beschermen (gezond, veilig, behoud van omgevingskwaliteit) en benutten (gebruik en ontwikkeling van de omgeving om aan maatschappelijke behoeften te voldoen) centraal staat.

Wederkerigheid tussen gebruik en omgevingskwaliteit ontstaat niet vanzelf. Veel veranderingen vragen om ruimte, bovengronds en ondergronds; bijvoorbeeld voor duurzame landbouw, het vergroten en herstellen van biodiversiteit, waterberging, toerisme en energievoorziening. Er is te weinig ruimte om deze ruimteclaims afzonderlijk en naast elkaar in te vullen. Vandaar dat gezocht wordt naar combinaties om deze opgaven gezamenlijk in te vullen. Ook zullen we er ons bewust van moeten zijn dat niet alles kan.

Om de ambities te kunnen realiseren moet de basis op orde zijn: de Friese leefomgeving heeft veel kwaliteiten die we willen behouden, versterken of herstellen: niet door veranderingen tegen te houden, maar door gewenste nieuwe ontwikkelingen te laten aansluiten bij bestaande kwaliteiten. Om deze kwaliteiten op orde te hebben en te houden (goed onderhoud en beheer) voeren we onze wettelijke taken uit en nemen we de verantwoordelijkheden die we als provincie hebben. Ook zorgen we voor de implementatie van het verbrede bodembeleid. Waar verbeteringen nodig zijn geven we sturing en uitwerking aan verbeterplannen. In de Omgevingsvisie hebben we zeven doelstellingen voor de bestaande kwaliteit geformuleerd.

De Omgevingsvisie geeft een perspectief voor de ontwikkeling van de Friese leefomgeving voor de lange termijn (2030 – 2040) en daarmee geven we richting aan alle activiteiten van de provincie op het gebied van de fysieke leefomgeving. Waar werken we naar toe, welke toekomst zien we voor ons. Vooruitkijken is moeilijk. De Omgevingsvisie is geen blauwdruk voor hoe Fryslân erbij ligt over twintig of dertig jaar. Toch moeten we keuzes maken en daarop sturen. We sturen op doelen en zo min mogelijk op regels. Daarvoor hebben we principes benoemd van waaruit we willen werken; inhoudelijke principes en principes voor de manier van samenwerken. Die principes geven richting aan het maken van keuzes voor de uitvoering van plannen en programma 's. Ze zijn voldoende flexibel voor maatwerk per geval, maar niet vrijblijvend.

Er zijn 4 urgente opgaven benoemd die we actief, met behulp van de principes, oppakken. Deze opgaven zijn naar voren gekomen in de dialoog met de samenleving. Deze opgaven zijn groot, onderling verbonden, raken de hele provincie en vragen om een integrale en

gezamenlijke aanpak. Alleen met elkaar kunnen we oplossingen vinden: maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven overheid en samenleving. De provinciale inbreng moet hierbij meerwaarde en synergie opleveren voor de opgaven:

- Leefbaar, vitaal en bereikbaar
- Energietransitie
- Klimaatadaptatie
- Versterken biodiversiteit

Binnen de opgave ‘versterken biodiversiteit’ geeft de provincie extra aandacht aan de stikstofproblematiek. Met een gerichte aanpak willen we zowel de korte termijn problematiek van de vergunningverlening, als de lange termijn problematiek van de te hoge stikstofdepositie in 11 natura2000 gebieden proberen op te lossen.

De urgente opgaven in de Omgevingsvisie zijn opgenomen in de diverse onderdelen binnen het begrotingsprogramma Omgeving. Dit programma bestaat uit de onderdelen Natuur en landschap, inclusief stikstof, Landbouw, Veenweide, Water, Milieu, Energietransitie en de transitie Omgevingswet/visie.

Vastgestelde beleidsnotities en verordeningen

Hieronder is een overzicht van de vastgestelde beleidsnotities en de verordeningen binnen het begrotingsprogramma Omgeving.

Soortenbeleid

- Nota weidevogels 2021-2030 (2021)
- Eindevaluatie Nota Weidevogels2014-2020 (2021)
- Notitie “Gans in Balans” (2013), evaluatie 2016 & 2017, Nota Fryske Guozzenoanpak 2017-2020 (looptijd verlengd t/m 2023)
- Nota Faunabeleid Fryslân (2021)
- Startnotitie Invasieve Exoten (2021)

Landbouw

- Beleidsbrief Duurzame Landbouw (2017)
- Landbouwagonde, actieplan Friese Landbouwagonde (2021)

Natuur

- Nota “Ecologische Verbindingszones”
- Nota “Natuur en Lanlik gebied” (2012)
- Natuur in Fryslân Haalbaar en Betaalbaar (2018)
- Beleidskader nationale landschappen
- Beleidskader en Subsidieregeling Agrarische bedrijfsverplaatsing Fryslân (2015)
- Provinciaal Programma herstel biodiversiteit (2021)
- Omgevingsvisie De Romte Diele 2020 (bevat natuurvisie)
- Verordening Wet natuurbescherming (2017)

Stikstof

- Friese aanpak Stikstof (2020)
- Provinciale Beleidsregels intern en extern salderen Fryslân (2020)

- Startnotitie Uitvoeringsprogramma Friese Aanpak Stikstof (2021)

Energietransitie

- Beleidsbrief Duurzame Energie 2016 (Begin 2022 leggen wij een nieuwe startnotitie en beleidsbrief (Klimaat en) Energie voor aan de Staten.
- Beleidsbrief Duurzame Energie (2016)

Water

- Provinciaal Waterhuishoudingsplan 2016-2021 (WHP4).
- Omgevingsvisie De Romte Diele 2020 (bevat Watervisie uit WHP4)
- Waterverordening provincie Fryslân -> gaat op in Omgevingsverordening 2021
- Fries Bestuursakkoord Water en Klimaat (FBWK3)
- Provinciale Milieuverordening (grondwaterbescherming)
- Grondwateratlas van Fryslân (2019)
- Ontwerp Regionaal Waterprogramma (2021)
- KRW Nota Fryslân (2021)

Landschap

- De Nije Pleats, schaalvergroting in de landbouw
- Programma Landschap (2021)

Veenweide

- Veenweide visie (januari 2015)
- Tussenstap Friese veenweideaanpak 2020-2030 (2018)
- Maatschappelijke Kosten- en Batenanalyse Veenweide (2020)
- Veenweideprogramma 2021 -2030, Foarút mei de Fryske Feangreiden (2021)

Milieu / VTH / Bodem

- VTH beleid provincie Fryslân 2019 – 2023
- Ontgrondingenverordening Friesland (1996)
- Luchtvaartverordening provincie Fryslân (2012)
- Beleidsregel tijdelijk en uitzonderlijk gebruik Wet luchtvaart provincie Fryslân (2012)
- Provinciale milieuverordening Fryslân 2013 (o.a. stiltegebieden) -> Gaat op in omgevingsverordening
- Verordening Kwaliteit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Omgevingsrecht provincie Fryslân (2016);
- Beleidsregels geur Bedrijven Fryslân 2019, vastgesteld 12 november 2019
- Beleidsregel Wet Bibob provincie Fryslân 2017, vastgesteld 16 mei 2017 en vanaf 23-09-2021 de Beleidsregel Wet Bibob provincie Fryslân 2021
- Landelijke handhavingsstrategie, vastgesteld 2 december 2014
- Beleid “Storten/op of in de bodem brengen van afval buiten inrichtingen” d.d. 22 december 2005
- VTH-beleid Fryslân, uniform beleid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving van de provinciale en gemeentelijke basistaken, vastgesteld 15 december 2020
- Beleidsnotitie integraal bodembeleid (2020)

RO / omgevingsvisie

- Thematische structuurvisie Grutsk op 'e Romte

- Omgevingsvisie *De Romte diele* (2020)
- Verordening Romte (2014) Gaat op in omgevingsverordening 2022
- Verordening Ruimte en Partiële Herziening Romte foar Sinne(2015)
- Romte foar Sinne (2015)
- Aanpassing Verordening Romte Fryslân voor zonne-energie (VRF zon) (2020)
- Heroverweging intensieve veehouderij en PS besluit agrarische schaalvergroting

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partijen leveren een bijdrage aan de doelen en resultaten van dit programma. Een overzicht van de verbonden partijen en meer informatie hierover staat in paragraaf 5 van dit jaarverslag.

- Fryske Útfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO), Grou
- Fûns Fryske Skjinne Enerzjy (FSFE), Leeuwarden
- Fonds Nazorg Stortplaatsen
- Stichting Nazorg Ouwsterhaule
- Samenwerkingsovereenkomst Waddenglas

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsvelden	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten behaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
3.1 Natuur en landschap	Green	Green	Green
3.2 Landbouw	Green	Green	Green
3.3 Veenweide	Green	Yellow	Green
3.4 Water en Milieu	Green	Green	Green
3.5 Energietransitie	Green	Green	Green
3.6 Transitie omgevingswet/visie	Red	Red	Green

Toelichting

De resultaten voor 3.3 Veenweide zijn niet volledig gehaald. Voor Aldeboarn / De Deelen is het niet gelukt een gebiedsplan op te stellen en voor Hegewarren is het niet gelukt een samenwerkingsovereenkomst aan te gaan omdat nog geen besluit was genomen over de toekomstige inrichting van het gebied.

Omdat de invoering van de Omgevingswet is uitgesteld naar vooralsnog 1 januari 2023 hoefde en kon de provincie nog niet aan alle resultaten uit beleidsveld 3.6 Transitie Omgevingswet/ -visie voldoen.

Wat heeft het programma gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Totaal lasten	82.393	139.414	89.317	50.097
Totaal baten	9.692	29.179	14.212	14.967
Saldo van lasten en baten	72.701	110.235	75.105	35.130
Mutatie reserves	-6.726	-25.794	6.789	-32.583
Resultaat van lasten en baten	65.975	84.441	81.894	2.547

Toelichting

Per saldo is er op het hele programma een onderschrijding van € 2,5 mln. ten opzichte van de gewijzigde begroting. De financiële toelichtingen staan bij de afzonderlijke beleidsvelden.

Investerings				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	uitgaven	bijdragen derden	Stand per 31-12-2021
Onderhanden werken	43.942	4.212	7.676	40.479
Opgeleverde werken	3.400	0	3.400	0
Afgerekende werken	222	0	222	0
Totaal	47.564	4.212	11.298	40.479

Toelichting

Onder de post onderhanden werk is de voorraad Investeringskrediet Grond (IKG) natuur (€ 39,72 mln.) en veenweide (€ 0,76 mln.) opgenomen. De aan- en verkopen zijn gronden internationale opgave, ruil- en restgronden en veenweide gronden.

Balanspost reserves				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	vormen	beschikken	Stand per 31-12-2021
R. Beklemd reserve verstrekte subsidies	6.141	-4.426	763	952
R. Aankoop natuurterreinen (fase 1) prov opgave	2.710	859	0	3.570
R. Natuurpact 2014	42.515	7.484	0	49.998
R. DNA De Nieuwe Afsluitdijk	21.085	7.852	10.409	18.528
Totaal	72.451	11.770	11.173	73.048

Toelichting

Beklemd reserve verstrekte subsidies

Deze reserve is gevormd voor de subsidielastneming van subsidies van € 900.000 of hoger en betreft de volgende projecten: Wij&Wadvogels, Herinrichting Sexbierum en Off Grid Test Centre (Afsluitdijk). Deze twee laatste projecten zijn in 2021 financieel afgerond.

De subsidiebijdrage van de projecten Nationaal Energiebespaarfonds (Regionale variant Fryslân) en Friese plusregeling energiebesparing eigen huis bleken ten onrechte te zijn toegevoegd aan de beklemd reserve, dit is gecorrigeerd.

Reserve Aankoop natuurterreinen (fase 1) prov. opgave

Deze reserve is gevormd om benodigde middelen voor aankopen natuurterreinen fase 1 ter beschikking te kunnen stellen. Het betreft de provinciale opgave en gaat dus niet om de wettelijke opgave.

Reserve Natuurpact 2014

Deze reserve is gevormd voor rijksmiddelen en bestedingen voor de uitvoering van het programma Natuurpact.

Reserve De nieuwe afsluitdijk (DNA)

In het kader van het samenwerkingsverband van de provincies Fryslân, Noord-Holland en de gemeenten Hollands Kroon, Harlingen en Súdwest-Fryslân is deze reserve voor het programma DNA gevormd. De provincie Fryslân is penvoerder van het programma.

Balanspost voorzieningen				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	toevoeging	aanwending	Stand per 31-12-2021
A121 V. Risicovoorziening grondaankopen	1.583	98	145	1.536
A1331B V. Revolv. middelen lening EKF + NLD	38	0	38	0
V. Grondwaterplan	1.260	817	649	1.429
V. LVP project Baarderadeel LGR	11	0	11	0
Totaal	2.892	915	842	2.965

Toelichting

Voorziening Risicovoorziening grondaankopen

Deze voorziening dekt het risico van verlies-dragende grondtransacties natuur. Als de marktwaarde van de grond lager is dan de boekwaarde wordt de voorziening gevormd ten laste van de Natuurpactmiddelen.

Voorziening Grondwaterplan

Deze voorziening wordt gevormd middels de legesinkomsten en uitgaven in het kader van het grondwaterplan gaan ten laste hiervan.

Voorziening LVP project Baarderaderadeel LGR

Deze voorziening is opgezet i.v.m. ruilverkaveling Baarderadeel. De voorziening is in 2021 opgeheven.

Balanspost overlopende passiva				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	toevoeging	aanwending	Stand per 31-12-2021
OP Deltaprogramma Waddengebied	116	11	0	127
OP Fries Bestuursakkoord Waterketen 3 2021-2025	171	0	76	95
OP Life Alde Feanen N2000 voorbereiding	114	36	0	150

Balanspost overlopende passiva				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	toevoeging	aanwending	Stand per 31-12-2021
OP Life19/IP/DL00004 Grassbird Habbitats	0	400	78	322
OP Life19/IP/NL000011 All 4 Biodiversity	0	192	15	177
OP Nog af te sluiten weidevogelcompensatie	2.485	206	0	2.691
OP NP 21 POP3 Fluessen en Morra	21	-21	0	0
OP POP 3 ANLB Leefgebied water SP 2019	265	0	161	104
OP Regiodeal NIL Aldeboarn-De Deelen	0	127	0	127
OP SPUK C13 Ontzorgingsprogr maatschapp vastgoed	1.961	0	241	1.720
OP SPUK E3 Sanering verkeerslawaaai	93	3	0	96
OP SPUK E44 FBW klimaatadaptatie 2021- 2027	0	5.305	0	5.305
OP SPUK Freshem-NL	0	42	0	42
OP SPUK L05B Regiodeal ZuidOost Friesland	0	800	713	87
OP SPUK L10 Impulsgelden veenweiden	17.563	4.437	1.667	20.333
OP SPUK L12 Experiment storrijke stalmest	0	185	185	0
OP SPUK L16 PN Programma Natuur	0	11.820	699	11.121
OP SPUK L7 IBP vitaal platteland	0	4.913	367	4.546
OP SPUK L8 prov aank veehouderijen nabij natuurgeb	0	8.181	0	8.181
OP Wadlopen	57	124	110	72
OP Weidevogelcompensatie	1.474	0	125	1.350
Totaal	24.321	36.762	4.437	56.646

Toelichting

OP Deltaprogramma Waddengebied

De overlopende passiva (OP) is ingericht voor middelen afkomstig van provincie Groningen, Rijkswaterstaat, waddengemeenten en waterschappen, voor o.a. voorbereiden op klimaatadaptatie en waterveiligheid.

OP Fries Bestuursakkoord Waterketen 3 2021-2025

De OP dient ter kasvoering van budgetten uit het Fries bestuursakkoord. Het FBWK is een samenwerkingsverband tussen alle Friese waterketen partijen.

OP Life Alde Feanen

De OP is ingericht voor de kasstromen van het project LIFE Alde Feanen N2000. Dit project is in de afrondende fase.

OP Life19/IP/DL00004 Grassbird Habitats

De OP is ingericht voor de kasstromen van het project LIFE Grassbirds. Project is opgestart in 2021 en loopt tien jaar.

OP Life19/IP/NL000011 All4Biodiversity

De OP is ingericht voor de kasstromen van het project LIFE All4biodiversity. Project is opgestart in 2021 en loopt zes jaar.

OP Nog af te sluiten weidevogelcompensatie

De OP is ingericht voor middelen afkomstig van projecten, Vermillion en gemeenten voor compensatie m.b.t. aangaan langdurige beheercontracten, deze middelen worden ingezet voor weidevogelcompensatie.

OP NP21 POP3 Fluessen en Mora

De OP is ingericht voor de subsidiebijdrage vanuit POP (50% financiering) voor N2000 Merengebied.

OP POP 3 ANLB Leefgebied water SP 2019

De OP is ingericht voor de besloten subsidiebijdragen voor het subsidieplafond 2019 vanuit de regio.

OP Regiodeal NIL Aldeboarn-De Deelen

De OP is ingericht voor onderzoek en advisering in het gebiedsproces Aldeboarn-DeDeelen vanuit de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw.

OP SPUK C13 Ontzorgingsprogramma maatschappij vastgoed

De OP SPUK ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed betreft een eenmalige specifieke uitkering van het Rijk aan de provincie Fryslân bestemd voor activiteiten die tot doel hebben om kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren te ontzorgen bij het verduurzamen van hun maatschappelijk vastgoed.

OP SPUK E3 Sanering verkeerslawaaï

De OP is ingericht om maatregelen te nemen om geluidhinder langs provinciale wegen te beperken. De maatregelen zijn afgerond en het ministerie zal de rijksbijdrage in 2022 vaststellen.

OP SPUK E44 FBW klimaatadaptatie 2021-2027

De OP is ingericht om de impulsregeling klimaatadaptatie uit te voeren.

OP SPUK Freshem-NL

De OP is ingericht voor het project Freshem wat bedoelt is om de zoet- en zoutwater en kleilagen in de grond te meten.

OP SPUK L05B Regiodeal ZuidOost Friesland

De OP is ingericht om het door het rijk gefinancierde deel, € 15 mln., van de door de provincie uitgevoerde onderdelen van de Regio Deal Zuidoost Friesland te verantwoorden.

OP SPUK L10 Impulsgelden veenweiden

De OP is ingericht voor de impulsgelden die betrekking hebben op de rijksmiddelen die we ontvangen voor de projecten Hege Warren en Aldeboarn/de Deelen.

OP SPUK L12 Experiment strorijke stalmest

In de provincie Friesland worden een aantal vernieuwende projecten uitgevoerd die zowel bijdragen aan het verbeteren van biodiversiteit en bodemvitaliteit als het verminderen van emissies. Vanwege de kosten voor deze subsidiëring door provincie Friesland en de gedeelde urgente publieke belangen bij reductie van stikstofemissies bij dit project is door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een bijdrage aan de kosten beschikbaar gesteld van 185 K in de vorm van de SPUKL12

OP SPUK L16 PN Programma Natuur

De OP is ingericht voor het uitvoeren van programma Natuur.

OP SPUK L7 IBP vitaal platteland

De OP is ingericht voor de ontvangen rijksmiddelen in het kader van het interbestuurlijk programma vitaal platteland ten behoeve van het uitvoeren van het gebiedsproces Aldeboarn-De Deelen.

OP SPUK L8 provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden

De OP is ingericht voor de regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden.

OP Wadlopen

De OP is ingericht voor de kasvoering van wadloopovereenkomsten tussen de drie waddenprovincies.

OP Weidevogelcompensatie

De OP is ingericht om meerjarige contracten te kunnen financieren.

Beleidsveld 3.1 – Natuur en landschap

Natuur

Wat wilden we bereiken?

Wij blijven de mooiste provincie van Nederland met een fraai en vitaal platteland en dynamische natuurgebieden. Hierbij speelt onder andere het herstel van de biodiversiteit.

We voldoen aan de afspraken zoals we die in het kader van het Natuurpact gemaakt hebben.

Programma natuur

De provincies en het Rijk hebben als onderdeel van de structurele aanpak stikstof afgesproken om een gezamenlijk Programma Natuur op te stellen met een daarbij behorende actualisatie van het Natuurpact. Belangrijke hoofdlijn van het Programma Natuur is om condities te realiseren voor een gunstige staat van instandhouding (Svl) van alle soorten en habitats onder de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR). Hiermee wordt gestreefd, in samenhang met de andere maatregelen in de structurele aanpak stikstof, om aan de eisen te voldoen die de VHR stelt. Voor 2030 verwacht het Rijk met de te nemen maatregelen 70% doelrealisatie te behalen met specifiek aandacht voor stikstofgevoelige natuur. De inzet richt zich vooral op maatregelen in en rond beschermde natuurgebieden (Natura 2000 en het Natuurnetwerk Nederland). De uitwerking van deze hoofdlijn vindt plaats in een uitvoeringsprogramma als aanvulling op het bestaande natuurpact.

Naast het uitvoeringprogramma werken Rijk en provincies aan een agenda 'natuurinclusief' waarin voor de langere termijn de ambities en kansen voor een natuurinclusieve samenleving in beeld worden gebracht, met versterkte aandacht voor de natuur in onze nabije omgeving, zowel binnen als buiten natuurgebieden.

Natuurontwikkeling en -beheer

De provincie streeft naar een kwalitatief goed, effectief en vernieuwend (agrarisch) natuurbeheer. Wij voeren de regie op het natuurbeheer binnen en buiten het Natuurnetwerk (NNN). Op 10 juli 2019 hebben Provinciale Staten besloten om voor de natuurontwikkeling scenario 5b, Natuer mei de Mienskip (binnen bestaand budget) verder uit te werken door het uitvoeren van 3 pilots en in 2021 een definitieve scenariokeuze te maken. De voortgang van de natuurontwikkeling wordt in de paragraaf 'Grote projecten' beschreven. Ook voeren we de herstelmaatregelen uit de N2000 beheerplannen uit.

Soortenbeleid

Wat betreft het soortenbeleid werken we samen met de Olterterppartners aan de evaluatie en actualisatie van het weidevogelbeleid. Hierbij worden uitgangspunten van het Grutto Aanvalsplan en het plan Fryslân Greidefûgellân betrokken. Op 6 maart 2020 zijn twee LIFE IP aanvragen gedaan voor Europese cofinanciering voor het versterken van de weidevogelkerngebieden en een integrale gebiedsgerichte aanpak. Daarnaast blijven we op het gebied van faunabeheer met betrokken partijen werken aan een balans tussen beschermen en beheren.

Nationale parken

De provinsje Fryslân ondersteunt de Friese Nationale Parken Schiermonnikoog en de Alde Feanen middels een financiële bijdrage en het voeren van het secretariaat. Groningen en Drenthe voeren het secretariaat van Lauwersmeer en Drents Friese Wold. De provinsje Fryslân levert daarnaast een financiële bijdrage aan deze laatstgenoemde Nationale Parken.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
3.1 Natuur en landschap			

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
Natuur			
1. Een vastgesteld biodiversiteitsherstelprogramma, dat met onze stakeholders tot stand is gekomen.			
2. De stikstofdepositie daalt in de 11 stikstofgevoelige natuurgebieden. De te bereiken doelstelling hierin wordt nog in 2020 uitgewerkt, zo ook de werkwijze.			
3. Een vastgestelde nota Beheer en Schadebestrijding.			
4. Een vastgestelde aanpak voor invasieve exoten.			
5. Ganzenschade 5-10% lager dan het gemiddelde van de voorgaande twee jaren.			
6. Samen met betrokken partijen stellen we een eindevaluatie en een nieuwe weidevogelnota op.			
7. Een strategische nota grond natuuropgave.			
8. Het verlengen van het Natura2000 beheerplan Deelen.			

Toelichting

2. De verwachting is dat in 2021 de stikstofdepositie in de 11 stikstofgevoelige natuurgebieden nog niet of nauwelijks daalt. De maatregelen waaraan is gewerkt, zoals bijvoorbeeld de opkoopregeling, zijn nog niet afgerond. Zolang de bedrijven niet zijn aangekocht, zal de stikstofdepositie nog niet afnemen. Daarnaast blijkt dat de stikstofuitstoot van de landbouw in 2020 met procentpunten is toegenomen, in plaats van afgenomen. De eerste indicatie is dat we in 2021 wel een lichte daling van de emissies zien, met name door de afname van het aantal koeien ten gevolge van de fosfaatregelgeving.

De Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) is ingegaan op 1 juli 2021. De reductiedoelstelling is in de Wsn geformuleerd en betreft een emissiereductie van 26% in 2030 op nationaal niveau. Dit correspondeert met de doelstelling dat 50% van het areaal van stikstofgevoelige habitats in Natura 2000-gebieden aan de norm (kritische depositiewaarde) voldoet. Deze reductiedoelstellingen zijn nog gebaseerd op nationale gemiddelden. De doelstellingen per provincie zijn in 2021 niet vastgesteld. De maatregelen en middelen ontbraken in 2021 grotendeels. Dit heeft de uitwerking van een uitvoeringsprogramma verhindert.

Begin juli 2021 is er vooruitlopend op het uitvoeringsprogramma, de voortgangsrapportage 'op weg naar een uitvoeringsprogramma' gedeeld met Provinciale Staten. Het gaat om een

uitgebreide en gedetailleerde rapportage met concrete uitvoeringstappen. Met de voortgangsrapportage is een belangrijk stap gezet in de verdere analyse van de stikstofuitstoot. Aan de hand van nationale en regionale gegevens is de uitstoot van ammoniak en stikstofoxides in Fryslân in kaart gebracht (locatie en hoeveelheid). Hiermee kan gericht en effectief beleid gemaakt worden om de stikstofuitstoot in Fryslân te reduceren.

4. Vanwege de dynamiek binnen het beleidsveld en het stellen van prioriteiten is het niet gelukt om in 2021 een beleidsnotitie voor aanpak van invasieve exoten aan PS voor te leggen. De startnotitie voor deze aanpak is in december vastgesteld. Het beleid zal in 2022 worden uitgewerkt en aan PS worden voorgelegd.

5. De ganzenschade is afgelopen jaar met 3% gestegen ten opzichte van het gemiddelde van de voorgaande twee jaren. De ganzenaantallen waren vergelijkbaar met vorig jaar. Het bedrag aan tegemoetkomingen in schade is echter gestegen ten opzichte van 2020 met € 1,2 mln. naar € 11,9 mln. Dat laatste komt omdat de grasprijs met € 0,02 cent is gestegen. Een cent verschil betekent bij de huidige schadeomvang een verschil van circa een € 0,5 mln. Het totaalbedrag bevindt zich binnen de bandbreedte van de afgelopen jaren en past binnen de programmering van de Natuurpactmiddelen.

7. De strategische nota grond natuuropgave (naam is aangepast in: strategische grondnota NNN) is in 2021 afgerond en in februari 2022 door GS vastgesteld. Deze nota wordt in mei 2022 besproken in PS.

8. Naast het verlengen van het Natura 2000 beheerplan Deelen zijn alle beheerplannen verlengd, met uitzondering van Grote Wielen en Friese Meren. Deze twee beheerplannen waren al eerder verlengd. De reden voor verlenging is dat er allerlei ontwikkelingen zijn (zoals stikstof) waarvan het nodig is deze op te nemen in de actualisatie van de beheerplannen.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Natuur: Weidevogels	Aantal gruttobroedparen	10.000	8.000
NNN	Hectares verworven (1 ^e getal is de doelwaarde in 2021 op basis de programmering, 2 ^e getal is het realistische getal, uitgaande van scenario 5B)	175 / 85	55
	Hectares ingericht	65	0
	Hectares verkocht	150	81
	Hectares in beheer	64.485	62.426
	Waarvan nieuwe hectares in beheer	1.600	3.768
Natura 2000 1 ^e beheerplanperiode	Percentage totaal afgeronde maatregelen, 1 ^e getal is het totaal aantal maatregelen dat binnen de looptijd van het N2000 beheerplan gerealiseerd moet worden (6 jaar).	258 maatregelen (60%)	60%
	Waarvan het percentage afgeronde stikstofgevoelige maatregelen, 1 ^e getal is het totaal aantal maatregelen, dat binnen de looptijd van het N2000 beheerplan gerealiseerd moet worden (6 jaar).	77 maatregelen (70%)	60%
Natura 2000 2 ^e beheerplanperiode	Voor te bereiden beheerplannen (waarvan vaststelling in 2022)	9 beheerplannen	2 beheerplannen
Ganzen	Gewasschade in kg droge stof	5-10% lager dan het gemiddelde van de voorgaande 2 jaren	3% hoger

Toelichting

Weidevogels

Het doel is de achteruitgang van de weidevogelstand te stoppen en om te buigen naar een stijgende lijn. Het aantal broedparen brutto in 2021 is gestegen ten opzichte van 2020. De doelstelling van 10.000 broedparen brutto in 2021 is met de vaststelling van de nieuwe Nota Weidevogels door PS (november 2021) doorgeschoven naar 2030.

NNN

Er is uiteindelijk minder aangekocht dan was ingeschat. Aangezien functiewijziging op basis van vrijwilligheid gaat, is het lastig inschatten. Door de corona was het lastiger om gesprekken met grondeigenaren te voeren en dit heeft gezorgd dat er minder onderhandelingen zijn gestart. Daarnaast blijkt dat binnen de resterende gronden in het NNN minder animo is om gronden van functie te wijzigen.

Er zijn in 2021 uiteindelijk geen ingerichte hectares gereed gemeld. Het project Oude Bosch in Koningsdiep is in 2021 wel afgerond. De gereed melding van deze hectares is doorgeschoven naar 2022.

In 2021 zijn er minder hectares verkocht dan was ingeschat. De belangrijkste reden hiervoor is dat er nog nadere duidelijkheid moet komen over de kaders waarbinnen de gronden verkocht kunnen worden. Bijvoorbeeld m.b.t. wel/niet van benutten van stikstofruimte bij het vervolgbeheer van de natuurgrond en bedrijf. Dit heeft voor vertraging gezorgd.

M.b.t. het beheer zijn er meer hectares in nieuw beheer gekomen dan van te voren was ingeschat. Dit heeft er vooral mee te maken dat er fors meer hectares in beheer zijn aangevraagd. De doelwaarde voor beheer blijft iets achter. Beheer en Nieuw beheer zijn twee verschillende doelwaarden. Ondanks dat er bij nieuw beheer meer hectares zijn gerealiseerd wordt hiermee nog niet de doelwaarde voor beheer bereikt.

Natura 2000 2^e beheerplanperiode

Ten aanzien van Natura 2000 2e beheerplanperiode is er in 2021 door GS besloten om de beheerplannen te verlengen. Hiermee is de voorbereiding ook doorgeschoven. Wel is er gestart met het opstellen van de evaluatiedocumenten. En is gestart met de voorbereiding van het opstellen van de Natura 2000 beheerplannen Groote Wielen en Friese Meren voor de 2^e beheerplanperiode; Groote Wielen moet in 2022 en Friese Meren in 2023 worden vastgesteld.

Ganzen

De ganzenschade is met 3% gestegen. Daarmee is dit beleidsdoel niet gehaald. De schade fluctueert jaarlijks, mede door de graspijzen. De stijging van 3% bevindt zich binnen de bandbreedte van de afgelopen jaren.

Stikstof

Wat wilden we bereiken?

De Raad van State heeft in mei 2019 een uitspraak gedaan waardoor vergunningverlening in het kader van de PAS niet meer mogelijk was. Hierdoor kunnen projecten op het gebied van bouw, infrastructuur, uitbreiding van agrarische bedrijven, etc. deels niet meer uitgevoerd worden. Er ligt een fikse opgave om de stikstofdepositie te verlagen zodat maatschappelijke en economische ontwikkeling in Fryslân doorgang kan vinden, vergunningen juridisch houdbaar zijn en gewerkt wordt aan natuurbehoud en -herstel.

Het programma stikstof werkt aan een aanpak voor houdbare vergunningen en verlaging van de stikstofdepositie in de N2000 gebieden in nauwe samenwerking met de andere provincies en het ministerie van LNV. De middelen voor deze aanpak zullen door het Rijk beschikbaar worden gesteld en zijn randvoorwaardelijk voor een succesvol programma. Vanuit onze provinciale rol stemmen we steeds zorgvuldig af met onze dialogopartners (o.a. landbouw, bouw, natuurorganisaties en industrie) om zorg te dragen voor een zo breed mogelijk draagvlak voor de te kiezen aanpak. De gebiedsgerichte aanpak zal hierbij -met name rondom de N2000 gebieden- een centrale positie innemen.

Wij verwachten de problemen in de vergunningverlening in 2021 voor een deel op te lossen en in de dialoogsessies met onze partners tot een gedragen aanpak te komen en eerste stappen in de uitvoering te zetten.

Binnen deze aanpak zal er specifiek aandacht zijn voor het behoud en waar mogelijk versterken van de zuivelketen.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Stikstof	11 gebiedsanalyses per stikstofgevoelig N 2000 gebied	100%	100%
	Gereed komen plan van aanpak gebiedsgerichte aanpak stikstof	Gereed	100%
	Start uitvoering gebiedsgerichte aanpak	3 van de 11 gebieden	2

Toelichting

Start uitvoering gebiedsgerichte aanpak

In 2021 is een start gemaakt met de voorverkenning van de gebiedsgerichte aanpak. Concreet zijn de eerste stappen gezet met een bestuurlijk beraad Fochteloërveen waar gezamenlijk met de provincie Drenthe en alle betrokken overheden, natuur- en landbouworganisaties en met maatschappelijke partijen wordt gewerkt aan een verkenning van alle opgaven in het gebied. Daarnaast vindt op initiatief van Stichting Beekdallandschap Koningsdiep een landbouwverkenning plaats in rondom het Alddijp. Hierbij vindt nauwe afstemming plaats met de gebiedscommissie Koningsdiep. Voor de andere gebieden worden overkoepelende afspraken gemaakt met de dialoogpartners. In 2022 krijgt dit verdere opvolging.

Landschapsbeleid en ruimtelijke kwaliteit

Wat wilden we bereiken?

Wij zorgen ervoor dat Fryslân mooi blijft. Hierbij werken wij samen met gemeenten, Wetterskip, experts, belangengroeperingen en boeren en burgers. We gebruiken daarbij nieuwe werkwijzen zoals *De Nije Pleats* en de *Sinnetafels*. We werken vanuit de Omgevingsvisie *De Romte diele* aan onze opgaven en houden de basis op orde. Onze opgave voor het landschap leggen we vast in een Startnotitie Omgevingsprogramma Landschap.

In het landelijk gebied vergen voedselproductie, natuur, water, wonen, de productie van duurzame energie, het landschap aanpassen bij de klimaatverandering en recreatie steeds meer aandacht en ruimte. Daarnaast verandert het landschap ook sluipenderwijs door vele kleine ingrepen. Wij streven naar herstel van landschapselementen die de provinciale kernkwaliteiten, zoals vastgelegd in de structuurvisie *Grutsk op 'e Romte*, versterken en het draagvlak voor het Friese landschap vergroten. Om dit draagvlak voor ons landschap nog extra kracht bij te zetten willen wij in 2023 samen met de partners een Friese Landschapstriënnale organiseren.

Naast de kwaliteit van het Friese landschap willen we ook de kwaliteit van de ruimtelijke omgeving verhogen. Onze inzet ten aanzien van de ruimtelijke kwaliteit van Fryslân is gericht op een verantwoorde inpassing van nieuwe economische ontwikkelingen en het mooi houden van onze provincie. Op die manier geven we uitvoering aan onze omgevingsvisie en de structuurvisie *Grutsk op 'e Romte*. Onze rol verandert de komende tijd van een voorschrijvende en reactief adviserende overheid naar een overheid die samen met partners zoekt naar oplossingen en die proactief adviseert en meedenkt. We gebruiken daarbij de 9 principes uit de Omgevingsvisie *De Romte diele*.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
Landschapsbeleid			
1. We komen, via de inzet van het ruimtelijk kwaliteitsteam, in overleg met partijen, gezamenlijk tot goede oplossingen voor het landelijk gebied. Hierbij maken wij gebruik van werkwijzen zoals De Nije Pleats en de Sinnetafel.			
2. We stellen een Startnotitie Omgevingsprogramma Landschap op om onze rol en inzet voor het Friese landschap te bepalen. Bij de voorbereiding van deze startnotitie betrekken we de partijen in het landelijk gebied.			
3. Via Panorama2028/DeUitkijkers vergroten we de maatschappelijke aandacht voor ruimtelijke kwaliteit en het Friese landschap door ontwerpend onderzoek.			
4. We subsidiëren de Nationale Landschappen (Noardlike Fryske Wâlden en Stichting Mar en Klif) en Landschapsbeheer Fryslân (LBF) met als doel behoud, beheer en ontwikkeling van de landschappen. Per 1-1-2021 is LBF bestuurlijk gefuseerd met It Fryske Gea (IFG) waarbij er inhoudelijk en organisatorisch intensief wordt samengewerkt.			
5. Via cofinanciering van het Europese programma POP, onderdeel agrarisch natuur- en landschapsherstel, subsidiëren wij projecten voor het herstel van landschap en natuur in de klei- en veengebieden van Fryslân. De agrarische collectieven voeren samen met Landschapsbeheer Fryslân deze projecten uit en zijn voornemens drie gezamenlijk koepelprojecten te realiseren.			

Toelichting

1. We dragen bij aan landschap en ruimtelijke kwaliteit door in de provinciale projecten en programma's met ruimtelijke impact mee te werken. Zo heeft het ruimtelijk kwaliteitsteam in 2021 bijgedragen aan onder andere:

- het veenweideprogramma en onderdelen daarvan zoals de Hege Warren,
- instrumenten Omgevingswet, zoals de omgevingstafels, omgevingsprogramma's en de omgevingsverordening
- de Friese bomen en bossenstrategie

Vanuit landschap en ruimtelijke kwaliteit wordt wekelijks geadviseerd aan gemeentelijke initiatieven die via het ruimtelijke ordeningsspoor worden behandeld.

2. Op 31 maart 2021 hebben Provinciale Staten de opdracht gegeven om een Programma Landschap op te maken, waarbij zij gekozen hebben voor een combinatie van de omschreven alternatieven uit de Startnotitie. De verwachting is dat het Programma eind 2022 behandeld zal worden in de Staten.

3. In 2021 is de beweging in gang gezet door het presenteren en delen van prikkelende ideeën en ontwerpconcepten door studenten. Daarnaast is een Samenwerkingsagenda ontwikkeld waarin we samen met o.a. de gemeente Leeuwarden ontwerpend onderzoek een plek geven in gebiedsprojecten. Daarnaast werken we aan verbinding met de Landschapstriennale 2023.

4. Ondanks een moeilijk jaar voor de Nationale landschappen door corona zijn er toch diverse activiteiten georganiseerd, zoals onderhoudswerkzaamheden in het coulisselandschap van de Noardlike Fryske Wâlden en het voorlichtings- en educatieprogramma van Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân (naam gewijzigd in: Stichting Erfgoed, Natuur en Landschap - Zuidwest Friesland).

Ook de activiteiten van Landschapsbeheer Friesland (LBF) zijn financieel ondersteund. Per 1-1-2021 is LBF bestuurlijk gefuseerd met It Fryske Gea (IFG) waarbij er in 2021 inhoudelijk en organisatorisch intensiever is samengewerkt. De afgesproken boekjaaractiviteiten zijn in 2021 succesvol doorgezet en uitgevoerd.

5. Er zijn twee koepelprojecten van de agrarische collectieven in samenwerking met Landschapsbeheer Friesland voor herstel van landschapswaarden in uitvoering. Naast een landschapsherstelproject in de klei- en veengebieden is ook een eerder gestart koepelproject voor de zandgronden in de laatste fase van uitvoering. De projecten zijn afgestemd op het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (Anlb) en de thematische structuurvisie Grutsk op 'e Romte. In het najaar 2021 is een nieuwe openstelling gedaan voor herstel van agrarisch cultuurlandschap in de hele provincie, met subsidiemogelijkheden voor 12 soorten landschapsherstel zoals: herstel greppellân, herstel elzensingels en herstel van boerenerven. Dit is bedoeld voor agrarische collectieven en landschapsorganisaties; deze instanties hebben een gezamenlijke aanvraag ingediend.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Samenwerking tbv ruimtelijke kwaliteit via Sinnetafels	Aantal tafels	6	6
Advies ruimtelijke kwaliteit	Percentage provinciale projecten met ruimtelijke impact waarover het ruimtelijke kwaliteitsteam advisering heeft gedaan.	100%	100%
Advies ruimtelijke kwaliteit	Aantal grote gemeentelijke projecten waarover wordt geadviseerd	20	< 20
Landschapsherstel (POP)	Aantal landschapsherstel projecten in het kader van POP.	3	3

Toelichting

Samenwerking tbv ruimtelijke kwaliteit via Sinnetafels

Het aantal Sinnetafels (initiatieven die gaan over zonne-energie) hebben we niet gehaald. Sinnetafels zijn echter vergelijkbaar met de Omgevingstafels die gemeenten organiseren. Wij hebben aan een aantal omgevingstafels deelgenomen. Alhoewel we dus niet het aantal van 6 Sinnetafels hebben gehaald, zijn er diverse andere Omgevingstafels waar we het aspect van ruimtelijke kwaliteit hebben ingebracht.

Advies ruimtelijke kwaliteit

Onder de grote gemeentelijke projecten verstaan we de uniekere en grotere projecten, initiatieven die veelal buiten bestaand stedelijk gebied liggen of in gebieden met beschermden waarden (bijvoorbeeld een beschermd dorpsgezicht) bezitten. Dit gaat bijvoorbeeld over zonnevelden, substantiële uitbreidingen of ontwikkelingen van (dag)recreatieterreinen en bijzondere bebouwing.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Structurele budgetten	10.414	10.492	10.371	120
Tijdelijke budgetten	4.823	4.210	4.094	116
Reserves	40.587	75.266	39.344	35.922
Overlopende passiva	1.668	2.671	1.879	792
Totaal lasten	57.492	92.638	55.689	36.950
Baten				
Structurele budgetten	351	220	229	-8
Reserves	3.593	19.414	5.190	14.223
Overlopende passiva	1.461	2.671	1.879	792
Totaal baten	5.405	22.304	7.298	15.007
Saldo van lasten en baten	52.087	70.334	48.391	21.943
Mutatie reserves	1.381	-11.652	10.047	-21.699
Mutatie tijdelijke budgetten	-54	-697	-637	-60
Resultaat van lasten en baten	53.414	57.985	57.801	184

Toelichting

Per saldo is er een onderschrijding van € 184.000, - op dit beleidsveld.

Structurele budgetten

De lagere lasten van € 120.000, - komen uit verschillende kleine onder- en overbestedingen waaronder een onderbesteding op het budget voor Weidevogels van € 53.000. Dit is ontstaan doordat een aantal projecten, waaronder onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) en Van Hall Larenstein (VHL) zijn gerealiseerd in 2021. De subsidieaanvraag voor de RUG is niet gelukt omdat de gedeputeerden die verantwoordelijk zijn voor de weidevogels, geen overleg hebben kunnen hebben over de kostenverdeling tussen de provincies. Omdat de subsidieaanvraag voor VHL pas in november compleet was, kon het provinciale deel van het project niet zoals gepland stond starten in september.

Tijdelijke budgetten

De lagere lasten van € 116.000,- betreffen voor € 60.200, - verplichtingen die in latere jaren tot besteding komen. Via de mutatie tijdelijke budgetten blijven deze budgetten beschikbaar

voor besteding in 2022. Verder betreft het vrijval van € 40.000,- op het budget Biodiversiteit. Ondanks dat er bij de 2^e berap 2021 middelen door zijn geschoven is niet alles tot besteding gekomen. Dit komt doordat er voor dit thema wordt samengewerkt met verschillende externe partners, de benodigde afstemming heeft ertoe geleid dat een aantal initiatieven niet tijdig in 2021 zijn gestart.

Reserves

Aan de lastenkant is het saldo van de onderbesteding van de reserves € 35,6 mln. Dit betreft een onderbesteding op de onderwerpen Natuurpact (€ 26,4 mln.), Aankopen Natuur- en Landschapsherstel (€ 2,6 mln.), de bijdrage LIFE Grassbirds Habitats (Breed Cofinancieringsbudget P4 van €1,4 mln.) en POP3 Uitvoeringskosten (€ 2 mln.). Daarnaast is er een onderbesteding op de onderwerpen De Nieuwe Afsluitdijk – Vismigratierivier voor € 3,1 mln.

Aan de baten kant is er € 14,2 mln. minder gerealiseerd dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door de onderwerpen De Nieuwe Afsluitdijk – Vismigratierivier (€ 14,7 mln. minder gerealiseerd) en door het Natuurpact (€ 0,5 mln. meer gerealiseerd). De verklaring van deze afwijkingen aan de lasten en de batenkant wordt gegeven in de paragraaf Grote projecten.

Het verschil bij de Natuurpactmiddelen betreft met name de openstelling van de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL) voor een bedrag van € 19,8 mln. De beschikkingen zijn met opschortende voorwaarden uitgegeven (€ 10,7 mln.), de realisatie hiervan is in 2022. Daarnaast blijft de verwerving en inrichting achter (€ 2,5 mln.). Voor het onderwerp overige soorten is het beleid nog niet vastgesteld waardoor de uitvoering later plaatsvindt (€ 0,8 mln.). De N2000-projecten zijn nog niet volledig tot uitvoering gekomen. Bij de 2^e berap 2021 waren deze punten nog onzeker en daarom is op de begroting op dat moment niet aangepast. Op 24 november is Provinciale Staten hierover geïnformeerd. Het project LIFE Grassbirds Habitats zit in de opstartfase en er zijn in 2021 nog geen uitgaven gedaan.

Overlopende passiva

Per saldo zijn er op deze post lagere lasten van € 792.000,-. Dit betreft lagere lasten voor de OP POP3 Fluessen en Morra van € 403.600,- vanwege vertraging in de uitvoering omdat het gunnen van de bestekken meer tijd heeft gekost dan van te voren is ingeschat.

De OP Programma Natuur € 799.500,- is in 2021 gestart en in deze opstartfase zijn nog geen projecten tot besteding gekomen. De verwachting was dat er enkele maatregelen opgestart zouden worden in 2021, dat is niet gelukt. De opstartfase heeft meer tijd gekost dan gedacht. De eerste maatregelen worden nu uitgevoerd in 2022.

Bij de afrekening van OP POP3 plaggen watercrassula Terschelling bleek € 163.300,- niet declarabel, het bedrag is verrekend met het Natura 2000 budget.

Daarnaast zijn er hogere lasten bij OP Regiodeal Zuidoost Friesland, € 713.200,-. Deze specifieke uitkering levert een bijdrage aan het grotere project gebiedsontwikkeling Beekdal Linde/Koningsdiep en Alde Feanen. Op basis van de uitvoering wordt bepaald welk deel ten lasten van de specifieke uitkering gebracht kan worden. De uitgave was echter nog niet begroot.

Beleidsveld 3.2 – Landbouw

Wat wilden we bereiken?

De agrarische sector is voor Fryslân van groot economisch belang zowel voor de werkgelegenheid en export als voor kennisontwikkeling en innovatie. Naast producent van voedsel is de landbouw ook gebruiker en tegelijk de belangrijkste beheerder van het landelijk gebied. De landbouw bepaalt in sterke mate het aanzicht van het landschap, draagt bij aan de biodiversiteit en aan een leefbaar en aantrekkelijk platteland. De agrarische sector is van groot belang voor brede welvaart in Fryslân en ontwikkelingen in de landbouw zijn mede bepalend voor de totale leefomgeving.

Overeenkomstig het bestuursakkoord is het onze ambitie dat de landbouw in 2025 duurzaam en natuurinclusief is. Dat is een landbouw die grondgebonden en circulair is, bijdraagt aan herstel van biodiversiteit, maatschappelijk draagvlak heeft en duurzaam economisch renderend.

We willen de landbouwsector helpen om van een viersterren landbouw een vijfsterren landbouw te maken, waarbij de vijfde ster een groene ster is. Daarbij staat kwalitatieve groei voorop en willen we het spanningsveld tussen landbouw en andere maatschappelijke wensen doorbreken. Daarbij is het van cruciaal belang dat boeren een levensvatbaar bedrijfsmodel kunnen vinden.

De ontwikkelingen van de agrarische sector worden vooral bepaald door Europa en het Rijk. Van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouw Beleid van de EU (GLB-beleid vanaf 2021) wordt verwacht dat daarin duurzaamheid, natuurinclusief en vergroening een essentiële rol zullen spelen. De rol van de provincie is vooral om vernieuwingen te faciliteren en te ondersteunen. Daarnaast ligt een belangrijke rol bij de hele agrofoodketen van boeren tot consument.

Als provincie willen we de transitie van de landbouw begeleiden binnen de kaders van het klimaatakkoord, de problematiek van het terugdringen van emissies w.o. stikstof en de veenweideproblematiek. We willen voor Fryslân hierin een voorbeeldfunctie vervullen door in te zetten op aansluiting bij Europees- en Rijksbeleid, samen te werken in netwerken, gebiedsgericht werken en kennisontwikkeling/innovatie die vraag gestuurd is.

Dairy Valley / - Campus wordt via het economisch programma ondersteund als integrale inzet op agrofood (zie voor doelen en resultaten bij beleidsveld 4.3 Economische structuurversterking).

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
3.2 Landbouw			

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. We formuleren met inbreng van stakeholders een integrale landbouwagonderwerpenagenda.			
2. We leveren in 2021 inbreng en lobby'en voor het Nationaal Strategisch Plan, dat op rijksniveau opgesteld wordt, zodat nieuwe GLB-regelingen optimaal inzetbaar zijn voor Fryslân. Het NSP dient als basis van de nationale invulling van het nieuwe Europese Gemeenschappelijke Landbouw Beleid (GLB) voor de periode 2022 –2027.			
3. Openstellen van maatregelen uit het POP3 Transitieprogramma voor 2021.			
4. We voeren de regiodeal Noord Nederland natuurinclusieve Landbouw uit via drie pijlers: 1. een gebiedsgerichte aanpak, 2. het ontwikkelen van instrumentarium, 3. inzet op netwerk en communicatie.			
5. We werken samen met de partners in de Agro Agenda aan het kwaliteits-/streefbeeld 2030.			
6. Potato Valley is een toegankelijk en essentieel kenniscentrum geworden op het gebied van zilte teelt en biedt ondernemers perspectief op nieuwe verdienmodellen			
7. We stellen de maatregel Jonge Boeren regeling in het POP3 programma (vanaf eind 2020) open.			

Toelichting

Voor Potato Valley is het oprichten van een kennisconsortium qua planning in 2021 niet helemaal gehaald. Zie ook toelichting (Prestatie)indicatoren.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Landbouwagonderwerpenagenda	Landbouwagonderwerpenagenda wordt vastgesteld	Gereed Q2	Q3
Regiodeal natuurinclusieve landbouw Noord-Nederland	Halfjaarlijks (in juli en december) wordt een voortgangsrapportage opgesteld	Gereed	Gereed
Kenniscentrum Verzilting	Het Kenniscentrum Verzilting komt in samenwerking met betrokken partijen tot stand	Gereed Q4	Gerealiseerd in Q4
Jonge boeren regeling	Subsidie in relatie tot investeringsomvang (multiplier)	Tenminste 1	51

Toelichting

Provinciale Staten hebben de **landbouwagonderwerpenagenda** later behandeld dan de bedoeling was. Daardoor konden de acties ook later worden opgestart. Daarmee zijn de doelen die van tevoren waren misschien niet allemaal gehaald, maar vanaf de PS behandeling zijn goede stappen gezet.

Transitiefonds is in 2021 van start gegaan. Er waren zeven openstellingen in 2021. Deze aanvragen liggen ter beoordeling bij RVO/SNN voor beschikking.

Kenniscentrum verzilting: Er is een kennisconsortium gevormd bestaande uit; de Rijksuniversiteit Groningen (RuG), Wageningen University & Research (WUR), Hogeschool Van Hall Larenstein, Deltares, Academie van Franeker en The Potato Valley (TPV). Het consortium is gevraagd de komende maanden het draagvlak voor het kenniscluster uit te breiden en over te gaan tot oprichting van het cluster. Als rechtsvorm wordt naast een

stichting, de coöperatie als entiteit verkend welke zich (statutair) vestigt in Fryslân. In afwijking van het bestuursresultaat richt het advies zich niet op zilte teelt, maar op de relatie tussen verzilting en reguliere teelten. Reden hiervoor is, dat binnen de sector de overgang naar zilte teelten (bij brak/ zoute omstandigheden) niet als realistisch alternatief wordt gezien voor reguliere teelten, die onder de huidige omstandigheden op dit moment slechts beperkt hinder ondervinden van de verzilting. Bovendien is de markt voor zilte gewassen beperkt. Voor de **Jonge boerenregeling** is € 850.000,- open gesteld. Er zijn 75 belangstellenden geweest waarvan 51 een subsidieaanvraag hebben ingediend. Deze zijn gehonoreerd en hiermee is een bedrag van € 803.000 gemoeid.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Tijdelijke budgetten	935	2.327	2.156	171
Reserves	2.663	11.057	1.213	9.843
Overlopende passiva	151	4	464	-460
Totaal lasten	3.749	13.388	3.833	9.555
Baten				
Tijdelijke budgetten	342	407	126	281
Reserves	504	294	496	-202
Overlopende passiva	151	4	464	-460
Totaal baten	997	704	1.085	-381
Saldo van lasten en baten	2.752	12.684	2.747	9.936
Mutatie reserves	-2.022	-7.682	2.364	-10.046
Mutatie tijdelijke budgetten	862	-431	-608	177
Resultaat van lasten en baten	1.592	4.571	4.503	68

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van € 68.000,- op dit beleidsveld.

Tijdelijke budgetten

Er is onderbesteding en vrijval op het budget Potato Valley 2020-2023 van € 12.000. Dit budget wordt ingezet voor het Kenniscentrum verzilting. Ook is er onderbesteding op het budget Landbouwagonderbesteding Dairy Valley van € 15.000 en op het budget GLB congres van € 32.000.

Reserves

De grote mutatie in de reserves betreft het doorschuiven van de cofinanciering op de POP3 maatregelen. De declaraties RVO op de verschillende maatregelen hebben nog niet in 2021 plaatsgevonden.

Beleidsveld 3.3 – Veenweide

Wat wilden we bereiken?

In het Friese veenweidegebied daalt de bodem. Oorzaak is de ontwatering van het veen, waardoor er zuurstof bij komt en het veen afbreekt (oxideert). Het grootste deel hiervan verdwijnt als CO₂ in de lucht. Als er geen maatregelen worden genomen is het veen in Fryslân aan het eind van deze eeuw verdwenen. Tegelijkertijd heeft de bodemdaling veel negatieve effecten: woningen, wegen en riolering verzakken, natuurgebieden komen steeds hoger te liggen ten opzichte van omliggend agrarisch gebied en verdrogen, de kwaliteit van het landschap verandert, er moet steeds meer water weggepompt worden om gronden geschikt te houden voor landbouw, waardoor grondwaterstanden lager en lager worden.

Wij willen de bodemdaling en de problemen die samenhangen met bodemdaling de komende tien jaar aanpakken. Hierbij richten wij ons op de onderstaande doelstellingen:

1. De negatieve effecten van bodemdaling zijn verminderd: Enerzijds door de absolute bodemdaling te beperken, anderzijds door de negatieve effecten te beperken, mitigeren of te compenseren. Dit moet ertoe leiden dat schade aan woningen, wegen en infrastructuur wordt beperkt, de stijging van kosten van waterbeheer in het gebied ook in de toekomst beperkt blijft, de verdroging van natuurgebieden is afgenomen, en het landschap en de cultuurhistorie van het veenweidegebied herkenbaar blijven.
2. De uitstoot van broeikasgassen uit de veenbodem is in 2030 met ruim 20% afgenomen: In absolute zin betekent dit een afname met 0,4 miljoen ton CO₂ equivalenten.
3. In 2050 is het veenweidegebied water-robust en klimaatbestendig ingericht (klimaatadaptief) waarbij we uitgaan van water vasthouden, conserveren en dan pas afvoeren: Dit betekent dat het gebied goed is staat is om weersextremen op te vangen.

De Veenweideproblematiek is bij uitstek een integrale opgave. Hoe graag we ook willen; niet alle doelstellingen zijn al concreet in resultaten te vertalen. Wij zijn mede afhankelijk van de dynamiek in de samenleving en de middelen die het Rijk beschikbaar stelt. Recent is er middels een brief van de minister aan de Tweede Kamer € 276 miljoen toegezegd voor de aanpak van de Veenweide-opgave. Daarnaast hebben wij als provincie en Wetterskip Fryslân voor de komende tien jaar € 35 miljoen beschikbaar gesteld. Door maximaal in te zetten op dynamische programmering en financiering wordt deze bestuursperiode gestreefd naar een zo groot mogelijk resultaat bij bovenstaande doelstellingen. Dynamisch programmeren en financieren wil zeggen dat we een aanpak opstellen, maar deze niet voor lange tijd helemaal vastleggen. We brengen initiatieven en projecten op gang en zoeken daar werkende weg (aanvullende) financiering bij. Daarbij zoeken we naar een mix van publieke en private middelen.

Momenteel wordt gewerkt aan het Veenweideprogramma 2021 – 2030. Dit programma schetst de doelstellingen en maatregelen voor het veenweidegebied, voor het komende decennium. In dit programma wordt invulling gegeven aan de besteding van de publieke middelen – op dit moment € 22,5 miljoen van de provincie en € 12,5 miljoen van Wetterskip Fryslân – en wordt via een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) bepaald welke partijen in

welke rol verantwoordelijk zijn in de uitvoering. De uitvoering van het Veenweideprogramma 2021-2030 krijgt vorm in een netwerkorganisatie, waarin de provincie, het Wetterskip, gemeenten, maatschappelijke organisaties, de landbouwpartijen, en de Friese Milieufederatie participeren.

Met het uitvoeren van de maatregelen zoals beschreven in het Veenweideprogramma 2021-2030 werken we als Provincie ook aan de toepassing van de 'Sustainable Development Goals' van de Verenigde Naties. Door de uitstoot van CO₂ te verminderen werken we aan lokale, nationale en internationale klimaatdoelstellingen (SDG 13: 'Climate action'). De Veenweideopgave benaderen we daarnaast niet alleen, maar in samenwerking met betrokken stakeholders (SDG 17: 'Partnerships for the goals').

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
3.3 Veenweide			

Toelichting

In 2021 is het niet gelukt om voor Aldeboarn / De Deelen een gebiedsplan op te stellen, de verwachting is dat dit in 2022 wel gaat gebeuren. Reden voor deze vertraging is dat de koppeling met het ontwikkelen van het flankerend beleid meer tijd kost. Het flankerend beleid leidt tot een set aan regels en instrumenten waarmee de nadelige effecten voor individuele agrarische ondernemers van de uitvoering van maatregelen in het kader van het veenweideprogramma kunnen worden gemitigeerd en/of gecompenseerd.

Voor de Hegewarren zou een samenwerkingsovereenkomst aan worden gegaan maar dat is niet gebeurd. Reden hiervoor is dat de toekomstige inrichting nog niet is vastgesteld vanwege onder andere vertraging in het co-creatieproces. De verwachting is dat we in 2022 een besluit nemen over de toekomstige inrichting en afspraken maken over de manier waarop we met de verschillende partijen hierin gaan samenwerken.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. Het Veenweideprogramma 2021-2030 wordt in het eerste kwartaal 2021 ter besluitvorming aangeboden en treedt vervolgens in werking.			
2. In 2020 is de Taskforce Veenweide onder de naam Inspiratieteam Toekomst Veenweide (ITV) opgericht. Als externe denktank hebben zij de Veenweideopgave in Fryslân op inhoud van impulsen voorzien. Na de oplevering van hun resultaat zal in 2021 worden besloten of de input van het ITV voldoende is, of dat de aanstelling van het ITV gecontinueerd moet worden.			
3. In de uitvoering geven we in 2021 vervolg aan technische innovatie en gebiedsprocessen. Komend jaar vinden pilots, demonstraties en praktijkproeven plaats om de veenoxidatie, bodemdaling en CO2-emissie te reduceren. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vier soorten maatregelen, namelijk hydrologische maatregelen, bodemmaatregelen, CO2-emissie maatregelen, en verdienmodellen.			
4. In 2021 vindt een geleidelijke overgang plaats van het Friese programma bodemdaling, naar het landelijke programma bodemdaling. Daarnaast zoeken we in 2021 aansluiting bij het Nationaal Kenniscentrum Bodemdaling.			
5. Het Veenweideprogramma kent een zestal gebieden waar gebiedsprocessen lopen die ertoe leiden dat de Veenweidedoelstellingen worden gerealiseerd in samenwerking met de grondeigenaren en andere belanghebbenden.			
6. Eén van die zes gebieden - Aldeboarn / De Deelen - is aangewezen als pilotgebied in het kader van de Klimaatvelop 2019, het Interbestuurlijk Programma – Vitaal Platteland en de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw. In 2021 krijgt het gebied een gebiedscommissie en wordt een gebiedsplan opgesteld. Daarnaast wordt er ruim 56ha ruilgrond aangekocht om het gebiedsproces te starten.			
7. De Hege Warren is een van de andere pilotgebieden waar de inspanningen in 2021 verder geïntensiveerd worden. In 2021 wordt een samenwerkingsovereenkomst (SOK) vastgesteld waarin betrokken partijen afspraken vastleggen. Tevens worden er in 2021 twee landbouwbedrijven opgekocht zodat er een start gemaakt kan worden met de peilverhoging.			

Toelichting

6. Voor Aldeboarn / De Deelen is het gebiedsplan nog niet gereed. Door de koppeling met de ontwikkeling van het flankerend beleid kost dit meer tijd. De verwachting is dat het gebiedsplan medio 2022 aangeboden kan worden aan Gedeputeerde Staten en, ter kennisname, Provinciale Staten. Vervolgens zal het gebiedsplan ter inzage gelegd worden en eind 2022 worden vastgesteld.

7. Voor de Hegewarren is het nog niet gelukt een samenwerkingsovereenkomst te sluiten met de betrokken partijen. Reden hiervoor is dat de toekomstige inrichting nog niet is vastgesteld. De verwachting is dat we in 2022 een besluit nemen over de toekomstige inrichting van het gebied en afspraken maken over de manier waarop de verschillende partijen in het vervolgproces gaan samenwerken.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Veenweideprogramma 2021-2030	Vaststelling door PS en AB Wetterskip	1	1
Taskforce Veenweide (ITV)	Oplevering resultaat ITV en een besluit afronding- of continueren ITV	2	2
Uitvoeren technisch innovatieve projecten hydrologie	Aantal projecten in uitvoering of gerealiseerd in 2021	22*	22
Uitvoeren technisch innovatieve projecten bodem	Aantal projecten in uitvoering of gerealiseerd in 2021	10*	10
Uitvoeren technisch innovatieve projecten CO ₂ -emissie (mobiele metingen) en overige metingen (bodemdaling, instabiele oevers, leverbot)	Aantal projecten in uitvoering of gerealiseerd in 2021	30*	30
Uitvoeren technisch innovatieve projecten verdienmodellen	Aantal projecten in uitvoering of gerealiseerd in 2021	15*	9
Landelijk programma bodemdaling en NKB	Aansluiting bij het landelijk programma bodemdaling en het Nationaal Kenniscentrum Bodemdaling	2	2
Kansrijke gebieden	De gebiedsprocessen en maatregelen in de zes kansrijke gebieden verder uitrollen om te werken aan de realisatie van Veenweidedoelstellingen.	6	6
Aldeboarn / De Deelen	Opstellen gebiedscommissie en gebiedsplan, en 56,31ha ruilgrond is aangekocht om het gebiedsproces te starten	1	1
Hege Warren	Opstellen samenwerkingsovereenkomst (SOK) en het opkopen van twee landbouwbedrijven zodat er een start gemaakt kan worden met de peilverhoging.	2	1

* De genoemde doelwaarden bij de uitgevoerde innovatieve projecten verwijst naar het aantal concrete projectlocaties. Dit is op dit moment nog een grove schatting. Het werkelijke aantal uitgevoerde innovatieve projecten is afhankelijk van een hoop actoren en factoren.

Toelichting

Het aantal technisch innovatieve projecten rondom verdienmodellen in uitvoering of gerealiseerd in 2021 is lager uitpakkt. Zoals aangegeven was de doelwaarde een grove schatting van het te verwachten aantal concrete projectlocaties. Dit is lager uitgevallen omdat het niet gelukt is meer projectlocaties te vinden, maar heeft geen effect gehad op de resultaten van de uitvoering van de technisch innovatieve projecten rondom verdienmodellen.

Voor Aldeboarn / De Deelen is het niet gelukt een gebiedsplan op te stellen en voor Hegewarren is het niet gelukt een samenwerkingsovereenkomst aan te gaan omdat nog geen besluit was genomen over de toekomstige inrichting van het gebied.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Tijdelijke budgetten	2.773	4.178	4.833	-655
Overlopende passiva	0	1.668	2.034	-366
Totaal lasten	2.773	5.846	6.867	-1.021
Baten				
Tijdelijke budgetten	99	0	53	-53
Overlopende passiva	0	1.668	2.034	-366
Totaal baten	99	1.668	2.087	-419
Saldo van lasten en baten	2.674	4.178	4.780	-602
Mutatie tijdelijke budgetten	-1.449	1.261	650	611
Resultaat van lasten en baten	1.225	5.439	5.430	9

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van € 9.000,- op dit beleidsveld.

Tijdelijke budgetten

Aan de uitvoering van de werkplannen veenweide algemeen is € 2,0 mln. besteed. Aan grondaankopen in gebied Aldeboarn – De Deelen is € 2,8 mln. besteed. Het saldo van € 0,7 mln. wordt verklaard door versnelde uitgaven op de uitvoering van de werkplannen. De baten van € 53.000,- betreffen een bijdrage van Wetterskip Fryslân in de algemene uitvoeringskosten.

Overlopende passiva

Dit betreft de aanwending van rijksmiddelen (Impulsgelden) voor grondaankopen in het gebied Hegewarren van € 1,6 mln. en aanwending van rijksmiddelen (IBP-VP) voor planstudiekosten van € 0,4 mln. met betrekking tot gebied Aldeboarn – De Deelen. Het saldo betreft de niet voor 2021 begrote planstudiekosten voor gebied Aldeboarn – De Deelen.

Beleidsveld 3.4 – Water en Milieu

Water

Wat wilden we bereiken?

We willen ervoor zorgen dat Fryslân een provincie is en blijft met veilige, gezonde, toekomstbestendige en veerkrachtige watersystemen die duurzaam gebruikt worden. Daarbij gaat het om watersystemen waarin economische en ecologische ontwikkelingen met elkaar in evenwicht zijn. De provincie richt zich met haar beleid op de toekomst, zodat wij in Fryslân op tijd klaar zijn voor de stijgende zeespiegel, klimaatverandering en bodemdaling. Daarnaast worden wateropgaven gerealiseerd via de verschillende gebiedsontwikkelingen in onze provincie.

Hieronder gaan we eerst in op het nieuwe Regionaal Waterprogramma, klimaatadaptatie en resultaat nummer 13 van het bestuursakkoord. Vervolgens gaan we nader in op de drie thema's uit het nog geldige vierde Waterhuishoudingsplan: waterveiligheid, voldoende water en schoon water.

Regionaal Waterprogramma

Op basis van de Omgevingswet en als uitwerking van de Omgevingsvisie wordt in 2021 het Regionaal Waterprogramma opgesteld. De uitvoeringsperiode van dit waterprogramma is 6 jaar: 2022 – 2027. Het Regionaal Waterprogramma is de opvolger van het huidige Vierde Waterhuishoudingsplan (2016 – 2021). Klimaatadaptatie wordt een belangrijk onderwerp in het Regionaal Waterprogramma.

Klimaatadaptatie (FBWK3)

Vanaf 2021 werken we samen met Wetterskip Fryslân, Vitens en de gemeenten samen aan het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie Fries Bestuursakkoord Water en Klimaat 3.0 (FBWK3). Deze uitvoeringsagenda klimaatadaptatie is in ontwikkeling. De maatregelen, gericht op klimaatadaptatie, die de provincie en alle andere partijen willen uitvoeren worden hierin gebundeld, conform de afspraken van het landelijke Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. Einddoel is dat Fryslân in 2050 klimaatbestendig is ingericht. De uitvoering van dit programma zal worden gemonitord door het FBWK3.

Resultaten bestuursakkoord

Ten aanzien van de Opgave Water is in het bestuursakkoord het volgende resultaat opgenomen:

Water

Resultaat 13: er zijn meetbare successen behaald op het gebied van klimaatadaptatie, door sterk verbeterde wateropvang en het concreet inrichten van retentiegebieden.

Bij de uitwerking van deze bestuursopdracht is voorgesteld om hierbij de aanpak te hanteren van de Commissie Waterbeheer 21^e eeuw. Deze aanpak werkt volgens de trits: Vasthouden, Bergen, Afvoeren (VBA). Dat betekent dat in eerste instantie water zoveel mogelijk dient te worden vastgehouden (wateropvang) als dat niet meer lukt moet het water worden geborgen (waterretentie) en tenslotte wordt het water afgevoerd.

Waterveiligheid

Ons doel is dat de inwoners van Fryslân en de Friese economie goed beschermd zijn tegen overstromingen en wateroverlast. We willen Fryslân zo inrichten dat het risico op wateroverlast of een overstroming zo klein mogelijk is, en dat als dit zich toch voordoet, de gevolgen beperkt zijn. Hiervoor is het nodig dat de waterkeringen (bijvoorbeeld boezemkaden en sluzen) voldoen aan de veiligheidsnormen, en dat er gebieden zo ingericht zijn dat ze wateroverlast kunnen helpen voorkomen.

Onze verantwoordelijkheid ligt (vooral) bij de regionale waterkeringen. Deze beschermen ons tegen het boezemwater uit meren, kleine rivieren en kanalen. Wij stellen de veiligheidsnormen vast. In 2027 moeten alle regionale waterkeringen aan de veiligheidsnormen voldoen. Om dit te halen moest vanaf 2016 in totaal door Wetterskip Fryslân nog 400 km boezemkaden op hoogte worden gebracht, waarvan 200 km in de periode 2016-2021. Door nieuwe inzichten wordt verwacht dat een deel van de eerdere opgave voor kadeherstel alsnog voldoet aan de normen. De resterende (bekende) opgave bedraagt naar verwachting daardoor ca. 152 kilometer voor de periode 2021- 2027. Wetterskip Fryslân zal hoogtegegevens uit 2020 gebruiken om een nieuwe veiligheidstoetsing van de boezemkaden uit te voeren. De resultaten van deze toetsing komen uiterlijk in 2022 ter beschikking en kunnen dan tot een bijstelling van de resterende opgave en daarmee de jaarlijkse doelstellingen tot 2027 leiden. Bij de versterking van de regionale waterkeringen worden waar mogelijk andere functies (natuur, recreatie, landschap) integraal meegenomen en wordt 'werk met werk' gemaakt. Wetterskip Fryslân versterkt en onderhoudt deze waterkeringen.

Ook willen we ervoor zorgen dat ons grondgebied zo is ingericht dat wateroverlast wordt voorkomen. In lijn met het advies van de Commissie Waterbeheer 21^e eeuw (WB21) richten we ons daarbij eerst op het vasthouden van water, daarna op bergen en als laatste op afvoeren.

In 2018 is de instemmingsverklaring Agenda IJsselmeer 2050 officieel ondertekend. Daarmee is deze Agenda vooral een werkvorm geworden tussen de 60 partijen die zijn betrokken bij het IJsselmeer. De IJsselmeerafgaaf omvat ook het Deltaprogramma IJsselmeer en is daarmee ook een platform voor waterveiligheid en wateroverlast van de IJsselmeerregio.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
3.4 Water en Milieu			

Toelichting

Regionaal Waterprogramma: Het ontwerp RWP is in 2021 door GS en PS behandeld en ter inzage gelegd. Definitieve vaststelling van het RWP door GS is voorzien in 2022.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
Water			
1. We zien erop toe dat het Wetterskip 25 km regionale boezemkaden op hoogte brengt en dat deze waar mogelijk natuurvriendelijk worden ingericht of andere functies integraal zijn meegenomen.			
2. We zien erop toe dat het Wetterskip 150 ha inricht ter voorkoming van wateroverlast. Dit is in lijn met de doelstelling voor “waterretentie” uit bestuursopdracht 13.			

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Boezemkaden	Km kaden dat Wetterskip op hoogte brengt	25	25,8
Wateroverlast	Aantal hectares dat Wetterskip inricht om wateroverlast te voorkomen	150	326

Toelichting

Boezemkaden: In 2021 heeft Wetterskip Fryslân (netto) 18 km kade opgehoogd, waarvan eerder de hoogte onvoldoende was. Het totaal aantal kilometers dat versterkt is, ligt hoger. Daarnaast voldoet als gevolg van een nadere beoordeling van situaties in met name stedelijk gebied en onderzoek naar de stabiliteit van de kade aanvullend nog 7,8 km kering aan de gestelde eisen.

Voldoende water

Wat wilden we bereiken?

Ons doel is dat het grond- en oppervlaktewatersysteem zo is ingericht dat de verschillende functies en gebruikers van water zo optimaal mogelijk bediend worden, nu en in de toekomst. Hierbij spelen we in op de regionale verschillen:

- In het verziltingsgevoelige deel van het noordelijk Zeekleigebied willen we de verzilting tegengaan en het zoete water optimaal benutten. Hiervoor lopen verschillende praktijkproeven zoals “Boeren meten water” en “Zoet op Zout” en middels het initiatief Zoet Zout Knooppunt (o.a. samen met provincies Groningen en Noord-Holland). Binnen het project Freshem-NL zal nauwkeurig in beeld worden gebracht hoe de huidige verdeling van zoet en zout grondwater in de ondergrond is. Dit project wordt uitgevoerd in samenwerking met andere provincies, waterschappen en waterleidingbedrijven. Binnen het deltaprogramma is een reservering gedaan voor een bijdrage aan dit project. In 2022 zullen we als penvoerder van dit project hiervoor een aanvraag indienen.
- Op de hogere zandgronden stimuleren we verschillende partijen zoals boeren, Wetterskip Fryslân, gebiedscollectieven en natuurbeheerders om maatregelen te treffen

om meer (grond)water vast te houden. Hiermee willen we in de toekomst de afhankelijkheid van inlaatwater vanuit het IJsselmeer verminderen.

- We richten ons met de bestrijding van de verdroging vooral op de Natura 2000 gebieden met een grondwateropgave vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW). Deze moeten gereed zijn in 2027. Verdrogingsbestrijding kan op verschillende manieren worden uitgevoerd: bijvoorbeeld door: het minder diep maken of dempen van sloten, het aanleggen van zogenaamde “kwelschermen” of de manier van ontwatering aanpassen (bijvoorbeeld door een andere type drainage).
- Hoe willen we in de toekomst omgaan met de Friese Boezem zodanig dat het boezemsysteem voorbereid is op de klimaatverandering? En wat betekent dat voor de verschillende belangen die zijn gekoppeld aan de Friese boezem, zoals scheepvaart en natuur? Om deze vragen te kunnen beantwoorden stellen Provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân gezamenlijk een lange termijnverkenning op voor Friese Boezem.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
Voldoende water			
1. We treffen maatregelen om de verdroging te bestrijden voor 250 ha in de Natura 2000 gebieden.			
2. Samen met Wetterskip Fryslân en andere partijen voeren wij drie projecten uit om water vast te houden op de hogere zandgronden van Fryslân. Dit is in lijn met de doelstelling voor “wateropvang” uit bestuursopdracht 13.			
3. We stellen samen met Wetterskip Fryslân een lange termijnverkenning op voor de Friese Boezem.			

Toelichting

1. Veel maatregelen worden uitgevoerd in het kader van de gebiedsontwikkelingen: Koningsdiep, De Dulf – Van Oordt’s Mersken, Beekdal Linde, Alde Feanen en Achtkarspelen – Zuid. Soms snijdt het mes wel aan drie kanten; binnen één en hetzelfde project wordt de verdroging van de natuur bestreden, wordt extra waterberging gerealiseerd en wordt water vastgehouden, zoals dat bijvoorbeeld bij polder Hoekstra (gebiedsontwikkeling Beekdal Linde) het geval is.

In 2021 is gewerkt aan verdrogingsbestrijding in en buiten N2000 gebieden. In totaal is de verdroging met 180 hectare aangepakt in met name de Alde Feanen en gebiedsontwikkeling Beekdal Linde (35 hectare). De verdrogingsbestrijding in natuurgebied Rome 50 ha (gebiedsontwikkeling De Dulf – Van Oordt’s Mersken) schuift door naar 2022. Belangrijkste reden hiervoor is dat de voorbereiding meer tijd vergde.

3. Het project Lange termijn Boezemverkenning is in de 2^e fase. Deze fase wordt eind 2023 afgerond. In 2021 zijn de resultaten uit de 1^e fase verder uitgewerkt. Mede door de Coronamaatregelen loopt het project iets achter in de planning (met name participatie). Mogelijk wordt de verkenning hierdoor wat later opgeleverd dan eerder voorzien.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Vasthouden zoet grondwater	Aantal uitgevoerde projecten	3	5
Verdroging	Aantal hectares waarvoor maatregelen zijn uitgevoerd	250	180

Toelichting

Verdroging

Zie bovenstaande tabel, toelichting bij punt 1.

Schoon water

Wat wilden we bereiken?

Ons doel is dat de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater voldoet aan de normen. Daarmee zorgen we voor gezonde ecosystemen en kan het grond- en oppervlaktewater veilig gebruikt worden door burgers en voor economische activiteiten. Vervuiling wordt voorkomen. Om dit te bereiken blijven we onder andere de waterketen versterken. Vanaf 2021 doen we dit via het eerdergenoemde uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie Fries Bestuursakkoord Waterketen 3.0 (FBWK3).

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) verplicht lidstaten maatregelen te treffen om waterkwaliteitsdoelen te halen. De doelen moeten in 2027 gehaald zijn. Hierbij gaat het zowel over grond- als oppervlaktewater. In het 4^e Waterhuishoudingsplan is een maatregelenpakket opgenomen om aan de KRW-doelstellingen te voldoen. Het gaat om inrichtingsmaatregelen die Wetterskip Fryslân uitvoert of die we meenemen in gebiedsontwikkelingsprojecten. Daarnaast werken we samen met LTO en Wetterskip Fryslân aan het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer (DAW). Dit programma bestaat uit een aantal werkpakketten gericht op vermindering toevoer naar het oppervlaktewater van fosfaat en stikstof. In 2016 hebben we een bestuurlijke overeenkomst ondertekend met LTO en Wetterskip Fryslân over de inzet van elk van de partners in dit programma.

Met Vitens geven we uitvoering aan de maatregelen in de uitvoeringsprogramma's gebiedsdossiers drinkwaterwinningen.

Met het provinciale meetnet controleren wij de ontwikkelingen in de kwaliteit van het grondwater.

Voor de derde fase (2022 – 2027) wordt de “Nota KRW yn Fryslân” opgesteld. Deze notitie wordt in samenhang met het Regionaal Waterprogramma opgesteld en wordt eind 2021 definitief aan u voorgelegd. De financiële consequenties voor deze derde fase KRW worden opgenomen in het Regionaal Waterprogramma.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
Schoon water			
1. In 2021 gaan we samen Wetterskip Fryslân verder met de uitvoering van het maatregelenpakket KRW volgens planning. Wetterskip Fryslân voert maatregelen uit met name voor de oppervlaktelichamen, de provincie voor de grondwaterlichamen.			
2. Op basis van het KRW-maatregelenpakket worden vispassages, maalkommen en natuurvriendelijke oevers aangelegd.			
3. In 2021 dragen we, onder andere samen met Wetterskip Fryslân, in ieder geval bij aan (de ontwikkeling van) twee DAW-projecten (Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer).			
4. Bij de bestaande zwemwaterlocaties in oppervlaktewater zien wij erop toe dat de aangewezen zwemplaatsen voldoen aan de eisen, dat de beheerders de noodzakelijke maatregelen uitvoeren en dat actuele informatie over de toestand van het zwemwater beschikbaar is.			
5. We geven uitvoering aan de geplande activiteiten in het uitvoeringsprogramma gebiedsdossiers drinkwaterwinningen.			

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
KRW doelen	Km oever dat het Wetterskip Fryslân natuurvriendelijk inricht	29 km in boezem, 5 ha in boezemmeren, 18 km in deelsystemen	0 km in de boezem, 0 ha in de boezemmeren, 30 km in de deelsystemen
	Door Wetterskip Fryslân aantal gerealiseerde vispassages in maalkommen	10 vispassages 5 maalkommen	0 vispassages en 0 maalkommen
	Aantal uitgevoerde projecten DAW (Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer)	2	Aantal afgeronde projecten 2021: 5 Aantal lopende projecten 2021: 1 Aantal nieuw opgestarte projecten 2021: 1-2*
Zwemwaterlocaties	Aantal zwemwaterlocaties met predicaat voldoende	50 van de 52 (95%)	49 van de 53 (93%)

Toelichting

KRW doelen

Er zijn wat verschuivingen in de uitvoering van maatregelen. Zo is er in de deelsystemen meer km natuurvriendelijke oever gerealiseerd dan eerder voorgenomen voor het jaar 2021 en is in de boezem tot op heden minder ingericht dan voorgenomen voor het jaar 2021. Wetterskip Fryslân (en provincie) zijn voor de uitvoering van deze maatregelen afhankelijk van verschillende factoren, zoals de beschikbaarheid van grond (vrijwillige grondverwerving), het beschikbaar komen van financiële middelen wanneer maatregelen met externe middelen worden gefinancierd en van gebiedsprocessen, zeker wanneer een opgave wordt

meegenomen in een integraal gebiedsproces. Op dit moment zijn er projecten in de boezem en boezemmeren in uitvoering. Voor de boezemmeren is wat vertraging ontstaan in de vergunningaanvragen, voor de boezemkanalen door bezwaar en beroep. Voor deze projecten geldt dat ze in de loop van 2022 alsnog worden opgeleverd.

Er zijn geen maalkommen en vispassages gerealiseerd. Dit betreft een fout in de provinciale begroting; er was helemaal geen sprake van maalkomzuiveringsmoerassen in de KRW-programmering voor 2021, deze zijn pas in de programmering vanaf 2022 opgenomen. Voor vispassages was de doelwaarde hoger dan de programmering (de doelwaarde was tien, de programmering betrof drie). Voor de vispassages geldt dat er één vertraagd is vanwege overleg met het buurwaterschap over effecten en doelmatigheid, en twee vanwege een herziening in het ontwerp ten behoeve van het vergroten van de effectiviteit van de vispassage (voortschrijdend inzicht). Deze laatste twee worden naar verwachting in 2022 alsnog gerealiseerd.

En er zijn naast natuurvriendelijke oevers en vispassages ook andere typen KRW-maatregelen gerealiseerd, waarop niet werd gemonitord in de begroting. Dit betrof met name het herprofileren/verbreden van watergangen om zo meer ruimte te creëren voor vegetatiegroei. In de begroting 2022 zijn de prestatie-indicatoren daarom anders vormgegeven.

Het algemene beeld is dat de uitvoering van het gehele prioritaire maatregelenpakket KRW voor de periode t/m 2027 goed op streek is, maar dat er verschuivingen zijn in wat er wanneer wordt gerealiseerd.

Aantal uitgevoerde projecten DAW (Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer)

Aantal nieuw opgestarte projecten 2021: hier staat een range van 1-2. Dat komt doordat voor één van de twee nieuw opgestarte projecten de POP-aanvraag is afgewezen. Hier wordt nog bezwaar tegen gemaakt en er wordt gezocht naar een alternatieve financieringsvorm.

De hier benoemde aantallen betreffen de projecten waar de provincie financieel aan bijdraagt in de vorm van cofinanciering. Daarnaast zijn er ook projecten waarbij bijvoorbeeld het Wetterskip de cofinanciering levert, het totale aantal uitgevoerde DAW-projecten is daarmee hoger.

Zwemwaterlocaties

Van totaal 53 zwemwaterlocaties voldoen er 49 locaties aan het predicaat voldoende (93%). Voor 2021 was als doelwaarde opgenomen: 50 van de 52 locaties. Er zijn inmiddels 53 zwemwaterlocaties omdat er een extra locatie is aangewezen in 2021 (na het opstellen van de begroting 2021).

Er zijn vier locatie in de kwaliteitsklasse "slecht" ingedeeld. Dat zijn twee locaties meer dan vooraf beoogd. De resultaten over 2021 vallen tegen. Een mogelijke verklaring is dat de zomer van 2021 erg nat was (dit kan zorgen voor een grotere afspoeling van bacteriën van percelen en afvoer via de rioolwateroverstorten). De oorzaken onderzoeken we momenteel voor de locaties die onder de kwaliteitsklasse "slecht" vallen. Er zijn daarbij gesprekken met de gemeenten, de locatiehouders, het Wetterskip en FUMO ingepland. Het doel is om voorafgaand aan de start van het nieuwe zwemseizoen 2022 de knelpunten en mogelijke maatregelen per locatie te bespreken.

Milieu

Wat wilden we bereiken?

Hoofddoelstelling van ons milieubeleid is “een verantwoord gebruik van het fysieke leefmilieu, zodat dit gebruik oneindig kan voortduren”. Om dat te bereiken is het nodig om belangrijke stappen te zetten die leiden naar een Fries leefmilieu waarin in 2030 alle schadelijke onttrekkingen en toevoegingen zijn uitgebannen.

Eind 2022 treedt de nieuwe Omgevingswet, naar verwachting, in werking. Op basis van deze wet moeten provincies verplicht een Omgevingsvisie vaststellen (zie ook beleidsveld 3.6 Transitie omgevingswet/visie). Al het strategisch beleid uit de plannen voor de fysieke leefomgeving wordt in deze nieuwe Omgevingsvisie opgenomen. Dat geldt dus ook voor het strategisch deel van het milieubeleid.

Milieubeheer

Dit spoor bevat de wettelijke omgevingstaken. Met de uitwerking van dit spoor willen we bereiken dat het fysieke leefmilieu in Fryslân voldoet aan alle geldende wettelijke normen. Sommige wettelijke normen zijn uitgewerkt in bestuurlijke afspraken. Deze afspraken komen we na. De nadruk in dit spoor ligt op vergunningverlening, toezicht en handhaving. Er moet worden voorkomen dat nieuwe knelpunten ontstaan. De uitvoering van de wettelijke taken ligt primair bij de FUMO. De Wabo/Brzo 2015 taken bij de majeure risico bedrijven worden uitgevoerd door de Brzo Omgevingsdienst Groningen in Noord-Nederland.

In 2019 is het programma Impuls Omgevingsveiligheid (IOV) beëindigd. Overheden gaan op basis van een gezamenlijke meerjarenagenda 2021-2024 (met 7 clusters) wel door met versterking van omgevingsveiligheid. Onder het IOV verliep de financiering van lokaal EV (externe veiligheid) beleid via de provincie. Vanaf 2021 verloopt dit rechtstreeks via het gemeentefonds/provinciefonds.

Op basis van het integrale beleidsplan bodem willen wij onze bodem zo schoon mogelijk houden en geen vreemde stoffen in de Friese bodem.

Wij benaderen het beleidsveld bodem vanuit een breed en integraal programma en perspectief, waarin wij bodemsaneringen, duurzaam bodembeheer maar voornamelijk ook de verbreding van het bodembeleid naar alle relevante opgaven centraal stellen.

Wij adviseren aan het Rijk inzake de Mijnbouwwet. Het Rijk is de vergunningverlenende instantie. In onze adviezen aan het Rijk maken wij steeds kenbaar tegen nieuwe gaswinning te zijn en hanteren wij het Fries manifest over gas- en zoutwinning.

We hanteren bij de vergunningverlening voor de zoutwinning onder het Wad het ‘hand aan de kraan’-principe. Bij de bestaande zoutwinning onder land waar dit niet het geval is, blijven wij de resultaten van de verplichte monitoring kritisch volgen tot aan de beëindiging van de zoutwinning in 2021. We dragen bij aan het aanvullend meetnet voor de stad Harlingen. Met de gemeente Noardeast Fryslân en het Wetterskip werken we aan een gebiedsproces in Ternaard, mocht de minister besluiten om tot gaswinning over te gaan.

Als het zich voordoet, zullen wij geen medewerking verlenen aan (proef-)boringen naar schaliegassen en aan de opslag van kernafval en CO₂ in de ondergrond.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
Slim Milieubeheer			
1. Uitvoeren Actieplan Geluid 2018-2022; resultaten jaarschijf 2021			
2. Uitvoeren van het integrale bodembeleid 2021-2024 (vaststelling oktober 2020), waaronder de overdracht van de locaties bodemverontreiniging in het kader van de omgevingswet en de integrale projectenlijst 2021 opstellen en detailleren (inhoudelijk en financieel) door bijvoorbeeld in te zetten op Europese co-financiering.			
3. Uitvoeren monitoring meetnet zoutwinning onder de Waddenzee, voor de periode 2019-2049, voor het vaststellen of er bodemdaling plaatsvindt door de zoutwinning.			
4. De provincie verzorgt het (bestuurlijk) voorzitterschap en het secretariaat van het ambtelijk en bestuurlijk VTH-overleg. De provincie neemt het initiatief tot het driemaal per jaar houden van het bestuurlijk overleg. Hieraan voorafgaande wordt het ambtelijk VTH-overleg gehouden.			
5. De provincie zorgt met de deelnemers van het VTH-overleg voor een jaarlijks VTH uitvoeringsprogramma en coördineert de samenwerking; resultaten jaarschijf 2021 worden eind 2020 geformuleerd.			
6. Uitvoeren van de taken ten aanzien van vergunningverlening, toezicht en handhaving a.d.h.v. het VTH beleid 2019-2023 en de resultaten van het VTH Jaarwerkprogramma 2021, die behoren tot dit beleidsveld door de Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) en de Omgevingsdienst Groningen (ODG). Het jaarwerkprogramma 2021 wordt eind 2020 opgesteld.			
7. Uitvoeren van acties volgend uit het VTH beleid 2019-2023; een werkwijze voor de inzet van actieve publicatie; prestatie-indicatoren voor VTH-taken en eenduidige meetbare registratie van naleving VTH taken.			
8. Uitvoeren van de Wet Natuurbescherming (Houtopstanden, Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), Soorten en Gebied) door aanvragen t.a.v. afhandeling vergunningen, ontheffingen en adviezen te verwerken. De Raad van State heeft op 29 mei 2019 uitspraak gedaan en geconcludeerd dat de PAS niet gebruikt mag worden als basis voor vergunningverlening, de gevolgen hiervan werken de komende jaren nog door. De provincie Fryslân werkt samen met de andere provincies, de betrokken ministeries, de VNG en Unie van Waterschappen aan een oplossing voor de stikstofproblematiek. Voor 2021-2024 is geld beschikbaar gekomen voor extra toezicht en handhaving voor het stikstof dossier in de kadernota 2020			

Toelichting

1. Actieplan Geluid

In de uitvoering van het actieplan geluid is, als gevolg van corona, overvolle portefeuilles van aannemers en overdracht van werkzaamheden vanwege personele wisselingen binnen de provinciale organisatie vertraging ontstaan in de uitvoering. In het budget was rekening gehouden met de uitvoering van 6 saneringen in 2021. Twee woningeigenaren hebben afgezien van sanering. Dat betekent dat 4 saneringen in 2022 in plaats van in 2021 gereed zullen komen. Op basis van de geraamde € 25.000,- per woning zal dan in 2022 € 100.000,- nodig zijn. Afspraken met bewoners zijn echter al gemaakt en ze maken onderdeel uit van

het actieplan geluid. Uitvoering dient dus door te gaan in 2022. Bij de jaarrekening wordt voorgesteld een bedrag van € 100.000,- via de resultaatbestemming terug te vragen voor de uitvoering van de 4 genoemde saneringen.

2. De integrale beleidsnotitie 2021-2024 heeft qua proces een andere insteek gekregen na gesprekken met PS, besluitvorming in GS en is daarna verwoord in een brief aan PS. Er is een startnotitie opgesteld, die Gedeputeerde Staten in januari 2022 hebben vastgesteld, waarbij gekozen is voor het opnemen van twee scenario's. Hierin hebben Gedeputeerde Staten de voorkeur uitgesproken voor scenario 2 die uit twee stappen bestaat om te komen tot een beleidskader. Deze eerste stap ligt daarbij als keuze voor en is gericht op een onderzoek/studie naar bodemvitaliteit in samenhang met de transitieprojecten die binnen de relevante opgaven, zoals landbouw, biodiversiteit, veenweide, water/klimaat en energietransitie plaatsvinden. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek naar bodemvitaliteit zal de tweede stap worden gemaakt door het vaststellen van ambities, meetbare doelen, handelingsperspectieven en sturingsmechanismen om uiteindelijk de komen tot een geactualiseerd beleidskader. Dit zal vervolgens aan PS worden voorgelegd in 2022. Niet alle middelen zijn tot besteding gekomen in 2021, deze toelichting staat onder de financiële tabel van dit beleidsveld.

7. VTH beleid 2019-2023

Inzet van actieve publicatie

In 2021 is in afstemming met Juridische Zaken voorgenomen beleid op te stellen met een bredere reikwijdte dan alleen handhavingsbesluiten. De uitwerking daarvan moet nog plaatsvinden.

Prestatie-indicatoren voor VTH-taken en eenduidige meetbare registratie van naleving VTH taken.

Wettelijk gelden er procescriteria voor de uitvoering van VTH-taken. Deze criteria vormen twee cycli: de strategische (beleidsvormende) cyclus en de operationele (uitvoerende) cyclus. Deze twee cycli moeten dusdanig op elkaar aansluiten dat daarmee de cyclus sluitend en samenhangend wordt. Dit geheel wordt ook wel 'BIG-8' genoemd. In 2021 is het onderzoek (begeleid door een externe partij) naar de verbetering van de samenhang van onze Big-8 cyclus afgerond. Een deel van de conclusies en aanbevelingen zien ook op de prestatie-indicatoren voor de VTH-taken en een eenduidige, meetbare, registratie van de naleving van VTH-taken. De implementatie van het onderzoeksrapport volgt.

8. Wet natuurbescherming

We geven uitvoering aan de Wet natuurbescherming en handelen voor de onderdelen Hout, Gebieden, Soorten en Stikstof binnenkomende vergunning- en ontheffingsaanvragen af. Door de dynamiek in dit werkveld, met name het stikstofdossier, is het afgelopen jaar hier intensief aan gewerkt en is daarnaast een bijdrage geleverd aan diverse beleidsmatige trajecten. In 2021 hebben we in totaal 1084 aanvragen Wet natuurbescherming en Wadlopen afgehandeld, dit zijn 250 aanvragen meer dan in 2020. Er zijn geen vergunningen van rechtswege verleend.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
VTH Jaarwerk-programma	Voortgang taakafspraken aantal controles toezicht & handhaving door FUMO/ODG	Controle conform jaarplanning	In VTH Jaarverslag 2021 (2e kwartaal 2022).
VTH Uitvoering- programma	Tijdigheid afgeven vergunningen, ontheffingen, beoordelen meldingen enz. ¹	90%	Uit een eerste analyse van de cijfers volgt dat de doelwaarde 2021 gehaald lijkt te zijn. In het VTH Jaarverslag 2021 (2e kwartaal 2022) volgt daarover nadere informatie.
	Big 8 samenhang verbeteren	Afgerond onderzoek naar verbetering samenhang Big 8	Onderzoek is afgerond.
	Vergunningen van provinciale bedrijven zijn zo nodig aangepast op minimaliseren emissies zzs naar lucht en water	100 %	5 vergunningvoorschriften van de 7 niet-afvalbedrijven in overeenstemming (71%)
Bedreigingen bodemveront- reiniging (PFAS, ZZS)	Integraal bodembeleid 2021- 2024 en de Intentieverklaring Bodemafspraken.	Één overzicht van de bedreigingen nieuwe stoffen.	Het RIVM beheert een lijst met (potentieel)-zeer zorgwekkende stoffen. Zodra duidelijk is dat deze stoffen ook een negatief effect hebben op bodemkwaliteit wordt vanuit de startnotitie bodem een proces opgestart om hier invulling aan te geven binnen de landelijk geldende richtlijnen.
Aanvullend meetnet voor de zoutwinning onder de Waddenzee	Uitvoeren monitoring 2019- 2049	Actueel overzicht stand van zaken, teneinde bodemdaling door zoutwinning te monitoren.	Actueel overzicht.
Wet milieubeheer, externe veiligheid	Beheren Risicokaart	Één actuele Risicokaart	Landelijk wordt gewerkt aan de vernieuwing van de risicokaart. Doordat de landelijke invoermodule tijdelijk buiten gebruik is zijn nieuwe gegevens nog niet ingevoerd.
Wet natuurbe- scherming	Percentage tijdig verleende vergunningen en ontheffingen	95%	70%

Toelichting

Zeer zorgwekkende stoffen (ZZS)

Er waren 56 provinciale bedrijven beoordeeld op ZZS (zie brief met kenmerk 01895042 van 6 juli 2021) in 2019-2020. In 2021 moesten zeven vergunningvoorschriften, van de 18 niet-afvalbedrijven, in overeenstemming worden gebracht met de eisen voor ZZS. Daarvan

¹ Deze indicator is alleen aan het einde van het jaar te meten.

worden bij twee niet-afvalbedrijven in de lopende revisievergunningtrajecten de vergunningvoorschriften nog aangepast. De afvalbedrijven zijn kwalitatief onderzocht op ZZS. In 2021 is gewerkt aan landelijke afspraken met de branchevereniging voor het continue streven naar verbetering van inzicht (incl. wijzigingen) in ZZS-emissies bij afvalbedrijven. Dit landelijke project loopt door in 2022.

Wet natuurbescherming

Over 2021 is 70% van de vergunningen tijdig verleend, in plaats van de doelwaarde van 90%, om drie redenen:

- het aantal aanvragen neemt toe;
- de zaken worden steeds complexer, waardoor het tijdig afhandelen van aanvragen steeds moeilijker wordt;
- de doorwerking van de uitspraak van de Raad van State in mei 2019 waarin het Programma Aanpak Stikstof (PAS) in strijd is met Europese natuurwetgeving. In de uitspraak heeft de Raad van State aangegeven dat uit de passende beoordeling die ten grondslag ligt aan het PAS niet de vereiste zekerheid kan worden ontleend dat de huidige achtergronddepositie de natuurlijke kenmerken van Natura 2000 gebieden niet zal aantasten. Ook in 2021 heeft de vergunningverlening stikstof meerdere weken stilgelegen in verband met landelijke en gerechtelijke ontwikkelingen. In 2021 zijn 229 stikstof aanvragen afgehandeld, in 2020 hebben we 81 aanvragen afgehandeld.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Bedragen x € 1.000,-				
Lasten				
Structurele budgetten	9.690	10.390	10.170	219
Tijdelijke budgetten	2.682	4.419	2.744	1.674
Reserves	0	375	300	75
Voorzieningen	810	727	817	-90
Overlopende passiva	132	100	156	-56
Totaal lasten	13.314	16.010	14.188	1.822
Baten				
Structurele budgetten	412	195	942	-747
Tijdelijke budgetten	278	819	632	188
Voorzieningen	790	726	795	-69
Overlopende passiva	130	100	156	-56
Totaal baten	1.611	1.840	2.524	-685
Saldo van lasten en baten	11.703	14.171	11.664	2.507
Mutatie reserves	0	-375	-300	-75
Mutatie tijdelijke budgetten	-4.729	-489	-294	-195
Resultaat van lasten en baten	6.974	13.306	11.070	2.236

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van € 2.236.000,- op dit beleidsveld.

Structurele budgetten

De lagere lasten € 219.000,- betreffen voor € 137.100,- de budgetten van het waterhuishoudingsplan. Niet alle uitgezette opdrachten binnen het waterhuishoudingsplan hebben geleid tot een betaling omdat de prestatie niet tijdig afgerond was. Bij de primaire waterkeringen deden zich minder kansen voor dan het beschikbare budget. Een onderbesteding van € 53.700 is er op het budget toezicht Wet natuurbescherming, doordat de uitvoeringsdienst niet voldoende personeel kon inzetten. Verder zijn er enkele kleine over- en onderbestedingen.

De hogere baten € 747.000,- betreffen met name de Wet uitvoering WABO, omdat voor een bedrag van € 167.600,- meer leges zijn ontvangen voor de bouwaanvragen dan waren begroot. Verder is een bedrag van € 649.500,- aan verbeurde dwangsommen geboekt. Er zijn in 2021 acht Invorderingsbeschikkingen dwangsommen milieu gestuurd, omdat de overtredingen milieu niet (tijdig) ongedaan zijn gemaakt. Drie facturen zijn naar drie BV's gestuurd aan een bedrijf waar verscherpt toezicht speelt. Wanneer één BV betaalt, dan komen de andere twee facturen te vervallen (vrijwarende betaling). Het bedrag is, conform de reguliere werkwijze, volledig opgenomen in de voorziening dubieuze debiteuren. Daarnaast zijn er nog enkele kleine over- en onderbestedingen.

Tijdelijke budgetten

De lagere lasten van € 1.486.500,- betreffen voor € 195.400,- verplichtingen die in latere jaren tot besteding komen. Via de mutatie tijdelijke budgetten blijven deze budgetten beschikbaar voor besteding in 2022. De overige € 1.291.100,- betreft vrijval van verschillende budgetten.

Het budget van DU Bodemconvenant heeft voor € 888.600,- lagere lasten, ondanks dat bij de 2e berap 2021 middelen zijn doorgeschoven en bodemtrajecten zijn afgerond. Door diverse oorzaken die in samenhang pas naar voren kwamen in het laatste kwartaal, zoals corona, schaarse grondstoffen, trage logistiek en door een ongunstige waterstroming in deze periode is een in 2021 aanbesteed waterbodemsaneringsproject uitgelopen naar het eerste kwartaal van 2022. Dit geldt ook voor een in 2021 uitgevoerd bodemsaneringsproject, dit is niet tijdig in het laatste kwartaal is afgerond. De verplichting richting de aannemer liggen er echter wel en zal ook moeten worden voldaan na afronding. Daarom wordt voorgesteld een om bedrag van € 525.000,- via de resultaatbestemming terug te vragen voor de uitvoering van wettelijke taken vanuit de Wet bodembescherming die zijn vertraagd.

De overige vrijval is ontstaan doordat in het laatste kwartaal rekening is gehouden met budget voor de inhaalslag warme overdracht in het kader van bodemtaken rond de Omgevingswet. Vanwege het uitstel is de overdracht uitgesmeerd, ook zijn transitieprojecten rond de verbreding van het bodembeleid getemporeerd vanwege de coronapandemie. De consequentie is dat er minder budget beschikbaar is. Dit wordt mogelijk ondervangen door aanvullend budget vanuit het Rijk doordat 2022 eveneens in zijn geheel een overgangsjaar is geworden.

Het budget programma Stikstof is voor € 117.000,- onder besteed. Dit komt grotendeels vanwege het beperkte aantal bijeenkomsten dat georganiseerd is in 2021. Hiervoor was een

ruim budget gereserveerd, maar vanwege corona zijn veel bijeenkomsten niet of digitaal gehouden. Daarbij heeft ook het uitblijven van de doelstellingen van het Rijk en het ontbreken van het coalitieakkoord een rol gespeeld. Enkele onderzoeken die gepland stonden voor onder meer de gebiedsgerichte aanpak zijn daarom doorgeschoven naar 2022.

Reserves

Aan de lastenkant is het saldo van de onderbesteding van de reserves € 0,75 mln. Dit betreft een onderbesteding op de Breed cofinancieringsreserve (BCB) met betrekking tot POP3 maatregel Water. Dit bedrag blijft onderdeel van de BCB reserve.

Overlopende passiva

De overbesteding € 56.000,- is voornamelijk de overbesteding Fries Bestuursakkoord Waterketen. Dit is verrekend met de al ontvangen bijdrage.

Beleidsveld 3.5 – Energietransitie

Wat wilden we bereiken?

Wij conformeren ons aan de nationale vertaling van het klimaatakkoord van Parijs, waaronder de vermindering van CO₂-uitstoot met 49% in 2030. De vermindering van CO₂-uitstoot moet haalbaar en betaalbaar zijn en op voldoende maatschappelijk draagvlak rusten. De provinciale ambitie voor 2030 is:

- 33% van de Friese energie wordt duurzaam opgewekt.
- 25% energie wordt bespaard ten opzichte van 2010.

De uitvoering van de plannen in het klimaatakkoord moet onder andere plaatsvinden via Regionale Energiestrategieën (RES). De rollen van de provincie in de energietransitie zijn reguleren, regisseren, stimuleren, faciliteren en loslaten. Daarnaast geven we zelf ook het goede voorbeeld door de provinciale organisatie te verduurzamen.

Er zal in het tweede kwartaal 2021 een nieuwe beleidsbrief Duurzame Energie vastgesteld worden met daarin een nadere uitwerking van het bestuursakkoord/begroting. De RES 1.0 is hierbij een belangrijk uitgangspunt.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
3.5 Energietransitie			

Toelichting

Het doel om in 2030 25% energie te besparen ten opzichte van 2010 is niet eenvoudig. In 2019 is overall 2,6% energie bespaard. In de gebouwde omgeving is de grootste hoeveelheid energie bespaard (15,9%). In 2019 was het aandeel hernieuwbaar opgewekte

energie 12,8% van het totale verbruik. Met de ingebruikname van Windpark Fryslân neemt het aandeel toe naar 21%. Dit zorgt voor een belangrijke impuls naar het doel van 2025, namelijk 25% duurzaam opwekken.

Als we kijken naar de huidige indicatoren en cijfers lijken onze ambities om 33% duurzame energie op te wekken en 25% energie te besparen in 2030 nog ver weg, maar met de ontwikkelingen zoals het nationale isolatieprogramma die we zien en de inzet van het hele veld van actoren gaan we ervan uit dat deze ambities nog steeds haalbaar zijn. Zo is in de RES 1.0 de ambitie opgenomen om tot 2030 nog 0,5 Twh zonnestroom te realiseren. Daarnaast zijn in het nieuwe Energieprogramma 2022-2025 27 acties opgenomen gericht op lokale initiatieven, warmtetransitie, het netwerk, duurzame opwek- en energiebesparing die bijdragen aan de einddoelen voor 2030. In 2022 wordt dit Energieprogramma aan Provinciale Staten voorgelegd. Provinciale Staten ontvangen vervolgens jaarlijks een Jaarplan waarin de doelen en resultaten voor dat jaar worden gepresenteerd.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. We formuleren met de Friese gemeenten en het Wetterskip Fryslân een gezamenlijke duurzame energie ambitie (RES 1.0) en uitvoering (taskforce).			
2. We willen in 2021 met stakeholders waterstof, geothermie en aquathermie meer op de kaart zetten.			
3. We dragen bij aan de provinciale ambitie van 25% energiebesparing door de uitvoering van het aanvalsplan Energiebesparing.			
4. We geven invulling aan onze voorbeeldfunctie door met de uitvoering van het verduurzamen van de provinciale organisatie te starten. (Middelen staan in programma 6 Bedrijfsvoering).			
5. We onderzoeken welke rol het FSFE kan spelen in de nieuwe beleidsbrief Duurzame Energie.			
6. De gezondheidsmonitor ten behoeve van Windpark Fryslân is ontwikkeld in 2021.			
7. In 2021 heeft is er een provincie breed actief netwerk van en rondom energiecoaches.			
8. We faciliteren in 2021 de realisatie van een loketfunctie voor lokale energie initiatieven/ particulieren waarbij aansluiting wordt gezocht bij de RES en de Friese Energie Alliantie (FEA).			
9. We blijven lokale initiatieven ondersteunen en dragen financieel bij aan onze koploperprojecten en proeftuinprojecten door ons aan te sluiten bij het Nationale ontwikkelfonds.			
10. Met onze Noordelijke partners zetten we sterk(er) in op innovaties.			

Toelichting

1. Lokaal zien we een flink aantal projecten op het gebied van aquathermie (o.a. Heeg, Sneek Balk, Terschelling, Leeuwarden). Deze projecten werken samen onder de paraplu van de missie Aquathermie aan financierings- en kennisvragen. Ook op het gebied van geothermie (o.a. Leeuwarden, Bolsward) en waterstof (o.a. Leeuwarden, Bolsward, Oosterwolde) ontstaan steeds meer initiatieven.

2. Het Energieteam Fryslân is in 2020 van start gegaan met de inzet van 33 energiecoaches en 7 (maatwerk) adviseurs. Dit aantal is in toegenomen naar 94 energiecoaches en 9 adviseurs in 2021. Het energieteam Fryslân volgt de methodiek 'het klantreismodel voor aardgasvrij wonen', dat is opgesteld door TNO. Voor de Waddeneilanden is een maatwerkaanpak opgezet.

3. Samen met Us Kooperaasje en het FSFE is LEI-Fryslân opgericht. LEI-Fryslân speelt in op de behoeftes van lokale energieinitiatieven in de ontwikkelfase van projecten. In deze fase, die vaak ook risicovol is, ontbreekt het de initiatieven aan toegang tot financiering en expertise.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Energiebesparing- en opwek	RES 1.0 aangeleverd	Gereed	Gereed
	Taskforce energietransitie	Opgericht	Ja
	Aquathermie Agenda	Gereed	Ja
	Waterstof Agenda	Gereed	Nee
Aanvalsplan Energiebesparing	Aantal aanvragen Friese Energiepremie	1000 p/j	1.048
	Aantal aanvragen rentekortingsregeling	1000 p/j	258
Verduurzamen provinciale organisatie	Uitvoeren implementatieplan	In uitvoering	Ja
Overig	Aangepaste opdracht FSFE	Gereed	Gereed

Toelichting

In 2021 is de concept waterstofagenda, inclusief een waterstof ladder opgesteld. Deze zal in 2022 worden afgerond en worden vastgesteld. Voor Aquathermie geldt dat de Friese missie Wetterwaarmte, inclusief een financieringsstrategie in het eerste kwartaal van 2022 afgerond wordt. De missie wordt samen ontwikkeld met gemeenten, Wetterskip Fryslan en lokale initiatieven, waarbij het draagvlak voorop staat. Vanwege de intensieve samenwerking en afstemming met de stakeholders aan beide onderwerpen heeft dit meer tijd gevraagd, waardoor beide producten in 2022 definitief zullen worden opgeleverd.

Er zijn 258 subsidies in het kader van de rentekorting verstrekt. Het NWF (nationaal warmtefonds) zag in 2021 door het hele land een duidelijke dip in het aantal aanvragen en wijdt dit aan corona. Eind 2021 is het aantal vragen weer sterk opgelopen. Waarschijnlijk komt dit door de snel stijgende energieprijzen.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Structurele budgetten	394	310	310	0
Tijdelijke budgetten	6.436	4.005	6.490	-2.485
Reserves	-1.838	5.667	1.700	3.967
Overlopende passiva	0	1.550	241	1.309
Totaal lasten	4.992	11.532	8.741	2.791
Baten				
Tijdelijke budgetten	128	0	0	0
Reserves	1.415	1.113	976	137
Voorzieningen	38	0	0	0
Overlopende passiva	0	1.550	241	1.309
Totaal baten	1.580	2.663	1.218	1.445
Saldo van lasten en baten	3.412	8.869	7.523	1.345
Mutatie reserves	3.699	-4.634	-804	-3.830
Mutatie tijdelijke budgetten	-4.263	-1.095	-3.629	2.534
Resultaat van lasten en baten	2.847	3.140	3.091	49

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van € 49.000 op dit beleidsveld.

Tijdelijke budgetten

De overschrijding wordt verklaard vanuit de stelselwijziging lastneming subsidies. De verplichtingen die voor volgende jaren aangegaan zijn, zijn conform de nieuwe werkwijze ten laste van 2021 gebracht. De last wordt gedekt door de mutatie reserve tijdelijke budgetten. In dit geval betreft het twee regelingen inzake het ‘aanvalsplan Energiebesparing’ in 2020 opengesteld voor in totaal € 5,2 mln. Het betreft hier de rentekorting op de energiespaarregeling en de Friese investeringspremie. Het effect van de lastneming in 2020 is € 2.080.000,-. Verder is er een overschrijding van € 276.000 op het Ontwikkelbudget voor energie initiatieven en € 175.000,- overschrijding op het budget Taskforce elkenien grien team, omdat er vorig jaar december nog 2 beschikkingen zijn afgegeven, waarvan de last volledig drukt op het budget 2021. Via de reserve tijdelijke budgetten worden deze overschrijdingen verrekend met volgend jaar, waardoor ze geen effect hebben op het resultaat van dit beleidsveld. Op het budget Programma Duurzame Energie is € 10.000,- vrijval in verband met een afrekening van de subsidie ‘uitrol duurzame dorps huizen’ die tot een terugbetaling aan de provincie heeft geleid. Daarnaast is er onderbesteding op het budget Gezondheidsmonitor Nij Hiddum-Houw van € 39.000,-, omdat de kosten voor het ontwikkelen van de monitor wat lager zijn uitgevallen.

Overlopende passiva

Per saldo zijn er € 1,3 mln lagere lasten op de specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed. In 2021 is een inkoopmodule opgestart met een omvang van ca. € 1,4 miljoen. Energieadviseurs kunnen hun energiescans/adviezen geven voor de doelgroep het maatschappelijk vastgoed. Een deel is in rekening gebracht in 2021, de rest zal in 2022 volgen.

Beleidsveld 3.6 – Transitie omgevingswet/visie

Wat wilden we bereiken?

Volgens de huidige planning treedt de nieuwe Omgevingswet uiterlijk op 1 januari 2023 in werking. In het beleid voor de Friese leefomgeving willen we aansluiten bij de doelen van deze wet: een samenhangende benadering van de leefomgeving gericht op het bereiken van doelen en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving, meer ruimte voor maatwerk en initiatieven, en snellere en betere besluitvorming.

De provinciale Omgevingsvisie '*De romte diele*' vormt daarvoor de basis. In de visie staat een ambitie voor de lange termijn. In de Omgevingsvisie hanteren we inhoudelijke- en samenwerkingsprincipes om richting te geven aan ruimtelijke keuzes. Die principes komen deels in de plaats van vaste kaders (regels) en maken meer maatwerk mogelijk.

Uitgangspunt is: sturen op doelen en zo min mogelijk op regels.

De uitvoering van de Omgevingsvisie gebeurt via programma's en plannen naar thema of gebied. Waar nodig zal de juridische doorwerking vorm krijgen door het opnemen van regels in de Omgevingsverordening.

De Omgevingswet vraagt om samenwerking tussen de overheden in Fryslân (de burger ervaart één overheid) en participatie van de samenleving. Om als één overheid te kunnen functioneren naar de burger toe is het van belang de interne werkprocessen van die overheden goed op elkaar af te stemmen (o.a. via het landelijke Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO)). We hebben inmiddels afspraken gemaakt over een gezamenlijke werkwijze en gaan deze, zodra het DSO voldoende stabiel is, inregelen en testen. Het is zaak om de dienstverlening bij de inwerkingtreding van de Wet op het beoogde niveau te brengen. Tevens wordt er gewerkt aan de verdere uitbouw van het DSO.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
3.6 Transitie omgevingswet/visie			

Toelichting

De Minister heeft op 21 mei 2021 besloten om de inwerkingsdatum van de Omgevingswet een half jaar te verplaatsen naar 1 juli 2022. Op 1 februari 2022 heeft de Minister bekend gemaakt niet vast te houden aan de datum van 1 juli 2022. De invoeringsdatum wordt

vooral nog 1 januari 2023 om zo een verantwoorde invoering van de wet mogelijk te maken met een stabiel Digitaal Stelsel Omgevingswet. Hierdoor hebben we als provincie Fryslân de transitie naar de Omgevingswet/ -visie niet kunnen afronden. Tot de inwerkingtredingsdatum zijn we bezig met het inregelen van de diverse instrumenten die de wet kent.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. De Omgevingsverordening wordt vastgesteld.			
2. De provinciale organisatie kan werken met de instrumenten uit de Omgevingswet en de uitvoering van de Omgevingsvisie is in de organisatie geborgd.			
3. Er is een plan van aanpak voor het werken met inhoudelijke en samenwerkingsprincipes uit de Omgevingsvisie.			
4. De provinciale organisatie kan vergunningaanvragen en meldingen ontvangen uit het Omgevingsloket en is in staat om de beslistermijn van 8 weken te hanteren tenzij wettelijk anders bepaald.			
5. De provincie kan digitale vergunningaanvragen en meldingen uit het Omgevingsloket via het DSO ontvangen.			

Toelichting

De invoering van de Omgevingswet is uitgesteld naar vooralsnog 1 januari 2023. Hierdoor hoefden we nog niet te voldoen aan de resultaten 1, 2, 4 & 5. Door uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet waren deze doelwaarden achteraf gezien niet van toepassing in 2021. Voor de mate waarin aan de huidige wettelijke beslistermijnen wordt voldaan wordt verwezen naar beleidsveld 3.4.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Omgevingsverordening	De Omgevingsverordening is vastgesteld bij inwerkingtreding van de Omgevingswet	Voor 1 januari 2022	n.v.t.
Uitvoering Omgevingsvisie	Samen met partners is werken met principes uitgewerkt.	Eerste voorbeelden evalueren Q4 2021	n.v.t.
	Verplichte programma's zijn vastgesteld	Q4 2021	2 van de 3 programma's zijn vastgesteld. 1 ligt ter inzage.
Omgevingsvergunning	Voldoen aan uitgangspunt Omgevingswet (vereenvoudiging procedures: reguliere procedure is hoofdprocedure)	De provincie behandelt vergunning aanvragen binnen 8 weken tenzij wettelijk een andere termijn is vastgelegd	n.v.t.

Toelichting

Omgevingsverordening

De invoering van de Omgevingswet was oorspronkelijk uitgesteld naar 1 juli 2022. Vanwege dat uitstel is door PS besloten om het vaststellen van de Omgevingsverordening na 1 januari 2022 te realiseren.

Uitvoering Omgevingsvisie – Verplichte programma's zijn vastgesteld

Er zijn drie verplichte programma's:

- Regionaal Water Programma
- Beheerplan Natura 2000 (reeds vastgesteld, overgangsrecht van toepassing)
- Actieplan geluid (reeds vastgesteld, overgangsrecht van toepassing)

Het Concept-Regionaal Water Programma (RWP) is op 15 december 2021 door PS behandeld en heeft tot 17 februari 2022 ter inzage gelegen. Naar verwachting wordt het op 5 juli 2022 door GS vastgesteld.

Omgevingsvergunning

Door het uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet was de doelwaarde niet van toepassing in 2021.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Tijdelijke budgetten	73	0	0	0
Totaal lasten	73	0	0	0
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	73	0	0	0
Mutatie tijdelijke budgetten	-150	0	0	0
Resultaat van lasten en baten	-77	0	0	0

Toelichting

Het budget voor de implementatie van de Omgevingswet is vanwege de aard van het budget opgenomen in programma 6 Bedrijfsvoering.

1.4 Programma 4 – Economie

Portefeuillehouders: gedeputeerden Friso Douwstra en Avine Fokkens

Wat wilden we bereiken met dit programma?

Economie vormt een belangrijk fundament voor brede welvaart. Een gezonde economie is ook in harmonie met zijn omgeving. Een economie die dat bereikt is een circulaire economie. We zien de overgang naar een circulaire economie als een kans voor het Friese MKB om nieuwe circulaire verdienmodellen te vinden. De ambitie is dat we de MKB-vriendelijkste provincie van Nederland en de meest circulaire regio van Europa worden. Als provinciale organisatie willen we ook zelf het goede voorbeeld geven door door te groeien naar maximaal circulair inkopen in 2025.

Wij willen ondernemerschap en een aantrekkelijk vestigingsklimaat blijven stimuleren. Om te komen tot een goed vestigingsklimaat binnen Fryslân blijven we de sterke punten van Fryslân en de Friese economie uitdragen. De krimp van de beroepsbevolking maakt een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt nog belangrijker. Hier willen we op inzetten via een kennisagenda arbeidsmarkt en onderwijs samen met onderwijs en bedrijfsleven, door het uitbouwen van Campus Fryslân en door ons in te zetten voor de uitwerking van het nieuwe Friese onderwijsakkoord.

We willen de connectiviteit van belangrijke Friese spelers versterken. Fryslân heeft een economie waar met name de kleinschalige MKB de dienst uitmaakt. Clustervorming zorgt voor een sterkere en veelzijdige economie waarbij verschillende disciplines worden samengebracht op één plek. We blijven daarom belangrijke kennisinstellingen, -platforms en -clusters als Wetsus, Watercampus, Dairy Campus en Dairy Valley ondersteunen mits ook het Rijk en de kennisinstellingen bijdragen.

De specifieke sectoren met toekomstperspectief waarin Fryslân internationaal het verschil in kan maken en kansen te verzilveren heeft, zijn watertechnologie, agrofood, HTSM (High Tech Systems & Materials), circulaire plastics en recreatie & toerisme. Met ons beleid op het gebied van gastvrijheidseconomie willen we slimme groei realiseren door spreiding van toerisme over de hele provincie en het verlengen van het toeristische seizoen.

Om effectief en efficiënt te opereren om onze (economische) ambities te realiseren, is het van strategisch belang dat wij op verschillende schaalniveaus (noordelijk, landelijk, Europees) samenwerken.

De overkoepelende missie die we als Fryslân hebben is Geluk op 1 – de circulaire ontwikkeling naar een rijke brede welvaartsregio. De coronacrisis heeft deze ontwikkeling van de brede welvaart flink onder druk gezet. Met het herstelmaatregelenpakket No en Moarn wordt ingezet op toekomstperspectief en duurzame structuurversterkingen.

Vastgestelde beleidsnotities

- Beleidsnota Economie 2021-2025 (april 2021)
- Beleidsbrief Circulaire Economie (januari 2018)
- Uitvoeringskader Watertechnologie 2014-2020 (maart 2015)
- Beleidsnota Gastvrij Fryslân 2028 (april 2020)
- Visie waterrecreatie (februari 2020)

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partij(en) leveren een bijdrage aan de doelen en resultaten van dit programma. Een overzicht van de verbonden partijen en meer informatie hierover staat in paragraaf 5 van dit jaarverslag.

- Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij NV (NOM), Groningen
- Friese Ontwikkelingsmaatschappij BV (FOM, voorheen Doefonds), Leeuwarden
- Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), Groningen
- Gemeenschappelijke Regeling Marrekrite, Leeuwarden
- Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds, Leeuwarden

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsvelden	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
4.1. Innovatie en circulaire economie			
4.2. Versterking (internationaal) ondernemerschap en vestigingsklimaat			
4.3. Economische structuurversterking			
4.4. Noordelijke/landelijke/Europese samenwerking en lobby			
4.5. Gastvrijheidseconomie			

Toelichting

Binnen programma 4 zijn niet alle gewenste resultaten behaald. Bij de afzonderlijke beleidsvelden wordt dit toegelicht. Door Corona en het vele digitale werken is er op een aantal beleidsvelden ook vertraging opgelopen en dit heeft ook invloed gehad op de samenwerking en lobby. Dit heeft ook weer nieuwe inzichten gegeven inzake structuurversterking in de samenwerking en welke processen ontbreken. Hiermee zijn nu ook een aantal verbindingen binnen het ecosysteem sterker geworden.

Wat heeft het programma gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Totaal lasten	34.975	49.832	32.550	17.282
Totaal baten	5.920	10.657	3.164	7.493
Saldo van lasten en baten	29.055	39.175	29.386	9.789
Mutatie reserves	-16.041	-11.658	-2.900	-8.758
Resultaat van lasten en baten	13.014	27.517	26.486	1.031

Toelichting

De financiële toelichtingen op de vraag “wat heeft het programma gekost” staan toegelicht bij de afzonderlijke beleidsvelden. De mutatie reserves betreft voor het overgrote deel doorschuiven van cofinancieringsbudgetten in het kader van EZ/Efro, Waddenfonds en Interreg. In de paragraaf Grote Projecten worden deze reserves toegelicht.

Investerings				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	uitgaven	bijdragen derden	Stand per 31-12-2021
Onderhanden werken	41.491	13.649	3.321	51.819
Opgeleverde werken	0	0	0	0
Afgerekende werken	5.376	-5.376	0	0
Totaal	46.868	8.273	3.321	51.819

Toelichting

Betreft investeringen in het kader van recreatie en toerisme: Turfroute, Electric Only route Butenfjild, afstandsbediening gemeentelijke bruggen. Verder gaat het om de investering versnelling breedband.

De afgerekende projecten hebben betrekking op bijdragen van recreatie en toerisme (Friese Meren Programma) voor het programma afstandsbediening. Conform het geactualiseerde financiële beleid worden deze middelen bij het programma afstandsbediening in programma 2 verantwoord.

Balanspost reserves				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	vormen	beschikken	Stand per 31-12-2021
R. Beklemd reserve verstrekking subsidies	11.613	4.687	4.827	11.473
R. NUON inzet Wurkje foar Fryslan subsidie deel	12.724	0	7.581	5.143
R. Gebiedsbudget	773	-166	0	606
Totaal	25.109	4.520	12.407	17.222

Toelichting

Beklemd reserve verstrekking subsidies

Deze reserve is gevormd naar aanleiding van de stelselwijziging subsidielastneming en betreft de volgende projecten: FACT, RUG/Campus Fryslan, Verbinding rond Sud Ie, Actieplan vitale logiesaccomodaties.

Reserve inzet NUON

De reserve inzet NUON betreft de investeringsagenda Drachten-Heerenveen. Per 1 januari 2022 wordt deze reserve opgeheven en omgezet naar een tijdelijk budget.

Reserve Gebiedsbudget

De reserve Gebiedsbudget betreft de middelen die gereserveerd zijn voor alle toegekende en in de jaarplannen opgenomen projecten. Per 1 januari 2022 wordt deze reserve opgeheven en omgezet naar een tijdelijk budget.

Balanspost overlopende passiva				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	toevoeging	aanwending	Stand per 31-12-2021
OP SPUK C99 Vitale logiesaccomodaties		14		14
OP SPUK F11 MKB-deal Skillsbooster	348	200	150	398
OP Topattractie Subs Toerisme Natuurlijk STINAF	333	0	0	333
Totaal	681	214	150	745

Toelichting

OP SPUK Vitale logiesaccomodaties*

Alle Provincies hebben van het Ministerie BzK een bedrag overgemaakt gekregen om uitvoering te geven aan een afspraak gekoppeld aan de Landelijke Actieagenda Vakantieparken. In de actie-agenda is een actiepunt opgenomen waarbij gemeenten en provincies, ondersteund door het Rijk, een volgende stap zetten in de registratie van standplaatsen en verblijfsobjecten ten behoeve van recreatie (recreatie- en vakantiewoningen) in de Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG). Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de registratie. Provincies zijn verantwoordelijk voor opdrachtverlening aan een externe partij die gemeenten ondersteunt. Het Rijk levert een financiële bijdrage in de vorm van cofinanciering. Dit wordt in Fryslân in 2022 in gang gezet.

OP SPUK MKB-deal Skillbooster

De OP is ingericht voor het project MKB-Skillbooster. Naast de reeds in 2020 ontvangen middelen van het Min. EZK, heeft de provincie in 2021 besloten om € 200.000 bij te dragen aan het project. MKB Skills Booster heeft als ambitie een versnelling te realiseren in de transitie naar een skills-based arbeidsmarkt. Door de introductie van een innovatieve competentietool, de MKB-Skillsbooster, kunnen MKB-ondernemers primair hun ondernemende vaardigheden en kennis opwaarderen.

OP Topattractie STINAF

Op de regeling is al gedeeltelijk afgerekend met partners. Na volledige afrekening met partners wordt beoordeeld of de middelen kunnen vrijvallen.

Beleidsveld 4.1 Innovatie en circulaire economie

Wat wilden we bereiken?

Voor economie geven we vooral invulling aan brede welvaart door te streven naar een circulaire economie. Innovatie is nodig om de Friese economie te blijven stimuleren, maar ook om de terugloop van de beroepsbevolking op te vangen. In het bestuursakkoord 'Geluk op 1' hebben wij de ambitie geformuleerd dat Fryslân de MKB-vriendelijkste provincie van Nederland en meest circulaire regio van Europa worden. We willen daarom het MKB niet alleen in brede zin ondersteunen, maar ook in de route naar circulair ondernemen met – daar waar mogelijk – behulp van noordelijke, landelijke en/of Europese regelingen.

We combineren onze focus op enerzijds circulaire economie en anderzijds innovatie onder meer door het blijven ondersteunen van de opbouw van kennis in Fryslân. We blijven daarom belangrijke kennisinstellingen, -platforms en -clusters als het Innovatiecluster Drachten (ICD), Innovatiepact Fryslân (IPF) en Vereniging Circulair Fryslân (VCF) ondersteunen mits ook het Rijk en de kennisinstellingen bijdragen. Met de ondersteuning aan het IPF bevorderen we bijvoorbeeld samenwerkingsverbanden tussen overheden, onderwijs en ondernemers. Als provinciale organisatie willen we ook zelf het goede voorbeeld geven door door te groeien naar maximaal circulair inkopen in 2025. Ook willen we als provincie launching customer zijn voor innovatieve en/of circulaire experimenten.

Voor meer informatie over het ICD zie de [Paragraaf 9 - Grote projecten](#).

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
4.1 Innovatie en circulaire economie			

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. In 2021 doen we meer aan circulair inkopen.			
2. In 2021 willen we launching customer zijn voor innovatieve en/of circulaire experimenten.			
3. Er worden in 2021 innovatieve circulaire projecten met Friese MKB vanuit Lectoraat Kunststof, FACT, WAC en/of het Testcentrum Circulaire plastics geïnitieerd/opgestart.			
4. Er wordt een regeling Circulaire Economie ontwikkeld en opgesteld in 2021.			
5. De MKB-voucherregeling is in 2021 uitgebreid met de mogelijkheid om kennis op te halen over duurzaamheids- of circulariteitsvraagstukken.			

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
6. Het programma Sterk Fries Ondernemerschap leidt tot het opzetten en begeleiden van nieuwe innovatieve bedrijven/startups (NB: programma heet nu Founded in Fryslan).			

Toelichting

Vanwege Corona is vanuit het No en Moarn pakket een aantal stimuleringsregelingen opengesteld, zijnde de Nieuwe Economie Challenge en de Matrixtafel. Omdat dit elkaar zou kunnen overlappen is gekozen om de regeling Circulaire economie door te schuiven naar 2022.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Circulaire Economie	Een stijging van de circulaire inkopen	Meer dan in 2020	aannemelijk
	Aantal duurzame/innovatieve experimenten met provincie als launching customer (energie, circulariteit)	2	2
	Aantal innovatieve circulaire projecten met Friese MKB vanuit Lectoraat Kunststof, FACT, WAC en/of het Testcentrum Circulaire plastics geïnitieerd/opgestart.	4	4
	Ontwikkelen en openstellen regeling Circulaire economie	Gereed	Naar 2022
	Aantal aanvragen op het gebied van circulaire economie van de MKB-voucherregeling	40	40
Innovatie	Aantal aanvragen ondernemers (voucher)regeling	300	419
	Aantal nieuwe innovatieve start-ups in de circulaire economie begeleid vanuit startersproject	5	8

Toelichting

Er is in 2021 veel inzet gepleegd om begrip circulaire inkoop bekender te maken. Resultaat is dat circulariteit in meer projecten een rol krijgt. Op dit moment is er nog geen inzicht in het precieze aantal, maar omdat innovatie rondom hergebruik van materialen c.q. circulaire materialen zich steeds verder ontwikkeld en daarmee de mogelijkheden groter worden om deze in te kopen is een stijging van circulaire inkoop in o.a. infra projecten aannemelijk.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Structurele budgetten	1.144	711	731	-20
Tijdelijke budgetten	6.021	2.871	2.623	248
Reserves	3.578	5.483	4.268	1.214
Overlopende passiva	0	748	150	598
Totaal lasten	10.744	9.813	7.772	2.041

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Baten				
Structurele budgetten	100	0	8	-8
Reserves	1.186	968	474	494
Voorzieningen	2.000	0	0	0
Overlopende passiva	0	748	150	598
Totaal baten	3.287	1.716	632	1.084
Saldo van lasten en baten	7.457	8.097	7.140	957
Mutatie reserves	-1.552	-2.438	-1.718	-720
Mutatie tijdelijke budgetten	-4.657	-483	-222	-260
Resultaat van lasten en baten	1.248	5.176	5.200	-24

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van -/- € 24.000,- op dit beleidsveld.

Structurele budgetten

Op het structurele budget Agenda Economie heeft ten opzichte van de begroting een kleine overbesteding plaatsgevonden van € 12.000,-.

Tijdelijke budgetten

Op het tijdelijk budget Jaarplan circulair is een onderbesteding van € 22.000,-, omdat een aantal projecten in 2021 nog niet zijn afgerond en daarmee zijn doorgeschoven naar 2022. Het tijdelijk budget Businessbooster heeft een onderbesteding van € 62.000,-. Na de evaluatie van de aanjaagfase is besloten om de opdracht van de kwartiermaker in 2021 niet te continueren. Er waren te weinig bedrijven die aan het project mee wilden doen. Het beschikbare budget van € 62.000,- is hierdoor niet besteed.

Het budget Brede welvaart heeft een overbesteding van € 75.000, omdat er toch een project al gestart is in 2021. Deze was nog niet voorzien.

Reserves

Het interreg project BEESPOKE loopt wel goed, echter zijn er in 2021 minder uitgaven gedaan dan verwacht (€ 149.000). Het restant van de lagere last betreft een tweetal bekleemde reserves Fact fase 2 (€ 542.000) en Sterk Fries Ondernemerschap (€312.000). De uitgaven op deze reeds eerder verstekte beschikkingen loopt iets achter bij het begrote kasritme. De lagere bate betreft ontvangsten op interreg-projecten die wel waren begroot, echter nog niet ontvangen zijn.

Overlopende passiva

De MKB-Skillbooster is vertraagd gestart door allerlei omstandigheden zoals de pandemie en technische vraagstukken met betrekking tot opdrachtverstrekking aan de coalitie. Daarmee is project in juli 2021 pas gestart.

Beleidsveld 4.2 – Versterking (internationaal) ondernemerschap en vestigingsklimaat

Wat wilden we bereiken?

(Innovatieve) producten moeten ook verkocht worden. Wij willen ondernemerschap en een aantrekkelijk vestigingsklimaat blijven stimuleren. In het verleden bleek dat als producten moeten concurreren op de wereldmarkt, dit ook sterk bijdraagt aan vernieuwing. Daarom gaan we het MKB ondersteunen bij internationale marktontwikkeling en -verkenning en door middel van een exportfinanciering (bij de FOM). We hebben de ambitie dat in 2021 weer meer Friese bedrijven internationaal actief zijn t.o.v. 2019. Belangrijke instrumenten om het bedrijfsleven te ondersteunen zijn Ynbusiness, de provinciale exportsubsidie, de Oranjewoud Academy, de NOM en het International Trade Support (ITS), bestaande uit WTC en de Friese kennisinstellingen (NHL Stenden). De betrekkingen met het buitenland willen wij periodiek via handelsmissies versterken. De keuze van de landen zal vooral gemaakt worden op basis van waar marktkansen liggen voor onze kennisinstellingen en bedrijven.

Om te komen tot een goed vestigingsklimaat binnen Fryslân blijven we de sterke punten van Fryslân en de Friese economie uitdragen. Dit doen we onder meer in nauwe samenwerking met de vier grote Friese gemeenten (F4-gemeenten) waarmee we een acquisitieconvenant hebben gesloten. Ook zorgen we ervoor dat de bedrijventerreinen toekomstbestendig zijn.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
4.2 Versterking (internationaal) ondernemerschap en vestigingsklimaat			

Toelichting

De doelrealisatie en gewenste resultaten staan op oranje, omdat enerzijds door corona en de beperkende maatregelen die daardoor voorgeschreven werden de subsidieregeling voor internationalisering niet is opengesteld en anderzijds omdat de TopDutch campagne in 2021 nog niet weer is gestart. Uit de evaluatie van deze campagne zijn een aantal aandachtspunten gekomen die voor de opzet van de campagne op voorhand goed met partijen moet worden belegd.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. We streven naar een stijging van het aantal exportmedewerkers door middel van de subsidieregeling Internationaal Ondernemen in 2021.			
2. We streven naar een stijging van het aantal exporterende bedrijven door middel de subsidieregeling Internationaal Ondernemen in 2021.			

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
3. De samenwerking met ITS en WTC zal worden geëvalueerd en mate van continuering zal bepaald worden.			
4. In 2021 zorgt de Friese acquisitiestrategie er voor dat er bedrijven naar de provincie komen, dan wel dat nieuwe activiteit van bedrijven in Fryslân worden uitgevoerd.			
5. In 2021 is samen met de Friese gemeenten een actie-/investeringsprogramma gereed voor het (meer) toekomstbestendig maken van de economisch meest belangrijke Friese bedrijventerreinen.			
6. We herijken met de gemeenten (indien nodig) de lopende regionale afspraken inzake bedrijventerreinen, op basis van de nieuwe vraagprognose en recente uitgiftecijfers.			
7. In 2021 evalueren we de Friese Retailaanpak.			
8. Samen met de F4-gemeenten wordt in 2021 een nieuwe marktanalyse en prognose uitgevoerd met betrekking tot de kantorenmarkt. Dit zal leiden tot nieuwe herijkte afspraken met de F4 over de programmering.			
9. In 2021 heeft Ynbusiness met 700 unieke MKB-ers gesproken			

Toelichting

Ad 1/2/3: In 2021 heeft de evaluatie plaatsgevonden van de subsidieregeling Internationaal Ondernemen. In combinatie met de Covid maatregelen, de onzekere tijd rondom reizen en daarmee stimulering van de export is de aangepaste regeling nog niet opengesteld. In 2022 zal als de maatregelen versoepeld worden met het beschikbare budget de aangepaste regeling opengesteld worden om zo zorg te dragen voor stijging van zowel het aantal exportmedewerkers als exporterende bedrijven. Uit deze evaluatie is ook gebleken dat de meerwaarde van het ITS in het ecosysteem zich niet heeft bewezen en daarom niet gecontinueerd wordt.

Ad 5: In 2021 zijn verschillende gesprekken gevoerd met de Friese gemeenten en andere belanghebbenden over wenselijke acties op de economisch meest belangrijke Friese bedrijventerreinen. Hier zijn door de pandemie en de daardoor mogelijk gewijzigde vraag rondom bedrijventerreinen nog geen definitieve afspraken voor gemaakt. Daarnaast neemt de Provincie Fryslan deel aan het pilotproject "Circulaire bedrijventerreinen" van de Vereniging Circulair Fryslan (VCF), en zijn wij betrokken bij een landelijke project van IVN (Instituut voor Natuureducatie) mbt vergroening van bedrijventerreinen, dat is ingediend in het kader van het Groeifonds.

Ad 6 en 8: In 2021 hebben wij vraag en aanbod in kaart gebracht van bedrijventerreinen (Friesland breed) en de kantorenmarkt (F4, waar de grootste concentratie van kantoren zich bevindt). Vanwege de Corona-ontwikkelingen en de effecten hiervan op de uitgifte van bedrijfskavels en de kantorenmarkt, is dit pas later in het jaar gebeurd, op het moment dat de inschatting was dat er een zo representatief mogelijk beeld geschetst kon worden. De processen hiervoor zijn eind 2021 opgestart. In 2022 zullen de nieuwe herijkte afspraken over de programmering van bedrijventerreinen (gemeenten in regioverband (Noordoost, Noordwest, Zuidoost, Zuidwest) en kantoren (F4) definitief gemaakt worden,

In het derde kwartaal zijn we gestart met een Ruimtelijk Economische Ontwikkelstrategie (REOS) met de volgende hoofddoelen:

- goede (ruimtelijke) inpassing van bedrijven en bedrijventerreinen in de omgeving;

- het verkrijgen van inzicht in hoe het vestigingsklimaat aantrekkelijker kan worden gemaakt voor het aantrekken en behouden van bedrijven;
 - de betekenis van nieuwe demografische (bijv. ontgroening en vergrijzing, krimp, individualisering), technologische (bijv. kunstmatige intelligentie, robotisering, etc.), economische (bijv. schaalvergroting, globalisering en circulariteit) en beleidsmatige ontwikkelingen (bijv. decentralisatie van de zorg, energie-transitie en klimaatadaptatie) voor het ruimtegebruik in de toekomst;
- In 2022 zullen de kaders aan PS worden voorgelegd.

Ad 7: De Friese Retailaanpak had een looptijd tot eind 2020. Vanwege de Corona-ontwikkelingen in 2021 en de impact hiervan op de Friese Retailsector, bleek het in 2021 niet haalbaar om een representatief actueel beeld van deze sector te krijgen en op basis daarvan de Friese Retailaanpak eventueel te herijken en te verlengen. In 2022 zullen wij dit opnieuw agenderen. Dit geldt ook voor het koopstromenonderzoek en de situatie in de winkelgebieden. De Subsidieregeling Friese Retailaanpak hebben wij overigens in 2021 wel verlengd (tot en met 30 september 2022).

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
(Internationaal) Ondernemerschap	Nieuw in dienst genomen exportmedewerkers	10	0
	Evaluatie maken oude regeling internationaal ondernemen	Gereed	Gereed
	Ontwikkelen nieuwe subsidieregeling internationaal ondernemen	Gereed	Gereed
	Evaluatie uitvoeren ITS en WTC	Gereed	Gereed
	Aantal verstrekte leningen / participaties FOM	15	20
Vestigingsklimaat	Aantal (inter)nationale bedrijven die naar Fryslân komen met behulp van de Friese acquisitiestrategie dan wel hier blijven met hun nieuwe activiteit	3	3
	Actie-/investeringsprogramma bedrijventerreinen	Gereed	Vertraagd
	Herijking regionale afspraken bedrijventerreinen	Gereed	Vertraagd
	Evaluatie Friese Retailaanpak	Gereed	Vertraagd
	Investeringsprogramma toekomstbestendige bedrijventerreinen (pilot)	Gereed	Vertraagd
	Aantal unieke gesprekken Ynbusiness met het Friese bedrijfsleven	700	850

Toelichting

Doordat er in 2021 geen subsidieregeling internationalisering is geweest, zoals hierboven toegelicht, kan er ook geen aantal aangegeven worden over nieuw aangenomen exportmedewerkers. Vandaar dat deze op nul staat.

Zoals in de toelichting hierboven al aangegeven is de voortgang rondom bedrijventerreinen en de retailaanpak door Covid vertraagd.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Structurele budgetten	2	14	0	14
Tijdelijke budgetten	1.000	2.508	441	2.067
Reserves	965	665	252	413
Totaal lasten	1.967	3.187	694	2.494
Baten				
Totaal baten	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	1.967	3.187	694	2.494
Mutatie reserves	-965	-665	-252	-413
Mutatie tijdelijke budgetten	-73	249	1.731	-1.481
Resultaat van lasten en baten	929	2.772	2.172	600

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van € 600.000,- op dit beleidsveld

Tijdelijke budgetten

Het tijdelijk budget Kanselarij van € 440.000,- is voor de overdracht van het historische pand aan een nieuwe koper. De onderhandelingen zijn vertraagd, maar zullen naar verwachting in 2022 wel geëffectueerd worden. Bij de resultaatbestemming jaarrekening 2021 zal het vrijgevallen bedrag van € 440.000 voor de realisatie van de verkoop van de Kanselarij aan PS voorgelegd worden.

Het budget Acquisitie/Topdutch voor respectievelijk € 150.000,- is niet besteed in 2021. Het is de bedoeling om het TopDutch project bij een andere externe partij neer te leggen. Over de inhoud en invulling is in de tweede helft van 2021 noordelijk overleg geweest. Doordat de concrete invulling pas in 2022 zal starten is dit bedrag niet besteed. Doordat de campagne alleen online reactief is doorgegaan zijn er in 2021 geen gerichte campagnes geweest om internationale bedrijven te benaderen. Wel is de F4 met haar acquisitiestrategie doorgegaan.

Reserves

De reserve CIV healthy Aging is in 2021 niet besteed voor € 335.000. Er wordt nog gekeken hoe de middelen ingezet zullen gaan worden, dit zal in 2022 nader worden uitgewerkt.

Beleidsveld 4.3 – Economische structuurversterking

Wat wilden we bereiken?

We willen de connectiviteit van belangrijke Friese spelers versterken. Fryslân heeft een economie waar met name de kleinschalige MKB de dienst uitmaakt. Clustervorming zorgt voor een sterkere en veelzijdige economie waarbij verschillende disciplines worden samengebracht op één plek. We blijven daarom belangrijke kennisinstututen, -platforms en -clusters als Wetsus, Water Campus Leeuwarden, Dairy Campus en Dairy Valley ondersteunen mits ook het Rijk en de kennisinstellingen bijdragen. Door middel van lobby zetten we in op structurele financiering van Wetsus voor na 2023.

De specifieke sectoren met toekomstperspectief waarin Fryslân internationaal het verschil in kan maken en kansen te verzilveren heeft, zijn watertechnologie, agrofood, HTSM (High Tech Systems & Materials) en recreatie & toerisme. De ambitie voor agrofood is om zoveel mogelijk agri- en zuivelpartijen te binden aan Fryslân, als kloppend zuivelhart van Nederland en daarbuiten. Daarbij wordt gefocust op gezonde mens en gezonde bodem. Dairy Valley moet in deze ambitie uitgroeien tot een internationaal toonaangevend kennisknooppunt. We willen daarnaast dat ook de internationale positie van de Friese watertechnologiesector verder is versterkt.

De krimp van de beroepsbevolking maakt een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt nog belangrijker. Een belangrijk netwerk hierbij zijn de vijftien partners die deelnemen aan het Hoger Onderwijsakkoord Fryslân (HOAF) en de bijbehorende kennisagenda 2019-2025. Bijzondere aandacht krijgt het borgen van de ontwikkeling van de doorgaande leerlijn van opleidingen voor de sectoren met toekomstperspectief voor Fryslân. De inhoudelijke thema's binnen de RUG/Campus Fryslân dienen een impuls te geven aan de kennisontwikkeling binnen de provincie.

Een optimaal digitaal netwerk is randvoorwaarde voor het verwezenlijken van onze ambitie om de economische structuur in Fryslân te versterken. We willen dan ook dat iedereen in het buitengebied toegang kan krijgen tot snel internet. Met behulp van een achtergestelde lening van de provincie legt Kabelnoord sinds 2018 in de buitengebieden van Fryslân glasvezel aan. Ook andere marktpartijen zijn inmiddels actief geworden. Er blijven echter onrendabele adressen over. We onderzoeken in 2021 in hoeverre die adressen alsnog aangesloten kunnen worden.

Voor meer informatie over de Europese Watertechnologiehub zie de Paragraaf 9 - Grote projecten.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
4.3 Economische structuurversterking			

Toelichting

Binnen het economisch beleid wordt samen met stakeholders gewerkt aan het uitbouwen van de zes sterke clusters/speerpunten in Fryslân. Met watertechnologie, HTSM, Dairy, Maritiem, Circulaire plastics en gastvrijheid willen we Onderwijs/kennis, ondernemers en overheid binnen een ecosysteem met elkaar verbinden om Fryslân op een paar sectoren op kennisgebied (inter)nationaal te laten uitblinken.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleed	Tijd	Geld
1. In 2021 is de RUG Campus – onder andere door middel van de provinciale subsidieregeling voor een gedeeltelijke vergoeding van het collegegeld – doorge-groeid naar 200 studenten.			
2. De RUG Campus heeft in 2021 in totaal 4 masteropleidingen.			
3. Investerings in de WaterCampus hebben geresulteerd in een toename van het aantal kennismedewerkers.			
4. Dairy Valley zal in 2021 ingebed worden in de agrofood sector.			
5. In 2021 zijn de eerste experimenten vanuit de Kennisagenda 2019-2025 gestart.			
6. We zetten ons netwerk en kennis in om financiële middelen binnen te halen voor structurele financiering voor Wetusus.			
7. We willen duidelijkheid over hoe de onrendabele adressen in het buitengebied alsnog kunnen worden voorzien van snel internet.			

Toelichting

Ad 4: Samen met het IPF en de gemeente Sûdwest Fryslân en Leeuwarden zijn we bezig om binnen agrofood een focus/nichestrategie te ontwikkelen, waarin Dairy Valley een belangrijke rol krijgt. Op dit moment is de rol van Dairy Valley te klein.

Ad 5: vanuit de diverse onderwijsinstellingen wordt gewerkt aan de realisatie van de doelstellingen van de Friese Kennisagenda. Op dit moment wordt gezien hoe een en ander via een monitoringsysteem kan worden gevolgd. Zolang dit er nog niet is, is niet duidelijk wat er exact voor acties op dit moment allemaal plaatsvinden. Op basis van een inventarisatie die is gevoegd bij de Kennisagenda in 2019 is geconcludeerd dat er vanuit het onderwijs/onderzoek al duidelijk aan gewerkt wordt. Vanuit de provincie wordt sterk ingezet op doorlopende leerlijnen op voor Fryslân belangrijke thema's (o.a. Internationalisering; in 2021 is een vooronderzoek hierover afgerond bekostigd door de provincie).

Ad 6: de structurele middelen voor Wetusus vanuit het Rijk zijn nog niet gecommitteerd. Hier zal in 2022 weer veel energie opgezet worden om te voorkomen dat afschaling nodig zal zijn.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
RUG Campus Fryslân	Het aantal studenten dat studies volgt in Friesland	200	290
	Totaal aantal master of track opleidingen	4	5
WaterCampus	Het aantal kenniswerkers (hoger opgeleiden) in de Friese watertechnologiesector	2.000	2.000
Dairy	Aantal extra agri en zuivel bedrijven dat zich aansluit bij Dairy Valley	10	2
Breedband	Een plan van aanpak voor de onrendabele adressen	Gereed	Gereed

Toelichting

Ad Dairy: Afgelopen jaar hebben we met aantal partijen gekeken naar de mogelijke meerwaarde van Dairy Valley voor het MKB. Daarvoor wordt gezocht naar een niche die past binnen ons ecosysteem. Omdat daarmee de ontwikkeling van Dairy Valley even on hold staat is het aantal extra bedrijven niet gegroeid conform de doelwaarde. Met de onderzoeken is de verwachting dat er wel een doorontwikkeling ontstaat die Dairy Valley een meerwaarde zal geven.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Tijdelijke budgetten	19.217	15.673	10.100	5.573
Reserves	-8.964	3.419	354	3.065
Totaal lasten	10.254	19.092	10.454	8.638
Baten				
Tijdelijke budgetten	1.185	6.298	1.305	4.993
Totaal baten	1.185	6.298	1.305	4.993
Saldo van lasten en baten	9.069	12.794	9.149	3.645
Mutatie reserves	8.964	-3.419	-354	-3.065
Mutatie tijdelijke budgetten	-16.223	367	758	-391
Resultaat van lasten en baten	1.809	9.742	9.553	189

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van € 189.000,- op dit beleidsveld

Tijdelijke budgetten

Op het tijdelijk budget Uitvoeringskosten innovatiestimulering is een onderbesteding van € 37.000,-. Het betreft uitvoeringskosten op de innovatiestimuleringsregeling vanuit het No en Moarnpakket. Dit budget is bedoeld voor een event om de resultaten van de projecten gesubsidieerd vanuit de regeling Nieuwe economie Challenge ook via kennisoverdracht met elkaar te delen. Door corona was de mogelijkheid voor het organiseren van een event er niet. In 2022 zal wel op kleinere schaal hier een event voor georganiseerd worden.

Op het tijdelijk budget Wielerronde is een onderbesteding van € 107.000,-. Door corona kon er weinig gereisd worden en is de lobby om een wielerronde naar Nederland te halen op een lager pitje komen te staan.

Op het budget Programma Waddenkust is een onderbesteding van € 14.000,-.

Op het budget Facilitering arbeidsmarkt is een onderbesteding van € 30.000,-, omdat er geen concreet project vanuit de onderwijs arbeidsmarkt meer in 2021 opgestart en afgerond kon worden.

In de begroting was rekening gehouden dat in het kader van Breedband gestart zou worden met de onrendabele adressen (€ 5 mln). Dit zal echter pas in 2022 plaats gaan vinden. Zowel aan de lasten als batenzijde betekent dit dat de rekening € 5 mln lager is dan de begroting. PS is op 21 november 2021 en 9 februari 2022 geïnformeerd over de stand van zaken rondom de onrendabele adressen, het laatste stukje breedband.

Mutatie tijdelijke budgetten

Door corona is er vertraging opgelopen bij de bestedingen van het Innovatiecluster Drachten, omdat er minder events georganiseerd kon worden. Er wordt nu gekeken of het geld (€ 149.000) in 2022 via een inhaalslag kan worden ingezet.

PS wordt via de paragraaf grote projecten bij elk P&C document geïnformeerd over dit project.

Voor Nieuwe Economie Challenge 2.0 is in 2021 wel een subsidieplafond geopend door GS waarmee ook het budget beschikbaar moet zijn wanneer de subsidiebeschikkingen worden afgegeven. Dit zal echter grotendeels in 2022 plaatsvinden.

In de nota uitvoering begroting is opgenomen dat openstaande subsidieplafonds gezien moeten worden als verplichting waarmee deze bij de jaarovergang mee gaan naar het volgende jaar. In het overzicht tijdelijke budgetten bij de jaarstukken wordt dit afzonderlijk gepresenteerd aan PS.

Beleidsveld 4.4 – Noordelijke/landelijke/Europese samenwerking en lobby

Wat wilden we bereiken?

Om effectief en efficiënt te opereren om onze (economische) ambities te realiseren, is het van strategisch belang dat wij op verschillende schaalniveaus (noordelijk, landelijk, Europees) samenwerken.

Europees schaalniveau

Het Europees economisch beleid is richtinggevend voor de koers die wij varen. De Europa 2020-strategie gaat uit van slimme, duurzame en inclusieve groei. In de Regionale Innovatie Strategie Smart Specialisation (RIS3) en de Innovatie Agenda Noord-Nederland (NIA) hebben wij het noordelijk antwoord op de Europese strategie gegeven. Daarbij staan vier maatschappelijke uitdagingen centraal, waar wij samen met de provincies Groningen, Drenthe en andere noordelijke stakeholders op Europees niveau het verschil willen maken. Dat zijn (1) gezondheid, demografie en welzijn, (2) voedselzekerheid, duurzame landbouw en bio-economie, (3) zeker, schone en efficiënte energie en (4) schone, veilige watervoorziening

Landelijk schaalniveau

Binnen de MKB Samenwerkingsagenda, ook wel het landsdelig¹ arrangement genoemd, werken wij nauw samen met het ministerie van Economische Zaken & Klimaat, de Nederlandse provincies en MKB Nederland. Binnen dit platform informeren de partijen over de

¹ Het Rijk gaat uit van 5 landsdelen: Noord, Oost, Zuid, Noordvleugel (Flevoland, Noord-Holland en Utrecht) en Zuidvleugel (Zuid-Holland). Wij werken samen met de provincies Groningen en Drenthe in noordelijk verband.

economische beleidsontwikkelingen en wordt ernaar gestreefd dat partijen instrumenten in samenhang aanbieden. Daarnaast is deze agenda het vehikel om afspraken te maken voor gezamenlijke beleidsinzet van Rijk en onze regio vast te leggen en uit te voeren.

Vanuit het topsectorenbeleid van het Rijk is in 2019 de Kennis- en Innovatie Agenda (KIA) voortgekomen. Ambtelijk zijn we hierbij aangesloten om er voor te zorgen dat er kennis- en innovatieprogramma's opgezet worden in de provincie.

Noordelijk schaalniveau

Samen met de provincies Groningen en Drenthe sturen wij aan op een sterkere samenwerking tussen de spelers die een verbindende en uitvoerende rol hebben binnen de innovatieketen. Hiervoor is in 2018 een start gemaakt met de Economic Board Noord-Nederland (EBNN). Dit is de tafel waaraan onderwijs, ondernemers en overheden de economische ambities vorm willen geven.

De belangrijkste vraagstukken waar wij met Groningen en Drenthe gezamenlijk aan werken is de aansturing van de NOM met het ministerie van Economische Zaken & Klimaat, de ontwikkeling van een gezamenlijke internationale acquisitiestrategie (zie beleidsveld 4.2) en het verbeteren van onze aansturende rol binnen het noordelijke ecosysteem.

Lobby

Onze ambitie is dat Noord-Nederland ook in de periode 2021-2027 toegang houdt tot de strategische Europese fondsen. Wij willen als provincie altijd scherp zijn op externe ontwikkelingen die impact kunnen hebben op onze Friese ambities. Daarom houden wij zelfstandig en via het SNN een lobbyagenda bij. Op Europees niveau is het van belang om vinger aan de pols te houden hoe o.a. de nieuwe Structuurfondsen eruit zullen komen te zien en wat dit voor invloed heeft op de Europese-middelen op landsdelig niveau na 2020. Op het terrein van circulaire economie willen wij ons op landelijk en Europees niveau manifesteren.

Onze ambitie is om minimaal €130 miljoen aan Europese middelen binnen te halen. Dit doen we o.a. door het opzetten we een Friese projectenmachine. Dit betreft een samenwerking tussen de provincie en Friese gemeenten, kennisinstellingen, ondernemers en maatschappelijke instellingen. De Friese projectenmachine is gericht op het ontwikkelen van meer en betere projecten waarmee een beroep op Europese middelen kan worden gedaan.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
4.4 Noordelijke/landelijke/Europese samenwerking en lobby			

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. In 2021 willen we meer Europees geld binnenhalen via het EBNN en SNN en door middel van calls.			
2. In 2021 ligt er een meerjarenplan van de NOM.			
3. Door het opzetten van een Friese projectenmachine zetten we in op het binnenhalen van meer Europese middelen.			

Toelichting

Het was de bedoeling om de Friese Projectenmachine eind 2021 te laten starten. Dit is een half jaar vertraagd om ervoor te zorgen dat de governance wel goed geregeld is. Ondertussen zijn we wel doorgeslagen met het aanjagen van projecten en daarom is er vanuit beleid geen achterstand opgelopen.

Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
EBNN	Aantal projecten	5	5
MIT / VIA / KEI (SNN-regelingen)	Aandeel gehonoreerde Friese projecten	30%	35%
Calls (SNN-tenders)	Aandeel Friese projecten in 'calls'	25%	25%
NOM	Meerjarenplan	Gereed	Gereed
Europa	Aantal projecten die voldoen aan de Europese voorschriften	6-8	8
	Het opzetten van Friese projectenmachine	Gereed	Vetraagd

Toelichting

Ad SNN-regelingen: In 2021 zijn er voor het noordelijke MKB diverse Europese- en Rijksregelingen opengesteld. Vanuit de door Europa verstrekte REACT EU middelen zijn dit: de VIA-2021 (bestaande uit de VIA regeling Ontwikkeling en de VIA regeling Software) , Open Innovatie Call, experimentele uitvraag ecosystemen. Daarnaast vanuit Rijksmiddelen: Plus MIT 2021 (bestaande uit de regeling MIT Haalbaarheid en MIT R&D samenwerking). Het aandeel van Friese bedrijven was hier ongeveer 1/3 deel in.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Structurele budgetten	70	199	199	0
Tijdelijke budgetten	1.021	907	848	59
Reserves	2.188	1.603	1.426	176
Overlopende passiva	0	0	43	-43
Totaal lasten	3.279	2.708	2.516	192

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Baten				
Tijdelijke budgetten	0	29	29	0
Reserves	984	173	500	-327
Overlopende passiva	0	0	43	-43
Totaal baten	984	202	572	-370
Saldo van lasten en baten	2.295	2.506	1.944	562
Mutatie reserves	-126	-1.447	-943	-503
Mutatie tijdelijke budgetten	285	513	499	13
Resultaat van lasten en baten	2.453	1.572	1.500	72

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van € 72.000,- op dit beleidsveld.

Tijdelijke budgetten

Op het tijdelijke budget Procesgeld team Europa is een onderbesteding van € 22.000,-. De onderbesteding is het gevolg van enige vertraging en nog niet afgeronde activiteiten in 2021.

Op het tijdelijke budget Friese projectenmachine is een onderbesteding van € 50.000,-, omdat het verstraagd op gang is gekomen. Er is voor € 42.000,- al wel aan opdrachten verstrekt, die alleen niet meer in 2021 uitgevoerd konden worden.

Reserves

Aan de lastenzijde zijn de bestedingen lager dan begroot. Op het project Inno- Quarters is meer uitgegeven dan begroot (€ 179.000). Hier is de provincie leadpartner. Op de reserve Healthy aging Netwerk zijn in 2021 geen bestedingen geweest (€ 71.000). De cofinancieringsbijdrage MIT MKB innovatie is nog niet geheel opgevraagd in 2021 (€ 90.000), net als de cofinanciering op project SCREEN (€ 66.000).

Aan de batenzijde zijn er meer inkomsten ontvangen van de projectpartners op het leadproject Inno-Quarters (€ 327.000).

Beleidsveld 4.5 – Toerisme en recreatie

Wat wilden we bereiken?

In 2028 hebben Friese inwoners profijt van een slimme groei van het toerisme in onze provincie. Dat is de missie uit onze beleidsnota Gastvrij Fryslân 2028. Dit betekent dat wij inzetten op een gebalanceerde groei van recreatie en toerisme met een goede spreiding over de hele provincie, een verlenging van het seizoen en het aantrekken van nieuwe doelgroepen, zoals een versterking van de zakelijke markt en het inzetten op meer cultuurtoerisme.

Recreatie en toerisme moeten zo, naast economische ontwikkeling bijdragen aan een prettige en gezonde woon- en leefomgeving, bijdragen aan het behoud van natuur- en cultuurerfgoed en leiden tot toekomstbestendige banen (people, planet, profit). Zo dragen recreatie en toerisme bij aan brede welvaart.

In 2020 was de vrijetijdssector één van de sectoren die hard werd geraakt door de Coronacrisis. Samen met de sector stelden we een Corona Actieplan Gastvrij Fryslân op. De maatregelen uit dit actieplan zijn gericht op de korte termijn (2020-2021) als herstelacties om bij te dragen aan slimme groei en toekomstbestendige banen.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
4.5 Gastvrijheidseconomie			

Toelichting

Evenals in 2020 was de vrijetijdssector in 2021 één van de sectoren die hard werd geraakt door de Coronacrisis. Het Corona Actieplan Gastvrij Fryslân, dat we in 2020 samen met de sector hebben opgesteld, hebben wij verlengd tot en met 2021 en in het kader van het No & en Moarn pakket II hebben we een aantal extra maatregelen aan dit actieplan toegevoegd. De maatregelen uit dit actieplan zijn gericht op de korte termijn (2020-2022) en bedoeld als herstelacties om bij te dragen aan slimme groei en toekomstbestendige banen.

Binnen het in 2020 vastgestelde beleidsprogramma Gastvrij Fryslân hebben enkele opgaven als gevolg van de Coronacrisis enige vertraging opgelopen. Onze aandacht ging vooral uit naar het ondersteunen/ faciliteren van de geraakte ondernemingen. Uit onze contacten met de sector leiden wij af dat de zeven benoemde opgaven nog actueel zijn en vragen om een integrale aanpak.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
<i>Opgave Slimme groei</i>			
1. We evalueren de werking van de korte termijnmaatregelen uit het Corona Actieplan Gastvrij Fryslân.			
2. In de zakelijke markt zien wij groeipotentie. In 2021 is ons uitvoeringsplan in werking met daarin activiteiten als het vergroten van de bekendheid van Fryslân in de zakelijke markt.			
3. Wij ondersteunen de Toerisme Alliantie Fryslân (TAF) in haar rol om het organiserend en innoverend vermogen en de professionalisering van de sector te stimuleren en evalueren de werking van de TAF.			
<i>Opgave Toekomstbestendige banen</i>			
4. De samenwerkingsagenda tussen onderwijs, ondernemers en overheid voor het programma een 'leven lang leren' binnen de toeristische sector wordt opgesteld en is in 2021 in uitvoering.			

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
5. Met het Toerisme Collectief Fryslân (TCF) worden studenten van NHL/Stenden en ROC Friesland College ingezet om vraagstukken van ondernemers uit de toerisbranche te helpen oplossen. In 2021 is de implementatie van de TCF in het curriculum gereed.			
6. We stimuleren een inclusieve arbeidsmarkt. We richten ons hierbij met name op senioren en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De opzet hiervoor is in 2021 gereed.			
<i>Opgave Destinatiemanagement</i>			
7. We verlenen een meerjarige subsidie aan Merk Fryslân voor het verzorgen van de toeristische marketing. Cultuurtoerisme en de merken Friesland en De Wadden worden in deze marketing in de etalage gezet.			
<i>Opgave Vitale waterrecreatie</i>			
8. Fryslân is prominent zichtbaar als watersport en -recreatie provincie op vakbeurzen.			
9. We continueren onze bijdrage aan het recreatieschap Marrekrite			
10. We doen een nulmeting naar het recreatieve gebruik van het Fryske water.			
11. We stellen een gebruiksvisie vast voor het (recreatieve) gebruik van het Fryske water.			
<i>Opgave Vitale logiesaccomodaties</i>			
12. Op basis van de onderzoeksresultaten van het onderzoek naar de vitaliteit van Friese logiesaccomodaties voeren we in 2021 het Friese actieprogramma Logiesaccomodaties uit gericht op vernieuwing, nieuw ondernemerschap en verduurzaming.			
<i>Opgave Dagrecreatieve netwerken</i>			
13. We zetten ons in voor jaarrond toerisme en spreiding over de provincie door sterkere koppeling water en land en ontwikkelen hiervoor een uitvoeringsprogramma.			
<i>Opgave Toeristische data op orde</i>			
14. De bewoners-, bezoekers-, en bedrijvenmonitor uit het actieplan Monitoring Gastvrij Fryslân is in uitvoering.			
15. We delen de kennis afkomstig van monitoring met gemeenten en ondernemers, zodat zij goed geïnformeerd keuzes maken voor een vitaal, competitief en veerkrachtig bedrijf, (sub)sector of regio.			

Toelichting

8. Door de Coronacrisis zijn de meeste watersportbeurzen, waaronder BOOT Düsseldorf, niet doorgestaan. Vandaar dat dit resultaat, gezien de formulering, niet kon worden gehaald. Via Merk Fryslân is wel een uitgebreide campagne gevoerd om de zichtbaarheid van Fryslân als waterrecreatieve bestemming onder de aandacht te brengen.

10. De nulmeting wordt over het jaar 2021 uitgevoerd. De onderzoeken naar het recreatieve gebruik van het water in 2021 worden in het eerste kwartaal van 2022 opgeleverd en de resultaten zijn bekend in het tweede kwartaal van 2022.

11. De gebruiksvisie is een belangrijk onderwerp voor onze waterrijke provincie. Het afgelopen jaar zijn we gestart met de voorverkenningfase. Eind 2021 is in dit kader een opdracht verleend voor de identificatie van het vraagstuk, de opgaven en dilemma's in relatie tot het brede afwegingskader rondom water in de provincie Fryslân. In de beleidsnota was beoogd de gebruiksvisie reeds in 2021 gereed te hebben. Bestuurlijke besluitvorming en vervolgens

de aanbesteding vinden nu plaats in de eerste helft van 2022. Naar verwachting wordt de gebruikersvisie nu eind 2022 opgeleverd.

14 en 15. Bewoners, bezoekers- en bedrijvenmonitoringsrapportage

Deze twee resultaten houden direct verband met de opgave 7, Data op Orde. Deze opgave kent een moeizame start en dat had vooral te maken met het zoeken naar de juiste vorm van werken en naar de juiste uitvoerende partij. In 2021 heeft de wijze van organiseren om die reden primaire aandacht gekregen. Eind 2021 is een kwartiermaker en is een 'Schipper' (voorzitter van de overlegtafel met de sector) aangesteld. In het eerste kwartaal van 2022 moet dit leiden tot concrete afspraken tussen betrokken partijen.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatiewaarde 2021
Slimme groei	Zakelijke congressen in Fryslân	2	3
	Aantal uitgewerkte business cases Icoonprojecten	2	2
Toekomstbestendige banen	Living Labs vanuit Toerisme Collectief Fryslân	5	3
Destinatiemanagement	Landelijke themalijnen NBTC	2	2
Vitale waterrecreatie	Fryslân is prominent zichtbaar op watersportbeurzen	2	0

Toelichting

Slimme groei

Meer informatie over de zakelijke congressen in Fryslân is te vinden op: <https://www.conventionsinfriesland.nl/nl>

Toekomstbestendige banen

Het doel was om fysieke Living Labs te realiseren. Door de Coronamaatregelen (o.a. thuiswerken en schoolsluiting) moest worden gezocht naar alternatieven. Er is veel digitaal uitgevoerd en daardoor zijn er wel digitale hubs ontstaan. De realisatie van de fysieke labs/hubs wordt in 2022 verder opgepakt.

Vitale waterrecreatie

Zie toelichting onder resultaat 8.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Structurele budgetten	2.399	2.476	2.391	85
Tijdelijke budgetten	3.591	5.611	5.213	398
Reserves	2.741	6.945	3.512	3.433
Totaal lasten	8.731	15.032	11.115	3.917
Baten				
Structurele budgetten	268	353	378	-24
Tijdelijke budgetten	100	0	36	-36
Reserves	96	2.088	242	1.846
Totaal baten	464	2.441	655	1.786
Saldo van lasten en baten	8.267	12.591	10.460	2.131
Mutatie reserves	-2.499	-3.960	-2.373	-1.587
Mutatie tijdelijke budgetten	806	-375	-25	-350
Resultaat van lasten en baten	6.574	8.255	8.061	194

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van € 194.000,- op dit beleidsveld. Dit is al volgt te verklaren:

€85.000	Minder uitgaven structureel
€48.000	Minder uitgaven tijdelijk
€24.000	Meer inkomsten structureel
€36.000	Meer inkomsten tijdelijk
€193.000	Saldo vrijval (af rondingsverschil)

Hierna volgt een nadere verklaring per post.

Structurele budgetten

Op de structurele budgetten is er een lagere last (vrijval) van in totaal € 85.000,-. Dit bedrag bestaat voornamelijk uit de uit vrijval bij 'Slimme groei korte termijn' (€101.000), omdat het project Business Boost na de experimentele fase is stopgezet. Daarnaast is er juist € 24.000,- meer uitgegeven aan doorgeschoven BTW voor de Gemeenschappelijke Regeling Marrekrite dan waar in de begroting rekening mee was gehouden.

Daarnaast zijn er op de structurele budgetten hogere baten van €24.000 dan verwacht. Dit komt doordat de provincie de doorgeschoven BTW voor de Gemeenschappelijke Regeling Marrekrite heeft gedeclareerd bij het BTW-compensatiefonds.

Tijdelijke budgetten

De lagere lasten van € 398.000,- op de tijdelijke budgetten bestaan voor € 350.000,- uit budget voor de subsidieregeling Verblijf en groepsexcursie dat via de mutatie tijdelijke budgetten beschikbaar blijft voor besteding in 2022.

Dan resteert een vrijval van €48.000 (€398.000 minus €350.000). Deze is als volgt te verklaren:

- Vrijval op de budgetten Gastvrij Fryslân van per saldo €84.000. Deze vrijval bestaat *grotendeels* uit de volgende onderdelen:
 - € 107.000,- vrijval bij Dagrecreatieve netwerken, omdat de subsidiebeschikking van de Liberation route pas in 2022 kon plaatsvinden in plaats van, zoals gepland, in 2021.
 - € 52.000,- vrijval bij Data op orde, vanwege de vertraging in de uitvoering van het project. Zie ook de toelichting onder de resultaten 14 en 15. Tevens is vrijval in middelen bij de afdeling IFZ omdat er vertraging is in de uitvoering van het project. Zie daarvoor programma 6 Bedrijfsvoering.
 - € 43.000,- vrijval bij Toekomstbestendige banen, omdat er vooral is ingezet op de voorbereiding van de RIF-aanvraag die begin 2022 wordt gedaan. De provinciale cofinanciering zal ten laste worden gebracht van de jaren 2022 en 2023.
 - € 109.000,- overbesteding bij Vitale waterrecreatie, omdat de provincie een bijdrage heeft geleverd aan de lang gekoesterde wens van de regio om het Rondje Sneekermeer te realiseren.
- Overbesteding op de afronding van het Fries Meren Project € 36.000,- (meer uitgegeven dan begroot). Tegenover deze overbesteding staat een inkomst van € 36.000 (in de tabel te vinden als bate tijdelijke budgetten).

Reserve/mutatie reserves

Voor het beleefcentrum is circa € 2 mln. minder besteed dan begroot, zo ook bij de inkomsten. Onderdelen van het beleefcentrum zoals rondje Kornwerderzand, voetpad en voetgangersbrug worden herijkt in verband met de aanpak van sluis. Daarnaast kent het sluiscomplex (onderdeel rijksproject versterking Afsluitdijk) vertraging wat invloed heeft op de onderdelen beleefcentrum. In de begroting stond het oorspronkelijke kasritme. In de paragraaf grote projecten wordt het project DNA verder toegelicht.

Verder heeft bij de investeringsagenda Drachten-Heerenveen een uitruil plaatsgevonden met de RSP concrete infraprojecten.

1.5 Programma 5 – Mienskip

Portefeuillehouders: gedeputeerden Klaas Fokkinga, Sietske Poepjes, Avine Fokkens, Douwe Hoogland en Friso Douwstra

Wat wilden we bereiken met dit programma?

Wij willen de dorpen en steden van Fryslân leefbaar en vitaal houden en streven naar een blijvend en goed toekomstperspectief voor de bewoners van die Friese steden en dorpen. Friezen waarderen de leefbaarheid met minstens een 8. Wij willen een bijdrage leveren om deze 8 minimaal te handhaven. De provincie zet er op in om de sterke sociale structuren, de sociale gelijkheid en de leefbaarheid verder te stimuleren, als bijdrage aan de brede welvaart die Fryslân kenmerkt. Via ons sportbeleid stimuleren we daarnaast de Friese sporten, talentontwikkeling en faciliteren wij een topsportinfrastructuur in Fryslân.

Onze ambitie is een bloeiend, cultureel leven met de energie en het vermogen om Fryslân in beweging te blijven brengen. Deze ambitie willen we mee helpen realiseren via onze inspanningen op het terrein van het vitaal Fries: eigen, samengebonden in ons beleid op het gebied van de Friese taal en meertaligheid, onderwijs, erfgoed en cultuur in Fryslân. Om zo voor nu én in de toekomst mensen en gemeenschappen met elkaar te verbinden, kennis en competenties te verbreden (21st century skills) en de leefbaarheid in de provincie, in de stad en op het platteland te vergroten.

Vastgestelde beleidsnotities

- Beleidsbrief Leefberens (juni 2018)
- Plan van aanpak sociale leefbaarheid 2020-2023 (brief 11 juni 2020)
- Plan van aanpak blue zone (brief 10 juni 2020)
- Beleidsnota *Nij Poadium* - Integraal beleid Kunst & Cultuur, Taal & Onderwijs en Erfgoed 2021-2024 (januari 2020)
- Thematische structuurvisie *Grutsk op 'e Romte* (maart 2014)
- Omgevingsvisie *De Romte Diele* (Ovb, september 2020)
- Verordening Ruimte en Partiële Herziening Romte foar Sinne (februari 2015)
- Notitie Romte foar Sinne (februari 2015)
- Aanvalsplan Herstructurering naoorlogse Friese woningvoorraad (2012)
- Quick scan Friese Woningmarkt (2015)
- Bestjoersôfspraak Fryske Taal en Kultuer 2019-2023 (BFTK) (december 2018)
- De Taalskipper Frysk (november 2018)
- Beleidsbrief Sport: 'Altyd Priis' (mei 2021)
- Uitvoeringsagenda Wonen 2021-2023 (april 2021)

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partij(en) levert een bijdrage aan de doelen en resultaten van dit programma. Een overzicht van de verbonden partijen en meer informatie hierover staat in paragraaf 5 van dit jaarverslag.

- Gemeenschappelijke Regeling Letterhoeke (Tresoar), Leeuwarden
- Thialf Onroerend Goed BV, Heerenveen

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsvelden	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
5.1 Leefomgeving			
5.2 Cultuur en erfgoed			
5.3 Taal, media, onderwijs en letteren			

Toelichting

De uitvoering van de resultaten uit de begrotingsprogramma Mienskip ligt over het algemeen op koers. De coronacrisis is echter van invloed geweest op het behalen van de gewenste resultaten. Met name voor de culturele en erfgoedsector geldt dit. Activiteiten, festivals en voorstellingen zijn in veel gevallen niet doorgedaan of konden alleen in aangepaste vorm plaatsvinden.

Wat heeft het programma gekost?

Exploitatie	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Bedragen x € 1.000,-				
Totaal lasten	56.426	65.062	53.539	11.522
Totaal baten	762	4.105	3.310	795
Saldo van lasten en baten	55.663	60.957	50.229	10.728
Mutatie reserves	-4.569	-6.591	4.010	-10.601
Resultaat van lasten en baten	51.094	54.366	54.240	127

Toelichting

De financiële toelichtingen op de vraag “wat heeft het programma gekost” staan toegelicht bij de afzonderlijke beleidsvelden.

Investerings	Stand per 1-1-2021	uitgaven	bijdragen derden	Stand per 31-12-2021
Bedragen x € 1.000,-				
Onderhanden werken	0	515	515	0
Opgeleverde werken	0	0	0	0
Afgerkende werken	0	0	0	0
Totaal	0	515	515	0

Toelichting

Dit betreft het onderhanden werk Verbetering Venekoterweg bebouwde kom.

Balanspost reserves				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	vormen	beschikken	Stand per 31-12-2021
R. Beklemde reserve verstrekte subsidies	7.204	10.708	3.256	14.657
R. Ticketrisico's culturele producties	1.023	0	11	1.012
Totaal	8.227	10.708	3.267	15.668

Toelichting

Reserve verstrekte subsidies

Deze reserve is gevormd voor de subsidielastneming van subsidies van € 900.000 of hoger en betreft de volgende projecten: Kansen in Kernen, Ontwikkeling Feanwâlden, Sud Ie, Kultuuredukaasje mei kwaliteit, Historisch centrum Westergo, LF2028, De Welle en Grip 2.0.

Reserve Ticketrisico's culturele producties

De reserve Ticketrisico's culturele producties is door Provinciale Staten blijvend beschikbaar gesteld voor ticketrisico's bij podiumproducties die zijn opgenomen in de programmering LF2028. Deze subsidieregeling heeft als doel het gedeeltelijk afdekken van het risico dat de werkelijke inkomsten uit ticketverkoop, voor podiumproducties die zijn opgenomen in de programmering podiumproducties LF2028, achterblijven bij de geraamde inkomsten. In geval een hogere inkomst dan geraamd (dus een meevaller) deelt de provincie in de extra inkomsten. Deze vloeien naar de reserve Ticketrisico's en kunnen weer worden ingezet voor de subsidieregeling. Doordat de ticketrisico-regeling openstaat van 17 april 2020 t/m 30 september 2022 en het van tevoren niet bekend is hoeveel aanvragen er binnen zullen komen, is begin 2022 het volledige plafondbedrag vanuit de reserve op de exploitatie gezet. In 2021 is er voor € 11.000,- gebruik gemaakt van deze reserve. Het overige deel van het opengestelde plafond is daarom bij de jaarrekening naar de reserve teruggevloeid om in 2022 opnieuw op de exploitatie te begroten.

Balanspost voorzieningen				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	toevoeging	aanwending	Stand per 31-12-2021
V. Buma-legaten	160	6	6	160
V. Jorritsma-Boschmafonds	131	0	0	131
V. Legaat van Harinxma thoe Sloten	23	0	0	23
Totaal	314	6	6	314

Toelichting

Deze drie voorzieningen betreffen in het verleden ontvangen legaten of schenkingen. Per legaat/schenking zijn er destijds afspraken gemaakt over de rol van en activiteiten door de provincie met deze middelen.

De gelden uit het in 1910 verkregen Buma-legaat worden gebruikt voor aankopen voor de Buma-bibliotheek die onderdeel vormt van Tresoar. Rente en dividendinkomsten worden doorbetaald aan Tresoar.

Uit het Jorritsma-Boschmafonds, een legaat dat door de provincie Fryslân wordt beheerd sinds de jaren zestig, wordt vanaf 2011, eens in de vier jaar uit de renteopbrengsten van het stamkapitaal, aan jonge mensen met een laag of geen inkomen een bijdrage toegekend. De bijdrage is bedoeld als tegemoetkoming in de studiekosten in het volgen van een opleiding in het voortgezet onderwijs- of het middelbaar- of hoger beroepsonderwijs.

De gelden uit het in 1957 verkregen Van Harinxma Thoe Sloten-legaat is bedoeld voor het in goede staat houden van de A.C.E.W. Els Collot d'Escurykamer in het Fries Museum en voor het onderhouden van twee graven in Beetsterzwaag.

Balanspost overlopende passiva				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	toevoeging	aanwending	Stand per 31-12-2021
OP Culture Up	0	5	1	4
OP Leader/POP 3 Lopende kosten	0	83	0	83
OP SPUK C10-1 Verbet digitale dienstverl Open Poen	203	0	9	194
OP SPUK C26 Culturele voorzieningen prov 2020	1.396	389	1.370	415
OP SPUK C41 Flexibele inzet woningbouw	274	168	0	442
OP SPUK D13 Matching Rijk - Verbreding en vernieuw	0	333	259	74
Totaal	1.873	977	1.639	1.212

Toelichting

OP Culture Up

OP Culture Up bestaat uit EU-middelen die deels in 2021 en deels in 2022 uitgegeven zullen worden.

OP Leader/POP 3

Voor Leader/POP3-projecten Noordoost hebben we een declaratie van gemaakte en toekomstige kosten bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) toegekend gekregen en na toekenning verrekend met de reeds aangewende middelen.

Specifieke uitkeringen

In 2020 en 2021 heeft het Rijk diverse specifieke uitkeringen (SPUK) aan ons verstrekt. De middelen voor deze SPUK's zijn deels in 2020 en 2021 ingezet, de rest zal in 2022 en soms 2023 ingezet worden.

OP SPUK C10-1 Open Poen

De SPUK Open Poen is voor een pilot om de digitale dienstverlening te verbeteren. De SPUK Culturele voorzieningen is de compensatie aan culturele instellingen voor door corona geleden schade in 2020. Door de late uitbetaling van het rijk van de tranche 2^e halfjaar 2020 pas begin 2022 aan de instellingen overgemaakt worden.

OP SPUK C26 Culturele voorzieningen 2020

De SPUK Culturele voorzieningen is de compensatie aan culturele instellingen voor door corona geleden schade in 2020. Door de late uitbetaling van het rijk van de tranche 2^e halfjaar 2020 kan deze pas begin 2022 aan de instellingen overgemaakt worden.

OP SPUK C41 Flexibele inzet woningbouw

De SPUK Flexibele inzet woningbouw wordt ingezet voor betreffende subsidieregeling. Aanvragen hiervoor worden begin 2022 getoetst en naar verwachting in het 2^e kwartaal uitbetaald.

OP SPUK D13 Verbreding en Vernieuwing

De SPUK Verbreding en vernieuwing is bedoeld impuls binnen de cultuursector en middels een subsidieregeling in uitvoering

Beleidsveld 5.1 – Leefomjouwning

Leefbaarheidsbeleid

Wat wilden we bereiken?

Op dit moment waarderen Friezen de leefbaarheid in hun omgeving als hoog. Onze ambitie is dit zo te houden. We willen dat initiatiefnemers in wijken en dorpen gesteund worden om nieuwe ontwikkelingen met vertrouwen in de eigen kracht tegemoet te treden en zich in te zetten voor toekomstbestendige wijken en dorpen. We willen initiatiefnemers de ruimte geven om zelf invulling te geven aan leefbaarheid. Daar waar nodig treden we op als kennismakelaar en facilitator of , als het algemeen belang daar om vraagt, als regisseur. Dat is wat we willen bereiken met ons beleid zoals vastgelegd in de beleidsbrief Leefberens met daarin de verschillende actielijnen. De maatregelen als gevolg van Corona raken ook de leefbaarheid. We bieden waar mogelijk ondersteuning aan inwoners en organisaties die een onmisbare bijdrage leveren aan het behoud van leefbaarheid.

De provincie Fryslân heeft te maken met demografische ontwikkelingen. Er komen meer ouderen, minder jongeren en daarnaast krimpt de bevolking. Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de leefbaarheid. Wij zien een rol voor onszelf om de effecten van deze ontwikkeling op de leefbaarheid in goede banen te leiden. Binnen de K6 (provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Gelderland, Limburg en Zeeland) werken we samen om oplossingen te vinden voor de ongewenste neveneffecten van de demografische transitie.

Naast de hoge waardering voor de ervaren leefbaarheid, ambiëren wij een toekomstbestendig en bereikbaar voorzieningenniveau en een duurzame en toekomstbestendige woningvoorraad aansluitend bij de behoefte. Wij zien dit als een gedeelde opgave van maatschappelijke instanties, verenigingen, inwoners en overheden die in samenhang en in samenwerking moet worden opgepakt. Iedere afzonderlijke partij kan slechts deels een bijdrage leveren aan het voorzieningenniveau. Daarom zet de provincie in

op samenwerken in een netwerk met medeoverheden, maatschappelijke partijen en het bedrijfsleven. Regionaal worden er samen met gemeenten en Wetterskip uitvoerings-/gebiedsprogramma's ontwikkeld en parallel werken we aan de verdere implementatie van de omgevingsvisie. In de regio's Noordoost Fryslân en Zuidoost Fryslân participeren wij in de regiodeals. In Noordoost wordt met de Versnellingsagenda ingezet op het versterken van de relatie tussen onderwijs en de arbeidsmarkt, het versterken van innovatie en de doorontwikkeling van de publiek-private regionale samenwerking (overheid, onderwijs, ondernemers en bewoners) als bijdrage aan een economisch vitale regio. Met het plan Holwerd aan Zee wordt ingezet op het behouden en versterken van de leefbaarheid (draagvlak voor voorzieningen) en werkgelegenheid (recreatie en toerisme) in Holwerd en Noordoost Fryslân door te investeren in de ruimtelijke kwaliteit en door een open vaarverbinding te leggen met het Werelderfgoed Waddenzee. De regiodeal Zuidoost zet in op een leefbaar platteland, vitale kernen en een veerkrachtig landschap door middel van een plus op de groen blauwe dooradering en biodiversiteit. Tevens wordt ingezet op circulaire economie, recreatie & toerisme en projecten vanuit de Mienskip.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
5.1 Leefomjouwning			

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
Beleidsveld 5.1- Leefomjouwning – Leefbaarheidsbeleid			
1. We delen en leveren kennis over (de gevolgen van) demografische veranderingen en leefbaarheid.			
2. Wij faciliteren het Netwerk ondersteuning Mienskipsinitiatieven.			
3. We stimuleren initiatieven uit de Mienskip die inspelen op de leefbaarheid en 'iedereen doet mee'-gedachte, vanuit de laagdrempelige regeling van het Iepen Mienskipfûns (inclusief ontmoetingsplekken). Ook de doelen landschap, cultuurhistorie en duurzaamheid worden vanuit het IMF bediend.			
4. Wij geven de samenwerking met bestuurlijke partners en private partijen in de regio's Noordoost en Noardwest vorm door middel van de LEADER-aanpak, als onderdeel van het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3).			
5. In 2021 stellen we het Transitiefonds fysieke leefomgeving open voor het onderdeel particuliere woningvoorraad. De sporen voor subsidie aan retail en huisartsenpraktijken lopen in 2021 door.			
6. We faciliteren gemeenten om de DorpsOntwikkelMaatschappijen (DOMs) verder te ontwikkelen. Op basis van deze kennis stimuleren we gemeenten in de hele provincie om via het DOM-principe (clusters van) dorpen hun eigen toekomstbestendigheid op te laten pakken.			
7. In het kader van de regionale samenwerking maken wij per regio afspraken met onze partners over hoe wij de komende jaren samenwerken en welke opgaven wij gezamenlijk ontwikkelen, uitwerken en realiseren. In de regio's			

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
Beleidsveld 5.1- Leefomgeving – Leefbaarheidsbeleid			
Noordoost en Zuidoost Fryslân participeren wij in de regiodeals. Voor de regio's Noordwest en Wadden is er een aanvraag voor een regiodeal in voorbereiding. ANNO3 (noordoost) is operationeel en in de regio Zuidwest krijgt de nieuwe gebiedsagenda handen en voeten.			

Toelichting

1. Het Fries Sociaal Planbureau (FSP) heeft negen monitors gepubliceerd, vijf panelonderzoeken gehouden en twee verdiepende onderzoeksprogramma's met diverse projecten gerealiseerd zoals in de onderzoeksagenda vastgelegd. Er zijn voor de regio's en de provincie Brede Welvaartsscans opgeleverd en de tweede publicatie 'Leven In Fryslân' is in het najaar opgeleverd waarin alle trends en ontwikkelingen rond leefbaarheid samenkomen en vier uitdagingen voor Fryslân zijn geformuleerd.

Daarnaast is de oratie voor de bijzondere leerstoel 'Regionale vitaliteit en dynamiek' in 2021 uitgesproken. Deze leerstoel formeel al in 2019 ingesteld; de oratie is door de coronamaatregelen later uitgesproken.

2. In 2021 is in opdracht van de provincie extern onderzoek verricht naar de ondersteuning van de mienskipsinitiatieven. De onderzoeksopdracht luidde als volgt: Ontwikkel, in afstemming met de verschillende stakeholders, scenario's voor de financiële en organisatorische inrichting van de ondersteuning mienskipsinitiatieven en meer specifiek Doarpswurk. Uitkomst van dit onderzoek was dat de partijen unaniem kiezen voor het oprichten van een netwerkstructuur waarin de 1 loket gedachte een plek krijgt. Tot concrete scenario's heeft het onderzoek evenwel niet geleid. Inmiddels is een denkrichting ontwikkeld, waarbij uitgegaan wordt van regionale spreiding, werken als 1 overheid en 1 loket. Deze wordt gedragen door het Fries Bestuurlijk Overleg Krimp (FBOK) en wordt het komende jaar verder geconcretiseerd. Planning is nog steeds om in 2023 uitvoering te geven aan de nieuwe ondersteuningsstructuur.

5. Het Transitiefonds fysieke leefomgeving voor het onderdeel particuliere woningvoorraad heeft in 2021 last gehad van de Coronamaatregelen. De activiteiten die gericht zijn op fysieke ontmoetingen waren moeilijk te organiseren. Hierdoor kon een deel van de informatieavonden in de pilotdorpen (Gerkesklooster-Stroobos, Engwierum, Blija) geen doorgang vinden.

6. In 2021 zijn we van start gegaan met de uitwerking van de DOM-methodiek, het vormgeven van de verschillende communicatietools en met de werving van nieuwe DOM-dorpen. In 2021 is gewerkt aan een nieuwe subsidieregeling, waarbij gemeenten een bijdrage in de proceskosten voor de oprichting van de DOM's kunnen aanvragen. De planning was om de regeling in september open te stellen. Het opstellen van de subsidieregeling heeft iets meer tijd genomen dan bij de start werd ingeschat. De regeling is opengesteld vanaf 1 januari 2022. Binnen de regeling is € 630.000.- opgenomen, hiermee kunnen 28 DOM's worden gefaciliteerd. De gemeenten werken momenteel samen met de DOM's aan de aanvragen.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Leefbaarheidsbeleid			
Delen van kennis	Masterclasses woningvoorraad	3	0
Ondersteunen initiatieven vanuit de mienskip	Aantal tenders IMF	3	3
DOM's	Aantal nieuwe DOM's	20	15

Toelichting:

Delen van kennis

In 2021 zijn 3 masterclasses voorbereid waarin kennis gedeeld zou worden over demografische ontwikkelingen en de gevolgen voor o.m. wonen en mobiliteit. Omdat deze masterclasses in het 4^e kwartaal 2021 helaas toch niet in fysieke vorm mogelijk bleken, worden ze doorgeschoven naar 2022. De masterclasses staan 'in de steigers': zodra het mogelijk is worden de fysieke masterclasses ingepland. Wel zijn in 2021 diverse digitale informerende bijeenkomsten over demografische ontwikkelingen en wonen georganiseerd, voor o.m. PS-leden, Friese raadsleden en maatschappelijke organisaties.

Ondersteunen initiatieven vanuit de mienskip

Het Iepen Mienskipfûns (IMF) had, zoals gebruikelijk, 3 tenderopenstellingen in 2021. Er zijn 201 projecten gehonoreerd. Daarmee zitten we over de afgelopen 2 jaar (deze IMF-periode loopt van 2020 tot en met 2023) op een totaal van 450 van de in het bestuursakkoord beoogde 750 aanvragen. Ondanks de periode van corona zien we geen terugval in het aantal aanvragen en is de verwachting dat we het aantal van 750 aanvragen ruimschoots gaan behalen.

DOM's

Onze doelwaarde is om dit jaar 20 nieuwe DOM's in heel Fryslân te realiseren. De uitrol van de DOM's heeft in 2021 last gehad van de Coronamaatregelen. De activiteiten die gericht zijn op fysieke ontmoetingen waren moeilijk te organiseren. Zo ook de startgesprekken met initiatiefnemers om te komen tot een nieuwe DOM. Ondanks de beperkende maatregelen zijn er nu DOM's opgestart in alle regio's in Fryslân. In totaal zijn er nu 15. In Noordoost is er, naast de bestaande 16 DOM's, een nieuwe DOM opgestart in Rinsumageest. In Noordwest zijn er afspraken gemaakt over de realisatie van 6 DOM's in de Waadhoeke. In Zuidoost zijn er 6 DOM's in de Regiodeal opgenomen. En met toevoeging van de pilot DOM in Woudsend en de DOM op Schiermonnikoog zijn er nu ook DOM's opgestart in Zuidwest en op de Wadden.

Wonen

Wat wilden we bereiken?

De kwaliteit van wonen is van groot belang voor het mooi houden van Fryslân en wordt bepaald door een voldoende gevarieerd aanbod van woningen voor iedereen, het

voorkomen van leegstand en verpaupering, voldoende goede, betaalbare en energiezuinige woningen voor verschillende doelgroepen. Op grond van onze wettelijk regierol vastgelegd in ruimtelijke regelgeving maken wij daartoe met gemeenten in regioverband meerjarige afspraken over de verdeling van de woningbouwruimte en houden we toezicht op gemeentelijke ruimtelijke plannen.

Wij ondersteunen en adviseren gemeenten, woningcorporaties en andere organisaties bij het invullen van de kwantitatieve en kwalitatieve opgave in de woningvoorraad. We zien er daarnaast op toe dat gemeenten komen tot het opstellen van de noodzakelijke actuele woonvisies/programma's. Dit doen wij door de inbreng van kennis, zoals de Quickscan Friese woningmarkt en actuele prognoses.

In Fryslân verwachten we een tijdelijke groei van huishoudens die overgaat in krimp. Ook is er een toenemende vraag naar huisvesting van seizoenswerkers en tijdelijk personeel. Tijdelijke huisvesting kan een oplossing zijn. We gaan in samenspraak met partners de mogelijkheden van flexibele (circulaire) bouw benutten (tijdelijke bouw in de krimpgebieden en tijdelijke bouw voor seizoenswerkers en arbeidsmigranten).

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
Beleidsveld 5.1- Leefomgeving – Wonen			
1. Wij maken een openbaar digitaal toegankelijk dashboard voor de bevolkings- en huishoudensprognose in Fryslân.			
2. Wij herijken met gemeenten in regioverband (indien nodig) de regionale woningbouwafspraken op basis van de nieuwe bevolking-huishoudensprognose Fryslân.			
3. Op grond van de Huisvestingswet 2014 houden wij toezicht op de 16 ¹ Friese gemeenten met een wettelijke taakstelling op de huisvesting van statushouders/verblijfsgerechtigden.			
4. Als nadere uitwerking van de Omgevingsvisie zullen wij ons provinciale woonbeleid nader definiëren in een Omgevingsprogramma Wonen			
5. Op basis van het in 2020 uitgevoerde onderzoek naar flexibele circulaire huisvesting bepalen we onze rol en inzet op dit terrein.			

Toelichting

2. In 2020 zijn nieuwe prognoses vastgesteld. Het maken en herijken van woningprogrammeringsafspraken is een doorlopend proces. In 2022 maken we nieuwe prognoses. Als de nieuwe prognoses hier aanleiding toe geven, worden de programmeringsafspraken herijkt.

4. Op 28 april 2021 hebben Provinciale Staten ingestemd met de Uitvoeringsagenda Wonen "Friese woningmarkt in beweging" 2021-2023. Deze Uitvoeringsagenda kan worden gezien als een nadere uitwerking van de principes en kaders van de Omgevingsvisie op het gebied

¹ In het resultaat is genoemd dat de provincie toezicht houdt op 16 Friese gemeenten. Dit moeten 14 Friese gemeenten zijn. De vier Friese Waddengemeenten hebben, in overleg met de gemeente Leeuwarden, de taakstelling overgedragen aan de gemeente Leeuwarden. Het toezichthouden is een doorlopend proces.

van wonen. Daarbij is deze uitvoeringsagenda een voorloper op het programma Leefbaar en Vitaal dat in 2022/2023 wordt uitgewerkt.

5. De mogelijkheden voor flexibele huisvesting zijn vastgelegd in de Uitvoeringsagenda Wonen. Met gemeenten die flexibele woonvormen willen inzetten, maken we maatwerkafspraken.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Wonen			
Procedures gemeentelijke plannen	Adviezen, zienswijzen, reactieve aanwijzingen	Binnen de wettelijke termijnen. Beperken aantal zienswijzen en reactieve aanwijzingen.	We blijven standaard binnen de termijnen. Aantal zienswijzen 29 op 267 ontwerpen (10,8%) Geen reactieve zienswijzen
Woningbouwafspraken	Informatievoorziening bevolking- en huishoudensprognoses.	Actueel overzicht in digitaal dashboard.	gereed
	Actualisering regionale woningbouwafspraken	Indien nodig herijkte woningbouwafspraken	Doorlopend proces

Toelichting

Zienswijzen

Om zienswijzen te voorkomen worden plannen voorgelegd in het stadium van voorontwerp en daarop wordt advies gegeven. In 2021 is er op 223 plannen geadviseerd.

Sociaal beleid

Wat wilden we bereiken?

De provincie zet er op in om de sterke sociale structuren, de sociale gelijkheid en de leefbaarheid verder te stimuleren, als bijdrage aan de brede welvaart die Fryslân kenmerkt. De rol van de provincie in het sociale domein is met de decentralisatie naar gemeenten (WMO, Jeugdzorg) aanmerkelijk veranderd. De provincie speelt een faciliterende rol. We brengen partijen bij elkaar en faciliteren overleg, zoals bijvoorbeeld in het Friese zorglandschap. Daarnaast zorgen wij er voor dat binnen verschillende beleidsopgaven aandacht is voor zorg- en welzijnsaspecten. We stimuleren dat door middel van een 'denktank', bestaande uit provincie-medewerkers die zich met verschillende beleidsopgaven bezighouden en stakeholders afkomstig uit het onderwijsveld, de welzijns- en de zorgsector. Daarbij spelen we ook in op maatschappelijke urgenties en de actualiteit, zoals de gevolgen van de Coronacrisis. We willen een bijdrage leveren aan het verminderen van eenzaamheid, het tegengaan van discriminatie en het verbeteren van de situatie van mensen die zorg nodig hebben.

Samen met inwoners en ondernemers willen we daarnaast de mogelijkheden verkennen of elementen uit de zogenaamde 'Blue zones' passen bij Fryslân. Daarbij willen we onderzoeken of het creëren van deze elementen en omstandigheden kunnen helpen bij gesignaleerde knelpunten als ongezonde leefstijl, onvrede over sociale relaties, een toename aan chronische aandoeningen en een toename in het aantal huisartsenbezoeken.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
Beleidsveld 5.1- Leefomgeving – Sociaal beleid			
1. We bieden maatschappelijke organisaties de mogelijkheid om op projectbasis een bijdrage te leveren aan het verminderen van eenzaamheid, het bestrijden van discriminatie, of het verbeteren van de situatie van mensen die zorg nodig hebben via het Fonds 'Lok op ien'.			
2. We maken de uitvoering van het project Sûnens en Mienskip (inmiddels Fryslân gaat voor de 10) mogelijk dat zich richt op maatschappelijke thema's als gezondheid, participatie, inclusie en het tegengaan van discriminatie.			
3. Via het aanjaagplan 'Bloeizone Fryslân' willen we zoveel mogelijk bloeizones in Fryslân (laten) ontstaan en deze steeds breder laten floreren.			
4. In de Stellingwerven gaan we samen met de beide gemeenten door met het project 'Aandachtsgebieden Stellingwerven' (2014-2023). We subsidiëren nieuwe deelprojecten die gericht zijn op een daling van de werkloosheid, een stijging van het gemiddelde inkomen en een stijging van de participatie van inwoners in de Stellingwerven.			

Toelichting

2. Het project Fryslân gaat voor de 10 heeft in 2021 last gehad van de Coronamaatregelen. Hierdoor zijn de activiteiten die gericht zijn op fysieke ontmoetingen met een breed publiek, zoals de voorlichtingskaravaan en trainingen in het onderwijs en bij sportverenigingen, moeilijk te organiseren geweest. Op het onderdeel coalitievorming is juist meer bereikt dan gepland. In de plannen voor 2022 en 2023 wordt gestuurd op het inhalen van de achterstand, zodat op het einde van het project in 2023 de afgesproken resultaten zijn behaald.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Sociaal beleid			
Sociale leefbaarheid	Aantal gehonoreerde projecten Fonds Lok op ien	Minimaal 4	9
	Aantal trainingen sport, zorg en welzijnsprofessionals	5	2
Blue zone – Bloeizone Fryslân	% gemeenten met lokaal initiatief voor een Bloeizone	60%	56%
Aandachtsgebieden Stellingwerven	Aantal projecten daling werkloosheid, stijging inkomens- en participatiegraad	10	11

Toelichting

Sociale leefbaarheid

Het trainingsaanbod vanuit 'Fryslân gaat voor de 10' is als prestatie-indicator opgenomen. In de lockdown eind 2021 konden 6 reeds geplande trainingen niet doorgaan. Deze worden ingehaald in 2022 en tevens wordt er een digitale training ontwikkeld om in geval van een nieuwe lockdown geen trainingen te hoeven afzeggen.

Blue zone/bloeizone

De doelstelling binnen dit project is dat er eind 2022 15 dorpen, wijken of buurten in Fryslân zijn met een bloeizone initiatief. Eind 2021 zijn er 14 bloeizone initiatieven, verdeeld over 10 gemeenten. In drie gemeenten zijn er twee of drie bloeizone initiatieven.

Sportbeleid

Wat wilden we bereiken?

Ons sportbeleid omvat Friese sporten, breedtesport, talentontwikkeling en topsport. Onze inzet is dat elk kind dat in Fryslân de basisschool verlaat, kennis heeft gemaakt met de Fryske Sporten: keatsen, fierljeppen, (skûtsje)silen, Frysk damjen, Fryske hynstesport en reedriden. De breedtesport stimuleren we door middel van het kennis- en expertisecentrum Sport Fryslân en het subsidiëren van (grootschalige) sportevenementen. Een verbreding in deze zal plaatsvinden door in te zetten op het binnenhalen van internationale sportevenementen. Daarnaast leveren we vanuit de investeringsagenda Drachten-Heerenveen een bijdrage aan de nieuwbouw van zwembad De Welle in Drachten. Dat zwembad heeft een belangrijke functie als regionale voorziening voor zwemlessen, leerling zwemmen, zwemverenigingen en recreatie in de noordelijke regio, in de breedtevoorziening, maar ook voor topsportbeoefening als regionaal trainingscentrum met 50 meterbad. Onze inspanningen op het gebied van talentontwikkeling en topsport staan met name in relatie tot Thialf, Topsport Noord en het Centrum voor Topsport en Onderwijs (CTO). Deze inspanningen krijgen een duurzaam karakter doordat de in te zetten middelen omgezet worden naar een structurele subsidie. Voor onze inzet rond Thialf verwijzen we naar de paragraaf Grote Projecten.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
Beleidsveld 5.1- Leefomgeving – Sportbeleid			
1. In het kader van de breedtesport bevorderen wij de beoefening van sport door de inwoners van Fryslân ten behoeven van het welzijn van de Friese bevolking.			
2. We bevorderen het bestaan en de beoefening van Fryske cultuursporten door Friese sportbonden te subsidiëren en de Friese sporten in het onderwijs te verankeren via het project Fryske sport yn dyn Klasse.			
3. Om de sportdeelname in Fryslân te verhogen subsidiëren wij grootschalige sportevenementen.			
4. We reiken de oevreprijs voor Sport uit.			
5. We leveren een bijdrage aan de nieuwbouw van zwembad De Welle in Drachten.			
6. We zetten in op het binnenhalen van internationale sportevenementen.			

Toelichting

3. Door de coronamaatregelen was het een groot deel van het jaar niet mogelijk om grootschalige sportevenementen te houden. Er zijn daardoor minder aanvragen voor subsidies gedaan.

4. De oeuvreprijs voor Sport is in 2021 uitgereikt aan turner Epke Zonderland.

6. Op maandag 30 augustus 2021 is de eerste etappe van de Beneluxtour verreden tussen Surhuisterveen en Dokkum. Deze internationale wielerronde wordt op het hetzelfde niveau verreden als de drie grote rondes; Tour de France, Vuelta en Giro D'Italia. De Beneluxtour is daarmee uitermate geschikt om te laten zien dat Fryslân een prachtig podium kan zijn als decor voor zo'n grote ronde. Vanwege de corona-beperkingen is een groot aantal flankerende evenementen niet doorgedaan, maar wel is voorafgaand aan de wedstrijd een prachtige recreatieve toertocht georganiseerd.

Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Sportbeleid			
Fryske Sport yn dyn Klasse	Aantal clinics	200	200
Sportevenementen en sportclinics op het gebied van de Fryske sporten	Aantal evenementen (met een bovengemeentelijk karakter) en/ of aantal sportclinics met een looptijd van maximaal 6 maanden	Minimaal 10	11
Grootschalige sport- en bewegeevenementen (bovenlokaal)	Aantal evenementen	Minimaal 10	10

Toelichting

Fryske Sport yn dyn Klasse

Door de coronamaatregelen hebben in de periode tot de zomervakantie geen activiteiten plaatsgevonden bij sportverenigingen en op basisscholen. De buurtsportcoaches hebben na de zomervakantie de kinderen kennis laten maken met de Fryske sporten in spelvormen in de gymles. Het lespakket Fryske Sporten is verwerkt in de standaardlesmethode Frysk welke aangeboden wordt in het klaslokaal zelf.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Structurele budgetten	3.139	3.801	3.600	201
Tijdelijke budgetten	18.385	19.980	17.608	2.372
Reserves	-735	-2.038	-5.698	3.659
Overlopende passiva	93	296	92	204

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Totaal lasten	20.882	22.038	15.602	6.436
Baten				
Structurele budgetten	12	0	0	0
Tijdelijke budgetten	294	1.848	1.368	480
Reserves	0	150	150	0
Overlopende passiva	93	296	92	204
Totaal baten	399	2.294	1.610	684
Saldo van lasten en baten	20.483	19.744	13.991	5.753
Mutatie reserves	1.169	2.188	5.848	-3.659
Mutatie tijdelijke budgetten	-5.018	-9.529	-7.688	-1.841
Mutatie structurele budgetten	98	-98	-73	-25
Resultaat van lasten en baten	16.731	12.305	12.078	228

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van € 228.000,- op dit beleidsveld.

Structurele budgetten

De lagere lasten van € 201.000,- bestaan voor € 25.000,- uit budget voor de subsidieregeling Friese sporten en Grote sportevenementen dat via de mutatie structurele budgetten beschikbaar blijft voor besteding in 2022. De resterende € 176.000,- betreft vrijval woonbudgetten ad. € 95.000,-. Een deel van dit budget is geormerkt voor WRO-zaken. Dat is een zogenaamd vraaggestuurd budget; er is vrijval omdat minder adviesaanvragen zijn gedaan en rechtszaken zijn gevoerd dan begroot. Daarnaast is een deel van dit budget geormerkt voor de monitoring wonen. Dat is goedkoper uitgevallen, waardoor vrijval ontstaat. Tevens is er vrijval op het sportbudget ad. € 81.000,-, omdat er minder subsidieaanvragen zijn gedaan voor grootschalige sportevenementen. Deze evenementen konden vanwege de coronamaatregelen veelal niet worden georganiseerd.

Tijdelijke budgetten

De lagere lasten van € 2.372.000,- samen met de hogere baten van € 480.000,- bestaan voor € 1.841.000,- uit budget voor de subsidieregelingen Iepen Mienskipsfûns, Friese Retailaanpak en Versnelling voorfase woningbouw, waarvoor ook in 2022 nog aanvragen ingediend en/of beschikkingen afgegeven kunnen worden. De resterende plafondbedragen schuiven daarom mee naar 2022. Daarnaast gaat het om de budgetten voor Zwembad De Welle, Holwerd aan Zee, Rondje Lauwersmeer en ANNO. Omdat het hier gaat om projecten waaraan een samenwerkingsovereenkomst met externe partijen ten grondslag ligt, wordt er vooral gefocust op het eindresultaat en totaalbudget binnen de afgesproken projectperiode en minder op de budgettaire verdeling in jaarschijven. In ons financieel beleid is geregeld dat via de mutatie tijdelijke budgetten deze budgetten beschikbaar blijven voor besteding in 2022.

De resterende € 51.000,- betreft vrijval demografische ontwikkelingen ad. € 25.000,-, omdat veel activiteiten online plaatsvonden in plaats van fysiek, waardoor de kosten lager uitvallen. Er is vrijval op het budget proceskosten regionale samenwerking ad. € 12.000,-, vanwege minder externe fysieke bijeenkomsten door Corona, vrijval huisartsenregeling ad. € 8.000,- en vrijval sportbudget ad. € 8.000,-. In beide gevallen betreft het middelen die bij de afrekening van subsidie terugbetaald zijn aan de provincie.

Beleidsveld 5.2 – Cultuur en erfgoed

Wat wilden we bereiken?

Een bloeiend cultureel leven dat zorgt voor beweging in de Friese samenleving. Kunst en cultuur is een aanjager voor maatschappelijke veranderingen. Daar zetten we op in met ons cultuurbeleid, zoals vastgelegd in verschillende programmalijnen uit de beleidsnota [Nij Poadium](#). 2021 is het eerste uitvoeringsjaar van deze nota.

We realiseren ons dat de Coronamaatregelen van grote invloed zijn (geweest) op de culturele sector. We willen de sector faciliteren om met deze situatie om te gaan. Daarvoor hebben we een aantal maatregelen voor de korte en middellange termijn genomen. Om de sector na de coronaperiode verder te versterken houden we ook focus op de langere termijn. We zorgen voor een sterke kunstinfrastructuur, bestaande uit professionele kunstorganisaties, die de basis en voedingsbodem vormt voor een energiek en bruisend cultureel leven in Fryslân, dat de samenleving in beweging brengt. Daarnaast stimuleren we vernieuwing in de culturele sector en bieden ruimte voor experiment en nieuwe talent. De provincie maakt zich er verder sterk voor dat alle kinderen in Fryslân in aanraking komen met kunst en cultuur en wil de deelname aan cultuur in brede zin stimuleren. We willen daarnaast Fryslân positioneren als een aantrekkelijke culturele regio en meer cultuurtoeristen naar onze provincie laten komen.

We zorgen voor een sterke kunstinfrastructuur, bestaande uit professionele kunstorganisaties, die de basis en voedingsbodem vormt voor een energiek en bruisend cultureel leven in Fryslân, dat de samenleving in beweging brengt. Daarnaast stimuleren we vernieuwing in de culturele sector en bieden ruimte voor experiment en nieuwe talent. De provincie maakt zich er verder sterk voor dat alle kinderen in Fryslân in aanraking komen met kunst en cultuur en wil de deelname aan cultuur in brede zin stimuleren. We willen daarnaast Fryslân positioneren als een aantrekkelijke culturele regio en meer cultuurtoeristen naar onze provincie laten komen.

In 2020 was het 75 jaar geleden dat in Nederland de Tweede Wereldoorlog is geëindigd. Vanwege de coronamaatregelen hebben veel projecten in het kader van 75 jaar vrijheid echter geen doorgang kunnen vinden. Enkele projecten zijn verplaatst naar 2021 en zullen in de maanden april/ mei worden uitgevoerd.

Wij zien ons erfgoed als gestolde, waardevolle cultuur met een geschiedenis. Ons erfgoed bepaalt in hoge mate de kwaliteit van onze leefomgeving, is een rijke inspiratiebron voor kunst en cultuur en draagt zo bij aan brede welvaart. Ons Erfgoedbeleid voor de periode 2020-2024 is vastgelegd in de programmalijnen uit de beleidsnota [Nij Poadium](#).

De komende jaren investeren we in een stevige infrastructuur voor behoud, maar ook de ontwikkeling van ons (cultureel) erfgoed en het vergroten van de zichtbaarheid. We willen het Ferhaal fan Fryslân borgen en vertellen. Met de nieuwe subsidieperiode voor provinciale musea willen we ruimte bieden aan nieuwe partijen.

Daarnaast koppelen we de waarde van ons rijke erfgoed aan nieuwe ontwikkelingen, zoals de energietransitie, de groei van het cultuurtoerisme en krimp. We zoeken o.a. naar andere vernieuwende vormen van gebruik van leegstaande kerken en boerderijen.

Naast onze wettelijke adviestaken, vastgelegd in Erfgoedwet, de Wet op de Ruimtelijke Ordening en vanaf 2022 in de Omgevingswet, zetten we in op een goede samenwerking met gemeenten, erfgoedinstellingen en vrijwilligersorganisaties in het Friese erfgoedveld en werken we samen met het Rijk binnen de [Erfgoeddeal](#).

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
5.2 Cultuur en erfgoed			

Toelichting

De culturele en museale sector hebben grote hinder ondervonden van de Coronamaatregelen in het afgelopen jaar. Via het No&Moarn-pakket hebben we geprobeerd de sector de ondersteunen.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
Beleidsveld 5.2 – Cultuur en erfgoed			
<i>Programmalijn Keunstynfrastruktur</i>			
1. Een sterke culturele infrastructuur als continue factor via vierjarige subsidies (periode 2021-2024) aan professionele kunstorganisaties op basis van de regeling Kunst en Musea.			
<i>Programmalijn Ynnovaasje en Eksperiment</i>			
2. Via een nieuwe stimuleringsregeling faciliteren we innovatieve, experimentele en/of interdisciplinaire producties.			
3. Via onze deelname aan We the North bieden we ruimte voor experiment in Noordelijk verband, met het accent op meertaligheid.			
<i>Programmalijn Kultuer yn 'e mienskip</i>			
4. Met het programma KEK3 2021-2024 laten we leerlingen van primair en voortgezet onderwijs met kunst en cultuur in aanraking komen.			
5. Via het Iepen Mienskipsfûns en een regeling Iepenloftspullen leveren wij een bijdrage aan het stimuleren van actieve cultuurparticipatie en faciliteren wij het amateurkunstklimaat in Fryslân.			
6. Via onze subsidie aan steunorganisatie Fers ondersteunen we de bibliotheken en stimuleren we verder ontwikkeling van de bibliotheken op het gebied van			

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
meertaligheid, participatie & zelfredzaamheid, jeugd & onderwijs en persoonlijke ontwikkeling.			
<i>Programmalijn Grut & Grutsk</i>			
7. Een aantrekkelijke en onderscheidende cultuurprogrammering door LF 2028. Wij verlenen daartoe een driejarige (boekjaar)subsidie aan de stichting LF2028 voor het uitvoeren van het programma in 2021 en de voorbereiding voor de Triënnales in 2022 en 2025.			
8. Via de regeling ticketrisico LF2028 bieden we de mogelijkheid tot het gedeeltelijk afdekken van het risico dat de werkelijke inkomsten uit ticketverkoop van podiumproducties die zijn opgenomen in de programmering podiumproducties LF 2028, achterblijven bij de geraamde inkomsten.			
<i>Programmalijn Ferhaal fan Fryslân</i>			
9. Via de Friese musea (geselecteerd o.a. op basis van de regeling Kunst en Musea) en Friese erfgoedinstellingen (waaronder Tresoar, Fries filmarchief en monumentenorganisaties) vertellen wij nieuwe aspecten van het Ferhaal fan Fryslân.			
10. We subsidiëren een grote expositie in het Fries Museum.			
<i>Programmalijn Erfgoed ûntwikkele – Cultuurhistorie</i>			
11. Wij zetten ons in voor behoud van cultuurhistorie via projecten uit de Erfgoeddeal (K(l)eigoed) en De Fryske Pleats (historische boerderij(plaats)).			
12. Wij adviseren gemeenten en andere partijen over het behoud en de ontwikkeling van cultuurhistorisch erfgoed in hun plannen, op basis van de doorwerking van de thematische structuurvisie Grutsk op'e Romte, FAMKE en de Cultuurhistorische Kaart in de ruimtelijke plannen.			
<i>Programma Erfgoed ûntwikkele – Archeologie</i>			
13. Wij stimuleren publieksvoorlichting over archeologisch erfgoed via de archeologische steunpunten en onderzoeken en behouden het o.a. via het Noordelijk Archeologisch Depot Nuis.			
<i>Programma Erfgoed ûntwikkele – Monumenten</i>			
14. Via onze subsidies aan een aantal instellingen en netwerken op het gebied van erfgoed en monumenten (onder andere kerken) en archeologie zorgen wij voor het beheer en behoud van ons erfgoed.			
15. Via de subsidieregeling monumenten en het Cultuurfonds voor Monumenten Fryslân ondersteunen we de restauratie en herbestemmingsplannen van monumenten en karakteristieke bouwwerken.			

Toelichting

1,2,3 Het is voor de culturele instellingen ontzettend lastig om producties uit te voeren in deze coronatijd. Hoewel de instellingen er alles aan doen om in te zetten om hun activiteiten te kunnen ontplooiën en voorstellingen te kunnen spelen na een lockdown, maakt het lastig om hierop te anticiperen. Voorbereiding is gewenst, niet alleen qua repetities van spelers en musici, de techniek en licht en geluid, maar ook bijvoorbeeld het verlengen/ verlenen van vergunningen. In sommige gevallen krijgen activiteiten een andere vorm om zowel publiek, makers en subsidienten en fondsen tegemoet te komen. Een voorbeeld hiervan is het Oerolfestival wat afgelopen jaar een groot deel van haar activiteiten digitaal heeft kunnen

verwezenlijken. Corona-maatregelen stonden het nakomen van subsidieverplichtingen in 2021 vaak in de weg, terwijl er wel kosten zijn geweest en programmering is doorgeschoven.

4. Binnen het Friese programma van Cultuureducatie met Kwaliteit, KEK3 2021-2024, is er beleid gemaakt op het bereiken van leerlingen met kunst en cultuur in het PO en VO. Twee jaar corona heeft zeker effect op de uitvoering van het KEK3-programma. Een deel van de programma's op scholen en bij instellingen ging niet door. Mede doordat scholen en instellingen dicht waren en externen nog steeds deels geweerd worden. Hierdoor loopt het beleid wat betreft uitvoering in tijd wat achter op schema. Ook zien we dat kunstvakprofessionals tijdens de corona periode in andere sectoren zijn gaan werken en ontstaat er in sommige regio's een tekort aan uitvoerende zzp-ers.

5. De iepenloftspullen die in 2020 stonden geprogrammeerd zijn door de coronamaatregelen een jaar later, dus in 2021 uitgevoerd. Voor een activiteit kan niet tweemaal provinciale subsidie worden aangevraagd. Vanwege dit gegeven is de regeling iepenloftspullen in 2021 niet opengesteld. Een deel van de middelen is aangewend voor de productie van Nootstroom. Een prachtige opera aan het Wad op een unieke locatie bij Peazens-Moddergat. Deze voorstelling was vrijwel geheel uitverkocht. Fryslân stond hiermee weer landelijk in de spotlights.

7. 2021 was voor Stichting LF 2028 het laatste volledige voorbereidingsjaar voordat de eerste triënnale in mei 2022 losgaat. Door corona is vertraging ontstaan in de sponsor- en fondsenwerving van de stichting. Om te zorgen dat de Stichting met voldoende zekerheid verplichtingen aan kan gaan hebben Provinciale Staten 16 februari 2022 besloten een deel van de voor LF-bestempelde middelen uit 2023 naar voren te halen. Mochten de sponsor en fondseninkomsten achter blijven, dan kan de Stichting een beroep doen op deze middelen voor een maximum van €1 miljoen. De Raad van Toezicht van de Stichting LF2028 heeft aangegeven indien nodig maximaal €475.000 voor 2023 naar voren te halen.

8. Door de coronacrisis is relatief weinig gebruik gemaakt van deze LF2028 ticketrisicoregeling. De regeling heeft als doel het gedeeltelijk afdekken van het risico als de werkelijke inkomsten uit ticketverkoop achterblijven bij de geraamde inkomsten. Als een toekenning wordt gedaan vanuit het Ticket Garantiefonds, maar een voorstelling/productie uiteindelijk niet doorgaat i.v.m. coronamaatregelen dan keert het fonds zoals het nu staat niets uit. Er zijn immers geen ticketopbrengsten, want die worden terugbetaald. Dit maakte het lastig voor partijen om aan te vragen, omdat kosten wel gemaakt zijn – maar ticketinkomsten terugbetaald moesten worden. In 2022 wordt gekeken of en hoe de regeling aangepast moet worden in het kader van corona.

9 en 10. Hoewel ook 2021 voor de musea en erfgoedorganisaties een moeilijk jaar was met (gedeeltelijke) sluitingen, slagen de organisaties er toch in om al dan niet met online activiteiten, zoveel mogelijk publiek te bereiken. Museum Martena en het Planetarium hebben een gezamenlijk plan gepresenteerd om wetenschapsgeschiedenis met de stad Franeker als middelpunt, beter op de kaart te zetten en zijn begonnen met de uitwerking daarvan. Het Fries Museum heeft met de internationale tentoonstelling Icons & Identities een grote expositie kunnen organiseren.

11. In 2021 is het Werkplan *Takomst Fryske Pleats* opgesteld, als uitwerking van de beleidsnota Nij Poadium en de Omgevingsvisie. We willen de Fryske Pleats als kernwaarde van het Friese erfgoed en cultuurlandschap ontwikkelen en behouden, zodat boerderijen en erven in de toekomst een duurzame plek hebben. Nieuwe opgaven, bv. leefbaarheid, wonen, biodiversiteit en kwaliteitstoerisme geven koppelkansen. Een aantal deelprojecten zijn inmiddels gestart zoals de doorontwikkeling van de Nije Pleats-methode, Toolbox herbestemming. Financiële regelingen voor restauratie/herstel van boerderijen en boerenerven zijn in voorbereiding.

Kleigoed: In 2021 zijn de eerste en tweede fase van de Erfgoeddeal Waddenkust K(I)eigoed afgerond. De dorpen Morra-Lioessens en Augsbuurt zijn de winnaars van de prijsvraag Erfgoed. Beide dorpen maakten bijzondere plannen voor leegstaand of verwaarloosd erfgoed in hun dorp. De plannen gaan over voorzieningen waar toeristen of andere gasten kunnen verblijven. De dorpen Ferwert en Sint Jacobiparochie eindigden op de plekken twee en drie. Alle vier dorpen krijgen het maximale bedrag van € 200.000,- voor de uitvoering van hun plannen in het vooruitzicht.

13. De archeologische steunpunten zitten veelal bij musea of archieven in (zie punt 9). Losstaande steunpunten zijn soms zo krap behuist dat zij in tijden van 1.5 meter norm slechts enkele bezoekers per keer kunnen binnenlaten. Ook zijn publiekinstellingen in 2021 twee keer voor een bepaalde periode gesloten geweest in verband met lockdowns.

14. Twee instellingen, namelijk St. Alde Fryske Tsjerken en Tsjerkepaad hebben een publieksfunctie voor erfgoed. Door alle Corona maatregelen konden sommige publieksactiviteiten alleen in afgeslankte vorm doorgaan (i.v.m. de 1,5 meter norm). Hier tegenover staat dat er extra is ingezet op sociale media, door b.v. elke week een kerk uit te lichten. Verder hebben deze twee instellingen in 2021 een eigen jongerenclub opgericht. Zodat ze uit eerste hand van de jongeren horen hoe andere jongeren bij erfgoed te betrekken en bezoekers en donateurs voor de toekomst te trekken.

15. Voor 28 Friese monumenten is de monumentensubsidie goedgekeurd. Zij kunnen nu aan de slag met het restaureren, herbestemmen en onderhoud van hun monument. Daarnaast kunnen eigenaren van 5 monumenten hun restauratieplannen uitwerken met subsidie.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Keunstynfrastruktuer-artistiek klimaat	Diversiteit in disciplines	Minimaal 5	5
Kultuer yn 'e mienskip: Cultuurparticipatie en educatie	Aantal leerkrachten in primair en voortgezet onderwijs dat heeft meegedaan aan deskundigheidsbevordering via het KEK-programma	90	277
	Aantal scholen dat inzet op de verbinding tussen cultuur- en taalonderwijs	Minimaal 50% van de aan het KEK-programma deelnemende scholen	50%
	Aantal culturele instellingen dat een educatief programma aanbiedt	10	10
	Aantal provinciaal gesubsidieerde musea en erfgoedinstellingen die een programma 'Help pake en beppe de vakantie door' en Nationale museumweek aanbieden	Minimaal 5	5
Innovatie en experiment	Aantal gesubsidieerde projecten	10	10
Ferhaal fan Fryslân	Aantal exposities die hebben bijgedragen aan het Ferhaal fan Fryslân.	7	7
Cultuurhistorie	Aantal projecten uit de erfgoeddeal en De Fryske Pleats	2	2
Archeologie - publieksvoorlichting	Aantal archeologische steunpunten	11	11
Monumenten	SUMO: aantal restauraties en herbestemmingen van Rijks(monumenten)	40	33

Toelichting

Kultuer yn 'e mienskip: Cultuurparticipatie en educatie

Aantal leerkrachten in primair en voortgezet onderwijs dat heeft meegedaan aan deskundigheidsbevordering via het KEK-programma

Wat betreft cultuureducatie hebben we in het Primair Onderwijs 225 leerkrachten en in het Voortgezet Onderwijs 52 leerkrachten bereikt met deskundigheidsbevordering in 2021. Binnen het programma KEK3 wordt gewerkt met maakplaatsen waarmee vaak meerdere docenten per school bereikt worden.

Aantal scholen dat inzet op de verbinding tussen cultuur- en taalonderwijs

We bereiken op dit moment 50% van de 18 scholen dat inzet op de verbinding tussen cultuur- en taalonderwijs met de proeftuinen, onderdeel van het KEK3 programma. Dit is een samenwerking tussen Keunstwurk met Cedin, Afuk, en Fers, waarbij we cultuur als motor inzetten om de doelen van taalplan 2030 te bereiken. Door middel van filosoferen, creatief schrijven, en volksverhalen willen we op 18 scholen een verbinding met taal bereiken. Hiervan zijn er tot op heden 9 scholen bereikt met een uitvoering van een proeftuin.

Ferhaal fan Fryslân

Het aantal is gehaald, echter door de sluiting van de musea en door onzekerheid vanwege coronamaatregelen zijn niet alle exposities opengegaan voor publiek.

Monumenten

Wat betreft de SUMO hebben er minder projecten geld gekregen dan vooraf geschat. Dit komt omdat aanvragers kunnen indienen van €15.000,- tot € 200.000,-. Als er enkele grote projecten subsidie krijgen, dan is er sprake van minder projecten, zoals dit jaar. Daarnaast speelt de drukte in de bouwwereld mee. Momenteel hebben architecten en bouwbedrijven al teveel werk en er zijn te weinig vakmensen beschikbaar. In 2019 (45) en 2020 (46) zijn er meer projecten gerealiseerd dan 40, gemiddeld over de beleidsperiode wordt de 40 projecten per jaar gehaald.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Bedragen x € 1.000,-				
Lasten				
Structurele budgetten	19.123	20.670	18.194	2.475
Tijdelijke budgetten	5.195	8.654	7.930	725
Reserves	536	2.373	1.094	1.279
Voorzieningen	6	6	6	0
Overlopende passiva	0	1.741	1.630	111
Totaal lasten	24.860	33.444	28.854	4.590
Baten				
Structurele budgetten	7	14	14	0
Tijdelijke budgetten	317	53	50	3
Voorzieningen	3	3	3	0
Overlopende passiva	0	1.741	1.630	111
Totaal baten	328	1.811	1.697	113
Saldo van lasten en baten	24.532	31.633	27.157	4.476
Mutatie reserves	-411	-2.248	-969	-1.279
Mutatie tijdelijke budgetten	-45	252	947	-695
Mutatie structurele budgetten	61	-61	2.340	-2.401
Resultaat van lasten en baten	24.137	29.576	29.475	101

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van € 101.000,- op dit beleidsveld.

Structurele budgetten

De lagere lasten van € 2.475.000,- bestaan voor € 2.401.000,- uit budget voor de subsidieregeling Monumenten dat via de mutatie structurele budgetten beschikbaar blijft voor besteding in 2022. De resterende € 74.000,- betreft vrijval archeologie-budgetten ad.

€ 50.000, omdat de digitalisering van de archeologische kaart FAMKE is vertraagd, en vrijval € 22.000 Fries Museum, omdat de indexering 2021 niet meer in 2021 is uitgekeerd. Dit zal in 2022 alsnog plaatsvinden.

Tijdelijke budgetten

De lagere lasten van € 725.000,- bestaan voor € 695.000,- uit budget voor de subsidieregelingen Stimuleringsregeling, Programmeringsimpuls en Kleine culturele initiatieven, waarvoor ook in 2022 nog aanvragen ingediend en/of beschikkingen afgegeven kunnen worden. De resterende plafondbedragen schuiven daarom mee naar 2022.

Daarnaast gaat het om het budget voor Sense of Place (Kwelderbelevingstrajecten aan de Waddenzee), waarbij vooral wordt gefocust op het eindresultaat en totaalbudget over de totale projectperiode en minder op de budgettaire verdeling in jaarschijven. In ons financieel beleid is geregeld dat het resterende budget via de mutatie tijdelijke budgetten beschikbaar blijft voor besteding in 2022.

De resterende € 30.000 betreft vrijval op het budget 75 jaar bevrijding ad. € 21.000, omdat door de coronamaatregelen evenementen niet of in afgeslankte vorm konden plaatsvinden en vrijval op het budget K(l)eigoed ad. € 13.000, omdat de begrote activiteiten goedkoper uitvielen.

Beleidsveld 5.3 – Taal, media, onderwijs en letteren

Wat wilden we bereiken?

Het doel van het Friese taalbeleid is dat het gebruik van de Friese taal, inclusief de steektalen, natuurlijk en vanzelfsprekend is en blijft, zowel in ons onderwijs, het openbare leven als in onze vrije tijd. 2021 is het eerste jaar van ons taalbeleid voor de periode 2021-2024, zoals vastgelegd in de drie programmalijnen uit de beleidsnota [Nij Poadium](#). Voor het onderwijs werken wij toe naar een rijk taalaanbod op school waarin alle leerlingen (van peuter tot promovendus) optimaal Fries kunnen leren en waardoor de onderwijskwaliteit van het vak Fries toeneemt. We willen dat het Fries overal te zien en te horen is in het straatbeeld en het openbare leven, ook in formele zin.

Op grond van de [Bestjoersôfspraak Fryske taal en kultuer](#) (BFTK 2019-2023) heeft de provincie Fryslân de rol van Taalskipper. Als Taalskipper zorgt de provincie in overleg met het Rijk voor heldere aansturing, ambitie en samenwerking in het Friese taaldossier in de provincie Fryslân. Daarnaast financieren wij diverse taal(onderwijs)instellingen om ons beleid uit te voeren. We vergen deze instellingen om meer en beter samen te werken om zo te komen tot een beter op elkaar en de beleidsdoelen aansluitende taal(onderwijs)infrastructuur.

Als provincie geven wij als Friestalig bestuursorgaan het goede voorbeeld door altijd in het eerste contact met Friezen in onze provincie het Fries te gebruiken.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
5.3 Taal, media, onderwijs en letteren			

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
Beleidsveld 5.3 – Taal, media, onderwijs en letteren			
<i>Programmalijn Frysk yn ús ûnderwiis</i>			
1. In samenwerking met de onderwijsinspectie versterken we het toezicht op het vak Frysk in het primair en voortgezet onderwijs.			
2. Met de 1-meting van het Taalplan Frysk 2030 meten we het taalprofiel en bevragen we scholen in het primair en voortgezet onderwijs op hun ambitie en de doorgaande leerlijn Frysk op school.			
3. Ook scholen in de onderwijssectoren waar het aanbieden van het vak Frysk niet wettelijk verplicht is (voorschoolse opvang, middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs, wetenschappelijk onderwijs en speciaal onderwijs) worden aangemoedigd om het aanbod Frysk op passende wijze te verstevigen. Hiermee wordt ook gewerkt aan een doorgaande leerlijn Frysk.			
4. Ter uitvoering van het Taalplan Frysk 2030 stellen we een ambitiebudget in voor scholen in alle onderwijssectoren om de kwaliteit van het vak Frysk te verbeteren en het professionaliseren van leerkrachten.			
5. We starten met de realisatiefase van de vernieuwing van kerndoelen voor het vak Frysk.			
6. Via deelname aan het ECCA-project stimuleren wij uitwisseling van Friese scholen met scholen in regio's met een minderheidstaal.			
<i>Programmalijn Frysk yn ús iepenbier libben</i>			
7. Als uitvoering van de rol van Taalskipper brengen wij bestuurders van gemeenten, Wetterskip Fryslân en de Veiligheidsregio Fryslân bij elkaar en stimuleren we dat ze actief met het uitvoeren van het Friese taalbeleid en (het komen tot) een langetermijnvisie op het Fries aan de slag gaan.			
8. Wij ontwikkelen een visie op de zichtbaarheid van het Fries in afstemming met het Rijk en de Friese bestuursorganen als onderdeel van de langetermijnagenda Frysk.			
9. Om het actief gebruik van het Fries in de nieuwe media/ het digitale domein te stimuleren en de kwaliteit van het geschreven Fries te verhogen, zorgen wij, met onze partners, voor de doorontwikkeling van de 'Digitale Helpmiddels			
10. De uitkomsten van het provinciaal onderzoek 'Frysk yn de ekonomy' zetten we om naar beleid. Met inzichtelijke do's en don'ts kunnen bedrijven waar dat het beste past, eenvoudiger met het Frysk aan de slag gaan.			
11. Via onze subsidieregelingen en ons prijzenbeleid stimuleren wij de zichtbaarheid en het gebruik van het Frysk.			
<i>Programmalijn Frysk yn ús frije tiid</i>			

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
Beleidsveld 5.3 – Taal, media, onderwijs en letteren			
12. Door het subsidiëren van Omrop Fryslân zorgen we dat het Frysk op de radio, televisie en online een vanzelfsprekende stevige positie houdt.			
13. Via een nieuwe subsidie stimuleren we regionale (online) media in het gebruik van het Frysk.			
14. Wij positioneren het Frysk als Europese regionale taal door actief lid te zijn van het Network to promote linguistic diversity (NPLD) en Mercator.			
15. We promoten en faciliteren via onze bijdrage aan het programma voor Leeuwarden City of Literature en onze bestaande subsidieregelingen			

Toelichting

2. Vanwege de coronamaatregelen in het onderwijs is het aantal schoolbezoeken dit jaar lager uitgevallen dan vooraf was ingeschat. De schoolbezoeken worden in 2022 afgerond. In het najaar van 2022 wordt een eindrapportage opgeleverd.

4. Het ambitiebudget is ingezet via de regeling ‘Frysk foar no en letter’ op basis waarvan scholen uit alle onderwijssectoren en ook kinderopvanglocaties subsidie kunnen vragen voor het versterken van de positie van de Friese taal en cultuur.

5. Door het demissionair raken van het kabinet Rutte 3 heeft het landelijke traject Curriculum.nu vertraging opgelopen. De realisatiefase is daarom nog niet gestart. Intussen is duidelijk geworden dat in het voorjaar van 2022 gestart kan worden met het opstellen van de herziene eindtermen (de bevoegdheid en de verantwoordelijkheid van het Rijk) en meteen daarna met de kerndoelen. Hierover is PS per brief (nummer 01954431) geïnformeerd.

8. 11 van de 13 gemeenten waarop dit onderwerp van toepassing is hebben in 2021 een Lange Termijn Agenda Frysk 2030 ingediend.

10. De coronacrisis heeft ervoor gezorgd dat input en afstemming met bedrijven en belangrijke sectoren (zoals de Horeca) niet gerealiseerd kon worden. Er wordt wel gewerkt aan een nieuwe subsidieregeling.

11. De nieuwe subsidieregeling ‘Sichtberens en Frysk Taalgebrûk’ is in november vastgesteld. In 2022 wordt de regeling opengesteld.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Frysk yn ús ûnderwiis	Percentage van de scholen voor primair en voortgezet onderwijs die een vernieuwd taalprofiel hebben.	75%	32%
Frysk yn ús iepenbiere libben	Aantal gemeenten met een verordening Fries taalgebruik en vastgesteld nota taalbeleid	100%	100%
Frysk yn ús frije tiid	Aantal schrijversbeurzen	3	7
	Aantal prijzen	4	5

Toelichting

Frysk yn ús ûnderwiis

Fries in het basisonderwijs: 141 (van de 395 scholen) hebben een nieuwe profieltoekenning gekregen.

Fries in het voortgezet onderwijs: 7 (van de 69 onderbouwlocaties) hebben een nieuwe profieltoekenning ontvangen in 2021.

Zie ook de toelichting op resultaat 2.

Frysk yn ús iepenbiere libben

Zie toelichting onder resultaat 8.

Frysk yn ús frije tiid

Er zijn 7 schrijversbeurzen uitgereikt: drie voor kinderboeken, drie voor eerste publicaties of voor een nieuw literair genre van een schrijver en één voor de Friese secundaire literatuur.

Frysk yn ús frije tiid

Er zijn 4 prijzen uitgereikt en de Dichter fan Fryslân is benoemd. Vanwege corona en de 'dichtplicht' zijn drie prijzen doorgeschoven naar 2022.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Lasten				
Structurele budgetten	6.266	10.088	10.307	-219
Tijdelijke budgetten	4.578	2.000	1.463	537
Reserves	-160	-2.508	-2.686	178
Voorzieningen	1	0	0	0
Totaal lasten	10.684	9.580	9.084	496
Baten				
Structurele budgetten	36	0	3	-3
Totaal baten	36	0	3	-3
Saldo van lasten en baten	10.648	9.580	9.081	499
Mutatie reserves	160	2.508	2.686	-178
Mutatie tijdelijke budgetten	-617	431	954	-523
Mutatie structurele budgetten	35	-35	-35	0
Resultaat van lasten en baten	10.226	12.485	12.687	-202

Toelichting

Per saldo is er een resultaat van -/- € 202.000,- op dit beleidsveld.

Structurele budgetten

De hogere lasten van € 219.000,- worden voor € 249.000,- veroorzaakt door de subsidielastneming voor het netwerk van meertalig voortgezet onderwijs. Cf. de regelgeving is de volledige last in 2021 genomen (projectsubsidie), terwijl er in de begroting rekening was gehouden met verspreiding van de last over 2021 t/m 2024 (boekjaarsubsidie). Bij de 1^e berap 2022 laten we de begrote bedragen in de jaren 2022 t/m 2024 vrijvallen naar het begrotingsaldo. Zonder deze lastneming zou er vrijval van € 30.000,- op de structurele lasten zijn, grotendeels bij Fryske Taal yn it Underwiis, omdat in het subsidieverleningsproces de uiteindelijke toekenning aan 2 onderwijsinstellingen lager was toegekend dan aangevraagd. Hierop heeft 1 onderwijsinstelling bezwaar gemaakt en hiervoor werden, in afwachting van de uitkomst van het bezwaar, de middelen vastgehouden. Het bezwaar werd gehonoreerd maar de reservering hiervoor kon gezien het einde van het jaar niet meer tot besteding komen.

Tijdelijke budgetten

De lagere lasten van € 537.000,- op de tijdelijke budgetten bestaan voor € 523.000,- uit budget voor de subsidieregelingen Frysk foar no en letter en Sichtberens fan it Frysk en voor het rijksdeel van Dingtiid via de mutatie tijdelijke budgetten beschikbaar blijft voor besteding in 2022. De resterende € 14.000,- betreft vrijval Taalbeleid, omdat in het einde van het jaar het terug gevorderde bedrag bij de vaststelling van een boekjaarsubsidie niet meer tot besteding kon komen.

1.6 PROGRAMMA 6 – BEDRIJFSVOERING

Portefeuillehouder: gedeputeerde Avine Fokkens

Wat wilden we bereiken met dit programma?

Onze ambitie is om als provinciale organisatie optimaal bij te dragen aan de realisatie van maatschappelijke opgaven en de realisatie van de ambities van het provinciaal bestuur. Om dat te bereiken willen we dat de organisatie wendbaar is. Wendbaar om steeds opnieuw te voldoen aan de wensen en ambities van ons bestuur en wendbaar in het contact en de samenwerking met al onze partners in Fryslân en daarbuiten. We willen daarin een ‘voorbeeld organisatie’ zijn die opgavengestuurd werkt. Voor de inwoners van Fryslân streven we ‘Geluk op 1’ na. Voor onze eigen medewerkers geldt dat ook, werkgeluk is daarmee een belangrijk speerpunt voor onze organisatie.

We willen bereiken dat als je bij de provincie Fryslân werkt:

- je samenwerkt aan een mooi en sterk Fryslân;
- je werkt bij de beste werkgever van het Noorden.

Om dit te bereiken werken we aan de volgende thema’s:

- goed werkgeverschap;
- investeren in kwaliteit;
- borgen van structurele inzet van strategische personeelsplanning (SPP).

Heel 2021 heeft de coronacrisis nog veel invloed gehad op de organisatie. Er is gewerkt aan een visie voor het ‘Werken na corona’, zodanig dat de organisatie in de nieuwe situatie ‘na corona’ in nieuwe vormen van online, hybride en fysiek (samen)werken kan bijdragen aan maatschappelijke opgaven en de realisatie van de ambities van het provinciaal bestuur.

Vastgestelde beleidsnotities

- Strategisch personeelsbeleid (PS november 2018)
- Aanvulling strategisch personeelsbeleid (geagendeerd in PS september 2020)

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partij levert een bijdrage aan de doelen en resultaten van dit programma. Een overzicht van de verbonden partijen en meer informatie hierover staan in paragraaf 5 van dit jaarverslag.

- Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO), Den Haag

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
6.1 Mensen			
6.2 Middelen			

Toelichting

De voortgang van de doelrealisatie wordt in paragraaf 7 – bedrijfsvoering verder toegelicht.

Wat heeft het programma gekost?

Exploitatie	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Bedragen x € 1.000,-				
Totaal lasten	79.554	83.136	81.265	1.871
Totaal baten	3.057	1.377	2.206	-829
Saldo van lasten en baten	76.497	81.759	79.059	2.700
Mutatie reserves	-2.986	1.692	1.316	376
Resultaat van lasten en baten	73.511	83.451	80.375	3.076

In paragraaf 7 – bedrijfsvoering wordt een toelichting gegeven op de lasten en baten binnen dit programma. Bovenstaand overzicht, exclusief de mutaties van de reserves, is dan uitgesplitst waarmee we een gedetailleerder inzicht kunnen geven in:

- het capaciteitsbudget
- het totale bedrijfsvoeringsbudget
- de bijdrage aan bedrijfsvoering vanuit projecten
- de bijdrage van derden

Ook geven we in de paragraaf bedrijfsvoering een nadere toelichting op de verschillende posten. Bij de betreffende beleidsvelden is daarom geen financieel overzicht meer opgenomen.

Investerings				
Bedragen x €1.000,-	Stand per 1-1-2021	uitgaven	bijdragen derden	Stand per 31-12-2021
Onderhanden werken	0	0	0	0
Opgeleverde werken	297	1.092	0	1.389
Afgerekende werken	145	339	0	485
Totaal	443	1.431	0	1.874

Toelichting

De investeringen betreffen verschillende bedrijfsmiddelen zoals smartphones, kantoormeubilair en ICT.

Balanspost reserves				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	vormen	beschikken	Stand per 31-12-2021
R. Generatiepact 2017 - 2019	1.544	0	554	990
R. Capaciteit 2019-2023	463	0	463	0
R. Groot onderhoud Gebouwen	1.876	228	188	1.916
Totaal	3.883	228	1.205	2.906

Toelichting

Reserve generatiepact

De reserve generatiepact is bestemd om de lasten te dekken van personeel dat deelneemt aan het generatiepact.

Reserve capaciteit 2019-2023

Bij het vaststellen van de begroting 2020 hebben Provinciale Staten de reserve capaciteit ingesteld om tijdens deze bestuursperiode flexibel te kunnen sturen op de inzet van capaciteit. Bij de jaarrekening wordt deze reserve gepresenteerd. In 2021 is deze reserve volledig benut en het resultaat over 2021 hebben we niet toegevoegd aan de reserve, maar toegevoegd aan het rekeningssaldo. In paragraaf 7 – bedrijfsvoering lichten we dit verder toe.

Reserve groot onderhoud gebouwen

De reserve groot onderhoud gebouwen is in 2020 gevormd door het omzetten van voorziening groot onderhoud gebouwen. De reserve is bestemd voor groot onderhoud gebouwen, boven het jaarlijks beschikbare budget in de exploitatie.

Balanspost voorzieningen				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	toevoeging	aanwending	Stand per 31-12-2021
V. Vrijwillige mobiliteit personeel	182	0	166	17
Totaal	182	0	166	17

Toelichting

Deze voorziening betreft de voorloper van het generatiepact (60+ regeling). De voorziening vrijwillige mobiliteit is gevormd om de eventuele belasting voor personeelsleden die gebruik maken van vrijwillige mobiliteit af te dekken. Jaarlijks valt hier een deel van vrij omdat de claim van de Belastingdienst dan vervalt.

Balanspost overlopende passiva				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	toevoeging	aanwending	Stand per 31-12-2021
OP SPUK C10-2 Verbetering digitale dienstverlening Zicht op stikstofketen	198	110	179	129
Totaal	198	110	179	129

Toelichting

Deze OP is ingericht voor de specifieke uitkeringen (SPUK), verantwoording naar derden vindt plaats via de SISA-verantwoording. Dit betreft een regeling in het kader van de Digitale Overheid.

6.1 – Mensen

Wat wilden we bereiken?

Ons doel is om een meerjarige balans te creëren tussen het provinciale takkenpakket, inclusief de ambities van het bestuur, en de beschikbare ruimte voor personeel, waarbij structurele taken zo veel mogelijk uitgevoerd door vaste medewerkers. We zijn flexibel door de inzet van tijdelijke medewerkers en door in te kunnen huren bij specialistische werkzaamheden, tijdelijke/piekwerkzaamheden en bij vervanging door ziekte. Daarnaast maken we gebruik van de inzet van diensten, zoals bijvoorbeeld catering.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
6.1 Mensen			

Toelichting

We hebben in 2021 op een aantal plekken personeel aangenomen en/of ingehuurd om provinciale taken en ambities te kunnen uitvoeren. Bij de tweede bestuursrapportage zijn extra middelen aangevraagd voor het capaciteitsbudget. In paragraaf 7 - bedrijfsvoering lichten we dit verder toe.

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. Balans tussen de benodigde ruimte voor personeel en de inzet van vaste/tijdelijke medewerkers en inhuur (kwantitatief en kwalitatief).			
2. Inclusiviteit: in 2021 kent onze organisatie 25 participatiebanen.			
3. We investeren in jong talent door het aannemen van 10 trainees.			
4. Er is een start gemaakt met twee projecten van gedeeld werkgeverschap / shared services in de zin van resultaat 60 Bestuursakkoord.			
5. Het ziekteverzuimpercentage is maximaal 4,5%.			
6. Een vitale en gezonde personeelssamenstelling			

Toelichting

1, 2 en 4. Zie voor de toelichting paragraaf 7 - bedrijfsvoering.

6. Begin 2021 zijn in het overleg met de Ondernemingsraad (OR) afspraken gemaakt ten aanzien van vitaliteitsverlof als onderdeel van het vitaliteitsbeleid bij de provincie Fryslân. Dit

resultaat is daarom nu voor het eerst toegevoegd aan dit beleidsveld. Het bevorderen en faciliteren van vitaliteit en duurzame inzetbaarheid maakt wezenlijk onderdeel uit van het Strategische Personeelsbeleid zoals verwoord in ons organisatieplan.

Vanaf 1 juli 2022 is door vijftien medewerkers gebruik gemaakt van dit vitaliteitsverlof. Ook moet hier worden gewezen op de ingrijpende uitwerking van de maatregelen in het kader van de coronacrisis op de werkomstandigheden van vele medewerkers. Van plotseling thuis moeten werken in maart/april met daarna enige beperkte terugkeer naar kantoor eindigend in opnieuw thuiswerkend inzetten voor de provincie. Wij hebben onze medewerkers hierin gesteund en gefaciliteerd en zullen hier blijvend aandacht aan geven. Daarbij in het bijzonder aandacht voor situaties en individuen die dreigen vast te lopen.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Balans inzet vaste/tijdelijke medewerkers en inhuur	We lichten dit verder kwalitatief toe in de paragraaf bedrijfsvoering		
Inclusiviteit	Aantal fta* (in de zin van participatiewet) participatiebanen	25	19,3
SPP investeren opvolging en kwaliteit	Traineeprogramma – aannemen trainees	10	10
Resultaat 60 Bestuursakkoord	Aantal projecten opgestart in het kader van gedeeld werkgeverschap / shared services	2	2
Ziekteverzuim	Sturing op daling percentage	4,5 %	4,4%

*Fta is een baan bij de ‘banenafpraak’. Als één baan wordt geteld het aantal verloonde uren dat de mensen uit de doelgroep gemiddeld werken. Op basis van de nulmeting is komen vast te staan dat het gaat om een baan van 25,5 uur per week. Kleinere en grotere banen dan een baan van 25,5 uur tellen naar rato van het aantal verloonde uren mee.

Toelichting

Een verdere toelichting op de vaste/tijdelijke inzet van medewerkers en het aantal participatiebanen geven we in paragraaf 7 – bedrijfsvoering.

De projecten die zijn opgestart in het kader van resultaat 60 uit het bestuursakkoord zijn de Fryske Flexpool die inmiddels is ingericht en de samenwerking met de gemeente Leeuwarden (verkennende fase) op het gebied van bedrijfsvoering dat eind 2021 is opgestart.

6.2 – Middelen

Wat wilden we bereiken?

Wij dragen zorg voor een optimale inzet van de (ondersteunende) middelen binnen de organisatie ter realisatie van de wettelijke taken en bestuurlijke doelen. Onze elektronische dienstverlening wordt verder uitgebreid, zodat producten en diensten van de provincie voor de buitenwereld beter digitaal toegankelijk worden. Ook onze interne processen worden verder gedigitaliseerd. Plan- en beleidsvorming worden ondersteund door datagedreven

informatieprocessen. Dat geldt ook voor effectmonitoring op beleidsterreinen. Innovatieve inspanningen op deze gebieden krijgen meer prioriteit. Om e.e.a. te financieren zijn extra middelen nodig. Voor de tweede keer op rij hebben we in 2020 met succes aanspraak gemaakt op subsidie vanuit BZK. Er is verscherpte aandacht voor veiligheid van informatieverwerking, dossiervorming en archivering en de daarvoor vereiste interne discipline. Voor wat betreft de huisvesting richten wij ons niet alleen op de interne gebruikers, maar juist op de directe verbinding met de Mienskip. De coronacrisis heeft ons op nieuwe ideeën gebracht op het gebied van flexibel werken, ontmoeten en vergaderen. Dat heeft tot gevolg dat in 2022 een nieuw huisvestingsconcept wordt ingevoerd, waarbij het provinciehuis een ontmoetingsplek wordt waar diverse samenwerkingsvormen met in- en vooral externe partijen gefaciliteerd worden. Daarbij is aandacht voor de mix van fysieke bijeenkomsten en digitale participatie.

Verder gaan we in programma 4 Economie en paragraaf 7 bedrijfsvoering in op de doelen met betrekking tot een energie neutrale organisatie.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken? (doelrealisatie)

Beleidsveld	Ligt de doelrealisatie op schema?	Zijn de gewenste resultaten gehaald?	Zijn de kosten binnen het budget gebleven?
6.2 Middelen			

Hebben we de gewenste resultaten bereikt?

Gewenste resultaten uit begroting 2021	Beleid	Tijd	Geld
1. Er is een optimale mix tussen thuiswerken en ontmoetingen op het provinciehuis. De inrichting is aangepast zodat diverse samenwerkingsverbanden optimaal gefaciliteerd worden.			
2. Versterken innovatieve kracht. Bestaande en nieuwe taken worden bekeken vanuit een meer innovatieve bril. Datagedrevenheid wordt in toenemende mate het uitgangspunt. Door toepassing hiervan verbetert de kwaliteit van besluitvorming.			
3. De samenwerking van 7 Friese partijen in DataFryslan wordt gecontinueerd voor een jaar. Daarnaast wordt de innovatie met behulp van moderne technologie verder aangejaagd.			
4. Verdere digitalisering van de werkprocessen. Het GS stukken-proces verloopt soepel en is eenvoudig en toegankelijk voor alle betrokkenen. Het proces is volledig in iBabs geïmplementeerd.			
5. Starten met de uitvoering van het plan om het Provinsjehûs per 2025 energieneutraal te maken.			

Toelichting

1. In 2021 is gewerkt aan een visie op het 'Werken na corona'. Onderdeel hiervan is het Brûs, Rûs, Rêst concept, dat er op is gericht iedere medewerker optimaal te faciliteren voor de taken waar hij of zij voor staat. Dit in een combinatie van fysiek werken en ontmoeten met de Mienskip in het provinciehuis of op locatie, , hybride/online samenwerken en thuiswerken. Gerealiseerd zijn inmiddels het wurkcafé en hybride vergaderen. De verdere inrichting en ontwikkeling vindt plaats in 2022 en verder.

2. In 2021 zijn weer diverse innovatieve projecten uitgevoerd. Totaal gesubsidieerd vanuit BZK en EZ: circa € 370.000,-. Aansprekende projecten zijn: "Zicht op Stikstof" waarbij middels sensoren inzicht verkregen wordt op gebied van stikstof emissie en -concentratie. Daarnaast is met satellietbeelden inzicht verkregen in effecten van stikstof op de natuur. Zo is de heidevergrassing in kaart gebracht. Ten slotte was er een door EZ gesubsidieerd project waarbij druktebeelden op het water werden teruggegeven aan de schipper en informatie beschikbaar kwam van de zwemwaterkwaliteit.

Op het gebied van datagedrevenheid is gestart met het project "toeristische data op orde". De voorbereidingen voor een programma om datagedrevenheid in te voeren in de organisatie zijn gestart. Een multidisciplinair team is opgesteld om de implementatie in 2022 uit te voeren.

4. De analyse en het projectplan zijn gereed. De uitvoering heeft vertraging opgelopen door capaciteits-issues. Door de uitdagende marktomstandigheden zijn we niet in staat geweest om de benodigde externe capaciteit aan te trekken. De planning schuift nu door en het project wordt zo spoedig mogelijk uitgevoerd.

(Prestatie)indicatoren			
Onderwerp	Indicator	Doelwaarde 2021	Realisatie 2021
Innovatie en inzet moderne technologie	Succesvolle implementatie van project Duin- en Kwelder vegetatie.	Meetinstrument gemaakt voor duinen en kwelders t.b.v. beheer en behoud van vegetatie.	Pilot is succesvol uitgevoerd
WOO	Aantal processen dat voldoet aan WOO	Het meerjarenplan, jaar 1, is uitgevoerd.	De invoering van de WOO is op 1 mei 2022. Inmiddels is de programmamanager wetgeving begonnen met implementatieplanning
Implementatie BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid)	Mate van compliance	Plan van aanpak gereed, eerste stappen van invoering gereed.	Implementatieplan is gereed. Uitvoering is vertraagd
Huisvesting van de toekomst	Afstemming vraag en aanbod	Er ligt een strategisch huisvestingsplan waarbij huisvesting optimaal aansluit bij de behoefte van de dienst en de mienskip.	Het Brûs, Rûs, Rêst concept is gereed en deels gerealiseerd

1.7 Programma 7 – Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Portefeuillehouder: gedeputeerde Friso Douwstra

Verbonden partijen

Onderstaande verbonden partij(en) leveren een bijdrage aan de doelen en resultaten van dit programma. Een overzicht van de verbonden partijen en meer informatie hierover staat in paragraaf 5 van dit jaarverslag.

- Alliander NV
- Vitens NV
- Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG)
- Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)

Lasten, baten en onvoorzien

Dit 'programma' is niet beleidsinhoudelijk van aard. Hier worden de zogenoemde algemene dekkingsmiddelen geraamd, zoals de algemene uitkering uit het provinciefonds, de opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting en het rendement op het vermogen. Deze dekkingsmiddelen hebben geen specifieke bestemming gekregen. Ze dienen als dekking van de lasten in de beleidsinhoudelijke programma's die niet worden gedekt door (specifieke) uitkeringen van andere overheden. Daarnaast zijn de zogenaamde voorwaardelijke budgetten in dit programma opgenomen. Dit zijn budgetten die pas na besluitvorming over de aanwending daarvan door respectievelijk Provinciale of Gedeputeerde Staten vrijgegeven worden voor uitvoering.

Vastgestelde beleidsnotities

- Nota afschrijvingsbeleid Bouwruk
- Nota ontwikkeling bestuurlijke planning en control
- Nota reserves, voorzieningen en overlopende passiva
- Nota actualisatie legesverordening
- Nota waarderen, activeren en afschrijven
- Nota begrotingsregels 'als geld telt'
- Nota uitvoering begroting
- Nota weerstandsvermogen
- Nota financieringsinstrumenten
- Notitie vereenvoudiging financieel beleid
- Normenkader
- Notitie stelselwijziging lastneming subsidies
- Aanpassing grensbedrag lastneming subsidies

Wat heeft het programma gekost?

Exploitatie				
	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Bedragen x € 1.000,-				
Totaal lasten	6.957	13.430	8.289	5.141
Totaal baten	323.869	305.128	309.215	-4.087
Saldo van lasten en baten	-316.912	-291.697	-300.926	9.229
Mutatie reserves	-54.648	-56.468	-49.646	-6.822
Resultaat van lasten en baten	-371.560	-348.166	-350.573	2.407

Hieronder is de opbouw van de lasten en baten nader uitgewerkt, de toelichting is bij de afzonderlijke beleidsvelden opgenomen.

Exploitatie				
	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Saldo begroting en rekening
Bedragen x € 1.000,-				
Lasten				
7.4 Financieringsrente	1.728	1.228	1.866	-638
7.6 Overige algemene dekkingsmiddelen	3.343	7.332	1.972	5.361
7.7 Werken voor derden	2.354	5.113	4.006	1.107
7.8 Onvoorzien	-468	-243	445	-689
Totaal lasten	6.957	13.430	8.289	5.141
Baten				
7.1 Provinciefonds	218.096	206.246	206.220	26
7.2 Opcenten motorrijtuigenbelasting	70.105	71.721	71.855	-134
7.3 Dividenden	14.508	12.002	12.037	-35
7.4 Financieringsrente	10.796	6.666	6.680	-15
7.5 Interne financiering	95	113	62	50
7.6 Overige algemene dekkingsmiddelen	6.746	3.267	7.071	-3.804
7.7 Werken voor derden	2.354	5.113	4.006	1.107
7.8 Onvoorzien	1.170	0	1.284	-1.284
Totaal baten	323.869	305.128	309.215	-4.087
Saldo van lasten en baten	-316.912	-291.697	-300.926	9.229
Mutatie reserves	-50.611	-45.517	-38.695	-6.822
Mutatie tijdelijke budgetten	-3.045	-10.952	-10.952	0
Mutatie structurele budgetten	-991	0	0	0
Resultaat van lasten en baten	-371.560	-348.166	-350.573	2.407

Overzicht Investerings, Reserves en Voorzieningen programma 7

Investerings				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	uitgaven	bijdragen derden	Stand per 31-12-2021
Onderhanden werken	121.710	97.026	17.600	201.136
Opgeleverde werken	0	0	0	0
Afgerekende werken	0	0	0	0
Totaal	121.710	97.026	17.600	201.136

Toelichting

Dit betreft de financiële vaste activa. Dit zijn onder meer de kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen en leningen aan deelnemingen.

Balanspost reserves				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	vormen	beschikken	Stand per 31-12-2021
R. Basisreserve	10.000	0	0	10.000
R. Vrij aanwendbare reserve (VAR)	289.794	0	46.726	243.068
R. Jaarovergang structurele budgetten	193	2.426	193	2.426
R. Risicobuffer	102.893	3.722	504	106.111
R. Weerstandsbuffer	100.000	0	0	100.000
R. WPF Ambitieagenda IJsselmeerk en stim verduurz	5.407	4.554	102	9.858
R. Lening herstelplan Thialf	0	260	0	260
R. Rente kapitaalverstrekking Alliander	0	74	0	74
Breed cofinancieringsbudget	16.177	8.927	5.596	19.509
Totaal	524.464	19.963	53.121	491.306

Toelichting

In bovenstaande tabel is het verloop en de stand van de reserves per 31 december 2021 opgenomen. Hierbij is geen rekening gehouden met toekomstige vorming of onttrekking aan de reserves.

Basisreserve

De basisreserve wordt als de primaire buffer beschouwd voor het opvangen van risico's welke kunnen leiden tot een negatief jaarresultaat.

Vrij aanwendbare reserve (VAR)

De VAR is bedoeld voor tijdelijke uitgaven in komende jaren en fungeert als reserve voor het geval het begrotingsaldo bij het opmaken van de begroting negatief is. Een toelichting op de vrij aanwendbare reserve (VAR) kunt u vinden in bijlage 1 van het financieel kader.

Reserve Jaarovergang structurele budgetten

Deze reserve betreft de openstaande subsidieplafonds bij de structurele budgetten die in latere jaren tot besteding komen. De verplichtingen van die structurele budgetten zijn in de beleidsprogramma's opgenomen.

Reserve Risicobuffer

Deze reserve is bedoeld voor het opvangen van het risico van de uitgezette en nog uit te zetten revolverende middelen (zie paragraaf 4. Financiering en beleggingen).

Reserve Weerstandsbuffer

De weerstandsbuffer is bedoeld voor het opvangen van het risico zoals berekend in de stresstest.

Reserve Windpark ambitieagenda

Op 26 februari 2020 hebben Provinciale Staten besloten tot vorming van deze reserve waarmee een deel van het rendement gereserveerd wordt voor het uitvoeren van ambities IJsselmeerkust en stimulering verduurzaming.

Reserve lening herstelplan Thialf

Op 17 juni 2021 hebben Provinciale Staten besloten tot vorming van deze reserve. Deze reserve is bedoeld ter dekking van de eventueel te vormen risicovoorziening voor de verstrekte lening herstelplan Thialf.

Reserve Rente kapitaalverstrekking Alliander

De staten hebben middels een motie besloten tot het reserveren van de rente op de kapitaalverstrekking Alliander ter dekking van mogelijk lager dividend in de toekomst.

Reserve Breed cofinancieringsbudget

De Reserve Breed cofinancieringsbudget is ingesteld in het kader van de notitie vereenvoudiging financieel beleid. Dit betreft o.a. budgetten POP3, Europese programma's en Waddenfonds/Investeringskader Wadden. Voor een toelichting hierop verwijzen we naar de paragraaf grote projecten.

Balanspost voorzieningen				
Bedragen x € 1.000,-	Stand per 1-1-2021	toevoeging	aanwending	Stand per 31-12-2021
A1311 V. Deelnemingen	8.033	504	7	8.530
A1322 V. Lening herstelplan Thialf	431	967	0	1.398
Totaal	8.464	1.471	7	9.928

Toelichting

Het betreft hier een voorziening voor de afwaardering van deelnemingen in o.a. FOM en Thialf. Daarnaast een voorziening voor de verstrekte lening herstelplan Thialf.

7.1 – Provinciefonds

De raming van het provinciefonds voor onze provincie is gebaseerd op de december circulaire 2021 van het rijk. Deze raming bestaat deels uit de algemene uitkering en deels uit zogenoemde decentralisatie-uitkeringen. Deze laatste uitkeringen worden voor een bepaald doel aan de provincie toegekend. In onderstaande tabel is aangegeven hoe de raming is opgebouwd.

Wat heeft het opgeleverd?

Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Algemene uitkering – structureel	192.028	192.394	192.980	194.499	197.263
Algemene uitkering – incidenteel	-	113	128	128	128
Afrekening boekjaar 2019 en 2020	762				
<i>Subtotaal algemene uitkering</i>	<i>192.791</i>	<i>192.507</i>	<i>193.109</i>	<i>194.627</i>	<i>197.751</i>
Decentralisatie uitkeringen:					
<u>Programma 1</u>					
Waddenfonds	9.626	9.626	9.626	9.626	9.626
<u>Programma 3</u>					
Bodemsanering	645	-	-	-	-
Drugsdumpingen	10	10	10	10	-
Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	26	26	26	26	-
Conferentie Gemeenschappelijk landbouwbeleid	41	-	-	-	-
<u>Programma 5</u>					
Monumentenzorg	1.349	1.349	1.349	1.349	1.349
DINGtiid	29	29	29	-	-
Wet gebruik Friese taal	150	150	150	-	-
Fryske Akademie	1.559	1.559	1.559	1.559	1.559
<i>Subtotaal decentralisatie uitkeringen</i>	<i>13.456</i>	<i>12.749</i>	<i>12.749</i>	<i>12.570</i>	<i>12.534</i>
Totaal	206.246	205.256	205.857	207.197	210.285

Toelichting

In de circulaire van 2021 zijn de algemene uitkeringen van het jaar 2019 en 2020 definitief vastgesteld. Dit bedrag is verrekend met de algemene uitkering over 2021.

7.2 – Opcenten motorrijtuigenbelasting

De raming van de opcenten is gebaseerd op de realisatie van de ontvangsten in 2020. Daarnaast wordt jaarlijks gekeken naar de ontwikkeling van de omvang van het wagenpark waarover belasting wordt geheven.

Het rijk stelt jaarlijks het maximale niveau van de opcentenheffing vast. Het verschil tussen dit maximale tarief en het feitelijk door de provincie gehanteerde tarief voor de opcenten bepaalt de zogenoemde onbenutte belastingcapaciteit. Voor onze provincie bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit in 2021 circa € 24,6 mln.

De samenstelling van de opcenten inclusief een nadere toelichting is opgenomen in paragraaf 1 Provinciale heffingen.

Wat heeft het opgeleverd?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Vershil begroting en rekening
Baten				
Opbrengst opcenten MRB	70.105	71.721	71.855	-134
Totaal baten	70.105	71.721	71.855	-134

	Realisatie 2020	Begroting 2021	Realisatie 2021
Aantal opcenten (aantal punten)	87,0	87,0	87,0
Gemiddelde opbrengst per punt	805.800	824.400	825.900

Toelichting

In tegenstelling tot de verwachting is enerzijds sprake van een toename van het wagenpark (volume). Anderzijds blijft de verwachte 'vergroening' in de samenstelling van het wagenpark achter bij de verwachtingen. Hierdoor is een stijging zichtbaar in zowel de totale opbrengsten MRB als in de gemiddelde opbrengsten per punt. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Provinciale Heffingen.

7.3 – Dividenden

De provincie Fryslân neemt deel in het aandelenkapitaal van een aantal bedrijven. In onderstaand overzicht is het geraamde dividend weergegeven.

Wat heeft het opgeleverd?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Vershil begroting en rekening
Baten				
Alliander	14.366	11.860	11.862	-2
Nederlandse Waterschapsbank (NWB)	46	15	38	-23
Vitens	0	0	0	0
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	96	127	136	-9
Totaal baten	14.508	12.002	12.037	-35

Toelichting

De BNG en NWB hebben dit jaar het dividend over 2020 én het nog niet uitgekeerde deel van 2019 uitbetaald.

7.4 – Financieringsrente

In de onderstaande tabel staan de rentebaten en – lasten van de financiering van de provinciale uitgaven voor 2020-2024. In paragraaf 4 Financiering en beleggingen wordt een toelichting gegeven op deze baten en lasten.

Wat heeft het gekost en opgeleverd?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Vershil begroting en rekening
Lasten				
Rente kort	61	0	17	-17
Rente lang	-12	0	1	-1
Inflatievergoeding RSP-gelden	942	460	1.078	-618
Rente nazorgfonds	678	656	709	-53
Kosten vermogensbeheer	47	102	18	84
Advieskosten vermogensbeheer	10	11	41	-31
Totaal lasten	1.728	1.228	1.866	-638
Baten				
Rente vermogensbeheer	552	295	295	0
Rente kort	3	0	0	0
Rente lang	3.356	3.100	3.165	-65
Rente verstrekte geldleningen	2.558	2.656	2.601	55
Mutatie obligatieportefeuille	4.326	615	619	-4
Totaal baten	10.796	6.666	6.680	-15
Saldo van lasten en baten	-9.068	-5.438	-4.814	-623

Toelichting lasten

Provincie Fryslân heeft geen bancaire rentelasten. Er wordt wel rente vergoed aan het Nazorgfonds over de bij de provincie ondergebrachte gelden. Daarnaast worden de vanuit het rijk vooruit ontvangen RSP-gelden ieder jaar geïndexeerd, totdat de gelden zijn uitgegeven/geïnvesteerd.

Toelichting baten

Er is in 2021 een hoger rendement behaald dan oorspronkelijk begroot. Dit komt door de koerswinsten die zijn behaald met de verkoop van twee leningen uit de beleggingsportefeuille van de provincie. Daarnaast zijn alle rentebaten conform planning gerealiseerd. Alle rendementen vanuit het belegde vermogen komen ten gunste van de algemene dekkingsmiddelen.

7.5 – Interne financiering

De provincie werkt met zogenoemde totaal financiering. Dit betekent dat er geen directe relatie bestaat tussen specifieke investeringsprojecten en de daarvoor aan te trekken financieringsmiddelen. De provincie voorziet met eigen middelen in de totale behoefte aan financiering van de provinciale activiteiten.

Rentetoerekening aan voorzieningen en overlopende passiva vindt slechts plaats als dat door derden verplicht is gesteld. Voor het verstrekken van middelen voor de aankoop van gronden binnen het IKG (investeringskrediet grond) wordt een interne financieringsrente in rekening gebracht. Deze rente is gebaseerd op de verwachte 10 jaars kapitaalmarktrente voor het betreffende begrotingsjaar en wordt ieder begrotingsjaar bijgesteld.

Wat heeft het opgeleverd?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Vershil begroting en rekening
Baten				
Rentetoerekening vaste activa	95	113	62	50
Totaal baten	95	113	62	50

Toelichting lasten

Dit betreft de rentetoerekening aan Tresoar en aan de IKG gronden.

7.6 – Overige algemene dekkingsmiddelen

De voorwaardelijke budgetten Provinciale of Gedeputeerde Staten zullen op basis van een inhoudelijk bestedingsvoorstel worden vrijgegeven voor uitvoering. De budgetten worden dan ook overgeheveld naar het inhoudelijke beleidsprogramma.

De aanwending van het breed cofinancieringsbudget wordt nader toegelicht in de paragraaf grote projecten.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Vershil begroting en rekening
Lasten				
Bijdrage aan provincie Zeeland	496	501	501	0
Lening herstelplan Thialf	431	1.227	967	260
Risicobuffer	2.418	0	504	-504
Voorwaardelijk budget GS: Breed cofinancieringsbudget	-2	3.223	0	3.223

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Vershil begroting en rekening
Voorwaardelijk budget GS: Breed corona budget	0	2.340	0	2.340
Voorwaardelijk budget GS: Weerbaar bestuur	0	42	0	42
Totaal lasten	3.343	7.332	1.972	5.361
Baten				
BTW compensatiefonds	16	49	12	37
Deelname in Windpark	4.352	2.203	4.554	-2.351
Rente kapitaalversterking Alliander	0	74	74	0
Rente revolverende middelen	572	83	612	-530
Rendementsderving inzet vermogen	15	15	13	2
Risicobuffer	1.791	844	1.806	-963
Totaal baten	6.746	3.267	7.071	-3.804
Saldo van lasten en baten	-3.403	4.065	-5.099	9.165
Mutatie reserves	-50.611	-45.517	-38.695	-6.822
Mutatie tijdelijke budgetten	-3.045	-10.952	-10.952	0
Mutatie structurele budgetten	-991	0	0	0
Resultaat van lasten en baten	-58.051	-52.403	-54.746	2.343

Toelichting

Lening herstelplan Thialf

PS hebben op 17 juni 2020 besloten om een overbruggingskrediet van € 2 miljoen beschikbaar te stellen aan Thialf om aan de liquiditeitsbehoefte te voorzien die nodig is voor het herstelplan, om te komen tot een slank en slimme organisatie na september 2022. Gezien de onzekere situatie waarin Thialf zich bevindt is er tegenover de kredietfaciliteit een reserve gevormd. Na een trekkingsverzoek wordt de lening verstrekt en tegelijkertijd de voorziening gevormd. Het restbedrag van € 260.000 is toegevoegd aan de reserve herstelplan Thialf.

Risicobuffer

Lasten:

Het eigen vermogen van de NOM en de berekende marktwaarde van de participaties van de NOM zijn ultimo 2021 lager dan de boekwaarde van ons aandelenbelang in de NOM. We hebben diensgevolge een bedrag van € 88.000 ten laste van de risicobuffer gebracht. Daarnaast is de afwaardering van de deelneming FOM ad. € 415.900 ten laste gebracht van de risico reserve.

Baten:

De eerder getroffen voorziening geldleningen voor 2 projecten uit het eerdere Werkje foar Fryslân programma, is voor een bedrag van € 531.000 vrijgevallen terug in de risicoreserve. Bij de afwikkeling van faillissementen hebben wij alsnog een bedrag ontvangen. Daarnaast is

de toegerekende rente voor de lening breedband hoger uitvallen dan begroot gezien de hoogte van het verstrekte bedrag aan lening.

Voorwaardelijk budget GS: Breed cofinancieringsbudget

Dit is een voorwaardelijk budget. Dit budget is beschikbaar voor de cofinanciering van Europese programma's. Op basis van concrete projecten wordt het budget gedurende het jaar overgeheveld naar het desbetreffende beleidsprogramma. Het restant saldo gaat via de bestemmingsreserve mee naar het volgende jaar. Zie verder de paragraaf grote projecten.

Voorwaardelijk budget GS: Breed corona budget

Voor 2021 en 2022 is in totaal € 10 miljoen beschikbaar gesteld voor het coronabudget No en Moarn II. Dit budget is in 2021 niet geheel tot besteding gekomen. Belangrijkste oorzaak is dat door de grilligheid van het coronavirus het heel moeilijk was om hier met stakeholders tot projecten te komen die leiden tot structurele versterking. Daarnaast is ook wel gebleken dat ondernemers, instellingen in 2021 in de kramp zijn geschoten door het ontbreken van perspectief.

Bij de jaarrekening wordt voorgesteld een bedrag van € 2.225.000,- via de resultaatbestemming terug te vragen voor de uitvoering van de coronamaatregelen via het coronabudget No & Moarn II.

7.7 – Werken voor derden

De provincie voert een aantal werkzaamheden voor derden uit waarvoor een vergoeding wordt ontvangen. De component bedrijfsvoering (inzet capaciteit) hierin is opgenomen in programma 6 Bedrijfsvoering. De overige lasten zijn in principe geraamd in de inhoudelijke beleidsprogramma's, tenzij er geen directe relatie is met de doelen en resultaten van de provincie. In dat geval worden de lasten in dit beleidsveld geraamd. De lasten worden gedekt door de bijdrage van derden die wij hiervoor ontvangen.

Hieronder is een overzicht opgenomen van de betreffende werken voor derden.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Vershil begroting en rekening
Lasten				
FUMO	712	633	622	11
Brugbediening Leeuwarden	61	94	71	23
Data Fryslân	35	0	0	0
Doorontwikkeling spraakherkenner	151	136	136	0
Marrekrite	26	19	21	-2
Rijkswaterstaat Prinses Margrietkanaal	161	160	154	6
Rijkswaterstaat realisatie KRW en N2000 IJsselmeerkust	0	328	311	18
11Fountains	1.143	0	0	0

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Vershil begroting en rekening
Leeuwarden baggeren	2	0	0	0
Holwerd aan Zee	0	2.110	1.355	755
IPO BIJ12: Monitoringsonderzoek ganzen	0	282	92	190
Overige	64	1.351	1.244	107
Totaal lasten	2.354	5.113	4.006	1.107
Baten				
FUMO	712	633	622	11
Brugbediening Leeuwarden	61	94	71	23
Data Fryslân	35	0	0	0
Doorontwikkeling spraakherkenner	151	136	136	0
Marrekrite	26	19	21	-2
Rijkswaterstaat Prinses Margrietkanaal	161	160	154	6
Rijkswaterstaat realisatie KRW en N2000 IJsselmeerkust	0	328	311	18
11Fountains	1.143	0	0	0
Leeuwarden baggeren	2	0	0	0
Holwerd aan Zee	0	2.110	1.355	755
IPO BIJ12	0	282	92	190
Overige	64	1.351	1.244	107
Totaal baten	2.354	5.113	4.006	1.107
Saldo van lasten en baten	0	0	0	0

7.8 Onvoorzien

Hieronder is een overzicht opgenomen van de onvoorziene posten.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Vershil begroting en rekening
Lasten				
Dubieuze debiteuren	-103	-7	383	-390
Afwikkeling Europees Visserijfonds	0	-17	0	-17
Afwikkeling subsidies voorgaande jaren	-853	-219	-342	123
Afwikkeling prestatie voorgaand jaar	-230	0	0	0
Afwikkeling lening	0	0	4	-4
Afwaardering Thialf	1.218	0	0	0
Deelneming NOM	32	0	0	0
Onderzoek dubbele betaling en btw	-5	0	0	0

Exploitatie				
Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Vershil begroting en rekening
Vrijval sponsoropbrengsten	-526	0	0	0
Nog te verwachten facturen 2021	0	0	401	-401
Totaal lasten	-468	-243	445	-689
Baten				
Afwikkeling Europees Visserijfonds	273	0	17	-17
Afwikkeling debiteuren	0	0	-17	17
Afwikkeling baggerdepot Trijehûs	0	0	1.100	-1.100
Opheffing voorziening LVP project Baarderadeel GLR	0	0	11	-11
Vrijval anticiperende grondaankopen	775	0	0	0
Vrijval vrijwillige mobiliteit personeel	122	0	166	-166
Deelneming Thialf	0	0	7	-7
Totaal baten	1.170	0	1.284	-1.284
Saldo van lasten en baten	-1.637	-243	-838	595

Toelichting:

Dubieuze debiteuren

Het betreft hier de toevoeging aan de voorziening dubieuze debiteuren van bijdragen waarvan het onzeker is of die daadwerkelijk geïnd kunnen worden.

Afwikkeling subsidies voorgaande jaren

De post afwikkeling crediteuren betreft een aantal afwikkelingen van subsidies waar de definitieve beschikking lager is vastgesteld dan geraamd en waar het budget reeds is beëindigd. Daardoor kunnen deze middelen niet meer op het budget vrijvallen. De middelen vallen dan vrij ten gunste van onvoorzien.

Nog te verwachten facturen 2021

Na het afsluiten van het boekjaar bleken er toch nog een aantal facturen te zijn die betrekking hebben op prestatie geleverd 2021. In overleg met de accountant zijn die nu ten laste van de post onvoorzien geboekt. In 2022 zullen deze kosten ten laste van de juiste begrotingspost worden verwerkt waarmee dit weer ten gunste van de post onvoorzien wordt gebracht en daarmee het begrotingssaldo.

Afwikkeling baggerdepot Trijehûs

Het provinciale baggerdepot Trijehûs is in 2016 afgewerkt en heringericht en er is toen een nazorgplan opgesteld. Op basis van dat nazorgplan is in 2007 en 2016 € 3,2 miljoen gestort in het nazorgfonds. Het nazorgplan is in 2021 geactualiseerd en daaruit blijkt dat het benodigde doelvermogen € 2,3 miljoen bedraagt. Het meerdere is toegevoegd aan de post onvoorzien.

Vrijval vrijwillige mobiliteit personeel

Voor een toelichting op de post vrijval vrijwillige mobiliteit wordt verwezen naar programma 6.

Paragrafen

2.1 Paragraaf 1 – Provinciale heffingen

De provincie heeft verschillende inkomstenbronnen. Eén van die bronnen is de provinciale heffingen. In afnemende volgorde van omvang bestaan die heffingen uit:

1. Opcenten op de motorrijtuigenbelasting
2. Grondwaterbelasting
3. Leges

De legesverordening is in november 2018 voor het laatst vastgesteld door de Staten. Er is een start gemaakt met de actualisatie van de legesverordening in aanloop naar de invoering van de Omgevingswet die op 1 januari 2023 van kracht wordt.

1 – Opcenten motorrijtuigenbelasting

Jaarlijks stelt het rijk het maximaal toegestane niveau van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting vast. Dit wettelijke maximum gaat in op 1 januari van het volgende belastingjaar.

Het verschil tussen dit maximaal mogelijke tarief en het feitelijk door de provincie gehanteerde tarief voor de opcenten, bepaalt de zogenoemde vrije ruimte. Dit is de onbenutte (belasting)capaciteit die de provincie heeft tot verhoging van haar inkomsten. Deze capaciteit wordt betrokken bij de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit. Zie paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Ontwikkeling heffing opcenten motorrijtuigenbelasting in punten

	2021	2022	2023	2024	2025
Heffing	87,0	87,0	87,0	87,0	88,1
Jaarlijkse inflatiecorrectie				1,1	1,3
Totaal heffing	87,0	87,0	87,0	88,1	89,4
Wettelijk maximum	116,8	118,3			

Toelichting

In het bestuursakkoord 2019-2023 is opgenomen dat de opcenten in de jaren 2020 t/m 2023 niet worden geïndexeerd (resultaat 61: de automatische inflatiecorrectie op de opcenten wordt 4 jaar buiten werking gesteld).

Opbrengsten 2021

(bedragen x € 1 miljoen)	Begroot	Realisatie	Vershil
Opbrengst	71,7	71,9	-0,2

	Begroting 2021	Realisatie 2021
Gemiddelde opbrengst per punt	824.400	825.900

Toelichting

Naar aanleiding van de ontwikkeling van het wagenpark is de raming van de opbrengsten in 2021 in de loop van het jaar met € 0,7 mln. opgehoogd. In tegenstelling tot de verwachtingen is sprake van een lichte stijging van het wagenpark (1-2%). Bovendien neemt het aandeel van elektrische auto's, die t/m 2024 volledig zijn vrijgesteld voor de motorrijtuigenbelasting, minder snel toe dan verondersteld. De genoemde factoren hebben ervoor gezorgd dat de gerealiseerde opbrengsten hoger zijn dan initieel begroot.

2 – Grondwaterbelasting

Op het onttrekken van grondwater wordt door de provincie een heffing geheven. Dit is een wettelijke bevoegdheid. De wet en de daarop gebaseerde Algemene Maatregel van Bestuur geven nauwkeurig aan waar de provincie de opbrengst van de heffing aan mag besteden. Het betreft met name het monitoren van de kwaliteit en kwantiteit van het Friese grondwater en het faciliteren van onderzoek naar de schadelijke gevolgen van grondwateronttrekking.

De provinciale waterverordening bepaalt de omvang van de heffing. Deze heffing bedraagt sinds 1 januari 2017 1,32 eurocent per m³ gewonnen grondwater voor heffingsplichtige 'onttrekkers'. De gerealiseerde baten uit de grondwaterbelasting zijn voor 2021 € 793.288,-.

Onderwerp	Begroting 2021	Realisatie 2021
<i>Bedragen x € 1.000,-</i>		
Opbrengst grondwaterbelasting	725	793

3 – Leges

3.1 Ontwikkelingen

In het Bestuursakkoord 2019-2023 zijn geen specifieke uitgangspunten opgenomen omtrent leges.

Provinciale Staten hebben vastgesteld dat bepaalde beleidsnota's iedere vier jaar (opnieuw) ter vaststelling worden aangeboden. Dit heeft zijn beslag gekregen in de nota "Actualisatie Legesverordening" die in 2018 is voorgelegd aan Provinciale Staten. Naar aanleiding van deze nota zijn de legestarieven voor aanvragen in het kader van de Wet natuurbescherming herzien en meer kostendekkend gemaakt. De verhoging van deze tarieven heeft over een periode van 3 jaar stapsgewijs plaatsgevonden. De laatste verhoging is doorgevoerd bij het vaststellen van de Tarieventabel 2021, behorende bij de Legesverordening Fryslân 2019.

De belangrijkste ontwikkeling die is voorzien, is de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2023. Onder de Omgevingswet wordt een verschuiving ingezet van het meer met algemene regels werken en minder met vergunningplichten voor bedrijven. Ook zal het aantal bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is, licht afnemen (dit gezag gaat naar de gemeenten). Anderzijds neemt door de ruimere werkingssfeer van de Omgevingswet het aantal mogelijke situaties waarvoor leges kunnen worden geheven weer toe. De invoering van de Omgevingswet zal waar mogelijk, beleidsneutraal plaatsvinden.

Een belangrijk punt is dat de vrijstelling van leges voor milieuvergunningen zal vervallen. Dit maakt het mogelijk voor deze activiteiten leges te heffen. Verder zal bij de invoering van de Omgevingswet ook het Digitaal Stelsel Omgevingswet worden ingevoerd, hetgeen moet leiden tot snellere afwikkeling van aanvragen en daarmee beperking van de ambtelijke inzet.

Tegelijk met de Omgevingswet treedt de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking. Onder de Omgevingswet wordt er een 'knip' gemaakt in de huidige omgevingsvergunning voor het bouwen: ruimtelijke regels (omgevingsplanactiviteit) en technische regels (bouwactiviteit). Een gevolg van de inwerkingtreding van de Wkb is dat meer bouwwerken vergunningsvrij voor de bouwactiviteit zullen zijn.

Een belangrijk thema bij het onderdeel Wet natuurbescherming is de uitspraak van de Raad van State op 20 januari 2021 geweest inzake de Logtsebaan. Als gevolg van deze uitspraak mag en kan er met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2020 geen vergunning meer verleend worden voor aanvragen met intern salderen. Dat betekent dat bedrijven voortaan vergunningsvrij de bedrijfsvoering kunnen wijzigen als zij niet meer stikstof gaan uitstoten dan is vastgelegd in een eerdere toestemming.

Dit alles vraagt om herziening van de legesverordening en de tarieventabel, alsmede van de herberekening van de legestarieven. Hiermee is in het vierde kwartaal van 2020 gestart. Dit zal resulteren in een nieuwe Nota Actualisatie Legesverordening die in 2022 aan Provinciale Staten zal worden voorgelegd.

3.2 *Beleidskader*

De juridische grondslag voor het kunnen heffen van leges is voor provincies geregeld in de Provinciewet. De provincie heft leges voor diverse diensten en producten op basis van de Legesverordening Fryslân 2019 met de bijbehorende Tarieventabel. In beginsel worden leges geheven voor alle beschikkingen op aanvraag.

Bij het vaststellen van de tarieven zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Tarieven zijn gebaseerd op het gemiddeld aantal uren van ambtelijke inzet voor de behandeling van de aanvraag, vermenigvuldigd met het vastgestelde externe uurtarief behorende bij de salarisschaal van de hiermee belaste medewerker.
- Bij het vaststellen van de tarieven wordt maximaal 100% kostendekkendheid gehanteerd, zodat het beginsel van de opbrengstlimiet wordt gevolgd: de geraamde baten mogen de ter zake geraamde lasten niet overschrijden.
- De tarieven worden jaarlijks geïndexeerd (aangepast aan loon- en prijsontwikkelingen).
- Bij de jaarlijkse indexering van de tarieven wordt er aanvullend getoetst op kostendekkendheid.

De provincie heft en int de leges grotendeels zelf en heeft hiervoor deels mandaat gegeven aan het Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW).

Naast de bovengenoemde uitgangspunten wordt de nadruk gelegd op het principe van redelijkheid en billijkheid. De legestarieven mogen niet zo hoog worden vastgesteld, dat sprake is van een heffing die in de Mienskip als onacceptabel wordt beschouwd.

Samengevat levert dit de volgende beleidskeuzes op:

- de tarieven zijn maatschappelijk acceptabel;
- de tarieven zijn redelijk en billijk;
- de tarieven zijn zo mogelijk kostendekkend;
- de heffing van leges voldoet aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Nadrukkelijk wordt erop gewezen dat hiermee het principe van streven naar volledige kostendekkendheid ondergeschikt is gemaakt aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

3.3 *Baten en toelichting*

Legesplichtige activiteiten 2021				
gerealiseerde aantallen vergunningen/ontheffingen				
Programma	Onderdeel	Begroot	Realisatie	Verschil
2	Wegen algemeen	199	162	-37
2	Provinciale vaarwegen	325	327	2
3	Grondwaterwet	1	0	-1
3	Wet WABO	34	36	2
3	Ontgrondingenwet	43	17	-26
3	Wet natuurbescherming	179	153	-26
3	Wadlopen	-*	196	196
	Totaal	781	891	110

*Wadlopen heeft voor 2021 geen begroting gemaakt op de aantallen legesplichtige activiteiten.

Legesbaten 2021				
bedragen x € 1.000,-				
Programma	Onderdeel	Begroot	Realisatie	Vershil
2	Wegen algemeen	59	59*	-
2	Provinciale vaarwegen	29	56	27
3	Grondwaterwet	1	0	-1
3	Wet WABO	78	245	167
3	Ontgrondingenwet	86	23	-63
3	Wet natuurbescherming	205	215	10
3	Wadlopen	20	14	-6
	Totaal	478	612	134

* Van de RDW wordt in het kader van het aan hen gegeven mandaat op grond van artikel 149b 7e lid van de Wegenverkeerswet 1994 jaarlijks een afdracht ontvangen. In de realisatiecijfers is de ontvangen afdracht over 2020 opgenomen (€ 17.784); de jaarlijkse afrekening vindt plaats rond mei.

Toelichting

In 2021 zijn reparatiewerkzaamheden gestart aan de brug van Kootstertille. Zwaar transport dient een ontheffing aan te vragen om gebruik te maken van de brug. Bij aanvang van de reparatiewerkzaamheden is besloten de bedrijven die zich geconfronteerd zien met extra beperkingen, tegemoet te komen door bij het moment van de aanvraag geen leges in rekening te brengen. Het gaat in totaal om 18 aanvragen ter waarde van € 1.350. In 2022 is dit besluit geformaliseerd door GS.

Bij het onderdeel Vaarwegen ligt het verschil tussen begrote en gerealiseerde baten voornamelijk in het feit dat er meer ontheffingen zijn aangevraagd en verleend op basis van de Vaarwegenverordening Fryslân 2014. Daarentegen zijn er minder ontheffingen verleend in het kader van het Binnenvaartpolitiereglement (BPR). Dit is terug te leiden naar de COVID-19 maatregelen, die in 2021 nog van kracht waren. De verschuldigde legesbedragen voor de ontheffingen o.b.v. de Vaarwegenverordening zijn hoger dan die van ontheffingen o.b.v. het BPR zodat er per saldo meer baten dan begroot zijn.

Bij het onderdeel Wet Wabo (Tarieventabel 2021 - Rubriek C: Omgevingsvergunningen) komen de gerealiseerde aantallen vergunningen en ontheffingen (36) nagenoeg overeen met de begrote aantallen (34,2). Het verschil tussen de begrote en de gerealiseerde baten wordt veroorzaakt door meer aanvragen voor het bouwen van een bouwwerk met een bouwsom van € 20.000 - € 50.000 en € 100.000 - € 400.000 (19 gerealiseerd vs. 8 begroot). Daarnaast is er één aanvraag gedaan voor het bouwen van een bouwwerk met een bouwsom van meer dan € 25 mln. Deze aanvraag is eens in de 10 jaar begroot en wordt ieder jaar voor 1/10 deel meegenomen in de begroting.

Voor het onderdeel Ontgrondingen zijn de gerealiseerde baten lager dan de begroting. Voor ontgrondingen o.b.v. artikel 5 waren 12 aanvragen begroot; er zijn 5 aanvragen gerealiseerd. Dit heeft eveneens een daling van publicaties tot gevolg. Voor alle andere aanvragen binnen de (Tarieventabel 2021 – 2. Ontgrondingen: 2.1b, 2.3 en 2.4) was een totaal van 15 begroot; er zijn 4 aanvragen gerealiseerd.

3.4 Kostendekkendheid tarieven

De Legesverordening Fryslân 2019 met bijbehorende tarieventabel bestaat uit drie rubrieken die de tarieven van diensten regelen. De rubrieken zijn onderverdeeld. Onderstaande tabel geeft de geraamde lasten en geraamde baten weer, alsmede het begrote kostendekkendheidspercentage weer.

		Kostendekkendheid leges 2021 (begroot)			
Programma	Onderdeel	Lasten begroot (euro)	Baten begroot (euro)	Kostendekkendheid begroot (%)	Baten werkelijk (euro)
2	Wegen algemeen	119	59	50	59
2	Provinciale vaarwegen	102	29	28	56
3	Grondwaterwet	1	1	100	0
3	Wet WABO	95	78	82	245
3	Ontgrondingenwet	163	86	53	23
3	Wet natuurbescherming	404	205	51	215
3	Wadlopen	-*	20	-	14
Totaal		944	478	51	612

*Wadlopen heeft voor 2021 geen begroting gemaakt op de aantallen legesplichtige activiteiten. Hierdoor kan geen begrote kostendekkendheid worden berekend.

Volgens art. 10 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) mogen de geraamde baten de ter zake geraamde lasten (incl. overheadkosten) niet overschrijden, de kostendekkendheid mag maximaal 100% zijn.

De geraamde baten zijn als volgt berekend:

(A) Aantal verwachte aanvragen maal (B) in de Tarieventabel opgenomen tarief behorende bij het in behandeling nemen van de aanvraag.

De ter zake geraamde lasten zijn als volgt berekend:

(C) Verwachte aantal uren dat door de medewerker wordt besteed aan het afhandelen van de aanvraag maal (D) het jaarlijks door PS vastgestelde uurtarief maal (A) het aantal verwachte aanvragen.

3.5 Kwijtscheldingsbeleid

Voor de invordering van leges bestaat er geen mogelijkheid tot kwijtschelding. Wel is er in de legesverordening een artikel opgenomen voor teruggaaf en kent de verordening een zogenaamde hardheidsclausule. Dit geeft het college van Gedeputeerde Staten de mogelijkheid af te wijken van de verordening, gelet op het belang van een doelmatige en evenwichtige heffing van leges.

3.6 Lokale lastendruk

Onder lokale lastendruk wordt verstaan hoe de tarieven van de provinciale heffingen zich verhouden in vergelijking met de tarieven in de andere provincies.

De activiteiten waarvoor leges worden geheven verschillen per provincie, waardoor een interprovinciale vergelijking van de legestarieven niet goed mogelijk is.

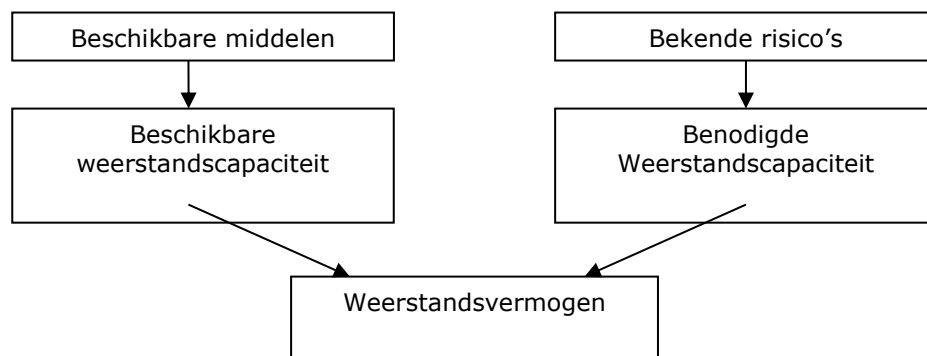
2.2 Paragraaf 2 – Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is een maatstaf om te beoordelen of de provincie in staat is om nadelige gevolgen van risico's op te vangen. Dit zonder dat daarbij de continuïteit van de uitvoering van taken in gevaar komt of de provincie het beleid moeten wijzigen.

Op 15 december 2021 is de geactualiseerde Nota Weerstandsvermogen door Provinciale Staten vastgesteld. In deze nota is het beleid rond weerstandsvermogen geformuleerd. De nota geeft de methodiek en berekeningswijze van de afzonderlijke delen van het weerstandsvermogen aan, evenals de norm voor het gewenste niveau van het weerstandsvermogen.

In deze paragraaf komen de benodigde en de beschikbare weerstandscapaciteit aan de orde. Hieruit volgt het weerstandsvermogen van onze provincie. Daarna worden de risico's behandeld. Tot slot is de verplichte set van vijf financiële kengetallen opgenomen.

Het weerstandsvermogen is afhankelijk van de benodigde en de beschikbare weerstandscapaciteit. In onderstaand schema is dit als volgt weergegeven waarbij de bedragen voor de jaarstukken 2021 zijn aangegeven:

In het vervolg van deze paragraaf is de nadere toelichting en onderbouwing van de bedragen opgenomen.

1 – Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is de optelsom van alle elementen uit de provinciale financiële huishouding die we daadwerkelijk kunnen inzetten om onvoorziene, niet begrote kosten te dekken. Deze elementen behoren alleen tot de weerstandscapaciteit als hierdoor de continuïteit van het bestaande beleid niet wordt aangetast. Bovendien mag er niet al een bestemming aan gegeven zijn.

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit:

- reserves waar geen claim op rust. Dit zijn de reserves ná verwerking van vastgestelde beleidsverplichtingen, uitgesplitst in algemene en bestemmingsreserves;

- stille reserves. Vanwege de aard van deze reserves worden ze bij voorbaat niet gekwantificeerd, maar als p.m.-post opgenomen;
- onbenutte belastingcapaciteit. Deze kent een structureel karakter in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Hieronder is de beschikbare weerstandscapaciteit ten opzichte van weerstandscapaciteit zoals berekend in de begroting 2022 weergegeven.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Type beschikbare weerstandscapaciteit	31-12-2020 (jaarrekening 2020)	1-1-2022 (begroting 2022)	31-12-2021 (jaarrekening 2021)
Bedragen x € 1.000,-			
Reserves			
Algemene reserve, basisreserve	10.000	10.000	10.000
Algemene reserve, vrij aanwendbaar (VAR)	101.400	117.100	126.100
Bestemmingsreserves	262.200	229.600	230.600
Stille reserves	0	0	0
Onbenutte belastingcapaciteit	22.600	25.500	24.600
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	396.200	382.200	391.300
Waarvan:			
Structureel	22.600	25.500	24.600
Incidenteel	373.600	356.700	366.700

De beschikbare weerstandscapaciteit is per 31 december 2021 € 4,9 mln. lager dan het saldo per 31 december 2020 (beschikbare weerstandscapaciteit € 396,2 mln.). Deze afname is per saldo het gevolg van enerzijds een toename van de Vrij Aanwendbare Reserve (€ 24,7 mln.) en de stijging van onbenutte belastingcapaciteit (€ 2,0 mln) en anderzijds een daling van de bestemmingsreserves (€ 31,6 mln.).

Reserves

De reserves van de provincie Fryslân bedragen op kasbasis per 31 december 2021 € 1.044,1 mln. Er rusten op deze reserves echter vastgestelde beleidsverplichtingen: verplichtingen die zijn vastgesteld door Provinciale Staten via begrotingen en begrotingswijzigingen. Voor de bepaling of de reserves in aanmerking komen voor de beschikbare weerstandscapaciteit moeten deze verplichtingen in mindering worden gebracht op de stand van de reserve. Hieronder wordt de stand van de reserves eind 2021 aangegeven zowel op kasbasis als op transactiebasis.

Reserve (bedragen x € 1.000)	Saldo op kasbasis Eind 2021	Saldo op transactiebasis
<i>Algemene reserve</i>		
Basisreserve	10.000	10.000
Vrij aanwendbare reserve	243.068	126.102
<i>Subtotaal algemene reserve</i>	<i>253.068</i>	<i>136.102</i>
<i>Bestemmingsreserves</i>		
Fractieondersteuning	215	215
Vml. Brede Doel Uitkering verkeer en vervoer	23.135	0
Dekkingsreserve kapitaallasten	261.147	0
Investeringen eigendom derden	25.534	0

Reserve (bedragen x € 1.000)	Saldo op kasbasis Eind 2021	Saldo op transactiebasis
Groot onderhoud wegen	14.495	0
Groot onderhoud water	16.082	0
Risicoreserve strategische grondvoorraad	1.200	1.200
Aankoop natuurterreinen (fase 1)	3.570	3.070
Natuurpact	49.998	0
De nieuwe afsluitdijk	18.528	0
Nuon inzet Wurkje foar Fryslân subsidiedeel	5.143	0
Gebiedsbudget	606	95
Ticketrisico's culturele producties	1.012	0
Groot onderhoud gebouwen	1.916	0
Generatiepact	990	0
Capaciteit 2019-2023	0	0
Risicobuffer	106.111	106.376
Weerstandsbuffer	100.000	100.000
WPF Ambitieagenda IJsselmeerk en stim verduurz	9.858	19.334
WPF Toekomstige afwaardering aandelenkapitaal	0	0
Lening herstelplan Thialf	260	260
Rente kapitaalverstrekking Alliander	74	0
Structurele budgetten jaarovergang	2.426	0
Breed co-financieringsbudget	19.509	0
Tijdelijke budgetten	91.502	0
Beklemde reserve verstrekte subsidies	37.720	0
<i>Subtotaal bestemmingsreserves</i>	<i>791.031</i>	<i>230.550</i>
Totaal	1.044.099	366.652

Toelichting

Algemene reserve

De algemene reserve is opgebouwd van uit een basisreserve van € 10 mln. en de vrij aanwendbare reserve. De stand van de vrij aanwendbare reserve is conform het financieel kader opgenomen, stand einde begrotingsperiode (2025). Hierbij is rekening gehouden met € 5 mln. per jaar conform het Bestuursakkoord, een minimale stand van de VAR van € 10 mln. Zie hoofdstuk 3 Financiële begroting.

Bestemmingsreserves

- De reserve fractieondersteuning is gevormd om nog beschikbare middelen aan het einde van het jaar in de toekomst in te kunnen zetten voor de fracties.
- De reserve voormalige BDU Verkeer en vervoer zal de komende jaren worden ingezet voor de uitvoering van een aantal projecten waaronder de 4e trein Leeuwarden- Meppel/Groningen.
- De dekkingsreserve kapitaallasten wordt de komende jaren ingezet om de afschrijvingslasten van infrastructurele projecten af te dekken.
- De reserve investeringen in eigendom van derden is bedoeld voor onze bijdrage in projecten die niet in eigendom zijn van de provincie.
- Met de reserves groot onderhoud wegen, water en gebouwen worden de eventuele meer- of minderkosten van het groot onderhoud aan wegen, water en gebouwen verrekend. Dit zijn drie reserves die onderling niet uitwisselbaar zijn.
- Vanuit de risicoreserve strategische grondvoorraad zal bij een negatieve marktprijsontwikkeling van de aankopen strategische gronden een risicovoorziening strategische grondvoorraad worden gevormd.

- De reserve aankoop natuurterreinen (fase 1) zal worden ingezet voor de aankoop van natuurterreinen.
- De reserve natuurpact zal de komende jaren worden ingezet voor de uitvoering van dit natuurpact.
- De reserve De Nieuwe Afsluitdijk is bestemd voor projecten Afsluitdijk.
- De reserve inzet wurkje foar Fryslân subsidiedeel wordt ingezet voor de afwikkeling van het programma wurkje foar Fryslân.
- Binnen de reserve gebiedsbudget zijn de nog beschikbare middelen opgenomen die bestemd zijn voor projecten binnen de verschillende gebieden.
- De reserve ticketrisico's culturele producties wordt ingezet voor de financiering van de Agenda 2028.
- De reserve generatiepact is bedoeld voor de dekking van de toekomstige lasten van personeel dat deelneemt aan het generatiepact.
- De reserve capaciteit 2019 – 2023 is bedoeld om de nog beschikbare middelen aan het eind van het jaar in de toekomst in te kunnen zetten voor capaciteit.
- De risicobuffer is bedoeld voor het opvangen van het risico van de uitgezette en nog uit te zetten revolverende middelen.
- De weerstandsbuffer is bedoeld voor het opvangen van het risico zoals berekend in de stresstest.
- De reserve Windpark Fryslân (WPF) bestaat uit twee delen. Eén wordt gevormd om richting einde van de exploitatiefase ons aandelenkapitaal (€ 20 mln.) af te kunnen waarden. Op basis van de voorzichtige businesscase scenario wordt ingeschat dat er vanaf 2022 gemiddeld jaarlijks € 6 mln. aan rente en dividend binnenkomt. Daarvan gaan we jaarlijks € 1 mln. (20 jaar) toevoegen aan deze reserve. In het tweede deel worden de rendementen opgenomen in afwachting van nadere besluitvorming. Dit is naar verwachting € 3,3 mln. per jaar. Door deze vorming is het saldo op transactiebasis hoger dan op kasbasis. Over de bestemming is nog geen besluitvorming. De overige € 1,7 mln. aan rendement komt ten gunste van de algemene middelen. Dit is volgens PS besluit op 26 februari 2020. Het saldo op kasbasis is de reserve die is gevormd uit de opbrengst van het deelnemen in en financieren van Windpark Fryslân Holding BV via Fryslân Hurde Wyn BV.
- Op 30 juni 2021 hebben Provinciale Staten besloten tot vorming van deze reserve. Deze reserve is bedoeld ter dekking van de eventueel te vormen risicovoorziening voor de verstrekte lening herstelplan Thialf.
- De staten hebben middels een motie besloten tot het reserveren van de rente op de kapitaalverstrekking Alliander ter dekking van mogelijk lager dividend in de toekomst.
- De reserve structurele budgetten jaarovergang betreft subsidieverplichtingen van structurele budgetten die in het volgende jaar worden afgewikkeld.
- De reserve breed co-financieringsbudget creëert voor de cofinancieringsbudgetten meer flexibiliteit in de begroting en is volledig belegd.
- De reserve tijdelijke budgetten is volledig belegd.
- De bekleemde reserve verstrekte subsidies is in 2020 gevormd naar aanleiding van de stelselwijziging lastneming subsidie en is volledig belegd.

Stille reserves

Stille reserves zijn de meeropbrengsten van direct verkoopbare activa, waarvan de verkoopwaarde hoger is dan de boekwaarde. Bij de provincie Fryslân gaat het om stille reserves op de dienstwoningen, gronden en deelnemingen. Naast enkele kleine deelnemingen zijn het aandeelhouderschap van Alliander en Vitens onze grootste deelnemingen.

Stille reserves maken slechts deel uit van de beschikbare weerstandscapaciteit als het betreffende activum op korte termijn (binnen één jaar) verkoopbaar is én verkoop de taakuitoefening van de provincie niet aantast.

De stille reserves worden bij voorbaat niet gekwantificeerd. Mocht de beschikbare weerstandscapaciteit niet toereikend zijn om de risico's op te vangen, dan worden de stille reserves wél betrokken om de afweging te maken of de beschikbare weerstandscapaciteit moet worden aangevuld.

Onbenutte belastingcapaciteit

Jaarlijks stelt het rijk het maximaal toegestane niveau van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting vast. Dit wettelijke maximum gaat in op 1 januari van het volgende belastingjaar. Het verschil tussen het maximaal mogelijke tarief en het feitelijk door de provincie gehanteerde tarief voor de opcenten, bepaalt de vrije of onbenutte belastingcapaciteit. Zie paragraaf 1 Provinciale heffingen.

De onbenutte belastingcapaciteit is structureel omdat deze potentiële opbrengst zich in beginsel elk jaar voordoet. Dit in tegenstelling tot een reserve die na aanwending is verdwenen.

2 – Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit is de optelsom van alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen. Het gaat hierbij om risico's die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie. Een risico heeft voor de provincie een materiële betekenis als die meer bedraagt dan € 45.000,-. Dit lijkt een laag bedrag, maar moet gezien worden als een grens om een risico te identificeren.

Nettorisico

De risico's die relevant zijn voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit kunnen niet op een andere manier worden ondervangen. De reguliere risico's die zich regelmatig voordoen en die meestal vrij goed meetbaar zijn, behoren hier niet toe. Voor deze risico's kan de provincie verzekeringen afsluiten of voorzieningen vormen. Ook kunnen risico's worden beperkt met beheersmaatregelen, zoals budgetafspraken en versoering van investeringsprojecten bij stijgende prijzen. Voor de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit is dan ook het nettorisico van toepassing. Dit zijn de risico's na aftrek van voorzieningen, beheersmaatregelen, enz.

Deze risico's worden zo goed mogelijk benaderd op basis van schattingen. Zie hiervoor onderdeel 5 van deze paragraaf. Omdat risico's per definitie niet zijn te kwantificeren, gaat het om grove schattingen.

Bij het 'kwantificeren' wordt onderscheid gemaakt tussen risico's met eenmalige gevolgen en risico's met structurele gevolgen. Voor de bepaling van de verwachte impact van een risico met een structureel gevolg, wordt een tijdsperspectief aangehouden van twee jaar. Dit risico wordt vermenigvuldigd met de factor twee. Binnen een reactietijd van twee jaar moet het risico geminimaliseerd kunnen worden door het bijsturen of aanpassen van het beleid. Of het risico wordt opgevangen binnen de (reguliere) exploitatie.

De verwachte impact van de incidentele en structurele risico's wordt berekend door het nettorisico te vermenigvuldigen met de kans dat het risico zich voordoet. Deze kans is een grove schatting.

Stresstest

Jaarlijks voeren we een 'stresstest' uit ten behoeve van de kadernota. Deze stresstest geeft een inzicht in de verwachte gevolgen van exogene risico's op de financiële positie van de provincie. Exogene risico's zijn variabelen die van grote invloed kunnen zijn op de financiële positie van de provincie, maar niet in eerste instantie door de provincie zelf te beïnvloeden zijn.

Voor de exogene risico's worden drie scenario's in beeld gebracht. Ten opzicht van het gekozen (reële) scenario bij het opstellen van de begroting wordt daarnaast een somber en een midden scenario uitgewerkt. Het resultaat van het sombere scenario, waarin de exogene variabelen zich negatief ontwikkelen, wordt meegenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Benodigde weerstandscapaciteit

Progr.	Omschrijving risico's	Nettorisico	kans %	Bedragen x € 1.000,- afgerond	
				Incidenteel	Structureel
3	Negatieve waarden afvalbedrijven	12.900	11%	1.400	
3	Repressieve handhaving	5.000	2%	100	
3	Onvoldoende overheidstoezicht	35.000	4%	1.400	
3	Vergunningverlening en toezicht	35.000	1%	400	
7	Verstreckte leningen, borgstellingen en deelnemingen (niet opgenomen bij verbonden partijen)	4.700	1%	-	
7	Revolverende middelen uitgezet	231.300	33,3%	77.300	
Div.	Verbonden partijen	201.100	1,2%	2.300	
Div	Juridische procedures	3.600	22,1%	800	
Div	Informatieveiligheid en privacy	27.000	3%	800	
				----- +	
	Subtotaal risico's (afgerond)			84.500	
	Stresstest kadernota 2022			101.200	
				----- +	
	Benodigde weerstandscapaciteit (afgerond)			185.700	

Toelichting

In onderdeel 5 wordt per risico een toelichting gegeven.

3 – Weerstandvermogen

Hieronder volgt een samenvatting en de conclusie/uitkomst van het weerstandsvermogen van de provincie Fryslân.

Samenvatting

Weerstandsvermogen	31-12-2020 (jaarstukken 2020)	1-1-2022 (begroting 2022)	31-12-2021 (jaarstukken 2021)
Bedragen x € 1.000,-			
Benodigde weerstandscapaciteit (A)	172.900	175.500	185.700
Beschikbare weerstandscapaciteit (B)	396.200	382.200	391.300
Weerstandsvermogen B/A (ratio)	2,29	2,18	2,11
Weerstandsvermogen B – A	223.300	206.700	205.600
Weerstandsvermogen exclusief onbenutte belastingcapaciteit (C)	373.600	356.700	366.700
Weerstandsvermogen C/A (ratio)	2,16	2,03	1,97
Weerstandsvermogen C – A	200.700	181.200	181.000

Toelichting

De benodigde weerstandscapaciteit per 31 december 2021 is ten opzichte van de begroting 2022 toegenomen door met name het verhoogde risico bij de uitgezette revolverende middelen. De beschikbare weerstandscapaciteit ook is daarentegen gedaald. Dat is met name het gevolg van een afname van de bestemmingsreserves.

Hierdoor is de ratio weerstandsvermogen incl. de onbenutte belastingcapaciteit per 31 december 2021 (2,11) gedaald ten opzichte van de ratio per 31 december 2020 (2,29).

Voor een verklaring van de beschikbare weerstandscapaciteit wordt verwezen naar onderdeel 1 van deze paragraaf. En voor een verklaring voor de benodigde weerstandscapaciteit wordt verwezen naar onderdeel 2 van deze paragraaf.

Conclusie

In de nota weerstandsvermogen is de norm voor het weerstandsvermogen gesteld op een bandbreedte tussen de 1,4 en 2,0. In deze nota is eveneens opgenomen dat wanneer het weerstandsvermogen kleiner is dan 1 er een heroverweging van reeds gelabelde nieuwe beleidsgelden plaats kan vinden.

De berekende beschikbare weerstandscapaciteit, excl. de onbenutte belastingcapaciteit is circa twee (1,97) en valt binnen de bandbreedte. Daarmee is het weerstandsvermogen van de provincie toereikend.

4 – Mutaties risico's

Hieronder staan de mutaties ten opzichte van de risico's zoals gepresenteerd in de begroting 2021.

Gewijzigde risico's:

Inhoudelijk zijn de risico's conform de weerstandsparagraaf van de begroting 2022. Wel is de inschatting van de omvang en kans voor een aantal risico's aangepast waardoor sprake is van een toename van de benodigde weerstandscapaciteit, van € 175,5 mln. (begroting) naar € 185,7 mln. (jaarstukken). Belangrijkste oorzaak van deze toename zijn de hogere uitgezette revolverende middelen.

5 – De risico's

In de onderstaande tabel staat een toelichting op de risico's.

Actuele risico's

Omschrijving	Programma	Bedrag en kanspercentage
<p>Negatieve waarden afvalbedrijven</p> <p>De provincie verleent in het kader van de Wabo vergunningen aan onder andere bedrijven die afval bewerken, verwerken en/of opslaan. Vanwege intrekking van het Besluit financiële zekerheid milieubeheer kan de provincie geen dekking meer eisen voor financiële risico's die voortvloeien uit Wabo-vergunningverlening aan bedrijven.</p> <p>De negatieve waarden bij de provinciale afvalbedrijven worden sinds 2019 onderzocht door de FUMO. De resultaten over 2021 zijn in voorjaar 2022 bekend en worden verwerkt in de paragraaf weerstandsvermogen in deze jaarstukken 2021.</p> <p>Het weerstandsvermogen was jaren geraamd op € 700.000 (€ 35 mln, kans 2%). Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit 2021 is per afvalverwerker de kans waarop het nettorisico zich voordoet bepaald.</p> <p>Het risicopercentage is gebaseerd op een combinatie van een inschatting van de financiële impact van de negatieve waarde van het afval en een inschatting van de financiële positie waarin een bedrijf verkeerd a.h.v. financiële jaarverslagen.</p> <p>Het nettorisico omvat de kosten voor het verwerken van de negatieve afvalwaarde en/of het saneren van de vervuilde grond dat door de provincie wordt uitgevoerd indien de afvalverwerker wegens faillissement en/of calamiteiten niet meer kan voldoen aan de in de vergunning gestelde voorwaarden. In deze berekening staat het nettorisico gelijk aan de gemiddelde marktwaarde van de negatieve afvalwaarde.</p> <p>Onder de Omgevingswet kan de provincie voor majeure risico bedrijven en mogelijk de afvalbedrijven in een omgevingsvergunning voorschriften opnemen die de vergunninghouder verplichten tot financiële zekerstelling. De omgevingswet wordt naar verwachting 1-1-2023 van kracht.</p>	Omgeving	<p>Max. € 12,9 mln.</p> <p>Kans: 11%</p>
<p>Repressieve handhaving</p> <p>Op grond van een aantal milieuwetten is de provincie verantwoordelijk voor handhaving bij bepaalde categorieën van inrichtingen. Bij deze handhaving is incidenteel bestuursdwang nodig zonder dat financiële verrekening is verzekerd.</p>	Omgeving	<p>Min. € 10.000,- Max. € 10 mln.</p> <p>Kans: 2%</p>
<p>Onvoldoende overheidstoezicht</p> <p>Sinds o.a. de vuurwerkramp in Enschede en de cafébrand in Volendam staat onvoldoende overheidstoezicht in de belangstelling. Hoewel bedrijven en saneerders zelf verantwoordelijk zijn en blijven voor het voldoen aan de betreffende milieureggeving, kan de provincie te maken krijgen met claims uitgesteld onvoldoende toezicht.</p> <p>Uit jurisprudentie blijkt dat de overheid onder omstandigheden aansprakelijk kan zijn indien er onvoldoende toezicht is gehouden op naleving van regelgeving.</p>	Omgeving	<p>Min. € 10.000,- Max. € 70 mln.</p> <p>Kans: 4%</p>
<p>Vergunningverlening & toezicht</p> <p>Bij vergunningverlening bestaan er risico's dat er onterecht (dan wel onvolledig, niet doelmatig of niet tijdig) vergunningen en dergelijke worden verleend, gewijzigd of geweigerd. Onder meer voor Wabo, ontgrondingen, vuurwerk en luchtvaart. Bij bodemverontreinigingen bestaat het risico dat een onjuiste</p>	Omgeving	<p>Min. € 10.000,- Max. € 70 mln.</p> <p>Kans: 1%</p>

Omschrijving	Programma	Bedrag en kanspercentage
beschikking voor een verontreinigingssituatie en/of saneringsplan wordt afgegeven. Daarnaast kunnen er financiële gevolgen voor bedrijven of derden ontstaan als gevolg van termijnoverschrijdingen bij het aanvragen van vergunningen waar de provincie aansprakelijk voor kan worden gesteld. Ook kan gedacht worden aan financiële gevolgen van het niet correct tot stand komen van een handhavingsbesluit of rechtsongelijkheid bij toezicht.		
Europese programma's Overcommitting EFRO/EZ, Interreg en POP3. Het is een bekend verschijnsel dat de bedragen uit een subsidieaanvraag van een project hoger zijn dan de bedragen uit het afrekeningsverzoek. Dit leidt dan tot vrijval van cofinancieringsmiddelen. Om te voorkomen dat Europese middelen terugvloeien, wordt zowel door het SNN als door de provincie tot overcommitting van de beschikbare middelen overgegaan. In de loop der jaren zijn ervaringscijfers beschikbaar gekomen (10 tot 15% vrijval). De provincie blijft met de gepleegde overcommitting van 10% beneden dat percentage. De vrijval die ontstaat bij de eindafrekening van de projecten, wordt aangewend ter dekking van de overcommittingruimte.	Verschillende programma's	p.m.
Verstrekte leningen, borgstellingen en deelnemingen Wanneer de begunstigde van een borgstelling of de ontvanger van een verstrekte geldlening niet aan zijn verplichtingen voldoet, komen de eventuele lasten voor de provincie. De deelnemingen en verstrekte geldleningen zijn van dien aard dat het risico gering is. Voor die enkele keer dat de provincie naar eigen inschatting wel enig risico loopt, is een voorziening getroffen. Voor de borgstellingen wordt een marginaal risico aangehouden van het restantbedrag dat per balansdatum resteert. Per eind 2021 stond de provincie borg voor € 9,3 mln. aan door aan andere publieke financiers verstrekte leningen.	Algemene dekkingsmiddelen	€ 9,3 mln. Kans: 1%
Revolverende middelen uitgezet In paragraaf 4 Financieringen is opgenomen welke revolverende middelen nu daadwerkelijk zijn uitgezet door de provincie.	Algemene dekkingsmiddelen	€ 231,3 mln. Kans 33,3%
Verbonden partijen In paragraaf 5 Verbonden partijen is aangegeven welk risico de provincie loopt.	Verschillende programma's	€ 201,1 mln. Kans: 1,2%
Juridische procedures Hieronder vallen de nog lopende juridische procedures van derden tegen de provincie. Gelet op de onderliggende risico's komt het risicopercentage uit op gemiddeld 22%. Onderstaand is een overzicht (geanonimiseerd en getotaliseerd) opgenomen.	Verschillende programma's	€ 3,6 mln. Kans: 22%
Informatieveiligheid en privacy De nieuwe Europese privacy verordening, de algemene verordening gegevensbescherming (AVG) is per 25 mei 2018 van kracht geworden. In deze verordening staat dat de autoriteit persoonsgegevens boetes aan overheidsinstanties mag geven tot een maximum van € 20 miljoen. Het risico bestaat dat door het onzorgvuldig omgaan met persoonsgegevens en het niet tijdig melden van datalekken de provincie (een) boete(s) kan krijgen van de autoriteit persoonsgegevens.	Verschillende programma's	Max. (boete) € 20 mln. Kans: 1%

Omschrijving	Programma	Bedrag en kanspercentage
<p>Wij trachten dit risico te beheersen door gebruik te maken van een continue proces van verbetering rondom informatieveiligheid en privacy waardoor nieuwe risico's tijdig kunnen worden gesignaleerd en aanvullende beheersmaatregelen kunnen worden getroffen.</p> <p>Verschijningsvormen informatiebeveiligingsincidenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Provincie wordt slachtoffer een phishingmail. Schade van €0 tot het betalen van losgeld €200.000 in Bitcoins tot het betalen van herstelschade na het niet betalen van losgeld > €5 miljoen (Bron hack Hof van Twente) - Een hack waarbij criminelen binnendringen in de infrastructuur van de provincie. Fysieke schade en imago schade €100.000 tot (enkele) miljoenen euro's. 		<p>Max. (schade) € 5 mln.</p> <p>Kans: 10%</p> <p>Max. (schade) € 2 mln.</p> <p>Kans: 5%</p>
<p>OV concessies en Corona</p> <p>Op dit moment is nog niet te voorzien wat de financiële effecten van corona zijn op het OV in de huidige bus- en treinconcessies en welk effect dit heeft op de (aanbesteding van de) nieuwe busconcessie. Het is op moment van schrijven nog niet duidelijk of het ministerie van Financiën ook voor 2022 (ev.) een beschikbaarheidsvergoeding beschikbaar stelt voor de reële kosten als gevolg van de corona-maatregelen. De besprekingen hierover moeten nog plaatsvinden. Als het Rijk hierin niet voorziet, kan er een financiële consequentie zijn voor de provincie of het voorzieningen niveau van het OV moet worden bijgesteld.</p>	Infrastructuur	p.m.

Overzicht juridische risico's

Juridische procedure	Minimum	Maximum	Kans	Bedrag
Programma 6: Bedrijfsvoering				
Faillissement tijdens bouw tijdelijke huisvesting				
Renvooiprocedure faillissement				
Programma 2: Infrastructuur				
Nadeelcompensatie en compensatie kabels en leidingen				
Bovenmaatse schepen				
Programma 3: Omgeving				
Schadeclaim a.g.v. dijkverzwaringswerkzaamheden				
Aansprakelijkheidstelling i.v.m. verkoop woning				
Aansprakelijkheidstelling i.v.m. visvergunning				
Aansprakelijkheidstelling i.v.m. verrichten groot onderhoud zandpad				
Ontgrondingsvergunning - aansprakelijkheidsstelling (1)				
Ontgrondingsvergunning - aansprakelijkheidsstelling (2)				
Te laat verlenen vergunning				
Mogelijke schadeclaim als uitvloeisel van opkoopregeling				
Totaal financieel risico	-	3.552.500	22%	784.625

6 – Financiële kengetallen

Met ingang van de begroting 2016 is in de BBV voorgeschreven dat in deze paragraaf een set van vijf verplichte financiële kengetallen opgenomen moet worden voorzien van een toelichting. Voor statenleden is het van belang dat ze de betekenis van de kengetallen begrijpen en inzicht krijgen in de financiële positie van hun provincie. Een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie is daarvoor essentieel. Daarbij is het ook relevant om inzicht te hebben in de ontwikkeling van de kengetallen over de jaren heen.

1A. Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

	Ultimo jaar (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021 bron: begroting 2022	Rekening 2021
A	Vaste schulden	88	88	76.088
B	Netto vlottende schuld	83.898	167.339	82.294
C	Overlopende passiva	54.620	45.392	114.117
D	Financiële activa	-	-	-
E	Uitzettingen < 1 jaar	343.109	17.105	334.558
F	Liquide middelen	597	-	374
G	Overlopende activa	13.414	1.589	17.158
H	Totale baten (excl. mutaties reserves)	403.016	377.103	350.458
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/Hx100%	-54%	51%	-23%

Toelichting

Bij een negatieve schuldquote is er geen sprake van een schuldenlast, maar een overschot aan middelen. Bij een positieve schuldquote is er wel sprake van een schuldenlast.

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

	Ultimo jaar (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021 bron: begroting 2022	Rekening 2021
A	Vaste schulden	88	88	76.088
B	Netto vlottende schuld	83.898	167.339	82.294
C	Overlopende passiva	54.620	45.392	114.117
D	Financiële activa (incl. verstrekte leningen)	446.689	511.624	535.333
E	Uitzettingen < 1 jaar	343.109	17.105	334.558
F	Liquide middelen	597	-	374
G	Overlopende activa	13.414	1.589	17.158
H	Totale baten (excl. mutaties reserves)	403.016	377.103	350.458
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A+B+C-D-E-F-G)/Hx100%	-165%	-84%	-175%

Toelichting

Bij een negatieve schuldquote is er geen sprake van een schuldenlast, maar een overschot aan middelen. Bij een positieve schuldquote is er wel sprake van een schuldenlast.

2. De solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een provincie bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat van baten en lasten.

Dit resulteert in de onderstaande ratio's:

	Ultimo jaar (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021 bron: begroting 2022	Rekening 2021
A	Eigen vermogen	1.087.408	892.540	1.052.441
B	Balanstotaal	1.236.428	1.115.773	1.334.663
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	88%	80%	79%

Toelichting

Door de grote reserves van de provincie is de solvabiliteit hoog. Door de inzet van een deel van de reserves daalt het eigen vermogen van de provincie de komende jaren.

3. Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van decentrale overheden. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

	Ultimo jaar (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021 bron: begroting 2022	Rekening 2021
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden	-	-	-
B	Bouwgronden in exploitatie	2.787	2.787	1.972
C	Totale baten (excl. mutatie reserves)	403.016	377.103	350.458
	Grondexploitatie (A+B)/Cx100%	1%	1%	1%

Toelichting

De gronden van de provincie betreffen met name de natuurgronden en de gronden voor infrastructuur. Hierbij is geen sprake van een grondexploitatie zoals bij gemeenten. De natuurgronden worden ingericht als natuur of worden verkocht wanneer ze niet passen in de EHS. Met de opbrengst daarvan moet andere gronden die wel binnen de EHS passen aangekocht worden (de zogenaamde grond voor grond constructie). Bij de infraprojecten worden de gronden die niet noodzakelijk zijn voor de aanleg van de weg weer verkocht.

4. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

	Ultimo jaar (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021 bron: begroting 2022	Rekening 2021
A	Totale structurele lasten	278.494	276.326	259.113
B	Totale structurele baten	320.243	289.413	299.877
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	-	-	-
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	-	-	-
E	Totale baten (excl. mutatie reserves)	403.016	377.103	350.458
	Structurele exploitatieruimte $((B-A)+(D-C))/(E) \times 100\%$	10%	3%	12%

Toelichting

In 2021 zijn de structurele baten meer dan voldoende om de structurele lasten te dragen.

5. Belastingcapaciteit: Opcenten

Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot de maximaal te heffen opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. Geen van de provincies maakt gebruik van dit maximale tarief. De ruimte die provincies hebben, wordt vaak gerelateerd aan de tarieven, die andere provincies hanteren.

	Ultimo jaar	Rekening 2020	Begroting 2021 bron: begroting 2022	Rekening 2021
A	Aantal opcenten motorrijtuigenbelasting	87,0	87,0	87,0
B	Landelijk gemiddelde aantal opcenten in jaar ervoor	81,4	83,0	83,5
	Aantal opcenten t.o.v. landelijk gemiddelde in jaar ervoor $(A/B) \times 100\%$	107%	105%	104%

Toelichting

De opcenten zijn voor provincies de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval landelijk gemiddelde tarieven.

2.3 Paragraaf 3 – Onderhoud kapitaalgoederen

Deze paragraaf bevat de beleidslijnen voor het onderhoud en beheer van onze 'kapitaalgoederen'. Het gaat om de infrastructuur incl. groenvoorzieningen (wegen, vaarwegen en kunstwerken). Daarnaast gaat het om de gebouwen waaronder het provinciehuis, de steunpunten, centraal bedienpunt en het Afsluitdijk Wadden Center. Uitgangspunt voor het onderhoud en beheer van de infrastructuur zijn de door Provinciale Staten in 2020 vastgestelde Actualisatie Onderhoudsbeleidskaders.

1 – Onderhoud infrastructuur

Onderhoud en planning infrastructuur

We zijn verantwoordelijk voor het in stand houden van de provinciale infrastructuur. Het betreft wegen, fietspaden, vaarwegen met de oevers en kunstwerken.

Voor de onderdelen van de infrastructuur wordt een optimale planning gemaakt (assetmanagement) voor het jaarlijks terugkerend onderhoud (JTO) en het groot onderhoud (G.O.) op basis van inspecties en meerjarenplannen.

Voor het jaarlijks terugkerend onderhoud en het groot onderhoud worden jaarlijks middelen beschikbaar gesteld, aansluitend bij het door Provinciale Staten vastgestelde onderhoudsniveau. Daarnaast is er nog het dagelijks onderhoud wat vooral bedoeld is om de beschikbaarheid van de infrastructuur te borgen (calamiteiten en storingen).

Wij werken volgens de methodiek van Asset Management. Het assetmanagement betreft het continue proces van beleid en strategie, beheren en programmeren, plannen en voorbereiding, bouwen onderhouden en exploiteren, inspecteren en analyseren en evalueren en bijsturen waarbij er optimaal gestuurd wordt op risico's, prestaties en kosten.

Van alle assets wordt de conditie bepaald op basis van het schouw- en inspectieplan. Op basis van de gegevens uit de beheersystemen wordt jaarlijks een onderhoudsmeerjarenplanning (MJP) opgesteld. Het opstellen van het MJP is een onderdeel van beheren en programmeren.

In het jaarlijkse Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer is de uitvoeringsplanning van het groot onderhoud opgenomen.

De gewenste kwaliteit voor ons areaal is een '7', zoals deze als rapportcijfer voor het onderhoudsniveau is geïntroduceerd in het Coalitieakkoord 2015 – 2019. In het huidige Bestuursakkoord is dit uitgangspunt impliciet bestendigd. Met de 7 willen we onder andere een passende bijdrage blijven leveren aan de vlot en veilig. In het verlengde hiervan kijken

we ook naar mogelijkheden om met het onderhoud aan andere provinciale doelen bij te kunnen dragen. Met als uiteindelijk streven het zo doeltreffender uitvoeren van onderhoud.

2 – Onderhoud gebouwen

Gebouwen

De gebouwen en de bedrijfsgebouwen betreffen het Provinciehuis, kantoor Uitwellingerga, de steunpunten, het centrale bedienpunt (Swettehûs) , het Afsluitdijk Wadden Center en de busstations in Dokkum, Heerenveen, Oosterwolde en Sneek. Het streven is om deze gebouwen technisch gezien in een goede staat van onderhoud te houden. Er is geen achterstallig onderhoud. De jaarlijkse kosten kunnen binnen de reguliere budgetten worden opgevangen.

Provinciehuis

Voor het Provinciehuis is een meerjaren onderhoudsplan (MJOP) voor een periode van 50 jaar opgesteld. Met dit plan wordt gewaarborgd dat het gebouw, de daarin aanwezige installaties, apparatuur, losse en vaste inrichting op een goede wijze worden beheerd, geëxploiteerd en onderhouden. Het meerjaren onderhoudsplan is opgesteld op basis van de NEN-2767 (conditiemeting). In het meerjaren onderhoudsplan zijn het jaarlijks onderhoud, het niet jaarlijks onderhoud en de vervangingsinvesteringen opgenomen.

Het jaarlijks onderhoud is nodig om de bedrijfszekerheid van het gebouw en de installaties te waarborgen, de veiligheid te kunnen garanderen en de uitstraling van het gebouw in stand te houden. Dit onderhoud wordt uitgevoerd om te voldoen aan regelgeving (bijvoorbeeld ARBO en NEN) en verzekerd te zijn van ondersteuning van de leverancier (bijvoorbeeld garantiebepalingen).

Het niet jaarlijks onderhoud betreft het niet reguliere en groot onderhoud aan het gebouw, installaties, apparatuur en inrichting. Dit omvat onder meer onderhoud aan dakbedekking, gevels, zonwering, vloeren, wanden, verwarming, koeling, verlichting, liften, brandbeveiliging en binnen- en buitenschilderwerk. De uitvoering vindt gemiddeld om de 5 tot 10 jaar plaats. Daar de provincie het beheer en onderhoud van het provinciehuis verder wenst te professionaliseren is zij, na een aanbestedingsprocedure in 2014, een overeenkomst voor 5 jaar (maximaal 9 jaar) aangegaan met drie partijen voor het onderhoud (bouwkundig, elektrotechnisch en werktuigbouwkundig). In 2019 zijn de overeenkomsten voor 4 jaar verlengd.

De vervangingsinvesteringen zijn begroot op basis van de economische levensduur (afschrijvingstermijn). Op het beslismoment van de feitelijke vervanging wordt onderzocht of het betreffende onderdeel nog langer mee kan.

De lasten van het jaarlijks onderhoud zijn opgenomen in de structurele lasten en het niet jaarlijks onderhoud wordt rechtstreeks ten laste van de daarvoor gevormde reserve gebracht.

Overige bedrijfsgebouwen

De overige bedrijfsgebouwen betreffen het kantoor Uitwellingerga, de steunpunten, het centrale bedienpunt (Swettehûs) in Leeuwarden, het Afsluitdijk Wadden Center en de busstations in Dokkum, Heerenveen, Oosterwolde en Sneek.

Het onderzoek naar herstructurering van de steunpunten wordt momenteel verder uitgewerkt. Bij het onderhouden van steunpunten wordt hierop geanticipeerd en is er de laatste jaren zo minimaal mogelijk onderhoud uitgevoerd.

We streven er wel naar deze gebouwen technisch gezien in een goede staat van onderhoud te houden. Door afgelopen jaren slechts het minimale uit te voeren is er enig achterstallig onderhoud ontstaan. De jaarlijkse kosten kunnen binnen de reguliere budgetten worden opgevangen.

Alle gebouwen zullen worden geïmplementeerd in het Asset Managementsysteem. Hiermee wordt gewaarborgd dat de gebouwen en de daarin aanwezige installaties op een goede wijze worden beheerd en onderhouden. Het meerjaren onderhoudsplan zal waarschijnlijk worden opgesteld op basis van de NEN-2767 (conditiemeting). In het meerjaren onderhoudsplan zijn het jaarlijks onderhoud, het niet jaarlijks onderhoud en de vervangingsinvesteringen opgenomen.

Het jaarlijks onderhoud is nodig om de bedrijfszekerheid van het gebouw en de installaties te waarborgen, de veiligheid te kunnen garanderen en de uitstraling van de gebouwen in stand te houden. Dit onderhoud wordt uitgevoerd om te voldoen aan regelgeving (bijvoorbeeld ARBO en NEN) en verzekerd te zijn van ondersteuning van de leverancier (bijvoorbeeld garantiebepalingen).

Het niet jaarlijks onderhoud betreft het niet reguliere en groot onderhoud aan het gebouw, installaties, apparatuur en inrichting. Dit omvat onder meer onderhoud aan dakbedekking, gevels, zonwering, vloeren, wanden, verwarming, koeling, verlichting, inbraak- en brandbeveiliging en binnen- en buitenschilderwerk. De uitvoering vindt gemiddeld tussen de 5 en 10 jaar plaats.

3 – Middelen kapitaalgoederen

Voor de vervanging en renovatie van kunstwerken, inclusief remmingwerken, is met ingang van het jaar 2011 door Provinciale Staten een investeringskrediet van € 8 mln. per jaar beschikbaar gesteld voor een periode van 20 jaar. De werken binnen dit programma (het meerjarenprogramma kunstwerken, MPK) zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer.

4 – Actualisatie onderhoudsbeleidskaders

In 2020 zijn de onderhoudsbeleidskaders geëvalueerd en geactualiseerd. De programmering- en financieringssystematiek zijn conform de BBV-spelregels op elkaar aangesloten. Tevens is besloten om voor het oeverbeheer over te gaan tot differentiatie in

het onderhoud o.b.v. een meer risico-gestuurde aanpak. Uitgangspunt daarbij blijft te allen tijde dat een veilige bereikbaarheid van zowel oever als vaarweg op niveau blijft. Deze evaluatie & actualisatie is in april 2020 in Provinciale Staten behandeld en vastgesteld. In december 2020 is de financieringssystematiek van groot onderhoud wegen, water en gebouwen definitief aangepast van voorziening naar reserve. Het onderzoek naar de meerwaarde van differentiatie over de volledige breedte van de infrastructuur moet nog nader onderzocht en uitgewerkt worden. De uitkomst hiervan willen we in 2022 aan u aanbieden.

2.4 Paragraaf 4 – Financiering en Beleggingen

Deze paragraaf gaat over het beheer van de financiële middelen (treasury) en de risicobuffer die wij aanhouden ter dekking van de uitgezette revolverende middelen.

De kaders voor het op een verantwoorde manier beheren van de financiële middelen worden gevormd door het Treasury Statuut en de Wet Financiering decentrale overheden (Fido). Het Treasury Statuut omvat kaders en richtlijnen voor risicobeheer, financiering, werkkapitaalbeheer, rapportage en verantwoording, bevoegdheden en controles.

1 – Ontwikkeling financieringssaldo

Het saldo van de liquide middelen is in 2021 gestegen met € 3 mln. en bedraagt per einde van het jaar € 300 mln. positief. Er was een daling van de liquide middelen verwacht, maar er is in 2021 minder uitgegeven dan gepland. Daarnaast is er een incidentele bedrag van Alliander ontvangen van € 31 mln. De liquide middelen van de provincie worden aangehouden bij de schatkist.

Het financieringssaldo (EMU-saldo) voor 2021 is € 48,8 mln. negatief, wat betekent dat er in het jaar meer is uitgegeven dan is ontvangen. Het EMU-saldo wijkt af van de mutatie van de liquide middelen omdat het EMU-saldo op een andere manier wordt berekend, zie ook bijlage 3 EMU-saldo.

2 – Financiering en beleggingen

Beleggingen

De opbrengsten uit de aandelenverkoop Nuon Energy zijn in het verleden voor een groot deel langlopend belegd in obligaties, Hybride kapitaal of uitgeleend aan decentrale overheden. In 2020 zijn de laatste obligaties verkocht en worden de middelen, behoudens de belegde gelden, aangehouden bij de schatkist.

Schatkistbankieren

Sinds de invoering van het schatkistbankieren dienen de liquide middelen van de provincie te worden aangehouden bij het agentschap. Daarnaast kan bij het agentschap worden belegd in (langlopende) deposito's. De rentevergoedingen hierop zijn gekoppeld aan de Nederlandse geld- en kapitaalmarktrente en zijn momenteel zeer laag. De liquide middelen van de provincie worden niet langlopend belegd, maar in rekening courant aangehouden. De vergoeding op de rekening courant bij de schatkist is nihil.

Rendement schatkistbankieren

Het gerealiseerde rendement op het schatkistbankieren in 2021 bedraagt € 0,0 mln.

Hybride kapitaal

Provincie Fryslân heeft Hybride kapitaal verstrekt aan de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en de Nederlandsche Waterschapsbank (NWB); € 50 mln. per bank. Hybride kapitaal is een achtergestelde lening die voor de bank meetelt tot het eigen vermogen. Provincie Fryslân is mede aandeelhouder van de BNG en de NWB. De kapitaalverstrekking is gedaan vanuit de publieke taak, want door het Hybride kapitaal kunnen de banken hun functie van kapitaalverstrekkers aan decentrale overheden en semi publieke instellingen de komende jaren blijven uitoefenen.

Rendement Hybride kapitaal

Het gerealiseerde rendement op het Hybride kapitaal in 2021 bedraagt € 3,1 mln.

Leningen aan decentrale overheden

Naast het stallen van vermogen bij de schatkist is het onder bepaalde voorwaarden mogelijk om leningen te verstekken aan decentrale medeoverheden. Per eind 2021 is er in totaal € 38 mln. uitgeleend aan decentrale overheden.

Rendement leningen aan decentrale overheden

Het gerealiseerde rendement op de leningen aan decentrale overheden in 2021 bedraagt € 0,9 mln. Daarvan is € 0,6 mln. incidenteel rendement vanwege de tussentijdse verkoop van twee aan decentrale overheden verstrekte leningen.

Totaal gerealiseerde rendement op beleggingen 2021

Het gerealiseerde rendement op de obligatieportefeuille, het Hybride kapitaal en de leningen aan decentrale overheden in 2021 bedraagt € 4,0 mln.

Financieringen

Provincie Fryslân heeft voor de kapitaalversterking (€ 76,5 mln.) van haar deelneming in Alliander NV een lening afgesloten ter grootte van € 76 mln. Dit is gedaan omdat de huidige middelen zijn bedoeld voor de geplande uitgaven in de komende jaren, zoals opgenomen in de meerjaren begroting van de provincie.

Rentelasten 2021

De lening van € 76 mln. is eind 2021 afgesloten en heeft een rentepercentage van -0,01%. Hierdoor zijn er geen rentelasten verbonden aan deze lening. Het Fonds Nazorg Stortplaatsen heeft al haar (liquide) middelen ondergebracht bij de provincie en ontvangt hierover een rentevergoeding van 4,24%. Dit percentage is overeengekomen met het Nazorgfonds (GS-besluit 10/3/2015). Daarnaast wordt over de vooruit ontvangen RSP-gelden een indexvergoeding betaald.

3 –Revolverende middelen

In het kader van de publieke taak zetten we diverse middelen uit als revolverende middelen.

Hieronder staat een overzicht van de stand van zaken van de revolverende middelen bij de provincie. Hierbij is aangegeven wat in totaliteit uitgezet mag worden en wat er daadwerkelijk is uitgezet.

Tabel 1: overzicht revolverende middelen

(bedragen x € 1 miljoen)	PS besluit	Totaal bedrag	Uitgezet t/m 2021	opgelopen rente t/m 2021	Vermeerdering	Vermindering	Boekwaarde eind 2021	Begroot 2022 e.v.
Wurkje foar Fryslân revolverend deel	3-7-2013	18,3	2,7			1,8	0,9	0,0
FSFE	16-10-2013	90,0	35,7		12,7		48,3	33,5
Breedband *	25-1-2017 26-6-2019	54,2 -12,0	27,3		7,9		35,3	5,0
Kredietfaciliteit Muizen	15-4-2015	0,7	0,5			0,1	0,4	0,0
NOM	22-6-2016 26-2-2020	21,5 3,0	24,0		3,6	0,1	27,5	0,0
Windpark Fryslân	19-4-2017	127,0	105,4	4,5			109,9	0,0
FOM	18-10-2017	29,4	5,9		2,8	0,4	8,3	14,4
FOM (OIF 2.0)	GS 6-8-2020	2,0	0,0		0,7		0,7	1,3
Totaal		334,1	201,4	4,5	27,7	2,3	231,3	54,2

Risicobuffer

Ter dekking van de risico's bij de uitgezette revolverende middelen houden wij een risico buffer aan van € 100 miljoen. De lijn is dat we een 1/3 van de uit te zetten revolverende middelen in de risicobuffer aanhouden.

De risicobuffer wordt aangevuld met een hogere rentevergoeding dan de rendementsderiving die wij daadwerkelijk ontvangen van derden. Mochten de uitgezette middelen uiteindelijk niet terugkomen dan brengen we deze middelen ten laste van de risicobuffer. De stand van de risicobuffer is als volgt:

Tabel 2: opbouw risicobuffer

(bedragen x € 1 miljoen)	
Beginstand risicobuffer (1-1-2015)	100,0
Mutaties t/m 2020 (verminderingen, vermeerderingen)	-1,2
Rente inkomsten t/m 2020	4,1
Stand 31/12/2020	102,9
Mutaties 2021 (verminderingen, vermeerderingen)	-0,5
Rente inkomsten 2021	3,2
Stand 31/12/2021	105,6

4 – Toerekening van rente

Dit onderdeel komt vanuit de BBV en is bedoeld om inzicht te geven in rentelasten die direct verband houden met een opgave of investering. De opzet is zodanig dat de negatieve waarden in het overzicht rentebaten zijn.

Provincie Fryslân heeft geen rentelasten vanuit financieringen en betaalt alleen een rentevergoeding aan het Nazorgfonds en een indexvergoeding over de RSP-gelden. De rentebaten komen vanuit de beleggingen van de Treasury middelen en vanuit de leningen aan Alliander, FSFE, Breedband, FOM, etc.

Renteschema jaarrekening 2021	bedragen x € 1.000
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	0
b1. De externe rentebaten over de korte en lange financiering Treasury	3.460 -/-
b2. De externe rentebaten over de korte en lange financiering overig	8.934 -/-
Saldo rentelasten en rentebaten	<u>-12.394</u>
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	0 -/-
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0 -/-
De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke	
c3. lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0 -/-
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	<u>0</u>
d1. Rente over eigen vermogen	0 +/-
d2. Rente over voorzieningen	0 +/-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	<u>-12.394</u>
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	0 -/-
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury	<u>-12.394</u>

Een negatieve uitkomst betekent dat er sprake is van een positief renteresultaat.

De provincie heeft geen langlopende financieringen en rekent derhalve geen rentelasten aan taakvelden toe. De rentebaten komen toe aan de algemene middelen van de provincie.

5 – Risicobeheer treasury

De meest belangrijke risico's op gebied van treasury management voor de provincie Fryslân zijn: renterisico, koersrisico, kredietrisico en debiteurenrisico. Hieronder volgen de genomen maatregelen om deze risico's te beheersen.

Renterisicobeheer

Vanuit de Wet Fido worden richtlijnen gegeven voor het renterisico op korte en lange financiering. Zo wordt het risico op kortlopende financieringen beperkt met een zogenoemde kasgeldlimiet (7% van de begrotingsomvang) en geldt voor de langlopende financieringen een renterisiconorm.

In verband met de verkoop van de aandelen Nuon en de hiermee samenhangende toestroom van geldmiddelen, verwachten we de komende jaren geen lang- of kortlopende geldleningen aan te hoeven trekken. Daarom zijn zowel de kasgeldlimiet en de renterisiconorm van de Wet Fido voor de provincie Fryslân de komende jaren niet relevant.

Bij de prognose van de rendementen op het belegde vermogen doet zich wel een renterisico voor. In de begroting wordt namelijk rekening gehouden met rentebaten uit het belegde vermogen. Fluctuaties van de rente op de kapitaalmarkt kunnen van invloed zijn op het verwachte rendement. Door een goede samenstelling van de beleggingen met voldoende spreiding worden deze fluctuaties zoveel mogelijk beperkt.

Koersrisicobeheer

De provincie belegt haar overtollige middelen alleen in vastrentende waarden zoals daggeld, obligaties en deposito's. Het beleggen in aandelen, uitsluitend voor het behalen van een rendement, is niet toegestaan. Tevens wordt er uitsluitend belegd in financiële waarden in euro's. Hierdoor is het valutakoersrisico minimaal.

Kredietrisicobeheer

Om het kredietrisico te beperken wordt door de provincie Fryslân uitsluitend belegd bij tegenpartijen die voldoen aan een goede kredietwaardigheid van tenminste een A-rating. Deze zijn vastgelegd in de Uitvoeringsregeling Treasury. Voor het belegde vermogen geldt een afzonderlijk beleggingsmandaat. Ook dient te worden voldaan aan de Regeling Uitzetting en Derivaten Decentrale Overheden (Ruddo). Hierin is bepaald dat de een uitzetting korter dan drie maanden een kredietwaardigheid geldt van minimaal een A-rating volstaan en langer dan drie maanden een kredietwaardigheid van AA-minus is vereist. Daarnaast mag er alleen worden belegd in landen binnen de Economische Europese Ruimte (EER).

Sinds 15 december 2013 is het verplichte schatkistbankieren van kracht en dienen alle middelen te worden belegd bij het agentschap van het ministerie van Financiën, uitgezonderd de gelden die al bij de vermogensbeheerders zijn belegd. Hierdoor is een groot deel van het vermogen ondergebracht bij de Nederlandse staat, waardoor het kredietrisico voor de provincie verder afneemt.

Debiteurenbeheer

Voor het debiteurenbeheer betreffende de levering van goederen en/of diensten hanteert de provincie een strikt beleid van herinnering en aanmaning. Indien de debiteur nalatig blijft, wordt de vordering overgedragen aan een incassobureau. Er is in 2021 een totaalbedrag van € 3.735,02 als definitief oninbaar afgeboekt betreffende 2 debiteuren.

6– Ontwikkeling financiële markten

De afgelopen crisisjaren en de huidige matige economische groei in Europa heeft verregaande gevolgen voor de tarieven op de geld- en kapitaalmarkt.

Geldmarktrente

De hoogte van de kortlopende rente wordt bepaald door de ontwikkelingen op de geldmarkt en deze wordt in belangrijke mate beïnvloed door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB heeft in de afgelopen jaren, vanwege de lage economische groei in Europa, de Refirente steeds verder verlaagd tot 0%. De kortlopende rente (3 maand) was begin 2021 -/- 0,55% en is gedurende het jaar verder gedaald tot -/- 0,57%. De geldmarktrente (Euribor) is voor alle looptijden negatief. De rentevergoeding voor het aanhouden van overtollige liquiditeiten binnen de schatkist is nihil.

Kapitaalmarktrente

De langlopende rente is afhankelijk van de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt. De hoogte van de langlopende rente wordt onder meer gebaseerd op de economische verwachtingen, de inflatie en de politieke ontwikkelingen. De Nederlandse kapitaalmarktrente (10 jaar) was begin 2021 -/- 0,49% en daalde gedurende het jaar verder door de lage groei en matige economische verwachtingen. Per eind 2021 is de kapitaalmarktrente -/- 0,03%.

2.5 Paragraaf 5 – Verbonden partijen

1 – Inleiding

In deze paragraaf staat een overzicht van de verbonden partijen conform artikel 15 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (het BBV). Het provinciale beleid voor samenwerking, zoals het vormen van verbonden partijen, staat in de Nota Grip op Samenwerking.

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de provincie zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft en waarbij sprake is van een publiek- of privaatrechtelijk rechtspersoon. Er is een bestuurlijk belang als de provincie zitting heeft in het bestuur of stemrecht heeft. Er is sprake van een financieel belang indien de provincie middelen ter beschikking stelt (of garanties afgeeft) waarover de provincie financieel risico loopt in geval van financiële problemen bij de verbonden partij.

De provincie neemt deel aan verbonden partijen voor de uitvoering van provinciaal beleid. De provincie gaat samenwerkingsrelaties aan wanneer de zelfstandige realisering duurder is, meer risico's met zich meebrengt of niet mogelijk is. Dit laatste is ook het geval bij een wettelijk verplichte samenwerking, zoals deelname aan een Gemeenschappelijke Regeling.

De provincie is en blijft zelf verantwoordelijk voor het bereiken van de provinciale doelstellingen door de samenwerking met verbonden partijen. Periodiek gaan we na of de verbonden partijen nog voldoende bijdragen aan de realisatie van de provinciale doelstellingen. Deze beoordeling is onderdeel van ons beleid voor het risicomanagement en maakt deel uit van de planning- en control cyclus. Zie paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Financiële risico's

De financiële risico's voor de provincie bij verbonden partijen zijn in veel gevallen (vrijwel) gelijk aan de omvang van het directe financiële belang. Bijvoorbeeld: als een gemeenschappelijke regeling een tekort laat zien in haar boekjaar, moet de provincie naar rato van haar bijdrage een deel van het tekort bijleggen.

In een aantal gevallen is het potentiële financieel risico groter dan het directe financiële belang in de verbonden partij. De inschatting van deze financiële risico's staat in paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Categorieën van de verbonden partijen:

1. gemeenschappelijke regelingen;
2. vennootschappen en coöperaties;
3. stichtingen en verenigingen;
4. overige verbonden partijen.

Categorie 1: gemeenschappelijke regelingen	1.1 Noordelijke Rekenkamer (NRK) 1.2 Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) 1.3 Marrekrite 1.4 Waddenfonds 1.5 Letterhoeke (Tresoar) 1.6 Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) 1.7 Mobiliteitsbureau Noordoost-Friesland
Categorie 2: vennootschappen en coöperaties	2.1 Alliander NV 2.2 Vitens NV 2.3 BNG Bank NV 2.4 NWB Bank NV 2.5 Noordelijke OntwikkelingsMaatschappij (NOM NV) 2.6 Thialf OG BV 2.7 Friese Ontwikkelings Maatschappij BV (FOM BV) 2.8 Fûns Skjinne Fryske Enerzjy BV (FSFE BV) 2.9 Fryslân Hurde Wyn BV (FHW BV) 2.10 Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân
Categorie 3: stichtingen en verenigingen	3.1 Interprovinciaal overleg, vereniging (IPO) 3.2 Huis van de Nederlandse Provinciën, vereniging naar Belgisch recht (HNP) 3.3 Stichting Nazorg Ouwsterhaule
Categorie 4: overige verbonden partijen	4.1 Fonds Nazorg Stortplaatsen 4.2 Waddenglas (samenwerkingsovereenkomst) 4.3 Omgevingsberaad Waddengebied (convenant) 4.4 Regioboard Noordoost Fryslân

2 – Overzicht verbonden partijen

Conform het tweede lid van artikel 15 van het BBV nemen we per verbonden partij in ieder geval de onderstaande informatie op:

- a. de wijze waarop de provincie Fryslân een belang heeft in de verbonden partij en het openbaar belang dat ermee gediend wordt;
- b. het belang dat de provincie Fryslân in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
- c. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
- d. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
- e. de eventuele risico's, als bedoeld in artikel 11, eerste lid, onderdeel b, van de verbonden partij voor de financiële positie van de provincie Fryslân.

Categorie 1: Gemeenschappelijke regelingen

1.1 Gemeenschappelijke Regeling Noordelijke Rekenkamer (NRK), Assen

De NRK is op grond van de WGR een gemeenschappelijk orgaan van de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe en heeft als taak onafhankelijk onderzoek te doen naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door de provincies gevoerde bestuur.

Programma	Bestuur
Rechtsvorm (bestuurder GS)	Gemeenschappelijke Regeling
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	De Statenleden A.D. Aalbers (CDA), L.J.A.J. van den Broek (PvdA) en W. de Vries (CU) zijn lid van de Raad van Advies van de NRK
Resultaat	Rekening-resultaat 2019: € 4.500 Rekening-resultaat 2020: € 114.000
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	Bijdrage 2021: € 284.000 Bijdrage 2022: € 309.000 (begroot)
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Eigen vermogen per 31-12-2019: € 42.263 Eigen vermogen per 31-12-2020: € 42.250
Financiële risico's provincie	Geen

1.2 Gemeenschappelijke Regeling Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), Groningen

Stimulering van de ruimtelijke economische ontwikkeling van Noord-Nederland, onder meer door bestuurlijke afstemming en behartiging van de economische belangen van het Noorden in Den Haag en Brussel. Het publieke belang dat hiermee nagestreefd wordt, is 'werkgelegenheid en welvaart'.

Programma	Bestuur
Rechtsvorm (bestuurder GS)	Gemeenschappelijke Regeling (gedeputeerden A. Fokkens en F. Douwstra)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	Het SNN-voorzitterschap rouleert tweejaarlijks tussen de drie deelnemende provincies. Per 1 juli 2019 is de Commissaris van de Koning in de provincie Fryslân voorzitter.
Resultaat	Resultaat 2019: € 0 Resultaat 2020: € 0
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	Bijdrage 2021: € 816.000,- Bijdrage 2022: € 1.712.000,- (begroot) Jaarlijkse bijdrage contributie/lidmaatschap
Eigen en vreemd vermogen	Eigen vermogen 31-12-2019: € 4,2 mln.

verbonden partij	Eigen vermogen 31-12-2020: € 4,0 mln.
Financiële risico's provincie	Er is een nieuw EFRO programma 2021-2027. De EC betaalt 50% van de werkelijke uitvoeringskosten met een maximum van 3,5% van het totale EFRO-programma. De andere 50% is regionale cofinanciering. In het verleden is hiervoor gebruik gemaakt van de reserves van het SNN. Voor dit EFRO programma moet SNN ook weer 50% van de uitvoeringskosten zelf dekken. Doordat er geen reserves meer ingezet kunnen worden ter dekking van de kosten (rente opbrengsten zijn vrijwel nihil), is per 2021 de deelnemersbijdrage van de provincies verhoogd met € 1 mln. per provincie. Bij de 1 ^e Berap 2021 hebben PS ingestemd met de verhoging van de deelnemersbijdrage door aanvullend € 12 mln. beschikbaar te stellen ten laste van het begrotingssaldo.

1.3 Gemeenschappelijke Regeling Marrekrite, Leeuwarden

De Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges van aangesloten gemeenten en provincie, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap. Het betreft zowel een toeristisch als economisch publiek belang: goede watersportvoorzieningen/ routenetwerken en werkgelegenheid. Het maken van aanlegvoorzieningen in het buitengebied en het beheer en onderhoud ervan was eerder de hoofdactiviteit en betreft het deel waar de Provincie aan mee betaalt. Sinds 2011 komt daar de coördinatie van het door gemeenten gefinancierde beheer en onderhoud van het fietsknooppunten routenetwerk bij en ook steeds meer netwerken van wandelroutes. De Marrekrite doet dit werk namens de provincie Fryslân en 13 Friese gemeenten met het doel om een uniforme, toeristische recreatieve infrastructuur op het water en land te bewerkstelligen. Samen met de deelnemers en nauw betrokken partijen zoals Merk Fryslân, Landschapsbeheer Fryslân, Wetterskip Fryslân, It Fryske Gea, Staatsbosbeheer en vele anderen, werkt de Marrekrite aan het opschalen en professionaliseren van de recreatie en het toerisme in en naar Fryslân.

Programma	Economie
Rechtsvorm (bestuurder GS)	Gemeenschappelijke Regeling (gedeputeerde A. Fokkens)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	
Resultaat	2019: € 0,6 mln. 2020: € 0,4 mln.
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	Jaarlijkse bijdrage provincie: € 542.532

Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Eigen vermogen 31-12-2019: € 4,8 mln. Eigen vermogen 31-12-2020: € 5,2 mln. Vreemd vermogen 31-12-2019: € 0,5 mln. Vreemd vermogen 31-12-2020: € 0,9 mln.
Financiële risico's provincie	Geen

1.4 Gemeenschappelijke Regeling Waddenfonds, Leeuwarden

Doel van het Waddenfonds is het subsidiëren van niet-reguliere investeringen gericht op :

- versterking natuur- en landschapswaarden,
- wegneming externe bedreigingen natuurlijke rijkdom,
- duurzame economische ontwikkeling of duurzame energiehuishouding,
- ontwikkeling duurzame kennishuishouding.

Programma	Bestuur
Rechtsvorm (bestuurder GS)	Gemeenschappelijke Regeling (gedeputeerde S. Poepjes)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	Per 27 juni 2019 is bovengenoemde gedeputeerde portefeuillehouder
Resultaat	2019: € 4,2 mln. 2020: € 4,9 mln.
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	Gedecentraliseerde rijksmiddelen, geen bijdrage provincies aan de GR.
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	EV per 31-12-2019: € 108,7 mln. EV per 31-12-2020: € 122,2 mln. Solvabiliteitsratio 31-12-2019: 60% 31-12-2020: 65%
Financiële risico's provincie	Geen

1.5 Gemeenschappelijke Regeling Letterhoeke (Tresoar), Leeuwarden

Het Rijk, de provincie Fryslân en de Stichting Frysk Letterkundich Museum en Dokumintaasjesintrum (FLMD) hebben de Gemeenschappelijke regeling Letterhoeke getroffen. Daarbij is het openbaar lichaam Tresoar ingesteld. Het doel van Tresoar is driedelig;

- Het behartigen van de belangen van de minister, het provinciaal bestuur en het bestuur van FLMD bij alle aangelegenheden betreffende de collecties en archiefbescheiden.
- Het toegankelijk maken en houden en onder de aandacht brengen van een breed publiek van het in de collecties en archieven ondergebrachte cultureel erfgoed.
- Het bevorderen van de Friese literatuur en het verbreden van het literaire klimaat in Fryslân.

Programma	Mienskip
Rechtsvorm (bestuurder GS)	Gemeenschappelijke Regeling (gedeputeerden

	S. Poepjes (DB&AB), K. Fokkinga (AB) en D. Hoogland (AB))
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	
Resultaat	Resultaat 2019: € 107.407,- Resultaat 2020: € 341.146,-
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	Bijdrage in 2021: € 3,5 mln. Bijdrage in 2022: € 3,5 mln. (begroot)
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Eigen vermogen 31-12-2019: € 562.000,- Eigen vermogen 31-12-2020: € 903.000,-
Financiële risico's provincie	Geen

1.6 Gemeenschappelijke Regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO), Grou

De FUMO is een wettelijk verplichte gemeenschappelijke regeling van de Provincie Fryslân, het Wetterskip Fryslân en de Friese gemeenten. De FUMO voert namens de provincie de taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht, handhaving en advies betreffende de omgevingswetgeving uit. Daarnaast valt de uitvoering van Wabo/Brzo taken bij Brzo+ (Besluit risico's zware ongevallen) bij Friese bedrijven onder verantwoording van de Omgevingsdienst Groningen. Dit is geen deelneming van de provincie, maar gaat middels een Dienstverleningsopdracht.

Programma	Omgeving
Rechtsvorm (bestuurder GS)	Gemeenschappelijke regeling (gedeputeerden A. Fokkinga: DB en AB lid, D. Hoogland: AB lid)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	Leden DB FUMO: A. Postma (voorzitter), Gemeente Opsterland I. Groeneveld, gemeente Fryske Marren
Resultaat	2019: € 391.000 2020: € 325.000
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	Bijdrage 2021: € 6,6 mln. Bijdrage 2022: € 6,6 mln. (begroot) (exclusief majeure risico bedrijven, zie hiervoor Overige verbonden partijen Omgevingsdienst Groningen)
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	EV 2019: € 1.467.000 EV 2020: € 1.626.000 VV 2019: € 4.791.000 VV 2020: € 5.573.000
Financiële risico's provincie	Tegenvallers bij de gemeenschappelijk regeling worden opgevangen door de deelnemers. De bijdrage per deelnemer is afhankelijk van haar belang in de GR en dit verschilt per jaar. Op basis van 2021 is dit voor de provincie 38,5%.

	<p>In de afgelopen jaren is het weerstandsvermogen opgebouwd met als doel dat de Fumo risico's die onverwacht en substantieel zijn zelfstandig kan opvangen zonder dit direct in rekening te brengen bij de deelnemers.</p> <p>De landelijk in te voeren nieuwe Omgevingsstelsel is wederom verplaatst verwachting is nu naar 2023. De verwachting is dat het nieuwe stelsel de provinciale bijdrage aan de Fumo zal verlagen en daarmee ook de impact van tegenvallers.</p>
--	--

1.7 Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost-Friesland

De bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân is een gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân, Tytsjerksteradiel en de provincie Fryslân. De regeling heeft tot doel het behoud en/of verbeteren van de leefbaarheid in de regio Noordoost Fryslân. Dit doel dient te worden bereikt door het verhogen van de bereikbaarheid en het efficiënt organiseren van doelgroepenvervoer en openbaar vervoer door het realiseren van een samenhangend vervoersysteem.

Programma	Infrastructuur
Rechtsvorm (bestuurder GS)	Gemeenschappelijke regeling (bestuurslid gedeputeerde M.A. Fokkens-Kelder, plaatsvervangend bestuurslid D. Hoogland)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	N.v.t.
Resultaat	2019: € 0 2020: € 0
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	Bijdrage 2020: € 77.000 Bijdrage 2021: € 68.000 Bijdrage 2022: € 68.000
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	EV 2019: € 0 EV 2020: € 0 VV 2019: € 0,8 mln. VV 2020: € 0,8 mln.
Financiële risico's provincie	Tegenvallers bij de gemeenschappelijk regeling worden opgevangen door de deelnemers. De bijdrage per deelnemer is afhankelijk van haar belang in de GR en dit verschilt per jaar.

Categorie 2: Vennootschappen en coöperaties

2.1 Alliander NV, Arnhem

De participatie in Alliander NV is in 2009 ontstaan na de splitsing van Nuon NV in een productie- en leveringsbedrijf (Nuon Energy dat is overgenomen door Vattenfall) en een netwerkbedrijf (Alliander NV). Alliander zorgt voor de distributie van gas en elektriciteit in grote delen van Nederland, waaronder Fryslân. Het openbaar belang van het aandeelhouderschap van de netbeheerders is verankerd in de wet. De aandelen dienen wettelijk in publieke handen te blijven.

Programma	Algemene dekkingsmiddelen
Rechtsvorm (bestuurder GS)	NV (gedeputeerde F. Douwstra)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	Geen
Resultaat	Netto resultaat 2020: € 224 mln. Netto resultaat 2021: € 242 mln.
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	<p>Provincie Fryslân bezit 12,65% van de aandelen. Dividend 2020: € 11,8 mln. Dividend 2021: € 13,8 mln.</p> <p>Provincie Fryslân heeft in 1992 een niet aflosbare achtergestelde lening verstrekt aan een rechtsvoorganger van Alliander (de PEB/ PEGM). De lening heeft een omvang van € 31,8 mln. en Alliander betaalt hierover jaarlijks 8% rente. Alliander heeft aangegeven van de lening af te willen en eind 2021 de hoofdsom aan de provincie overgemaakt. Over de voorwaarden waaronder Alliander de lening mag aflossen is echter nog geen overeenstemming bereikt. De provincie kan en zal daarom het door Alliander overgeboekte bedrag dan ook niet als aflossing erkennen.</p> <p>Provincie Fryslân heeft in 2021 een bedrag van € 76,5 mln. aan Alliander verstrekt in de vorm van een reverse converteerbare hybride obligatielening. Samen met de andere aandeelhouders is er in totaal een bedrag van € 600 mln. verstrekt voor de versterking van het eigen vermogen van Alliander.</p> <p>De grootschalige investeringen in de netten van Liander (100% dochter van Alliander) lopen de komende jaren op tot ongeveer € 1,2 miljard per jaar. Dat is meer dan een verdubbeling ten opzichte van de afgelopen jaren.</p> <p>Door de combinatie van sterk toenemende investeringen en lange terugverdientijden (circa</p>

	<p>40 jaar) neemt de financieringsbehoefte van Alliander sterk toe. De investeringen worden voornamelijk gefinancierd met vreemd vermogen (bankfinancieringen), maar er moet een zekere solvabiliteit worden gehandhaafd door voldoende eigen vermogen aan te houden. Dit wordt bereikt door het verstrekken van de reverse converteerbare hybride obligatielening vanuit de aandeelhouders. Alliander heeft hierdoor de komende jaren (ca. 2030) voldoende eigen vermogen.</p> <p>Er lopen op dit moment gesprekken met het rijk over een toekomstige versterking van het eigen vermogen van de netbeheerders vanuit het Rijk. Het doel van het Rijk is om te komen tot een oplossing die voor alle netbeheerders volstaat en toepasbaar is.</p>
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	<p>Eigen vermogen 31-12-2020: € 4,3 miljard Eigen vermogen 31-12-2021: € 4,5 miljard</p> <p>Solvabiliteit 31-12-2020: 53,1% Solvabiliteit 31-12-2021: 53,8%</p>
Financiële risico's provincie	<p>Er is nog geen oplossing voor het dispuut over de achtergestelde lening van € 31,8 mln. Het mogelijk wegvallen van de jaarlijkse rentebaten vanuit de lening (€ 2,5 mln.) kan leiden tot toekomstige begrotingstekorten.</p> <p>Een toekomstige versterking van het eigen vermogen van de netbeheerders vanuit het Rijk, kan gevolgen hebben voor de zeggenschapsverhoudingen en de hoogte van het dividend.</p>

2.2 Vitens NV, Zwolle

Vitens NV is het grootste drinkwaterbedrijf van Nederland en levert topkwaliteit drinkwater aan 5,4 miljoen mensen en bedrijven in de provincies Fryslân, Flevoland, Gelderland, Utrecht en Overijssel. Het openbaar belang van het aandeelhouderschap is verankerd in de wet. Op grond van de wet dienen de aandelen in overheidshanden te blijven.

Doelstelling: Als Fryslân willen we in het kader van het publieke belang een sterke rol als aandeelhouder in Vitens met als doel 'Fries water in Friese handen'. Daarnaast wil de provincie de positie die het inneemt op het gebied van water (technologie) met een maximale inzet behouden en zo mogelijk uitbreiden, inclusief het behoud van werkgelegenheid.

Programma	Algemene dekkingsmiddelen
Rechtsvorm (bestuurder GS)	NV (gedeputeerde F. Douwstra)

Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	Geen
Resultaat	Bedrijfsresultaat 2019: € 41,4 mln. Bedrijfsresultaat 2020: € 52,1 mln. Netto resultaat 2019: € 11,1 mln. Netto resultaat 2020: € 23,9 mln.
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	De provincie bezit ongeveer 13% van de aandelen. Dividenduitkering 2019: € 0 Dividenduitkering 2020: € 0
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Eigen vermogen 31-12-2019 € 533,3 mln. Eigen vermogen 31-12-2020 € 557,1 mln. Vreemd vermogen 31-12-2019 € 1.293 mln. Vreemd vermogen 31-12-2020 € 1.340 mln. Solvabiliteit per 31-12-2020: 29,4 %
Financiële risico's provincie	Geen

2.3 BNG Bank NV, Den Haag

Relevante wetwijzigingen en de Nederlandse Corporate Governance Code zijn voor BNG Bank aanleiding geweest om de statuten te actualiseren en moderniseren. Bij die gelegenheid is met ingang van 27 augustus 2018 de naam 'BNG Bank N.V.' nu ook in de statuten vastgelegd als vervanging van de statutaire naam 'N.V. Bank Nederlandse Gemeenten'.

De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. De bank beoogt met gespecialiseerde financiële dienstverlening tegen zo laag mogelijke kosten bij te dragen aan maatschappelijke voorzieningen voor burgers. De doelstelling voor de provincie is te behalen resultaat op beleggingen.

Programma	Algemene dekkingsmiddelen
Rechtsvorm (bestuurder GS)	NV (gedeputeerde F. Douwstra)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	Geen
Resultaat	Nettowinst 2019: € 163 mln. Nettowinst 2020: € 221 mln.
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	De provincie bezit 75.250 aandelen, dit is minder dan 1%. Dividend 2020: € 136.203 Dividend 2021: € 171.570 Op 16 november 2015 heeft provincie Fryslân een hybride lening verstrekt aan de BNG ter waarde van € 50 mln. BNG heeft in 2021

	besloten de lening te willen verlengen en hierbij is de rente vastgesteld voor de komende vijf jaar. BNG kan in 2022 de lening geheel of gedeeltelijk aflossen.
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Eigen vermogen 31-12-2019: € 4,89 miljard Eigen vermogen 31-12-2020: € 5,10 miljard Vreemd vermogen 31-12-2019: € 144,8 miljard Vreemd vermogen 31-12-2020: € 155,2 miljard
Financiële risico's provincie	€ 50 mln. hybride lening; kans < 1%

2.4 Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB), Den Haag

De Nederlandse Waterschapsbank NV richt zich met haar diensten exclusief op de publieke sector. Zij financiert van oudsher waterschappen, maar ook gemeenten, provincies en aan overheid gelieerde instellingen. Doelstelling voor de provincie is te behalen resultaat op beleggingen.

Programma	Algemene Dekkingsmiddelen
Rechtsvorm (bestuurder GS)	NV (gedeputeerde F. Douwstra)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	Geen
Resultaat	Nettowinst 2019: € 95 mln. Nettowinst 2020: € 81 mln.
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	Aandelen A (nominale waarde € 115): 24 stuks Aandelen B (nominale waarde € 460): 25 stuks Provincie Fryslân bezit minder dan 1% van de aandelen. Dividenduitkering 2019: € 39.500 Dividenduitkering 2020: € 37.924 Op 1 september 2015 heeft provincie Fryslân een hybride lening verstrekt aan de NWB ter waarde van € 50 mln. NWB kan in 2025 de lening geheel of gedeeltelijk aflossen.
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Eigen vermogen 31-12-2019: € 1,7 miljard Eigen vermogen 31-12-2020: € 1,8 miljard Vreemd vermogen 31-12-2019: € 94,4 miljard Vreemd vermogen 31-12-2020: € 105,1 miljard
Financiële risico's provincie	€ 50 miljoen hybride lening; kans < 1%

2.5 Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij NV (NOM), Groningen

Deze participatie, sinds de jaren negentig, vloeit voort uit afspraken tussen het rijk en de drie Noordelijke provincies over de economische ontwikkeling van Noord-Nederland. De vennootschap heeft als doel een bijdrage te leveren aan de verbetering van de sociaal-

economische structuur en de werkgelegenheid in de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe.

Programma	Economie
Rechtsvorm (bestuurder GS)	NV (gedeputeerde F. Douwstra)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	Het RvC-lid S.E. Korthuis is op 9 juli 2021 gestopt als RvC-lid vanwege haar benoeming als waarnemend burgemeester van de gemeente Ooststellingwerf. Mevrouw P. Rengers-Loudon is per 1 augustus 2021 benoemd als lid van de RvC. Op drie december 2021 heeft de AvA-NOM ingestemd met de benoeming van mevrouw E. Vonk per 1 januari 2022 als lid van de RvC.
Resultaat	2020: € 4,7 mln. 2021: € 4,7 mln.
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	De provincie Fryslân heeft 16,7 % van de aandelen in de NOM.
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Eigen vermogen 31-12-2020: € 76,9 mln. Eigen vermogen 31-12-2021: € 140,5 mln. Vreemd vermogen 31-12-2020: € 7,6 mln. Vreemd vermogen 31-12-2021: € 8,3 mln.
Financiële risico's provincie	Het risico voor de provincie blijft beperkt tot haar kapitaal inbreng. Per 16 december 2021 is het kapitaal van de NOM versterkt met een agiostorting van € 23,4 mln. Elke aandeelhouder heeft navenant zijn aandeel in de NOM gestort. Voor de provincie Fryslân is dit € 3,9 mln.

2.6 Thialf Onroerend Goed BV, Heerenveen

Openbaar belang is het behoud van het ijsstadion Thialf als voorziening die voor de provincie een bijdrage levert op het gebied van economie, sport en cultuur. Thialf OG BV bezit 100 % van de aandelen van Thialf B.V. *NB: Het boekjaar loopt van 1 oktober tot 30 september van enig jaar.*

Programma	Mienskip
Rechtsvorm (bestuurder GS)	BV (gedeputeerden F. Douwstra & D. Hoogland)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	-
Resultaat	2019/2020: -/- € 1.195.000,- 2020/2021: € 10.960,-
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	Sinds overname aandelen op 4-9-2013: € 4 mln.; 66,6% van het aandelenkapitaal. Aandeelhouders lening van € 2 mln. waarvan

	per 30-9-2021 € 1,4 mln. is opgenomen.
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Eigen vermogen 30-9-2020: € 0,1 mln. Eigen vermogen 30-9-2021: € 0,1 mln. Vreemd vermogen 30-9-2020: € 3,7 mln. Vreemd vermogen 30-9-2021: € 5,1 mln.
Financiële risico's provincie	In 2020 hebben Provinciale Staten groen licht gegeven voor een reddingskrediet van € 2,96 mln. In 2021 zijn er twee trekkingen geweest uit het reddingskrediet; € 940.000 en € 424.000. Van deze bedragen komt twee derde voor rekening van de provincie Fryslân. De bijdrage van € 424.000 was nodig om de periode te overbruggen tot er geld binnenkwam van het Rijk voor coronasteun. Over de jaren 2020 en 2021 is hiervoor bijna € 2 mln. toegezegd. Vanwege de financiële situatie van Thialf vindt uitbetaling pas plaats na goedkeuring door de Europese Commissie. De verwachting is dat Thialf van de beschikbare € 2,96 miljoen uit dit krediet uiteindelijk € 1,6 mln. gebruikt. Met de Europese Commissie lopen gesprekken om het verstrekte krediet van € 1,6 mln. te mogen omzetten in een subsidie. Er is een akkoord met de NOCNSF en de KNSB om het jaarlijkse exploitatietekort te verlichten; zij dragen respectievelijk € 250.000 en € 300.000 bij. Voor de aandeelhouders blijft een bijdrage over van € 811.750 om de begroting sluitend te maken. Met bijdragen van NOCNSF, KNSB, provincie en gemeente is een dekkende exploitatie vanaf september 2022 binnen handbereik. Meer details over Thialf staan in paragraaf 9 Grote projecten.

2.7 Friese Ontwikkelings Maatschappij BV (voorheen Doefonds), Leeuwarden

De provincie is enig aandeelhouder in de besloten vennootschap Doefonds BV. Deze BV is op 2 april 2014 opgericht. Doel is via dit fonds de regionale economie te versterken door innovatie door financiering mogelijk te maken. Eind 2017 is Doefonds BV omgezet tot FOM BV met als doel dat de FOM in 2018 ook het adres is voor het Friese bedrijfsleven als het gaat om financiering van starters, export en groei.

Programma	Economie
Rechtsvorm (bestuurder GS)	BV (gedeputeerde F. Douwstra)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	
Resultaat	Resultaat 2020: -/- € 1.193.000 Resultaat 2021: -/- € 502.000
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	Budget per thema: Innovatie maximaal € 12 mln. Groei maximaal € 12 mln. Export maximaal € 3 mln. Starters maximaal € 3,9 mln.
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Eigen vermogen 31-12-2020: € 6,0 mln. Eigen vermogen 31-12-2021: € 9,0 mln. Vreemd vermogen 31-12-2020: € 0,2 mln. Vreemd vermogen 31-12-2021: € 0,2 mln.
Financiële risico's provincie	Er wordt maximaal € 30,9 mln. uitgezet. Uitgangspunt is dat investeringen vanuit het fonds de kans hebben om de financiering terug te betalen aan het fonds. Gezien de doelgroep waarin het fonds investeert is de provinciale inbreng uit voorzorg deels voorzien. De FOM heeft in 2020 en 2021 op verzoek van de provincie tijdelijke een product ontwikkeld die past bij de situatie rond Covid-19, OIF 2.0. De verwachting van de FOM is dat de risico's hierdoor niet extra zal toenemen. De reservering op de reserve is per budget vastgelegd. Voor Innovatie is dit op voorhand 100%. Voor de overige budgetten dient ter dekking van de risico's de Reserve risicobuffer: Groei 33% Export 20% Starters 33%

2.8 Fûns Skjinne Fryske Enerzjy BV (FSFE), Leeuwarden

De provincie is enig aandeelhouder in de besloten vennootschap Fûns Skjinne Fryske Enerzjy BV. Deze BV is 2 september 2014 opgericht. Doel van het fonds is het financieren van projecten op het gebied van duurzame energie.

Programma	Omgeving
Rechtsvorm (bestuurder GS)	BV (gedeputeerde S. Poepjes)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	
Resultaat	Resultaat 2019: € 356.000 Resultaat 2020: - € 282.000
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	Maximaal € 90 mln.
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Eigen vermogen 31-12-2019: € 13,5 mln. Eigen vermogen 31-12-2020: € 13,2 mln. Vreemd vermogen 31-12-2019: € 25,5 mln. Vreemd vermogen 31-12-2020: € 24,9 mln.
Financiële risico's provincie	FSFE is in het jaar 2013/2014 ontwikkeld en aanbesteed. Aangezien het fonds (en het contract met de beheerder daarvan) een looptijd heeft tot 2029 zal tegelijk met de in januari 2022 vast te stellen nieuwe Energieprogramma Fryslân 2022-2025 de uitgangspunten voor een herziene opdracht voor het FSFE geformuleerd worden. Januari 2022 heeft Provinciale Staten ingestemd met een aantal uitgangspunten voor FSFE. Deze worden nu uitgewerkt en zullen in de loop van 2022 worden middels een Meerjarenplan van FSFE voorgelegd aan de aandeelhouder. Bij de start van het fonds is uitgegaan van 100% revolverendheid en die verwachting is niet veranderd. Voor de zekerheid is bij de start van het fonds wel een reservering op de provinciale risicobuffer van €30 mln. gemaakt, deze is nog voldoende.

2.9 Fryslân Hurde Wyn BV (FHW), Leeuwarden

De provincie is enig aandeelhouder in de besloten vennootschap Fryslân Hurde Wyn (FHW). Deze BV is 13 maart 2019 opgericht. Het doel van deze BV is het namens de provincie, vanuit haar publieke verantwoordelijkheid, verwerven, houden en vervreemden van een deelneming in Windpark Fryslân Holding B.V. (WPFH). Deze holding heeft tot doel de realisatie en exploitatie van het windpark om zodoende namens de provincie mede een

concrete bijdrage te leveren aan de realisatie van een fossielvrije en uiteindelijk volledig duurzame provincie. FHW heeft als tweede doel de burgerparticipatie in het windpark mogelijk te maken.

Programma	Economie
Rechtsvorm (bestuurder GS)	BV (gedeputeerde F. Douwstra)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	
Resultaat	2020: -/- € 81.476 2021: -/- € 45.801 (positieve resultaten worden verwacht na voltooiing van het Windpark)
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	De provincie Fryslân heeft 100% van de aandelen in FHW BV.
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Eigen vermogen 31-12-2020: € 19,9 mln. Eigen vermogen 31-12-2021: € 19,9 mln. Vreemd vermogen 31-12-2020: € 85,6 mln. Vreemd vermogen 31-12-2021: € 90,2 mln.
Financiële risico's provincie	Op 1 oktober 2019 heeft de provincie € 20 mln. eigen vermogen (Agio) en een achtergestelde lening van € 80 mln. aan FHW BV verstrekt. Eind 2021 is de bouw afgerond en daarmee is de stand-by faciliteit van € 27 mln. niet meer nodig. De Stand-by faciliteit die met FHW BV overeengekomen was bedoeld om, bij kostenoverschrijdingen tijdens de bouw van het Windpark, FHW BV extra kapitaal te verstrekken. De faciliteit is gedurende de bouw niet aangesproken. De bouw van het Windpark is binnen budget en planning gerealiseerd. FHW BV heeft vervolgens op 1 oktober 2019 € 20 mln. aandelenkapitaal en € 80 mln. achtergestelde lening verstrekt aan Windpark Fryslân Holding BV. Tijdens de bouwfase wordt er zowel over de achtergestelde lening van de provincie aan FHW BV als de achtergestelde lening van FHW BV aan Windpark Fryslân Holding BV geen rente uitbetaald, omdat er in deze fase nog geen opbrengsten zijn binnen het Windpark. De verschuldigde rente wordt daarom in de bouwfase opgeteld bij de hoofdsom van de achtergestelde lening en wordt tijdens de exploitatiefase van het Windpark terugbetaald in de vorm van aflossing.

	Het risico van FHW BV bedraagt maximaal € 100 mln. Daarvan is € 100 mln. geïnvesteerd in Windpark Fryslân Holding BV.
--	---

2.10 OVEF (Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.) te IJlst Voorheen SOVF (Stichting Openbare Verlichting Fryslân)

Samenwerkingsverband op het gebied van beheer en onderhoud van openbare verlichting en op het gebied van gezamenlijke inkoop duurzame energie.

Programma	Infrastructuur
Rechtsvorm (bestuurder GS)	Stichting (Gedeputeerde A. Fokkens: de programma-manager duurzame innovatie is vertegenwoordiger van de provincie in de RvT). In 2017 zijn de voorbereidingen getroffen voor het omzetten van de stichting in een coöperatie. Op 1 januari 2018 is de SOVF dan ook verdergegaan in OVEF (Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.) te IJlst.
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	
Resultaat	Verwacht resultaat: € 0
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	Jaarlijkse bijdrage circa € 16.500,-
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Geen
Financiële risico's provincie	Geen

Categorie 3: Stichtingen en verenigingen

3.1 Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO), Den Haag

Gezamenlijke belangenbehartiging van provincies in algemene overheidsaangelegenheden en kennisuitwisseling. In het bestuursakkoord zijn uitspraken gedaan over zichtbaarheid en aanwezigheid van de provincie. Op landelijk niveau heeft het IPO daarbij een nadrukkelijke rol, o.a. tot uitdrukking komend in het zgn. Kompas 2020. Onderdeel van IPO is ook het kantoor BIJ12, die onder andere de PAS-maatregelen en het Faunafonds voor de provincies regelt.

Programma	Bestuur
Rechtsvorm (bestuurder GS)	Vereniging (gedeputeerde S. Poepjes)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	
Resultaat	Conform doelstelling Verwacht resultaat: € 0

Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	Bijdrage 2021: € 1,3 mln. Bijdrage 2022: € 1,6 mln. Jaarlijkse bijdrage: contributie/lidmaatschap.
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Eigen vermogen: De vereniging-IPO beschikt niet over eigen vermogen, aangezien het batig saldo via de resultaatverdeling jaarlijks wordt gerestitueerd aan de provincies dan wel wordt doorgeschoven naar het volgende jaar. Wel worden geormerkte middelen aangehouden ter grootte van beschikbaar gestelde middelen voor beleidsdoelen, die al in uitvoering zijn genomen maar per ultimo nog niet zijn gerealiseerd.
Financiële risico's provincie	Geen

3.2 Vereniging naar Belgisch recht Huis van de Nederlandse Provinciën (HNP), Brussel (België)

Gezamenlijke huisvesting van de provincies en het IPO in Brussel ter verdediging van de Europese belangen van de Nederlandse provincies.

Het HNP vervult daarmee een groot praktisch nut: de gezamenlijke Nederlandse provincies en hun lobbyisten delen met elkaar huisvesting in Brussel, op een steenworp afstand van de belangrijkste Europese instanties als de Europese Commissie, het Europees Parlement en het Europees Comité van de Regio's. Deze gezamenlijke huisvesting maakt de provincies meer zichtbaar in Brussel dan afzonderlijke kantoorlocaties. De provincies hebben hiermee een eigen onderkomen waar vergaderd kan worden (HNP-bestuur, maar ook inhoudelijke bijeenkomsten) en dat kan dienen als ontvangstplek en uitvalsbasis voor bezoeken van bestuurlijke delegaties uit Nederland, die met grote regelmaat plaatsvinden. Bovendien is deze huisvesting voor de provincies aanzienlijk goedkoper dan afzonderlijke onderkomens. De gezamenlijke huisvesting bevordert daarnaast de samenwerking en uitwisseling tussen de provinciale lobbyisten: men stemt af en deelt de informatie die voor alle provincies van belang is en er is sprake van een zekere portefeuilleverdeling om te voorkomen dat alle provincies/landsdelen zich met dezelfde onderwerpen moeten bezighouden. Dit is zo georganiseerd dat de belangenbehartiging voor de eigen provincies/het eigen landsdeel niet in het gedrang komt: die is prioritair. Vanuit Noord-Nederland hebben drie lobbyisten hun kantoor in het HNP: de twee vertegenwoordigers van de gezamenlijk provincies (via SNN) en de lobbyist namens de vier grote gemeenten.

Programma	Bestuur
Rechtsvorm (bestuurder GS)	Vereniging/ INPA (volgens Belgisch recht) (gedeputeerde S. Poepjes)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	
Resultaat	De resultaten variëren over de jaren. Positieve resultaten worden toegevoegd aan de reserve, negatieve resultaten worden uit de reserve gedekt.

Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	Bijdrage in 2020: € 64.452,--. Bijdrage in 2021: € 65.618,--.
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Geen
Financiële risico's provincie	Geen

3.3 Stichting Nazorg Ouwsterhaule, Joure

De provincie Fryslân heeft als partij afval gestort op de voormalige stortplaats Ouwsterhaule. Alle partijen die afval hebben geleverd of de stortplaats hebben beheerd, participeren in de stichting nazorg Ouwsterhaule. Het publieke belang betreft het voorkomen van ongewenste milieueffecten van de voormalige stortplaats. Het financiële risico dat de provincie loopt is de schade in geval van lekkage in de afdichtingsbodem.

Programma	Omgeving
Rechtsvorm (bestuurder GS)	Stichting (ambtelijke vertegenwoordiging)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	Geen
Resultaat	Beheer stort conform doelstelling. Onderhoud wordt bekostigd uit het jaarlijkse rendement. Resultaat 2019: -/- € 77.000 Resultaat 2020: -/- € 101.000 De tekorten wordt gedekt uit het eigen vermogen
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	Initiële storting circa € 780.000,- (26% van nazorgkapitaal).
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Nazorgkapitaal in fonds (eigen vermogen) 31-12-2019: € 3,3 mln. 31-12-2020: € 3,2 mln.
Financiële risico's provincie	Min: € 20.000,- Max: € 500.000,- Participatie 26% Kans: 1% Berekend risico: € 1.300,-

Categorie 4: Overige verbonden partijen

4.1 Fonds Nazorg Stortplaatsen, Leeuwarden

De betrokkenheid van de provincie vloeit voort uit de Wet milieubeheer. Het Nazorgfonds Stortplaatsen is een 'sjaarpot' waaruit de kosten van nazorg van relatief jonge stortplaatsen worden gedekt. Deze nazorg beoogt te voorkomen dat het publieke belang wordt geschaad door milieuvervuiling als gevolg van gebrek aan onderhoud aan en tijdig vervangen van voorzieningen van overgedragen (gesloten) stortplaatsen.

Het belangrijkste financiële risico dat de provincie loopt zijn hoge opruimkosten wegens bodemverontreiniging als gevolg van falende beschermende voorzieningen. Lang onopgemerkte bodemverontreiniging kan leiden tot schade bij derden. In verband met dit soort risico's is een risicovoorziening in het fonds opgenomen.

Er vallen zeven stortplaatsen onder de nazorgregeling, waarvan 3 droge stortplaatsen, 3 kleinschalige baggerspeciéstortplaatsen en 1 grote baggerspecie stortplaats. Aan vijf van de zeven stortplaatsen is een voorlopige heffing opgelegd en geïnd, bij één stortplaats is de heffing definitief vastgesteld en geïnd.

Programma	Omgeving
Rechtsvorm (bestuurder GS)	Fonds Wet Milieubeheer (gedeputeerden Douwstra en Hoogland)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	Per 1 oktober 2021 bestuurswisseling i.v.m. het vertrek van gedeputeerde de Rouwe
Resultaat	2020: € 166.212,- 2021: € 192.132,-
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	Een jaarlijkse provinciale bijdrage t/m 2024 ter compensatie van de rekenrente verlaging in 2015. De provinciale bijdrage over 2021 bedroeg € 55.376. De gelden van Fonds Nazorg Stortplaatsen Fryslân zijn sinds 2008, na enkele jaren van tegenvallende beleggingsrendementen, uitgeleend aan provincie Fryslân. Hierover betaalt de provincie jaarlijks een vaste rentevergoeding van 4,24% aan het Nazorgfonds (rentevergoeding over 2021: € 653.956). Deze afspraak loopt tot 2025 (GS besluit 10/3/2015).
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Eigen vermogen: 2020: € 2,1 mln. 2021: € 2,3 mln. Voorzieningen: 2020: € 13,3 mln. 2021: € 13,8 mln.
Financiële risico's provincie	Het eigen vermogen van het Nazorgfonds bedraagt per 31-12-2021 € 2,3 mln. De reserves van het Nazorgfonds zijn op het benodigde niveau. De Provincie loopt derhalve geen financieel risico.

4.2 Samenwerkingsovereenkomst Waddenglas, Leeuwarden

Met het project Waddenglas realiseren de provincie Fryslân, de gemeente Waadhoeke en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) ten zuiden van Sexbierum een hoogwaardig glastuinbouwgebied. Het project dat in 2007 van start ging, zou uiterlijk in 2015 afgerond worden. Vanwege de aanhoudende financiële crisis in de glastuinbouw en het uitblijven van gronduitgifte is het project in 2015 afgeschaald naar de uitvoering van alleen fase 1. De verwachte doorlooptijd is verlengd tot eind 2023.

Programma	Economie
Rechtspers. (bestuurder GS)	Gedeputeerde Douwstra is voorzitter van de stuurgroep
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	Per 1 oktober 2021 bestuurswisseling i.v.m. het vertrek van gedeputeerde de Rouwe
Resultaat	Bij uitvoering van alleen fase 1 van het plan met afronding eind 2023: <ul style="list-style-type: none"> • 52 ha bouwrijpe grond, waarvan 37 ha netto nieuw glas, ruimtelijk goed ingepast en voorzien van duurzame energie. • Verwachte eindwaarde van de grondexploitatie rekening per 31-12-2023: € 6,7 mln. negatief, te delen door de drie partijen.
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	<ul style="list-style-type: none"> • Een derde van de boekwaarde en de verwachte eindwaarde (positief of negatief). • € 2,4 mln. voorgefinancierd voor de aankoop gronden; is later omgezet in een lening aan de gemeente Waadhoeke. Hierover wordt jaarlijks rente bijgeschreven. Totaal stond per 31-12-2021 € 4,2 mln. bij gemeente Waadhoeke uit.
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	De boekwaarde van de grondexploitatie was per 31-12-2021 € 14,9 mln., waarin elke partij een gelijk aandeel heeft.
Financiële risico's provincie	In het slechtste geval, wanneer gronduitgifte volledig uitblijft, kan het project een verlies van maximaal € 12,9 mln. opleveren. Het eindresultaat wordt gelijk verdeeld over de drie partijen, wat in dat geval een maximaal verlies voor de Provincie betekent van € 4,3 mln. Hier staat een voorziening bij de provincie tegenover die per 31-12-2021 € 2,6 mln. bedraagt.

4.3 Omgevingsberaad Waddengebied, Leeuwarden

In 2020 is het voormalige Regiecollege Waddengebied overgegaan in het Omgevingsberaad Waddengebied (OBW). Het OBW is een van de drie onderdelen van een nieuwe governance

voor het Waddengebied, zoals medio 2019 aangekondigd door de minister van Infrastructuur en Waterstaat en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De andere twee onderdelen zijn: het Bestuurlijk Overleg Waddengebied en de Beheerautoriteit Waddenzee.

Het Omgevingsberaad Waddengebied is een platform waar gestructureerd discussies over het Waddengebied worden geïnitieerd en gevoerd, alsook informatie uitgewisseld. Gebruikers van het Waddengebied (zoals havens, visserij, landbouw, recreatie en toerisme), natuur- en milieuorganisaties en de Waddenacademie nemen deel aan dit beraad. Rijk en regionale overheden gebruiken het OBW voor het bespreken en toetsen van beleidsvoorstellen. De heer Brok, Commissaris van de Koning van Fryslân is in zijn functie als rijksheer, voorzitter van het OBW én vicevoorzitter van het Bestuurlijk Overleg Waddengebied, zodat de connectie tussen beide overleggen goed geborgd is.

Financiering ervan vindt plaats door Rijk, provincie, gemeenten en waterschappen. Afspraken zijn vastgelegd in een werkplan. De bijdrage van de provincie Fryslân is ongeveer € 30.000,- per jaar.

Programma	Bestuur
Rechtsvorm (bestuurder GS)	Convenant (A. Fokkens, Commissaris van de Koning in zijn rol als rijksheer)
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	Niet van toepassing.
Resultaat	2019: € 4.918 (wordt toegevoegd aan overlopende passiva) 2020: € 50.324 (wordt toegevoegd aan overlopende passiva).
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	De totale bijdrage in 2021 is € 271.075,- waarvan € 50.000,- doorgeschoven uit 2020. De bijdrage wordt procentueel als volgt verdeeld: Rijk 30% Provincies 40% Gemeenten 20% Waterschappen 10% Bijdrage provincie Fryslân 2021: € 29.477
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Niet van toepassing
Financiële risico's provincie	Geen

4.4 Regioboard Noordoost Fryslân, Leeuwarden

De Regioboard bestaat uit negen leden, drie vanuit overheid, drie vanuit het onderwijs en drie ondernemers. Samen met de onafhankelijk voorzitter en de programmaorganisatie werkt de Regioboard aan de economische groei van de regio, de stabilisatie van de werkgelegenheid en aan een grote innovatieslag. Daarnaast beoordeelt de Regioboard of projecten gesubsidieerd worden uit de Regiodealgelden.

Vanaf 1 januari 2020 worden projecten van de Regiodeal Noordoost Fryslân aangejaagd door een nieuwe programmaorganisatie, voorlopig genoemd Versnellingsagenda. Om de samenwerking in de regio slagvaardig aan te jagen wordt er nauw samengewerkt met het bedrijfsleven, onderwijs en de overheid. Op 11 maart 2020 zijn vertegenwoordigers van deze partijen officieel geïnstalleerd in de Regioboard Noordoost Fryslân.

Programma	Bestuur
Rechtsvorm, bestuurder GS	Convenant, gedeputeerde K. Fokkinga
Bestuurswisselingen of veranderingen in openbaar belang	Per 1 januari 2020 worden projecten van de Regiodeal Noordoost Fryslân aangejaagd door een nieuwe programmaorganisatie
Resultaat	per project worden de resultaten weergegeven
Financieel belang in de verbonden partij (orde van grootte)	De bijdragen voor de diverse projecten worden opgebracht door de EU, gemeenten, bedrijfsleven, onderwijs en provincie Fryslân.
Eigen en vreemd vermogen verbonden partij	Niet van toepassing
Financiële risico's provincie	Geen

Financiële risico's provincie

De financiële risico's van de verbonden partijen worden voor het grootste deel afgedekt door de Reserve risicobuffer, zie paragraaf 4.3 *Risicobuffer revolverende middelen*. Hierin staan de risico's van de verbonden partijen FOM, FSFE, NOM, Windpark Fryslân (FHW BV) en de revolverende uitzettingen opgenomen.

Het totaal van financiële risico's voor de provincie bij de andere verbonden partijen (die niet apart in de risicobuffer zijn vermeld) bedraagt € 201,1 mln. Per eind 2020 was dat bedrag € 228,4 mln.

Het grootste deel hiervan zijn de twee hybride leningen uitgegeven aan de BNG en de NWB; elk € 50 mln., de reverse converteerbare hybride obligatie lening verstrekt aan Alliander (€ 76,5 mln.) en de achtergestelde lening eveneens verstrekt aan Alliander (€ 31,8 mln.). De kans dat het financieel risico tot verlies van de hybride/achtergestelde leningen zich voordoet is kleiner dan 1%. Daarnaast wordt mogelijk extra kapitaal aan Alliander verstrekt ter grootte van € 76 tot € 95 mln. Vanwege de hoge kredietwaardigheid en de gereguleerde markt waarin Alliander opereert, zijn de financiële risico's voor de provincie gering. Het overige deelrestantbedrag heeft betrekking op de risico's bij Waddenglas en Stortplaats Ouwsterhaule.

Gegeven het gecombineerde risico van 1,2% bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit voor 2021 € 2,3 mln. (2020 € 2,6 mln.)

In paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing worden de bovengenoemde risico's meegenomen bij het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit.

2.6 Paragraaf 6 – Grondbeleid

Samenvatting grondbezit

De inzet van grond wordt een steeds belangrijkere factor om onze grote opgaven rondom natuur, veenweide en stikstof te kunnen realiseren. We werken hierin nauw samen met onze partners in het veld want de provincie alleen kan de opgaven niet realiseren.

Vaak dienen er complexe grondpuzzels in een gebied te worden gelegd, zodat landbouw en natuur goed samen kunnen gaan. We werken vanuit gebiedsplannen en een daarop gebaseerd aankoopstrategieplan waar wij samen aan de inzet van gronden in het gebied wordt gewerkt.

Programma 2 – Infrastructuur

De verwervingen rondom de infra projecten Drie Tunnels (N359), de Skieding (N358) en Uterwei (N358) worden binnenkort afgerond. De benodigde grondverwerving voor de Snitserdyk (n354) is inmiddels gerealiseerd. Diverse percelen voor de nog lopende projecten zijn reeds minnelijk verworven echter dat zal niet voor alle percelen lukken. De ingezette administratieve onteigeningsprocedures hebben wij daarom moeten continueren. Provinciale Staten hebben hiervoor op 22 september 2021 de verzoekbesluiten hieromtrent vastgesteld. Echter zetten wij nog steeds volop in op minnelijke verwerving en verwachten er ook nog met een aantal eigenaren uit te komen.

Bij een aantal grote projecten zoals De Centrale As, De Haak om Leeuwarden, knooppunt Joure en de N381 en de N381 2x2 ligt de weg er al maar wordt er nog gewerkt aan afrondende zaken, zoals de uitwerking van de afspraken rondom en het splitsen van percelen. De overblijvende restgronden van deze projecten worden tevens verkocht.

Er hebben in 2021 24 transacties plaatsgevonden die zijn gerelateerd aan de infrastructurele projecten van de provincie. Deze hebben voornamelijk plaatsgevonden ten behoeve van de projecten Drie Tunnels (N359), de Skieding en de Snitserdyk.

Programma 3 – Omgeving

In het kader van programma 3 is een portefeuillestrategie Landelijk gebied opgesteld welke uitgaat van een realisatie van Natuur Netwerk Nederland (NNN) met prioriteit 1, 2, 3 en 4 zijnde: de Europese verplichtingen (KRW, N2000 en prioritaire provinciale ambitie); prioritaire provinciale opgave (De Mieden, Beekdal-Linde, Koningsdiep). Natuurgebieden met prioriteit 4 (overige provinciale ambitie).

In het voorjaar van 2022 zal de Strategische Grondnota Natuur, met daarin scenariokeuzes voor de afronding van het NNN, aan de staten ter vaststelling worden aangeboden.

Binnen het pilotgebied Burgumermar-De Leijen worden in samenwerking met Natuer mei de Mienskip nu de actuele aankoopopties en het gebiedsplan voorbereid. De gesprekken binnen 'Mieden op zijn mooist' worden geïntensiveerd om de realisatie van 130 ha mogelijk te maken. Gronden aangekocht buiten het plan worden verkocht of anders ingezet. De voorbereidingen van verkoop van ingerichte natuurgronden binnen de Twizelermieden, Hemrikkerscharren en Oude Willem lopen en zullen in 2022 worden afgerond. Aankopen van

gronden ten behoeve van prioriteit 4 hebben conform besluit van Provinciale Staten niet plaatsgevonden.

Binnen het Veenweideprogramma zijn zowel in Hegewarren als in Aldeboarn- de Deelen enkele aankopen gerealiseerd en andere in voorbereiding. Hiervoor is ook deels het krediet Strategische Grondvoorraad (SGV) ingezet. Binnen het Veenweide programma wordt tevens aan het 'flankerend beleid' gewerkt dat zicht moet geven op de waarden van de gronden na nieuwe noodzakelijke peilbesluiten.

Programma 5 - Mienskip

In het terpenproject hebben geen wijzigingen plaatsgevonden.

Provinciale grondbank en Fryske Grûnbank

Alle provinciale gronden staan geregistreerd in het vastgoedregistratiesysteem zodat er actueel zicht is op de grondposities en waarderingen van alle provinciale gronden. De meeste gronden zullen worden ingezet voor onze opgaven t.b.v. de aanleg van natuur, veenweide en infrastructuur. Andere gronden worden aangemerkt als structureel bezit. Hieronder vallen o.a. de gronden onder de Friese meren en provinciale (vaar)wegen.

Wij zijn intern gestart met een interne grondtafel actief waarbinnen de grondbehoeftes en – mogelijkheden van de verschillende provinciale opgaven worden uitgewisseld,

Gedeputeerde Staten hebben op 29 juni ingestemd met de instelling van een Fryske Grûnbank en besloten voor de eerste 3 jaar de kosten daarvan voor onze rekening te nemen. We hebben u daar ook over geïnformeerd d.m.v. brief nr. 01892480. Inmiddels hebben we in overleg met de PCLG een onafhankelijke voorzitter gevonden. Met onze partners vanuit o.a. de PCLG willen samen inzetten op de optimale inzet van gronden in Fryslân. De Fryske Grûnbank heeft tevens een adviserende rol op de inzet van de strategische grondvoorraad (SGV) van de provincie.

Strategische Grondvoorraad (SGV)

Bij de vaststelling van de Nota Grondbeleid 2020 heeft u een krediet van € 23,5 mln. beschikbaar gesteld ten behoeve van het, onder strikte randvoorwaarden, aanleggen van een (budgetneutrale) strategische grondvoorraad. Vanuit dit krediet kunnen wij, wanneer de gelegenheid zich voordoet, gronden aankopen ten behoeve van verwachte toekomstige opgaven. In 2021 hebben wij voor ca. € 1,4 mln. (ca. 34,4) ha een tweetal strategische grondaankopen gedaan waarvan we verwachten dat deze gronden zullen kunnen worden ingezet ten behoeve van het Veenweide-programma.

Risico's

Op dit ogenblik voorzien wij weinig risico's rondom onze grondportefeuille. De grondprijs in Fryslân stijgt nog steeds, waardoor onze eigen grondprijzen nog niet onder druk komen te staan.

De grote programma's die het Rijk rondom natuur, landbouw en stikstof hebben aangekondigd vragen vaak naar een nieuwe inzet van natuur en landbouwgronden. Om dit te kunnen realiseren wordt er nu gewerkt aan de opbouw van een brede

uitvoeringsorganisatie wat gezien de krapte op de arbeidsmarkt mogelijk nog een hele opgave wordt.

Omdat wij voorzien dat enerzijds de vraag naar grond en alternatieve vormen van grondfinanciering toeneemt en anderzijds vanuit het Rijk grote bedragen worden gereserveerd voor de uitvoering van de koolstof- en stikstofprogramma's welke ook van grote invloed zullen zijn op de grondsituatie, onderzoeken wij of alternatieve vormen van grondfinanciering mogelijk zijn.

Bij het project oneigenlijk gebruik provinciale eigendommen waarin gebruikers worden benaderd zien wij wel vertraging in het project ontstaan omdat wij door de corona maatregelen niet in staat geweest zijn alle gebruikers te benaderen. Wij verwachten de opgelopen achterstanden in 2022 - 2024 weer in te kunnen lopen. Wij zien wel dat het aantal dossiers toeneemt omdat er door de woning- en recreatiebouw aan de randen van het provinciale water het oneigenlijk gebruik van dit water groeit.

Grondbezit

Te verwerven gronden

Ha te verwerven	totaal te verwerven	verworven per 31-12-2021	nog te verwerven
programma 2	2.313	2.287	26
programma 3	4.457	2.438	2.019
programma 5	23	6	17
totaal	6.793	4.731	2.062

x € 1.000.000	totaal te verwerven	verworven per 31-12-2021	nog te verwerven
programma 2	139	138	1
programma 3	173	97	76
programma 5	1	0	1
totaal	313	235	78

Te verkopen gronden

Ha te verkopen	totaal te verkopen	verkocht per 31-12-2021	nog te verkopen
programma 2	1.352	1.080	272
programma 3	4.097	421	3.676
programma 5	0	0	0
Totaal	5.449	1.501	3.948

x € 1.000.000	totaal te verkopen	verkocht per 31-12-2021	nog te verkopen
programma 2	55	44	11
programma 3	78	31	47
programma 5	0	0	0
Totaal	133	74	59

* toelichting over de programma's is in de paragraaf opgenomen

De strategische grondvoorraad en het programma Veenweide zijn hierin niet opgenomen aangezien deze aankopen niet vallen onder een bestaand gebiedsplan en daarmee vastgesteld aankoopstrategieplan. Deze aankopen zijn in wezen strategische aankopen vooruitlopend op komende opgaven/gebiedsplannen.

Strategische grondvoorraad

- 2 aankopen voor € 1,4 mln.
- 34,4 ha t.b.v. Veenweide Aldeboard De Deelen

Veenweide (dekking o.a. impuls gelden Rijk)

- 3 aankopen voor € 1,65 mln.
- 23,6 ha t.b.v. Aldeboarn De Delen / Hegewarren

2.7 Paragraaf 7 – Bedrijfsvoering (jaarstukken 2021)

Inleiding

De samenleving is in ontwikkeling en vraagt om een andere houding van de overheid; minder sturend en meer faciliterend. Zowel voor het bestuur als voor de organisatie is het voor de komende jaren de uitdaging mee te bewegen met deze ontwikkelingen en de kansen die er voor de provincie liggen (externe initiatieven zoals Natuur mei de mienskip, Holwerd aan Zee, de IJsselmeerkust, het Interbestuurlijk Programma, de Regiodeals etc). Dit gebeurt in een context van een provinciale begroting die afneemt en een forse personeelsreductie. Het organisatieplan ‘Kansen gripe troch romte te bieden’ geeft richting aan deze uitdagingen.

2021 was hierin een jaar waarin veel is gedaan om de ambities en resultaten uit het bestuursakkoord “Lok op 1” samen met onze partners ‘neer te zetten’.

Door de corona crisis was het voor de organisatie ook een heel bijzonder jaar. Er moest continu geanticipeerd worden op de veranderende situatie en dat heeft veel gevraagd van de organisatie. Uit deze jaarstukken blijkt dat een aantal processen zijn vertraagd zijn vanwege corona, maar ook dat in de samenwerking met andere partijen creatieve en nieuwe manieren gevonden zijn om samen te werken.

In de bedrijfsvoeringsbudgetten zien we het effect van de coronacrisis terug bij bijvoorbeeld de reis- en verblijfskosten. Deze waren in 2021 een stuk lager. Doordat medewerkers veelal vanuit huis werkten is ook de inzet op vorming- en opleiding achter gebleven. Wat niet was begroot, maar wat we wel hebben gedaan is dat het personeel een vergoeding heeft ontvangen voor het thuiswerken. In het provinciehuis hebben we binnen de beschikbare budgetten ook investeringen gedaan, voor bijvoorbeeld hybride werken.

1 – Ontwikkeling organisatie

Organisatieontwikkeling is een doorlopend proces om steeds mee te bewegen op de ontwikkelingen in Fryslân en daar als provincie van toegevoegde waarde te zijn. Hiervoor is een kwalitatief en kwantitatief goede personele bezetting nodig. Een bezetting waarmee we in staat zijn om nu en in de toekomst de provinciale opgave te realiseren, binnen de daarvoor beschikbare budgetten. We kijken naar deze bezetting vanuit het bestuursakkoord ‘Lok op 1’, de bestuurlijke ambities en onze wettelijke taken.

<i>Gewenste resultaten</i>	<i>Beleid</i>	<i>Tijd</i>	<i>Geld</i>
1. De organisatie werkt opgavengestuurd			

1. Dit is een proces waar continu aandacht voor is. Bijvoorbeeld omdat onze ‘omgeving’ verandert en andere vragen stelt aan de organisatie en de inrichting van het opgavengestuurd werken. Eind 2020 is uit een medewerkers-onderzoek gebleken dat de

waardering voor het opgaven gestuurd werken is gegroeid, maar dat er verbetering mogelijk is. In 2021 is gestart met een evaluatie van het opgaven gestuurd werken en op basis daarvan zullen in 2022 de vervolgstappen worden bepaald om het opgavengestuurd werken door te ontwikkelen.

2 – Mensen

Organisatieontwikkeling is een doorlopend proces om steeds mee te bewegen op de ontwikkelingen in Fryslân en daar als provincie van toegevoegde waarde te zijn. Hiervoor is een kwalitatief en kwantitatief goede personele bezetting nodig. Een bezetting waarmee we in staat zijn om nu en in de toekomst de provinciale opgave te realiseren, binnen de daarvoor beschikbare budgetten. We kijken naar deze bezetting vanuit het bestuursakkoord ‘Lok op 1’, de bestuurlijke ambities en onze wettelijke taken.

In het onderdeel Financiën is een overzicht opgenomen dat op hoofdlijnen laat zien hoe het capaciteitsbudget zich meerjarig ontwikkelt op begrotingsbasis.

Strategisch Personeels Plan

Er is een meerjarige capaciteitsraming gemaakt van de benodigde personeelscapaciteit voor het uitvoeren van de provinciale taken (kwantiteit). Bij de opbouw van deze raming is ook gekeken welke vaardigheden/kwaliteiten nodig zijn om deze taken te kunnen uitvoeren (kwaliteit) en welke capaciteit beschikbaar is.

Tijdens de behandeling van de tweede bestuursrapportage 2021 en de provinciale begroting 2022 in Provinciale Staten (november 2021), is geconstateerd dat er op het gebied van personeel veel speelt. Er komt steeds meer krapte op de arbeidsmarkt, tarieven stijgen etc. Daarom is afgesproken de SPP te actualiseren en te herijken. Daarbij is ook de link gelegd met de trajecten Zero Based Budgetting en de Benchmark capaciteit. Deze trajecten lopen parallel en geven een goede kwantitatieve basis als het gaat om de uitvoering van de provinciale taken en de inzet van middelen en mensen. Dat gekoppeld aan de vraag wat dat betekent voor de gewenste kwalitatieve ontwikkeling van het provinciale personeel, geeft voor Provinciale Staten een integraal beeld, waardoor het nog beter mogelijk wordt keuzes te maken in het provinciale takenpakket, de bijbehorende personele inzet (kwantitatief en kwalitatief) en de financiële consequenties van deze keuzes.

Dit gezamenlijke proces wordt in het voorjaar 2022 afgerond en daarna voorgelegd aan Provinciale Staten.

<i>Gewenste resultaten</i>	<i>Beleid</i>	<i>Tijd</i>	<i>Geld</i>
Verhouding vast en flexibel personeel			
1. Balans tussen de benodigde ruimte voor personeel en de inzet van vaste/tijdelijke medewerkers voor de uitvoering van structurele werkzaamheden en inhuur voor de flexibele inzet van personeel (voor pieken in werkzaamheden, specifieke inzet en vervanging bij ziekte). We sturen op deze doelen en maken inzichtelijk wat de verhouding is tussen de inzet van vaste/tijdelijke medewerkers en inhuur, met inachtneming van de criteria en het beschikbare capaciteitsbudget.			

<i>Gewenste resultaten</i>	<i>Beleid</i>	<i>Tijd</i>	<i>Geld</i>
Samenwerking			
2. Er is een start gemaakt met twee projecten van gedeeld werkgeverschap / shared services in de zin van resultaat 60 Bestuursakkoord			
Inclusief en kansen bieden			
3. In 2021 kent onze organisatie 25 participatiebanen.			
4. We investeren in jong talent door het aannemen van 10 trainees.			
5. We investeren in diversiteitsbeleid			
Strategische personeelsplanning (SPP)			
6. We bieden een gericht programma op het gebied van leren en ontwikkelen.			
7. We vertalen de meerjarige capaciteitsraming naar de strategische personeelsplanning.			
8. Het management development programma is onder andere gericht op de uitvoering van de strategische personeelsplanning.			

Toelichting

Ad 1.

Bij de tweede bestuursrapportage is voorgesteld extra middelen beschikbaar te stellen voor het capaciteitsbudget. We lichten dit toe bij onderdeel 4 – Financiën in deze paragraaf.

Ad 2.

Het gaat om de Fryske Flexpool die inmiddels is ingericht en de samenwerking met de gemeente Leeuwarden (verkennende fase) op het gebied van bedrijfsvoering dat eind 2021 is opgestart.

Ad 3. en 5.

Afgelopen jaar zijn mede door het thuiswerkbeleid omtrent de coronamaatregelen minder kandidaten gestart dan we eigenlijk voor ogen hadden. Binnen de verschillende provincies is het beeld dat de plaatsingen achter blijven ten opzichte van de vorige jaren. Kandidaten uit de doelgroep hebben overwegend meer begeleiding en structuur nodig. De afdelingen/teams konden verschillende kandidaten geen plek bieden doordat het niet mogelijk was om goede begeleiding te bieden.

Afgelopen jaar is er 19,35 fta*) aan participatiebanen gerealiseerd.

Daarnaast zijn er 3,92 fta bij ingekochte diensten.

Ook zijn er 5,4 fta gerealiseerd zonder doelgroep verklaring.

Afgelopen jaar is er meegedacht over uitbreiding van de doelgroep en vereenvoudiging van regelgeving op landelijk niveau en is dit ook besproken in sessies met Tweede Kamerleden. Hierbij wordt het voorstel meegenomen om de ingekochte diensten mee te laten tellen bij de inlener.

De coronamaatregelen heeft het plaatsen en matchen van kandidaten ernstig belemmerd, het thuiswerkbeleid is voor de doelgroep die veel structuur en begeleiding nodig heeft lastig. Komend jaar gaan we er vanuit dat medewerkers weer meer naar kantoor kunnen en daarmee ook weer het inwerken en begeleiding kunnen oppakken.

Als de omstandigheden in 2022 gunstiger zijn dan in 2021 gaan wij er vanuit dat de doelstellingen gerealiseerd worden. Organisatie en medewerkers zijn positief en staan open voor het plaatsen van medewerkers vanuit de doelgroep.

*Fta is een baan bij de 'banenafpraak'. Als één baan wordt geteld het aantal verloonde uren dat de mensen uit de doelgroep gemiddeld werken. Op basis van de nulmeting is komen vast te staan dat het gaat om een baan van 25,5 uur per week. Kleinere en grotere banen dan een baan van 25,5 uur tellen naar rato van het aantal verloonde uren mee.

Ad 7. en 8.

Strategische personeelsplanning (SPP) vergt doorlopend aandacht en afstemming op de organisatieontwikkeling. Voldoende en kwalitatief goed personeel zijn voorwaarden voor het kunnen realiseren van de provinciale ambities en samen met onze partners bij te dragen aan de maatschappelijke opgaven die er zijn in Fryslân. Daar past echter ook soberheid bij. In een tijd waar veel organisaties en bedrijven onder druk staan moeten wij ook kritisch zijn op de omvang van de provinciale organisatie. Het verloop vanwege pensionering zal de komende jaren hoog zijn. Deels biedt dit mogelijkheden om te kunnen anticiperen op de afname van met name tijdelijke taken. Een deel zal ook opnieuw ingevuld moeten worden met de werving van nieuw personeel om zodoende de continuïteit van benodigde kennis te borgen en ook nieuwe tijdelijke taken te kunnen oppakken. We hebben inmiddels te maken gekregen met krapte op de arbeidsmarkt en stijgende tarieven. Al deze ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat bij de behandeling van de tweede bestuursrapportage is afgesproken de SPP in het eerste kwartaal van 2022 te actualiseren en daarna aan Provinciale Staten voor te leggen.

3 - Informatie en huisvesting

Informatiemanagement

De implementatie van de omgevingswet vraagt, vanwege het uitstel van de invoering, ook in 2022 nog veel aandacht. Wij zullen aansluiten op de plannen van het rijk. Technisch gezien is alles voorbereid om de wet in te voeren.

Er is in 2021 opnieuw ingezet op innovatie, om de maatschappelijke vraagstukken slim en met nieuwe technologie tot een oplossing te brengen. Hiertoe werden onder meer subsidiestromen vanuit aangewend als aanvulling op de beperkte interne middelen. De afgelopen tijd is dat tweemaal gelukt, waardoor gesubsidieerde innovatieprojecten zijn uitgevoerd.

Totaal gesubsidieerd vanuit BZK en EZ: circa € 370.000,-. Aansprekende projecten zijn: "Zicht op Stikstof" waarbij middels sensoren inzicht verkregen wordt op gebied van stikstof emissie en -concentratie. Daarnaast is met satellietbeelden inzicht verkregen in effecten van stikstof op de natuur. Zo is de heidevergrassing in kaart gebracht. Ten slotte was er een door EZ gesubsidieerd project waarbij druktebeelden op het water werden teruggegeven aan de schipper en informatie beschikbaar kwam van de zwemwaterkwaliteit.

Ten slotte is er voortdurend aandacht geweest voor het optimaliseren en op orde brengen en houden van onze processen en diensten. Voor de implementatie van diverse soorten wetgeving zijn middelen beschikbaar gekomen, want BZK steunt de provincies en heeft middelen beschikbaar gesteld voor de implementatie van de Wet Open Overheid (WOO). Dit proces zal enkele jaren vergen. Naast de WOO is er een tiental andere wetten die geïmplementeerd moeten worden. De middelen die daarvoor nodig zijn zullen deels in de eerste berap 2022 worden aangevraagd.

Informatieveiligheid en privacy

De risico's rondom informatiebeveiliging en privacy nemen door steeds verder gaande digitalisering toe. Ook de wetgeving op deze gebieden wordt, onder meer door de komst van de Algemene Verordening Gegevensbescherming, strenger. In 2021 is nog meer aandacht geweest voor informatieveiligheid en daarom is ook de personele capaciteit op dit onderdeel uitgebreid. De organisatie is op onderdelen in control, maar op het gebied van governance, bewustwording en technische weerbaarheid worden in 2022 verdere stappen gezet.

Archivering

In de tussenrapportage van de provinciearchivaris heeft de provincie op het gebied van archivering een score matig tot onvoldoende behaald in 2020. Op basis van de aanbevelingen is een uitgebreid verbeterprogramma gestart. De beoogde resultaten hebben geleid tot een score over 2021 van matig tot voldoende/goed. Daarmee heeft de organisatie voldoende beheer over alle informatie om in control te kunnen zijn en voldoet de provincie in voldoende mate aan de archiefwet en belangrijke onderdelen van de AVG. In de afgelopen jaren hebben de ontwikkelingen naar het digitaal werken naast de standaardwerkzaamheden plaatsgevonden, waardoor hier en daar de in de tussenrapportage gesignaleerde achterstanden zijn ontstaan. Inmiddels zijn ook op andere onderdelen in 2021 nieuwe aanbevelingen gedaan. Eind 2021 is een aanzet gemaakt voor de uitwerking en implementatie van deze aanbevelingen. De resultaten worden gedurende het jaar 2022 (en verder) verwacht.

Huisvesting in de toekomst

Veranderingen in de organisatie, uitbreiding van taken, aflopende huurcontracten, ambities voor duurzaamheid van provinciale gebouwen en bezuinigingen: dit zijn allemaal factoren die invloed hebben op de huisvesting van onze organisatie. Daarbij heeft de coronacrisis een heel nieuw licht geworpen op werken, ontmoeten en het uitvoeren van creatieve processen met diverse maatschappelijke partijen. In 2021 is binnen het provinciehuis en op andere provinciale locaties de 1,5 meter samenleving ingevoerd. Denkend aan de situatie na corona is een plan bedacht om het provinciehuis optimaal in te richten om nieuwe inzichten op het gebied van (samen-)werken te faciliteren. Ook de digitale hulpmiddelen in huis maar ook op de thuiswerkplek, zijn daarop ingericht. Daarmee zijn we goed uitgerust om verdere flexibilisering te bewerkstelligen. Faciliteren van creatieve processen, projecten, samenwerking met partijen en een soepel en effectief lopend politiek proces zijn de basis voor de nieuwe inrichting van het provinciehuis. Gedurende 2022 en 2023 zal de inrichting zijn definitieve vorm krijgen. Onze huisvestingsambitie is om een gastvrije, flexibele, inspirerende werk- en ontmoetingsomgeving te bieden die past bij onze organisatie. We richten ons niet alleen op de interne gebruikers, maar vooral ook op de *directe verbinding* met de mienskip.

Energieneutrale organisatie

In het Bestuursakkoord 2019-2023 is opgenomen dat we binnen de Energietransitie zelf het goede voorbeeld willen geven door de komende jaren onze eigen gebouwen energieneutraal te maken (resultaat 3). In mei 2019 hebben PS ingestemd met de routekaart naar een energieneutrale en zelfvoorzienende provinciale organisatie en de uitwerking daarvan in een implementatieplan. Het implementatieplan beschrijft de te nemen energiebesparende maatregelen om in 2025 daadwerkelijk energieneutraal en aardgasvrij te zijn.

In 2021 zijn we gestart met concrete maatregelen om het Provinsjehûs per 2025 energieneutraal te maken.

Gewenste resultaten	<i>Beleid</i>	<i>Tijd</i>	<i>Geld</i>
Informatiemanagement			
1. Voorbereiden implementatie omgevingswet. De omgevingswet wordt naar alle waarschijnlijkheid ingevoerd op 1-1-2022. De voorbereidingen die nodig zijn om aan de wet te voldoen (aansluiten op DSO) lopen volgens plan.			
2. Innovatie. Er worden dit jaar minimaal 2 POC's (Proof of Concepts) met gebruik van moderne technologie uitgevoerd. Daarvoor wordt opnieuw een subsidie bij BZK aangevraagd.			
Informatieveiligheid en privacy			
3. Vorig jaar is extra capaciteit aangeworven op security gebied. Dit jaar wordt de CISO rol opnieuw en vast ingevuld. Daarmee is de bezetting op deze vakgebieden op orde en is de provincie in control op security en privacy.			
Archivering			
4. Het tweejaarlijks rapport van de provincie archivaris verschijnt binnenkort. De verwachting is dat door de vele werkzaamheden het oordeel verbeterd is t.o.v. 2020. Toen was het oordeel: matig tot onvoldoende.			
Huisvesting in de toekomst			
5. Dit programma gaat onder meer over de inrichting van het provinciehuis, waarbij extra aandacht is voor optimaal samenwerken met de mienskip, door ontmoetingen en het fysiek/hybride en online vergaderen beter te faciliteren.			
Energieneutrale organisatie			
6. In 2025 is de provinciale organisatie energieneutraal. Het energieneutraal maken van de provinciale gebouwen loopt conform planning.			

Toelichting

3. In 2021 is nog gebruik gemaakt van inhuur voor de invulling van de CISO rol. Eind 2021 is de vaste CISO geworven. Hij start zijn werkzaamheden op 1 februari 2022. Inmiddels is geconstateerd dat op het gebied van informatieveiligheid meer inspanning geleverd moet worden. De provincie is nog niet geheel in control op dit onderdeel, maar een meerjarenplan naar aanleiding van een in Q1 2022 uit te voeren onderzoek door een gerenommeerde accountant, leidt tot stapsgewijze verbetering.

4. Het rapport van de provinciearchivaris heeft geleid tot een positief oordeel op de daarin besproken onderdelen: Matig tot Goed voor 2021. De toezichthouders hebben een gezamenlijk rapport uitgebracht, waarin ook zaken op het gebied van privacy wetgeving en informatieveiligheid aan de orde komen. Deze nieuwe aanbevelingen leiden tot extra inspanningen de komende jaren. Deze inspanningen worden inzichtelijk gemaakt en geprioriteerd. Bovengenoemd stappenplan (zie 3.) zal daarin voorzien.

5. In 2021 is gewerkt aan een visie op het 'Werken na corona'. Onderdeel hiervan is het Brûs, Rûs, Rêst concept, dat er op is gericht iedere medewerker optimaal te faciliteren voor de taken waar hij of zij voor staat. Dit in een combinatie van fysiek werken en ontmoeten met de Mienskip in het provinciehuis of op locatie, hybride/online samenwerken en thuiswerken. Gerealiseerd zijn inmiddels het wurkcafé en hybride vergaderen. De verdere inrichting en ontwikkeling vindt plaats in 2022 en verder.

4 – Financiën

Hieronder wordt inzicht gegeven in:

- het totale bedrijfsvoeringsbudget en bijdrage vanuit projecten en derden
- het capaciteitsbudget
- meerjarig bezettingsoverzicht personeel
- flexibele schil
- toedeling bedrijfsvoeringskosten aan BBV taakvelden

Inzet beschikbare middelen – bedrijfsvoering

Inzet beschikbare middelen				
<i>Exploitatie</i>	Realisatie 2020	Begroting 2021 na wijziging	Realisatie 2021	Saldo
<i>Bedragen x € 1.000,-</i>				
Uitgaven				
Capaciteitsbudget				
- salarissen	60.087	65.134	66.010	-876
- inhuur	13.515	11.799	11.848	-49
Subtotaal capaciteitsbudget	73.602	76.933	77.858	-925
Overige personeelskosten	3.181	3.197	2.661	536
Kosten automatisering	6.402	5.349	6.239	-890
Kosten huisvesting	6.112	7.317	6.091	1.225
Overig	3.547	5.070	3.353	1.717
Totaal bedrijfsvoeringskosten (A)	92.843	97.866	96.201	1.664
Dekking				
Dekking capaciteit	13.288	14.730	14.937	-207
Bijdrage van derden	3.057	1.377	2.206	-829
Totaal dekking (B)	16.346	16.107	17.143	-1.036
Saldo van lasten en baten (A-B)	76.497	81.759	79.059	2.700

Toelichting

Het totale bedrijfsvoeringsbudget laat een positief saldo zien van totaal € 2,7 mln. Enerzijds vallen de personeelskosten (capaciteitsbudget, overige personeelskosten en bijbehorende dekking) per saldo lager uit dan begroot (effect € 1,2 mln.) Dit geldt ook voor de huisvestingskosten en de overige kosten (per saldo € 2,4 mln.). De automatiseringskosten daarentegen vallen hoger uit dan de begroting (€ 0,9 mln.). Dit wordt in het vervolg nader toegelicht.

Het verschil tussen de oorspronkelijke begroting van het capaciteitsbudget (€ 63,6 mln.) en de begroting na wijziging (€ 76,9 mln.) is € 13,3 mln. Dit laat zich verklaren door de besluiten die tussentijds genomen zijn bij bijvoorbeeld de bestuursrapportages of afzonderlijke PS-besluiten. Daarnaast is sprake van extra bijdragen van derden in capaciteit en aanvullende dekking voor personeel vanuit o.a. projecten en investeringen. Het capaciteitsbudget lichten we hieronder nog uitgebreider toe.

De overige bedrijfsvoeringskosten (overige personeelskosten, huisvesting, automatisering en overige kosten) vallen per saldo lager uit dan begroot.

Onder andere als gevolg van de Coronacrisis zijn investeringen uitgesteld met als gevolg dat de kapitaalslasten lager zijn dan begroot. In het verlengde daarvan zie we ook dat het geplande (klein) onderhoud en overige facilitaire kosten achterblijven. De totale onderschrijding van deze posten ten opzichte van de begroting is € 2 mln. In lijn met vorig jaar vallen de personeelsgerelateerde kosten, met name als gevolg van Corona, lager uit dan aangenomen. Voorbeelden zijn het opleidingsbudget (positief saldo van € 270.000,-) en reis- en verblijfskosten (effect van € 100.000).

Naast genoemde onderschrijdingen zien we juist dat de automatiseringskosten toenemen (totaal € 1,1 mln.). We zien dat de prijsstijgingen resulteren in hogere kosten voor uitbesteding en licentiekosten. Ook vraagt de verdere automatisering van processen om hogere inzet van ICT-middelen. Bovendien zien we het faciliteren van het thuiswerken terug in stijgende automatisering. Zoals eerder genoemd wordt dit effect gedempt door lagere personeelsgerelateerde kosten voor opleidingen en reis- en verblijfskosten.

Hier tegenover staat een positief effect van de afrekening van de bijdrage aan IPO / BIJ12 voor ICT-beheerskosten (totaal afgerond circa € 200.000).

Capaciteitsbudget

In de tweede bestuursrapportage 2021 hebben we een overschrijding gesignaleerd van het capaciteitsbudget. Dit ging over capaciteit voor nieuwe taken en de uitvoering van het bestuursakkoord, waar onvoldoende middelen voor waren aangevraagd; daarnaast hebben we in 2021 te maken gekregen met een forse stijging van de inhuurtarieven en we hebben te maken gehad met de situatie dat relatief veel collega's langdurig verlof hebben opgenomen voor hun pensionering. We hebben daarbij verschillende beheersmaatregelen toegelicht, zoals het waar nodig aanvragen van voorbereidingskredieten en de actualisatie van de strategische personeelsplanning.

In de tweede bestuursrapportage is voorgesteld en door Provinciale Staten besloten het capaciteitsbudget voor 2021 te verhogen met totaal € 3,5 mln. en dit enerzijds te dekken uit de reserve capaciteitsbudget (€ 463.000) en anderzijds € 3,0 mln. beschikbaar te stellen uit het begrotingsaldo.

We zijn hierbij uitgegaan van een 'voorzichtige' raming, met de garantie dat er niet alsnog een overschrijding zou kunnen ontstaan in het laatste kwartaal van 2021. Daarbij is het de insteek gebleven om, met behulp van de beheersmaatregelen, strak te sturen op de inzet van personeel. Daarnaast kunnen we aan het einde van 2021 concluderen we een hogere bijdrage van derden hebben ontvangen voor personele inzet.

Dit heeft ertoe geleid dat de geprognoseerde overschrijding lager is uitgevallen, wat resulteert in een positief resultaat op het rekeningssaldo van € 1,2 mln. De werkwijze is

normaliter dat dit resultaat zou worden toegevoegd aan de Reserve capaciteit 2019-2023 in programma 6 Bedrijfsvoering. Omdat er in 2021 door Provinciale Staten extra middelen zijn toegevoegd aan het capaciteitsbudget, laten we het bedrag van € 1,2 mln. nu vrijvallen in het rekeningresultaat. De reserve is in 2021 volledig ingezet en is daarmee ultimo 2021 nihil.

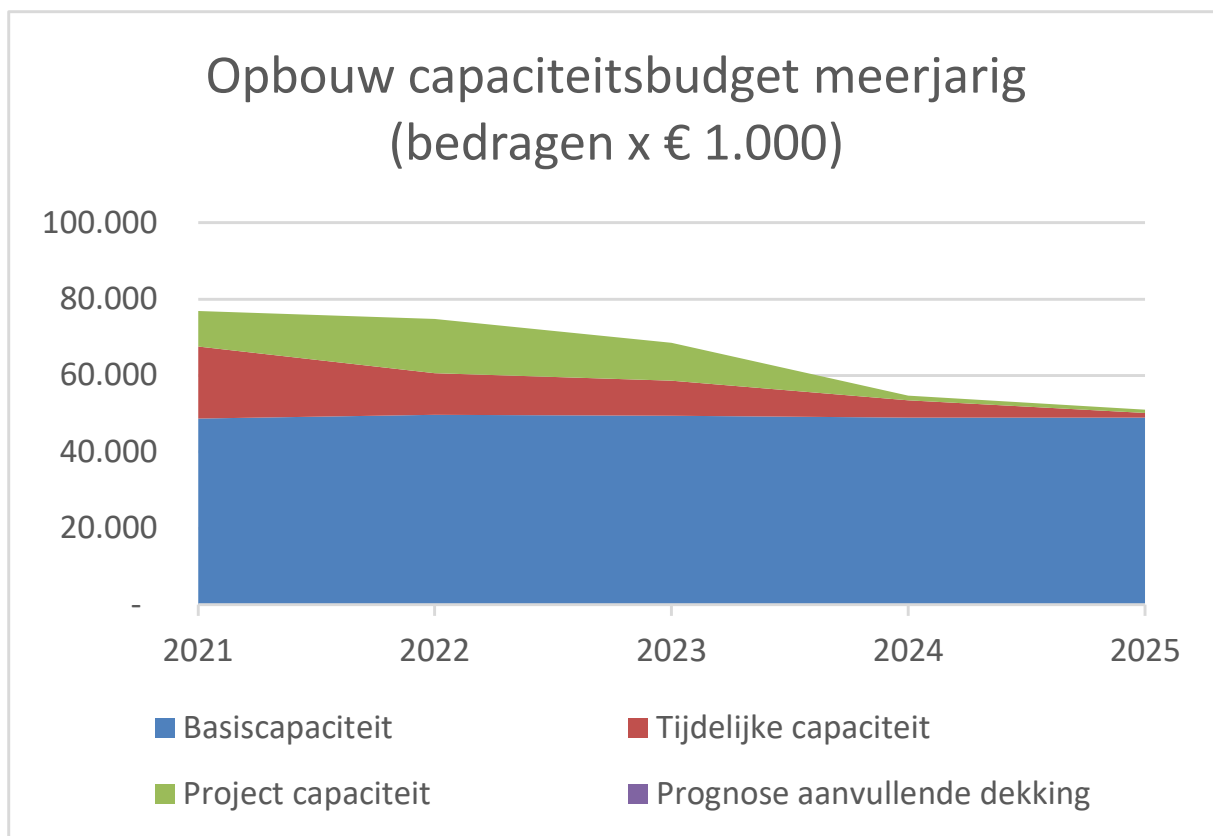
Ten opzichte van de tweede bestuursrapportage is het capaciteitsbudget voor 2021 nog verhoogd met € 0,9 mln. tot € 76,9 mln. De specificatie van deze stijging staat in onderstaand overzicht:

(bedragen x € 1.000)				2021	2022	2023	2024	2025
2e berap 2021	Capaciteitsbudget	Aard	Dekking	76.032	67.207	64.641	54.133	50.492
PS 15-12-2021	Actualisatie beleidsnota's - herrubriceren investeringen	Basis	Provincie		-256	-256	-256	-256
Wijzigingen onder Financiën mandaat	Diversen	Basis	Provincie		587	587	587	587
PS 15-12-2021	Actualisatie beleidsnota's - herrubriceren investeringen	Tijdelijk	Provincie		-1.005	-912	-491	-13
Wijzigingen onder GS mandaat	Diversen	Tijdelijk	Derden	201	369	22	6	-63
Wijzigingen onder Financiën mandaat	Diversen	Tijdelijk	Provincie		42	31	27	8
PS 15-12-2021	Actualisatie beleidsnota's - herrubriceren investeringen	Project	Derden		1.261	1.168	747	269
Wijzigingen onder GS mandaat	Uitvoeringsprogramma Programma Natuur	Project	Derden	709	3.040	3.229		
Wijzigingen onder GS mandaat	Capaciteit overige projecten	Project	Derden		3.619			
Wijzigingen onder Financiën mandaat	Diversen	Project	Derden	-8				
Jaarstukken 2021				76.933	74.863	68.510	54.754	51.024

In bovenstaand overzicht staan de besluiten na de 2^e berap van uw Staten en de besluiten die wij hebben genomen onder GS mandaat. Deze hebben gezorgd voor een stijging van het capaciteitsbudget. Een voorbeeld is de bijdrage die wij hebben ontvangen van het Rijk voor de uitvoering van het programma Natuur, welke we hebben toegevoegd aan het capaciteitsbudget. Bij elke bestuursrapportage en in de jaarstukken nemen wij dit overzicht op.

Het capaciteitsbudget is meerjarig opgebouwd in de ruimte voor salarissen (vast en tijdelijk personeel) en inhuur. Een deel van dit budget is structureel. Het tijdelijke deel bestaat deels uit middelen die wij ontvangen van derden voor bijvoorbeeld de uitvoering van taken en projecten en deels uit middelen die Provinciale Staten beschikbaar stellen. Dit maakt dat het capaciteitsbudget flexibel is en fluctueert.

Dit leidt tot het volgende overzicht van het capaciteitsbudget waarin op hoofdlijnen zichtbaar wordt hoe het capaciteitsbudget zich meerjarig ontwikkelt op begrotingsbasis. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de basiscapaciteit (voor onze basis/structurele taken), tijdelijke capaciteit (budget voor extra taken met een bepaalde looptijd) en projectcapaciteit (verantwoording via tijdschrijven).

Toelichting

De afname van tijdelijke capaciteit (oranje balk in bovenstaand overzicht) komt met name door de afloop van het aanvullende capaciteitsbudget voor uitvoering van het vigerende bestuursakkoord (tijdelijke capaciteit, beschikbaar gesteld door Provinciale Staten). De afname projectcapaciteit komt met name door de afloop van de grote infraprojecten en het Programma Natuur. In deze cijfers is nog geen rekening gehouden met te verwachten additionele capaciteit die samenhangt met nieuwe projecten zoals bijvoorbeeld de Sluis Kornwerderzand en mogelijk de Lelylijn. De tijdelijke en projectcapaciteit fluctueren. Het capaciteitsbudget neemt toe als er nieuwe middelen beschikbaar worden gesteld voor tijdelijke en projectcapaciteit door derden of door Provinciale Staten zelf. Eerder in deze paragraaf hebben we al toegelicht dat er een herijking plaatsvindt van de SPP, mede gebaseerd op de trajecten ZBB en Benchmark Provincies. Dit wordt in 2022 voorgelegd aan Provinciale Staten en afhankelijk van de uitkomst daarvan, zal dat effect hebben op bovenstaand meerjarig overzicht.

Bezetting

In onderstaand overzicht staat de ontwikkeling van het aantal fte met een provinciaal dienstverband (vast en tijdelijk). In de berap's presenteren we op peildatum ook een overzicht van de inhuur (aantallen). Vanaf 2022 vindt de inhuur plaats via een 'master vendor' constructie, waarbij de inhuur centraal wordt georganiseerd met één partij (inclusief het inzichtelijk maken van de inzet van de inhuur).

Meerjarig bezettingsoverzicht

Stand jan 2022 en prognose 2023-2025 bezetting provincie Fryslân	Dec. '21	Jan. '22	Jan. '23	Jan. '24	Jan. '25
Prognoses arbeidsovereenkomst bepaalde- en onbepaalde tijd (in fte, bron begroting 2022)		727	677	662	637
Realisatie bezetting arbeidsovereenkomst onbepaalde tijd (fte)	693	694	680	660	640
Realisatie bezetting arbeidsovereenkomst bepaalde tijd (fte)	80	79	25	15	15
Totaal realisatie	773	773	705	675	655

Bezettingsoverzicht met meerjarige prognose uitgaande van pensionering en afloop van tijdelijke contracten op basis van de aangegeven arbeidsovereenkomsten stand 1 januari 2022.

De bezetting van medewerkers in provinciale dienst is eind 2021 uitgekomen op 773 fte. Deze realisatie is hoger dan de doelwaarde in de begroting voor 2021. Deze doelwaarde is bepaald op basis van de beschikbare gegevens medio 2020 en we hebben gezien dat in 2021 instroom heeft plaatsgevonden van 93 fte in provinciale dienst. Hiervan is 36 fte aan arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd. De overige 57 betreft dienstverbanden voor bepaalde tijd waarvan er 33 eindigen in 2022.

De verklaring is dat op een aantal plekken inzet is georganiseerd op het bestuursakkoord om de ambities en resultaten te kunnen realiseren. In 2022 en 2023 komen we in de fase van afronding van het bestuursakkoord en zal deze inzet ook weer afnemen. Een andere oorzaak is het omzetten van tijdelijke contracten en inhuur naar vaste dienstverbanden. Deze omzetting heeft te maken met het uitgangspunt dat structurele taken worden uitgevoerd door vaste medewerkers. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan het strategisch personeelsbeleid.

Om binnen het beschikbare capaciteitsbudget te sturen streven we naar een maximale inzet van de eigen medewerkers via de pools en beheersen we de kosten voor het aantrekken van eigen personeel of inhuur.

Traineeprogramma en participatiebanen

De instroom in 2021 was 10 trainees en 3 participatiebanen. Dit laatste is licht achter gebleven bij de gestelde doelen. De uitbreiding van het aandeel medewerkers met afstand tot de arbeidsmarkt is ook in 2021 zwaar bemoeilijkt vanwege de thuiswerkmaatregelen vanwege de coronacrisis. Dit vraagt blijvende aandacht om met deze groep te kunnen blijven voldoen aan de gestelde doelen.

Flexibele schil

Bij de behandeling van het voorstel strategisch personeelsbeleid in PS op 23 september 2020 is gevraagd om een overzicht op te nemen van 'niet eigen personeel'. Dat overzicht staat hieronder.

<i>Uitsplitsing flexibele schil/inhuur*</i>	<i>31-12-2021</i>
Stages 2021	aantal
subtotaal stages 2021	40
gem. duur stage 5 maanden	
Diensten & inleen netwerk, aantal dec. 2021	aantal
Diensten/mantelcontract	133
Externe Dienstverlening	12
Inleen via netwerk	10
subtotaal diensten en inleen netwerk	155
Inhuur peildatum dec. 2021	
Pay-roll kracht	13
Uitzendkracht	76
Zelfstandige zonder personeel (ZZP)	38
subtotaal inhuur dec 2021	127

*) bron: Workforce/personeelsadministratie

Toedeling bedrijfsvoeringskosten aan de taakvelden

Voor Provinciale Staten is het van belang om te weten wat de inzet van personeel is op de verschillende beleidsthema's. Daarvoor is onderstaand overzicht opgenomen waar naast de beleidsprogramma's ook de overhead apart is opgenomen. Deze laatste mag vanaf 2017 niet meer toegerekend worden aan de programma's. Overhead wordt hierbij als volgt gedefinieerd: 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Enige uitzondering hierop is de toerekening van overhead aan te activeren investeringen, deze mag nog wel rechtstreeks plaatsvinden.

Het nieuwe BBV heeft als één van de uitgangspunten dat de baten en lasten van overheden onderling beter vergelijkbaar moeten zijn waarmee benchmarks worden vergemakkelijkt. Onderdeel van deze transparantie is het opnemen van de toedeling van de bedrijfsvoeringskosten aan de zogeheten 'taakvelden' binnen de Informatie voor derden (IV3) die elke overheid moet aanleveren bij het CBS. Hierbij blijft het voor de Staten inzichtelijk, omdat deze taakvelden aansluiten bij de diverse beleidsthema's.

<i>Gewenste resultaten</i>	<i>Beleid</i>	<i>Tijd</i>	<i>Geld</i>
1. Beter vergelijkbaar maken van de baten en lasten van overheden			
2. Het transparanter maken van de toelichting op de bedrijfsvoeringskosten			

Toedeling bedrijfsvoeringskosten aan BBV taakvelden

Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2021 na wijziging	Realisatie 2021	Vershil begroting en rekening
Bestuur	4.341	3.561	780
Verkeer en vervoer	12.784	13.354	-570
Water	3.131	3.295	-165
Milieu	2.464	3.839	-1.375
Natuur	7.639	8.171	-532
Regionale economie	6.531	6.527	5
Cultuur en maatschappij	3.692	3.701	-9
Ruimte	6.649	6.782	-132
Overhead	43.597	40.139	3.458
Investeringsen	6.003	5.507	495
Voorzieningen	462	756	-294
Onderhanden werken inrichtingsgebieden	573	569	4
Saldo bedrijfsvoeringskosten	97.866	96.201	1.664

We hebben, zoals ook uit voorgaande toelichting blijkt, minder bedrijfsvoeringkosten gemaakt dan vooraf geraamd. Logischerwijs zijn er dan ook minder bedrijfsvoeringskosten toegerekend aan de taakvelden. We zien dit effect met name terug op de kosten voor overhead. Hierin zien we de elementen terug zoals eerder toegelicht, namelijk lagere kosten met betrekking tot kapitaalslasten, onderhoud en een aantal personeelsgerelateerde budgetten.

2.8 Paragraaf 8 – VTH-taken

De provincie Fryslân is bevoegd voor verschillende terreinen waar sprake is van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Dat doet de provincie vanuit het zogenoemde VTH-kader, een landelijk (kwaliteits-)kader met nadere en inhoudelijke provinciale invulling.

Voor Gedeputeerde Staten voert de Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO, zie ook paragraaf 5 Verbonden partijen) de meeste VTH-taken uit. Door de Omgevingsdienst Groningen (ODG) worden de taken voor de majeure risicobedrijven (BRZO/RIE-4) uitgevoerd. Andere VTH-taken worden door de provincie zelf uitgevoerd, zoals het verlenen van vergunningen voor de Wet natuurbescherming en Waterwet en de VTH-taken met betrekking tot wegen en vaarwegen door Provinciale waterstaat. Binnen de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) worden VTH taken uitgevoerd voor grote industriële bedrijven, waaronder de majeure risicobedrijven. Daarnaast zijn er nog taken voor bodemsaneringen, ketens van grond, gevaarlijke stoffen en andere ketens, vuurwerkevenementen, externe veiligheid en zonering rondom risicovolle activiteiten/risicokaart, natuurregels, zwem- en grondwater, luchtvaartwetgeving, nazorg stortplaatsen en vaarwegen en wegen. Het gaat hier om wetten en regels van de centrale overheid en daarnaast eigen verordeningen.

Er wordt gewerkt met een integraal uitvoeringsprogramma VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) en een integraal jaarverslag. Met het integrale VTH-beleid provincie Fryslân 2019 -2023 wordt richting gegeven aan de uitvoering van de taken. Hieronder wordt de VTH-aanpak op hoofdlijn beschreven:

- Primair aandacht voor preventie ter naleving van regels (voortzetting beleid voorgaande jaren) en aanpak van overtredingen conform de Landelijke handhavingsstrategie (LHS).
- Risicogericht werken met heldere prioriteiten. Daarbij sturen wij op smart geformuleerde doelen en werken wij met bijbehorende prioriteiten en activiteiten;
- Implementeren van het VTH-beleid van Gedeputeerde Staten voor de periode 2019-2023;
- Belangrijke ontwikkeling is het gezamenlijke uitvoeringsprogramma van gemeenten en provincie voor uitvoering van de basistaken door de FUMO. In de eerste jaren (2019 en 2020) omvatte het gezamenlijke uitvoeringsprogramma nog maar een beperkt deel van het provinciale basistakenpakket. Het gezamenlijke uitvoeringsprogramma zal in de komende jaren steeds meer taken omvatten om uiteindelijk te groeien naar een gezamenlijk uitvoeringsprogramma voor alle basistaken. Uitgangspunt daarbij is risicogerichtheid.
- Het voorbereiden op de Omgevingswet (de datum van inwerkingtreden ligt nog niet vast, dit wordt mogelijk 1 januari 2023). In de Omgevingswet gaan onder andere de Wabo, natuurwetgeving, de Waterwet en ook de Ontgrondingenwet op.
- Actief reageren op nieuwe regelgeving en de organisatie tijdig voorbereiden op het werken met de nieuwe regels.
- Werken volgens de Verordening Kwaliteit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Omgevingsrecht Fryslân 2016 (inclusief kader Frysk Peil F1) bij uitvoering en handhaving van de betrokken wetten door of in opdracht van Gedeputeerde Staten.
- Samenwerking aan gemeenschappelijke thema's met de partners vindt plaats in VTH-overleg Fryslân.

- Verder professionaliseren van goed opdrachtgeverschap naar de FUMO en het borgen van de relatie uitvoering van VTH-taken en de begroting.
- Verder professionaliseren van de VTH-taken bij de majeure risicobedrijven en de afstemming daarin met de provincies Drenthe en Groningen en de omgevingsdiensten in Noord-Nederland. De BRZO-bedrijven vallen onder operationele aansturing vanuit de ODG.

De wettelijke coördinatietaken op het gebied van de VTH-taken van de provincie zijn verbreed naar de fysieke leefomgeving. Ook in de coördinatie werken wij nauw samen met de provincies Drenthe en Groningen. De provincie zorgt ervoor dat bedrijven en burgers hun werkzaamheden en activiteiten zodanig uitvoeren, dat zij aan de daarvoor gestelde normen in het brede omgevingsrecht voldoen.

Met vergunningverlening en de toezicht- en handhavingstaken dragen wij bij aan een schoon, leefbaar en veilig Fryslân.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving

De provincie verleent op basis van het VTH-kader vergunningen, behandelt meldingen en zorgt voor actueel houden van de dossiers. Er wordt daarbij, vanuit de één loketgedachte, samengewerkt met andere overheden, vooral met de Friese gemeenten en Wetterskip Fryslân. Wij implementeren veranderingen in wetgeving voortvarend omdat die vaak versoepelingen voor bedrijven bevatten (bv. minder administratieve lasten, kortere en afgestemde procedures e.a.). Net als in voorgaande jaren blijven we stevig inzetten op de kwaliteit van de dossiers, actueel houden van vergunningen en het verbreden van de risicoanalyses, inclusief het opstellen van de toezichtplannen. In het provinciale VTH-beleid is naast de landelijke handavingsstrategie ook een preventie-/communicatiestrategie, een toezichtstrategie, een vergunningenstrategie en een gedoogstrategie opgenomen.

Het toezicht van de provincie wordt bepaald door de mix van het risico van een activiteit en het naleefgedrag van een bedrijf of doelgroep. Wij zetten onze capaciteit vooral daar in waar de risico's hoog zijn en/of het naleefgedrag niet goed is. Bedrijven of activiteiten met lagere risico's en een goed naleefgedrag controleren we minder vaak. De reikwijdte van deze beleidslijn is gericht op alle VTH-taken van de provincie. De activiteiten waarvoor de provincie is aangewezen als bevoegd gezag, worden uitgevoerd op basis van het uitvoeringsprogramma VTH 2021 in samenhang met de gezamenlijke uitvoeringsprogramma's van de FUMO en de ODG.

Voor het takenpakket dat opgedragen is aan de FUMO en de ODG zijn dienstverleningsovereenkomsten afgesloten. Deze vormen de ruggengraat voor het operationeel opdrachtgeverschap naar de FUMO en de ODG dat jaarlijks meer in detail is uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma 2021 VTH. Het Uitvoeringsprogramma VTH is vastgesteld door GS (8 december 2020) en ter kennisname verstrekt aan PS. Het VTH jaarverslag Fysieke leefomgeving over het jaar 2020 is in het voorjaar door GS vastgesteld (25 mei 2021) en met PS gedeeld.

Beleidskaders

Het uitvoeringsprogramma VTH heeft een relatie met de beleidsvelden "Infrastructuur "(programma 2) en Omgeving (programma 3) uit de programmabegroting.

De prioriteiten en aanpak worden organisatiebreed vastgesteld op grond van risicoanalyses. De operationele afstemming en borging van integraal werken vindt organisatie breed plaats (inclusief de FUMO en de ODG) in het Ronde Tafel Overleg (RTO). De provinciale handhavingstaak op het terrein van de ruimtelijke ordening is geen eerstelijnstoezichtstaak, maar richt zich vooral op provinciale belangen. Als er provinciale belangen in het geding zijn bij ontwerp-omgevingsvergunningen, ontwerpbestemmingsplannen en projectbesluiten, dan dienen wij een zienswijze in. Als gemeentelijk toezicht en handhaving voor een provinciaal belang faalt of ontoereikend is, dienen wij een verzoek tot handhaving in bij de gemeente. Het indienen van een zienswijze is vrijwel altijd afdoende.

Samenwerking

Binnen het VTH-domein werken wij intensief samen met andere partijen vanwege hun bevoegdheid in eenzelfde project of zaak. Dit met als doel om elkaar te versterken en als een overheid te acteren. Voorbeelden hiervan zijn:

- de noordelijke samenwerking met de provincies Drenthe en Groningen en de Politie Noord-Nederland;
- de samenwerking binnen het waddengebied en de hoofdvaarwegen;
- de samenwerking bij het toezicht in de Natura 2000-gebieden.

Wat wilden wij bereiken?

Samen met burgers en bedrijven, uitvoeringsdiensten en ketenpartners werken wij aan de fysieke leefomgeving en leveren daarmee een bijdrage aan een schoner, mooier en productiever Fryslân. Vanuit dat streven hebben we in het uitvoeringsprogramma VTH 2021 prioriteiten gesteld en hebben we gecontroleerd of burgers en bedrijven zich aan de regels houden.

Wat hebben wij daarvoor gedaan in 2021?

1. Integrale aanpak VTH-taken

Conform ons beleid zetten wij in op integrale vergunningverlening, toezicht en handhaving. Dit wordt in goede samenwerking met onze uitvoeringsorganisaties, de FUMO en de ODG, uitgevoerd. Dat vraagt goed opdrachtgeverschap, coördinatie en samenwerking met de uitvoerende afdelingen bij de provincie. Integraliteit brengt ook met zich mee dat in de organisatie aandacht is voor de één loket-gedachte en het omgevingsbrede casemanagement. De reikwijdte daarvan wordt bepaald door de Wabo, de Wet natuurbescherming en de Waterwet met alle daaraan gerelateerde AMvB's, ministeriële regelingen en provinciale verordeningen.

In 2021 is het Fries VTH-beleid voor de basistaken gereedgekomen en door alle Friese gemeenten en GS vastgesteld. Hiermee is invulling gegeven aan de wettelijke verantwoordelijkheid van de deelnemers (gemeenten en provincie) van de FUMO. Het Fries VTH-beleid biedt een uniform beleidskader voor de uitvoering van basistaken door de FUMO. Dit draagt ertoe bij dat de uitvoering van taken efficiënter kunnen worden uitgevoerd. Tevens bevordert dit een gelijk speelveld in Fryslân voor ondernemers en voor inwoners, omdat voor de verschillende doelgroepen een gelijke benadering wordt gekozen.

2. Kwaliteit- en procescriteria

In het Besluit omgevingsrecht (Bor) zijn onderwerpen geregeld met als doel de kwaliteit van de uitvoering van de VTH-taken goed te regelen. Het Bor voorziet daarin onder andere door

procescriteria. Procescriteria zijn werkprocessen voor het tot stand komen van een kwalitatief goede uitvoering van de VTH-taken.

De Verordening Kwaliteit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Omgevingsrecht provincie Fryslân is in 2016 vastgesteld. De kaders en uitgangspunten (Frysk Peil F1) zijn daarna door GS vastgesteld. In deze documenten worden regels gesteld aan opleiding/kennis, werkervaring en frequentie. In 2021 is het Frysk Peil F1 omgezet in het Frysk Peil F2, waarmee dit weer aansluit op de landelijke set kwaliteitscriteria die in 2019 is geactualiseerd. Het doorontwikkelen en borgen van de gewenste kwaliteit vergt doorlopend aandacht en is een gezamenlijk speerpunt van de provincie, de Friese gemeenten, de FUMO en de Veiligheidsregio Fryslân (brandveiligheid).

3. Wet natuurbescherming

De provincie geeft uitvoering aan de Wet natuurbescherming (Wnb). Onder deze wet valt ook stikstofdepositie op stikstofgevoelige natuur. De taken worden uitgevoerd op basis van een organisatie brede risicoanalyse. De uitvoering vindt plaats in samenwerking met andere instanties zoals de FUMO en de Toezichtskring natuurhandhaving. In 2021 is gewerkt aan:

- het afhandelen van vergunningaanvragen op gebied van stikstof, soorten, gebieden en houtopstanden;
- het ontwikkelen van algemeen vergunningenbeleid en –strategie voor stikstof, soorten, gebieden en houtopstanden;
- de kwaliteit en volledigheid aanvragen verbeteren;
- de gevolgen van de uitspraak van de Raad van State t.a.v. de PAS van 29 mei 2019;
- de Omgevingsverordening onderdeel natuur;
- de samenwerking binnen de Toezichtskring natuurhandhaving;
- toezicht en handhaving t.a.v. het dossier Stikstof.

4. Majeure risicobedrijven

De Omgevingsdienst Groningen (ODG) is voor de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe de Brzo-omgevingsdienst die uitvoering geeft aan VTH-taken bij de majeure risicobedrijven. De uitvoering vindt plaats op basis van de afspraken in het gezamenlijke Werkprogramma Brzo Noord 2021. Tevens is deelgenomen aan landelijke projecten.

Voor de uitvoering en het aansluiten bij landelijke projecten zijn afspraken gemaakt in het Werkprogramma Brzo Noord 2021 met provincie Drenthe en Groningen en ODG volgens de gezamenlijke productie- en kwaliteitsnorm “Noordelijke Maat”, de Samenwerkings-overeenkomst tussen de ODG en de provincie Fryslân en het mandaatbesluit van GS aan de directeur van de ODG. Hiervoor is budget binnen de provinciale begroting beschikbaar.

Omdat de Omgevingswet is uitgesteld zijn processen, zoals bestuurlijke boete en financiële zekerheidstelling nog niet geïmplementeerd.

5. Landelijk samenwerking (IPO) Friese samenwerking (VTH-overleg Fryslân)

In IPO-verband en vanuit Friese samenwerking is gewerkt aan:

- de bestuurlijke IPO-agenda “VTH Gezonde en veilige leefomgeving” onderscheiden programmalijnen:
 1. Gezondheid
 2. Circulaire Economie
 3. Klimaat en energie

4. Veiligheid
5. VTH-stelsel

Binnen deze programmalijnen vallen onderwerpen als financiële zekerheid bij afvalstoffenbedrijven, zeer zorgwekkende stoffen (ZZS), kwaliteitscriteria en doorontwikkeling van het VTH-stelsel.

Bij de doorontwikkeling van het VTH-stelsel zal met name worden gekeken naar de aanbevelingen uit het rapport “Om de leefomgeving” dat de Commissie Van Aartsen in het voorjaar van 2021 aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat heeft aangeboden. Het kabinet heeft in december 2021 de Tweede Kamer bericht op welke wijze zij een vervolg wil geven aan de aanbevelingen uit het rapport van de Commissie Van Aartsen. Voor de nadere uitwerking zal overleg met provincies, gemeenten en omgevingsdiensten plaatsvinden.

- binnen het VTH-overleg Fryslân zijn de volgende projecten en onderwerpen behandeld.

Deze vloeien voort uit het meerjarenprogramma 2017 – 2021:

- nadere uitwerking functionele boa-structuur Fryslân;
- versterken samenwerken om te kunnen voldoen aan kwaliteitseisen;
- aanpak brandveiligheid gebouwen;
- samenwerking toezicht Natura 2000-gebieden;
- inventarisatie van een Friese aanpak voor de sanering van asbestdaken.

Bovenstaande onderwerpen vloeien voort uit het VTH-meerjarenprogramma 2017 – 2021 van het Fries VTH-overleg. Voor de periode 2022 – 2026 wordt een nieuwe meerjarenagenda opgesteld. Deze komt in het voorjaar van 2022 gereed.

2.9 Paragraaf 9 – Grote projecten

In deze paragraaf staan alle grote projecten in de provincie Fryslân. Provinciale Staten hebben -meestal op voorstel van GS- bepaald welke projecten en uitvoeringsprogramma's zijn opgenomen in deze paragraaf. De verantwoording gebeurt aan de hand van de volgende vragen:

- Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?
- Wat heeft het gekost?
- Welke besluiten hebben Provinciale Staten in 2021 genomen?
- Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Verklaring tabelkleuren tijd en geld

Rood = Projecten met overschrijding in tijd of van het krediet

Oranje = Project met risico voor mogelijke afwijkingen in tijd of het krediet

Groen = Project ligt op schema wat betreft tijdsplanning en bestedingen.

1 – Overzicht grote projecten

Infrastructurele projecten

Bij de grote infrastructurale projecten gaat het om de volgende projecten:

- 1 RSP Spoorprojecten
 - a. Capaciteitsvergroting Leeuwarden-Zwolle
 - b. Capaciteitsvergroting Leeuwarden-Groningen
 - c. Station Werpsterhoeke
 - d. Capaciteitsvergroting Leeuwarden-Sneek

Gewenste resultaten	Beleid	Tijd	Geld
1 Spoorprojecten			
1 a Capaciteitsvergroting Leeuwarden-Zwolle			
1 b Capaciteitsvergroting Leeuwarden - Groningen			
1 c Station Werpsterhoeke			
1 d Capaciteitsvergroting Leeuwarden - Sneek			

Overige projecten

- 2 Heerenveen, stad van Sport (Nieuw Thialf)
- 3 Europese watertechnologiehub
- 4 De Nieuwe Afsluitdijk
 - a. Programma De Nieuwe Afsluitdijk
 - b. Vismigratierivier
 - c. De bruggen en de sluis Kornwerderzand
- 5 Innovatiecluster Drachten (voorheen technocampus)
- 6 Gebiedsontwikkelingsplan Harlingen-Franekeradeel

Gewenste resultaten	Beleid	Tijd	Geld
2 Heerenveen, stad van Sport (Nieuw Thialf)			
3 Europese watertechnologiehubs			
4 De Nieuwe Afsluitdijk			
4 a. programma De Nieuwe Afsluitdijk			
4 b. Vismigratierivier			
4 c. De bruggen en de sluis Kornwerderzand			
5 Innovatiecluster Drachten (voorheen technocampus)			
6 Gebiedsontwikkelingsplan Harlingen-Franekeradeel			

Programma's

- 7 Uitvoering natuuropgave
- 8 Breed cofinancieringsbudget
- 9 Corona maatregelen

Gewenste resultaten	Beleid	Tijd	Geld
7 Uitvoering natuuropgave			
8 Breed Cofinancieringsbudget			
9 Corona maatregelen			

Infrastructurele projecten

In 2021 zijn de grote infrastructuurprojecten in een vergevorderd stadium van afronding. De meest projecten zijn in gebruik genomen. Alleen voor de investeringsagenda Drachten – Heerenveen en de gebiedsontwikkeling rondom de Centrale As lopen nog deelprojecten in de voorbereiding en de uitvoering. Voor de overige projecten is in 2021 gewerkt aan de afhandeling van restpunten en de definitieve afrekening (zowel met de aannemer(s), als met onze overheidspartners). De afrekening van projecten neemt veel tijd in beslag, vooral vanwege restpunten en daarmee de overdracht aan de betreffende beheerder.

Bij de behandeling van de 1ste berap wordt een actuele financiële stand gegeven over de complexe infrastructuurprojecten.

1. RSP Spoorprojecten (programma 2)

Algemeen

De spoorprojecten zijn onder te verdelen in vier hoofdprojecten:

- Capaciteitsvergroting van de spoorverbinding Leeuwarden-Zwolle voor de uitbreiding van het aantal treinen van twee naar vier per uur in beide richtingen.
- Capaciteitsvergroting van de spoorverbinding Leeuwarden-Groningen voor het laten rijden van een tweede sneltrein.
- Aanleg van station Leeuwarden Werpsterhoeke en saneren overwegen.
- Capaciteitsvergroting van de spoorverbinding Leeuwarden-Sneek voor de uitbreiding van het aantal treinen van drie naar vier per uur in de spits.

RSP spoorprojecten	Beleid	Tijd	Geld
1a Capaciteitsvergroting Leeuwarden – Zwolle			
1b Capaciteitsvergroting Leeuwarden – Groningen			
1c Station Werpsterhoeke			
1d Capaciteitsvergroting Leeuwarden – Sneek			

1a. Capaciteitsvergroting spoorverbinding Leeuwarden-Zwolle

RSP spoorprojecten	Beleid	Tijd	Geld
1a Capaciteitsvergroting Leeuwarden - Zwolle			

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Spooruitbreiding Zwolle-Herfte

De spooruitbreiding tussen Zwolle en Herfte is in de zomer van 2021 grotendeels door ProRail opgeleverd. Hierdoor rijden vanaf 6 september 2021 de sprintertreinen Leeuwarden-Meppel door naar Zwolle en vice versa.

Spoorbrug HRMK (Leeuwarden)

Vanuit zowel de scheepvaart als het treinverkeer is er een capaciteitsprobleem bij de spoorbrug over het Van Harinxmakanaal (HRMK). Provinciale Staten hebben in juni 2018 de wens uitgesproken om de huidige spoorbrug HRMK te vervangen door een spooraquaduct. Tijdens het BO-MIRT 2020 is over de mogelijke decentralisatie van de sprinterdienst en de aanpak van de spoorbrug HRMK afgesproken met het Rijk gezamenlijk te werken aan een samenhangend pakket van maatregelen om de spoorverbinding Leeuwarden-Zwolle te verbeteren. Hieronder valt onder meer ook de realisatie van het station Leeuwarden Werpsterhoeke.

Rijk en provincie hebben in 2021 gesprekken gevoerd om tot overeenstemming te komen onder welke condities en voorwaarden (waaronder het beoogde verbeterde reizigersproduct, de benodigde jaarlijkse exploitatiebijdrage en investeringen in infrastructuurmaatregelen) decentralisatie van de sprinterdienst kan plaatsvinden. Doordat de standpunten hierover uiteen liggen en de status van het kabinet vanaf het

voorjaar 2021 demissionair was, zal bestuurlijke besluitvorming over het vervolg naar verwachting in 2022 plaatsvinden.

Overige maatregelen Leeuwarden-Zwolle

Voor het doorrijden van de sprinters Leeuwarden-Meppel naar Zwolle, moest ProRail tussen Meppel en Zwolle overwegveiligheidsmaatregelen treffen en de tractie- en energievoorziening verbeteren. Deze werkzaamheden zijn in de eerste helft van 2021 grotendeels uitgevoerd, waardoor de Friese sprinter vanaf september 2021 kon doorrijden naar Zwolle.

Wat heeft het gekost?

Spooruitbreiding Zwolle-Herfte

Afgezien van de vaste bijdrage vanuit de RSP-middelen komen de kosten voor Herfte-Zwolle niet ten laste van de regio. De risico's van het project Herfte-Zwolle zijn voor het Rijk.

Spoorbrug HRMK (Leeuwarden)

De vervanging van de spoorbrug HRMK voor een aquaduct is nog niet in uitvoering. De verwachting is dat een spooraquaduct circa € 100 – 125 miljoen kost. De provincie heeft voor de vervanging van de HRMK- en HRM-spoorbrug in totaal € 20,5 miljoen gereserveerd.

Overige maatregelen Leeuwarden-Zwolle

De overwegveiligheidsmaatregelen zijn geraamd op € 0,5 miljoen. De onderzoekskosten naar de maatregelen voor de uitbreiding van de tractie zijn geraamd op € 150.000. Dit bedrag is vanuit de Motie Koopmans (RSP) beschikbaar gesteld aan ProRail.

Welke besluiten hebben Provinciale Staten in 2021 genomen?

Door Provinciale Staten zijn in 2021 geen besluiten genomen.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

De oplevering van de viersporigheid tussen Zwolle en Herfte en de dive-under is conform planning medio 2021 door ProRail opgeleverd, waardoor de sprinter Leeuwarden-Meppel vanaf september 2021 doorrijdt naar Zwolle en vice versa. Hier zijn geen risico's meer voorzien.

Er is nog geen externe financiering gevonden voor de realisatie van een spooraquaduct onder het Van Harinxmakanaal. De provincie voert in het kader van de mogelijke decentralisatie van de sprinterdienst Leeuwarden-Zwolle gesprekken met het Rijk om een totaal pakket aan (financiële) afspraken te maken over de benodigde middelen voor exploitatie van deze sprinterdienst en infrastructuurmaatregelen, waaronder vervanging van de spoorbrug over het Van Harinxmakanaal door een spooraquaduct.

1b	Capaciteitsvergroting spoorverbinding Leeuwarden-Groningen
-----------	---

RSP spoorprojecten	Beleid	Tijd	Geld
1b Capaciteitsvergroting spoorverbinding Leeuwarden-Groningen			

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

In 2021 hebben ProRail en de provincies met de aannemer een akkoord bereikt over de onvolkomenheden die zijn geconstateerd tijdens de opname rond de oplevering van het werk. Daarnaast liep met de aannemer een discussie over de vergoeding van kosten als gevolg van het verschuiven van een buitendienststelling (van oktober 2019 naar november 2020). Hiervoor liep een arbitragezaak bij het Nederlands Arbitrage Instituut (NAI). In de 'memorie van eis' heeft de aannemer een vergoeding van € 4,5 miljoen geëist. In oktober 2021 heeft het NAI de uitspraak gedaan dat de vordering van € 4,5 miljoen van de aannemer is afgewezen en dat de aannemer aansprakelijk is voor de tegenvordering van ProRail. Over de hoogte van deze tegenvordering is geen uitspraak gedaan, maar moeten partijen nader onderhandelen of een zogenaamde schadestaat procedure volgen.

Voor het project moet nog een overweg worden aangepast in de Hogeweg bij Den Horn (provincie Groningen). Het spoorhuisje bij de overweg is in de tweede helft van 2021 gesloopt. De bewoners van het spoorhuisje hebben de woning de laatste dag voor de uitruimingsdeadline vrijwillig verlaten. Met de sloop van de woning en opstallen is een belangrijke stap gezet in het doel om de veiligheidssituatie rondom de overweg te verbeteren. ProRail is gestart met de voorbereidende activiteiten voor aanpassing van de overweg (een haakse ligging van de Hogeweg). De verplaatsing van de overweg wordt gecombineerd met andere werkzaamheden aan het spoor in 2022/2023.

De provincies hebben in 2021 afspraken met ProRail gemaakt over het afschalen van het budget en de projectorganisatie bij ProRail. Eind 2021 is het grootste deel van het project afgerekend. Er is alleen nog budget gereserveerd voor de realisatie van de overweg en voor eventuele claims in het kader van de nadeelcompensatie.

Wat heeft het gekost?

Van het totale budget dat beschikbaar is voor de spoorverbinding Leeuwarden-Groningen is tot nu toe € 158 miljoen uitgegeven.

Welke besluiten hebben Provinciale Staten in 2021 genomen?

Door Provinciale Staten zijn in 2021 geen besluiten genomen.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Door het akkoord over de restpunten, is het financiële risico verminderd. Op basis van de huidige gegevens valt de prognose einde werk binnen projectbudget.

1c Station Werpsterhoeke

RSP spoorprojecten	Beleid	Tijd	Geld
1c Station Werpsterhoeke			

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

De overwegen bij Barrahûs en Nije Werpsterdyk zijn in 2020 afgesloten. Vervolgens is een plan van aanpak gemaakt voor de sanering van deze overwegen. In het najaar van 2021 zijn beide overwegen cosmetisch gesaneerd. In de tweede helft van 2022 vindt de beveiliging-technische sanering plaats.

De 2^e fase van het project is aanleg van het station Leeuwarden Werpsterhoeke. De start van de 2^e fase is onder meer afhankelijk van de ontwikkeling van de Zuidlanden en inpassing van een extra haltering in de dienstregeling. ProRail heeft in de eerste helft van 2021 onderzoek gedaan naar de inpassing van station Leeuwarden Werpsterhoeke in de dienstregeling. De belangrijkste conclusie uit dit onderzoek is dat een extra stop niet zondermeer inpasbaar lijkt in de dienstregeling. Aanvullende maatregelen op dit baanvak lijken noodzakelijk, zoals vervanging van de HRMK-spoorbrug of verbouw van station Meppel. De provincie Fryslân en de gemeente Leeuwarden zijn met het Rijk en ProRail in overleg om de vervolgstappen te bepalen. Ook wordt de realisatie van station Leeuwarden Werpsterhoeke betrokken bij het samenhangende pakket aan te maken afspraken, zoals verwoord bij het onderdeel 'Capaciteitsvergroting spoorverbinding Leeuwarden-Zwolle' (2a).

Wat heeft het gekost?

De eerste fase is afgerond (bouw twee onderdoorgangen). Hiervoor is € 18 miljoen (inclusief BTW) uitgegeven uit het RSP-budget voor station Werpsterhoeke. Voor de 2^e fase (bouw van het station) is € 9 miljoen gereserveerd. De 2^e fase is nog niet opgestart en daarom nog niets uitgegeven.

Onderdeel van het project is ook het saneren van twee spoorwegovergangen (Nije Werpsterdyk en Barrahûs) nabij het nieuwe station Leeuwarden Werpsterhoeke. Totaal beschikbare budget hiervoor is € 570.000,-. Hiervan wordt € 285.000,- gedekt uit de RSP-middelen en € 285.000,- door de provincie Fryslân (budget fase 2).

Welke besluiten hebben Provinciale Staten in 2021 genomen?

Door Provinciale Staten zijn in 2021 geen besluiten genomen.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

De provincie heeft met ProRail de afspraak gemaakt dat bij overschrijding van de kosten voor de sanering van de twee overwegen bij Werpsterhoeke deze volledig voor rekening en risico van ProRail zijn.

De provincie Fryslân en de gemeente Leeuwarden hebben de ambitie om station Leeuwarden Werpsterhoeke in 2025 te openen. De ontwikkeling van De Zuidlanden gaat minder snel dan aanvankelijk werd gedacht. Hierdoor kan het verwachte reizigersaanbod uit/naar dit nieuwe stadsdeel in 2025 nog laag zijn. Hiervoor is mogelijk een aanvullende

exploitatiebijdrage nodig. De provincie is hierover in gesprek met het Rijk. Het is niet uitgesloten dat een bijdrage van de provincie nodig is.

Daarnaast blijkt uit onderzoek van ProRail dat een extra haltering niet zondermeer inpasbaar lijkt in de dienstregeling en aanvullende maatregelen op dit baanvak noodzakelijk lijken. ProRail heeft daarom aangegeven dat ingebruikname van station Leeuwarden Werpsterhoeke op z'n vroegst in 2027-2030 kan plaatsvinden. De regio is in overleg met het Rijk en ProRail om vervolgspraken te maken over een spoedige realisatie van dit station en de ingebruikname hiervan.

1d Capaciteitsvergroting van de spoorverbinding Leeuwarden - Sneek

RSP spoorprojecten	Beleid	Tijd	Geld
1d Capaciteitsvergroting van de spoorverbinding Leeuwarden-Sneek			

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

In 2021 is ProRail verder gegaan met de planvoorbereiding voor de ombouw van het emplacement aan de westkant van het station in Leeuwarden. De ombouw bestaat grofweg uit drie onderdelen: vernieuwen sporen en bovenleiding; vernieuwen opstel- en behandelterrein voor treinen; verhogen in- en uitrijnsnelheid richting Zwolle, Sneek en Harlingen waarbij deze treinen onafhankelijk van elkaar kunnen vertrekken/aankomen. De snelheidsverhoging is onderdeel van het project 4^e trein Leeuwarden-Sneek. Voor dit onderdeel is de provincie opdrachtgever. Een ingenieursbureau heeft het ontwerp voor de totale ombouw verder uitgewerkt. Voor de bovenleiding wordt uit duurzaamheids-overwegingen geopteerd om de sporen richting Sneek en Harlingen zodanig met bovenleiding uit te breiden dat het nieuwe (hybride) materieel van Arriva elektrisch kan optrekken tot 100 km/uur en daarna op biodiesel de rit kan vervolgen.

Wat heeft het gekost?

Tot nu toe is € 2,4 miljoen uitgegeven. Voor de aanpassingen bij Mantgum heeft het Rijk € 0,65 miljoen bijgedragen.

Welke besluiten zijn er nog genomen in het jaar 2021 door Provinciale Staten?

Door Provinciale Staten zijn in 2021 geen besluiten genomen.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

De provincie is opdrachtgever en financier voor de snelheidsverhoging op het emplacement Leeuwarden in het kader van de 4^e trein Leeuwarden-Sneek. De kosten voor de snelheidsverhoging emplacement Leeuwarden vallen met circa € 2 tot 3 miljoen hoger uit dan budget beschikbaar is. Dit komt door vertraging van het project door ProRail, de huidige marktontwikkelingen en doordat het provinciaal budget niet geïndexeerd is. ProRail streeft ernaar om met de provincie in het tweede kwartaal van 2022 een besluit te nemen over de realisatie van het project. Dan de moet er ook een

oplossing zijn voor het budgettekort. De provincie is hierover in gesprek met ProRail en het Rijk.

Overige projecten

2. Thialf (Heerenveen, stad van Sport) (programma mienskip)

Het doel is een schaatsaccommodatie met een A-status te behouden die voldoet aan de normen van deze tijd, bestemd voor (topsport)wedstrijden, (topsport)trainingen en recreatiesport. De ambitie is om het schaatshart van de wereld te zijn met het snelste ijs op een laaglandbaan. De provincie is als tweederde aandeelhouder betrokken bij Thialf OG BV. Voor de overname van de aandelen is in 2013 € 1,5 mln. uitgetrokken.

	Beleid	Tijd	Geld
2 Heerenveen, stad van Sport (Nieuw Thialf)			

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

IJshal:

Thialf B.V. doet op dit moment de exploitatie van de ijshal. Aangezien de exploitatie op dit moment verlieslatend is, is er een zoektocht naar een nieuw verdienmodel. Daarbij valt te denken aan:

- bijdrage Merkenteams/Topteams
- verkrijgen sponsorgelden
- overleg met netbeheerder en energieleverancier over bijdrage
- blijven zoeken naar duurzame en goedkopere vormen van energie

IJshockeyhal:

De gemeente Heerenveen is eigenaar van de ijshockeyhal en heeft in 2021 besloten deze op kosten van de gemeente gefaseerd te vernieuwen. Tussen gemeente en provincie is afgesproken dat de provincie hier niet aan meebetaalt.

Wat heeft het gekost?

In 2021 zijn er twee trekkingen geweest uit het reddingskrediet van € 2,96 miljoen. In mei een bedrag van € 940.000,- en in september € 424.000,-. Van deze bedragen komt vanwege de aandeelhoudersverhouding twee derde voor rekening van de provincie Fryslân.

De bijdrage van € 424.000,- was nodig om de periode te overbruggen tot er geld binnenkwam van het Rijk voor coronasteun. Over de jaren 2020 en 2021 is hiervoor bijna € 2 miljoen toegezegd. Vanwege de financiële situatie van Thialf vindt uitbetaling pas plaats na goedkeuring door de Europese Commissie. Het geld staat op de rekening van de gemeente Heerenveen, de formele aanvrager van de coronasteun.

Gesprekken van de commissie Eringa (de heer Pier Eringa, Thialf, NOCNSF en KNSB) leverden in april 2021 een akkoord op over bijdragen om het jaarlijkse exploitatietekort te verlichten. NOCNSF draagt jaarlijks € 250.000,- bij, KNSB zorgt voor extra inkomsten van netto € 300.000,- per jaar. Voor de aandeelhouders blijft een bijdrage over van

€ 811.750,- om de begroting sluitend te maken. Deze bijdrage voorziet voornamelijk in een bijdrage voor onderhoudskosten en voor energiekosten zolang de zonnepanelen uit staan. Zodra de zonnepanelen met instemming van verzekeraars weer aan kunnen, kan dit de bijdrage van de aandeelhouders met totaal zo'n € 180.000,- per jaar verlichten, afhankelijk van de energieprijzen.

De bijdragen in het exploitatietekort van provincie en gemeente gaan na instemming van Provinciale Staten (€542.000, besluit 10 november 2021) en gemeenteraad (€ 271.000,- besluit 3 maart 2022) in 2022 in.

Door deze vooruitzichten werkt Thialf in het boekjaar 2021-2022 met het voornemen om geen nieuwe aanspraak te maken op het reddingskrediet. De verwachting is dat Thialf van de beschikbare € 2,96 miljoen uit dit krediet uiteindelijk € 1,6 miljoen euro gebruikt. Voor de provincie betekent dit dat Thialf van haar aandeel bijna € 1 miljoen niet opvraagt.

Met de Europese Commissie lopen gesprekken om het verstrekte krediet van € 1,6 miljoen te mogen omzetten in een subsidie. Deze gesprekken zijn opgeschort tot er duidelijkheid is over de besluitvorming over de exploitatiebijdragen. Deze gesprekken gaan verder in 2022. Wij hebben een voorziening gevormd voor het verstrekte krediet waarmee dit financieel afgedekt is.

Voor de kwestie van de zonnepanelen is een oplossing binnen handbereik. Door werkzaamheden voor een bedrag van € 400.000,- is het brandgevaar dat verzekeraars vanwege de zonnepanelen zagen tot aanvaardbare normen terug te brengen. Het verzekeren van het brandrisico is dan weer mogelijk, waardoor de zonnepanelen aan kunnen, weer stroom opwekken en er weer SDE-subsidie beschikbaar komt. Met een voorstel hiervoor is begin 2022 ingestemd door Gedeputeerde en Provinciale Staten. Met de gemeente is afgesproken dat deze rekening landt bij de provincie aangezien het besluit voor het plaats van de panelen voortkomt uit een motie van Provinciale Staten.

Om de vervangingsinvesteringen van € 1 miljoen per jaar te kunnen afdekken, hebben de aandeelhouders een beroep gedaan op het Rijk. Dit heeft er toe geleid dat in de begroting van 2022 van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een bijdrage van € 1 miljoen voor deze investeringen is opgenomen. Uitbetaling hiervan loopt via de provincie.

In het coalitieakkoord dat in december 2021 door de Tweede Kamerfracties van VVD, D66, CDA en ChristenUnie is gesloten is opgenomen dat er ook de komende jaren geld naar Thialf hoort te gaan. Dit dient te gebeuren aan de hand van een plan van aanpak waar de Tweede Kamer het ministerie via een motie toe opgeroepen heeft.

Welke besluiten hebben Provinciale Staten in 2021 genomen?

30 juni 2021: Kadernota 2022 voorlopig besluit structurele exploitatiebijdrage Thialf van € 542.000,- per jaar.

10 november 2021: Begroting 2022 definitief besluit structurele exploitatiebijdrage Thialf van € 542.000,- per jaar.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Bij de Begroting is aangegeven dat de provincie aan de exploitatie van Thialf vanaf 2022 € 542.000,- per jaar bijdraagt. In dit bedrag is opgenomen dat de zonnepanelen niet meer aan gaan. Mocht dat het geval zijn, dan is een eenmalige bijdrage van € 1 miljoen

nodig om een groene lening van de Rabobank af te lossen. Komt er wel een oplossing voor de panelen, dan is hiervoor een eenmalige bijdrage van de provincie nodig. De jaarlijkse bijdrage kan dan iets omlaag.

De gemeenteraad moet de exploitatiebijdrage voor 2022 nog vrijgeven. Aan alle voorwaarden hiervoor lijkt te zijn voldaan. Besluit de raad toch anders, dan ontstaat in de begroting van Thialf een tekort.

Staat Brussel niet toe dat het overbruggingskrediet verandert in een subsidie, dan is terugbetaling door Thialf nodig. Daar heeft Thialf het geld niet voor.

Coronasteun van bijna € 2 miljoen door het Rijk is toegekend. Voor de uitbetaling is het wachten op goedkeuring door de Europese Commissie. Komt die goedkeuring er niet, dan zadelt dit Thialf met een groot probleem op.

Deze steun is bedoeld voor de jaren 2020 en 2021. Voor de winter van 2021/2022 volgt een derde aanvraag.

De commissie Eringa heeft instemming opgeleverd van KNSB en NOCNSF om € 550.000 van het jaarlijkse exploitatietekort vanaf 2022 op zich te nemen. Dit moet nog wel feitelijk gebeuren.

Mocht ondanks toekenning van het eerste miljoen van het Rijk voor vervangingsinvesteringen en ondanks de passage in het coalitieakkoord een nieuwe Rijksbijdrage uitblijven, dan bezorgt dit Thialf een groot en onoverbrugbaar probleem.

In de loop van 2022 maken Thialf en KNSB afspraken over de ijsbezetting voor de komende jaren. Het uitblijven van overeenstemming zal problematisch zijn.

Eind 2022 loopt het huidige energiecontract van Thialf af. In de loop van 2022 zal duidelijk zijn wat voor financiële consequenties dit heeft.

3. Europese watertechnologiehubs (programma 4)

	Beleid	Tijd	Geld
3 Europese watertechnologiehubs			

Voor het WaterCampus Actieplan 2017-2020 is voor enkele onderdelen uitstel gevraagd i.v.m. de corona-pandemie. Het gaat voornamelijk om fysieke evenementen, zoals internationale beurzen. Uitgestelde events zullen in 2021 alsnog plaatsvinden.

Bovendien hebben de WaterCampus partijen in het kader van de digitale transitie ingezet op digitalisering en zullen dit ook in 2021 blijven doen, zodat dergelijke events ook online kunnen plaatsvinden.

De WaterCampus partijen hebben een vervolg op het Actieplan ontwikkeld voor de periode 2021-2023 (hierna te noemen WaterCampus Actieplan II). In dit Actieplan wordt de strategie beschreven voor de verdere uitbouw van de regionale impact en de internationale positie van WaterCampus Leeuwarden.

Dit jaar is de subsidie ten behoeve van de researchinfrastructuur Wetsus 2017-2020 vastgesteld. Ter opvolging is er een nieuwe subsidie verleend voor de periode 2021-2023.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Het huidige WaterCampus Actieplan 2017-2020 loopt eind van dit jaar af. WaterCampus partijen hebben een vervolg op dit Actieplan ontwikkeld voor de periode 2021-2023 (hierna te noemen WaterCampus Actieplan II). In dit Actieplan wordt de strategie beschreven voor de verdere uitbouw van de regionale impact en de internationale positie van WaterCampus Leeuwarden. Voor dit plan is inmiddels een subsidie verleend door de provincie.

Jaarlijks wordt over de uitvoering van het WaterCampus Actieplan een monitor uitgevoerd. De uitkomsten van de monitor over 2021 worden aan PS ter kennisname aangeboden.

Wat heeft het gekost?

De provincie Fryslân draagt in de periode 2021-2023 jaarlijks € 1,125 miljoen bij aan Wetsus. Het totale subsidiebedrag bedraagt derhalve € 3,375 miljoen.

De jaarlijkse provinciale bijdrage aan het Watercampus Actieplan II bedraagt € 1,7 miljoen en bedraagt tot en met 2023 in totaal € 5,1 miljoen.

Welke besluiten hebben Provinciale Staten in 2021 genomen?

Geen.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Om uit te groeien tot Europese hub op het gebied van Watertechnologie is zekerheid over langjarige continuïteit van Wetsus een essentiële voorwaarde. Dit geldt zowel voor de contracten met het bedrijfsleven en vooraanstaande universiteiten als voor het aantrekken van de beste onderzoektalenten. Het Wetsus-programma werkt met promovendi die worden aangesteld op een vierjarig contract. Mede dankzij de overbruggingsfinanciering vanuit het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat is de financiering tot en met 2022 gedekt. De langere termijn financiering van Wetsus (na 2022) is echter nog niet volledig afgedekt. Wij blijven onze lobby inzet richting o.a. Rijk en EU continueren. Ook ten behoeve van de financiering van het totale innovatie ecosysteem van de WaterCampus.

Begin juni 2020 is het rapport van de expertgroep Governance Watertechnologisch Onderzoek aangeboden aan de staatssecretaris EZK. Het ministerie van EZK neemt alle conclusies uit het rapport over. Daarmee is een belangrijke stap gezet in de zoektocht naar financiering voor Wetsus op de langere termijn.

Een van de belangrijkste punten uit het rapport is dat expertgroep concludeert dat voor de voor de langere termijn het toevoegen van Wetsus aan het institutenportfolio van NWO/KNAW een kansrijk perspectief is. Daarnaast wordt een aantal kansrijke andere financieringsbronnen benoemd voor de middellange en lange termijn. Aan deze kansrijke financieringsbronnen is in november 2020 nog een andere optie toegevoegd, namelijk de status van TO2-insituut. Dit spoor wordt momenteel nader onderzocht met de gemeente Leeuwarden, SNN en Wetsus.

De gemeente Leeuwarden en de provincie Fryslân hebben in maart 2021 een verklaring afgegeven waarin opnieuw de intentie wordt uitgesproken instituut Wetsus langjarig financieel te ondersteunen tot in ieder geval 2030. Met deze verklaring staan Wetsus, Leeuwarden en Fryslân sterker in de onderhandelingen met Rijk voor structurele financiering voor Wetsus.

Door het demissionaire kabinet is in 2021 meerdere malen aangegeven dat een besluit over structurele financiering voor Wetsus door het nieuwe kabinet genomen moet worden. Hier zal in 2022 snel duidelijkheid over moeten komen, omdat het uitblijven van een bijdrage vanuit het Rijk kan leiden tot het deels afschalen van de activiteiten van Wetsus.

4 De Nieuwe Afsluitdijk (programma's 2. infrastructuur, 3. omgeving en 4. economie)

Het onderdeel 'De Nieuwe Afsluitdijk' bestaat uit:

- a. Het programma De Nieuwe Afsluitdijk (*programma's 2. Infrastructuur, 3. Omgeving en 4 economie*);
- b. De Vismigratierivier (*Omgeving en 4 economie*);
- c. De bruggen en de sluis Kornwerderzand (*programma's 2. Infrastructuur, 3. Omgeving en 4 economie*).

4a Programma De Nieuwe Afsluitdijk

	Beleid	Tijd	Geld
4a De Nieuwe Afsluitdijk			

Onder de noemer De Nieuwe Afsluitdijk (DNA) werkt de provincie Fryslân samen met de provincie Noord-Holland en de gemeenten Súdwest-Fryslân en Hollands Kroon aan het programma DNA, dat gezamenlijk wordt bekostigd. Het programma DNA is opgedeeld in twee ontwikkelfasen:

- Fase 1 betreft grotendeels de projecten die meelopen met het Rijkscontract voor de versterking van de Afsluitdijk, zoals de Vismigratierivier (VMR) (zie, paragraaf 5b), of al gerealiseerd zijn, zoals het Afsluitdijk Wadden Center en enkele duurzame energie pilots.
- Fase 2 betreft opgaven als het verder benutten van de Afsluitdijk voor duurzame energie, de vervanging van bruggen, verdieping vaargeulen en verruiming van de sluis Kornwerderzand (zie, paragraaf 5c) alsmede de projectcommunicatie en (inter)nationale profilering van de Afsluitdijk.

Het programma DNA is sinds 2018 van de ontwikkel- naar de realisatiefase verschoven. In 2019 is met de kennis van toen besloten het programma – gekoppeld aan de Rijksplanning - in 2023 te stoppen. Eind 2020 heeft het Ministerie van I&W bekend gemaakt dat het Rijksproject een aantal jaren is vertraagd vanwege wijzigingen in hydraulische randvoorwaarden. Die hebben gevolgen voor o.a. de nieuw te bouwen spuicomplexen en het renoveren van de bestaande spuisluizen. In 2021 is gebleken dat de Rijksopgave op de Afsluitdijk vertraging oploopt tot 2025. De vertraging van Rijkswaterstaat heeft effect op de werkzaamheden van DNA.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

Het programma DNA heeft zich gericht op de verdere uitrol/realisatie van het programma. Daarbij is er met name aandacht geweest voor de gevolgen van de vertraging bij het Rijk. Voor de meeste in 2016 gesloten realisatieovereenkomsten zijn de consequenties in kaart gebracht. Voor de realisatieovereenkomst Vismigratierivier lopen de gesprekken verder in 2022.

De aannemer van het Rijk, bouwconsortium Levvel, werkt aan de versterking van de dijk, het renoveren van spuisluisen en het bouwen van nieuwe spuisluisen en een gemaal bij Den Oever. Daarnaast is Levvel in 2021 gestart met het bouwen van de coupure aan de noordzijde onder de A7 als onderdeel van de Vismigratierivier (VMR). Er is in december 2021 een doorbraak gemaakt tussen de bouwkuip zuid van de VMR aan de IJsselmeerzijde en bouwkuip noord aan de Waddenzeezijde.

De vertraging bij RWS heeft o.a. tot gevolg dat het fietspad langer gesloten blijft. Daarover is maatschappelijke onrust geweest en zijn in het regionale bestuur vragen gesteld. Een op initiatief van de provincie georganiseerd werkbezoek van de Minister met als onderwerp de regionale overlast, is geannuleerd vanwege de coronacrisis. RWS is ondertussen in samenspraak met belangenbehartigers van fietsers en wandelaars de mogelijkheden aan het onderzoeken om het fietspad eerder te kunnen gebruiken (geheel of gedeeltelijk, incidenteel of meer structureel). DNA is bij die overleggen aanwezig. RWS heeft inmiddels een aantal alternatieven voor de fietsroute uitgewerkt. De Minister neemt daarover in het tweede kwartaal van 2022 een besluit.

Afsluitdijk Wadden Center

Het Afsluitdijk Wadden Center (AWC) heeft ook in 2021 een lastig jaar gekend in verband met de coronacrisis. Het Afsluitdijk Wadden Center is diverse perioden gesloten geweest. Op 1 juli heeft het AWC haar deuren weer kunnen openen. Dit nadat afspraken gemaakt zijn met de exploitant over de periode tijdens en na corona (zoals onder meer het innen van een entreprijs en het aanpassen van de horecaformule.) In oktober was er opnieuw een niet voorziene lockdown tot einde 2021. In de maanden juli, augustus en september waren er ca. 10.000 bezoekers. Door de lagere bezoekersaantallen staat de exploitatie van het centrum onder druk.

Vismigratierivier

De voortgang van de Vismigratierivier vindt u in onderdeel 4b.

Duurzame Energieprojecten

DNA heeft de Afsluitdijk tot een kraamkamer voor duurzame innovaties willen maken. De afgelopen jaren hebben we gewerkt aan meerdere initiatieven. Door de werkzaamheden aan de Afsluitdijk zijn er geen mogelijkheden voor de toepassing van nieuwe innovaties. In januari 2021 heeft een initiatiefnemer voor het parkeerterrein bij het AWC een subsidie toegewezen gekregen voor een pilot met zonnepanelen in het wegdek. Vanwege een reorganisatie/her-prioritering bij de initiatiefnemer is de subsidiebeschikking in 2021 weer ingetrokken.

De opschaling van Blue Energy op de Afsluitdijk is nog steeds een ambitie van initiatiefnemer Redstack. Blue Energy heeft zich in 2021 als (klein)onderdeel

aangesloten bij het omvangrijke watertechnologie programma Watertech (waarde € 800 miljoen). Dat programma is met het oog op het Nationaal Groeifonds formeel ingediend bij het Ministerie I&W. De uitslag op de aanvraag is naar verwachting in april 2022. Aan het einde van 2021 heeft Redstack aangegeven de plannen voor de opschaling op de Afsluitdijk te hebben aangescherpt. Gesprekken daarover met DNA en Provincie Fryslân volgen in het eerste kwartaal van 2022.

Living Lab

In 2021 hebben gesprekken met Campus Fryslân (Rijksuniversiteit Groningen) geleid tot concrete afspraken over de inzet van studenten op de Afsluitdijk. In 2022 wordt daar invulling aan gegeven. Los van deze structuur heeft het programmabureau diverse lezingen gegeven aan scholen, (post)HBO en WO studenten, zoals de Rijksuniversiteit Groningen. Een bezoek aan de Afsluitdijk is bij deze opleidingen inmiddels een vast onderdeel van het curriculum.

Vlietermonument

Het Monument en omgeving is ter voorbereiding op de renovatie en uitbreiding in 2021 gesloten voor publiek. In de nacht van 23 op 24 november 2021 verwijderde bouwconsortium Levvel de loopbrug bij het Vlietermonument. De renovatieplannen zijn klaar. De bouw en de zoektocht naar een nieuwe exploitant zal starten in 2022. Voor de drinkwatervoorziening wordt nog gestudeerd op een passende lokale oplossing. Als die niet gevonden kan worden is aanvoer van drinkwater over de weg de terugvaloptie.

Verlenging DNA

De partners binnen DNA hebben verkennende gesprekken gevoerd over de wenselijkheid van voortzetting van het programma na 2023. Verlenging van het programma is mogelijk aan de orde nu het Rijk pas in 2025 gereed is met haar werkzaamheden. Het programma DNA verzorgt naast de voortgang in projecten ook voor de ambtelijke en bestuurlijke afstemming binnen de regio en met het rijk. Ook is o.a. de communicatie over de regionale projecten en de toeristische impact is een opgave van het programma.

Samen met RWS is in 2021 een toeristische visie opgesteld voor de Afsluitdijk om de situatie na gereedkomen van het project te bepalen. De visie moet verder worden uitgewerkt in 2022.

Wat heeft het gekost?

Er zijn geen extra middelen beschikbaar gesteld in 2021.

Welke besluiten hebben Provinciale Staten in 2021 genomen?

Provinciale Staten hebben in 2021 geen besluiten genomen.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

In 2019 is, gebaseerd op de toenmalige planning van het Rijksproject, besloten het programma DNA in 2023 te stoppen. Inmiddels is duidelijk dat de planning in de rijksopgave is opgeschoven tot 2025.

De provincie Fryslân heeft de programmamiddelen georganiseerd tot en met 2022. Voor de jaren daarna (2023 en mogelijk 2024 en 2025) moeten deze middelen nog beschikbaar gesteld worden. De andere partners hebben de middelen tot en met 2023 georganiseerd en moeten nog besluiten over de jaren erna.

Het Afsluitdijk Wadden Center heeft ook in 2021 een lastig jaar gekend i.v.m. de corona crisis. De afspraken die gemaakt zijn in 2021 hebben aanhoudende de corona maatregelen als disclaimer. Dit zet steeds meer druk op de exploitatie.

4b Vismigratierivier

	Beleid	Tijd	Geld
4b Vismigratierivier			

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Levvel is in opdracht van Rijkswaterstaat in januari 2021 gestart met de bouw van de coupure (het gat in de dijk) van de Vismigratierivier. Dit is een opdracht onder het Rijksproject Versterking Afsluitdijk. Inmiddels is bekend dat er een vertraging zit op het Rijksproject. Oplevering van de coupure stond gepland voor 2023, maar zal nu naar alle waarschijnlijkheid in 2024 plaatsvinden.

Begin 2021 is als onderdeel van de reeds gerealiseerde westflank riet getransplanteerd van de Makkumer Noordwaard naar de westflank. De westflank is inmiddels gereed.

In het najaar van 2021 is druk gewerkt aan de voorbereiding van het realisatiecontract. De vertraging op het Rijksproject en de raakvlakken met het Rijksproject hebben geleid tot een gewijzigde aanbestedingsstrategie voor de VMR.

Wat heeft het gekost?

De financiering van de Vismigratierivier is geregeld in 2018. De middelen voor beheer en onderhoud zijn hierin niet meegenomen. Door de gewijzigde inkoopstrategie en hernieuwde inzichten is nu een benadering gekozen waarin eerst de basis wordt gebouwd, dan een inregelfase start om het werk af te bouwen tot een ecologisch functionerend geheel, en het project pas daarna overgaat naar het reguliere beheer- en onderhoud. Voor deze inregelfase is € 2 mln. beschikbaar vanuit de zogeheten RAA-middelen. De verwachting is dat er duidelijkheid zal komen over de kosten van beheer en onderhoud in 2023, als de aannemer aan de slag gaat met de bouw. Zoals eerder is afgesproken zal dan het budget voor beheer- en onderhoud worden aangevraagd bij Provinciale Staten.

Welke besluiten hebben Provinciale Staten in 2021 genomen?

In 2021 zijn er geen besluiten genomen door Provinciale Staten.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Voor de Vismigratierivier blijven PFAS en stikstof actuele thema's in relatie tot vergunningen. Vooralsnog leidt dat echter niet tot aandachtspunten.

De vertraging van het Rijksproject leidt tot vertraging voor de Vismigratierivier. Een langere doorlooptijd heeft financiële consequenties (o.a. indexering, personeelslasten, en hogere bouwkosten) en heeft mogelijk gevolgen voor de natuurwetvergunning. Om de financiële consequenties en vertraging te beperken of weg te nemen is gekozen voor de hierboven beschreven gewijzigde inkoopstrategie. Risico blijft bestaan dat deze onvoldoende oplost.

Mede onder invloed van de genoemde vertraging zijn de financiële marges voor het project klein, de risico-reservering is daarmee krappere dan te doen gebruikelijk voor grote projecten.

De kosten van beheer en onderhoud moeten nog geregeld worden.

Momenteel is sprake van forse prijsstijgingen van bouwmaterialen, dit heeft een kostenverhogend effect op de bouwsom. Of dit een incidentele of structurele prijsstijgingen zijn, is op dit moment niet in te schatten.

4c De bruggen en de sluis Kornwerderzand

	Beleid	Tijd	Geld
4c De bruggen en de sluis Kornwerderzand			

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Op basis van de Bestuursovereenkomst (BOK) tussen Rijk en provincie getekend in juni 2020 is de provincie verantwoordelijk voor de aanbesteding en uitvoering van het project. De realisatieovereenkomst is in 2021 niet getekend, de afspraken over de BTW en de SPUK (specifieke uitkering) zijn niet volledig afgerond. Verder speelt mee dat ten gevolge van het verziltingsvraagstuk in het IJsselmeer en een eventuele gecombineerde aanpak van de kleine en grote sluis, de scope van de oorspronkelijk afspraak mogelijk aangepast zal worden. Dit betekent mogelijk extra, aanvullende afspraken in de realisatieovereenkomst en wellicht zelfs aanpassing van de BOK. Uitgebreidere informatie over de stand van het project wordt u in de kwartaalrapportage van februari jl. verstrekt.

Overeenkomstig het besluit over de aanpak van het project wordt deze gefaseerd uitgevoerd. Eerst worden de bruggen gebouwd en de geulen in het IJsselmeer aangepakt (fase 1). Als de financiering definitief is, ergo dat de marktbijdrage zeker is, zal ook gestart worden met het verruimen van de sluis (fase 2).

In 2021 zijn we begonnen met het technisch uitwerken van de bruggen en het opstellen van een beeldkwaliteitsplan en is de samenwerking gezocht met het Rijk en Levvel. Door werkzaamheden voor de brug te koppelen aan het Rijksproject kunnen de effecten van de vertraging van het Rijksproject op de planning van de bruggen worden beperkt. Doel

is om in 2022 de aanbestedingsprocedure voor de bruggen te starten, zodat de bruggen conform afspraak in 2025 in gebruik genomen kunnen worden.

In 2021 is gewerkt aan een definitieve regeling voor het innen van de marktbijdrage (€ 26,5 miljoen) voor het verruimen van de Sluis. De oorspronkelijk beoogde regeling bleek juridisch niet haalbaar. In samenwerking met Ministerie en marktpartijen is een quickscan naar mogelijke publieke regelingen uitgevoerd. Het instrument tolwet is gebleken de enige mogelijkheid te zijn om de marktbijdrage te innen met behoud van een level playing field. Het Ministerie is van mening dat een tolwet een te zwaar instrument is voor het beoogde doel. Kort voor de jaarwisseling hebben de bedrijven te kennen gegeven de voorwaarde van level playing field te laten vallen. Zij hebben de intentie zich te conformeren aan een vrijwillige bijdrage. Daarmee lijkt er ruimte te ontstaan om te komen tot een inningsmethode voor de marktbijdrage en biedt perspectief voor het ontbrekende deel in de financiering van het project.

Maart 2021 is een bedrag van € 6 miljoen beschikbaar gesteld door het Waddenfonds voor het project Beleef Kornwerderzand. Voor de uitvoering wordt dit project gecombineerd met de realisatie van de bruggen en de sluis. Met de Waddenfonds bijdrage is weer een deel van de dekking van het project geregeld.

De problematiek van de verzilting in het IJsselmeer is een belangrijk onderwerp geworden voor Rijkswaterstaat. Onderzoek naar het probleem loopt. In afwachting van de resultaten is op verzoek van Rijkswaterstaat de aanpak van de vaargeulen tijdelijk stopgezet. Het verziltingsvraagstuk kent belangrijke raakvlakken met de provinciale projecten.

Wat heeft het gekost?

Bij de behandeling van de Bestuursovereenkomst (BOK) juni 2020 in Provinciale Staten zijn de totale kosten geraamd op € 180 miljoen. De regionale bijdrage daarin is € 69 miljoen. De Friese bijdrage is € 19,5 miljoen euro, waarvan € 4,5 miljoen nog aan PS zal worden gevraagd in fase 2 van het project. Dit is overeenkomstig het PS-besluit van 17 juni 2020. Door de provincies Overijssel en Flevoland (inclusief Urk) is een bedrag van € 8 miljoen beschikbaar gesteld voor fase 2 en wordt geregeld in een Regionale Bestuursovereenkomst.

Voor de realisatie van fase 1 (vervanging bruggen, aanpak vaargeulen en voorbereiding sluis) is een krediet van € 100 miljoen beschikbaar gesteld.

Welke besluiten hebben Provinciale Staten in 2021 genomen?

In 2021 zijn er geen besluiten genomen door Provinciale Staten.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

In het PS-voorstel van 17 juni 2020 zijn de risico's benoemd m.b.t. de verruiming van de sluis, de bouw van de bruggen en het verdiepen van de vaargeulen. De belangrijkste risico's zijn hieronder opgenomen.

- Project/bouwriscico's; elk project kent risico's in de voorbereiding- en bouwfase. Er moeten o.a. nog diverse vergunningen worden aangevraagd. Wijzigingen in wet- en regelgeving kunnen soms tot onverwachte neveneffecten leiden. Denk bijvoorbeeld aan de regels m.b.t. stikstof.
- De complexe raakvlakken met het Rijksproject Versterking Afsluitdijk brengen risico's met zich mee. De onzekerheid in de planning van het Rijksproject heeft invloed op met name de realisatie van de bruggen. Om deze risico's zo goed mogelijk te beheersen zijn we in gesprek met Rijkswaterstaat.
- Financieringsrisico's; Aangezien een subsidie is toegekend, is er geen risico meer ten aanzien van de Waddenfondsbijsdrage. Hoewel de marktpartijen een opening hebben geboden, is de marktbijsdrage én de wijze waarop de markt haar bijsdrage betaald momenteel nog niet duidelijk. De verwachting is dat in 2022 bindende afspraken met de marktpartijen gemaakt kunnen worden en daarmee de € 26,5 mln. marktbijsdrage zeker wordt.
- Uitgangspunt is dat er over het regionale financieringsdeel BTW gecompenseerd kan worden. Een voorlopig standpunt van de inspecteur is nog niet bekend. Een definitief standpunt hierover neemt de Inspecteur pas in nadat het project is gerealiseerd.
- Met betrekking tot het projectonderdeel vaargeulen blijkt de voorziene werkwijze en de opgave die de provincie heeft zoals beschreven in de BOK, vanuit concessieverlening in de praktijk slechts in beperkte mate mogelijk. De mogelijkheden om opbrengsten te genereren middels werk-met-werk zijn daardoor ook beperkter. Risico is dat het gedachte werk met werk minder oplevert dan waarvan in het budget is uitgegaan. Met het Rijk wordt gezocht naar een oplossing voor dit probleem.
- In het IJsselmeer is sprake van een toenemende verzilting. Onderzoek naar de oorzaak en mogelijke maatregelen om dit probleem te beheersen, loopt. Dit heeft het Rijk doen besluiten het verruimen van geulen al dan niet in combinatie met zandwinning circa 1,5 jaar stop te zetten in afwachting van de onderzoeksresultaten. De mogelijke consequenties die het stilleggen van de zandwinning heeft voor de provinciale projecten langs het IJsselmeer en de Afsluitdijk zijn onderwerp van gesprek met Rijk.
- Momenteel is sprake van forse prijsstijgingen van bouwmaterialen, dit heeft een kostenverhogend effect op de bouwsom. Of dit een incidentele of structurele prijsstijging is, is op dit moment niet in te schatten.

5. Innovatiecluster Drachten (voorheen technocampus) programma 4 Economie

	Beleid	Tijd	Geld
5 Innovatiecluster Drachten			

Wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt?

Het Innovatiecluster Drachten is opgedeeld in vier fasen.

- Fase 1 (2013-2014): eerste aanzet geven voor het realiseren van een volwaardig innovatiecluster in Drachten. Accent ligt op het boeien en binden van personeel.
- Fase 2 (2015-2016): nadruk op doorontwikkeling van fase 1 en het realiseren van twee R&D projecten.
- Fase 3 (2017-2018) en
- Fase 4 (2019-2022): opschalen naar nog meer ecosysteemfuncties, zoals precompetatieve gezamenlijke R&D in samenwerking met regionale onderzoeksinstituten (UCF, NHL Hogeschool/Stenden, Hanzehogeschool, Windesheim, RUG, UT Twente).

Dit jaar is het laatste jaar van het totale plan. Zwaartepunt in deze vierde fase is gericht op het laten doorgroeien van het cluster naar 20-24 bedrijven waardoor er een soort Noordelijk vliegwiel met een as in Drachten ontstaat. Inmiddels zijn er 23 bedrijven uit de drie noordelijke provincies aangesloten bij het Innovatiecluster Drachten.

In de vierde en laatste fase van het project (2019-2022) blijft de nadruk liggen op de doorontwikkeling van het boeien en binden van personeel, aansluiten van regionale HBO en universitaire kennisinstellingen, gezamenlijke R&D projecten en shared facilities. Vanaf het studiejaar 2019-2020 is de Master Mechanical engineering van start gegaan bij de RUG. Onderdeel van deze studie is de track Smart Factories. Deze track is van groot belang voor het ICD. Naast het personeelstekort dat deze opleiding gunstig moet beïnvloeden, kan het onderzoek dat gekoppeld is aan de track, uitgevoerd door masterstudenten en promovendi, het innovatieve vermogen van de bedrijven vergroten. De studenten zullen op locatie in Drachten les krijgen en onderzoek doen. Bekostiging van de onrendabele top van de track is onderdeel van de vierde fase ICD.

Een volgende stap is de samenwerking op noordelijk niveau in de Digital Innovation Hub Noord-Nederland. Het ICD is het Friese onderdeel van deze noordelijke hub. Doel van deze hub is het meenemen van de regio Noord-Nederland in de digitalisering. Dit door Noordelijke bedrijven de kans te geven om met sparringpartners op niveau in Europa samen te werken, zodat de digitalisering van bedrijven en daarmee de regio versnelt. Voor de Hub is een subsidie toegekend vanuit de Open Innovatie Call van SNN.

Wat heeft het gekost?

Voor de vierde fase is op 6 februari 2019 een bedrag ter hoogte van € 3.587.197,- beschikbaar gesteld. Onderdeel van dat besluit betreft een bedrag van € 538.400 voor de periode 2021-2022. Dekking hiervoor moet komen uit vrijval uit de eerdere fasen eventueel aangevuld vanuit het budget Agenda Economie. De bijdrage van de provincie is maximaal 25% van de totale projectkosten. De gemeente Smallingerland draagt ook 25% bij, de overige 50% komt van de deelnemende bedrijven.

Voor de financiering na 2023 is een bedrijfsplan 2028 opgesteld. Voor dit bedrijfsplan moet nog noordelijke steun worden verkregen.

Welke besluiten hebben Provinciale Staten in 2021 genomen?

Provinciale Staten hebben in 2021 geen besluiten over het Innovatiecluster Drachten genomen.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Een mogelijk risico is dat de inzet van de reeds participerende bedrijven zich reduceert, en daarmee ook de financiële inbreng, waardoor de geformuleerde doelstellingen van het project niet worden gehaald. Daarnaast moet ICD op zoek naar andere subsidiebronnen voor de periode na 2022. De provincie ondersteunt ICD bij deze zoektocht, waarbij er onder andere kansen liggen binnen EFRO, REACTEU en Horizon. De provincie is samen met de gemeente Smallingerland en IPF in gesprek over de toekomst van ICD en de doorontwikkeling van het HTSM ecosysteem.

6. Gebiedsontwikkelingsplan Franekeradeel - Harlingen (programma 5. mienskip)

	Beleid	Tijd	Geld
6 Gebiedsontwikkelingsplan Franekeradeel – Harlingen			

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

De bouw van het gemaal de Mieden is in oktober 2021 gestart en verloopt goed. Het gemaal zal in juni 2022 opgeleverd worden. Dan is het laatste grote bestek uitgevoerd.

De rechter heeft eind 2021 vrijwel alle beroepen (40) tegen het Ruilplan behandeld. Begin 2022 zijn de laatste zaken beschikt. Het resultaat daarvan is dat het Ruilplan vrijwel ongewijzigd blijft. Er is in januari 2022 echter een cassatie ingesteld bij de Hoge Raad. Deze procedure kan veel tijd vergen. Dat zorgt er voor dat de planning voor het onherroepelijk worden van het Ruilplan en het passeren van de Ruilakte verschuift van mei- juni 2022 naar het voorjaar van 2023. De kavelovergang vond – op basis van vrijwilligheid - plaats op 1 januari 2022. Dat betekent dat vrijwel alle grondeigenaren en – gebruikers de conform het Ruilplan nieuw toegedeelde percelen in 2022 gaan gebruiken. Door de cassatie kan die kavelovergang voor enkele betrokken grondeigenaren of - gebruikers niet plaatsvinden. Hier worden tijdelijke afspraken op maat voor gemaakt, zodat de landbouwpercelen in 2022 goed gebruikt worden.

De afronding van het Ruilplan, inclusief de financiële verrekening, loopt langer door. Die afronding blijft mogelijk binnen de huidige planning tot 2024, maar kan – vanwege de procedures bij cassatie- ook vertraagd worden tot 2025.

Wat heeft het gekost?

Voor 2021 is circa € 4,9 mln. aan uitgaven gepland, waarvan de provincie ongeveer 21,5% bijdraagt. De totale uitgaven van provincie en betrokken partijen vanaf 2014 tot eind 2021 bedragen bijna € 46,1 mln. Tot de gerealiseerde uitgaven behoort de aankoop van grond – in de periode 2014-2017- voor ongeveer € 14,1 mln. voor de wettelijke herverkaveling. De aangekochte grond met opstal is vooruitlopend op de wettelijke herverkaveling verkocht (€ 1,5 mln.) In het najaar van 2021 bleek dat er meerkosten zijn voor met name de goede inpassing van landschappelijke waarden in de wettelijke herverkaveling. Het gaat om hogere proceskosten en hogere kosten voor fysieke

herinrichting van percelen. De door partijen en provincie beschikbaar gestelde budgetten voor de uitvoering van de maatregelen zijn vooralsnog toereikend om het plan uit te voeren. Het is echter mogelijk dat enkele financierende partijen in de bestuurscommissie extra middelen moeten gaan inzetten. De bestuurscommissie probeert dit te voorkomen.

Welke besluiten hebben Provinciale Staten in 2021 genomen?

Op 26 mei 2021 heeft PS te kennen gegeven dat zij geen wensen of bedenkingen heeft tegen aanvullende delegatie van GS bevoegdheden aan de bestuurscommissie. Die aanvullende bevoegdheden gaan over voorbereidingen en een aantal besluiten in het kader van de wettelijke herverkaveling.

Op 15 december 2021 heeft PS de Verordening Heffingen Lijst der Geldelijke Regelingen provincie Fryslân 2022 vastgesteld. Die verordening is noodzakelijk om gelden te innen in wettelijke verkavelingen. De verordening zal vooreerst gebruikt worden in het project Franekeradeel-Harlingen.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

De kosten van de planuitvoering blijven vooralsnog binnen de planbegroting. De kosten voor specifieke werken (herinrichting percelen) zijn toegenomen en de kosten voor de meebetalende betrokken grondeigenaren zijn relatief hoger dan eerder werd verwacht. Er bestaat een risico dat meerdere partijen in de bestuurscommissie hieraan, vanuit aan het plan beschikbaar gestelde middelen, een bijdrage moeten betalen. Dat kan ook de provincie betreffen. De bestuurscommissie wil dit voorkomen en zoekt hier oplossingen voor.

Bij de wettelijke herverkaveling zijn/ waren er risico's. Zo is het niet duidelijk welke gevolgen uitspraken van de rechter op ingediende beroepen hebben. Eind 2021 werd duidelijk dat er vrijwel geen aanpassing van het Ruilplan uit voortkomt.

Er zijn maatwerkoplossingen gemaakt voor een aantal knelsituaties in de verkaveling. Het is zeer waarschijnlijk dat dit risico voor het onvoldoende wetslagen van de verkaveling daarmee beperkt is. Veel beroepen gingen hierover. De meeste kwesties zijn echter bij behandeling in de rechtbank en in het latere werkproces opgelost.

In het najaar van 2021 is t.b.v. de kavelovergang de procedure (ontwerp) Besluit Tijdelijk Gebruik gestart. Daar zijn acht zienswijzen tegen ingediend. De bestuurscommissie behandelt deze zaken. Er is een beperkt risico dat deze procedure vertraging met zich brengt. Er kunnen wel in beperkte mate hogere proceskosten uit voortvloeien.

Er is cassatie tegen het Ruilplan ingesteld bij de Hoge Raad. Dit risico was eerder wel in beeld, maar de kans dat dit zou gebeuren was zeer klein verondersteld. Die cassatie gaat gepaard met vertraging in de vaststelling van het onherroepelijk worden van het Ruilplan en het passeren van de Ruilakte. De planning voor afronding van het project in 2024 staat hiermee ook onder druk. Die kan uitlopen tot 2025.

Programma's

7. Uitvoering natuuropgave (programma 3 Omgeving)

	Beleid	Tijd	Geld
7 Uitvoering natuuropgave			

In 2011 hebben provincies en het Rijk in het Onderhandelingsakkoord Natuur afspraken gemaakt over de decentralisatie van het natuurbeleid. Hiermee zijn wij verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van de Natuuropgave.

De decentralisatie is verder uitgewerkt in het Natuurpact. Het Natuurpact is afgesloten voor de periode 2014 – 2027. Wij rapporteren over de uitvoering van het Natuurpact in hoofdstuk 3.1 Natuur. Het betreft daar de verantwoording over het lopende begrotingsjaar. Daarnaast is inzicht nodig in de voortgang van de uitvoering over de gehele looptijd van het Natuurpact, met name voor de natuurontwikkelingsopgave. Om dit inzicht te kunnen bieden, nemen we het Natuurpact op in de paragraaf grote projecten.

In december 2020 is PS geïnformeerd over de financiële voortgang van het Natuurpact. In navolging van de gemaakte afspraken is PS in november 2021 verder geïnformeerd over de financiële voortgang op basis van een financiële risicoanalyse. Uit de financiële voortgang blijkt dat het niet mogelijk is om het Netwerk Natuur Nederland (NNN) in 2027 te realiseren. De belangrijkste redenen zijn: instrumentarium op basis van vrijwilligheid leidt niet tot volledige realisatie, onvoldoende budget om prioriteit 3 en 4 NNN (provinciaal netwerk) te realiseren en onvoldoende inzet capaciteit. PS heeft besloten dat er in najaar 2022 een herziene planning komt.

In samenhang met de financiële voortgang natuurontwikkelopgave zijn er nog twee onderwerpen die input geven aan de herziene planning. Dit zijn Natuer mei de Mienskip (organisatie) en de strategische grondnota NNN (instrumentarium). In maart 2022 wordt het vervolg van Natuer mei de Mienskip en in april wordt de strategische grondnota NNN in PS besproken.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we gerealiseerd?

Natuer mei de Mienskip

- In 2021 hebben wij in samenwerking met de partners van Natuer mei de Mienskip aan een vernieuwende aanpak van het natuurbeleid gewerkt door drie pilots uit te voeren. Daarvoor is een samenwerkingsorganisatie ingesteld die volop aan de slag is geweest. De pilots betreffen: Burgumer mar en De Leijen, Tsjoch op! en tools. In de pilot Burgumermar en De Leijen is gestart met een gebiedsproces in het deelgebied 't Swartfean. In overleg met de grondeigenaren

in dit gebied is onderzocht welke wensen er zijn en of deze te verenigen zijn met de doelstellingen NNN. Er is gestart met het opstellen van een ruilvoorstel.

De pilot Tsjoch op! was bedoeld om projecten/voorstellen vanuit grondeigenaren, die NNN willen realiseren, te faciliteren. Er zijn veel verschillende voorstellen ingediend. Er blijkt behoefte te zijn aan een loket waar grondeigenaren met vragen en voorstellen terecht kunnen.

In de pilot tools is een overzicht van de mogelijke instrumenten opgesteld en is onderzocht waar kansen en mogelijkheden liggen om het NNN te realiseren. De volgende stap is deze instrumenten in de praktijk te toetsen i.s.m. o.a. de gebiedscommissies.

Vanwege de coronamaatregelen zijn de gebiedsbijeenkomsten voor de pilots meerdere keren uitgesteld. De aanpak is daarom aangepast. Dat heeft gevolgen gehad voor de resultaten.

Ook is er inzet geweest op fondsenwerving en het vinden van koppelkansen om extra middelen beschikbaar te maken voor het NNN.

Er is een leertraject opgezet in samenwerking met het ministerie van BZK om de leerervaringen in beeld te brengen en de pilotfase te kunnen evalueren. Het leertraject heeft een 0-meting opgeleverd en begin 2021 is er een tussenevaluatie gedaan. In december 2021 heeft Natuer mei de Mienskip een evaluatie van de pilotfase en nieuw advies en/of aanbod over/voor de afronding van het NNN opgeleverd. Het aanbod betreft de realisatie van 500 ha functiewijziging en 1000 ha inrichting in de periode t/m 2027 op basis van vrijwilligheid en met inzet van 13 FTE/jaar en een budget van € 36 mln. M.b.t. de inzet van de € 36 mln. is het voorstel dat dit ingezet kan worden waar de kansen zich voordoen. Voorgesteld wordt dus om dit beschikbaar te stellen voor realisatie prioriteit 1 t/m 4 NNN, internationale – en provinciale opgave.

Natuurontwikkelopgave

- Er is verder gegaan met de uitvoering van de ontwikkelopgave conform de besluitvorming van PS.
- In 2021 is verder gewerkt aan de realisatie van het NNN via een aantal gebiedsontwikkelingsprojecten. De corona heeft niet voor noemenswaardige vertraging gezorgd.

In Achtkarspelen Zuid is het plan Mieden op z'n Mooist verder uitgewerkt en is gewerkt aan de voorbereiding van de uitvoering van de Drogehamstermieden (50 ha NNN). De ligging van de persleiding heeft voor vertraging gezorgd doordat er een aangepast inrichtingsplan gemaakt moet worden.

In Alde Feanen is gewerkt aan de uitvoering van de 3^e module en met het opstellen van de 4^e module.

In Beekdal Linde vindt uitvoering van het fietspad langs de Linde (tussen Kontermansbrug en de A32) plaats en is gestart met de voorbereiding van de uitvoering van de hermeandering (tussen Kontermansbrug en de A32). GS heeft de 4^e module vastgesteld en in najaar 2021 is gestart met de uitvoering van het plan De Hoeve.

In Koningsdiep wordt voor de inrichting van midden- en bovenloop van het Alddijp een MER-traject doorlopen en WILG-plan opgesteld. Ook is in 2021 de uitvoering van Oude Bosch afgerond.

In de Dulf Mersken (bij Beetsterzwaag) is gewerkt aan een inrichtingsplan. De werkzaamheden in Oude Willem (in Drents Friese Wold) zijn nagenoeg afgerond.

- M.b.t. de verwerving van gronden binnen NNN zijn er diverse onderhandelingen geweest. Dit heeft geleid tot 55 ha functiewijziging. De verwerving vindt op basis van vrijwilligheid plaats. In 2021 was het door de corona lastiger om onderhandelingen te voeren. In november 2021 is door PS besloten dat er € 10 mln. voor de realisatie van prioriteit 3 en 4 NNN beschikbaar wordt gesteld. Dit biedt in 2022 meer mogelijkheden om ook kansen binnen deze prioriteiten NNN te realiseren. In 2021 zijn er twee openstellingen voor de SKNL geweest. In totaal zijn er 38 beschikkingen voor 300 ha functiewijziging afgegeven. Er was meer animo omdat in 2021 nog op basis van max. 85% afwaardering mogelijk was. Vanaf 2022 is er een nieuwe SKNL regeling op basis van twee taxaties.

Tabel met geactualiseerde programmering te realiseren uitvoering Natuurpact
Betreft periode 2014-2027, peildatum 31-12-2021. Gebaseerd op scenario 5b van Natuer mei de Mienskip.

Ontwikkelopgave verwerving	totale opgave NmdM op 1/1/2019	gerealiseerd tot 1/1/2021	gepland 2021	gerealiseerd 31/12/2021	totaal nog te realiseren 2022 - 2027	realistisch nog te realiseren 2021 - 2027	niet te realiseren voor 2027
1.1 Verwerving (ha) scenario NmdM scenario 5b	1150	225	125	55	870	750	120
Ontwikkelopgave inrichting	totale opgave NmdM op 1/1/2019	gerealiseerd tot 1/1/2021	gepland 2021	gerealiseerd 1/4/2021	totaal nog te realiseren 2021 - 2027	realistisch nog te realiseren 2021 - 2027	niet te realiseren voor 2027
1.1 Scenario NmdM scenario 5b	2450	0	0	0	2450	2100	350
1.2 Inrichting in uitvoering (ha)	704						

De hectares in de kolommen zijn gebaseerd op de berekeningen van scenario 5b van de Natuer mei de Mienskip. Dit betekent dat we het programma uitvoeren conform besluit zoals PS dat 10 juli 2019 hebben genomen, dus binnen het beschikbare budget. Een deel van de totale provinciale ambitie wordt niet gerealiseerd.

Wat heeft het gekost?

De uitvoering van de natuuropgave bestaat uit verschillende onderdelen. In het onderzoek naar de tekorten op het Natuurpact door BMC in 2018 is geconstateerd dat er op verschillende onderdelen tekorten te verwachten waren. In het kader van het BMC onderzoek is berekend dat het verwachte tekort in totaal op € 63 mln. uitkwam. Het beleid was om deze tekorten ten laste te brengen van de natuurontwikkelingsopgave, onder andere omdat kwaliteit voor kwantiteit van natuur gaat. Dit is ook het uitgangspunt geweest bij het PS besluit van 10 juli 2019.

In 2020 is de programmering geactualiseerd. In 2021 is een financieel overzicht natuurontwikkelopgave opgesteld en in november 2021 vastgesteld door PS. Uit het overzicht blijkt dat er voldoende budget is voor de realisatie van prioriteit 1 en 2 NNN (de internationale opgave: KRW en N2000), maar niet voor de realisatie van prioriteit 3 en 4 NNN (de provinciale opgave). Voor prioriteit 3 en 4 NNN geldt het hand aan de kraan principe. In het financieel overzicht is een doorkijk gegeven naar 2030 en 2035 en zijn verschillende varianten optimistisch, realistisch, pessimistisch doorgerekend. Het beeld is dat met de doorkijk naar 2035 de gehele natuurontwikkelopgave gerealiseerd kan worden. Door PS is in november 2022 € 10 mln. beschikbaar gesteld, vanuit de Natuurpact middelen, voor de realisatie van prioriteit 3 en 4 NNN.

In de onderstaande tabel is stand van zaken voor de onderdelen binnen Natuurpact voor de peildatum 1-10-2021 opgenomen. Inhoudelijk rapporteren we in deze paragraaf alleen over onderdeel 1, de natuurontwikkelingsopgave. Over de andere onderdelen wordt gerapporteerd in programma 3.1 bij het onderdeel natuur.

Tabel met programmering totale natuuropgave in nieuwe indeling op basis van het scenario 5b van de Natuer mei de Mienskip.

Natuurpact | Scenario 5B | Programmering 2014 t/m 2027

programmering 2014 t/m 2027

INKOMSTEN	Realisatie 2014-2020	Programmering 2021-2027	Totaal
1. Rijksmiddelen	€ 258.044.099	€ 274.660.011	€ 532.704.110
2. Provinciale middelen	€ 81.721.342	€ 66.179.234	€ 147.900.576
3. Europese middelen	€ 64.317.257	€ 80.296.574	€ 144.613.831
4. pMJP middelen	€ 20.927.322	€ -	€ 20.927.322
5. Overige middelen	€ 17.492.509	€ 24.572.409	€ 42.064.918
SUBTOTAAL	€ 442.502.528	€ 445.708.228	€ 888.210.756

UITGAVEN	Realisatie 2014-2020	Programmering 2021-2027	Totaal
1. Ontwikkelopgave	€ 53.838.270	€ 91.908.921	€ 145.747.190
2. Natura 2000	€ 12.187.963	€ 41.429.209	€ 53.617.172
3. Natuurbeheer	€ 113.562.783	€ 117.899.958	€ 231.462.741
4. Agrarisch natuurbeheer	€ 111.734.486	€ 120.680.684	€ 232.415.170
5. Wet natuurbescherming	€ 901.136	€ -	€ 901.136
6. Soortenbeleid - weidevogels	€ 5.917.424	€ -	€ 5.917.424
7. Soortenbeleid - Ganzen	€ 72.695.991	€ 79.192.287	€ 151.888.278
8. Soortenbeleid overige soorten	€ 826.863	€ 3.813.907	€ 4.640.770
9. Diversen	€ 25.490.228	€ 25.864.186	€ 51.354.414
10. Risico reservering	€ -	€ 4.550.000	€ 4.550.000
SUBTOTAAL	€ 397.155.143	€ 485.339.152	€ 882.494.295

TOTAAL	Realisatie 2014-2020	Programmering 2021-2027	Totaal
Subtotaal inkomsten	€ 442.502.528	€ 445.708.228	€ 888.210.756
Subtotaal uitgaven	€ 397.155.143	€ 485.339.152	€ 882.494.295
TOTAAL	€ 45.347.385	€ -39.630.924	€ 5.716.461

Bovenstaande tabel komt nog uit op een plus van € 5,7 mln. GS heeft in oktober 2021 besloten om hiervan € 5 mln. toe te kennen aan de natuurontwikkelopgave voor de realisatie van prioriteit 3 en 4 NNN. Daarnaast heeft PS bij de behandeling van het financieel overzicht natuurontwikkelopgave in november 2021 besloten om € 10 mln. beschikbaar te stellen voor de realisatie van prioriteit 3 en 4 NNN. Dit bedrag is onderdeel van de uitgaven bij 1. Ontwikkelopgave in bovenstaande tabel. Bij de 1^e berap 2022 wordt een geactualiseerde tabel aan u voorgelegd.

De programmering voor het onderdeel natuurontwikkelingsopgave is gebaseerd op de uitvoering van scenario 5B. Er is nog steeds een tekort als de gehele NNN gerealiseerd wordt.

Welke besluiten hebben Provinciale Staten in 2021 genomen?

In november 2021 is het financieel overzicht natuurontwikkelopgave in PS besproken. De volgende besluiten zijn genomen:

- Er is besloten dat er een herziene planning komt en dat deze in najaar 2022 wordt besproken in PS.
- Daarnaast is besloten dat de realisatie van het NNN in 2027 niet haalbaar is en dat in 2022 met het Rijk en IPO onderzocht wordt wat een haalbare planning is.
- Verder is door PS besloten dat er binnen de huidige programmering € 10 mln. beschikbaar wordt gesteld van prioriteit 1 (KRW) en 2 (N2000) NNN voor de realisatie van prioriteit 3 en 4 (provinciale opgave) NNN t/m 31 december 2022.

De aanpak Natuer mei de Mienskip wordt in maart 2022 in PS behandeld en de strategische grondnota NNN wordt in april 2022 in PS behandeld.

Hoe hebben de genoemde risico's zich ontwikkeld en zijn er nieuwe risico's bijgekomen?

Algemeen:

In deze paragraaf lichten we alleen de risico's toe van de natuurontwikkelingsopgave. Over de risico's van de rest van het Natuurpact rapporteren we in hoofdstuk 3.1 Natuur van deze begroting.

Ontwikkelopgave:

- **Tempo grondverwerving te laag** - Het tempo van de vrijwillige grondverwerving is te laag om de doelen voor de ontwikkelopgave en daarmee de KaderRichtlijn Water (KRW) en Natura 2000 te behalen. Als maatregel kan worden gekozen om het instrument op basis van schadeloosstelling in te zetten om de laatste percelen, die nodig zijn om een groter gebied in te richten, sneller te verwerven. Aan PS wordt de strategische grondnota NNN in april 2022 voorgelegd, waarin verwerving op basis van schadeloosstelling als één van de opties is opgenomen. Op basis van schadeloosstelling brengt wel hogere kosten met zich mee wat op zichzelf weer een negatief effect heeft op het aantal ha's dat kan worden gerealiseerd met het budget. PS is op 27 mei 2020 akkoord gegaan met de inzet van de groundbank. De inzet van de groundbank kan ook dienen om de grondverwerving te versnellen. Een ander aandachtspunt is dat er voor de realisatie van prioriteit 3 en 4 NNN onvoldoende budget is en dat er onvoldoende capaciteit kan worden ingezet.
- **Risico op vertraging vanwege de Corona-maatregelen** - Zie bij 'wat wilden we bereiken en wat hebben we bereikt'
- **Tekorten op andere onderdelen van het Natuurpact komen mogelijk ten laste van de natuurontwikkelopgave.** - De natuurontwikkelingsopgave is onderdeel van het Natuurpact. Binnen het Natuurpact is afgesproken dat er voldoende financiering moet zijn voor de andere onderdelen. En dat als er een tekort is binnen het Natuurpact dit ten laste komt van de natuurontwikkelopgave met als gevolg dat er minder NNN wordt aangelegd. In PS d.d. 10 juli 2019 is afgesproken dat indien dit aan de orde is, we dit ter goedkeuring aan u voorleggen.

- **Niet voldoen aan de Europese afspraken: inspanningsverplichting versus resultaatsverplichting** - In het Natuurpact zijn afspraken gemaakt over de realisatie van het NNN in 2027. De provincie ziet dit als een inspanningsverplichting (zie advies TRIP in Natuer in Fryslân, haalbaar en betaalbaar, 29 mei 2018). Het huidige beeld is dat LNV dit als een resultaatsverplichting ziet, ook de meerderheid van de provincies volgen de lijn van LNV in deze. Dit is een risico en aandachtspunt. Daarom is het goed om in overleg te gaan met LNV en IPO over het verschuiven van de planningshorizon.

8 Breed cofinancieringsbudget

	Beleid	Tijd	Geld
8 Breed cofinancieringsbudget			

Verduidelijking

Een belangrijke pijler voor het behalen van resultaat 59 is de Friese Projectmachine(FPM). Het college heeft begin april 2021 ingestemd met de vorming van de FPM en de provinciale bijdrage in de exploitatiekosten (uit de bestaande begroting) en de personele inzet. De kennisinstellingen en alle gemeenten hebben hun bijdrage en personele inzet toegezegd. De besluitvorming over het juridisch model (een zgn. Samenwerkingsovereenkomst tussen provincie, gemeenten en kennisinstellingen) wordt in februari 2022 afgerond. Het is de bedoeling de FPM rond 1 april 2022 van start te laten gaan.

Welke besluiten hebben Provinciale Staten in 2021 genomen?

PS heeft geen besluiten genomen in het kader van het breed cofinancieringsbudget in 2021.

Financiële stand van zaken

Opbouw reserve breed cofinancieringsbudget

x € 1.000	Stand per 1-1-2021	Stand per 31-12-2021
Europese programma's Efra-ez/Interreg	3.961	2.071
IKW/Waddenfonds	-1.492	1.164
POP4	13.708	3.946
Totaal	16.177	7.181

Toelichting

De cofinancieringsbijdrage is in de meerjarenbegroting opgenomen. Wanneer deze in het jaar zelf niet tot besteding komt, dan vloeien de restant middelen naar de reserve. Voor een deel zal dit al belegd zijn met verplichtingen voor projecten/maatregelen die nog in uitvoering zijn. Aan het eind van dit onderdeel is een overzicht opgenomen van de co-financieringsmiddelen die nog inzetbaar zijn in deze collegeperiode.

Voor de rapportage van het aantal projecten en de bijbehorende kosten en bijdrageverdeling maken wij onderscheid tussen de vorige en huidige collegeperiode. Dit doen wij omdat in het bestuursakkoord het volgende resultaat is opgenomen:

Resultaat 59: we halen minimaal 130 mln. aan Europese middelen binnen die bijdragen aan de brede Friese welvaart.”

Ook dragen wij daarmee bij aan de aan de beleidsbrief Fryslân en Europa 2020-2023 en de daarin opgenomen integrale inhoudelijke resultaten uit het bestuursakkoord waarop het Friese Europebeleid is gericht.

Voor de monitoring daarvan is het gewenst om in deze paragraaf dat onderscheid aan te brengen waarmee we niet helemaal meer aansluiten bij de Europese programmaperiodes die lopen van 2014-2020 en van 2021-2027. (N.B.: in de Beleidsbrief Europa in de doelstelling van minimaal € 130 mln. Europese middelen gekoppeld aan de Europese programmaperiode 2021-2027)

Projecten collegeperiode 2015-2019

EFRO-EZ/Interreg/Overig

Hieronder is een overzicht gegeven van de projecten die gestart zijn in de vorige collegeperiode (vóór 1-8-2019) en die op 1 april 2021 nog niet waren vastgesteld door Europa/Provincie. De projecten uit deze periode dragen niet bij aan het resultaat 59 uit het vigerende bestuursakkoord, het realiseren van 130 miljoen aan EU financiering voor Fryslân. In het overzicht zijn de totale kosten opgenomen en de bijdrageverdeling daarvan. Hierbij wordt opgemerkt dat een aantal projecten voor het gehele noorden is en dat niet de gehele bijdrage van de EU in onze provincie terecht komt. De Europese subsidie die daadwerkelijk neerdaalt in de provincie Fryslân is daarom apart weergegeven.

Europees programma (bedragen x €1.000)	Aantal vastgesteld	Aantal lopend	Project omvang	Europese subsidie	Europese subsidie Fryslân	Cofinanciering Provincie	Regionale opbrengst Fryslân
Programma 2007-2013							
Creative Europe	1	1	206	103	103	103	206
Programma 2014-2020							
EFRO-EZ	23	2	4.651	479	1.553	111	2.846
Interreg VA	19	6	27.225	12.585	1.130	374	1.745
Interreg North Sea	6	1	4.969	2.485	531	375	1.062
Interreg Europa	4	5	8.441	7.175	1.400	220	1.647
Horizon 2020	8	1	1.743	1.743	154		154
Overig							
Totaal EU programma's	61	16	47.235	24.570	4.871	1.183	7.660

VIA 2015-2018

De versneller innovatie agenda heeft tot doel om innovatie te versterken. De hieronder getoonde cijfers betreffen de vastgestelde VIA regelingen vanaf 2015-2018. De verdeling

tussen Groningen, Friesland en Drenthe is ongeveer 1/3 deel. De opbrengst voor Fryslan is aldus geschat op 1/3 deel van de projectomvang, dit betreft de bijdragen van Fr/Gr/Dr en de Rijksbijdrage.

Europees programma (bedragen x €1000)	Project omvang	Europese subsidie	Europese subsidie Fryslân	Cofinanciering Provincie	Regionale opbrengst Fryslan
VIA 2015	1.151	656	272	272	384
VIA 2016-2017	6.433	3.422	1.278	1.278	2.144
VIA 2018	13.044	6.896	2.500	2.500	4.348
Totaal	20.628	10.974	4.050	4.050	6.876

KEI 2016-2018

De Kennisontwikkeling en innovatie regeling heeft tot doel het verbeteren van kennisontwikkeling op het gebied van technologische innovatie, organisatie-innovatie of marktinnovatie bij het midden- en kleinbedrijf. De verdeling tussen Groningen, Friesland en Drenthe is steeds 1/3 deel. De opbrengst voor Fryslan is aldus geschat op 1/3 deel van de projectomvang, dit betreft de bijdragen van Fr/Gr/Dr en de Rijksbijdrage.

Europees programma (bedragen x €1000)	Project omvang	Europese subsidie	Europese subsidie Fryslân	Cofinanciering Provincie	Regionale opbrengst Fryslan
KEI 2016- 2018	4.740	3.680	613	613	1.422
Totaal	4.740	3.680	613	613	1.422

POP3

Het Europees Fonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) maakt sinds 2000 deel uit van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. De Europese Commissie heeft op 16 februari 2015 het nationaal plan van Nederland voor het POP3-programma goedgekeurd. Het programma is gemaakt in een samenwerking van het Ministerie van Economische zaken, de 12 provincies en landbouw- en natuurorganisaties. POP3 richt zich op 5 thema's:

- versterken van innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht
- jonge boeren
- natuur en landschap
- verbetering van waterkwaliteit
- LEADER (versterken landelijk gebied)

De provincies bepalen zelf op welke thema's ze de nadruk leggen.

In onderstaand overzicht zijn de maatregelen uit het POP3 programma aangegeven inclusief de totale kosten van de lopende projecten en de bijdrageverdeling.

	POP3 Maatregel Bedragen x € 1.000	Aantal vast- gesteld	Aantal lopend	Totale kosten	Bijdrage EU	Cofinanciering Provincie	Bijdrage Overig
1	Trainingen, workshops	1	11	2.463	1.232	1.232	
2	Fysieke investeringen voor innovatie en modernisering landbouwbedrijven	47	24	967	483	483	
3	Jonge landbouwers	112	23	408	204	204	
4	Proceskosten kavelruil	0	1	1.750	875	875	
5a	Niet productieve investeringen biodiversiteit	0	2	4.265	2.133	2.133	
5b	Niet productieve investeringen PAS *	0	4	5.957	2.978	2.978	
6a	Niet productieve investeringen water	5	7	12.305	6.153	375	5.778
6b	Niet productieve investeringen water internationale doelen	4	4	5.793	5.793		
7	Samenwerking voor innovaties	0	18	3.990	1.995	1.995	
8	Samenwerking in het kader van EIP	3	8	1.218	609	609	
9	Leader	7	22	3.356	1.678	1.657	21
10a	ANLB *			84.413	63.310	21.103	
10b	ANLB blauwe diensten			2.900	1.450	0	1.450
10c	Behoud akker- en weidevogels			2.288	2.288		
	Overgangmaatregelen POP2			6.054	6.054		
	Uitvoeringskosten POP3 en POP3+			9.000	744	8.256	
	Totaal POP3			147.125	97.978	41.899	7.249

* De provinciale cofinancieringsbijdrage bij deze maatregelen wordt geleverd vanuit de natuurpactgelden.

Waddenfonds

Naast de cofinanciering van Europese programma's levert de provincie ook een cofinancieringsbijdrage aan door het Waddenfonds gesubsidieerde programma's en projecten. Eind 2016 hebben Provinciale Staten van de drie Waddenprovincies het Investeringskader Waddengebied 2016 – 2026 vastgesteld. Doel is om via dat Investeringskader robuuste meerjarige programma's en projecten voor de versterking van de economie en ecologie van het Waddengebied van de grond te krijgen en succesvol te realiseren. Het investeringskader Waddengebied richt zich daarbij op 6 majeure opgaven, waarvoor verwezen wordt naar www.investeringskaderwaddengebied.nl

Sindsdien betreft de provinciale cofinanciering van met Waddenfondsmiddelen gesubsidieerde programma's en projecten twee (in plaats van één) categorieën:

1. provinciale cofinanciering van projecten die worden gehonoreerd op basis van de Thematische Openstelling Waddenfonds;
2. provinciale cofinanciering van meerjarige programma's en projecten Investeringskader Waddengebied.

In onderstaand overzicht staat de totale cofinanciering vanuit de provincie Fryslân van met Waddenfonds middelen gesubsidieerde programma's en projecten die gestart zijn in de vorige coalitieperiode en nog niet zijn vastgesteld per 31 december 2021.

(bedragen x €1.000)	Aantal vast-gesteld	Aantal lopend	Totale kosten	Bijdrage Waddenfonds	Cofinanciering Provincie	Bijdrage Overig
Waddenfonds tenders	24	9	16.877	13.606	593	2.678
Investeringskader waddengebied	4	2	16.323	9.110	4.043	3.170
Totaal waddenfonds	28	11	33.200	22.716	4.636	5.848

Bestuursakkoord 2019-2023

Het Bestuursakkoord gaat uit van het centrale begrip 'brede welvaart' en kiest voor intensivering van de Friese inzet op Europa. Het binnenhalen van meer Europese middelen in deze collegeperiode is de meest tastbare vertaling van deze grotere inzet.

De intensivering van de inzet op Europa heeft een tweeledige achtergrond:

- Inhoudelijk: meer aanhaken bij Europese ambities stelt Fryslân beter in staat de eigen doelen te realiseren. We verbreden onze horizon, worden erop gevergd onze doelen scherper te formuleren, meer samen te werken met andere regio's in Europa en bij te dragen aan Europese doelstellingen. Projecten die een beroep kunnen doen op Europese middelen, opereren steevast in een omgeving van internationale concurrentie en worden beoordeeld op excellentie. We worden hierdoor voortdurend uitgedaagd het beste uit onszelf te halen
- Financieel: door de krimpende provinciale begroting wordt het binnenhalen van meer Europese middelen steeds urgenter.

We willen dit realiseren via:

- Door gericht uit te blinken in Friese sterke punten als Watertechnologie, Circulaire Economie, de Maritieme sector en Natuurinclusieve Landbouw – waar Fryslân goed in is en echt iets kan bijdragen aan de Europese ambities – willen we ook een groter beroep doen op Europese middelen. In de Beleidsbrief Fryslân en Europa zijn daarnaast ook andere onderwerpen aangewezen die passen binnen het overkoepelende perspectief van de Duurzame Dynamisch Delta en die ook voor Europa interessant zijn: LF2028, Mobiliteit, Digitalisering, Van zorg naar positieve gezondheid, Landbouw breed en Overige onderwerpen die bijdragen aan de brede welvaart in Fryslân als onderdeel van de Duurzame Dynamische Delta. Op basis daarvan ontwikkelen we projecten rondom deze onderwerpen en halen daarmee extra Europese middelen naar Fryslân."
- Zoals aangekondigd in de Uitvoeringsagenda Fryslân en Europa 2020-2023 is als instrument voor het stimuleren van de Europese projectontwikkeling in Fryslân de Friese Projectenmachine ontworpen, als samenwerking tussen de

provincie en de Friese partners (gemeenten en kennisinstellingen). Na het ondertekenen van de Samenwerkingsovereenkomst zal de Friese Projectenmachine rond 1 april 2022 van start gaan.

- Onze belangrijkste partner buiten de landsgrenzen is de Europese Unie zelf. We stellen ons de komende jaren als een open partner op tegenover Europa en stoppen meer menskracht en tijd in de verbinding met Europa. Daarbij blijven wel altijd onze eigen Friese doelen uitgangspunt. Op veel terreinen dragen we daarmee ook bij aan de doelen van Europa.

Projecten collegeperiode 2019-2023

Hieronder is een overzicht gegeven van de projecten gestart na 1 augustus 2019 per Europees programma met daarbij de totale kosten en de bijdrageverdeling daarvan. Hierbij wordt opgemerkt dat een aantal projecten voor het gehele noorden of een nog grotere regio zijn en dat niet de gehele bijdrage van de EU in onze provincie terecht komt. De Europese subsidie die daadwerkelijk neerdaalt in de provincie Fryslân is daarom apart weergegeven.

Europees programma (bedragen x €1.000)	Aantal	Project omvang	Europese subsidie	Europese subsidie Fryslân	Cofinanciering Provincie	Regionale opbrengst Fryslân
Programma 2019-2023						
EFRO-EZ	12	34.276	13.841	7.149	1.979	16.173
Interreg VA	8	5.508	2.761	501	275	1.237
Interreg North Sea	2	2.780	1.390	189	189	379
Interreg Europe	1	1.695	136	250	37	287
Creative Europe	2	1.291	180	79	54	234
Erasmus+	7	8.429	7.179	1.382	75	1.765
Horizon 2020	5	48.116	40.750	3.978	107	4.668
LIFE	2	5.600	2.960	2.640	2.000	2.640
Totaal EU programma's	39	114.182	72.963	17.043	5.591	29.333

Verduidelijking

Interreg A, grensoverschrijdende samenwerking: Deutschland-Nederland.

De provincie is een van de 15 partners in dit interregionale Europese programma langs de Nederlands-Duitse grens. Het lopende programma Interreg V A D-NL 2014 – 2020 is besteed voor beide prioriteiten, te weten innovatieve projecten en projecten die de grensbarrière verlagen. In 2021 zijn in het hele programmagebied nog een aantal projecten goedgekeurd, waaronder het energietransitieproject [SAVE](#) waaraan de gemeenten Leeuwarden en Ameland als projectpartners deelnemen. Gedurende het jaar 2021 heeft het programma Interreg VA diverse projectverlengingen toegekend waarbij de maatregelen rondom Corona de afronding binnen de oorspronkelijke planning van deze projecten onmogelijk maakte. Alle projecten van Interreg V A moeten eind 2022 hun eindrapport hebben ingediend bij het programma. De provincie Fryslân is sinds het derde kwartaal 2020 met Overijssel namens de acht provincies lid van de voorbereidingsgroep Interreg VI A Deutschland- Nederland 2021-2027. De Europese

Commissie heeft in 2021 vertraging opgelopen bij de vaststelling van de subsidieregelingen en bijbehorende bijlagen. Daardoor is het programma in dat jaar nog niet geopend. Prognose opening is mei 2022.

Interreg B, transnationale samenwerking.

Voor Fryslan houdt dit in deelname in een tweetal programma's, namelijk Interreg North West Europe en Interreg North Sea. Beide programma's zijn in 2021 ingediend bij Europa en de eerste opmerkingen vanuit Brussel zijn verwerkt. Eind 2021 heeft North Sea een call aangekondigd met een sluitingsdatum in maart voor kleine projecten en april voor grote projecten. Het nieuwe North West Europe zal ook in april met een call komen. In 2021 zijn er geen calls geweest. Wel is aan Innoquarter gevraagd om te komen tot aanpassingen van het projectvoorstel omdat Covid erg veel invloed had op het testen van nieuwe producten op festivals. Dit is in 2021 afgerond en begin 2022 zal hierover een beslissing genomen worden.

Interreg Europe. Het Interreg Europe programma zal in april 2022 de eerste call voor nieuwe projecten openstellen. In 2021 heeft het programma een aantal bestaande projecten uitgenodigd om tot uitbreidingen te komen. Zo is aan Islands of Innovation gevraagd langer door te gaan i.v.m. covid problematiek en is aan Delta Lady extra middelen toegekend om snel een project te kunnen beoordelen op de social development goals.

Regeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren voor Noord-Nederland (MIT)

Voor de uitvoering van de regeling MIT ontvangen wij een Rijkssubsidie. De verplichte cofinanciering vanuit de provincie komt vanuit het breed cofinancieringsbudget vandaar dat wij deze regeling ook in deze paragraaf weergeven.

Voor de uitvoering van de regeling MIT ontvangen wij een Rijkssubsidie. De verplichte cofinanciering vanuit de provincie komt vanuit het breed cofinancieringsbudget vandaar dat wij deze regeling ook in deze paragraaf weergeven. In 2020 ging 44% van de MIT-middelen naar Groninger bedrijven, 27% naar Friese bedrijven en 29% naar Drentse bedrijven. Deze verhouding is aangehouden. De onderstaande cijfers zijn inclusief de uitvoeringskosten welke niet ten goede komen aan de bedrijven.

Regeling (bedragen x €1.000)	Aantal	Project omvang	Rijks- subsidie	Rijks- subsidie Fryslân	Cofinan- ciering Provincie	Regionale opbrengst Fryslân
MIT 2021 (haalbaarheid en R&D)		6.487	3.766	875	875	1.950
Totaal MIT		6.487	3.766	875	875	1.950

VIA 2019-2021

De versneller innovatie agenda heeft tot doel om innovatie te versterken. De hieronder getoonde cijfers betreffen de vastgestelde VIA regelingen vanaf 2019-2021. De verdeling tussen Groningen, Friesland en Drenthe is steeds 1/3 deel. De opbrengst voor Fryslân is aldus geschat op 1/3 deel van de projectomvang, dit betreft de bijdragen van Fr/Gr/Dr en de Rijksbijdrage. De Noordelijke provincies leveren geen cofinanciering.

Europees programma (bedragen x €1000)	Project omvang	Europese subsidie	Europese subsidie Fryslân	Cofinanciering Provincie	Regionale opbrengst Fryslan
VIA 2019	10.024	10.024	3.341	0	3.341
VIA 2020	13.500	13.500	4.500	0	4.500
VIA 2021	15.500	15.500	5.165	0	5.165
Totaal	39.024	39.024	13.006	0	13.006

KEI 2019

De Kennisontwikkeling en innovatie regeling heeft tot doel het verbeteren van kennisontwikkeling op het gebied van technologische innovatie, organisatie-innovatie of marktinnovatie bij het midden- en kleinbedrijf. De verdeling tussen Groningen, Friesland en Drenthe is steeds 1/3 deel. De opbrengst voor Fryslan is aldus geschat op 1/3 deel van de projectomvang, dit betreft de bijdragen van Fr/Gr/Dr en de Rijksbijdrage.

Europees programma (bedragen x €1000)	Project omvang	Europese subsidie	Europese subsidie Fryslân	Cofinanciering Provincie	Regionale opbrengst Fryslan
KEI 2019	3.600	3.600	1.200	0	1.200
Totaal	3.600	3.600	1.200	0	1.200

POP3/POP3+

2021 was het eerste jaar van de verlenging van het derde Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) 2014 - 2020 met het POP3+ 2021 - 2022. Voor de uitvoering van dit programma is voor een aantal maatregelen extra budget beschikbaar gesteld door de EU in aanvulling op het nog resterende POP3 budget. In totaal is er een budget van ruim € 145 miljoen Europese middelen beschikbaar voor Fryslân - onder het POP3 is ruim €113 miljoen aan Europese middelen toegekend aan Fryslân en onder het POP3+ is in totaal ruim €31 miljoen. Een deel hiervan dient gefinancierd te worden door de provincie of het waterschap in totaal geeft dat een budget van bijna €220 miljoen. In de besteding van deze middelen staat de sociale, ecologische en economische ontwikkeling van de landbouw en het platteland centraal. Het programma bestaat uit 10 maatregelen die periodiek kunnen worden opengesteld voor subsidieaanvragen. Onder deze tien maatregelen is ook het Agrarisch Natuur en Landschap beheer (ANLb) dat ruim de helft van het budget beslaat. Dit is een grondgebonden maatregelen en wordt daarom in de rest van deze paragraaf niet meegenomen.

2020 - 2021

Tot en met 2020 is ruim € 60 miljoen aan subsidie verleend voor de niet-grondgebonden maatregelen (€ 37 miljoen cofinanciering en € 24 miljoen EU middelen). Aan het begin van 2021 was er nog ongeveer €5 miljoen aan POP3 middelen beschikbaar en het volledige POP3+ budget voor de niet-grondgebonden maatregelen, samen ongeveer € 19 miljoen. Hiervan is ongeveer de helft cofinanciering waarvan het grootste deel door de provincie moet worden gedekt. Het besteden van deze middelen in de daarvoor beschikbare tijd vergt veel inzet en integraliteit.

In 2021 zijn 6 maatregelen opengesteld voor aanvragen voor bijna €15 miljoen (€ 8,4 miljoen EU en €4,4 cofinanciering). 34 aanvragen verdeeld over de maatregelen zijn ingediend waaruit al 9 subsidieverleningen zijn voortgekomen en de overige 25 aanvragen nog worden beoordeeld door RVO. De openstellingen voor de maatregelen kennisoverdracht en samenwerking voor innovatie zijn flink overschreven, waaruit geconcludeerd kan worden dat daar behoefte aan is. In het begin van 2022 zullen deze aanvragen verder worden behandeld.

Voor 2022 is nog een budget van ongeveer €9,5 miljoen (€ 6 miljoen EU en €4 miljoen cofinanciering) dat we moeten besteden om negatieve consequenties vanuit Brussel te voorkomen. Dit bedrag bestaat uit nog niet opengesteld budget, nieuw toegekend budget en opnieuw beschikbaar gekomen budget uit verleende subsidies die niet is besteed door de aanvrager. Dit budget wordt verdeeld over 6 maatregelen in 2022 opengesteld voor aanvragen.

Voor de uitvoering van het programma worden uitvoeringskosten betaald aan RVO, SNN en het Regiebureau POP en wordt er een bijdrage gedaan aan het risicofonds. In totaal is er in 2021 ruim € 2 miljoen aan uitvoeringskosten betaald. RVO brengt jaarlijks een offerte uit met een prognose voor de komende jaren voor de kosten, genaamd prestatieovereenkomst. De kosten voor het Regiebureau en het risicofonds zijn vaste bedragen die aan het begin van POP3 zijn vastgesteld. SNN brengt voor het POP3+ een nieuwe offerte uit voor uitvoeringskosten welke nog vastgesteld niet te worden.

Voor zowel cofinanciering als uitvoeringskosten was € 16 miljoen beschikbaar in het Breed Cofinancierings budget (BCB). Hiervan is ruim €8 miljoen verplicht voor de KRW gerelateerde subsidieopenstelling onder het GLB-NSP (2023-2027) en is € 1,5 miljoen besteed aan het LIFE IP Grass Breeders management project. In 2021 is in totaal bijna € 5 miljoen gebruikt voor de cofinanciering en uitvoeringskosten. Nu aan het begin van 2022 is nog ongeveer €1,5 miljoen beschikbaar. De cofinanciering en uitvoeringskosten voor de openstellingen in 2022 worden deels gedekt door het Breed Cofinancieringsbudget, deels door het Waterschap en komt deels uit geormerkte budgetten voor specifieke beleidsdoelen.

Samenvatting

In 2021 zijn er 6 maatregelen opengesteld voor subsidieaanvragen onder het POP3(+) voor een totaal bedrag van bijna € 15 miljoen. De meeste aanvragen zijn momenteel nog in behandeling bij SNN en RVO. In totaal is er voor 2021 bijna € 5 miljoen aan cofinanciering kosten begroot en bijna € 1,5 miljoen aan uitvoeringskosten. Voor 2022 is nog een budget van € 9,5 miljoen beschikbaar waarvan ongeveer € 4 miljoen cofinanciering. Dit budget wordt verdeeld over 6 maatregelen in 2022 opengesteld voor aanvragen. De cofinanciering en uitvoeringskosten voor deze openstellingen worden deels gedekt door het Breed Cofinancieringsbudget, deels door het Waterschap en komt deels uit geormerkte budgetten voor specifieke beleidsdoelen.

De start van het nieuwe programma GLB-NSP als opvolger van POP3 staat gepland voor 2023.

In onderstaand overzicht zijn de maatregelen uit het lopende POP3 en POP3+ programma aangegeven die gestart zijn na 1 augustus 2019 inclusief de totale kosten en de bijdrageverdeling.

	POP3 Maatregel Bedragen x € 1.000	Aantal vast- gesteld	Aantal lopend	Totale kosten	Bijdrage EU	Cofinanciering Provincie	Bijdrage Overig
1	Trainingen, workshops, Kennisoverdracht			1.600	800	800	
3	Jonge boeren	13	69	1.339	670	670	
4	Kavelruil			400	200	200	
5a	Niet productieve investerings voor biodiversiteit, natuur en landschap			5.920	2.960	2.960	
6a	Niet productieve investerings water		1	3.400	1.700		1.700
6b	Niet productieve investerings water internationale doelen		2	2.665	2.665		
7	Samenwerking voor innovaties, algemeen			1.585	793	793	
9	Leader			4.737	2.368	2.368	
10a	ANLB *			17.147	12.860	4.287	
	Totaal POP3+			38.793	25.016	12.078	1.700

* De provinciale cofinancieringsbijdrage bij deze maatregelen wordt geleverd vanuit de natuurpactgelden.

Waddenfonds

Het brede cofinancieringsbudget is tevens bedoeld voor provinciale cofinanciering (subsidies) voor de regeling Cofinanciering Waddenfonds Fryslân (zie tevens eerdere toelichting in deze paragraaf). Het gaat daarbij om de cofinanciering van Waddenfondstender-projecten en om de cofinanciering van robuuste meerjarige programma's die uitvoering geven aan het Investeringskader Waddengebied.

Het overzicht van de lopende projecten die gestart zijn na 1 augustus 2019 is hieronder weergegeven met ook hierbij de totale kosten en de bijdrageverdeling. Voorbeelden van cofinanciering van robuuste meerjarige IKW-programma's zijn Wij & Wadvogels, Swimway en Vermarkten Werelderfgoed en het project Donkerte.

(bedragen x €1.000)	Aantal	Totale kosten	Bijdrage Waddenfonds	Cofinanciering Provincie	Bijdrage Overig
Waddenfonds tenders	8	5.074	3.158	665	1.249
Investeringskader Waddengebied	11	66.106	29.889	3.550	32.668
Totaal waddenfonds	19	71.130	33.048	4.216	33.867

Inzetbaar deel cofinancieringsbudget

De volgende provinciale cofinancieringsmiddelen zijn per 31 december 2021 nog beschikbaar voor de projecten die in de collegeperiode starten:

Programma	Cofinancieringsbudget – (bedragen x € 1.000)
Europese programma's waaronder Efro-EZ/Interreg	3.224
GLB-NSP (POP4)	8.041
Investeringskader Waddengebied/Tenders Waddenfonds	9.947
Totaal beschikbaar	21.212

9 Corona maatregelen Provincie

	Beleid	Tijd	Geld
9 Corona maatregelen Provincie			

Door het Coronavirus heeft het begrip 'Geluk op 1' nog meer betekenis en richting gegeven aan onze bestuurlijke verantwoordelijkheden. Het Coronavirus heeft een grote impact op de Friese mienskip. Sinds half maart 2020 zijn er diverse maatregelen getroffen door het college waarvan wij u periodiek op de hoogte hebben gesteld via corona update brieven. In deze paragraaf geven wij een kort overzicht van de getroffen financiële maatregelen.

Als provincie hebben we rondom corona intern een aantal besluiten genomen. Zo gaan we coulant om met de gesubsidieerde activiteiten en instellingen wanneer zij vanwege de corona maatregelen hun prestatie niet (geheel) kunnen leveren. Daarnaast zijn de volgende maatregelen genomen om het bedrijfsleven tegemoet te komen: uitstel aflossing MKB kredieten, betaaltermijn van 21 naar 7 dagen en 1^e lijn service en coraanloket via Ynbusiness.

Corona herstellpakket Lok op 1 No & Moarn I

In mei 2020 heeft u bij de 1^e berap 2020 een budget van € 5 miljoen beschikbaar gesteld voor het 1^e corona herstellpakket Lok op 1 No & Moarn met een looptijd tot en met 31 december 2021. Afgelopen periode is een eerste inventarisatie gemaakt over de besteding van deze gelden. In de bijlage vindt u hiervan de eerste evaluatie.

De besteding van de € 5 miljoen uit het no en moarn pakket is als volgt:

Onderdeel	Omschrijving	Totaal	Ingezet	
			Coronabudget	Extra uit bestaande budgetten
	Totaal beschikbaar	9.900.000	5.000.000	4.900.000
Arbeidsmarkt				
1. Opleidingsvoucher	Subsidieregeling arbeidsmarktscholing	300.000	300.000	
	Uitvoeringskosten SNN	25.000	25.000	
2. Begeleidingsvoucher	Subsidieregeling stageplaatsen	300.000	400.000	
	Uitvoeringskosten SNN	25.000	25.000	
3. Facilitering	Subsidieregeling	550.000		

Onderdeel	Omschrijving	Totaal	Ingezet	
			Coronabudget	Extra uit bestaande budgetten
arbeidsmarkt				
	Opdrachten		240.000	
Innovaties				
4. Innovatiematrix	Subsidieregeling	200.000	150.000	
	Proces en uitvoeringskosten		35.000	
5. Nieuwe economie challenge	Subsidieregeling tender	650.000	550.000	
	Proces en uitvoeringskosten		50.000	
6. Toekomst gericht investeren	Subsidieregeling	550.000	500.000	
7. Faciliteren innovaties	Subsidieregeling/subsidies	890.000	175.000	
Vestigingsklimaat/vitaliteit				
8. Actieplan recreatie en toerisme	Subsidieregeling COVID-19 maatregelen VTE sector Fryslân	1.000.000	650.000	350.000
	Aanvullende boekjaarsubsidie merk Fryslân	180.000	180.000	
	Kwijtschelding huur afsluitdijkwaddencentrum	45.300		45.300
	Uitvoeringskosten SNN	250.000		
	Cofinanciering marketing	124.700		
9. Actieplan leefbaarheid	Subsidieregeling COVID-19 maatschappelijke sector	375.000	375.000	
	Uitvoeringskosten	35.000	25.000	
	Sportverenigingen zomeractiviteiten	50.000	50.000	
10. Actieplan cultureel	Cofinanciering OCW-middelen Fries Museum en filmhuis Slieker, kleinere culturele initiatieven	250.000	250.000	
	Budget	300.000	150.000	
	Proceskosten		15.000	
	Budget blockbuster	250.000	56.500	250.000
	Steun lokale Friese media	100.000	100.000	
Aanvullende projecten ter versterking				
	Subsidieregeling duurzaamheid	1.000.000		1.000.000
	Subsidieregeling retail	950.000		950.000
	Subsidieregeling Wolkom Tus	1.500.000		
Algemeen				
	Uitvoeringskosten		225.000	
	Vrijval 2020/2021		473.500	
Totale cijfers				
	Totalen	9.900.000	5.000.000	2.595.300
	Verschil		0	2.304.700

Financieel blijkt uit bovenstaande dat vanuit bestaande budgetten minder geld eraan gekoppeld is dan vooraf ingeschat. Belangrijkste reden hiervoor is dat het om echte corona maatregelen ging die niet direct aan regulier beleid was te koppelen. Wel blijkt uit

de eerste evaluatie dat er vanuit de ondernemingen, instellingen die subsidie hebben ontvangen een eigen bijdrage van ca. 0,5 miljoen euro heeft bijgedragen. Daarnaast is er 473.500 euro vrijgevallen. Deze gelden konden niet meer besteed worden.

Nu de evaluatie heeft plaatsgevonden zullen wij niet meer rapporteren over dit 1^e herstelpakket.

Corona herstelpakket Lok op 1 No & Moarn II

Naast dat het geld beleidsmatig niet op hoefde, maar naar goede plannen moest gaan is er op 21 april 2021 door u besloten om nogmaals een budget van € 10 miljoen beschikbaar te stellen voor het 2^e corona herstelpakket Lok op 1 No & Moarn pakket. Aantal maatregelen zijn, ook door de langere looptijd van pakket II doorgeschoven. Omdat deze regelingen nog lopen is hier nog geen inventarisatie en eerste evaluatie van gemaakt. De stand van de openstellingen van regelingen per 1 maart 2022 vanuit de € 10 miljoen is als volgt:

Onderdeel	Omschrijving	Totaal*	Ingezet*
	Totaal beschikbaar	10.000.000	
NO individueel perspectief			
Matrix en Nec subsidie	NEC subsidie	550.000	460.000
Stagesubsidie	BOL stages	550.000	500.000
Gastvrijsubsidie	Scholenvoucher	550.000	500.000
Maatschappelijke subsidie	Kleine leefbaarheidsinitiatieven	550.000	485.000
Culturele subsidie	Kleine cultuurinitiatieven	550.000	500.000
Moarn uitdagen, creatief en samen naar perspectief			
Innovatie challenge		900.000	0
Onderwijs arbeidsmarkt challenge		900.000	57.500
Toerisme, recreatie challenge		900.000	125.000
Leefbaarheid challenge		900.000	175.000
Culturele challenge		900.000	599.500
Digitalisering challenge		1.650.000	697.000
Perspectief challenge		1.100.000	0
Uitvoeringskosten			293.000
	Totalen	10.000.000	4.392.000
	Nog inzetbaar		5.608.000

* bedragen exclusief uitvoeringskosten

Doordat het kasritme voor dit pakket van 10 miljoen euro was verdeeld over 5 miljoen 2021 en 5 miljoen 2022 valt er nu 2.225.000 euro vrij. Bij de resultaatbestemming jaarrekening 2021 zal dit vrijgevallen bedrag voor de realisatie van het no en moarnpakket aan PS voorgelegd worden. Belangrijkste oorzaak is dat door de grilligheid van het coronavirus het heel moeilijk was om hier met stakeholders tot projecten te komen die leiden tot structurele versterking. Daarnaast is ook wel gebleken dat ondernemers, instellingen in 2021 in de kramp zijn geschoten door het ontbreken van perspectief. In 2022 en 2023 moet hier nu weer aan gewerkt worden. Met stakeholders zijn al plannen in ontwikkeling voor in totaal 6,3 miljoen euro. Deze moeten in 2022 nog ingediend en getoetst worden. Daarmee zou het budget voor 90% ingezet zijn.

Compensatie schade decentrale overheden door het Rijk

Cultuur

Het Rijk heeft via een Specifieke Uitkering (SPUK) € 1,4 miljoen beschikbaar gesteld voor de netto schade voor culturele instellingen die onder verantwoordelijkheid van de provincie vallen voor de periode tot 1 juni 2020. Aanvullend hebben wij een tweede SPUK uitkering ontvangen van € 388.664 voor de 2^e helft van 2020.

In de meicirculaire provinciefonds 2022 zal de compensatie voor het jaar 2021 worden meegenomen.

OV concessies

Het Rijk heeft via een SPUK € 4.776.100 voor 2020 en € 4.527.000 voor 2021 beschikbaar gesteld voor de beschikbaarheidsvergoeding regionale OV concessie. Deze vergoeding is bestemd voor Arriva ter compensatie van de gederfde inkomsten.

Evaluatie Maatregelen Herstelmaatregelenpakket Lok op 1: No en Moarn

	Kwantitatieve analyse	Toelichting resultaten	Doorlooptijd	Covid gerelateerd stimulans	Voorbeeld project / aanvraag
Opleidingsvouchers (voorbeeld MKB Voucher)	130 beschikkingen Uitvoering SNN	Middels deze regeling is voor 130 instellingen het kennis niveau van werknemers, medewerkers en eigenaren van bestaande Friese ondernemingen, kennisinstellingen en organisaties vergroot door het stimuleren van scholingsactiviteiten. Hiervoor is per aanvraag tot een subsidiebedrag van € 4.000 subsidie verstrekt, waarbij de subsidiebijdrage maximaal 70% van de subsidiabele kosten bedroeg. Voor deze regeling was € 300.000 beschikbaar en is er door aanvragers zelf nog ca. € 130.000 zelf gefinancierd.	Regeling was na 16 dagen overvraagd. Er is aangevraagd door veel unieke bedrijven. De provincie Groningen heeft deze regeling overgenomen.	Tijdens het begin van COVID-19 pandemie is inzet gepleegd om de arbeidsmarkt op peil te houden. Ook doordat bepaalde sectoren het drukker hadden dan andere. Opvallend was dat er weinig aanvragen (2) voor directe omscholing van sector naar sector was. Na deze regeling is de Voucherregeling MKB Fryslân verbreed met scholingsactiviteiten.	Bijscholen medewerker voor digitaliseringsproces in organisatie kreeg aanvrager 70% subsidie van de gemaakte kosten zijnde € 4.000.
Begeleidingsvouchers (i.s.m. onderwijs)	280 beschikkingen Uitvoering door SNN.	Middels deze regeling is het gelukt om 280 Friese ondernemingen, kennisinstellingen en organisaties een bijdrage te verstrekken om stageplaatsen beschikbaar te stellen voor studenten in de herstelfase na de coronacrisis. Voor het beschikbaar stellen van een stageplaats kon een aanvrager € 1.000 of € 1.500 subsidie ontvangen (afhankelijk van het aantal stage-uren). Voor deze regeling is het budget door de vele aanvragen met € 100.000 opgehoogd naar € 400.000.	De stageregeling is overvraagd 8 dagen na openstelling. De Dienst kreeg veel mailtjes en telefoontjes van mensen die geen aanvraag meer konden doen. Gelet op de laagdrempeligheid van de regeling, was dit in lijn der verwachting. Ondanks de ophoging is de stageregeling overvraagd met € 141.000. De provincie Groningen heeft deze regeling overgenomen.	Uit 1 ^e evaluatie bleek dat moeilijk te achterhalen was of stages zonder subsidie ook waren doorgegaan. Wel bleek dat voor MBO nivo 1 en 2 het door corona meest moeilijk is om een stageplek te vinden. De regeling is daarom in het tweede pakket aangescherpt.	Via HBO heeft bedrijf voor extra stageplek binnen organisatie € 3.000 begeleidingsvergoeding gekregen (vast bedrag)
Innovatiematrix	42 beschikkingen (1e ronde 17 en 2e ronde 25) Uitvoering provincie / beleid	Ondernemingen en organisaties konden plannen indienen die online gepitchd konden worden, waarna de aanvrager van diverse experts feedback kreeg. Met de bijdrage van € 2.500 kon de aanvrager het plan met deze adviezen daarmee verder	Nieuwe en dus onbekende regeling niet alleen qua naamsbekendheid, maar ook qua opzet. In 2e ronde 30 aanvragen, 13 meer dan 1e ronde.	Door Corona werd de oude economie in een aantal gevallen op slot gezet. Met deze regeling, die gericht was op de 4 transitiepaden van de RIS en het 5e transitiepad: naar een 1,5 meter economie is bedrijf	Voor doorontwikkelen plan / idee op gebied van innovaties op gebied van nieuwe economie zijnde realisatie korte ketenplan, heeft organisatie € 2.500

	Kwantitatieve analyse	Toelichting resultaten	Doorlooptijd	Covid gerelateerd stimulans	Voorbeeld project / aanvraag
	economie i.s.m. Ynbusiness + subsidiezaken	ontwikkelen. Een format dat door aanvragers achteraf als heel waardevol is ervaren. Er was voor deze regeling behalve tijd geen eigen bijdrage van aanvrager nodig.	Verbetering doorgevoerd vooral in communicatie over de regeling.	gestimuleerd om niet in de kramp te raken, maar innovatief naar oplossingen te blijven zoeken.	subsidie krijgen (vast bedrag)
Nieuwe Economie Challenge	56 beschikkingen Uitvoering provincie / streekwark	In het jaar 2020 is er vanuit de provincie Fryslân de subsidieregeling Nieuwe Economie Challenge Fryslân opgezet. 56 bedrijven hebben subsidie ontvangen om een innovatief idee door te ontwikkelen tot een prototype. Hiervoor kon maximaal € 8.000 subsidie verstrekt worden, waarbij de subsidiebijdrage maximaal 70% van de subsidiabele kosten bedroeg. Voor deze regeling was € 600.000 beschikbaar en is er door aanvragers zelf nog ca. € 250.000 zelf gefinancierd.	Het subsidieplafond was voor het einde van de looptijd van de regeling bereikt.	Op woensdag 16 maart 2022 zal een bedrijvenmarkt worden georganiseerd waarvoor alle 56 bedrijven zijn uitgenodigd en waar 15 bedrijven hun project gaan pitchen. Doel is kennisdeling en de innovaties mogelijk via andere subsidies of door verbindingen te maken verder te brengen.	Voor ontwikkeling van prototype, 1 ^e verkoopmodel heeft organisatie 70% subsidie ontvangen in hoogte van de max van € 8.000.
Toekomst gericht innovatief investeren (voorbeeld regeling Circulaire economie)	60 beschikkingen Uitvoering provincie	In het jaar 2020 is er vanuit de provincie Fryslân de subsidieregeling Toekomstgericht innovatief investeren opgezet. 60 bedrijven/instellingen hebben subsidie ontvangen om een innovatie door te ontwikkelen tot een innovatief product. Voor deze regeling was € 500.000 beschikbaar en is er door aanvragers zelf nog ca. € 1,5 mln. aan totale financiering ingediend. Waarmee ca € 700.000 zelf gefinancierd wordt.	Regeling was overvraagd. Aantal aanvragen zijn daardoor niet gehonoreerd.	Regeling was breed en daarom weinig afwijzingen. Relatief veel aanvragen op inzet van hoe thuiswerken in te kleden. Voornamelijk aanvragen vanuit MKB.	Hergebruik restwarmte machinepark energieopslag van zonnepanelen in accupakket waar 70% subsidie met max € 15.000 te verstrekken.
Corona innovatie / Business support (organiserend vermogen)	i.s.m. Ynbusiness / IPF Uitvoering YB 2.0 (budget 430k) Stopgezet.	Na de pilotfase bleek onvoldoende belangstelling bij ondernemers en is in overleg met de aangesloten partners besloten project na de pilotfase niet door te zetten. Hiervoor gereserveerde bijdragen zijn vrijgevallen.	Na de pilotfase heeft een evaluatie plaatsgevonden.	Tijdens de pilotfase is gebleken dat getroffen sector/ bedrijven vooral met de eigen overlevingsstrategie bezig waren en onvoldoende op zoek waren naar nieuwe businessmodellen. Initiatief sloot onvoldoende aan bij de behoefte.	Organisatie kan via Ynbusiness adviestraject krijgen om bedrijf dat voor corona nog gezond was verder te helpen in het zoeken naar nieuwe businessmodellen.
1,5 meter regeling	582 aanvragen zijn vastgesteld	Er zijn 708 aanvragen behandeld. Van het subsidie-budget van	Er is geen evaluatie gehouden, wel twee keer	De regeling was zo breed mogelijk opgezet. Qua looptijd is de	Recreatie toerisme bedrijven krijgt subsidie

	Kwantitatieve analyse	Toelichting resultaten	Doorlooptijd	Covid gerelateerd stimulans	Voorbeeld project / aanvraag
gastvrijheids-economie (voorbeeld regling Drenthe)	i.s.m. Taskforce Uitvoering SNN	€ 928.400,00 is € 826.028,39 uitbetaald aan subsidies	een impactmeting uitgevoerd	regeling 2 keer verlengd en kon het bedrijfsleven ook meerdere keren (3) een beroep op de regeling. Regeling voorzag uiteindelijk in een grote behoefte.	voor directe investering om te kunnen inspelen op de 1,5 meter maatregel.
Regeling Energie Rentekorting	258 Beschikking en Ovk SVN Uitvoering SVN	Van de rentekorting zijn in 2021 slechts 258 subsidies verstrekt. Het NWF (nationaal warmtefonds) ziet in 2021 door het hele land een duidelijke dip in het aantal aanvragen en wijdt dit aan corona. Eind 2021 loopt het aantal vragen weer sterk op. Waarschijnlijk komt dit door de snel stijgende energieprijzen.	We werken nu aan een (iets) uitgebreidere evaluatie, enerzijds omdat we op korte termijn een paar kleine wijzigingen door moeten voeren en anderzijds omdat de budgetten opraken/ de regelingen eind dit jaar aflopen en we dus in de loop van dit jaar moeten gaan bepalen of we hiermee door willen of stoppen.		Particuliere woningeigenaar krijgt korting op de rente van de nationale duurzaamheidslening (NEF)
Regeling Energie Friese energiepremie	1048 beschikkingen. Uitvoering SNN	Van de plus zijn er in 2021 1048 subsidies verstrekt. Het doel was 1000.			Particuliere woningeigenaar krijgt 10% extra subsidie op de nationale subsidie (SEEH)
Opdracht om voor 40 Friese bedrijven testen uit te voeren circulaire plastics		Het bekendmaken van NTCP en de meerwaarde voor het Friese MKB is de eerste fase van deze opdracht gedaan. Het blijkt dat Friese MKB-ers het lastig vinden om hier zelfstandig een stap voorwaarts in te zetten. De opdracht loopt daarom nog. Er is nu voor € 100.000 aan kosten gemaakt.	Er is heel veel data verzameld waarvan het Friese MKB gaat profiteren. Met deze data en de komst van de wasinstallatie is er een mooi program voor het Friese MKB ontstaan.	Naast het sorteerproces is gebleken dat het wassen van de verpakkingen een essentieel onderdeel is om goed te kunnen sorteren. NTCP gaat een wasinstallatie via een subsidie van het Rijk aanschaffen en hoopt daarmee meer Friese MKB-ers aan te haken. Hierin zal het resterende budget van 50k ingezet worden.	Bedrijf krijgt een testdag bij NTCP om het sorteerproces van de eigen producten inzichtelijk te krijgen.
IOF 2.0	Budget € 2 miljoen	5 leningen zijn verstrekt. Commitment verstrekt van € 635.000.	De regeling is 31 december geëindigd en er zijn respectievelijk leningen verstrekt van 75k, 50k, 150k, 150k en 210k. Er is daarmee budget overgebleven.	De bedrijven die een lening hebben ontvangen lijken voor na corona ook daadwerkelijk weer toekomstperspectief te hebben.	Bedrijf dat voor Corona goed liep kan bij FOM financiering aanvragen.

	Kwantitatieve analyse	Toelichting resultaten	Doorlooptijd	Covid gerelateerd stimulans	Voorbeeld project / aanvraag
Regeling kleine initiatieven 4-01-2021 t/m 15-02-2021	19 projecten gerealiseerd	61 aanvragen ontvangen, 19 toegewezen, 15 zijn afgewezen vanwege incompleet, 3 hebben zich teruggetrokken, 24 zijn afgewezen vanwege het bereiken van het plafond. € 165.000 beschikbaar gesteld; € 150.000 voor in de regeling, € 15.000 voor uitvoeringskosten. Plafond is met € 5.350 overschreden. Max. aan te vragen bedrag: € 10.000.	Het plafond was op de eerste dag al bereikt Activiteiten moeten voor 1 oktober 2021 worden afgerond. Regeling was een succes is opnieuw opengesteld binnen No & Moarn II	Doel: impuls cultuursector. Kunstaanbieders ervaren onzekerheid bij het starten van nieuwe projecten, onzeker is hoe lang coronamaatregelen van kracht blijven, of hun projecten en producties derhalve kunnen worden uitgevoerd of tentoongesteld. Vele buurt- en dorpshuizen en podia zagen hun inkomsten wegvallen door het noodgedwongen sluiten van hun deuren. Met deze regeling kunnen kunstaanbieders subsidie aanvragen om een voorstelling of tentoonstelling te organiseren ism met een locatie waar dit te zien zal zijn.	Theatervoorstelling: 'Feries yn Lockdown' De afgelopen maanden heeft het Coronavirus en alle maatregelen iedereen geraakt. Ook Douwe, een oudere man uit de Walden. Hij heeft zijn Durkje verloren aan het virus. Hij heeft haar begraven en komt alleen thuis. Hoe gaat hij om met dit immense verdriet? 'Feries yn Lockdown' is een theatervoorstelling in MeM in <u>Buitenpost</u> met therapeutische inslag die een steun in de rug wil betekenen in deze uitdagende tijden. De dienst was aanwezig bij de voorstelling.
Cofinanciering Friese culturele instellingen	€ 275.000 cofinanciering voor het Fries Museum, en Filmhuis Slieker.	Fries Museum cofinanciering vanuit provincie € 475.000, waarvan € 250.000 uit dit pakket (uit het onderdeel Vestigingsklimaat - Blockbusters) Filmhuis Slieker: € 25.000 cofinanciering vanuit dit budget.	nvt	Op 15 april 2020 heeft de Minister van OCW bekend gemaakt dat het Kabinet €300 miljoen extra uittrekt ter ondersteuning van de culturele en creatieve sector. Er wordt € 48 mln. geïnvesteerd in de vitale regionale infrastructuur via de Rijkscultuurfondsen voor een beperkt aantal cruciale regionale musea, podia en filmtheaters. Voorwaarde is cofinanciering (50/50) vanuit de provincie en/of gemeente. Fryslân heeft vanuit dit budget € 250.000 beschikbaar gesteld voor het Fries Museum, Filmhuis Slieker en Theater de Lawei.	Met een investering van € 500.000 (275.000 euro uit dit pakket) is er door de twee instellingen € 1 mln. euro opgehaald

	Kwantitatieve analyse	Toelichting resultaten	Doorlooptijd	Covid gerelateerd stimulans	Voorbeeld project / aanvraag
Voucher-regeling Leefbaarheid	i.s.m. streekwurk als loket	<p>Bij de 500 euro regeling was er 60 x €500,- voor zuidoost Fryslân, zuidwest, noordoost, noordwest en de 30 x voor de Wadden. In totaal was er dus: 270 keer € 500,- te vergeven. Drie dagen na de openstelling waren de meeste regio's uitverkocht. Er is dus 270 keer beschikt. We hebben zo'n 100 weigeringen moeten sturen. En bij 2 regio's moeten loten omdat het plafond bereikt werd op een dag waarop veel aanvragen tegelijkertijd binnenkwamen.</p> <p>In totaal was er €150.000 beschikbaar voor de regelingen. Hiervan is €135.000,- rechtstreeks naar initiatiefnemers gegaan. €15.000 is gebruikt voor tijdelijk personeel voor het schrijven van beschikkingen en weigeringen.</p>	<p>Zo'n 20 initiatieven moeten nog uitgevoerd worden. Een initiatief diende uitgevoerd te worden tussen 25 mei en 25 november 2021. Deze initiatieven zouden in de tweede helft van november worden gerealiseerd. Helaas werden en toen ook nieuwe coronamaatregelen van kracht waardoor de uitvoering even op zich laat wachten. 1 maart 2022 besluit GS dat deze initiatiefnemers nog 2 jaar de tijd krijgen om hun projecten verantwoord en veilig uit te voeren.</p>	<p>-Gemiddeld hadden initiatiefnemers binnen 5 dagen een toewijzing of weigering op de mat -Voor verschillende initiatiefnemers was het de eerste keer dat ze contact hadden met de provincie of subsidie aanvroegen -De gemeente Waadhoeke zet nu een soort gelijke regeling op geïnspireerd op die van de provincie.</p>	<p>De regeling zorgde voor kleine momenten van samen zijn (een voorstelling van een koor voor een verzorgings-tehuis) of kleine fysieke aanpassingen in de leefomgeving (zelf getimmerde vogelnestjes tegen de eikenprocessierups) waarbij de nadruk lag op het betrekken van ouderen en het samenbrengen van mensen die elkaar niet van nature veel opzoeken</p>

2.10 Paragraaf 10 – Samenwerkingsverbanden

Als provincie werken we op allerlei gebieden en onderwerpen samen, met een reeks aan partners. In het bestuursakkoord 2019-2023 spraken we daarover de volgende ambitie uit: *‘Samenwerking is de norm geworden tussen Friese overheden onderling en tussen overheden en de Friese maatschappij’*.

Als het gaat om ‘gebiedsgerichte’ samenwerking, onderscheiden we drie vormen:

- *Vanuit het gebied*: er is een langjarige samenwerkingsstructuur in een gebied waarvan (de (overheids)partijen in dat gebied voldoende en voldoende regelmatig met elkaar te maken hebben om zo’n vaste structuur lonend te maken. De gemeenschappelijkheid en de gezamenlijke opgaven in het gebied vormen daarmee de basis voor een (uitvoerings)programma of gebiedsagenda.

- *Vanuit thematiek*: deze samenwerking komt voort uit het belang gezamenlijk een specifiek thema aan te pakken, waarbij die thema’s aan een specifiek gebied gebonden zijn (bijvoorbeeld verzilting, veenweide, economische ontwikkelagenda’s). Vaak overlappen die themagebieden meerdere gebieden met een vaste samenwerkingsstructuur.

- *Vanuit de maatschappij*: de laatste jaren komen in toenemende mate maatschappelijke initiatieven op. Vaak spelen die zich af in een specifiek geografisch gebied. Daarbij aansluiten als overheid leidt dan ook tot een vorm van gebiedsgerichte samenwerking.

Hieronder volgen enkele voorbeelden van de diverse vormen van samenwerken.

Regionale Bestuurlijke Samenwerking

In vijf regio’s zijn er bestuurlijke samenwerkingsvormen actief. De Waddeneilanden en Noordwest hebben in 2021 uitgesproken om in 2022 bij het Rijk een aanvraag voor een regiodeal in te dienen. In Noordoost en Zuidoost zijn regiodeals in uitvoering. De Agenda Netwerk Noordoost (ANNO) heeft in 2021 een doorstart gekregen. De regio Zuidwest is bezig met de invulling en uitwerking van de nieuwe gebiedsagenda. In alle regio’s betreft het een regionale bestuurlijke samenwerking met gemeenten, waterschap en provincie.

Samenwerking met de Mienskip

We zetten ons in voor samenwerking met initiatieven vanuit de Mienskip die bij de provincie aankloppen. Facilitering van m.n. initiatieven van relatief beperkte omvang vindt o.a. plaats via het Iepen Mienskipfûns. De beleidsbrief “Grote integrale maatschappelijke initiatieven” geeft richting aan hoe we als provincie om willen gaan met de binnenkomst van nieuwe majeure maatschappelijke initiatieven. De samenwerking met enkele grote burgerinitiatieven, zoals Holwerd aan zee www.holwerdaanzee.nl en gebiedspilot Tsjûkemar www.tsjukemarplannen.nl is in 2021 voortgezet. Een ondersteuningsstructuur voor begeleiding van grote en kleine burgerinitiatieven is in ontwikkeling. In de provinciale begroting is op dit moment geen budget voor procesmiddelen voor maatschappelijke

initiatieven geormerkt, waardoor het in de praktijk tijd kost om deze middelen beschikbaar te krijgen en de initiatieven verder te helpen.

LEADER/POP3

In de regio's Noordoost en Noordwest geven we de regionale samenwerking met onze bestuurlijke partners en met private partijen ook vorm door middel van de LEADER aanpak, als onderdeel van het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3). Deze door Europa gesteunde aanpak richt zich op het verbeteren van de leefbaarheid op het platteland en werkt volgens de 'van onderop'-aanpak. De uitvoering van het Leaderprogramma is in 2021 goed verlopen. In totaal is er voor € 2,5 miljoen aan subsidie verleend.

Samenwerking De Friese Aanpak

In 2021 heeft de doorstart van de Friese aanpak er toe geleid dat in het implementatietraject van de Omgevingswet een aantal goede afspraken met de betrokken ketenpartners zijn gemaakt in de keten van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH).

Daarnaast is er gestart met gezamenlijk oefenen van intaketafels en vergunningprocedures. Dit met de wetenschap dat de Omgevingswet per 1 juli 2022 in werking zou treden.

Voor 2022 zal de Friese aanpak samen met de ketenpartners zich richten op het borgen en de doorwerking van de Omgevingsvisie in Omgevingsprogramma's, -projecten en de Omgevingsverordening. Ook zal gezamenlijk worden gekeken naar de risico's die zich rondom de inwerkingtredingsdatum kunnen voordoen. Tevens zal de Friese aanpak worden benut om gezamenlijk het digitaal stelsel (DSO) in te regelen.

Samenwerken in het bestuurlijk overleg Friese samenwerking van overheden

Het bestuurlijk overleg tussen de provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, Vereniging van Friese Gemeenten (VFG) en de gemeente Leeuwarden ter bevordering van de Friese samenwerking van overheden is in 2021 voortgezet (zie beleidsveld 1.3 – Commissaris van de Koning). Naast het afstemmen van actuele zaken, de Friese bestuurdersdag en het bevorderen van 'horizontaal besturen', zijn ook de laatste ontwikkelingen besproken wat betreft bestuurlijke samenwerking (o.a. omgevingsvisie, regionale energiestrategie, sociaal domein, gemeenschappelijke regelingen) evenals samenwerking in bedrijfsvoering (o.a. lokale belastingen, digitale agenda, Fryske Flekspool).

Voortvloeiend uit het bestuurlijke overleg, vonden in 2021 de derde en vierde editie van de Friese bestuurdersdag plaats. Op 9 februari 2021 organiseerde de VFG, als gevolg van Covid-19, een digitale bestuurdersdag over 'maatschappelijk onrust en veerkracht'. Op 25 oktober 2021 was het de gemeente Leeuwarden die tijdens de bestuurdersdag de onderlinge samenwerking tussen de Friese overheden centraal stelde.

Kabinetsaanbod 'Krachtig groen herstel van Nederland'

In de voorgaande kabinetsperiode spraken Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen in het Interbestuurlijk Programma (IBP) af om samen een aantal grote maatschappelijke opgaven aan te pakken. Ons land staat onverminderd voor grote maatschappelijke opgaven, zoals op het gebied van wonen en leefomgeving, regionale economie en klimaat en energie. Deze hebben onvermijdelijk ook raakvlakken met thema's als digitalisering, bereikbaarheid, water, stikstof, natuur en de sociale vragen van leefbaarheid, cultuur en participatie ("brede welvaart").

De koepelorganisaties van de gemeenten, provincies en waterschappen, resp. de VNG, het IPO en de Unie van Waterschappen hebben in verband daarmee de handen ineengeslagen. Als opvolger van het IBP is een aanbod gedaan aan het kabinet Rutte IV. De medeoverheden hebben daartoe in 2021 het stuk 'Krachtig Groen Herstel van Nederland' opgesteld. Zij zien daarbij de nationale opgaven voor Wonen & Leefomgeving, Regionale Economie en Klimaat & Energie als de ruggengraat. En zij nemen de verantwoordelijkheid om deze opgaven door middel van integrale gebiedsontwikkeling te realiseren. Samen met het Rijk, als één overheid.

Daarbij zijn wel een 3-tal harde voorwaarden gesteld aan de afspraken voor de nieuwe kabinetsperiode:

- voldoende financiële middelen en een toereikend eigen belastinggebied;
- gelijkwaardigheid in interbestuurlijke verhoudingen;
- aandacht voor de uitvoerbaarheid van nieuwe taken en afspraken.

Bijlagen

3.1 Ontwikkeling financieel kader

In dit hoofdstuk worden de volgende onderdelen van het financieel kader nader toegelicht:

1. Onze uitgangspunten
2. Ontwikkeling begrotingssaldo
3. Vrij Aanwendbare Reserve (VAR)

Hieronder wordt de ontwikkeling per onderdeel aangegeven.

3.1.1 Onze uitgangspunten

- De meerjarenbegroting is structureel sluitend;
- Om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen houden wij structureel minimaal 5 miljoen euro ruimte voor het volgende college;
- De minimale stand van de Vrije Aanwendbare Reserve bedraagt 10 miljoen euro;
- Structurele uitgaven dekken wij uit structurele middelen;
- Bij inzet van revolverende middelen zijn de gedeerde rendementen gedekt;
- Geld geven we alleen uit als we alle initiële kosten en (eventuele) structurele financiële gevolgen van een activiteit kunnen betalen;
- Elk voorstel aan Provinciale Staten met financiële consequenties krijgt een financieel solide dekkingsvoorstel mee;
- Aan het meefinancieren van projecten van anderen stellen we voorwaarden zodat we goed zicht kunnen houden op de resultaten; de verplichting tot verantwoording moet in verhouding staan tot de inspanning die wordt geleverd.
- Als we financiële afspraken maken met anderen zijn die voor ons hard. Tegenvallers of extra benodigde middelen zijn voor rekening van de partij die deze het beste had kunnen voorzien, en dat is over het algemeen de partij waarmee we die afspraken hebben gemaakt.
- Voordat we regelingen instellen, kijken we eerst of er niet al elders regelingen voor bestaan.

3.1.2 Ontwikkeling begrotingssaldo

Het financieel kader actualiseren we periodiek. Dit gebeurt naar aanleiding van externe wijzigingen (zoals veranderingen in het provinciefonds) of door besluiten van Provinciale en Gedeputeerde Staten. Vaak stellen uw Staten deze wijzigingen vast bij de behandeling van een begroting, de jaarstukken, of een bestuursrapportage. Daarnaast heeft het college het mandaat om een aantal niet beleidsmatige wijzigingen zelf in de begroting te verwerken. Het betreft hier bijvoorbeeld wijzigingen in het provinciefonds, opbrengst motorrijtuigenbelasting, rendement vermogensbeheer of dividenduitkering. Hieronder geven we de ontwikkeling van het begrotingssaldo vanaf de begroting 2021 tot aan de jaarrekening 2021 stapsgewijs weer.

Bij de begroting 2021 hebben we de stand van het begrotingssaldo op dat moment gepresenteerd. Daarna hebben uw Staten enkele begrotingswijzigingen vastgesteld bij de 2^e berap 2020. Na verwerking van de effecten van de wijzigingen van de 2^e berap hebben uw

Staten in de vergadering van november een begrotingswijziging vastgesteld. Ten slotte zijn ook de effecten van de september- en decembercirculaire en de wijzigingen onder mandaat GS in onderstaande overzicht verwerkt. Dit resulteert in de stand van het begrotingssaldo bij de jaarrekening 2020.

Bij de 1^e berap 2021 is een aantal een aantal wijzigingen onder PS- en GS-mandaat vastgesteld die van invloed zijn op het begrotingssaldo.

Vervolgens zijn door GS de aannames met betrekking tot het provinciefonds en nominaal en het dividend onder mandaat in de begroting verwerkt. Daarnaast is de meicirculaire provinciefonds 2021 verwerkt. De vaststelling van de kadernota, de resultaatbestemming bij de jaarrekening en separate PS-besluiten resulteren eveneens in een bijstelling van het begrotingssaldo. Hiermee is het begrotingssaldo voor de begroting 2022 bepaald.

Bij de 2e berap zijn eveneens een aantal wijzigingsvoorstellen voorgelegd waarvan een aantal van invloed zijn op het begrotingssaldo.

Na verwerking van de effecten van de wijzigingen van de 2e berap hebben uw Staten in de vergaderingen in oktober t/m november nog een aantal begrotingswijzigingen vastgesteld. Ten slotte zijn ook de effecten van de september- en decembercirculaire en de overige wijzigingen onder mandaat GS in onderstaande overzicht verwerkt.

Tot slot is de onderbesteding 2021 opgenomen wat uiteindelijk leidt tot het rekeningresultaat 2021.

Ontwikkeling begrotingssaldo	2021	2022	2023	2024	2025
Bedragen x € 1 miljoen					
Begrotingssaldo bij begroting 2021	1,7	3,3	1,9	0,6	7,7
Voorstellen PS 2e berap 2020	-0,7	-0,3	-0,2	-0,1	-0,1
Voorstellen GS 2e berap 2020	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Begrotingssaldo bij tweede berap 2020	0,7	2,6	1,3	0,1	7,2
GS provinciefonds – effecten septembercirculaire 2020	-0,2	0,5	-1,4	0,6	0,7
PS 25-11-2020 Ymplementaasjeplan energzjneutrale provinsje	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
GS provinciefonds – effecten decembercirculaire 2020	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Begrotingssaldo bij jaarrekening 2020	-0,2	3,0	-0,2	0,6	7,8
GS rentevergoeding voorfinanciering	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0
Voorstellen PS 1e berap 2021	6,7	-0,8	3,9	-2,7	-2,2
Voorstellen GS 1e berap 2021	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8
Begrotingssaldo bij 1e berap 2021	7,5	3,2	4,6	-1,2	6,4
Correctie jaarschijf	0,0	0,0	0,0	1,2	-0,4
GS actualisatie investeringen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Ontwikkeling begrotingsaldo	2021	2022	2023	2024	2025
Bedragen x € 1 miljoen					
GS provinciefonds - effecten meicirculaire	2,3	2,9	1,6	1,4	1,7
PS 21-4-2021 No & Moarn pakket II	-5,0	-5,0	0,0	0,0	0,0
PS 23-6-2021 Marrekrite jierstikken 2020 en begrutting 2022	0,2	0,0	0,1	0,1	0,1
PS 30-6-2021 1e berap 2021 Tallships en pragmatisch omgaan met handhavingsverzoeken MOB	-0,6	-0,1	0,0	0,0	0,0
PS 30-6-2021 Jaarstukken 2020	-6,7	-0,9	-0,5	0,0	0,0
PS 30-6-2021 Kadernota 2022	2,6	1,0	-1,3	-1,6	-2,8
Begrotingsaldo bij begroting 2022	0,4	1,1	4,4	0,0	5,0
Voorstellen PS 2e berap 2021	-9,8	3,1	-0,9	-1,0	-0,4
Voorstellen GS 2e berap 2021	0,4	0,3	0,6	0,9	0,7
Begrotingssaldo bij 2e berap 2021	-9,1	4,5	4,1	-0,1	5,3

GS provinciefonds - effecten septembercirculaire	1,6	1,4	1,5	1,4	1,7
GS verhoging opcenten	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0
GS onvoorzien	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
GS nominaal	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
GS provinciefonds - effecten decembercirculaire	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0
GS versterking kapitaalstructuur Alliander NV	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
PS 10-11-2021 Funsfersterking NOM	-1,3	0,0	0,0	0,0	0,0
PS 27-10-2021 Invoeren ERTMS	0,0	0,0	-10,0	0,0	0,0
PS 15-12-2021 Aktualisaasje finansjele feroardering en ferskate beliedsnota's	0,0	0,4	0,5	0,5	0,2

Begrotingssaldo bij jaarrekening 2021	-7,8	6,2	-3,9	1,9	7,3
--	-------------	------------	-------------	------------	------------

Onderbesteding 2021	16,5
Rekeningresultaat 2021	8,3

3.1.3 Vrij Aanwendbare Reserve (VAR)

Hieronder staat de ontwikkeling van de VAR. Conform de afspraak met uw Staten vloeit het rekening- en begrotingssaldo aan het eind van het jaar automatisch in de VAR. Het rekeningsaldo 2021 en de verwachte begrotingsaldi 2022-2025 zijn hieronder opgenomen.

Aangezien een van de uitgangspunten is dat wij € 5 mln. structurele ruimte willen overhouden voor het college na ons is dit het minimale bedrag wat wij in mindering brengen op de stand van de in te zetten VAR. Daarnaast is afgesproken dat de minimale stand van de VAR altijd € 10 mln. bedraagt, en dat € 20 mln. beschikbaar is voor de tussenbalans in 2021. Deze middelen voor de tussenbalans zijn inmiddels volledig ingezet en worden daarom niet meer in mindering gebracht op de VAR

Daarmee bedraagt het besteedbaar deel van de VAR aan het eind van deze collegeperiode € 129,5 mln.

VAR (in te zetten) Bedragen x € 1 miljoen	2021	2022	2023	2024	2025
Beginsaldo	289,8	251,4	197,3	139,5	133,8
Beschikking over reserve	-46,7	-55,4	-48,9	-2,5	-
Begrotingssaldo		6,2	-3,9	1,9	7,3
Rekeningresultaat 2021	8,3				
Stand op 31/12 inclusief structureel saldo	251,4	202,3	144,5	138,8	141,1
Begrotingssaldo structureel niet in te zetten		-5,0	-5,0	-5,0	-5,0
Stand op 31/12 exclusief structureel saldo	251,4	197,3	139,5	133,8	136,1
Minimale stand VAR			-10,0		
VAR (bestedbaar)	251,4	197,3	129,5	133,8	136,1

Mochten uw Staten besluiten tot het inzetten van het rekeningsaldo 2021 voor middelen in 2022 (voor resultaatbestemmingen), dan moet dit nog in mindering worden gebracht op de VAR. De resultaatbestemmingen betreffen de middelen voor bodemmiddelen (€ 0,5 mln.), No en Moarn pakket II (€ 2,2 mln.), bijdrage verkoop Kanselarij (€ 0,4 mln.), en actieplan geluid (€ 0,1 mln.). Als de voorgestelde € 3,2 mln. wordt ingezet, dan bedraagt de stand van de mogelijk in te zetten VAR in deze collegeperiode € 126,3 mln.

3.2 Begrotingshistorie

In deze bijlage worden per programma de begrotingsmutaties weergegeven die hebben plaatsgevonden tussen de besluitvorming over de tweede bestuursrapportage 2021 en de samenstelling van de jaarstukken 2021.

Programma 1: Bestuur

Lasten en baten

Aansluiting tussen 2^e berap 2021 en de jaarstukken 2021

<i>Bedragen x € 1.000,-</i>	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten begroting t/m 2e berap 2021 (voor besluitvorming PS)	18.675	19.389	19.274	18.695	18.645
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 10-11-2021:					
- I 1 Aanpassen begroting Noordelijke Rekenkamer	0	24	24	24	24
- I 11 IPO en BIJ12 voorjaarsnota 2021	1	0	0	0	0
- V B 1 Bestedingsritme Bestuurlijke vernieuwing	-450	127	127	0	0
GS:					
GS nominaal	0	3	3	3	3
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-449</i>	<i>154</i>	<i>154</i>	<i>27</i>	<i>27</i>
Lasten begroting t/m jaarstukken 2021	18.226	19.542	19.427	18.722	18.672
Baten begroting t/m 2e berap 2021 (voor besluitvorming PS)	1.037	1.016	1.016	569	569
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Baten begroting t/m jaarstukken 2021	1.037	1.016	1.016	569	569
Lasten - Baten	17.189	18.526	18.411	18.152	18.102

Programma 2: Infrastructuur

Lasten en baten

Aansluiting tussen 2^e berap 2021 en de jaarstukken 2021

<i>Bedragen x € 1.000,-</i>	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten begroting t/m 2e berap 2021 (voor besluitvorming PS)	149.009	119.403	113.909	101.263	99.241
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 27-10-2021:					
- 7 Invoeren ERTMS	0	0	10.000	0	0
PS 10-11-2021:					
- I 2 Herbestemming vrijval exploitatiemiddelen OV	0	0	461	461	0
- II 1 Vrijval exploitatiemiddelen OV	-921	0	0	0	0
- IV 1 De Nieuwe Afsluitdijk Programmakosten bijdragen van Sluis Kornwerderzand	-131	0	0	0	0
- V B 2 Bestedingsritme Pilot voorkomen wildongevallen op provinciale wegen	-100	0	100	0	0
- V B 3 Bestedingsritme Lelylijn onderzoek	-10	10	0	0	0
- V B 4 Bestedingsritme Onbeveiligde overwegen	-304	304	0	0	0
- V B 5 Bestedingsritme Bestrijding fietsonveiligheid	-2.395	2.395	0	0	0
- VI 1 Reserve groot onderhoud wegen en water	-4.333	2.433	3.084	512	-615
- VI 2 Bijdrage proef batterijtrein	50	0	0	0	0
PS 15-12-2021:					
- 10 Aktualisatie financieel feroording en ferskate beliedsnota's	0	9	40	49	57
GS:					
GS actualisatie investeringen	1.764	0	0	0	0
GS bijdrage derden	4.150	60	60	0	0
GS lastneming subsidie	-208	208	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-2.439</i>	<i>5.418</i>	<i>13.744</i>	<i>1.022</i>	<i>-557</i>
Lasten begroting t/m jaarstukken 2021	146.570	124.821	127.653	102.285	98.684
Baten begroting t/m 2e berap 2021 (voor besluitvorming PS)	14.227	7.431	4.584	2.759	2.759
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS actualisatie investeringen	1.764	0	0	0	0
GS bijdrage derden	4.150	60	60	0	0

<i>Bedragen x € 1.000,-</i>	2021	2022	2023	2024	2025
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>5.913</i>	<i>60</i>	<i>60</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Baten begroting t/m jaarstukken 2021	20.140	7.491	4.644	2.759	2.759
Lasten - Baten	126.430	117.330	123.009	99.526	95.925

Programma 3: Omgeving

Lasten en baten

Aansluiting tussen 2^e berap 2021 en de jaarstukken 2021

<i>Bedragen x € 1.000,-</i>	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten begroting t/m 2e berap 2021 (voor besluitvorming PS)	168.527	112.470	90.169	63.572	62.245
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 10-11-2021:					
- I 11 IPO en BIJ12 voorjaarsnota 2021	23	0	0	0	0
- I 3 Bestedingsritme Procesmiddelen NP Drents Friese Wold	100	-50	-50	0	0
- I 4 Aanvullende middelen in relatie tot stikstofproblematiek	0	476	353	298	137
- I 5 Bestedingsritme samenwerking energie één loket	300	-300	0	0	0
- I 6 Bestedingsritme Klimaatvelop 2019 veenweide	-10.474	10.474	0	0	0
"- IV 1 De Nieuwe Afsluitdijk Programmakosten bijdragen van Sluis Kornwerderzand"	131	0	0	0	0
- IV 4 Extra Rijksmiddelen afronden spoedopgaven Bodemconvenant	-85	-85	0	0	0
- IV 7 Omzetten goederen- en dienstenbudgetten als gevolg intern uitvoeren taken	-125	0	0	0	0
- V A 1 Bestedingsritme Bestuursovereenkomst versterken Friese IJsselmeerkust	-550	550	0	0	0
- V A 2 Bestedingsritme Kaderrichtlijn Water	-400	400	0	0	0
- V A 3 Bestedingsritme Regiodeal Natuurinclusieve landbouw	-600	600	0	0	0
- V B 10 Bestedingsritme Transitie natuurinclusieve landbouw	-25	25	0	0	0
- V B 11 Bestedingsritme Potato Valley	-430	430	0	0	0
- V B 12 Bestedingsritme Landbouwagonder Dairy Valley	-400	400	0	0	0
- V B 13 Bestedingsritme De Saiter	-1.132	1.132	0	0	0
- V B 14 Bestedingsritme Decentralisatie uitkering bodemsanering	-1.375	825	550	0	0
- V B 6 Bestedingsritme Bestuurlijke overeenkomst (BOK) visserij	-100	0	100	0	0
- V B 7 Bestedingsritme Biodiversiteit	-528	0	528	0	0
- V B 8 Bestedingsritme Weidevogelbeleid	-200	200	0	0	0
- V B 9 Bestedingsritme Veenweidevisie	-17.151	14.351	2.800	0	0
- VI 3 Bestedingsritme reserve Natuurpact	-1.541	380	1.162	0	0
GS:					
GS bijdrage derden	2.114	11.270	10.000	10.000	13.302
GS breed cofinancierings budget	2.252	500	0	0	0
GS provinciefonds	1.883	41	0	0	0

<i>Bedragen x € 1.000,-</i>	2021	2022	2023	2024	2025
GS reserve natuurpact	-800	0	0	400	400
GS voorwaardelijk	0	0	0	791	458
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-29.113</i>	<i>41.619</i>	<i>15.443</i>	<i>11.489</i>	<i>14.296</i>
Lasten begroting t/m jaarstukken 2021	139.414	154.089	105.612	75.061	76.541
Baten begroting t/m 2e berap 2021 (voor besluitvorming PS)	52.310	6.637	6.060	1.618	1.487
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 10-11-2021:					
- I 4 Aanvullende middelen in relatie tot stikstofproblematiek	0	234	234	234	234
- I 6 Bestedingsritme Klimaatvelop 2019 veenweide	-11.913	11.913	0	0	0
- V B 9 Bestedingsritme Veenweidevisie	-13.332	13.332	0	0	0
GS:					
GS bijdrage derden	2.114	11.270	10.000	10.000	13.302
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-23.131</i>	<i>36.750</i>	<i>10.234</i>	<i>10.234</i>	<i>13.536</i>
Baten begroting t/m jaarstukken 2021	29.179	43.387	16.294	11.853	15.023
Lasten - Baten	110.235	110.702	89.318	63.208	61.518

Programma 4: Economie

Lasten en baten

Aansluiting tussen 2^e berap 2021 en de jaarstukken 2021

<i>Bedragen x € 1.000,-</i>	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten begroting t/m 2e berap 2021 (voor besluitvorming PS)	49.844	26.935	21.397	5.801	5.228
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 10-11-2021:					
- I 7 Samenwerkingsverband IKW	60	0	0	0	0
- I 8 De Kanselarij	440	0	0	0	0
- IV 3 Ophogen budget breedband proceskosten	40	0	0	0	0
- V B 15 Bestedingsritme Leef- en woonklimaat	-300	300	0	0	0
- V B 16 Bestedingsritme Human capital	-700	700	0	0	0
- V B 17 Bestedingsritme Governance	-50	50	0	0	0
- V B 18 Bestedingsritme Infrastructuur economie	-667	667	0	0	0
- V B 19 Bestedingsritme Clusters economie	-757	502	-193	448	0
- V B 20 Bestedingsritme Kennisinstructuur	-500	500	0	0	0
- V B 21 Bestedingsritme Bijdrage Friese	-150	150	0	0	0
Projectenmachine					
- V B 22 Bestedingsritme Recreatie en toerisme	-305	191	114	0	0
- V B 23 Bestedingsritme Ondernemerschap	-150	150	0	0	0
- VII 1 Lastneming subsidies beschikkingen	1.887	-1.245	-642	0	0
GS:					
GS bedrijfsvoering	54	40	0	0	0
GS bijdrage derden	687	0	0	0	0
GS breed cofinancierings budget	399	255	226	63	48
GS breed corona budget	0	658	0	0	0
GS provinciefonds	0	21	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-12</i>	<i>2.939</i>	<i>-496</i>	<i>512</i>	<i>48</i>
Lasten begroting t/m jaarstukken 2021	49.832	29.874	20.901	6.313	5.276
Baten begroting t/m 2e berap 2021 (voor besluitvorming PS)	9.671	1.716	1.751	1.612	1.527
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 10-11-2021:					
- IV 3 Ophogen budget breedband proceskosten	40	0	0	0	0
GS:					
GS bijdrage derden	687	0	0	0	0
GS breed cofinancierings budget	259	177	162	63	48
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>986</i>	<i>177</i>	<i>162</i>	<i>63</i>	<i>48</i>

<i>Bedragen x € 1.000,-</i>	2021	2022	2023	2024	2025
Baten begroting t/m jaarstukken 2021	10.657	1.893	1.913	1.675	1.576
Lasten - Baten	39.175	27.981	18.988	4.637	3.700

Programma 5: Mienskip

Lasten en baten

Aansluiting tussen 2^e berap 2021 en de jaarstukken 2021

<i>Bedragen x € 1.000,-</i>	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten begroting t/m 2e berap 2021 (voor besluitvorming PS)	71.131	57.176	49.768	43.862	33.433
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 10-11-2021:					
- I 9 Organisatiekosten ANNO III 2022-2024	0	125	125	125	0
- II 2 Vrijval Agenda Netwerk Noordoost I (ANNO I)	-276	0	0	0	0
- V B 24 Bestedingsritme Nota Plattelandsbeleid	-150	150	0	0	0
- V B 25 Bestedingsritme Procesgelden DOM's	-180	180	0	0	0
- V B 26 Bestedingsritme Breedtesport	-60	60	0	0	0
- V B 27 Bestedingsritme Demografische ontwikkelingen	-210	210	0	0	0
- V B 28 Bestedingsritme Cofinanciering rijksbijdrage monumenten	-84	84	0	0	0
- V B 29 Bestedingsritme Taal	-575	575	0	0	0
- V B 30 Bestedingsritme Cultuur continuering tijdelijke budgetten	-70	70	0	0	0
- V B 31 Bestedingsritme Ryksbydrage feroaring Kurrikulum	48	-48	0	0	0
- V B 32 Bestedingsritme Kansenfonds	-143	143	0	0	0
- V B 33 Bestedingsritme Museum Hindeloopen	-400	500	-100	0	0
- V B 34 Bestedingsritme Iepen Mienskipsfûns	-217	217	0	0	0
- VI 5 Aanvulling reserves BCB EFRO en IKW	723	-723	0	0	0
- VII 1 Lastneming subsidies beschikkingen	2.914	-1.099	-925	-889	0
GS:					
GS bijdrage derden	1.458	0	0	0	0
GS breed corona budget	500	0	0	0	0
GS lastneming subsidie	-9.367	2.455	5.966	946	0
GS nominaal	0	0	0	0	0
GS provinciefonds	20	20	20	20	20
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-6.070</i>	<i>2.918</i>	<i>5.086</i>	<i>202</i>	<i>20</i>
Lasten begroting t/m jaarstukken 2021	65.062	60.094	54.854	44.064	33.453
Baten begroting t/m 2e berap 2021 (voor besluitvorming PS)	2.647	703	453	353	17
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					

<i>Bedragen x € 1.000,-</i>	2021	2022	2023	2024	2025
GS bijdrage derden	1.458	0	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>1.458</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Baten begroting t/m jaarstukken 2021	4.105	703	453	353	17
Lasten - Baten	60.957	59.391	54.402	43.711	33.437

Programma 6: Bedrijfsvoering

Lasten en baten

Aansluiting tussen 2^e berap 2021 en de jaarstukken 2021

<i>Bedragen x € 1.000,-</i>	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten begroting t/m 2e berap 2021 (voor besluitvorming PS)	81.137	75.528	75.093	70.785	68.979
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 10-11-2021:					
- I 10 Capaciteit	3.463	0	0	0	0
- I 11 IPO en BIJ12 voorjaarsnota 2021	166	0	0	0	0
- I 4 Aanvullende middelen in relatie tot stikstofproblematiek	0	1.528	1.551	1.440	430
- IV 4 Extra Rijksmiddelen afronden spoedopgaven Bodemconvenant	85	85	0	0	0
- IV 7 Omzetten goederen- en dienstenbudgetten als gevolg intern uitvoeren taken	125	0	0	0	0
- V B 1 Bestedingsritme Bestuurlijke vernieuwing	0	98	98	0	0
- V B 35 Bestedingsritme Aanpassing systemen voor omgevingswet	-903	903	0	0	0
- V B 36 Bestedingsritme Energieneutrale provinciale gebouwen	-89	89	0	0	0
- VI 4 Bestedingsritme groot onderhoud gebouwen	-1.143	924	875	14	39
PS 15-12-2021:					
- 10 Aktualisatie financieel feroording en ferskate beliedsnota's	0	160	-180	-747	-269
GS:					
GS bedrijfsvoering	43	-36	22	6	-63
GS bijdrage derden	127	0	0	0	0
GS breed corona budget	125	0	0	0	0
GS nominaal	0	-3	-3	-3	-3
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>1.999</i>	<i>3.747</i>	<i>2.363</i>	<i>710</i>	<i>134</i>
Lasten begroting t/m jaarstukken 2021	83.136	79.275	77.456	71.495	69.113
Baten begroting t/m 2e berap 2021 (voor besluitvorming PS)	1.250	262	262	262	262
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bijdrage derden	127	0	0	0	0
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>127</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>

<i>Bedragen x € 1.000,-</i>	2021	2022	2023	2024	2025
Baten begroting t/m jaarstukken 2021	1.377	262	262	262	262
Lasten - Baten	81.759	79.013	77.194	71.233	68.851

Programma 7: Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Lasten en baten

Aansluiting tussen 2^e berap 2021 en de jaarstukken 2021

<i>Bedragen x € 1.000,-</i>	2021	2022	2023	2024	2025
Lasten begroting t/m 2e berap 2021 (voor besluitvorming PS)	32.867	29.486	25.642	20.054	22.598
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
PS 10-11-2021:					
- II 3 Toevoeging onvoorzien aan begrotingssaldo	-157	0	0	0	0
- V A 4 Bestedingsritme Decentralisatie	-10.300	0	0	0	10.300
Uitkering Regiodeal Holwerd aan Zee					
- V B 37 Bestedingsritme Gebiedsontwikkeling WTC fase II	-4.947	4.947	0	0	0
- V B 38 Bestedingsritme Structuurversterking economie	-1.000	1.000	0	0	0
GS:					
GS bijdrage derden	198	0	0	0	0
GS breed cofinancierings budget	-2.392	-578	-63	0	0
GS breed corona budget	-625	-658	0	0	0
GS financieel kader	-86	0	0	0	0
GS nominaal	-127	0	0	0	0
GS provinciefonds	0	181	219	249	279
GS voorwaardelijk	0	0	0	-791	-458
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>-19.436</i>	<i>4.892</i>	<i>156</i>	<i>-542</i>	<i>10.121</i>
Lasten begroting t/m jaarstukken 2021	13.430	34.378	25.798	19.511	32.718
Baten begroting t/m 2e berap 2021 (voor besluitvorming PS)	300.656	302.197	300.675	299.133	299.181
<i>Begrotingswijzigingen (BW):</i>					
PS:					
GS:					
GS bijdrage derden	198	0	0	0	0
GS financieel kader	774	1.594	1.593	1.592	1.591
GS provinciefonds	3.500	1.611	1.767	1.697	2.039
<i>Begrotingswijziging totaal</i>	<i>4.471</i>	<i>3.205</i>	<i>3.360</i>	<i>3.289</i>	<i>3.630</i>
Baten begroting t/m jaarstukken 2021	305.128	305.402	304.035	302.421	302.811
Lasten - Baten	-291.697	-271.024	-278.237	-282.910	-270.093

3.3 EMU-saldo

In de onderstaande tabel staat de raming en de realisatie van het EMU-saldo 2021.

Bedragen x € 1.000,-	Begroting 2021 volgens begroting 2021	Rekening 2021	
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-95.009	-34.996	+
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	55.384	13.755	-
3. Mutatie voorzieningen	2.094	-691	+
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)		-600	-
5. Boekwinst bij verkoop effecten en boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa en ook de afwaardering van de financiële vaste activa			+
Raming/realisatie EMU-saldo	-148.299	-48.812	

Toelichting

De grootste verschillen tussen de realisatie en de begroting zitten in het exploitatiesaldo, de (im)materiële vaste activa en mutatie voorzieningen.

Exploitatiesaldo

Het verschil in het exploitatiesaldo bestaat voornamelijk uit begrote uitgaven die in 2021 niet tot besteding zijn gekomen. De niet bestede gelden zijn grotendeels doorgeschoven naar 2022 en volgende jaren, waarin wel wordt verwacht dat de uitgaven zullen plaatsvinden.

(Im)materiële vast activa

Er is in 2021 € 41,6 mln. minder aan materiële vaste activa geactiveerd dan begroot. Bij langjarige (infra)trajecten is een verschuiving van de planning en het jaar van activering gebruikelijk.

Mutatie Voorzieningen

In de primitieve begroting was nog een voorziening groot onderhoud geraamd en deze is inmiddels opgeheven. Daarnaast was er een (gedeeltelijke) vrijval van een pensioenvoorziening.

3.4 Begrippenlijst

Accountantsverklaring

Schriftelijke mededeling van de accountant waarin deze een oordeel geeft over de getrouwheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties en de rechtmatigheid van de financiële beheershandelingen die geleid hebben tot deze verantwoording. Getrouwheid betreft de juistheid en de volledigheid van de verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Rechtmatigheid betreft de mate waarin zogenoemde financiële beheershandelingen conform de interne en externe regelgeving zijn uitgevoerd.

Accres

Het accres is het bedrag waarmee het beschikbare bedrag van het provinciefonds jaarlijks wordt aangepast, gebaseerd op een bestuurlijk overeengekomen normeringsystematiek.

Algemene middelen

Dekkingsmiddelen waaraan nog geen specifieke bestemming is gegeven, bijvoorbeeld de vrij aanwendbare reserve, de algemene uitkering uit het provinciefonds en de opbrengst uit de opcenten motorrijtuigenbelasting.

Balans

Overzicht van de waarde van de activa (bezittingen, vorderingen) en passiva (reserves, voorzieningen, schulden) op één moment, bijvoorbeeld op 31 december van het kalenderjaar. De balans is een verplicht onderdeel van de jaarrekening. In de begroting wordt een geprognosticeerde balans opgenomen.

Baten en lasten

De provincie is verplicht het zogenoemde stelsel van baten en lasten toe te passen. Uitgangspunt voor het jaar waarin de lasten worden geraamd, c.q. verantwoord is het (verwachte) moment van prestatielevering. Dit in plaats van het betaalmoment (kasstelsel). Voor projectsubsidies geldt in principe dat de lasten worden genomen in het 1e jaar van de projectperiode, tenzij de subsidie het vastgestelde grensbedrag overschrijdt en uit de beschikking blijkt dat de activiteiten in meerdere jaren zal plaatsvinden.

Begroting

Het overzicht van de geraamde (verwachte) kosten en opbrengsten in een bepaald jaar, opgezet volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De begroting wordt vastgesteld door Provinciale Staten. In tegenstelling tot het rijk is de provincie verplicht met een sluitende begroting te werken.

Begrotingsaldo

Het saldo van in de begroting geraamde baten en lasten in de exploitatie (programma's).

Begrotingswijziging

Een aanpassing van de ramingen van baten en lasten tijdens het begrotingsjaar. Begrotingswijzigingen wordt vastgesteld door Provinciale Staten, behoudens enkele begrotingswijzigingen die door Gedeputeerde Staten worden vastgesteld.

Besluit Begroting en Verantwoording decentrale overheden (BBV)

Wettelijk bepaalde voorschriften voor de inrichting van de begroting en de jaarstukken.

Crediteuren

Balanspost (schuld) aan de passivakant van de balans. Indien prestaties door een derde aan de provincie geleverd zijn, maar de betaling in het volgende begrotingsjaar volgt wordt de volledige last in het jaar van levering genomen. Het nog te betalen bedrag wordt als schuld op de balans verantwoord. Deze methodiek vloeit voort uit het stelsel van baten en lasten, waarbij niet het betaalmoment, maar het moment van prestatielevering leidend is voor de ramingen en verantwoording van uitgaven en inkomsten. Zie hierboven bij baten en lasten.

Decentralisatie-uitkering provinciefonds

De verdeling van de decentralisatie-uitkering volgt niet de regels van de reguliere verdeling van de algemene uitkering van het provinciefonds. Anders dan bij de integratie-uitkering, waar de termijn van overheveling naar de algemene uitkering van tevoren vaststaat, ontbreekt bij de decentralisatie-uitkering een dergelijke termijn.

Doeluitkering (of specifieke uitkering)

Door een ministerie aan de provincie verstrekte gelden ter uitvoering van een specifieke taak. Een doeluitkering mag alleen aan het voorgeschreven doel worden besteed.

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het totaal aan inkomsten min de uitgaven van het rijk, sociale fondsen en lokale overheden. Hierbij zitten ook inkomsten en uitgaven met een kapitaalkarakter. Zoals aan- en verkopen van grond, investeringen, investeringsbijdragen en opbrengsten uit de verkoop van gas.

Exploitatie

De baten en lasten in de beleidsprogramma's. Dit betreffen de lopende inkomsten en uitgaven met betrekking tot een kalenderjaar, geraamd en verantwoord conform het stelsel van baten en lasten. Dit in tegenstelling tot investeringsuitgaven. Na oplevering van het investeringsproject worden de op de balans geactiveerde uitgaven afgeschreven. De afschrijvingslasten worden in de exploitatie bij de betreffende programma's geraamd, c.q. verantwoord.

Financiële beheershandeling

Handelingen zoals aanbesteden, inkopen en het verstrekken van subsidies. Deze handelingen leiden tot het verantwoorden van baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening. Financiële beheershandelingen zijn onderwerp van de interne en externe controle op de rechtmatigheid.

Garantie

Zekerheidsstelling door de provincie ten behoeve van derden die een lening aantrekken. Bij derden valt te denken aan bijvoorbeeld gezondheidsinstellingen. Ingeval van wanbetaling zal de provincie de resterende schuld aflossen.

IBOI

Prijs bruto overheidsinvesteringen (IBOI): de gemiddelde prijsstijging van de bruto investeringen van de collectieve sector.

Jaarrekening

Overzicht van de in een bepaald jaar gerealiseerde baten en lasten (programma- of exploitatierekening). In de jaarrekening is ook een balans opgenomen waaruit de vermogenspositie blijkt.

Jaarrekeningresultaat

Het saldo van gerealiseerde baten en lasten in de jaarrekening inclusief onttrekkingen en stortingen aan reserves. Een positief jaarrekeningresultaat wordt toegevoegd aan de vrij aanwendbare reserve (eigen vermogen). Deze reserve behoort tot de algemene middelen. Een negatief jaarrekeningresultaat wordt opgevangen door een onttrekking aan de vrij aanwendbare reserve.

Leges

Leges worden geheven ter dekking van de kosten van provinciale dienstverlening.

Normenkader

Overzicht van wet- en regelgeving (extern en intern) aan de hand waarvan de accountant de rechtmatigheid van de financiële beheershandelingen controleert.

Overlopende passiva

Dit betreffen bijdragen van andere overheden voor specifieke doelen. Voor deze bijdragen geldt een zogenoemde terugbetalingsverplichting in het geval van niet-besteding. De nog te ontvangen of terug te betalen bedragen worden verantwoord op de balans (jaarrekening). De besteding en de daar tegenoverstaande dekking (bate) worden in de exploitatie (programma's) ten laste van deze balansposten verantwoord. Tegenover de last staat doorgaans een bate met dezelfde hoogte. Het gebruik van overlopende passiva is verplicht op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Planning- en controlcyclus

De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen van de kadernota, de begroting, de bestuursrapportages en de jaarstukken.

Provinciefonds

Uitkering van het rijk die de provincie in principe vrij mag besteden. Dit ter onderscheiding van doeluitkeringen/specifieke uitkeringen met een gebonden besteding.

Reserve

Reserves behoren tot het eigen vermogen en kunnen worden ingedeeld in algemene en bestemmingsreserves. Aan bestemmingsreserves is door Provinciale Staten een bepaalde bestemming gegeven.

Risicoparaagraaf

Onderdeel van de paragraaf Weerstandsvermogen waarin wordt ingegaan op risico's waarvoor geen beheersmaatregelen zoals voorzieningen en verzekeringen zijn getroffen. Indien een risico zich voltrekt komen de hieruit voortvloeiende kosten ten laste van de zogenoemde algemene middelen.

Structurele budgetten

Middelen voor jaarlijks terugkomende uitgaven.

Niet structurele budgetten

Niet structurele budgetten (o.a. tijdelijke budgetten, reserves en voorzieningen) zijn geraamde uitgaven (lasten) die aan een specifieke periode zijn toegekend.

Tijdelijke Budgetten

Categorie A: Overeenkomsten met medeoverheden en andere partijen

Bij deze categorie blijven de begrote middelen beschikbaar voor deze projecten gedurende de looptijd van de overeenkomst.

Categorie B: Meerjarige tijdelijke budgetten

Bij deze tijdelijke budgetten mogen meerjarige verplichtingen aangegaan worden. Aan het eind van het jaar vallen niet bestede gelden vrij naar het rekeningsaldo

De nog openstaande verplichtingen in dat jaar gaan naar de crediteurenpost.

In het geval dat er een overbesteding is na besteding dan zal de overbesteding ten laste komen van het volgende jaar. In dat geval wordt het budget van het volgende jaar afgeraamd ten gunste van de reserve tijdelijke budgetten.

Treasury

Het geheel van activiteiten voor het beheer van de liquide middelen (geldstromen) en de financiering van de provinciale taken.

Voorziening

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen en geven een schatting van voorzienbare lasten in verband met risico's en verplichtingen, waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per de balansdatum min of meer onzeker zijn.

Daarnaast worden middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is op grond van het BBV geclassificeerd onder de voorzieningen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is een maatstaf om te beoordelen of de provincie in staat is om nadelige gevolgen van risico's op te vangen. Dit zonder dat daarbij de continuïteit van de uitvoering van taken in gevaar komt dan wel dat het beleid moet worden gewijzigd.

Het weerstandsvermogen is afhankelijk van de 'benodigde weerstandscapaciteit' en de 'beschikbare weerstandscapaciteit'.

Bijlage 5

Investerings 2021

Soort investering	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO		
	uitgaven 1-1-2021	Begroot 2021	Bestedingen 2021	inkomsten 1-1-2021	Begroot 2021	Inkomsten 2021	aanschafwaarde 1-1-2021	2021	aanschafwaarde 31-12-2021
Totaal Bedrijfsmiddelen	1.538.520	5.759.700	2.599.084	-	-	-	1.538.520	5.759.700	4.137.604
Totaal Projecten	1.363.674.552	201.116.700	41.319.581	865.121.873	74.587.300	16.435.523	498.552.679	126.529.400	523.436.736
Totaal Grondbeleid	63.332.366	35.095.200	2.937.193	18.352.736	3.215.400	6.130.902	44.979.630	31.879.800	41.785.921
Totaal Financiële vaste activa	387.802.410	190.227.900	109.883.868	15.803.813	3.379.300	20.650.033	371.998.598	186.848.600	461.232.433
Totaal 2021	1.816.347.848	432.199.500	156.739.726	899.278.421	81.182.000	43.216.458	917.069.427	351.017.500	1.030.592.695

	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO			Tijd	Geld
	uitgaven 1-1-2021	Begroot 2021	Bestedingen 2021	inkomsten 1-1-2021	Begroot 2021	Inkomsten 2021	aanschafwaarde 1-1-2021	2021	aanschafwaarde 31-12-2021		
Bedrijfsmiddelen 2021											
Camera ed filmploeg 2020	0	7.000	0	0	0	0	0	7.000	0	Afgerekend	Afgerekend
Vervanging en uitbreiding rapportagetool Cognos 8	75.891	114.100	0	0	0	0	75.891	114.100	75.891	☒	☒
Smartphones 2020	105.834	299.200	334.000	0	0	0	105.834	299.200	439.834	Afgerekend	Afgerekend
Project doorstep 2020	297.150	1.142.800	1.058.350	0	0	0	297.150	1.142.800	1.355.500	☒	☒
Koffiemachines 2019	0	18.000	0	0	0	0	0	18.000	0	Afgerekend	Afgerekend
ICT koppeling basisregistratie 2020	39.549	10.500	5.191	0	0	0	39.549	10.500	44.740	Afgerekend	Afgerekend
Werkplekken CAD/GIS 2020 Doorstep 2	0	45.000	33.548	0	0	0	0	45.000	33.548	☒	☒
Totaal Automatisering	518.425	1.636.600	1.431.089	0	0	0	518.425	1.636.600	1.949.514		
Bureaustoelen swoppers	50.499	49.600	0	0	0	0	50.499	49.600	50.499	☒	☒
Douchevoorziening Skulherne	0	25.000	1.356	0	0	0	0	25.000	1.356	☒	☒
Steunpunt Bolsward installaties	0	199.700	0	0	0	0	0	199.700	0	☒	☒
Steunpunt Bolsward inrichting	0	24.400	0	0	0	0	0	24.400	0	☒	☒
Steunpunt Bolsward	0	2.174.400	5.000	0	0	0	0	2.174.400	5.000	☒	☒
Laadpaal steunpunt Uitwellingerga	0	27.000	0	0	0	0	0	27.000	0	☒	☒
Heftruck bj Swettheus	0	26.300	26.250	0	0	0	0	26.300	26.250	☒	☒
PV panelen steunpunt Stiens	0	31.700	2.720	0	0	0	0	31.700	2.720	☒	☒
Energieneutraal maken steunpunt Stiens	0	30.000	1.357	0	0	0	0	30.000	1.357	☒	☒
Totaal Huisvesting	50.499	2.588.100	36.683	0	0	0	50.499	2.588.100	87.182		
Vervanging ICT statenleden	0	80.000	0	0	0	0	0	80.000	0	☒	☒
Vervanging Key2Financien	0	150.000	0	0	0	0	0	150.000	0	☒	☒
Totaal Overige bedrijfsmiddelen	0	230.000	0	0	0	0	0	230.000	0		
PW 10 inspectievaartuig	529.689	541.300	541.191	0	0	0	529.689	541.300	1.070.880	Afgerekend	Afgerekend
PW 102 motor (2020)	0	31.000	4.635	0	0	0	0	31.000	4.635	Afgerekend	Afgerekend
PW 200 kraan (2020)	19.446	55.600	0	0	0	0	19.446	55.600	19.446	Afgerekend	Afgerekend
PW 205 mechanisatie oa spudpalen (2021)	0	10.000	0	0	0	0	0	10.000	0	☒	☒
PW 303 motor (2019)	26.600	4.400	0	0	0	0	26.600	4.400	26.600	Afgerekend	Afgerekend
PW 10 Electra en hulpsystemen	135.019	194.000	169.146	0	0	0	135.019	194.000	304.165	Afgerekend	Afgerekend
PW 10 Voorstuwing	258.842	371.200	321.998	0	0	0	258.842	371.200	580.840	Afgerekend	Afgerekend
2 Bebakeningwagens 2020	0	12.500	12.500	0	0	0	0	12.500	12.500	Afgerekend	Afgerekend
6 GPS ontvangers 2020	0	85.000	81.843	0	0	0	0	85.000	81.843	Afgerekend	Afgerekend
Totaal Voer- en vaartuigen	969.597	1.305.000	1.131.312	0	0	0	969.597	1.305.000	2.100.909		
Totaal Bedrijfsmiddelen	1.538.520	5.759.700	2.599.084	0	0	0	1.538.520	5.759.700	4.137.604		

Projecten 2021	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO			Tijd	Geld
	uitgaven 1-1-2021	Begroot 2021	Bestedingen 2021	inkomsten 1-1-2021	Begroot 2021	Inkomsten 2021	aanschafwaarde 1-1-2021	2021	aanschafwaarde 31-12-2021		
Electric Only route Bûtenfjild	3.643.295	-38.300	1.726	3.580.000	20.000	0	63.295	-58.300	65.021		
FMP bereikbh Terh/Grutte-Lytse Griene	1.090.540	105.300	0	1.090.540	105.300	0	0	0	0	Afgerekend	Afgerekend
FMP Afstbed bijdr Sweteh nieuwb 12 jr.	84.700	-84.700	-84.700	0	0	0	84.700	-84.700	0	Afgerekend	Afgerekend
FMP Afstbed bijdr Sweteh nieuwb 48 jr.	381.200	-381.200	-381.200	0	0	0	381.200	-381.200	0	Afgerekend	Afgerekend
FMP Afstbed bijdr Sweteh tijdelijk 5 jr.	239.500	-239.500	-239.500	0	0	0	239.500	-239.500	0	Afgerekend	Afgerekend
FMP Afstbed bijdr Sweteh tijdelijk 10 jr.	64.600	-64.600	-64.600	0	0	0	64.600	-64.600	0	Afgerekend	Afgerekend
FMP Afstbed bijdr Sweteh tijdelijk 25 jr.	323.100	-323.100	-323.100	0	0	0	323.100	-323.100	0	Afgerekend	Afgerekend
FMP Bijdr glasvezel en programmakosten	3.803.245	-3.803.200	-3.803.245	0	0	0	3.803.245	-3.803.200	0	Afgerekend	Afgerekend
FMP Afstandbed bruggen cluster Dokkum	0	593.600	20.783	0	353.500	20.783	0	240.100	0		
FMP Afstbed bruggen cluster Leeuwarden	1.024.132	3.264.700	687.947	129.844	553.700	466.869	894.288	2.711.000	1.115.365		
FMP Bijdrage aansluitingen Swettehus	300.000	-300.000	-300.000	0	0	0	300.000	-300.000	0	Afgerekend	Afgerekend
FMP Bijdr Swettehus Duurzaam en zelfvoorz	89.700	-89.700	-89.700	0	0	0	89.700	-89.700	0	Afgerekend	Afgerekend
Totaal Friese Meren Project	11.044.012	-1.360.700	-4.575.589	4.800.384	1.032.500	487.652	6.243.627	-2.393.200	1.180.386		
Onderzoek en voorbereiding kunstwerken	4.230	95.700	-4.230	0	0	0	4.230	95.700	0		
Brug Welsryp	3.103.043	997.000	49.068	0	0	0	3.103.043	997.000	3.152.111	Afgerekend	Afgerekend
Stationsbrug te Franeker	10.430.147	171.200	35.578	2.066.350	0	0	8.363.797	171.200	8.399.376	Afgerekend	Afgerekend
Brug Hallummervaart te Hallum	87.043	2.095.500	0	0	0	0	87.043	2.095.500	87.043		
Brug Baard	1.574.305	1.926.700	1.315.212	0	0	0	1.574.305	1.926.700	2.889.517		
Brug Dokkumer Grootdiep Engwierum	107.052	400.000	145.002	0	0	0	107.052	400.000	252.054		
Brug Kiesterzijl	0	600.000	0	0	0	0	0	600.000	0		
Brug Dronrijp	14.719.779	801.300	228.365	20.000	0	0	14.699.779	801.300	14.928.145		
Kunstwerken N359	2.802.349	1.520.400	596.035	1.020.371	0	-1.000.000	1.781.978	1.520.400	3.378.013		
Brug Follega Follegaasterbrug	1.287.111	1.232.300	1.699.790	275.000	0	0	1.012.111	1.232.300	2.711.901		
Stokersverlaat Appelscha	3.190.512	259.600	26.224	0	0	0	3.190.512	259.600	3.216.736	Afgerekend	Afgerekend
Vaste brug Hijum	41.962	50.000	0	0	0	0	41.962	50.000	41.962		
Prikkedam te Makkinga	53.202	54.500	0	0	0	0	53.202	54.500	53.202		
MPK Bedrijfsvoering	49.500	1.750.000	0	0	0	0	49.500	1.750.000	49.500		
Sudergobrege Workum	4.223.991	206.000	54.556	0	0	0	4.223.991	206.000	4.278.547	Afgerekend	Afgerekend
Brug Rottum	3.950	710.000	0	0	0	0	3.950	710.000	3.950		
Jousterbrug Heerenveen	4.055	139.900	0	0	0	0	4.055	139.900	4.055		
Skarsterbrug	3.950	5.000	0	0	0	0	3.950	5.000	3.950		
Gerke Numanbrug Gorredijk	3.950	5.000	0	0	0	0	3.950	5.000	3.950		
Brug Zijlsterrijd Kollum	25.293	439.700	103.013	0	0	0	25.293	439.700	128.305		
Oldetrijnsterbrug	8.288	600	0	0	0	0	8.288	600	8.288		
Brug Nieuweschoot	26.170	430.000	0	0	0	0	26.170	430.000	26.170		
Brug Mildam	3.950	15.000	0	0	0	0	3.950	15.000	3.950		
Brug Oldelamer Munnekeburen	3.950	5.000	0	0	0	0	3.950	5.000	3.950		
Brug Zijlroede Lemmer	3.950	455.000	50.760	0	0	0	3.950	455.000	54.710		
Brug Ravenswoud Appelscha	3.950	5.000	0	0	0	0	3.950	5.000	3.950		
Brug Noorder Oudeweg Broek	3.950	5.000	0	0	0	0	3.950	5.000	3.950		
Brug Linthorst Homansluis	3.950	5.000	0	0	0	0	3.950	5.000	3.950		
Brug Donkerbroek	3.950	5.000	0	0	0	0	3.950	5.000	3.950		
Sansleatbrege Terherne	104.426	909.500	866.841	0	100.000	100.000	104.426	809.500	871.267		
Venekoterbrug	386.931	4.588.100	1.231.475	0	0	0	386.931	4.588.100	1.618.406		
Koebrug bij Metslawier	164.234	970.100	269.557	0	0	0	164.234	970.100	433.790		
Brug Janesloot	0	115.000	0	0	0	0	0	115.000	0		
Brug Easterlittens	22.885	157.100	144.748	0	0	0	22.885	157.100	167.633		
Brug Mildam	0	180.000	0	0	0	0	0	180.000	0		
Brug Willem Loresluis	0	175.000	5.844	0	0	0	0	175.000	5.844		

Projecten 2021	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO			Tijd	Geld
	uitgaven 1-1-2021	Begroot 2021	Bestedingen 2021	inkomsten 1-1-2021	Begroot 2021	Inkomsten 2021	aanschafwaarde 1-1-2021	2021	aanschafwaarde 31-12-2021		
Onderdoorgang N31 Zuidwalweg	0	350.000	102.466	0	0	0	0	350.000	102.466		
Spoorbrug HRMK	30.887	1.469.100	37.242	0	0	0	30.887	1.469.100	68.129	Afgerekend	Afgerekend
Aquaduct Jeltessloot en Galamadammen	0	195.000	0	0	0	0	0	195.000	0		
Frisiabrug	0	140.000	0	0	0	0	0	140.000	0		
Visvliet Lauwers	0	150.000	0	0	0	0	0	150.000	0		
Totaal Kunstwerken (MPK)	42.486.899	23.784.300	6.957.546	3.381.721	100.000	-900.000	39.105.178	23.684.300	46.962.724		
N381	172.056.855	2.134.300	465.480	94.610.558	1.330.700	739.318	77.446.297	803.600	77.172.459		
CA: Algemeen	385.729.788	20.020.800	3.817.454	237.181.587	11.396.800	1.080.686	148.548.200	8.624.000	151.284.968		
Reconstrctie N359 Lemmer	12.772.201	3.420.800	100.818	1.333.048	0	0	11.439.153	3.420.800	11.539.971		
Refurbishment	0	564.000	0	0	0	0	0	564.000	0		
OV plushaltes	140.942	309.100	0	0	0	0	140.942	309.100	140.942		
Stalling Schiermonnikoog	2.100	697.900	0	0	0	0	2.100	697.900	2.100		
N359 drie tunnels	0	224.400	0	0	0	0	0	224.400	0		
RSP Werpsterhoek fase 2 sanering overwegen	0	50.000	0	0	0	0	0	50.000	0		
Totaal Majeure projecten	570.701.885	27.421.300	4.383.752	333.125.193	12.727.500	1.820.004	237.576.692	14.693.800	240.140.440		
N910 Stroobossertrekweg 2e fase	4.771.332	361.300	92	1.418.079	0	0	3.353.253	361.300	3.353.345		
N358 Uterwei (Noordelijke deel)	5.579.074	5.978.200	365.683	1.764.909	136.700	0	3.814.165	5.841.500	4.179.848		
N357 opwaardering Stiens - Holwerd	13.150.642	391.900	3.741	5.245.973	0	0	7.904.669	391.900	7.908.410		
Kwaliteitsverbetering haltevoorzieningen	1.921.863	23.800	5.904	0	0	0	1.921.863	23.800	1.927.767	Afgerekend	Afgerekend
Duurzame Openbare Verlichting	2.125.586	441.300	44.498	32.067	0	0	2.093.518	441.300	2.138.017		
N919 Afslag Rijweg	223.749	492.900	272.871	7.500	0	0	216.249	492.900	489.120		
N359 Bolsward-A7 aansluiting noordzijde	363.378	4.078.600	44.917	0	0	0	363.378	4.078.600	408.295		
N351 Afslag Lindedijk	50.089	0	-50.089	0	0	0	50.089	0	0	Afgerekend	Afgerekend
N354 Tsiengerbuorren- Dearsom	1.502.845	2.527.400	1.296.519	721.000	0	0	781.845	2.527.400	2.078.364		
Verbetering Venekoterweg bebouwde kom	703.471	603.100	514.593	703.471	603.000	514.593	0	100	0		
PAB Glasvezel en programmakosten	7.409.193	4.422.900	1.209.969	5.051.308	-3.750.600	-3.639.237	2.357.885	8.173.500	7.207.092		
PAB Cluster Van Harinxmakanaal	1.686.840	280.800	-17.583	94.763	1.712.800	1.574.494	1.592.077	-1.432.000	0		
PAB Cluster Zuid-Westhoek	2.309.744	348.800	39.843	570.000	1.789.700	1.779.587	1.739.744	-1.440.900	0		
PAB Swettehus tijdelijk	1.625.586	113.700	7.145	666.200	693.600	50.031	959.386	-579.900	916.500		
PAB Cluster Van Harinxmakanaal 10 jr.	0	567.700	521.859	0	0	0	0	567.700	521.859		
PAB Cluster Van Harinxmakanaal 25 jr.	0	791.900	727.955	0	0	0	0	791.900	727.955		
PAB Cluster Van Harinxmakanaal 50 jr.	0	353.200	324.680	0	0	0	0	353.200	324.680		
PAB Cluster Zuid Westhoek 10 jr.	0	553.600	550.472	0	0	0	0	553.600	550.472		
PAB Cluster Zuid Westhoek 25 jr.	0	802.600	798.065	0	0	0	0	802.600	798.065		
PAB Cluster Zuid Westhoek 50 jr.	0	433.500	431.050	0	0	0	0	433.500	431.050		
PAB Swettehus nieuwbouw 12 jr.	0	105.900	0	0	0	0	0	105.900	0		
PAB Swettehus nieuwbouw 24 jr.	0	476.500	0	0	0	0	0	476.500	0		
PAB Swettehus nieuwbouw 30 jaar	0	20.800	0	0	9.400	0	0	11.400	0		
PAB Swettehus nieuwbouw 48 jr.	0	476.500	0	0	0	0	0	476.500	0		
PAB Swettehus nieuwbouw 100 jaar	0	145.900	0	0	66.100	0	0	79.800	0		
PAB Swettehus nieuwbouw	1.648.020	2.685.000	0	715.900	684.200	-465.900	932.120	2.000.800	1.398.020		
PAB Swettehus tijdelijk 5 jr.	0	371.200	190.330	0	0	0	0	371.200	190.330		
PAB Swettehus tijdelijk 10 jr.	0	92.800	47.583	0	0	0	0	92.800	47.583		
PAB Swettehus tijdelijk 25 jr.	0	464.000	237.913	0	0	0	0	464.000	237.913		
N924 Oosterzee Echten Echternerbrug RYP	315.814	0	0	125.000	0	0	190.814	0	190.814	Afgerekend	Afgerekend
N383 Marsum RYP	269.165	230.200	230.174	90.000	0	0	179.165	230.200	409.338	Afgerekend	Afgerekend
N917 Selmien Haulerwijk RYP	2.948.898	846.100	52.763	1.838.791	0	0	1.110.107	846.100	1.162.870		
N393 Stiens Harlingen RYP	2.244.590	343.900	165.413	85.252	-85.300	-85.300	2.159.339	429.200	2.410.052		
N384 Dongjum Tzummarum RYP	465.686	892.400	1.086.931	166.000	29.000	17.150	299.686	863.400	1.369.467		

Projecten 2021	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO			Tijd	Geld
	uitgaven 1-1-2021	Begroot 2021	Bestedingen 2021	inkomsten 1-1-2021	Begroot 2021	Inkomsten 2021	aanschafwaarde 1-1-2021	2021	aanschafwaarde 31-12-2021		
N380 Oudeschoot Donkerbroek RYP	556.325	466.600	129.209	9.646	-9.600	-9.600	546.679	476.200	685.488		
N369 Drachten-Kootstert: bajon. en fietsover. RYP	1.664.846	1.531.900	1.005.540	687.882	-19.000	254.850	976.964	1.550.900	1.727.654		
N359 Sondel Lemmer RYP	3.842.829	283.500	298.456	724.939	0	0	3.117.890	283.500	3.416.346	Afgerekend	Afgerekend
N359 Bolsward Workum RYP	3.902.825	2.091.800	274.923	1.957.500	-757.500	-746.524	1.945.325	2.849.300	2.966.772		
N355 Twijzel Quatrebras RYP	824.285	3.153.300	274.955	287.218	274.400	250.000	537.067	2.878.900	562.022		
N351 Slijkenburg - Wolvega RYP	773.677	2.807.800	70.826	150.000	0	0	623.677	2.807.800	694.503		
Provinciebreed deel 2 RYP	943.478	342.500	1.586	0	0	0	943.478	342.500	945.064		
Verbreding Fietspaden	2.497.294	300	0	0	0	0	2.497.294	300	2.497.294	Afgerekend	Afgerekend
Verbetering Fietsnetwerk Fietspaden	0	600.000	0	0	0	0	0	600.000	0		
N361 Tytsjerk - Gytsjerk RYP	463.886	310.300	65.362	0	0	0	463.886	310.300	529.248		
Op zichzelfstaande locaties RYP	270.833	193.400	-20.370	0	0	0	270.833	193.400	250.463		
Knelpuntenpot RYP	109.029	18.200	-9.038	0	0	0	109.029	18.200	99.991	Afgerekend	Afgerekend
PAB Aansluiting bruggen op Swettehus	636.654	1.657.800	342.894	0	-300.000	-300.000	636.654	1.957.800	1.279.548		
PAB Brug Klaarkamp + Warrebrug	432.011	645.200	57.877	0	144.400	100.000	432.011	500.800	389.888		
PAB Rogslootbrug	74.999	333.500	255.972	0	0	0	74.999	333.500	330.971		
Bermverharding RYP	1.063.587	1.321.800	-372.887	0	-387.700	-387.700	1.063.587	1.709.500	1.078.401		
N351 Wolvega-Oosterwolde uitritten RYP	714.185	267.300	164.345	0	-16.500	-16.500	714.185	283.800	895.030		
N392 Krp Akkrum Aldeb Tijnje Gorred RYP	1.562.607	0	4.145	0	0	0	1.562.607	0	1.566.752	Afgerekend	Afgerekend
Obstakelbeveiliging RYP	435.276	193.900	63.757	0	0	0	435.276	193.900	499.033		
Afstandsbediening bedrijfsvoering	0	-697.100	0	0	0	0	0	-697.100	0		
N358 Skieding	6.469.310	10.198.200	2.993.817	0	7.931.300	4.729.162	6.469.310	2.266.900	4.733.965		
Fryslan Hurde Wyn BV aandelen kapitaal	100	0	0	0	0	0	100	0	100		
Fryslan Hurde Wyn BV voorfinanciering	149.900	0	0	0	0	0	149.900	0	149.900		
Aanmeldvoorziening (vh matrixborden)	18.450	115.300	69.936	0	0	0	18.450	115.300	88.386		
Sudergoabrege en Panhuysbrug 10 jaar	0	213.100	183.102	0	0	0	0	213.100	183.102		
Prov bruggen Heerenveen	0	823.500	0	0	0	0	0	823.500	0		
Sudergoabrege en Panhuysbrug 25 jaar	0	319.700	274.695	0	0	0	0	319.700	274.695		
Sudergoabrege en Panhuysbrug 50 jaar	0	177.500	152.513	0	0	0	0	177.500	152.513		
Sudergoabrege en Panhuysbrug	647.310	75.000	0	0	710.300	635.310	647.310	-635.300	12.000		
Swettehus totaal	2.262.881	11.639.600	8.827.368	0	7.571.600	-360.100	2.262.881	4.068.000	11.450.349		
FMP Bijdrage Swettehus terrein overig	90.300	-90.300	-90.300	0	0	0	90.300	-90.300	0	Afgerekend	Afgerekend
PAB Brug Baard	0	321.000	51	0	321.000	0	0	0	51		
PAB Brug Baard 10 jaar afschrijving	0	96.000	0	0	0	0	0	96.000	0		
PAB Brug Baard 25 jaar afschrijving	0	145.000	0	0	0	0	0	145.000	0		
PAB Brug Baard 50 jaar afschrijving	0	80.000	0	0	0	0	0	80.000	0		
Swettehus tijdelijk 2 jaar	0	392.800	201.406	0	0	0	0	392.800	201.406		
Bochtverruiming Franeker	73.847	100.000	14.924	0	0	0	73.847	100.000	88.771		
Bochtverruiming Leeuwarden Fonejacht	0	10.000	0	0	0	0	0	10.000	0		
Hekkeldepot de Bakkerij	21.320	1.149.700	21.320	0	0	0	21.320	1.149.700	42.640		
PAB Swettehus Terrein Overig	182.348	-182.300	-182.348	0	-90.300	-90.300	182.348	-92.000	90.300	Afgerekend	Afgerekend
PAB Swettehus Duurzaam en zelfvoorz	179.600	-179.600	-179.600	0	-89.700	-89.700	179.600	-89.900	89.700	Afgerekend	Afgerekend
Steunpunt Swettehus totaal 12 jaar	0	490.500	0	0	0	0	0	490.500	0		
Steunpunt Swettehus totaal 24 jaar	0	2.207.000	0	0	0	0	0	2.207.000	0		
Steunpunt Swettehus totaal 48 jaar	0	2.207.000	0	0	0	0	0	2.207.000	0		
Hoofd fietsroutes	0	5.375.000	0	0	0	0	0	5.375.000	0		
Ligplaatsen/wachtvoorziening VH kanaal	0	50.000	30.498	0	0	0	0	50.000	30.498		
Bocht Froskepolle VH kanaal	0	20.000	0	0	0	0	0	20.000	0		
Schreiersbrug	88.251	1.948.800	777.663	0	1.648.700	777.663	88.251	300.100	88.251		
Aanpassing busstation Sneek	0	1.000.000	0	0	0	0	0	1.000.000	0		

Projecten 2021	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO			Tijd	Geld
	uitgaven 1-1-2021	Begroot 2021	Bestedingen 2021	inkomsten 1-1-2021	Begroot 2021	Inkomsten 2021	aanschafwaarde 1-1-2021	2021	aanschwaaarde 31-12-2021		
N357 Hallum (Doniawei) RYP 2	20.974	731.100	104.165	0	0	0	20.974	731.100	125.139		
Sluis Kornwerderzand 1e fase bruggen	0	3.000.000	0	0	3.000.000	0	0	0	0		
N924 - Rohel - Echtenerbrug - Oosterzee RYP 2	0	400.000	2.465	0	0	0	0	400.000	2.465		
N392 Akkrum - Aldeboarn RYP 2	0	0	2.292	0	0	0	0	0	2.292		
N355 kom Noardburgum RYP 2	0	50.000	0	0	0	0	0	50.000	0		
N355 Vijversburg RYP 2	119	300.000	37.469	0	0	0	119	300.000	37.588		
Gebiedsproject Aldeboarn - De Deelen	2.783.564	12.056.600	470.747	0	2.912.000	3.193.566	2.783.564	9.144.600	60.744		
Gebiedsproject Hege Warren	27.550	14.972.400	2.184.367	0	1.668.000	1.676.056	27.550	13.304.400	535.861		
Oever Stroobosser Trekfeart	0	602.500	582.116	0	0	0	0	602.500	582.116		
Oever Polder De Waard 19-14-VB	0	0	6.938	0	0	0	0	0	6.938		
Oever Harlingen 20-04-VB	0	747.300	775.253	0	0	0	0	747.300	775.253		
Oever Franeker-West	0	11.800	15.329	0	0	0	0	11.800	15.329		
Oever Dronryp-Oost 19-11-VB	0	1.160.600	1.125.507	0	0	0	0	1.160.600	1.125.507		
Oever Depot Deinum-Skalkewiid 19-42-VB	0	12.800	15.700	0	0	0	0	12.800	15.700		
Totaal Overige projecten	85.100.012	118.988.000	30.128.235	23.113.397	26.400.000	9.361.601	61.986.615	92.588.000	82.753.248		
N31 Haak om Leeuwarden	154.162.062	10.426.800	4.380.784	148.565.846	11.485.100	1.049.775	5.596.216	-1.058.300	8.927.225		
Vaarweg Lemmer-Delfzijl	18.360.399	357.700	0	18.360.399	357.700	0	0	0	0		
Vervanging brug Skulenboarch en Kootstertille	1.058.991	282.800	0	1.058.991	282.800	0	0	0	0		
Vervanging brug Burgum	23.179.596	425.000	0	21.697.410	1.907.200	1.482.186	1.482.186	-1.482.200	0		
RSP Bereikbaarheid Leeuwarden	171.900.488	3.547.900	41.602	134.108.086	4.021.800	100.000	37.792.402	-473.900	37.734.004		
Turfroute profielverruiming	9.378.331	1.633.800	80.691	9.378.331	1.633.800	80.691	0	0	0		
ESGL-tunnel Hurdegaryp	7.967.145	1.593.100	-114.711	0	0	0	7.967.145	1.593.100	7.852.434		
Project ESGL Extra Sneltrain Gron Lwd	37.498.427	3.831.500	-894.987	0	3.898.200	-828.360	37.498.427	-66.700	37.431.800		
Totaal Projecten niet geactiveerd	423.505.440	22.098.600	3.493.380	333.169.064	23.586.600	1.884.292	90.336.376	-1.488.000	91.945.464		
Ministations Joure	1.034.181	18.300	-10	0	0	0	1.034.181	18.300	1.034.171		
RSP Traverse Harlingen	141.481.589	1.450.200	307.327	104.309.984	3.619.900	186.629	37.171.605	-2.169.700	37.292.303		
RSP Joure	78.479.336	7.425.200	550.550	59.585.955	7.120.800	3.595.345	18.893.381	304.400	15.848.586		
RSP Startkrediet	9.841.197	1.291.500	74.392	3.636.174	0	0	6.205.023	1.291.500	6.279.415		
Totaal Rijkprojecten	230.836.304	10.185.200	932.258	167.532.114	10.740.700	3.781.974	63.304.190	-555.500	60.454.475		
Eindtotaal	1.363.674.552	201.116.700	41.319.581	865.121.873	74.587.300	16.435.523	498.552.679	126.529.400	523.436.736		

Grondbeleid 2021	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO			Tijd	Geld
	uitgaven 1-1-2021	Begroot 2021	Bestedingen 2021	inkomsten 1-1-2021	Begroot 2021	Inkomsten 2021	aanschafwaarde 1-1-2021	2021	aanschfwaarde 31-12-2021		
Anticiperende grondaankopen	8.849.009	0	0	5.449.009	0	3.400.000	3.400.000	0	0	nvt	nvt
Natuurgrond tbv internationale opgave	11.811.932	4.918.000	423.685	863.749	1.042.900	597.387	10.948.183	3.875.100	10.774.481	nvt	nvt
Natuurgrond tbv provinciale opgave	11.052.242	3.980.900	-1.815.002	1.537.592	1.622.500	-202.462	9.514.650	2.358.400	7.902.109	nvt	nvt
IKG Gronden buiten herijkte NNN	30.932.627	0	619.931	10.502.385	0	2.126.687	20.430.242	0	18.923.486	nvt	nvt
Veenweidevisie grond De Welle Woudsend	167.500	0	0	0	0	0	167.500	0	167.500	nvt	nvt
Anticiperende aankoop opstal	519.054	30.900	10.863	0	550.000	0	519.054	-519.100	529.917	nvt	nvt
Strategische grondvoorraad	0	23.500.000	1.388.354	0	0	0	0	23.500.000	1.388.354	nvt	nvt
Grond in expl. Natuurgrond tbv internat. opgave	0	1.042.900	477.490	0	0	0	0	1.042.900	477.490	nvt	nvt
Grond in expl. Natuurgrond tnv prov. opgave	0	1.622.500	1.831.873	0	0	209.289	0	1.622.500	1.622.584	nvt	nvt
	63.332.366	35.095.200	2.937.193	18.352.736	3.215.400	6.130.902	44.979.630	31.879.800	41.785.921	nvt	nvt

Financiële vaste activa 2021	UITGAVEN			INKOMSTEN			SALDO			Tijd	Geld
	uitgaven 1-1-2021	Begroot 2021	Bestedingen 2021	inkomsten 1-1-2021	Begroot 2021	Inkomsten 2021	aanschafwaarde 1-1-2021	2021	aanschafwaarde 31-12-2021		
FVA aandelen Thialf OG BV	4.055.622	0	0	0	0	0	4.055.622	0	4.055.622	nvt	nvt
FVA Participatie Oikocredit Nederlands Fonds	111.549	0	-223	0	0	0	111.549	0	111.326	nvt	nvt
FVA FSFE BV kapitaal	13.036.000	12.400.000	2.980.500	0	0	0	13.036.000	12.400.000	16.016.500	nvt	nvt
FVA FSFE BV lening	26.300.000	33.700.000	9.487.500	3.500.000	0	0	22.800.000	33.700.000	32.287.500	nvt	nvt
FVA B1104 Revolverend DTC Dairy training center	300.000	0	0	62.500	0	0	237.500	0	237.500	nvt	nvt
FVA B1102 Rev Kredietb prime mover fac Compakboard	1.580.000	0	0	1.580.000	0	0	0	0	0	nvt	nvt
FVA B 1105 Revolv. Krediet Urgente proj. PI groep	842.500	0	0	215.306	0	520.666	627.194	0	106.528	nvt	nvt
FVA B1105 Revolverend Studentencampus Leeuwarden	1.191.098	0	0	436.736	79.400	754.362	754.362	-79.400	0	nvt	nvt
FVA B0603 Energy Challenges	300.000	0	0	300.000	20.000	0	0	-20.000	0	nvt	nvt
FVA B0603 NLD energie UA	300.000	0	0	225.000	75.000	75.000	75.000	-75.000	0	nvt	nvt
Mr 29 Financieringsregeling sociale huur	0	500.000	0	0	0	0	0	500.000	0	nvt	nvt
B0601 FOM kapitaalstorting	6.620.750	3.138.300	1.000.000	0	0	0	6.620.750	3.138.300	7.620.750	nvt	nvt
B0603 Hartman Energie BV kredietsubsidie	4.900.000	0	0	4.100.000	0	0	800.000	0	800.000	nvt	nvt
FVA Revolverend Van der Meulen Hallum	800.000	0	0	119.364	200.000	189.307	680.636	-200.000	491.329	nvt	nvt
FVA B0603 Windpark Fryslan	20.000.000	0	0	0	0	0	20.000.000	0	20.000.000	nvt	nvt
Versnelling breedband	0	800.000	0	0	0	0	0	800.000	0	nvt	nvt
Hybride kapitaal NWB en BNG	100.000.000	0	0	0	0	0	100.000.000	0	100.000.000	nvt	nvt
FVA B1105 Studentenhuisvesting Leeuwarden 3BV	1.059.627	0	0	264.907	106.000	794.720	794.720	-106.000	0	nvt	nvt
Leningen decentrale overheden via BNG	60.875.000	0	0	5.000.000	0	17.600.000	55.875.000	0	38.275.000	nvt	nvt
ELAN ANV Zuid Oost Fryslân	78.005	0	0	0	15.600	15.601	78.005	-15.600	62.404	nvt	nvt
ANV Westergo ANLB 2016	115.162	0	0	0	23.000	23.032	115.162	-23.000	92.130	nvt	nvt
ANV Waddenvogels ANLB 2016	198.650	0	0	0	39.900	39.730	198.650	-39.900	158.920	nvt	nvt
ANV Waadrane ANLB 2016	192.632	0	0	0	38.600	38.526	192.632	-38.600	154.105	nvt	nvt
Gebiedscoop It Lege Midden U.A. AnLB 2016	271.000	0	0	0	54.200	54.200	271.000	-54.200	216.800	nvt	nvt
Coöperatieve vereniging Sudwestkust UA	254.735	0	0	0	51.100	50.947	254.735	-51.100	203.788	nvt	nvt
FVA B1105 Zorgboederij De Stobbepoele	148.750	0	0	0	9.900	10.951	148.750	-9.900	137.799	nvt	nvt
FVA B1105 Curacaostraat Gerlofs	150.000	0	0	0	10.000	10.170	150.000	-10.000	139.830	nvt	nvt
FVA B1105 East-Kime Modderman	175.000	0	0	0	11.800	11.798	175.000	-11.800	163.202	nvt	nvt
FVA B1105 VOF Trijesprong Drachten	125.000	0	0	0	6.300	6.356	125.000	-6.300	118.644	nvt	nvt
FVA Aandelen NOM PS 22-6-2016	24.480.620	3.900.000	3.616.427	0	0	0	24.480.620	3.900.000	28.097.047	nvt	nvt
FVA Lening Innovatieve Fonds Noord Nederland IFNN	3.333.333	0	0	0	0	0	3.333.333	0	3.333.333	nvt	nvt
Breedband lening	27.323.070	12.966.900	7.936.602	0	414.500	0	27.323.070	12.552.400	35.259.673	nvt	nvt
Windpark Fryslân BV achtergestelde lening	80.000.000	0	0	0	2.224.000	0	80.000.000	-2.224.000	80.000.000	nvt	nvt
Windpark Fryslân BV back up faciliteit	0	27.000.000	0	0	0	0	0	27.000.000	0	nvt	nvt
Windpark Fryslân BV kapitalisatie rente	5.406.756	2.086.500	4.483.606	0	0	0	5.406.756	2.086.500	9.890.362	nvt	nvt
FOM Agio internationaal ondernemen	318.750	2.681.300	1.000.000	0	0	0	318.750	2.681.300	1.318.750	nvt	nvt
FOM Agio overname leningen MKB Ondernemingsimpuls	1.658.750	1.031.300	300.000	0	0	0	1.658.750	1.031.300	1.958.750	nvt	nvt
FOM groeifaciliteit MKB	868.750	10.331.300	500.000	0	0	0	868.750	10.331.300	1.368.750	nvt	nvt
Herstelplan Thialf	431.301	1.234.400	1.421.571	0	0	454.667	431.301	1.234.400	1.398.205	nvt	nvt
FOM OIF 2.0 Ondernemersimpuls Fryslan 2.0	0	2.000.000	700.000	0	0	0	0	2.000.000	700.000	nvt	nvt
Alliander NV	0	76.457.900	76.457.885	0	0	0	0	76.457.900	76.457.885	nvt	nvt
Totaal Financiële vaste activa	387.802.410	190.227.900	109.883.868	15.803.813	3.379.300	20.650.033	371.998.598	186.848.600	461.232.433		

3.6 Verplichte indicatoren in het kader van het BBV

Programma 1

Verplichte indicatoren in het kader van het BBV						
Onderwerp	Indicatoren	2017	2018	2019	2020	2021
Kwaliteit openbaar bestuur	Opkomst verkiezingen Tweede Kamer	82,5%	nvt	nvt	nvt	nvt
	Opkomst verkiezingen Provinciale Staten	nvt	nvt	59,1%	nvt	nvt
	Opkomst verkiezingen Gemeenteraad	nvt	57,9%	nvt	nvt	nvt

Verplichte indicatoren in het kader van het BBV							
Onderwerp	Indicatoren	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kwaliteit openbaar bestuur	Aantal gemeenten onder preventief toezicht	1	0	0	0	0	0
	% gemeenten onder preventief toezicht	4,2%	0%	0%	0%	0%	0%

Programma 2

Verplichte indicatoren in het kader van het BBV						
Onderwerp	Indicatoren	2016	2017	2018	2019	2020
Mobiliteit	Klantwaardering Openbaar Vervoer	7,6	7,7	7,8	7,7	7,9*

* alleen in Q1 gemeten als gevolg van Corona

Programma 3

Verplichte indicatoren in het kader van het BBV							
Onderwerp	Indicatoren	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vitaal platteland, natuurbeheer en ontwikkeling natuurgebieden	Aantal hectare nieuwe natuur verworven (NNN)	70	143	134	122	111	55
	Aantal hectare nieuwe natuur ingericht (NNN)	159	267	696	585	372	0
	Aantal hectare natuurgebied in	60.076	58.146	58.194	58.212	59.056	66.535

Verplichte indicatoren in het kader van het BBV						
Onderwerp	Indicatoren	2016	2017	2018	2019	2020
Waterkwaliteit (oppervlaktewater)	% waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit	0%	0%	0%	0%	12,5%*

* 3 van de 24 waterlichamen voldoen

Verplichte indicatoren in het kader van het BBV						
Onderwerp	Indicatoren	2016	2017	2018	2019	2020
Emissie van broeikasgassen	Totale emissie broeikasgassen (CO2) (in 1000 ton)	4451,5	4265,0	4320,2	4069,3	nmb
Energieneutraliteit	Productie hernieuwbare energie (in PJ)	6,3	6,8	7,7	8,3	nmb

Programma 4

Verplichte indicatoren in het kader van het BBV						
Onderwerp	Indicatoren	2016	2017	2018	2019	2020
Werkgelegenheid	Verhouding werkzame beroepsbevolking en totale beroepsbevolking (in %)	93,7%	94,9%	96,1%	96,8%	96,1%

Verplichte indicatoren in het kader van het BBV						
Onderwerp	Indicatoren	2016	2017	2018	2019	2020
Bruto Regionaal Product	Toename BRP ten opzichte van vorig jaar (in %)	1,2%	3,6%	4,6%	3,7%	nmb

Programma 5

Verplichte indicatoren in het kader van het BBV						
Onderwerp	Indicatoren	2016	2017	2018	2019	2020
Restauratie-volume	Rijksmonumenten (exclusief oorspronkelijke functie woonhuis) weergegeven naar de staat van het casco, categorie 'matig' en 'slecht' (in absoluut aantal)			21	18	36

Deel II

Jaarrekening 2021

J A A R R E K E N I N G 2 0 2 1

Statenvergadering

woensdag 22 juni 2022

Gedeputeerde Staten van Fryslân

dinsdag 26 april 2022

Inhoudsopgave		Pagina
1	Inleiding	343
2	Balans en exploitatie	
2.1	Balans	344
2.2	Overzicht van lasten en baten in de jaarrekening	345
2.3	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	346
2.4	Toelichting op de balans	352
2.5	Gebeurtenis na balansdatum	357
2.6	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)	358
2.7	Begrotingsonrechtmatigheid	360
2.8	Toelichting rekeningresultaat	361
2.9	Berekening benutting drempelbedrag SKB	363
3	Tijdelijke budgetten	365
4	Controle verklaring	374
5	Bijlagen	
1	Structurele en niet structurele lasten en baten	379
2	Overzicht gewaarborgde geldleningen	380
3	Specifieke uitkeringen (SiSa-verantwoording)	381
4	Gerealiseerde lasten en baten per taakveld	387
5	Taakveld BBV verdeling per programma	388

1 Inleiding

Deel II van de jaarstukken is de jaarrekening. Deze is opgebouwd uit de programmarekening en de balans, inclusief toelichtingen.

In de programmarekening verantwoorden we de baten en lasten in 2021 van de beleidsprogramma's en de algemene dekkingsmiddelen. We vergelijken de lasten en de baten met de begroting 2021 en de begroting na wijziging (bij de 2e bestuursrapportage).

De samenstelling van het vermogen op 31 december 2021 (de passiva) in de balans geeft aan hoe de provinciale bezittingen (activa) zijn gefinancierd. Deze bezittingen zijn voornamelijk gefinancierd door de reserves, het zogenoemde eigen vermogen.

Het jaarrekeningresultaat is de verbindende schakel tussen de programmarekening en de balans. Het jaarrekeningresultaat 2021 van € 8,3 mln., presenteren we op de balans als nog te bestemmen resultaat en wordt daarmee toegevoegd aan het eigen vermogen. Het rekeningresultaat was voor € 7,8 mln. negatief al opgenomen in het verwachte begrotingssaldo. Het rekeningresultaat 2021 uit (reguliere) bedrijfsvoering bedraagt € 16,1 mln.

We richten de jaarrekening in volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de financiële verordening van onze provincie. De opzet van de jaarrekening 2021 verschilt op hoofdlijnen niet ten opzichte van die over 2020.

De jaarrekening is gecontroleerd door accountant BDO. We hebben de controleverklaring in de jaarrekening opgenomen. Het rapport van bevindingen van de accountant wordt als afzonderlijk document aan Provinciale Staten voorgelegd. De accountant heeft de zogenoemde beheershandelingen, die hebben geleid tot de verantwoording van de lasten, baten en balansmutaties in de jaarrekening gecontroleerd op rechtmatigheid en getrouwheid. Uitgangspunt hierbij is het zogenoemde normenkader met relevante wet- en regelgeving.

Met getrouwheid wordt bedoeld dat de verantwoorde baten, lasten en balansmutaties een juist en volledig beeld geven van het rekeningjaar 2021.

21 Balans

	31 december 2020	1 januari 2021	31 december 2021
Activa			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa			
- Bijdragen aan activa derden	2.443.101	2.443.101	1.115.365
Materiële vaste activa			
- Investerings met economisch nut	110.467.848	110.467.848	113.114.903
- Investerings met maatschappelijk nut	316.920.777	316.920.777	331.038.619
	<u>427.388.625</u>	<u>427.388.625</u>	<u>444.153.521</u>
Financiële vaste activa			
- Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	118.570.056	118.570.056	128.380.081
- Leningen aan deelnemingen	240.121.271	240.121.271	330.550.262
- Leningen aan openbare lichamen	55.875.000	55.875.000	38.275.000
- Overige langlopende leningen u/g	32.122.384	32.122.384	38.127.889
- Uitzettingen nederlands schuld papier met looptijd => 1 jr	0	0	0
- overige uitzettingen met looptijd => 1jr	0	0	0
	<u>446.688.711</u>	<u>446.688.711</u>	<u>535.333.232</u>
Totaal vaste activa	876.520.437	876.520.437	980.602.119
Vlottende activa			
Vorraden			
- Onderhanden werken	2.786.960	2.786.960	1.971.656
- Vooruitbetalingen	0	0	0
	<u>2.786.960</u>	<u>2.786.960</u>	<u>1.971.656</u>
Uitzettingen korter dan één jaar			
- Vorderingen op openbare lichamen	29.909.347	29.909.347	25.485.871
- Rekening courant met het Rijk	296.077.283	296.077.283	299.722.283
- Rekening courant overige niet-financiële instellingen	4.476.493	4.476.493	2.902.607
- Overige vorderingen	12.628.302	12.628.302	6.429.482
- Overige uitzettingen < 1 jr	17.890	17.890	17.890
	<u>343.109.314</u>	<u>343.109.314</u>	<u>334.558.132</u>
- Liquide middelen	596.751	596.751	373.982
- Overlopende activa: Nog te ontvangen bijdragen van het Rijk	0	0	0
- Overige overlopende activa	13.414.147	13.414.147	17.157.512
Totaal vlottende activa	359.907.172	359.907.172	354.061.281
Totaal activa	1.236.427.609	1.236.427.609	1.334.663.400
Passiva			
Vaste Passiva			
Eigen vermogen			
- Algemene reserve	267.022.042	267.022.042	253.068.124
- Bestemmingsreserves	787.613.780	787.613.780	791.031.230
- Nog te bestemmen resultaat	32.771.982	32.771.982	8.341.966
	<u>1.087.407.804</u>	<u>1.087.407.804</u>	<u>1.052.441.319</u>
- Voorzieningen	10.413.932	10.413.932	9.723.375
Vaste schuld			
- Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	0	0	76.000.000
- Door derden belegde gelden	37.500	37.500	37.500
- Waarborgsommen	50.600	50.600	50.600
	<u>88.100</u>	<u>88.100</u>	<u>76.088.100</u>
Totaal vaste passiva	1.097.909.836	1.097.909.836	1.138.252.794
Vlottende passiva			
Vlottende schuld			
- Overige vlottende schulden	83.898.037	83.898.037	82.293.951
Overlopende passiva			
- Vooruitontvangen bijdragen van de EU	858.922	858.922	1.103.192
- Vooruitontvangen bijdragen van het Rijk	27.334.382	27.334.382	63.237.864
- Vooruitontvangen bijdragen van overige overheid	22.312.977	22.312.977	16.224.721
- Overige overlopende passiva	4.113.455	4.113.455	33.550.878
	<u>54.619.736</u>	<u>54.619.736</u>	<u>114.116.655</u>
Totaal vlottende passiva	138.517.773	138.517.773	196.410.606
Totaal passiva	1.236.427.609	1.236.427.609	1.334.663.400
Niet uit de balans blijvende verplichtingen			
Leasecontract decentrale kopieerapparaten	72.981	72.981	31.819
Leasecontracten dienstauto's	1.782.893	1.782.893	1.303.341
Huurovereenkomst parkeergarage per jaar	500.000	500.000	609.000
RVO verplichtingen functieverandering	9.133.398	9.133.398	8.733.880
RVO subsidieverplichtingen natuurbeheer	14.255.520	14.255.520	13.313.782
RVO collectief agrarisch natuurbeheer	36.785	36.785	15.206
Groenfonds convenantsleningen	3.823.854	3.823.854	2.519.236
Bankgarantie Fryslân Hurde wyn	6.856.396	6.856.396	6.856.396
Een specificatie van de gewaarborgde geldleningen is opgenomen in bijlage 5.2	10.209.968	9.245.375	9.311.631

2.2 Overzicht van lasten en baten in de jaarrekening

Bedragen x € 1.000									
Programma	Begroting 2021 voor wijziging			Begroting 2021 na wijziging			Rekening 2021		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1 Bestuur	37.085	569	36.516	18.162	1.037	17.125	17.577	1.856	15.721
2 Infrastructuur	113.078	8.602	104.476	146.570	20.140	126.430	102.948	16.494	86.453
3 Omgeving	89.473	8.869	80.604	139.414	29.179	110.235	89.317	14.212	75.105
4 Economie	32.471	6.482	25.990	49.832	10.657	39.175	32.550	3.164	29.386
5 Mienskip	52.178	20	52.158	65.062	4.105	60.957	53.539	3.310	50.229
6 Bedrijfsvoering	34.347	94	34.254	40.207	400	39.807	41.781	486	41.295
Sub-totaal programma's	358.632	24.635	333.997	459.247	65.518	393.729	337.713	39.522	298.190
Algemene dekkingsmiddelen									
Provinciale heffingen	0	71.111	-71.111	0	71.721	-71.721	0	71.855	-71.855
Algemene uitkering	0	217.704	-217.704	0	206.246	-206.246	0	206.220	-206.220
Dividenden	0	10.142	-10.142	0	12.002	-12.002	0	12.037	-12.037
Overige alg. dekkingsmiddelen (financieringsfunctie)	1.228	5.359	-4.130	1.228	6.779	-5.550	1.866	6.743	-4.877
Saldo compensabele BTW en uitkering BCF	0	49	-49	0	49	-49	0	12	-12
Overige algemene dekkingsmiddelen	21.725	1.148	20.577	7.332	3.218	4.114	1.972	7.059	-5.087
Werken voor derden	302	302	0	4.312	4.312	0	3.224	3.224	0
Sub-totaal algemene dekkingsmiddelen	23.256	305.815	-282.559	12.873	304.327	-291.454	7.062	307.149	-300.088
Onvoorzien	0	0	0	-243	0	-243	445	1.284	-838
Overhead	45.597	2.025	43.571	43.794	1.778	42.016	40.204	2.502	37.702
Vennootschapsbelasting VPB	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gerealiseerde totaal van saldo van baten en lasten	427.484	332.475	95.009	515.670	371.623	144.048	385.424	350.458	34.966
Mutatie reserve									
1 Bestuur	0	0	0	600	61	539	600	66	534
2 Infrastructuur	13.632	30.323	-16.691	24.841	62.762	-37.921	26.421	29.833	-3.412
3 Omgeving	12.764	22.465	-9.701	36.302	62.096	-25.794	28.804	22.015	6.789
4 Economie	0	9.494	-9.494	14.353	26.011	-11.658	16.989	19.889	-2.900
5 Mienskip	1.470	5.880	-4.411	19.470	26.061	-6.591	23.344	19.334	4.010
6 Bedrijfsvoering	228	2.525	-2.297	3.883	2.191	1.692	3.247	1.931	1.316
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	1.133	55.250	-54.117	15.101	71.569	-56.468	20.308	69.955	-49.646
Totaal mutaties reserves	29.227	125.937	-96.710	114.550	250.751	-136.201	119.714	163.022	-43.308
Gerealiseerde resultaat	456.711	458.412	-1.702	630.220	622.373	7.846	505.138	513.480	-8.342

De analyse van de verschillen tussen de begroting na wijziging en de rekening is opgenomen in het jaarverslag bij de verschillende programma's.

2.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

We hebben de jaarrekening 2021 opgesteld op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de financiële verordening en de hieraan gerelateerde nota's over de financiële spelregels.

Algemene grondslagen

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld nemen we de activa en passiva op tegen nominale waarden.

We rekenen de lasten en baten toe aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten nemen we slechts op zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's, die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten rekenen we in principe toe aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen, c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, rekenen we sommige personele lasten toe aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Voor deelnemers aan het generatiepact is een bestemmingsreserve gevormd.

Bepaalde medewerkers zijn verplicht tijd te schrijven. Dit is het geval wanneer formatie gedekt wordt uit specifieke projecten, waarbij het voor de verantwoording noodzakelijk is de daadwerkelijk gemaakte uren op het project te registreren. Daarnaast is opgenomen in het BBV dat alle directe kosten toegerekend moeten worden aan de investeringen. Het resterende saldo capaciteit belasten we door naar het juiste BBV taakveld op basis van de capaciteitsplanning 2021. Met ingang van 2017 is er een programma Bedrijfsvoering ingevoerd met daarin opgenomen alle bedrijfsvoeringskosten.

Balans

Op de balans staan alleen de posten die bij de provincie aanwezig zijn. Bij het opstellen van de jaarrekening 2021 zijn we uitgegaan van het vastgestelde financiële beleid zoals opgenomen in de Nota Uitvoering Begroting 2016 vastgesteld door Provinciale Staten op 22 juni 2016. Op 31 oktober 2018 zijn de Nota Reserves, Voorzieningen en Overlopende passiva 2018 en de notitie vereenvoudiging financieel beleid vastgesteld. Verder zijn de Nota Waarderen, Activeren en Afschrijven 2017 en de op 16 november 2008 door Provinciale Staten vastgestelde Nota Afschrijvingsbeleid Bouwruimte verwerkt in deze Jaarrekening. Op 18 oktober 2020 is de notitie stelselwijziging lastneming subsidies vastgesteld. Het bijbehorende grensbedrag van € 900.000 voor de lastneming op basis van prestaties is door PS

vastgesteld op 17 februari 2021. Voor de wijze waarop de tijdelijke budgetten zijn verwerkt verwijzen we naar onderdeel 3 Tijdelijke budgetten.

Vaste Activa

Artikel 59 BBV geeft aan dat alle investeringen geactiveerd worden. Er wordt onderscheid gemaakt tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investeringen die op enige wijze kunnen leiden tot, of bijdragen aan het verwerven van inkomsten, zijn investeringen met economisch nut. De vraag of de investering geheel kan worden terugverdiend is niet relevant voor de classificatie.

We berekenen de afschrijvingen conform de afschrijvingstermijnen. De afschrijving begint te lopen vanaf 1 januari van het jaar na oplevering van de investering. De rentelasten verantwoorden we in de rekening van baten en lasten, behoudens de in voorkomende gevallen berekende bouwrente. Met ingang van 2013 is de bouwrente bevroren. De in het verleden toegerekende rente wordt geactiveerd.

Provinciale Staten hebben op 9 november 2016 de nota Waarderen, Activeren en Afschrijven 2017 vastgesteld. Op het punt van afschrijven is het BBV veranderd met ingang van 1 januari 2017. In artikel 62 van het BBV is gewijzigd dat alle vaste activa dienen te worden geactiveerd, dus ook de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Het betreft hier activa die eerder onder de balansverkortingen vallen en eenmalig gefinancierd werden vanuit de NUON reserve. De boekwaarde van deze investeringen is daarom per 31 december 2016 ineens ten laste van de NUON reserve gebracht. De nog te verrichten investeringen vanaf 1 januari 2017 worden geactiveerd volgens de huidige richtlijnen. Het restant bedrag van de balansverkortingen is vanuit de NUON reserve overgeheveld naar de nieuw ingestelde dekkingsreserve kapitaallasten. Deze reserve wordt aangewend ter dekking van de jaarlijkse kapitaallasten. We hanteren een afschrijvingstermijn van 30 jaar.

Immateriële vaste activa

Dit zijn kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen, het saldo van agio en disagio en de kosten van onderzoek en ontwikkeling. Het beleid is om immateriële vaste activa niet te activeren. Als zich de noodzaak voordoet om dit toch te doen, moeten Provinciale Staten over een dergelijk voornemen een besluit nemen. Bijdragen aan activa in eigendom van derden dienen op basis van de nieuwe voorschriften met ingang van 2016 ook onder de immateriële vaste activa te worden opgenomen. De bijdragen in activa van derden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. In de op 31 oktober 2018 vastgestelde notitie vereenvoudiging financieel beleid is opgenomen dat de we de lasten van investeringen in eigendom van derden in één keer nemen. In de cijfers van de Jaarrekening 2021 is dat verwerkt.

Materiële vaste activa met economisch nut

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijging- of vervaardigingsprijs. Het kan zijn dat er in het verleden reserves op deze investeringen zijn afgeboekt. Dat is conform het huidige BBV niet meer toegestaan. Bijdragen uit eigen middelen worden toegevoegd aan de dekkingsreserve en daarmee worden de toekomstige kapitaallasten gedekt.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Huisvesting en inrichting (Bouwwerk)

Casco (betreft het grootste deel v.d. investering) 48 jaar

Daarnaast hebben verschillende deelinvesteringen een aparte afschrijvingstermijn gekregen in verband met technische levensduur.

Apparatuur 3 jaar

Automatisering 5 jaar

Voertuigen 6 jaar

Vaartuigen

Aanhangmotoren 3 jaar

Polyester speedboten 6 jaar

Kranen/navigatie- + communicatieapp./generatoren 10 jaar

Vasten motoren/spudpalen/lieren 15 jaar

Conventionele vaartuigen 30 jaar

Materiaal buitendienst

GPS-ontvangers 3 jaar

Maaimachines/hogedrukreinigers 6 jaar

Bebakeningwagens/zoutstrooiers/heftrucks 10 jaar

Sneeuwplough/gladheidsbestrijdingsinstallaties 15 jaar

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

De provincie schrijft af op deze middelen. Specifieke investeringsbijdragen van derden brengen we op de desbetreffende investeringen in mindering. In deze gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Natte infrastructuur

Oeververdediging/bodem/vaarwegmeubilair 30 jaar

Afstandsbedieningen 25 jaar

Bruggen/sluisen/aquaducten 50 jaar

Onder gronden en terreinen zijn opgenomen de aangekochte gronden in het kader het investeringskrediet grondaankopen (IKG). De provincie verwerft gronden in het kader van het Natuurpact voor het beleidsdoel natuur en het provinciale grondbeleid. De waarde op de balans van de gronden is de verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. De marktwaarde wordt bepaald aan de hand van actuele gegevens van het kadaster. Voor het verschil lagere marktwaarde en boekwaarde is een voorziening getroffen.

Financiële vaste activa

De waardering van de deelnemingen is op basis van verkrijgingsprijs of (berekende) lagere marktwaarde.

De waardering van de aandelen Vitens is gelijk aan de verkrijgingsprijs. De provincie heeft een belang van 13% in Vitens.

De waardering van de aandelen Alliander NV is gelijk aan de oorspronkelijke (benaderde) verkrijgingprijs. De provincie heeft een belang van 12,65% in Alliander.

De dividenduitkeringen van de BNG, NWB, Alliander en Vitens worden verantwoord via het stelsel van baten en lasten. Dit houdt in dat de vergadering van aandeelhouders besloten moet hebben over de hoogte van het dividend. De dividendbete over het jaar 2020 is daarom in de jaarrekening 2021 verantwoord.

In 2019 heeft de provincie de BV Fryslân Hurde Wyn opgericht. Deze BV houdt 15% van de aandelen in Windpark Fryslân Holding BV. Er is een aandelenkapitaal van € 20 mln. en een achtergestelde geldlening van € 80 mln. verstrekt. De provincie is enig aandeelhouder van Fryslân Hurde Wyn BV.

In 2014 is gestart met het uitgeven van revolverende leningen in het kader van het programma Wurkje foar Fryslân. De geldleningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Nieuwe leningen worden verstrekt niet meer rechtstreeks door de provincie verstrekt maar lopen via de fondsen NOM, FOM of FSFE.

Vlottende activa

Vlottende activa bestaan uit de voorraden, de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar, de liquide middelen en de overlopende activa.

Onder de voorraden wordt als Onderhanden werken aangemerkt de gronden en inrichtingskosten van gebieden die als natuur worden ingericht in het kader van het Natuurpact. De gronden die als natuur worden ingericht zijn gewaardeerd tegen 15% van de agrarische waarde.

Vorderingen, overlopende activa en liquide middelen.

Deze activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor onverwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Als een vordering na een incassoprocedure als oninbaar wordt ingeschat, wordt deze opgenomen in de voorziening.

Met ingang van 2015 is er in het BBV een splitsing aangebracht in de overlopende activa. Op de balans worden nu de volgende posten gepresenteerd. Nog te ontvangen bijdragen van de EU, nog te ontvangen bijdragen van het Rijk, nog te ontvangen bijdragen van overige overheid en overige overlopende activa.

Passiva

Passiva splitsen we in vaste en vlottende passiva.

Vaste passiva

Onder vaste passiva verstaan we het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer. In de Nota Reserves en Voorzieningen (Provinciale Staten van 31 oktober 2018) staat het algemene beleid met betrekking tot reserves, voorzieningen en overlopende passiva. Het beleid voor de tijdelijke

budgetten staat in de Nota Uitvoering Begroting 2016. Daarin is ook vastgelegd hoe Gedeputeerde Staten de jaarovergang tijdelijke budgetten uitvoeren.

Het eigen vermogen bestaat uit reserves en het resultaat na bestemming volgend uit de programmarekening. Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves verantwoordt we conform de besluiten van Provinciale Staten.

Onttrekkingen aan reserves ten behoeve van investeringen gaat via een dekkingsreserve. Toevoegingen aan de reserves verantwoordt we in de programmarekening.

Voorzieningen waarderen we op het nominale bedrag van de betrokken verplichting, c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van GS-leden hebben we op de contante waarde van de toekomstige uitkeringsverplichting gewaardeerd.

Voorzieningen vormen we wegens:

- a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten;
- b. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- d. van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

We hebben de langlopende schulden tegen nominale waarde gewaardeerd.

Flottende passiva

Onder flottende passiva staan voorschotbedragen van overheden voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel en netto-flottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. we hebben de kortlopende schulden en de overlopende passiva gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Met ingang van 2015 is er in het BBV een splitsing aangebracht in de overlopende passiva. Op de balans staan nu de volgende posten: Vooruit ontvangen bijdragen van de EU, vooruit ontvangen bijdragen van het Rijk, vooruit ontvangen bijdragen van overige overheid en overige overlopende passiva.

Waarborgen en garantstellingen

De verplichtingen die voortvloeien uit het waarborgen van geldleningen zijn, conform het BBV, op de balans vermeld maar maken daar geen deel van uit. Dit betreffen borgstellingen van opgenomen leningen van diverse instellingen.

Stelselwijziging lastneming subsidies

In 2020 is op basis van richtlijnen van de Commissie BBV een stelselwijziging doorgevoerd met betrekking tot de lastneming van meerjarige (project) subsidies. De wijziging ziet toe op het moment van lastneming van de subsidie en niet op de hoogte van het bijbehorende subsidiebudget. De nieuwe werkwijze van lastneming (project) subsidies gaat uit van lastneming op het moment van afgeven van de subsidiebeschikking, behalve voor de (project) subsidies boven het door PS vastgestelde grensbedrag van € 900.000. Boven het grensbedrag worden de lasten genomen in de jaren waarin de prestatie door de subsidieontvanger is verricht. Om deze lasten in de komende jaren te kunnen verantwoorden wordt in het jaar van afgeven subsidiebeschikking een bekleemde reserve gevormd.

Corona crisis

Sinds begin maart 2020 is er een uitbraak van het Corona virus in Nederland. Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

2.4 Toelichting op de balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa	2020	2021
Bijdragen aan activa in eigendom van derden		
Boekwaarde per 1 januari	964.676	2.443.101
Vermeerderingen	7.992.980	-207.040
Verminderingen	-6.514.555	-1.120.696
Boekwaarde per 31 december	2.443.101	1.115.365

Materiële vaste activa	2020	2021
Investerings met economisch nut		
Boekwaarde per 1 januari	110.220.416	112.051.123
overboeking naar onderhanden voorraad grond		
Investerings	12.392.001	14.362.620
Bijdrage derden	-5.566.536	-7.049.771
Afwaarderingen	0	0
Afschrijvingen	-4.994.758	-4.713.052
*) Risicovoorziening grond	-1.583.273	-1.536.015
Boekwaarde per 31 december	110.467.850	113.114.905

*) V. Risicovoorziening grondaankopen
Gronden onder de materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. Jaarlijks worden de gronden getaxeerd op basis van informatie van het kadaster.

Investerings met maatschappelijk nut		
Boekwaarde per 1 januari	284.820.150	316.920.777
Investering	46.115.668	28.500.311
Bijdragen derden	-11.931.569	-11.521.174
Afschrijvingen	-2.083.471	-2.861.296
Afwaarderingen		
Boekwaarde per 31 december	316.920.777	331.038.619

Specificatie	aanschafwaarde	totaal afschrijvingen	totaal afwaardering	boekwaarde 31-12-2021
Investerings met economisch nut				
Gronden en terreinen*)	42.144.564	614.084		41.530.480
Woonruimten	0			0
Bedrijfsgebouwen	102.213.164	38.029.222		64.183.942
Vervoersmiddelen	2.648.270	618.708		2.029.562
Machines, apparaten en installaties	7.117.861	3.318.610	1.954	3.797.297
Overige materiële vaste activa	5.922.978	2.770.145	43.200	3.109.633
	160.046.837	45.350.769	45.154	114.650.914

*) boekwaarde exclusief voorziening

Investerings met maatschappelijk nut				
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	698.044.685	56.596.804	310.409.262	331.038.619

De WOZ-waarde 2021 van volledig afgeschreven woningen en enkele bedrijfspanden is € 8,4 mln.

Financiële vaste activa	2020	2021
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen		
Boekwaarde per 1 januari	123.634.794	126.603.226
(Des)investerings	2.968.432	10.306.642
Voorziening	-8.033.170	-8.529.788
Boekwaarde per 31 december	118.570.056	128.380.080

Aan het FSFE is in 2021 een aanvullend aandelenkapitaal verstrekt.

Om de boekwaarde aan te laten sluiten aan de marktwaarde is voor de aandelen FOM een voorziening gevormd ten laste van de reserve risicobuffer.

Voor de aandelen Thialf is in 2020 een voorziening gevormd, deze is deels komen te vervallen in 2021 ivm hogere boek-/marktwaarde.

De boekwaarde op de balans is de verkrijgingsprijs of de lagere marktwaarde van de aandelen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de boekwaarde en de marktwaarde.

	boekwaarde	marktwaarde
Alliander NV	2.171.338	565.276.200
NV Bank voor Nederlandse Gemeenten	515.619	5.896.637
Nederlandse Waterschapsbank	5.559	2.614.319
Vitens	52.850.594	72.807.399
FSFE BV	16.016.500	16.420.000
Thialf OG BV	53.224	53.224
NOM BV	27.579.047	27.579.047
FOM BV	8.957.610	8.957.610
Fryslân Hurde Wyn	20.000.000	20.000.000
Overig	230.589	230.589
	128.380.080	719.835.024

Leningen aan deelnemingen		
Boekwaarde per 1 januari		240.552.606
(Des)investerings		91.395.895
Voorziening geldleningen aan deelnemingen		-1.398.238
Boekwaarde per 31 december		330.550.262

De vermeerdering €91,4 mln. betreft lening voor de versterking van het eigen vermogen van Alliander NV € 76,5 mln., lening aan FSFE €9,5 mln. en overige leningen aan deelneming €5,5 mln.

Leningen aan openbare lichamen		
Boekwaarde per 1 januari		55.875.000
(Des)investerings		-17.600.000
Boekwaarde per 31 december		38.275.000

De vermindering betreft de reguliere aflossing van 4-tal leningen.

Overige langlopende leningen		
Boekwaarde per 1 januari (exclusief voorziening *)		37.150.969
(Des)investerings		5.519.826
Voorziening overige geldleningen		-4.542.906
Boekwaarde per 31 december		38.127.889

Verloop voorziening geldleningen		
Boekwaarde per 1 januari	5.028.586	
Vermeerderingen / verminderings	-485.680	
Boekwaarde per 31 december	4.542.906	

Wlottende activa			
Vorraden	31-12-2020	1-1-2021	31-12-2021
Onderhanden werken	2.786.960	2.786.960	1.971.656
Vooruitbetalingen	0	0	0

In de post onderhanden werk zijn de gronden IKG in exploitatie opgenomen, € 2,1 mln.

	2020	2021
Uitzettingen korter dan één jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	29.909.347	25.485.871
Verstrekte kasgeldleningen	0	0
Rek.courant met het rijk	296.077.283	299.722.283
Rekening courant met overige niet financiële instellingen	4.476.493	2.902.607
Overige vorderingen	12.628.302	6.429.482
Uitzettingen in de vorm van schuldpapier	0	0
Overige uitzettingen	17.890	17.890

Bij de overige vorderingen is een voorziening dubieuze debiteuren opgenomen. Het verloop is als volgt:

	2020	2021
Voorziening dubieuze debiteuren.		
Boekwaarde per 1 januari	1.829.276	1.572.475
Oninbaar	-146.788	-3.735
Alsnog voldaan	-248.189	-89.489
Opgenomen	138.176	472.774
Boekwaarde per 31 december	1.572.475	1.952.025

	2020	2021
Liquide middelen		
Rabobank (huishankier)	595.902	373.139
Kasbank/vermogensbeheerders	0	-6
Kas FP&C	849	849
	596.751	373.982

	31-12-2020	31-12-2021
Overige overlopende activa		
Nog te ontvangen opcenten	5.974.146	6.096.543
Nog te ontvangen rente vermogen	2.969.464	4.083.056
Nog te ontvangen POP middelen	2.240.317	3.018.089
Nog te ontvangen dividend	141.568	0
Nog te ontvangen overig	236.102	405.604
Vooruitbetaalde subsidies	828.991	2.642.457
Vooruitbetaald overheid meerkeuzepolis	138.931	105.720
Vooruitbetaald samenwerkingsverband DOVA	225.366	221.203
Vooruitbetaald activiteiten St.Friesland POP	80.000	0
Vooruitbetaald activiteiten Living Lab Fryslân	252.248	0
Vooruitbetaald Congressen in Friesland 2021-2023	0	250.000
Vooruitbetaald overig	327.013	334.840
	13.414.147	17.157.512

Vaste passiva

Eigen vermogen	1-1-2021	mutatie		31-12-2021	begrotings mutatie*
		vormen	beschikken		
Algemene reserve	299.794.024	0	46.725.900	253.068.124	-106.796.200
Overige bestemmingsreserve	787.613.781	119.713.766	116.296.317	791.031.230	-264.694.000
Nog te bestemmen resultaat	0		8.341.966	8.341.966	
	1.087.407.804	119.713.766	163.022.217	1.052.441.320	-371.490.200

* Saldo eigen vermogen na begrotingsmutatie 2022-2026

680.951.120

Overzicht en verloop algemene reserves	1-1-2021	mutatie		31-12-2021
		vormen	beschikken	
R. Algemene reserve	10.000.000			10.000.000
R. Vrij aanwendbare reserve	289.794.024	0	46.725.900	243.068.124
totaal algemene reserve	299.794.024	0	46.725.900	0

Overzicht en verloop bestemmingsreserves	1-1-2021	mutatie			31-12-2021
		vormen	beschikken	afschrijvings lasten	
R. Fractieondersteuning	275.500	0	60.800		214.700
R. De Nieuwe Afsluitdijk	21.085.406	7.852.296	10.409.417		18.528.285
R. vml. BDU Brede Doel Uitkering	25.423.973	0	2.289.398		23.134.575
R. Investering eigendom derden	25.534.400	0	0		25.534.400
R. Groot onderhoud Wegen	10.072.638	4.422.718	0		14.495.356
R. Groot onderhoud Water	14.046.882	2.035.474	0		16.082.355
R. Natuurpact 2014	42.514.691	7.483.757	0		49.998.448
R. Aankoop natuurterreinen (fase 1)	2.710.490	859.235	0		3.569.725
R. Gebiedsbudget	772.828	-166.497	0		606.331
R. Ticketrisico's culturele producties	1.022.665	0	11.162		1.011.503
R. Generatiepact	1.544.454	0	554.348		990.106
R. Capaciteit 2019-2023	462.790	0	462.790		0
R. Weerstandsbuffer	100.000.000	0	0		100.000.000
R. Risicobuffer revolverende middelen	102.893.415	3.721.862	503.924		106.111.353
R. Breed cofinancieringsbudget	16.177.177	8.927.423	5.595.724		19.508.876
R. Afwaardering aandelenkapitaal windpark Fryslân					0
R. Windpark Fryslân ambitieagenda	5.406.759	4.553.521	102.077		9.858.202
R. Risicoreserve lening herstelplan Thialf	0	259.996	0		259.996
R. Rente kapitaalverzekering Alliander	0	73.892	0		73.892
R. Inzet Wurkje foar Fryslân	12.723.538	50	7.580.771		5.142.816
R. Jaarovergang structurele budgetten	193.071	2.425.929	193.200		2.425.800
R. Groot onderhoud Gebouwen	1.875.900	228.000	188.044		1.915.856
R. Risicoreserve strategische grondvoorraad	1.200.000	0	0		1.200.000
Beklemd reserves					0
R. Dekkingsreserve kapitaallasten	272.775.987	-10.734.864	0	894.259	261.146.864
R. Verstrekte subsidies	40.641.712	11.177.288	14.099.336		37.719.663
	699.354.275	43.120.079	42.050.991	894.259	699.529.103

Categorie A	mutatie			31-12-2021
	1-1-2021	vormen	beschikken	
R. TA8 RSP REP NUON	-47	0	0	-47
R. TA10 RSP Zuiderzeelijn Provinciefonds	34.640.797	11.000.000	14.796.640	30.844.157
R. TA16 RSP REP Provinciefonds	347.686	264.400	269.100	342.986
R. TA24 ANNO Agenda Netwerk Noordooost Fryslan	1.991.393	-294.500	829.523	867.370
R. TA26 NUON investeringsagenda	1.104	0	1.100	4
R. TA28 Gebiedsontw Franekeradeel-Harlingen	2.285.900	0	1.000.680	1.285.221
R. TA29 Voorbereiding rondje Lauwersmeer	263.866	93.055	0	356.921
R. TA31 Kansen in Kernen	0	0	0	0
R. TA33 KRW POP 3 Water	2.587.989	-243.340	198.275	2.146.374
R. TA34 RUG Campus Fryslan	3.410	2.937.800	2.941.300	-90
R. TA37 DU Deltaprogramma zoetwater	89.432	0	63.980	25.452
R. TA39 Co-financ koppelkansen IJsselmeerkust	1.646.558	0	268.565	1.377.993
R. TA40 LF2018	420.193	669.878	784.854	305.217
R. TA41 Regiodeal NIL natuurinclusieve landbouw	2.827.417	185.000	1.047.818	1.964.599
R. TA42 DU Regiodeal Holwerd aan Zee	8.260.105	3.700.000	960.100	11.000.005
R. TA43 Regiodeal NOF Versnellingsagenda	4.737.999	-185.000	1.646.265	2.906.734
R. TA44 Dingtiid Organ v d Friese taal Rijksdeel	0	31.000	0	31.000
	60.103.800	18.158.293	24.808.200	0
	28.155.705	58.435.394	48.542.867	0
Categorie B totaal				
	787.613.781	119.713.766	115.402.057	894.259
				791.031.230

totaal bestemmingsreserve

Stand van zaken reserves	
R. Fractieondersteuning	Reserve gevormd bij besluitvorming Jaarstukken 2018. Nog beschikbare middelen voor de fracties, worden aan het eind van het jaar toegevoegd aan deze reserve om die in de toekomst nog in te kunnen zetten voor de fracties.
R. De Nieuwe Afsluitdijk	Reserveringen voor de verschillende projecten Afsluitdijk. Reserve gevormd uit de al bestaande budgetten die bestemd zijn voor het project.
R. vml. BDU Brede Doel Uitkering	Reserveringen afwikkeling BDU.
R. Investering in eigendom derden	Reserve gevormd op basis van besluitvorming op 31 oktober 2018 met betrekking tot het opheffen van de reserve Van Harinxmakanaal. Deze reserve is als dekking gevormd voor toekomstige lasten in verschillende investeringen in eigendom van derden.
R. Groot onderhoud Wegen	De reserve groot onderhoud wegen is bestemd om de eventuele meer- of minderkosten van het groot onderhoud wegen te verrekenen.
R. Groot onderhoud Water	De reserve groot onderhoud water is bestemd om de eventuele meer- of minderkosten van het groot onderhoud water te verrekenen.
R. Natuurpact 2014	PS besluit 22 januari 2014. Reservering van de niet bestede decentralisatie uitkering Natuur van het Rijk. Onttrekkingen indien het jaarlijkse exploitatiebedrag niet voldoende is
R. Aankoop natuurterreinen (fase 1)	Reserveringen voor aankoop van natuurterreinen.
R. Reserve Gebiedsbudget	PS besluit 29-6-2016 Reserveringen voor de uitvoer van verschillende projecten in een gebied.
R. Ticketrisico's culturele producties	Reserve gevormd naar aanleiding van amendement Legacy programma LF2018 op 31 oktober 2018 om de Aginda 2028 te financieren in 2019 en 2020.
R. Generatiepact	Reserve om de toekomstige lasten te dekken van personeel wat deelneemt aan het generatiepact.
R. Capaciteit 2019-2023	Reserve gevormd bij Bestuursakkoord 2019. Bestemd voor capaciteit. Nog beschikbare middelen aan het eind van 2019 m.b.t. capaciteit werden toegevoegd aan deze reserve om die in de toekomst nog in te kunnen zetten voor capaciteit. In 2020 werd de reserve ingezet ter dekking van overbesteding capaciteit.
R. Weerstandsbuffer	Jaarlijks wordt de stresstest uitgevoerd om te bepalen wat het effect van exogene factoren is op onze begroting. Deze reserve is bedoeld om dat risico op te vangen.
R. Risicobuffer revolverende middelen	Het risico van de uitgezette revolverende middelen wordt opgevangen door deze reserve.
R. Breed cofinancieringsbudget	Reserve gevormd op basis van besluitvorming op 31 oktober 2018 met betrekking tot de cofinancieringsbudgetten om zo meer flexibiliteit in de begroting te creëren.
R. Afwaardering aandelenkapitaal Windpark Fryslân	Reserve om richting einde van de exploitatiefase ons aandelenkapitaal van € 20 mln af te kunnen waarden. Jaarlijkse vorming met € 1 mln per jaar vanuit het ontvangen rendement.
R. Windpark Fryslân ambitieagenda	In afwachting van nadere besluitvorming wordt het rendement toegevoegd aan de reserve. Dit is volgens PS besluit 26 februari 2020.
R. Risicoreserve lening herstelplan Thialf	Op 30 juni 2021 hebben Provinciale Staten besloten tot vorming van deze reserve. Deze reserve is bedoeld ter dekking van de eventueel te vormen risicovoorziening voor de verstrekte lening herstelplan Thialf.
R. Rente kapitaalverstrekking Alliander	De staten hebben middels een motie besloten tot het reserveren van de rente op de kapitaalverstrekking Alliander ter dekking van mogelijk lager dividend in de toekomst.
R. Inzet Wurfje foar Fryslân	De reserve inzet wurfje foar Fryslân subsidiedeel wordt ingezet voor de afwikkeling van het programma wurfje foar Fryslân.
R. Tijdelijke budgetten	De tijdelijke budgetten worden in twee categorieën ingedeeld: A en B Voor elke categorie gelden specifieke spelregels voor het aangaan van verplichtingen en voor de zogenoemde jaarovergang; het reserveren van resterende middelen opdat deze voor de oorspronkelijke doelen ingezet kunnen blijven worden. Dit is geregeld in de nota Uitvoering begroting. De reserve is volledig belegd.
R. Jaarovergang structurele budgetten	Ingesteld ivm nieuwe werkwijze subsidieverplichtingen en balanspost crediteuren. Wordt in het volgende jaar afgewikkeld.
R. Groot onderhoud Gebouwen	De reserve groot onderhoud gebouwen is bestemd om de eventuele meer- of minderkosten van het groot onderhoud gebouwen te verrekenen.
R. Risicoreserve strategische grondvoorraad	Vanuit de risicoreserve strategische grondvoorraad zal bij een negatieve marktprijsontwikkeling van de aankopen strategische gronden een risicovoorziening strategische grondvoorraad worden gevormd.
<i>Beklemd reserves</i>	
R. Dekkingsreserve kapitaallasten	Reserve voor de dekking van de kapitaallasten. In verband met de nieuwe regelgeving BBV is deze reserve gevormd. Het restant van de balansverkortings is naar deze reserve overgeboekt.
R. Verstrekte subsidie	Deze reserve is gevormd naar aanleiding van de stelselwijzigging subsidielastneming en is volledig belegd.

Overzicht en verloop voorziening	1-1-2021	mutatie toevoeging	aanwending	31-12-2021
<i>Voorziening voor bestaande risico's</i>				
V. Waardeoverdracht pensioenen GS leden	8.647.048	0	683.253	7.963.794
V. LVP project Baarderaderadeel LGR	10.641	0	10.641	0
V. Vrijwillige mobiliteit personeel	182.242	0	165.572	16.671
<i>Voorziening voor daartoe door anderen bestemde middelen</i>				
V. Grondwaterplan	1.260.318	817.203	648.705	1.428.816
V. Legaat van Harinxma thoe Sloten	22.960	393	113	23.240
V. Buma-legaten	159.919	5.790	5.790	159.919
V. Jorritsma-Boschmafonds	130.804	131	0	130.935
	10.413.932	823.517	1.514.074	9.723.375

Stand van zaken voorzieningen

V. Waardeoverdracht pensioenen GS-leden
Risicovoorziening. Ter dekking van betaling van afkoopsommen aan ABP voor pensioenen van GS-leden.
V. LVP project Baarderaderadeel LGR
Voorziening is gevormd om eventuele aanspraken van landeigenaren in verband met ruilverkaveling in het verleden te kunnen voldoen.
Deze voorziening is per 31 december 2021 vrijgevallen ten gunste van het resultaat.
V. Vrijwillige mobiliteit personeel
Voorziening gevormd om de eventuele belasting voor personeelsleden die gebruik maken van vrijwillige mobiliteit af te dekken.
V. Grondwaterplan
Aan deze voorziening wordt jaarlijks de opbrengsten grondwaterbelasting toegevoegd.
V. Legaat van Harinxma thoe Sloten
Legaat ten behoeve van onderhoud van een kamer in het Fries Museum.
V. Buma-legaten
Legaat ten behoeve van de provinciale bibliotheek, Tresoar.
V. Jorritsma-Boschmafonds
Fonds gevormd door een legaat ten behoeve van uitkering aan studenten.

Langlopende schulden	1-1-2021	vermeerdering	aflossingen	31-12-2021
Onderhandse leningen van banken en financiële instellingen	0	76.000.000		76.000.000
Door derden belegde gelden	37.500			37.500
Waarborgsommen	50.600			50.600

Stand van zaken langlopende schulden

Onderhandse leningen van banken en financiële instellingen
Provincie Fryslân heeft voor de kapitaalversterking (€ 76,5 mln.) van haar deelneming in Alliander NV een lening bij NWB Bank afgesloten ter grootte van € 76 mln.
Door derden belegde gelden
Samen met de provincie Drenthe is er een lening in het kader van duurzame energie verstrekt. De administratie wordt hier gevoerd.

Wlottende passiva

Kortlopende schulden	1-1-2021	vermeerdering	vermindering	31-12-2021
Kasgeldleningen	0			0
Crediteuren	21.097.369		6.494.533	14.602.836
Nog te betalen subsidies	34.732.511	6.138.492		40.871.004
Nog te betalen overig	6.589.925		337.352	6.252.572
Overige schulden	1.694		3.269	-1.575
Nationaal Restauratiefonds voorschotten	4.396.493		1.573.886	2.822.607
Rekening Courant Nazorg fonds	15.439.013	666.459		16.105.472
Rekening courant Vermilion en Frisia	1.641.036			1.641.036
	83.898.042	6.804.951	8.409.040	82.293.951

Overlopende passiva (OP)	1-1-2021	mutatie toevoeging	aanwending	31-12-2021
Vooruitontvangen bijdragen van de EU				
OP Life Alde Feanen N2000 voorbereiding	114.251	35.630	0	149.881
OP Life19/IP/DL00004 Grassbird Habitatats	0	400.000	77.603	322.397
OP Life19/IP/NL000011 All 4 Biodiversity	0	192.000	14.891	177.109
OP Topattractie Subs Toerisme Natuurlijk STINAF	333.043	0	0	333.043
OP Culture Up	0	4.640	724	3.916
vooruitontvangen bijdrage De Nieuwe Afsluitdijk	411.628		294.782	116.845
	858.922	632.270	388.000	1.103.191,88
Vooruitontvangen bijdragen van het Rijk (Specifieke uitkeringen)				
OP SPUK E15 Regionale aanpak laadinfrastructuur	1.627.471	0	88.840	1.538.632
OP SPUK E1 Beschikbaarheidsvergoeding OV 2020	955.220	0	0	955.220
OP SPUK E10 Snelfietsroutes 2020-2022	1.074.000	460.828	1.534.711	117
OP SPUK E33-2 MIRT 17-19 Fiets in de Ketten 18-2022	338.431	9.505	111.602	236.335
OP SPUK E48 4e trein Sneek Leeuwarden 2020-2022	661.835	0	1.058	660.777
OP SPUK E20 Reg stimul verkeersveilig maatr SPV	0	5.024.005	254.850	4.769.155
OP SPUK E12 Bermmaatregelen	0	1.369.248	30.091	1.339.158
OP SPUK E52 Beschikbaarheidsvergoeding OV 2021	0	4.527.000	4.527.000	0
OP SPUK E3 Sanering verkeerslawaa	93.070	2.679	0	95.748
OP SPUK L10 Impulsgelden veenweiden	17.563.223	4.436.777	1.666.598	20.333.402
OP SPUK C13 Ontzorgingsprogr maatschapp vastgoed	1.961.150	0	241.172	1.719.978
OP SPUK L7 IBP vitaal platteland	0	4.913.223	367.415	4.545.809
OP SPUK L8 prov aank veehouderijen nabij natuurgeb	0	8.181.357	0	8.181.357
OP SPUK L16 PN Programma Natuur	0	11.819.725	699.068	11.120.657
OP SPUK L12 Experiment stronijke stalmeest	0	185.000	184.900	100
OP SPUK Freshem-NL	0	42.350	0	42.350
OP SPUK E44 FBW klimaatadaptatie 2021-2027	0	5.305.209	0	5.305.209
OP SPUK L05B Regiodeal ZuidOost Friesland	0	800.000	713.223	86.777
OP SPUK F11 MKB-deal Skillsbooster	347.934	200.000	150.000	397.934
OP SPUK C99 Vitale logiesaccommodaties	0	14.165	0	14.165
OP SPUK C41 Flexibele inzet woningbouw	274.084	168.065	0	442.149
OP SPUK C10-1 Verbet digitale dienstverl Open Poen	202.893	0	8.713	194.180
OP SPUK C26 Culturele voorzieningen prov 2020	1.396.319	388.664	1.370.082	414.901
OP SPUK D13 Matching Rijk - Verbreding en vernieuw	0	333.330	259.213	74.117
OP SPUK C10-2 Verb dig dienstv Zicht op stikstof	198.264	109.566	178.679	129.151
vooruitontvangen activa	640.488			640.488
	27.334.382	48.290.695	12.387.213	63.237.864
Vooruitontvangen bijdragen van overige overheid				
OP Omgevingsberaad Waddengeb diverse reserveringen	154.268	149.226	290.755	12.738
OP SCW Secretariaat Stuurgroep Waddenprovincies	43.311	78.150	38.157	83.305
OP Samenwerkingsverband IKW		444.120	370.195	73.925
OP SPUK E28B RSP Mobiliteitsfonds via SNN	8.772.641	3.195.093	8.181.974	3.785.761
OP RSP Concrete infra proj gemeentelijke bijdrage	3.817.331	0	920.000	2.897.331
OP RSP Mobiliteits infra proj gemeentelijke bijdr	874.068	0	171.000	703.068
OP Wadlopen	57.151	124.405	109.719	71.837
OP Nog af te sluiten weidevogelcompensatie	2.484.986	206.346	0	2.691.332
OP POP 3 ANLB Leefgebied water SP 2019	265.451	0	161.499	103.952
OP Deltaprogramma Waddengebied	116.025	11.040	0	127.065
OP Weidevogelcompensatie	1.474.150	0	124.622	1.349.528
OP NP 21 POP3 Fluessen en Morra	20.768	0	20.768	0
OP Fries Bestuursakkoord Waterketen 3 2021-2025	170.878	0	75.933	94.945
OP Regiodeal NIL Aldeboarn-De Deelen		126.970	0	126.970
OP Leader/POP 3 Lopende kosten		82.665	0	82.665
diverse oa bijdragen activa	4.061.949		41.648	4.020.300
	22.312.977	4.418.015	10.506.270	16.224.721
Overige overlopende passiva				
Vooruitontvangen rente Alliantie	0	30.705.795		30.705.795
overig	4.113.455		1.268.372	2.845.083
	4.113.455	30.705.795	1.268.372	33.550.878
	54.619.736	84.046.775	24.549.856	114.116.655

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De verplichtingen, voortvloeiende uit het waarborgen van geldeningen, zijn conform de BBV op de balans vermeld, maar maken er geen deel van uit. De provincie heeft zich garant gesteld voor de rente en aflossing van door diverse instellingen aangegane geldeningen.

	31-12-2020	1-1-2021	31-12-2021
Leasecontract decentrale kopieerapparaten	72.981	72.981	31.819
Leasecontracten dienstauto's	1.782.893	1.782.893	1.303.341
Huurovereenkomst parkeergrage per jaar	500.000	500.000	609.000
RVO verplichtingen functieverandering	9.133.398	9.133.398	8.733.880
RVO subsidieverplichtingen natuurbeheer	14.255.520	14.255.520	13.313.782
RVO collectief agrarisch natuurbeheer	36.785	36.785	15.206
Groenfonds convenantsleningen	3.823.854	3.823.854	2.519.236
Bankgarantie Fryslân Hurde wyn	6.856.396	6.856.396	6.856.396
Een specificatie van de gewaarborgde geldeningen is opgenomen in bijlage 5.2	10.209.968	9.245.375	9.311.631

RVO. In verband met het in 2014 afgesloten Natuurpact is de verantwoordelijkheid voor de subsidieverplichtingen voor natuurontwikkeling en -beheer over gegaan van het Rijk (DLG) naar de provincies. In voorgaande jaren zijn door de DLG subsidieverplichtingen voor functieverandering en beheer aangegaan. Deze verplichtingen worden namens de provincies afgewikkeld via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Staatsbosbeheer. De provincie heeft in 2014 een beschikking voor 6 jaar afgegeven aan Staatsbosbeheer voor het natuur- en landschapsbeheer. Groenfonds. De provincie heeft een doorbetalingsverplichting van rente en aflossingsbedragen van leningen aan het Nationaal Groenfonds. Deze leningen zijn in 1999 tot stand gekomen door een convenant tussen het Rijk en de provincies in het kader van natuurontwikkeling. De provincie Fryslân heeft op 31 december 2021 een restschuld van €2,5 miljoen. Tot en met 2023 dient de provincie jaarlijks € 1,3 miljoen aan rente en aflossing te betalen waarvoor ze in het provinciefonds volledig wordt gecompenseerd. Het totaal nog te betalen bedrag is als niet uit de balans blijvende verplichting opgevoerd. Vanwege de financieringsconstructie is de resterende schuld niet opgenomen als langlopende schuld in de balans maar als niet uit de balans blijvende verplichting.

Financiële verplichtingen

Het beleid en de financiële spelregels voor de tijdelijke budgetten staan in de Nota Uitvoering Begroting 2016. Zie ook onder deel 3 Tijdelijke budgetten.

2 5 Gebeurtenis na balansdatum

Niet van toepassing.

2 6 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Provincie Fryslân van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2021 voor Provincie Fryslân is € 209.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Uitzondering hierop is het WNT-maximum voor de leden van Raad van Toezicht / Raad van Commissarissen; dit bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum.

Bezoldiging topfunctionarissen

	Regina Elbrich Bouius-Riemersma	Arnold Rosier
	provinciesecretaris/algemeen directeur	griffier
	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Functiegegevens		
Aanvang en einde functievervulling in 2021	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	153.421	115.287
Beloningen betaalbaar op termijn	22.492	21.342
Subtotaal	175.913	136.629
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	209.000	209.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Bezoldiging 2021	175.913	136.629
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t	n.v.t

	Regina Elbrich Bouius-Riemersma	Arnold Rosier
bedragen x € 1		
Gegevens 2020		
Functiegegevens	provinciesecretaris/ algemeen directeur	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2020 (in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	148.008	107.996
Beloningen betaalbaar op termijn	21.127	20.458
	<hr/>	<hr/>
	169.135	128.454
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	201.000	201.000
	<hr/>	<hr/>
Bezoldiging 2020	169.135	128.454

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2021 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen.

2 7 Begrotingsonrechtmatigheid

De begrotingsrechtmatigheid heeft betrekking op het financiële handelen binnen het kader van de geautoriseerde begroting. Dit wordt formeel als volgt omschreven:

“Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten (exploitatie), alsmede de balansposten (investeringen), dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma’s (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door Provinciale Staten zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag alsmede het begrotingsjaar van belang zijn.”

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dienen de afwijkingen in de jaarrekening herkenbaar te worden opgenomen en van een toelichting te worden voorzien. Als blijkt dat de gerealiseerde uitgaven op programmaniveau hoger zijn dan geautoriseerd, is er sprake van begrotingsonrechtmatigheid. Er zijn verschillende typen begrotingsoverschrijdingen. Overschrijdingen, die binnen de beleidskaders van Provinciale Staten passen worden in het accountantsoordeel niet meegewogen.

Overschrijdingen die gedurende het jaar bekend werden zijn in 2021 aan Provinciale Staten voorgelegd, bijvoorbeeld via de bestuursrapportages. Nog niet geautoriseerde overschrijdingen worden in de jaarstukken toegelicht en worden door de vaststelling van de jaarrekening door Provinciale Staten alsnog geautoriseerd.

De verschillen tussen de geautoriseerde lasten en de gerealiseerde lasten worden hieronder per programma weergegeven.

programma lasten x €1.000	begroting na wijziging	rekening	afwijking
1 Bestuur	18.226	17.516	710
2 Infrastructuur	146.570	102.948	43.622
3 Omgeving	139.414	89.317	50.097
4 Economie	49.832	32.550	17.282
5 Mienskip	65.062	53.539	11.522
6 Bedrijfsvoering	83.136	81.265	1.871
7 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	13.430	8.289	5.141
	515.670	385.424	130.246

In 2021 heeft zich geen begrotingsonrechtmatigheid voorgedaan.

2 8 Toelichting rekeningresultaat

		x €1.000
1	Structurele budgetten	10.475
2	Tijdelijke budgetten	5.051
3	Reserves	0
4	Voorzieningen	662
5	Overlopende Passiva	0
	Begrotingsaldo	-7.846
	Nog te bestemmen resultaat	8.342
	1 Structurele budgetten	10.475
Programma		
1	Statenfractie	275
	Bestuurlijke vernieuwing	100
	IPO bijdrage	125
2	Afschrijvingslasten	2.814
	Onderhoud wegen/water	500
	Gladheidsbestrijding	-400
	Concessie indexering/afrekening/meerwerk	1.800
	beheer en onderhoud/rechtzaken	640
3	Dwangsommen (zie onvoorzien)	650
	Leges wet Wabo	168
4	Recreatie en Toerisme: Slimme groei	102
5	Sport	106
	CSG Liudger MFU/MVO	-249
	Wonen	95
6	Capaciteitsbudget	1.200
	Opleidingskosten	271
	Reis/verblijfkosten	103
	Afschrijvingslasten bedrijfsmiddelen	803
	Afschrijvingslasten provinciehuis	619
	Automatiseringskosten	-1.161
	Facilitaire zaken	642
	Bijdrage IPO/BIJ12	238
7	Rentevergoeding IBOI ten behoeve van RSP/REP	-618
	<i>Onvoorzien:</i>	
	Vorming voorziening dubieuze debiteuren	-413
	Vrijval nazorgplan stortplaat Trijehus	1.100
	Vrijval voorziening vrijwillige mobiliteit	166
	Nog te verwachten facturen 2021	401
	Afrekening subsidies/crediteuren	136
	Overige kleine verschillen	262

2 Tijdelijke budgetten

5.051

Dit bedrag bestaat uit vrijval van tijdelijke budgetten. Dit als gevolg van eindige projecten en opdrachten. Het betreft hier onder andere:

2	Knelpunten geluidhinder	150 *
	De Saiter	50
3	Bodemconvenant	889 *
	Programma stikstof	117
	Ijsselmeeragenda 2050	61
4	Governance	146
	De Kancelarij	440 *
	Friese Projectenmachine	50
	Recreatie/toerisme	85
7	Breed coronabudget I	276
	Breed coronabudget II	2.267 *
	Overige kleine verschillen	520

4 Voorzieningen

662

1	V. Waardeoverdracht pensioenen GS leden	683
	Overige kleine verschillen	-21

Begrotingssaldo -7.846

- * Voor deze posten wordt voorgesteld om de vrijval (deels) via de resultaatbestemming opnieuw beschikbaar te stellen. Het betreft de volgende vier voorstellen:
- Knelpunten geluidhinder € 100.000
 - Bodemconvenant € 525.000
 - De Kancelarij €440.000
 - Breed coronabudget II €2.225.000

Een nadere toelichting op de oorzaak van de verschillen is opgenomen bij de beleidsprogramma's in de jaarstukken 2021.

2 9 Berekening benutting drempelbedrag SKB

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar		2021	
1	Drempelbedrag	3.206.130	3.206.130	8.549.680	8.549.680
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
2	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1.116.913	1.380.642	846.694	851.371
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	2.089.217	1.825.488	7.702.986	7.698.309
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0

(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar		2021	
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	427.484			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	427.484			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	0			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	3.206	3.206	8.550	8.550

(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	100.522	125.638	77.896	78.326
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1.117	1.381	847	851

Het drempelbedrag is het bedrag aan liquide middelen dat (gemiddeld) per kwartaal buiten de schatkist mag worden gehouden. De hoogte van het drempelbedrag hangt af van de omvang van de begroting.

Regeling tot en met 30 juni 2021: de drempel is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen. Indien het begrotingstotaal hoger is dan € 500 miljoen is de drempel gelijk aan € 3,75 miljoen plus 0,2% van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.

Vanaf 1 juli 2021 zijn de kaders voor het drempelbedrag verruimd. Indien het begrotingstotaal hoger is dan € 500 miljoen is de drempel gelijk aan € 10 miljoen plus 0,2%

van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat. De drempel is nooit lager dan € 1 miljoen.

Per kwartaal mag het gemiddelde van de (liquide) middelen die de decentrale overheid dagelijks buiten de schatkist laat niet boven het drempelbedrag uitkomen. Provincie Fryslân is in 2021 binnen het drempelbedrag gebleven. De liquide middelen die buiten de schatkist zijn aangehouden, zijn enkel gebruikt voor het betalingsverkeer.

3 Totaal tijdelijke budgetten 2021

	balans 01-01-2021	primitieve begroting	jaarovergang 2020-2021	mutatie reserve gedurende 2021	jaarovergang 2021-2022	balans 31-12-2021
tijdelijk budget A	60.103.800	-32.742.500	-17.399.700	22.780.800	20.711.494	53.453.894
tijdelijk budget B	28.155.705	-36.960.700	8.350.400	37.415.300	1.087.527	38.048.232
Reserve *)	16.370.248	1.216.500	-16.330.400	-2.472.900	23.151.228	21.934.676
	104.629.753	-68.486.700	-25.379.700	57.723.200	44.950.249	113.436.802

Verloop reserve tijdelijke budgetten 2021

	31-12-2020	1-1-2021	vormen	beschikken	31-12-2021
tijdelijk budget A	60.103.800	60.103.800	18.158.293	24.808.200	53.453.894
tijdelijk budget B	28.155.705	28.155.705	58.435.394	48.542.867	38.048.232
Reserve *)	16.370.248	16.370.248	11.353.352	5.788.924	21.934.676
	104.629.753	104.629.753	87.947.040	79.139.991	113.436.802

Afwikkeling reserve komende jaren

	1-1-2022	2022	2023	2024	2025	2026 ev	Eindsaldo
tijdelijk budget A	53.453.894	-28.599.494	-3.285.700	-11.268.800	-10.300.000	0	-100
tijdelijk budget B	38.048.232	-27.975.927	-8.647.900	-1.351.000	0	0	73.405
Reserve *)	21.934.676	-22.297.228	5.273.800	-1.844.800	-1.431.000	-876.000	759.448
	113.436.802	-78.872.649	-6.659.800	-14.464.600	-11.731.000	-876.000	832.753

*) In de post reserve is opgenomen de mutatie reserve breed cofinancieringsbudget en jaarovergang structurele budgetten. Deze reserves hebben een jaarovergang gelijk aan de tijdelijke budgetten.

3 Tijdelijke budgetten 2021

De tijdelijke budgetten zijn ingedeeld in twee categorieën namelijk:

Categorie A: Overeenkomsten met medeoverheden en andere partijen

Hierbij is een overeenkomst met derden gesloten waarbij is vastgelegd wat de gewenste resultaten zijn en wat de bijdragen van de verschillende partijen zijn.

Bij deze categorie blijven de begrote middelen beschikbaar voor deze projecten gedurende de looptijd van de overeenkomst. Eventueel niet bestede gelden gaat mee als budget naar het volgende jaar. Deze mutatie verloopt via de reserve tijdelijke budgetten.

In het geval dat er een overbesteding is na besteding dan zal de overbesteding ten laste komen van het volgende jaar. In dat geval wordt het budget van het volgende jaar afgehaald ten gunste van de reserve tijdelijke budgetten.

Categorie B: Overige tijdelijke budgetten

Dit betreft tijdelijke budgetten waar geen overeenkomst met derden aan ten grondslag ligt. Bij deze tijdelijke budgetten mogen meerjarige verplichtingen aangegaan worden. Bij de jaarovergang blijven alleen de in dat jaar nog openstaande subsidieplafonds en de subsidieverplichtingen die nog openstaan i.v.m. opschortende voorwaarden beschikbaar, mits het budget in dat jaar toereikend was. Overige niet bestede of verplichte gelden vallen vrij naar het rekeningsaldo.

In het geval dat er een overbesteding is na besteding dan zal de overbesteding ten laste komen van het volgende jaar. In dat geval wordt het budget van het volgende jaar afgehaald ten gunste van de reserve tijdelijke budgetten.

Samenvatting tijdelijke budgetten

Hieronder wordt in hoofdlijnen het verloop van de tijdelijke budgetten in 2021 weergegeven, ter vergelijking zijn ook de cijfers over 2020 opgenomen:

Toelichting x € 1mln		Rekening 2020	Rekening 2021
Begroting		123	115
Jaarovergang voorgaand jaar	Betreft met name nog openstaande subsidieverplichtingen	37	16
1 ^e berap	Kasritmewijziging	-8	-1
2 ^e berap	Kasritmewijziging	-18	-8
Overige wijzigingen		1	-6
Begroting na wijziging		135	116
Besteed		125	83
Openstaande subsidieverplichtingen	Gaan mee met budget naar volgend jaar		1
Openstaande subsidieplafonds	Gaan mee met budget naar volgend jaar	3	4
Saldo lasten		7	27
Saldo baten		11	-6
Totaal saldo tijdelijke budgetten		18	21
Verrekening met volgend jaar	Dit bedrag wordt toegevoegd aan het budget in het volgende jaar	6	16
Vrijval in rekeningsaldo		12	5

Voortgang tijdelijke budgetten op detailniveau

Het overzicht tijdelijke budgetten geeft inzicht in zowel de inkomsten als uitgaven van de tijdelijke budgetten in 2021. Daarnaast worden de kasritmewijzigingen bij de 1e en 2e berap en de overige wijzigingen aangegeven. De tijdelijke budgetten categorie B met een saldo uitgaven/inkomsten groter dan € 200.000 worden per categorie toegelicht. De tijdelijke budgetten categorie A met verrekeningen met 2021 groter dan € 500.000 worden toegelicht.

Categorie B

Tijdelijke budgetten 2021			Inkomsten			Uitgaven					Opschortende voorwaarden			Subsidieplafond SP			Saldo na OV en SP			Uitgaven - Verrekening Rekening-saldo		
Bel. veld	Naam	x € 1.000	Begroot	Besteed	Saldo	Begroot voor wijziging	Wijziging jaarovergang 2020/2021	Wijziging 1e berap	Wijziging 2e berap	Overige wijzigingen	Begroot na wijziging	Betaald	Saldo voor OV en SP	Opschortende voorwaarden OV	Subsidieplafond SP	Saldo na OV en SP	Uitgaven - Inkomsten	Verrekening met 2022	Rekening-saldo			
			Eindig 2021 categorie B																			
V0221	B 2.1	N354 Sneek-Leeuwarden planstudie	0	0	0	50	-1		25		74	59	15			15	15		15			
V0222	B 2.1	Aquaduct Bolsward planstudie	0	0	0				100		100	63	37			37	37		37			
V0226	B 2.1	Van Harinxmakanaal spooraquaduct planstudie	0	0	0	50	-37		15		28	54	-26			-26	-26		-26			
V0185	B 2.3	Dieptepeilingen Friese meren	0	0	0	45			4		49	35	14			14	14		14			
V0276	B 2.4	Proef HVO biodiesel in treinconcessie	0	0	0				94		94	94	0			0	0		0			
V0200	B 3.1	Insectennetwerk	0	0	0		3			-3	0	0	0			0	0		0			
V0128	B 3.4	Impuls Omgevingsveiligheid IOV	0	14	14						0	0	0			0	14		14			
V0192	B 3.4	Knelpunten geluidhinder provinciale wegen	0	0	0				150		150	0	150			150	150		150			
V0265	B 3.4	Stikteam IPO stikstof	0	0	0			349			349	349	0			0	0		0			
V0273	B 3.4	Opruiming drugsafval	0	0	0		42	-52		10	0	0	0			0	0		0			
V0284	B 3.4	Programma Stikstof	0	0	0			465			465	348	117			117	117		117			
V0016	B 3.5	Duurzame energie	0	0	0						0	-10	10			10	10		10			
V0256	B 3.5	Regionale energiestrategie RES	0	0	0	0				0	0	0	0			0	0		0			
V0270	B 3.5	Ontwikkelen gezondheidsmonitor windpark Nij Hiddum-Houw	0	0	0	150					150	111	39			39	39		39			
V0193	B 4.1	Circulaire economie	0	0	0			-10	6	-6	-10	-10	0			0	0		0			
V0267	B 4.1	Breed corona budget	0	0	0					115	115	54	61			61	61		61			
V0307	B 4.2	Kanselarij	0	0	0				440		440	0	440			440	440		440			
V0267	B 4.3	Breed corona budget	0	0	0		600	-71	460		990	884	106		38	68	68		68			
V0278	B 4.5	Friese Meren Project afronding diverse FMP	0	36	36				544		544	580	-36			-36	0		0			
V0032	B 5.1	Sociaal beleid	0	0	0	150		-100	20		70	80	-10			-10	-10		-10			
V0158	B 5.1	Herbestemmingsregeling	0	0	0	10		-10			0	0	0			0	0		0			
V0168	B 5.2	Restauratie en herbestemming Rijksmonumenten	0	0	0	125				-125	0	0	0			0	0		0			
V0212	B 5.2	75 jaar bevrijding	0	0	0			-25	106		81	60	21			21	21		21			
V0267	B 5.2	Breed corona budget	0	0	0					150	150	156	-6			-6	-6		-6			
V0267	B 7.6	Breed corona budget	0	0	0	1.000				-885	115	0	115			115	115		115			
V0282	B 7.6	Weerbaar bestuur	0	0	0				42		42	0	42			42	42		42			
		Totaal eindig 2021 categorie B	0	50	50	1.580	582	642	1.434	-243	3.996	2.907	1.089	0	38	1.051	1.101	0	1.101			

Toelichting eindige tijdelijke budgetten categorie B

De tijdelijke budgetten die aan het eind van het jaar een saldo van meer dan € 0,2 mln. hebben worden hieronder toegelicht.

Programma 4

Kanselarij: Het tijdelijk budget Kanselarij van € 440.000,- is voor de overdracht van het historische pand aan een nieuwe koper. De onderhandelingen zijn vertraagd, maar zullen naar verwachting in 2022 wel

geëffectueerd worden. Daarom wordt voorgesteld om het in 2021 vrijgevallen bedrag € 400.000 op het budget Kanselarij in 2022 via de resultaat bestemming toe te voegen aan de begroting 2022.

Categorie A

Tijdelijke budgetten 2021			Inkomsten			Uitgaven							Opschortende voorwaarden			Uitgaven - Verrekening met 2022			Rekening-saldo
Bel. veld	Naam	x € 1.000	Begroot	Besteed	Saldo	Begroot voor wijziging	Wijziging jaarovergang 2020/2021	Wijziging 1e berap	Wijziging 2e berap	Overige wijzigingen	Begroot na wijziging	Betaald	Saldo voor OV en SP	Opschortende voorwaarden OV	Subsidie-plafond SP	Saldo na OV en SP	Uitgaven - Inkomsten	Verrekening met 2022	Rekening-saldo
Categorie A																			
V0155	A	1.5	0	0	0	28.878				-19.252	9.626	9.626	0			0	0		0
V0045	A	2.2	0	0	0	4.000	19.525	-11.000	10.000		22.525	3.797	18.728			18.728	18.728	18.728	0
V0073	A	2.2	0	0	0		1				1	1	0			0	0		0
V0003	A	2.4	0	0	0		51			-51	0	0	0			0	0		0
V0043	A	3.1	0	0	0	1.000					1.000	1.001	-1			-1	-1	-1	0
V0213	A	3.2	313	32	-281	650	635	185	-473	186	1.183	1.080	103			103	-177	-177	0
V0126	A	3.4	0	0	0		89				89	64	25			25	25	25	0
V0147	A	3.4	187	187	0	86	155	-21	100	208	528	117	411		237	175	175	175	0
V0191	A	3.4	432	260	-172	400	222		-253	260	629	529	100			100	-72	-72	0
V0066	A	4.1	0	0	0	215	-217	2			0	0	0			0	0		0
V0047	A	4.3	0	0	0	100	0				100	6	94			94	94	94	0
V0066	A	4.3	0	0	0		149				149	0	149			149	149	149	0
V0079	A	4.3	6.298	1.305	-4.993	6.109			189		6.298	1.305	4.993			4.993	0		0
V0094	A	4.3	0	0	0	2.941	-2.938		0	-4	0	0	0			0	0		0
V0003	A	5.1	188	188	0		525	-112	-126	51	338	178	160			160	160	160	0
V0078	A	5.1	0	0	0	1.580			-1.580		0	0	0			0	0		0
V0082	A	5.1	160	160	0	50	264	150		10	474	117	357			357	357	357	0
V0214	A	5.1	0	0	0		863	-185	969	0	1.647	1.646	1			1	1	1	0
V0257	A	5.1	0	0	0		424	-259	95	700	960	260	700			700	700	700	0
V0175	A	5.2	0	0	0	2.000	236		184		2.420	2.115	305			305	305	305	0
V0253	A	5.3	0	0	0					31	31	0	31			31	31	31	0
V0257	A	7.6	0	0	0	11.000			-10.300	-700	0	0	0			0	0		0
Totaal categorie A			7.578	2.132	-5.446	59.010	19.985	-11.241	-1.195	-18.561	47.999	21.841	26.158	0	237	25.921	20.475	20.475	0

Toelichting tijdelijke budgetten categorie A

De tijdelijke budgetten die aan het eind van het jaar een saldo hebben dat verrekend wordt met 2022 en hoger is dan € 0,5 mln. worden hieronder toegelicht.

Programma 2

RSP Concrete infraprojecten

Programma 3*Nvt***Programma 4***Nvt*

De lagere last van € 18,7 mln. heeft betrekking op concrete RSP-infraprojecten. Dit is voornamelijk ontstaan doordat de afrekeningen van onder andere ESGL, Joure en de Haak nog niet zijn afgerond. Dit bedrag wordt via de reserve tijdelijke budgetten doorgeschoven naar 2022.

Programma 5*DU regiodeal Holwerd aan Zee*

Categorie B

Tijdelijke budgetten 2021			Inkomsten			Uitgaven					Opschortende voorwaarden			Uitgaven - Verrekening Rekening-saldo					
Bel. veld	Naam	x € 1.000	Begroot	Besteed	Saldo	Begroot voor wijziging	Wijziging jaarovergang 2020/2021	Wijziging 1e berap	Wijziging 2e berap	Overige wijzigingen	Begroot na wijziging	Betaald	Saldo voor OV en SP	Opschortende voorwaarden OV	Subsidie-plafond SP	Saldo na OV en SP	Uitgaven - Inkomsten	Verrekening met 2022	Rekening-saldo
	Categorie B																		
V0024	B	1.1	It Steatekomitee Frysk	0	0	0	10				10	0	10			10	10		10
V0272	B	1.4	Bestuurlijke vernieuwing	0	0	0	800	-246	-450		104	70	34			34	34		34
V0208	B	1.5	Vervolg Programma naar een Rijke Waddenzee PRW	0	0	0	142				142	147	-5			-5	-5		-5
V0189	B	2.1	Onbeveiligde overwegen	0	0	0	250		-219	415	446	446	0			0	0		0
V0190	B	2.1	Bestrijding fietsonveiligheid	0	0	0	1.850	560	-1.230		1.180	482	698	200	498	0	0		0
V0224	B	2.1	Lelylijn onderzoek	0	0	0	50	-2	-10		38	38	0			0	0		0
V0225	B	2.1	Verkeersveiligheid educatie	0	0	0	250				250	245	5			5	5		5
V0299	B	2.1	Preventie en voorlichting fiets	0	0	0				0	0	0	0			0	0		0
V0172	B	2.2	Extra inzet bereikbaarheid	0	0	0	0		0		0	0	0			0	0		0
V0130	B	2.3	Project onrechtmatig gebruik	0	0	0	51				51	3	47			47	47		47
V0271	B	2.3	Bestuursovereenkomst vaarweg Boontjes	0	0	0	200				200	178	22			22	22		22
V0277	B	2.3	Pilot voorkomen wildongevallen op provinciale wegen	0	0	0			0		0	0	0			0	0		0
V0011	B	3.1	Decentralisatie uitkering bodemsanering	0	0	0		9			9	9	0			0	0		0
V0034	B	3.1	Weidevogelbeleid	0	0	0	2.050	-99	-600	-200	0	1.151	1.140	19		-8	-8		-8
V0136	B	3.1	Faunabeheereenheid	0	0	0	300				0	300	300	0		0	0		0
V0187	B	3.1	Reparatie rente en aflossing convenantsleningen Groenfonds	0	0	0	1.305				1.305	1.305	0			0	0		0
V0220	B	3.1	Biodiversiteit	0	0	0	1.000	2	-400	-318	-22	262	173	90	50	40	40		40
V0268	B	3.1	Procesmiddelen NP Drents Friese Wold	0	0	0	50		100		150	150	0			0	0		0
V0285	B	3.1	Projectgroep preventie wolvenschade Fryslan	0	0	0			33		33	17	16			16	16		16
V0291	B	3.1	Weidevogels predatiebeheer	0	0	0				0	0	0	0			0	0		0
V0297	B	3.1	Vergroenen schoolpleinen	0	0	0				0	0	0	0			0	0		0
V0106	B	3.2	Transitie natuurinclusieve landbouw	94	94	0	625	-142	252	175	94	1.004	963	41		41	41		41
V0230	B	3.2	Landbouwagenda met Dairy Valley	0	0	0	250	-21	-150	-10	70	54	15			15	15		15
V0261	B	3.2	Potato valley	0	0	0	250		-180		70	58	12			12	12		12
V0303	B	3.2	Transitiefonds landbouw	0	0	0				0	0	0	0			0	0		0
V0108	B	3.3	Veenweidevisie	0	53	53	6.286	-1.093	-3.800	0	1.393	2.057	-664			-664	-611		-611
V0252	B	3.3	Klimaatvelop 2019 veenweide	0	0	0	1.000	-3	1.788	0	2.785	2.776	9			9	9		9
V0011	B	3.4	Decentralisatie uitkering bodemsanering	0	0	0			-365	2.070	1.705	816	889			889	889		889
V0077	B	3.4	De Saiter	0	21	21			98		98	68	29			29	50		50
V0223	B	3.4	Hegewarren	200	150	-50	75	-25	-100	70	200	220	-119			-119	-169		-169
V0266	B	3.4	IJsselmeeragenda 2050	0	0	0	100		50		150	89	61			61	61		61
V0279	B	3.4	Versterking omgevingveiligheidsdiensten	0	0	0				26	26	15	11			11	11		11
V0283	B	3.4	Opruiming drugsafval	0	0	0				10	10	10	0			0	0		0
V0288	B	3.4	Bestuurlijke overeenkomst (BOK) visserij	0	0	0		100	-100		0	0	0			0	0		0

Tijdelijke budgetten 2021				Inkomsten			Uitgaven							Opschortende voorwaarden OV	Subsidie-plafond SP	Saldo na OV en SP	Uitgaven - Inkomsten	Verrekening met 2022	Rekening-saldo	
Bel. veld	Naam	x € 1.000	Begroot	Besteed	Saldo	Begroot voor wijziging	Wijziging jaarovergang 2020/2021	Wijziging 1e berap	Wijziging 2e berap	Overige wijzigingen	Begroot na wijziging	Betaald	Saldo voor OV en SP							
V0292	B	3.4	Gewasbeschermingsmiddelen onderzoek	0	0	0				0	0	0	0			0	0	0		
V0298	B	3.4	Een ton voor een regenton	0	0	0				0	0	0	0			0	0	0		
V0164	B	3.5	Fryske deal	0	0	0	2.000	-2.000	0		2.359	2.359	4.440	-2.080			-2.080	-2.080	-2.080	0
V0201	B	3.5	Asbest eraf Zonnepanelen erop	0	0	0			0	20		20	23	-3			-3	-3	-3	0
V0228	B	3.5	Samenwerking energie een loket	0	0	0	440	-34		250	0	656	931	-276			-276	-276	-276	0
V0229	B	3.5	Energiecoaches	0	0	0	360	0	360	100	0	820	995	-175			-175	-175	-175	0
V0310	B	3.5	Planschade Nij Hiddum-Houw	0	0	0						0	0	0			0	0	0	0
V0123	B	4.1	MKB faciliteren/begeleiden	0	0	0	50	-20	-30		280	280	280	0			0	0	0	0
V0124	B	4.1	Arbeidsmarkt/onderwijs en kennisinstellingen/bedrijfsleven	0	0	0	846	-508	-53	0	315	601	340	260		260	0	0	0	0
V0182	B	4.1	Jaarplan circulair	0	0	0	500				0	500	498	2			2	2	2	2
V0231	B	4.1	Clusters economie	0	0	0	200					200	200	0			0	0	0	0
V0235	B	4.1	Ondernemerschap	0	0	0	1.000			71	0	1.071	1.071	0			0	0	0	0
V0241	B	4.1	Governance	0	0	0	110				5	115	115	0			0	0	0	0
V0243	B	4.1	Leef- en woonklimaat	0	0	0	300			-300		0	75	-75			-75	-75	-75	-75
V0123	B	4.2	MKB faciliteren/begeleiden	0	0	0	50			99	51	-200	0	0			0	0	0	0
V0149	B	4.2	Vestigingsregeling	0	0	0	100	-25	-95	51		31	-50	81	100		-19	-19	-19	0
V0157	B	4.2	Ondernemersportaal YNBusiness	0	0	0	327				160	487	487	0			0	0	0	0
V0235	B	4.2	Ondernemerschap	0	0	0	650			750	0	1.400	0	1.400	300	1.100	0	0	0	0
V0236	B	4.2	Infrastructuur economie	0	0	0	667			-667		0	0	0			0	0	0	0
V0241	B	4.2	Governance	0	0	0	200			-50		150	4	146			146	146	146	146
V0124	B	4.3	Arbeidsmarkt/onderwijs en kennisinstellingen/bedrijfsleven	0	0	0				-25	25		0	0			0	0	0	0
V0195	B	4.3	Wetsus	0	0	0	1.125					1.125	1.125	0			0	0	0	0
V0199	B	4.3	Investeringskader Waddengebied	0	0	0	196			60	-95	161	147	14			14	14	14	14
V0231	B	4.3	Clusters economie	0	0	0	220			-220		0	20	-20			-20	-20	-20	0
V0237	B	4.3	Kennisinfrastructuur	0	0	0	2.100			3.500	-500	5.100	5.100	0			0	0	0	0
V0243	B	4.3	Leef- en woonklimaat	0	0	0	200			0		200	93	107			107	107	107	107
V0244	B	4.3	Human capital	0	0	0	500			-500	0	0	100	-100			-100	-100	-100	0
V0290	B	4.3	Breed corona budget 2e pakket	0	0	0					1.010	1.010	780	230		230	0	0	0	0
V0302	B	4.3	Tallships Harlingen	0	0	0				540		540	540	0			0	0	0	0
V0231	B	4.4	Clusters economie	0	0	0	1.000	0		-337	-160	503	516	-13			-13	-13	-13	0
V0241	B	4.4	Governance	25	25	0	75	-25			50	100	100	0			0	0	0	0
V0248	B	4.4	Procesgeld team Europa	4	4	0	300				-106	194	172	22			22	22	22	22
V0287	B	4.4	Bijdrage Friese projectenmachine	0	0	0				150	-150	110	110	60	50		50	50	50	50
V0249	B	4.5	Recreatie en toerisme	0	0	0	3.250			0	1.092	100	4.442	4.358	85		85	85	85	85
V0290	B	4.5	Breed corona budget 2e pakket	0	0	0					625	625	275	350		350	0	0	0	0
V0014	B	5.1	Demografische ontwikkelingen	0	8	8	725	14	-493	105	0	351	326	25			25	32	32	32
V0053	B	5.1	Nota plattelandsbeleid	0	0	0				-140	300	-75	85	102	-17		-17	-17	-17	0
V0076	B	5.1	Iepen mienskipfunts Fryslan categorie B	0	13	13	4.232	-321	-374	-505	75	3.107	2.644	463	525		-62	-49	-49	0
V0086	B	5.1	Kansenfonds	0	0	0	94	39	-28	-143	0	-39	-18	-21			-21	-21	-21	0
V0092	B	5.1	Monitoring aandachtsgebieden	0	0	0	200	-180	401	-14		408	410	-3			-3	-3	-3	0
V0115	B	5.1	Fase 2 gebiedsontwikkeling Centrale As	0	0	0	290					290	290	0			0	0	0	0

Tijdelijke budgetten 2021			Inkomsten			Uitgaven							Opschortende voorwaarden OV	Subsidie-plafond SP	Saldo na OV en SP	Uitgaven - Inkomsten	Verrekening met 2022	Rekening-saldo	
Bel. veld	Naam	x € 1.000	Begroot	Besteed	Saldo	Begroot voor wijziging	Wijziging jaarovergang 2020/2021	Wijziging 1e berap	Wijziging 2e berap	Overige wijzigingen	Begroot na wijziging	Betaald							Saldo voor OV en SP
V0153	B	5.1	Beleidsbrief CTOS Mei hert, holle en hannen	0	0	0					0	-8	8			8	8		8
V0162	B	5.1	Zwembad De Welle	1.500	1.000	-500	2.000	0	8.000		10.000	10.000	0			0	-500	-500	0
V0166	B	5.1	Transitiefonds leefbare fysieke omgeving	0	0	0	1.036	661	-627	22	0	1.092	645	448		439	8	8	8
V0218	B	5.1	Procesgeldten DOM's	0	0	0	200	0		-130		70	71	-1			-1	-1	-1
V0219	B	5.1	Projectsubsidie sociale leefbaarheid	0	0	0	290	-270	80	100		200	200	0			0	0	0
V0258	B	5.1	Breedtesport	0	0	0	60			-60		0	0	0			0	0	0
V0264	B	5.1	Bluezone	0	0	0	30			20		50	50	0			0	0	0
V0269	B	5.1	Proceskosten IMF-regionale samenwerking	0	0	0	150	-8			0	142	130	12			12	12	12
V0281	B	5.1	Flexibele inzet woningbouw	0	0	0			0		0	0	0	0			0	0	0
V0289	B	5.1	Cofinanciering rijksregeling volkshuisvestingsfonds	0	0	0			250		0	250	0	250		250	0	0	0
V0290	B	5.1	Breed corona budget 2e pakket	0	0	0				485	485	484	1			1	1	1	1
V0294	B	5.1	Netwerk duurzame dorpen	0	0	0				0	0	0	0			0	0	0	0
V0295	B	5.1	Schoolschaatsen	0	0	0				0	0	0	0			0	0	0	0
V0296	B	5.1	Herbestemming gebouwen	0	0	0				0	0	0	0			0	0	0	0
V0153	B	5.2	Beleidsbrief CTOS Mei hert, holle en hannen	0	0	0				155		155	153	2			2	2	2
V0202	B	5.2	Museum Hindeloopen	0	0	0	400			-400		0	0	0			0	0	0
V0215	B	5.2	Cultuur continuering tijdelijke budgetten	0	0	0	3.200	-53	0	1.698	53	4.897	4.815	82		223	-141	-141	-141
V0254	B	5.2	Cofinanciering rijksbijdrage monumenten	50	50	0	962		-490	23	-362	133	124	9			9	9	9
V0259	B	5.2	We the North	3	0	-3	103					103	102	1			1	-2	-2
V0260	B	5.2	Erfgoed continuering tijdelijke budgetten	0	0	0	15					15	15	0			0	0	0
V0290	B	5.2	Breed corona budget 2e pakket	0	0	0				500	500	190	310		310	0	0	0	0
V0300	B	5.2	Fryske Fieldlab	0	0	0				0	0	0	0			0	0	0	0
V0301	B	5.2	Friese musea	0	0	0				200	200	200	0			0	0	0	0
V0153	B	5.3	Beleidsbrief CTOS Mei hert, holle en hannen	0	0	0	150	150	-54	-150	96	96	0			0	0	0	0
V0216	B	5.3	Taal	0	0	0	2.120		0	-575	80	1.625	1.119	506		492	13	13	13
V0262	B	5.3	Fryske Akademy transitie	0	0	0	200					200	200	0			0	0	0
V0275	B	5.3	Ryksbydrage feroaring Kurrikulum	0	0	0			-333	381		48	48	0			0	0	0
V0138	B	6.2	Aanpassing systemen voor omgevingswet	0	0	0	794		0	-503		291	375	-84			-84	-84	-84
V0227	B	6.2	Grondbank instrument	0	0	0	125					125	97	28			28	28	28
V0251	B	6.2	Energieneutrale provinciale gebouwen	0	0	0	750	-1.064	89	0	225	0	0	0			0	0	0
V0183	B	7.6	Structuurversterking economie	0	0	0	250			-250	0	0	0	0			0	0	0
V0184	B	7.6	Bijdrage aan provincie Zeeland	0	0	0	500		1		0	501	501	0			0	0	0
V0196	B	7.6	Tussenstap Veenweideaanpak 2020-2029	0	0	0	1.250			1.250	-2.500	0	0	0			0	0	0
V0211	B	7.6	Gebiedsontwikkeling WTC fase II	0	0	0	500			-4.947	4.447	0	0	0			0	0	0
V0279	B	7.6	Versterking omgevingveiligheidsdiensten	0	0	0				0	0	0	0	0			0	0	0
V0290	B	7.6	Breed corona budget 2e pakket	0	0	0				2.225	2.225	0	2.225			2.225	2.225	2.225	2.225

Tijdelijke budgetten 2021				Inkomsten			Uitgaven										Opschortende voorwaarden			Subsidie-plafond SP			Saldo na OV en SP			Uitgaven - Verrekening Rekening-saldo		
Bel. veld	Naam	x € 1.000		Begroot	Besteed	Saldo	Begroot voor wijziging	Wijziging jaarovergang 2020/2021	Wijziging 1e berap	Wijziging 2e berap	Overige wijzigingen	Begroot na wijziging	Betaald	Saldo voor OV en SP	Opschortende voorwaarden OV	Subsidie-plafond SP	Saldo na OV en SP	Uitgaven - Inkomsten	Verrekening met 2022	Rekening-saldo								
V0293	B	7.6	Wet Open Overheid (WOO)	0	0	0					0	0	0	0			0	0			0							
Totaal categorie B				1.876	1.417	-458	54.285	-4.482	9.817	-8.493	12.439	63.565	58.107	5.458	1.144	4.203	112	-347	-4.297	3.950								
Totaal generaal				9.454	3.599	-5.855	114.875	16.086	-782	-8.254	-6.365	115.560	82.855	32.705	1.144	4.478	27.084	21.229	16.178	5.051								

Toelichting tijdelijke budgetten categorie B

De tijdelijke budgetten die aan het eind van het jaar een overbesteding hebben worden verrekend met de reserve in 2022. Hieronder worden toegelicht de posten groter dan € 0,2 mln. die vrijvallen in het rekeningsaldo.

Programma 2

N.v.t.

Programma 3

Decentralisatie uitkering bodemsanering

Dit budget heeft voor € 888.600,- lagere lasten, ondanks dat bij de 2^e berap 2021 middelen zijn doorgeschoven en bodemtrajecten zijn afgerond. Door diverse oorzaken die in samenhang pas naar voren kwamen in het laatste kwartaal, zoals corona, schaarse grondstoffen, trage logistiek en door een ongunstige waterstroming in deze periode is een in 2021 aanbesteed waterbodemsaneringsproject uitgelopen naar het eerste kwartaal van 2022. Dit geldt ook voor een in 2021 uitgevoerd bodemsaneringsproject, dit is niet tijdig in het laatste kwartaal is afgerond. De verplichting richting de aannemer liggen er echter wel en zal ook moeten worden voldaan na afronding. Daarom wordt voorgesteld een om bedrag van € 525.000,- via de resultaatbestemming terug te vragen voor de uitvoering van wettelijke taken vanuit de Wet bodembescherming die zijn vertraagd.

De overige vrijval is ontstaan doordat in het laatste kwartaal rekening is gehouden met budget voor de inhaalslag warme overdracht in het kader van bodemtaken rond de Omgevingswet. Vanwege het uitstel is de overdracht uitgesmeerd, ook zijn transitieprojecten rond de verbreding van het bodembeleid getemporiseerd vanwege de coronapandemie. De consequentie is dat er minder budget beschikbaar is. Dit wordt mogelijk ondervangen door aanvullend budget vanuit het Rijk doordat 2022 eveneens in zijn geheel een overgangsjaar is geworden.

Programma 4

N.v.t.

Programma 7

Breed Coronabudget 2e pakket

GS heeft in maart 2021 het 2^e herstelmaatregelenpakket: No & Moarn II vastgesteld. Het doel van dit pakket is om bij te dragen aan het vergroten van de sociale cohesie en te werken aan economisch en cultureel herstel. De omvang van dit pakket is € 10 mln voor de jaren 2021 en 2022. Door de steeds wisselende omstandigheden rond Corona, is het bestedingsritme vertraagd. Daarom wordt voorgesteld om het in 2021 vrijgevallen bedrag € 2.225.000 op het budget No en Moarn II in 2022 via de resultaat bestemming toe te voegen aan de begroting 2022.

4 Controle verklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Provinciale Staten van de provincie Fryslân

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van de provincie Fryslân te Leeuwarden gecontroleerd.

WIJ CONTROLEERDEN	ONS OORDEEL
De jaarrekening bestaande uit: <ol style="list-style-type: none">1. het overzicht van baten en lasten over 2021; en2. de balans per 31 december 2021;3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;4. de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en5. de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.	<p>Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken op pagina nr. 341 tot en met pagina nr. 364 opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2021 als van de activa en passiva van de provincie Fryslân op 31 december 2021 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).</p> <p>Naar ons oordeel zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de verwijzing naar het normenkader 2021.</p>

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol en de Regeling Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2021 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de provincie Fryslân zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 5.000.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling Controleprotocol WNT 2021. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met Provinciale Staten overeengekomen dat wij aan Provinciale Staten tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 250.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ De samenvatting, Provinciebestuur en organisatie, Trends Staat van Fryslân, Leeswijzer (pagina 4 tot en met 27);
- ▶ jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording, de paragrafen en een aantal bijlagen (pagina 28 tot en met pagina 340);
- ▶ Tijdelijke budgetten (pagina 366 tot en met 374);
- ▶ Bijlagen (vanaf pagina 376, waarvan de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen en de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld door ons gecontroleerd zijn).

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten voor de jaarrekening

Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van Gedeputeerde Staten is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het college van Gedeputeerde Staten tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van Gedeputeerde Staten noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van Gedeputeerde Staten afwegen of de financiële positie voldoende is om de provincie in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van Gedeputeerde Staten moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De Provinciale Staten is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de provincie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het Controleprotocol WNT 2021, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's
 - ▷ dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - ▷ dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de provincie;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van Gedeputeerde Staten en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het vaststellen dat de door het college van Gedeputeerde Staten gehanteerde afweging dat de provincie in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de provincie haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de provincie de financiële risico's niet kan opvangen;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de provincie, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de provincie. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met Provinciale Staten onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 21 april 2022

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g. drs. R.H. Bouman RA

5 1 Structurele en niet structurele lasten en baten

x € 1.000	structurele budgetten			niet structurele budgetten		
	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Afwijking begroting rekening	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021	Afwijking begroting rekening
Lasten						
1 Bestuur	8.344	7.673	672	9.882	9.844	38
2 Infrastructuur	80.658	74.904	5.753	65.912	28.043	37.869
3 Omgeving	86.720	56.969	29.751	52.694	32.348	20.346
4 Economie	3.400	3.320	79	46.433	29.230	17.203
5 Mienskip	34.565	32.106	2.458	30.497	21.433	9.064
6 Bedrijfsvoering	55.849	81.189	-25.340	27.286	76	27.211
7 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	1.143	2.448	-1.305	12.288	5.841	6.447
Begrotingssaldo	-7.846	0	-7.846			
Totaal lasten	262.832	258.610	4.222	244.992	126.815	118.177
Totaal structurele en niet structurele	507.824	385.424	122.400			
Baten						
1 Bestuur	1.037	1.173	-136	0	683	-683
2 Infrastructuur	2.757	2.760	-3	17.383	13.735	3.649
3 Omgeving	4.953	5.733	-781	24.226	8.479	15.748
4 Economie	353	386	-32	10.304	2.778	7.525
5 Mienskip	17	19	-3	4.088	3.290	798
6 Bedrijfsvoering	1.129	2.027	-898	248	179	69
7 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	286.422	287.778	-1.357	18.706	21.437	-2.731
Totaal baten	296.668	299.877	-3.209	74.955	50.581	24.374
Totaal structurele en niet structurele	371.623	350.458	21.165			

Structurele budgetten zijn budgetten die voor jaarlijks terugkerende activiteiten en taken in de (meerjaren)begroting zijn opgenomen.

Niet structurele budgetten zijn budgetten voor projecten die voor een bepaalde (eindige) periode in de begroting zijn opgenomen. Zowel de baten als de lasten die met deze projecten zijn gemoeid worden als tijdelijk aangemerkt.

5 2 Overzicht Gewaarborgde geldleningen 2021

Nr.	Door wie de lening is aangegaan	Doel van de geldlening	Oorspronkelijk bedrag in €	Percentage van de lening die door de provincie wordt gewaarborgd	Datum en nummer besluit Provinciale Staten c.q. CdK	Goedkeuringsbesluit	Einddatum borgstelling	Rente-%	Restantbedrag van de geldlening per 1-1-2021 in €	Totaalbedrag v.d. gewone en buitengewone aflossing in 2021 in €	Restantbedrag gewaarborgd door de provincie per 31-12-2021 in €
1	Bibliotheekservice Fryslan (Stichting Centrale Bibliotheekdienst)	Nieuw kantoorgebouw, magazijn, garages	1.134.451	100%	31-03-82, nr 9	29-05-82, nr 44	29-05-2022	6,86%	59.559	29.779	29.779
		Nieuw kantoorgebouw, magazijn, garages	1.134.451	100%	31-03-82, nr 9	29-05-82, nr 44	29-05-2022	4,47%	59.653	29.827	29.827
2	Stichting ZuidOostZorg te Drachten	Uitbreiding/renovatie verpleeghuis	3.176.462	100%	12-11-80, nr 5	19-01-81, nr 6	19-01-2021	5,36%	90.756	90.756	-
3	Stichting Groenfonds	Voorfinan. subsidie particulier natuurbeheer	9.252.025	100%	11-12-07, nr. n.b.	11-12-07, nr. n.b.	31-12-2043		9.035.407	-216.618	9.252.025
TOTAAL									9.245.375	-66.256	9.311.631

5 3 Specifieke uitkeringen (Sisa-verantwoording)

Sinds 2006 is voor de verantwoording van de bestedingen van specifieke uitkeringen van het rijk aan provincies en gemeenten de zogenoemde SiSa-audit ingevoerd: Single Information, Single Audit. Deze werkwijze is in 2008 in de Financiële verhoudingswet verplicht gesteld. Dit heeft tot gevolg dat de verantwoording van de besteding van specifieke uitkeringen via de zogenoemde Sisa-bijlage bij de jaarrekening verloopt. Deze bijlage is opgesteld volgens een door het rijk voorgeschreven format. De controle van deze bijlage wordt meegenomen in de accountantscontrole van de jaarrekening. De accountant meldt vervolgens per specifieke uitkering zijn bevindingen in het accountantsverslag (rapport van bevindingen).

In de jaarrekening 2021 gaat het om 20 verschillende regelingen. Het aantal specifieke uitkeringen is de afgelopen jaren sterk toegenomen (25 regelingen in 2022 tegenover 3 regelingen in 2019). Deze toename is het gevolg van een opmerking van de Algemene Rekenkamer in het Verantwoordingsonderzoek 2018. De Algemene Rekenkamer heeft opgemerkt dat het Rijk in bepaalde gevallen bestuurlijke voorwaarden stelt bij de toekenning van een decentralisatie-uitkering, die de beleids- en bestedingsvrijheid van decentrale overheden beperken. Om die reden worden de uitkeringen nu getoetst om zo te beoordelen welke uitkeringsvorm passend is. In veel gevallen is nu gekozen voor een specifieke uitkering, waarbij de verantwoording via de SiSa-bijlage verloopt.

Conform de afspraken met het ministerie zijn vanwege de concurrentie-gevoelige informatie de gegevens over de regelingen E1 en E52 (beschikbaarheidsvergoeding) niet in de openbare bijlage opgenomen.

Het doel van SiSa was en is dat provincies (en ook gemeenten) minder vaak en maar op één moment verantwoordingsinformatie aan het Rijk hoeven te verstrekken over de besteding van specifieke uitkeringen. De controle op rechtmatigheid van de bestedingen geldt voor de specifieke uitkeringen waarover in het kader van Sisa verantwoording afgelegd moet worden. Daartoe is in de Sisa-bijlage een aparte kolom "aard controle" opgenomen. In aanvulling op de in de Sisa-bijlage gevraagde informatie mogen de Ministeries nog (beperkt en zeker niet jaarlijks) enige beleidsinformatie vragen. Hiervoor is geen afzonderlijke accountantsverklaring meer nodig.

SiSa Medeoverheden

In juli 2008 is in een wijziging van de Financiële Verhoudingswet geregeld dat SiSa met ingang van de jaarstukken 2008 ook van toepassing is op door de provincies naar gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen doorverdeelde rijksmiddelen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft de SiSa-bijlage daartoe uitgebreid met speciaal voor de relatie gemeente-provincie ontwikkelde formats.

Bij de provincie Fryslân is de zogenoemde SiSa-medeoverheden van toepassing op de Brede Doeluitkering Verkeer en Vervoer, de bestedingen van het Regionaal Mobiliteitsfonds RSP, de Snelfietsroutes, stimulering kleine maatschappelijke initiatieven Iepen Mienskipsfuns en het incidentele subsidieproject proeftuin Wetterskip Fryslân. Daarnaast legt de provincie als medeoverheid via SiSa verantwoording af aan het SNN over eveneens de bestedingen van het Regionaal Mobiliteitsfonds RSP en aan gemeente Opsterland (regiokassier) over de bestedingen voor de Regiodeal Zuidoost Friesland.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
BZK	C10	Tijdelijk besluit specifieke uitkering verbetering digitale dienstverlening Gemeente en Provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulative besteding (t/m jaar T) vanaf verantwoordingsjaar 2020 tot einde looptijd	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting op niet-afgeronde projecten	
			Aard controle R Indicator: C10/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C10/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C10/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C10/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C10/05	
			1 € 8.713	€ 8.713	Nee		Dit betreft het project 'Open Poen'. De looptijd van het project is met beschikkingnummer 2021-000604786 verlengd tot en met 31-12-2022	
			2 € 178.679	€ 178.679	Nee	Nee	Verlenging verleend tot en met juni 2022	
BZK	C13	Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed Provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulative besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (inclusief uitvoering door derden)	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is gestart	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is doorlopen tot aan het moment van aanbesteding van maatregelen om vastgoed te verduurzamen	Aantal gebouwde onroerende zaken dat hiermee wordt bereikt door het provinciaal ontzorgingsprogramma	Is binnen het provinciaal ontzorgingsprogramma uitvoering gegeven aan het stimuleren van vraagbundeling bij kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren bij de verduurzaming van hun maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt)
			Aard controle R Indicator: C13/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/06
			€ 241.172	€ 241.172	53	1	100	Ja
			Is de opgedane regionale kennis en ervaring gedeeld met het Kennis- en innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen ivm SiSa tussen medeverheden (alleen van toepassing bij SiSa tussen medeverheden)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: C13/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/08	Aard controle R Indicator: C13/01			
BZK	C26	Cultuure voorzieningen provincies Tranche 1 en 2 Provincies	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulative besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C26/01	Aard controle D2 Indicator: C26/02	Aard controle D2 Indicator: C26/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C26/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C26/05	
			1 Tranche 1	€ 0	€ 1.370.082	€ 1.370.082	Nee	
			2 Tranche 2	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
BZK	C41	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw Provincies	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulative besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulative cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd
			Aard controle R Indicator: C41/01	Aard controle R Indicator: C41/02	Aard controle R Indicator: C41/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C41/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C41/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C41/06
			€ 0	€ 0	€ 0	0	0	0
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: C41/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C41/08				
BZK	C99	Verzameluitkering BZK	Besteding aan het brede beleidsdoel van het ministerie van BZK ter hoogte van het beschikte bedrag? Ja/nee					
			Aard controle D1 Indicator: C99/01					
			Nee					
OCW	D13	Impuls regionale culturele infrastructuur verbreding en vernieuwing	Naam instelling of samenwerkingsverband (per roep)	Besteding (jaar T) per instelling of samenwerkingsverband	Cumulative besteding (t/m jaar T) per instelling of samenwerkingsverband	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting op niet afgerond projecten	
			Aard controle n.v.t. Indicator: D13/01	Aard controle R Indicator: D13/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D13/03	Aard controle n.v.t. Indicator: D13/04	Aard controle n.v.t. Indicator: D13/05	
			1 Platform Popcultuur Friesland	€ 157.857	€ 157.857		definitieve vaststelling beschikking dient nog plaats te vinden	
			2 Kultuur Kolektyf	€ 101.356	€ 101.356	Nee	definitieve vaststelling beschikking dient nog plaats te vinden	
			3			Nee		
			4					
			5					
			6					
			7					
			8					
			9					
			10					
IenW	E1	Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-bedrijven 2020 Concessieverleners	Naam per concessie zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling	Naam concessiehouder zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling	Besteding (jaar 2020) ivm 'kosten van de concessiehouder in verband met de uitvoering van het openbaar vervoer in de periode van 15 maart 2020 tot en met 31 december 2020' zoals in bijlage 2 vd regeling is opgenomen	Besteding (jaar 2020) ivm 'tussen concessieverlener en concessiehouder overeengekomen maatregelen in de periode van 15 maart 2020 tot en met 31 december 2020 ter voorkoming van verdere verspreiding van het virus dat COVID-19 veroorzaakt' zoals in bijlage 2 van de regeling is opgenomen.	*Subsidies concessieverlener conform concessie' zoals in bijlage 3 van de regeling is opgenomen.	Totale opbrengsten conform bijlage 3 (SA OCW-contract studentenkaart) van de regeling
			Aard controle n.v.t. Indicator: E1/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E1/02	Aard controle R Indicator: E1/03	Aard controle R Indicator: E1/04	Aard controle R Indicator: E1/05	Aard controle R Indicator: E1/06
			1 Noord-Zuidwest Fryslân					
			2 Zuidwest-Fryslân en Waddens					
			3 Treindiensten Leeuwarden-Harlingen Haven/Leeswarden-Stavoren (2006-2020)					
			4 Trein Noordelijke Lijnen/Regionaal Spoorvervoer Fryslân 2020/2035					

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
			Kopie naam concessiehouder Aard controle n.v.t. Indicator: E1/07	Totale opbrengsten conform bijlage 3 (5B Directe opbrengsten van reizigers) van de regeling Aard controle R Indicator: E1/08	Totale opbrengsten conform bijlage 3 (5C Andere opbrengsten) van de regeling Aard controle R Indicator: E1/09	Komt de concessiehouder voor deze concessie in aanmerking voor de 2% extra vergoeding? (Ja/Nee) Aard controle R Indicator: E1/10	Het totaal bedrag in (jaar T) aan teruggevorderd voordeel Aard controle R Indicator: E1/11	
			Kopie naam concessiehouder Aard controle n.v.t. Indicator: E1/12	Het bedrag benoemd in de subsidieverleningsbeschikking van de ontvanger van de specifieke uitkering aan de concessiehouder voor de periode 15 mrt t/m aug 2020 (artikel 10 lid 1 sub a van de regeling spuk) Aard controle R Indicator: E1/13	Het bedrag dat zal worden benoemd in de subsidieverleningsbeschikking van de ontvanger van de specifieke uitkering aan de concessiehouder voor de periode 15 mrt t/m aug 2020 Aard controle R Indicator: E1/14			
			Eindverantwoording (Ja/Nee) - Ja uiterlijk in SiSa 2021 Aard controle n.v.t. Indicator: E1/15					
lenW	E3	Subsidierегeling sanering verkeerslawaa Subsidierегeling sanering verkeerslawaa Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicator: E3/01	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle R Indicator: E3/02	Overige bestedingen (jaar T) Aard controle R Indicator: E3/03	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt Aard controle R Indicator: E3/04	Correctie over besteding (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: E3/05	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen Aard controle R Indicator: E3/06
			IV/BSK-2019/226391 Kopie beschikingsnummer Aard controle n.v.t. Indicator: E3/07	€ 0 Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicator: E3/08	€ 0 Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicator: E3/09	€ 0 Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicator: E3/10	€ 6.674 Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: E3/11	€ 0 Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E3/12
lenW	E10	Regeling specifieke uitkering snelfietsroutes Provincies	Projectnaam/nummer Aard controle n.v.t. Indicator: E10/01	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: E10/02	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: E10/03	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E10/04	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voortopige toekenningen? (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E10/05	Toelichting op niet-afgeronde projecten Aard controle n.v.t. Indicator: E10/06
			1 1875202 Snelfietsroute Leeuwarden Zuid fase 1 2 1877601 Snelfietsroute Drachten - Ureterp Kopie projectnaam/nummer Aard controle n.v.t. Indicator: E10/07	€ 1.038.843 € 495.868 Grote scope wijzigingen? (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E10/08	€ 1.038.043 € 495.868 Ernstige vertragingen? (Ja/Nee) Aard controle D1 Indicator: E10/09	Nee Nee Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E10/10	Ja Ja Correctie besteding (jaar T-1) per project ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen Aard controle R Indicator: E10/11	looptijd project tot en met 31-12-2022 looptijd project tot en met 31-12-2022
			1 1875202 Snelfietsroute Leeuwarden Zuid fase 1 2 1877601 Snelfietsroute Drachten - Ureterp	Nee Nee	Nee Nee	Nee Nee	€ 0 € 0	
lenW	E12	Regeling specifieke uitkeringen N-weeden Provincies	Totale besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: E12/01	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T (inclusief 2018)) Aard controle R Indicator: E12/02	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T (inclusief 2018)) Aard controle R Indicator: E12/03	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle R Indicator: E12/04		
			€ 120.362 Projectnaam/nummer Aard controle n.v.t. Indicator: E12/05	€ 1.697.368 Project wijkt meer dan 10% af (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E12/06	€ 424.343 Totale omvang per type maatregel (Ja/Nee) Aard controle D1 Indicator: E12/07	Nee Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E12/08		
			1 N358 Skieding 2 N359 Bolsward Workum 3 N384 Dongjum Tzummarum	Ja Ja Ja	2730 m1 betonstrook aangebracht als redresseerstrook 3300m1 wegverbreding aangebracht 3715m1 Bermverharding aangebracht	Nee Nee Ja		
lenW	E15	Regeling Specifieke uitkering Regionale Aanpak Laadinfrastructuur 2020-2023 Provincies en gemeenten	Projectnaam/nummer Aard controle n.v.t. Indicator: E15/01	Regionaal Plan van Aanpak Laadinfrastructuur conform Samenwerkingsovereenkomst (Ja/Nee) Aard controle D1 Indicator: E15/02	Cofinanciering ten behoeve van het regionaal Plan van Aanpak Laadinfrastructuur (jaar T) Aard controle R Indicator: E15/03	Cumulatieve cofinanciering ten behoeve van regionaal Plan van Aanpak Laadinfrastructuur (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: E15/04	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E15/05	Correctie cofinanciering besteding (jaar T-1) ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen Aard controle R Indicator: E15/06
			1 IENW/BSK-2020/172262 Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E15/07	Ja	€ 19.001	€ 139.813	Nee	€ 0
lenW	E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: E20/01	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: E20/02	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: E20/03	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E20/04		
			€ 865.043 Naam/nummer per maatregel	€ 865.043 Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	€ 254.850	Nee Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022							
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
			Aard controle n.v.t. Indicator: E20/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/08	
			1 137 Aanleg van ongelijkvloerse fietsoversteekplaatsen aantal in st	Nee	0	Uitvoering vindt plaats vanaf 2022	
			2 135 Aanleg van een parallelweg voor het ontsluiten van percelen aantal in meters	Nee	0	Uitvoering vindt plaats vanaf 2022	
			3 132 Aanleg van een rotonde buiten de bebouwde kom aantal in st	Ja	1		
			4 127 Aanleg van parallelwegen om percelen te ontsluiten aantal in meters	Ja	300		
			5 237 Aanleg van ongelijkvloerse fietsoversteekplaatsen aantal in st	Nee	0	Uitvoering vindt plaats vanaf 2022	
			6 236 Aanleg van een ongelijkvloerse kruising aantal in st	Nee	0	Uitvoering vindt plaats vanaf 2022	
			7 229 Aanleg van ongelijkvloerse fietsoversteekplaatsen aantal in st	Nee	0	Uitvoering vindt plaats vanaf 2022	
			8 218 Aanleg van een veilige voetgangersoversteekplaats aantal in st	Nee	0	Uitvoering vindt plaats vanaf 2022	
			9 227 Aanleg van parallelwegen om percelen te ontsluiten aantal in meters	Nee	0	Uitvoering vindt plaats vanaf 2022	
			10 232 Aanleg van een rotonde buiten de bebouwde kom aantal in st	Nee	0	Uitvoering vindt plaats vanaf 2022	
lenW	E28B	Regionale mobiliteitsfondsen (Zuiderzeelijn) (SISA tussen medeoverheden) Beschikking of overeenkomst van Samenwerkingsverband Noord Nederland met provincies obv convenant tussen Rijk en Samenwerkingsverband Noord Nederland voor Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn Provincies Fryslân, Groningen en Drenthe	Hieronder per regel één beschikkingnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Gerealiseerd (Ja/Nee)	Besteding (jaar T) ten laste van SNN	Overige bestedingen (jaar T)	Te verrekenen met SNN
			Aard controle n.v.t. Indicator: E28B/01	Aard controle R Indicator: E28B/02	Aard controle R Indicator: E28B/03	Aard controle R Indicator: E28B/04	Aard controle R Indicator: E28B/05
			1 UP-17-14758	Nee	€ 7.274.431	€ 0	€ 0
			Kopie beschikkingnummer	Toelichting	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E28B/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E28B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E28B/08		
			1 UP-17-14758	Bestedingen project Investeringsagenda Drachten/Heerenveen	Nee		
lenW	E33	Incidentele specifieke uitkering MIRT 2017-2019 (Beter benutten)	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project Zelfstandige uitvoering	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) t/m aan andere medeoverheden overgeboekte middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle R Indicator: E33/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E33/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E33/03	Aard controle R Indicator: E33/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E33/05
			€ 111.602	€ 154.102	Ja	€ 0	Nee
			Projectnaam/nummer	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E33/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E33/07			
			Fiets in de keten	Nee			
lenW	E38	Tijdelijke stimuleringsregeling veilig, doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2020	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project Zelfstandige uitvoering	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording totale project (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: E38/01	Aard controle R Indicator: E38/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E38/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E38/04	
			€ 0	€ 0	Ja	Nee	
			Projectnaam/nummer per project	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E38/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E38/06			
			1 Project f (stimulering door werkgevers van gebruik van de fiets)	Nee			
lenW	E44	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Besteding (jaar T) ten laste van cofinanciering	Besteding (t/m jaar T) cofinanciering cumulatief	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle R Indicator: E44/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/02	Aard controle R Indicator: E44/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/05
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/07			
			1				
			2				
			3				
			4				
			5				
			6				
			7				
			8				
			9				
			10				
			Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44/09			
			Nee	€ 0			
lenW	E48	Incidentele specifieke uitkering 4e trein Sneek-Leeuwarden	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: E48/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E48/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E48/03		

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
			€ 0	€ 0	Nee			
lenW	E52	Beschikbaarheidsvergoeding 2	Naam per concessie zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling Aard controle n.v.t. Indicator: E52/01	Naam concessiehouder zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling Aard controle n.v.t. Indicator: E52/02	Besteding (jaar T-2 (2019)) Aard controle R Indicator: E52/03	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: E52/04	Specifieke kosten van de concessiehouder in de periode van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021 ter voorkoming van verdere verspreiding van het virus dat COVID-19 veroorzaakt Aard controle R Indicator: E52/05	Subsidies concessiehouder conform concessie (Ja/nee) - zoals in de bijlage 3 van de regeling is opgenomen verleend Aard controle R Indicator: E52/06
			1 Noord- en Zuidwest Fryslân en Schiermonnikoog					
			2 Regionaal spoorvervoer Fryslan 2020-2025					
			3 Zuidoost Fryslân en Waddeneilanden					
			Kopie naam concessie Aard controle n.v.t. Indicator: E52/07	Totale opbrengstenconform bijlage 3 (SA OCW-contrast studentenkaart) van de regeling Aard controle R Indicator: E52/08	Totale opbrengstenconform bijlage 3 (SB opbrengsten van reizigers) van de regeling Aard controle R Indicator: E52/09	Totale Opbrengsten conform bijlage 3 (SC Andere opbrengsten) van de regeling Aard controle R Indicator: E52/10	Komt de concessiehouder voor deze concessie in aanmerking voor de 2% extra vergoeding (Ja/Neer) Aard controle n.v.t. Indicator: E52/11	
			1 Noord- en Zuidwest Fryslân en Schiermonnikoog					
			2 Regionaal spoorvervoer Fryslan 2020-2025					
			3 Zuidoost Fryslân en Waddeneilanden					
			Eindverantwoording (Ja/Neer) Aard controle n.v.t. Indicator: E52/12					
			Nee					
EZK	F11	Regeling specifieke uitkering MKB Deals 1e tranche	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Zelfstandig uitvoering (exclusief uitvoering door derde) Aard controle R Indicator: F11/01	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T). Inclusief uitvoering door derde (sisa tussen medeoverheden) vanaf verantwoordingsjaar SiSa 2021 Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle R Indicator: F11/02	Besteding (jaar T) t.l.v. cumulatieve cofinanciering Dit betreft het deel dat naast de Rijksmiddelen is ingelegd volgens afspraak uit MKB-deal Aard controle R Indicator: F11/03	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Neer) Aard controle n.v.t. Indicator: F11/04	Bestedingen zijn verantwoord op basis van voorlopige toekenningen? (Ja/Neer) Aard controle D2 Indicator: F11/05	Toelichting Als bij 04 en 05 'Nee' is ingevuld, dan is toelichting verplicht Aard controle n.v.t. Indicator: F11/06
			€ 150.000	€ 150.000	€ 0	Nee		Er is verlenging verleend tot en met 18 november 2023. De bestedingen zijn vanuit de provincie naar het IPF verantwoord door drie afzonderlijke inkoopopdrachten.
LNV	L5B	Regiodeals 3 ^e tranche SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/01	Kenmerk/beschikingsnummer Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/02	Betreeft pijler Een pijler per regel Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/03	Besteding per pijler (jaar T) Aard controle R Indicator: L5B/04	Cofinanciering per pijler (jaar T) Aard controle R Indicator: L5B/05	
			1 060086 Gemeente Opsterland	Brief dd. 7 december 2020 Gebiedsontwikkeling Alde Feanen	Veerkrachtig landschap	€ 0	€ 593.752	
			2 060086 Gemeente Opsterland	Brief dd. 7 december 2020 Gebiedsontwikkeling Beekdal Linde	Veerkrachtig landschap	€ 713.233	€ 783.284	
			3 060086 Gemeente Opsterland	Brief dd. 10 december 2020 Gebiedsontwikkeling Koningsdiep	Veerkrachtig landschap	€ 0	€ 16.783	
			Hieronder verschijnt de code conform de keuzes gemaakt bij indicator L5B/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/06	Totale cumulatieve besteding per pijler (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/07	Totale cumulatieve cofinanciering per pijler (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/08	Toelichting Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/09		
			1 060086 Gemeente Opsterland	€ 0	€ 940.720			
			2 060086 Gemeente Opsterland	€ 713.233	€ 1.083.497			
			3 060086 Gemeente Opsterland	€ 0	€ 294.238			
			Totale cumulatieve uitvoeringskosten (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/10	Totale compensabele BTW (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: L5B/11	Eindverantwoording (Ja/Neer) Aard controle n.v.t. Indicator: L5B/12			
			€ 3.031.678	€ 86.777	Nee			
LNV	L7	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland	Gebiedsnaamnummer Aard controle n.v.t. Indicator: L7/01	Totale besteding (jaar T) Zelfstandige uitvoering Aard controle R Indicator: L7/02	Totale Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2021 Aard controle R Indicator: L7/03	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Neer) Aard controle n.v.t. Indicator: L7/04	Eindverantwoording (Ja/Neer) Aard controle n.v.t. Indicator: L7/05	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen Aard controle n.v.t. Indicator: L7/06
			1 Gebiedsplan Fryslân: Aldeboarn/De Deelen	€ 367.415	€ 367.415	Ja	Nee	
LNV	L8	Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuuroebieden	Beschikingsnummer/naam Aard controle n.v.t. Indicator: L8/01	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) Automatisch ingevuld en betreft optelling indicatoren L8/09 Aard controle n.v.t. Indicator: L8/02	Eindverantwoording (Ja/Neer) Aard controle n.v.t. Indicator: L8/03			
			SUOV121006	€ 0	Nee			
			Naam/nummer overeenkomstig koopovereenkomst	Betreeft dit een financiering uit deel A of deel B? Als A indicator 06 verplicht, als B indicator 07 verplicht.	Indien deel A: is sprake geweest van de verwerving van vermogensbestanddelen die voor de provincie hebben geleid tot vermogensvorming w.o. opbrengsten; zo ja, welk bedrag betreft het?	Indien deel B: is sprake geweest van de verwerving van vermogensbestanddelen die voor de provincie testwaarde zouden opleveren; zo ja, welk bedrag betreft het?	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per overeenkomst	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per overeenkomst
			Aard controle n.v.t. Indicator: L8/04	Aard controle n.v.t. Indicator: L8/05	Aard controle D1 Indicator: L8/06	Aard controle D1 Indicator: L8/07	Aard controle R Indicator: L8/08	Aard controle n.v.t. Indicator: L8/09
			1					
			2					
			3					
			4					

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2021 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 8-4-2022								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
			5 Kopie naam/nummer overeenkomstig koopovereenkomst Aard controle n.v.t. Indicator: L8/10	Is de aankoop gebaseerd op een taxatie door een onafhankelijke taxateur of marktwaarde en komt de overeengekomen koopsom met die taxatie overeen? (Ja/Nee) Aard controle D1 Indicator: L8/11	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen. Verplicht als bij L8/11, "Nee" is ingevuld. Aard controle n.v.t. Indicator: L8/12			
			1					
			2					
			3					
			4					
			5					
LNV	L10	Regeling specifieke uitkering Impuls Veenweiden	Gebiedsnaam/nummer Aard controle n.v.t. Indicator: L10/01	Totale besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle R Indicator: L10/02	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle R Indicator: L10/03	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: L10/04	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen Aard controle n.v.t. Indicator: L10/05	
			1 gebiedsplan Impuls Veenweiden Fryslân	€ 1.666.598	€ 1.666.598	Nee		
LNV	L12	Enmalige bijdrage subsidiëren onderzoeksproject storrijke stalmeest waarvoor experimenteeruimte is gerealiseerd	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Aard controle R Indicator: L12/01	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicator: L12/02	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: L12/03			
			€ 184.900	€ 184.900	Nee			
LNV	L16	Enmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur	Naam Uitvoeringsprogramma Aard controle n.v.t. Indicator: L16/01	Besteding (jaar T) per uitvoeringsprogramma - exclusief uitvoering door derden Aard controle R Indicator: L16/02	Cumulatieve besteding (t/m jaar T). Vanaf SiSa 2022 inclusief uitvoering door derden Aard controle R Indicator: L16/03	Cumulatieve besteding apparaatskosten (t/m jaar T) per uitvoeringsprogramma Aard controle n.v.t. Indicator: L16/04	Uitvoeringsprogramma volgens uitvoeringsplan uitgevoerd (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: L16/05	Uitvoeringsprogramma afgerond (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: L16/06
			1 Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur provincie Fryslân	€ 699.068	€ 699.068	€ 698.542		Nee
			Kopie Uitvoeringsprogramma	Toelichting	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		Ja	
			Aard controle n.v.t. Indicator: L16/07	Aard controle n.v.t. Indicator: L16/08	Aard controle n.v.t. Indicator: L16/09			
			1 Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur provincie Fryslân		Ja			

5 4 Gerealiseerde lasten en baten per taakveld

Taakveld	Lasten	Baten
	x € 1.000	
0.1 Uitkering provinciefonds	0	206.220
0.2 Opbrengst provinciale belastingen	0	71.855
0.3 Geldleningen en uitzettingen	3.659	10.527
0.4 Deelnemingen	991	12.037
0.5 Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten	946	1.309
0.6 Overhead	40.204	2.502
0.8 Mutaties reserves	119.714	163.022
0.9 Resultaat	8.342	0
1.1 Provinciale Staten	3.664	304
1.2 Gedeputeerde Staten	1.993	688
1.4 Bestuurlijke organisatie	142	0
1.5 Interbestuurlijk toezicht op de regio	544	0
1.6 Openbare orde en veiligheid	25	0
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	4.764	1.456
2.1 Landwegen	27.343	1.602
2.2 Waterwegen	13.188	1.045
2.3 Openbaar vervoer	60.960	6.289
2.9 Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	16.681	7.716
3.1 Waterkeringen	2.702	9
3.2 Kwantiteit oppervlaktewater	7.363	2.087
3.3 Kwantiteit grondwater	991	795
3.4 Kwaliteit oppervlaktewater	321	12
3.5 Kwaliteit grondwater	232	0
3.9 Water, overige baten en lasten	2.375	957
4.1 Bodembescherming	1.241	47
4.3 Geluidhinder	0	0
4.4 Vergunningverlening en handhaving	9.284	941
4.5 Ontgronding	0	23
4.6 Duurzaamheid	10.464	6.337
4.9 Milieu, overige baten en lasten	1.318	8
5.1 Natuurontwikkeling	6.142	1.543
5.2 Beheer natuurgebieden	36.597	3.458
5.3 Beheer flora en fauna	15.738	1.019
5.9 Natuur, overige baten en lasten	515	0
6.1 Agrarische aangelegenheden	7.734	1.096
6.3 Kennis en innovatie	18.753	1.815
6.4 Recreatie en toerisme	8.259	804
6.9 Regionale economie, overige baten en lasten	15.786	1.350
7.1 Cultuur	36.742	1.700
7.2 Maatschappij	9.849	1.000
8.1 Ruimtelijke ordening	15.962	1.906
8.2 Volkshuisvesting	285	0
8.3 Stedelijke vernieuwing	1.335	0
8.9 Ruimte, overige baten en lasten	331	0
	513.480	513.480

